John Adams
Library,

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF No
★ ADAMS
142.6

[illegible]

aude:ſed in vitium libertas excidit, & vim
dignam lege regi: lex eſt accepta: chorusque
Turpiter obticuit ſublato iure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere Poetæ,
Nec nimium meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.

Fabula generale nomen eſt: eius duæ primæ partes ſunt, gœdia & comœdia. Si Latina argumentatio ſit, prætexa dicitur. Comœdia autē multas ſpecies habet: aut enim liata eſt, aut togata, aut tabernaria, aut attellana, aut mus, aut rhyntonica, aut planipedia. Planipedia autem ta ob humilitatem argumenti eius, ac vilitatem actorn, qui nō cothurno aut ſocco vtuntur in ſcena, aut pulo, ſed plano pede: vel ideo quod non ea negotia continet, æ perſonarum in turribus, aut in cœnaculis habitanm ſunt, ſed in plano & humili loco. Perſonati primi ee dicuntur Comœdiam Cincius & Faliſcus: Tragœdiam nutius & Prothonius. Omnium autem Comœdiarum ipta ex quatuor rebus omnino ſumuntur, nomine, loco, to, euentu. Nomine, vt Phormio, Hecyra, Gurgulio, Elicus. Loco, vt Andria, Leucadia, Brunduſina. Facto, vt nuchus, Aſinaria, Captiui. Euentu, Commorientes, Abi, Heautontimorumenos. Comœdiarum formæ ſunt Palliatæ, Græcum habitum ferentes, quas nonnulli ernarias vocant. Togatæ iuxta formam perſonarum, bitum togarum deſyderantes. Attellanæ ſalibus & iocis npoſitæ, quæ in ſe non habent niſi vetuſtam elegantiam. mœdia autem diuiditur in quatuor partes, Prologum, otaſin, Epitaſin, Cataſtrophen. Prologus eſt prima dictio, Græcis dicta προλογος, id eſt, antecedens veram fabulæ npoſitionem elocutio. Eius ſpecies quatuor ſunt, συστατικὸς, commendatitius: quo fabula vel Poeta commendar: ἀναφορικὸς, relatiuus: quo aut aduerſario maledicta, t gratiæ populo referūtur. ὑποθετικὸς, argumentatiuus: bulæ argumentum exponens. μικτὸς, miſtus. omnia hæc ſe continens. Inter Prologum, & Prologium quidā hoc tereſſe voluerūt: quia Prologus eſt vbi Poeta excuſatur, t fabula commendatur. Prologium autem eſt, cum tan de argumento dicitur. Protaſis eſt primus actus fabulæ,

Fabulæ partes Comœdiæ partes.

Palliata, Tabernaria, Togata, Attellana, Prologus Proloquiū.

Protaſis.

quo pars argumẽti explicatur, pars reticetur ad populi expectationem tenendam. Epitaſis, inuolutio argumẽti, cuius elegantia connectitur. Cataſtrophe, explicatio fabulæ, per quã euentus eius approbatur. In pleriſq; fabulis ipſarũ nomina priora ponebãtur, quã Poetarũ: in nõnullis Poetarũ, quã fabularũ, cuius moris diuerſitatẽ antiquitas probat. Nam cùm primum aliqui fabulas ederent, ipſarum nomina pronunciabantur ante, quã Poetę pronunciarentur, ne aliqua inuidia à ſcribendo deterreri poſſent. Cũ autem per editionem multarum Poetę iam eſſet autoritas acquiſita, rurſus priora Poetarum nomina proferebãtur: vt per ipſorum vocabula fabulis attẽtio acquireretur. Actas diuerſis ludis manifeſtũ eſt inſcribi. Nã ludorũ quatuor sũt ſpecies quos Curules Aediles munere publico curãt. Megalenſes magnis dijs cõſecrati, quos Grȩci μεγαλησιες *appellant. Funebres, ad retinendũ populũ inſtituti, dũ pompa funebris decreta in honorẽ patritij viri plene inſtruitur. Plebeij qui pro ſalute plebis edũtur. Apollinares, Apollini conſecrati. In ſcena duæ arę poni ſolebãt, dextrã Liberi ſiniſtra eius dei cui ludi fiebãt: vnde Terent. in Andria ait* Ex ara hac ſume verbenas. *Hinc Vlyſſem palliatũ ſemper inducunt: ſiue quod aliquando inſaniã ſimulauit: quo tempore tectũ ſe eſſe voluit, ne agnitus cogeretur in bellum prodire: ſeu ob ſingularẽ ſapientiã, qua tectus munituſque plurimũ ſocijs profuit. Huius. n. virtutis erat, animi ſemper decipientis ingeniũ. Nonnulli Ithacæ incolas, ſicut Locros palliatos fuiſſe cõmemorãt. Achillis & Neoptolemi perſonæ diademata habent, quãuis regalia ſceptra nunquã tenuerint, cuius argumenti probatio talis inducitur, quod nunquã cũ reliqua Grȩcię iuuentute ad gerenda cũ Troianis bella, ſacramenta coniurationis inierũt, nec vnquam ſub Agamemnonis imperio fuerũt. Comicis ſenſib. candidus veſtitus inducitur, quod is antiquiſſimus fuiſſe memoratur. Adoleſcentibus diſcolor attribuitur. Serui comici amictu exiguo conteguntur, paupertatis antiquæ gratia: vel quo expeditiores agant. Paraſiti cũ intortis pallijs veniunt. Lęto, veſtitus cãdidus: ærumnoſo, obſoletus: purpureus, diuiti: pauperi, phœniceus datur: militi, chlamys purpurea: puellę habitus peregrinus inducitur. Leno pallio varij coloris vtitur: Meretrici ob auaritiam luteũ datur. Syrmata dicta*

Epitaſis

Cataſtrophe

Megalenſes ludi.

Funebres

Plebeij, Apollinares.

Aræ duæ.

Vlyſſes palliatus.

Perſonarum comicarum amictus.

Syrmata Aulæa.

icta ſunt ab eo, quod trahuntur: quę res ab ſcenica lu-ria inſtituta eſt. Eadē in luctuoſis perſonis incuriam ſui r negligentiam ſignificant. Aulęa quoq; in ſcena in ter-ſternuntur, quod pictus ornatus erat ex Attalica regia mã vſq; perlatus. pro quibus ſiparia ætas poſterior acce-t. Eſt autē minutũ velũ, quod populo obſiſtit, dum fabu-rũ actus cõmutantur. Diuerbia hiſtriones pronũciabãt. ntica verò temperabantur modis, non à Poeta ſed à pe-to artis muſicæ factis. Neq; enim omnia iiſdem modis in o cantico agebantur, ſed ſæpe mutatis, vt ſignificant, qui es numeros in Comœdiis ponunt, qui tres continent mu-tos modos cantici illius. Qui huiuſmodi modos faciebãt, men in principio fabulę & ſcriptoris, & actoris ſuper-nebant. Huiuſmodi adeo carmina ad tibias fiebãt, vt his ditis, multi ex populo ante diſcerent, quã fabulã acturi enici eſſent, quàm omnino ſpectatoribus ipſis antecedens ulus pronunciaretur. Agebãtur autē tibiis paribus, aut paribus: & dextris, aut ſiniſtris. Dextrę autē tibię ſua auitate feriã Comœdię dictionem pronunciabant. Sini-ę & ſerranę acuminis leuitate locũ in Comœdia oſten-bant. Vbi autem dextra & ſiniſtra acta fabula inſcribe-atur, miſtim ioci & grauitates denunciabantur. Siparia.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

imo, ſenex.	*Birria, ſeruus.*
amphilus, adoleſcens.	*Crito, hoſpes.*
auus, ſeruus.	*Chremes, ſenex.*
romo, lorarius.	*Glycerium, meretrix.*
ſia, libertus.	*Myſis, ancilla.*
harinus, adoleſcens.	*Lesbia, obſtetrix.*

IDIOMATA PERSONA- *rum præcipuarum.*

Simo pius in filium, ſed natura vehementior. Pamphilus us in patrem, ſed fideliter amans, & cordatus, vt adole-ens. Dauus, vafer, ac ſpei pertinacis. Charinus ſimplex, ac ullius conſilii. Birria Dauo diſſimillimus, deſperandi au-r. Crito pauper, ſed ob probitatem impatiens contumeliæ. hremes pius in filiam, alioqui Simonis diſſimillimus, in-nio ſedato & placido, componens omnia. Myſis callida & eræ amans.

RATIO NOMINVM.

Simo dictus eſt à ſpecie. Simi enim fere ſunt iracund. Chremes, παρὰ τὸ χρέμπτεσθαι, quod ſenes tuſſi expurgen pectus. Pamphilus, à fideli amore. Charinus à beneuolentia animi. oſia quod ſeruatus in bello. Dauus à patria. Opinor & Birria, ſicut & Myſis. Nam Myſi quemadmodum Phryges ſeruile genus erat. Glycerium à voluptate. Lesbi à patria. Crito quod controuerſiam dirimat. Dromo curſu.

C. SVLPITII APOLLINARIS

Periocha in Terentij Andriam.

SOROREM falſò creditam meretriculæ,
Genere Andriæ, Glycerium vitiat Pamphilus.
Grauidaque facta, dat fidem vxorem ſibi
Fore hanc, nam pater aliam ei deſponderat,
Gnatam Chremetis: atque vt amorem comperit,
Simulat futuras nuptias cupiens, ſuus
Quid haberet animi filius, cognoſcere.
Daui ſuaſu non repugnat Pamphilus.
Sed ex Glycerio natum vt vidit puerulum
Chremes, recuſat nuptias, generum abdicat.
Mox filiam Glycerium inſperatò agnitam
Dat Pamphilo hanc, aliam Charino coniugem.

AELII DONATI ERVDITISſimi Grammatici Præfatio in Andriam Terentij.

COmœdia Andria, cum palliata ſit, de loco nomen accepit, & à Menandro prius, & nunc ab Terentio: qui c de Chryſide loqueretur, ſic ait: Hei vereor ne quid Andr. apportet mali & hoc commune vocabulum eſt, & in Græca, & in Latina lingua. Hæc maiori ex parte motoria eſ continetque actus amatorum adoleſcentium, & patrum piorum. Sunt ibi callidi ſerui, aſtutæ ancillæ, ſeueri ſene adoleſcentulæ liberales. In hac primæ partes ſenis Simon ſunt, ſecundæ Daui, tertiæ Chremetis, & deinceps rel quorum. Prologus in hac acer inducitur, & in aduerſarios non mediocriter exaſperatur: ſed tamen id ſubtilite vt omnia laceſſitus facere videatur, ac dicere. Hic protaſ ſubtilis, epitaſis tumultuoſa, cataſtrophe penè tragica: & tamē repente ex his turbis in tranquillū peruenit: Hæc pr

m

na acta eſt ludis Megalenſibus, M. Fuluio ædil. & M. Glabrione, Qu. Minutio Valerio Curulibus. Egerunt M. Attius, Latinus Prænestinus, & L. Ambiuius Turpio. Modos fecit Flaccus Claudij filius tibiis paribus, dextris & ſiniſtris, & eſt tota Græca edita M. Marcello & Sulpitio COSS. pronuntiataq; eſt Andria Terētij ob incognitum adhuc nomen Poetæ, & minoris apud populum autoritatis ac meriti. Diuerbiis authenticis lepide diſtincta eſt, & ſucceſſu ſpectata proſpero, hortamento Poetæ fuit ad alias conſcribendas. Initium autē προτατικὸν πρόσωπον, *i. aduentitiam perſonam recepit Soſiæ, propter euoluēdā argumēti obſcuritatem. Perſona autem protatica ea intelligitur, quæ ſemel inducta in principio fabulæ, in nullis deinceps fabulæ partibus adhibetur. Adnotandum ſane puellarum liberalium nullam orationem in proſcenio induci in Comœdia Palliata, præter inuocationem Iunonis Lucinæ: quæ & ipſa quoque poſt ſcenam fieri ſolet.*

ARGVMENTVM EIVSDEM IN eandem.

CHremes Atticus, pater Paſibulæ & Philumenæ, cùm ex his duabus ſe Paſibulam perdidiſſe falſo crederet relictā Athenis, nec viſam poſtea multo tempore, tanquam vnicam ſibi putabat Philumenam: quam Charinus adoleſcens Athenienſis adamabat vnice, & ſibi petebat vxorem. Sed pater eam Pamphilo cuidam Simonis filio vltro deſponderat: qui Pamphilus contra ſororem Chryſidis, ac peregrinam tum creditam, Paſibulam ſupradictam alteram Chremetis filiam ſub nomine Glycerij latenter ſic amauit, vt ex ea filium ſuſcepiſſet inſcio patre, qua re intellecta commotus Simo pater Pamphili, dum per falſas nuptias tentat animum Pamphili, multis dolis à Dauo ipſe deluditur ſeruo, periculoq; Carini, & Pamphili motus error in fabula vſq; ad eum finē ductus eſt, dum Athenas veniens Andrius quidam Crito aperiat, & nodum fabulæ ſoluat: per quem agnita Paſibula recipitur à parentibus, & traditur Pamphilo amanti: Philumena verò Carino deſpondetur, & traditur exoptāti. Perſpecto argumento ſcire debemus hanc eſſe virtutē Poeticam, vt à nouiſſimis argumenti reb. incipiens initium fabulæ, & originem narratiue reddat ſpectatoribus, authoremque præſentem ſibi ex-

hibeat, vbi finis eſt fabulæ. hunc enim ordinem & circu lum poeticæ artis, vel virtutis non modo ſecuti ſunt Tragi ci Comiciq́; autores: ſed Homerus etiam & Vergilius tenue runt. Diuiſionem actuum in Latinis fabulis internoſcer difficile eſt: cauſam iamdudum demonſtrauimus. Vnde au tem, aut quo modo, quamuis ægrè, tamen intelligi diſtin guiq́; poſſint, eſt operæprecium dicere. Principio dicendu eſt, nullam perſonam egreſſam quinquies, vltra exire poſ ſe. Sed illa re plerunque decipimur, quod perſonam quu tacuerit, egreſſam falſo putamus: quæ nihilominus in pro ſcenio tacens loquendi tempus expectat. Eſt igitur atten te animaduertendum. vbi, & quando ſcena vacua ſit a omnibus perſonis: vt in ea chorus, vel tibicen audiri poſ ſit: quod cum viderimus, ibi actum eſſe finitum debem agnoſcere. Confundit ſæpe lectorem id, quod perſona in ſu periori ſcena deſinens, & in proxima incipiens loqui, no intelligitur ingreſſa: quod ipſum experientes ſtatim diiu dicant de rerum ac temporum quantitate: poteſt enim fi ri vt & ſit ingreſſa ac egreſſa, quam praue credimus c proſcenio non receſſiſſe. Poſſe autem quinto egredi perſc nam, non & neceſſe eſſe dicimus: vt appareat vltra exi non poſſe, in Tragœdia & parcius exire & ſolere parit & licere. Primus actus in Andria narrationem Simon apud Soſiam continet argumenti: quod populus hac occa ſione perdiſcit mox querelam apud ſe Daui de domino, & eiusdem cum domino verba: & rurſus eiusdem ſerui de liberationem quid rerum agat. Secundi actus hæc ſun Charini verba primo cum Birria ſeruo, & poſt cum i pſo Pamphilo de nuptiis: Pamphili ſermo cum patre do conſentientis in nuptias: Birriæ verba: Daui callida orati aduerſum ſenem. Tertio actui hæc attribuuntur, Myſid cum obſtetrice colloquium, Dauo, ac Simone audientibus partus Glycerij ſuſpectus ſeni: Daui apud eum, fraudulen ta ſermocinatio: Simonis verba cum Chremete de nuptiis. Daui perturbatio ac Pamphili. Quarum actū per hæc in telligimus, prima Charini verba ſunt indignantis, velut fi dem ſibi non ſeruatā à Pamphilo: tum Myſidis verba apu Pamphilum, eiuſdemq́; queſtus. Daui adminiſtratio do aduerſus Chremetem. In quinto actu Simonis & Chremeti prope iurgium, diſputatio, tū detectio fallaciarum Daui,

tum

n indignatio patris aduerſus filium, tum Critonis in'er-ıtus, & per eum cognitis reb. in tranquillum res acta, :entibus vxores quas concup uerant, Pamphilo & Cha-o. Illud non commouere nos debet, quod in horum a-um diſtinctione videtur de proſcenio non diſceſſiſſe per-æ quædam: ſed tenere debemus, ideo Terentium vicini-is mentionem feciſſe in principio, vt modico receptu & ·ſſe & abeſſe perſonam intelligamus. nihil ergo ſecus ītum eſt ab antiquis, qui ad hunc modum Terentianas ıulas diuiſerunt.

:TA LVDIS MEGALENSIB. M. FVL-IO, ET M. GLABRIONE AEDILIB. VRVLIB. EGERVNT, L. AMBIVIVS VRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTI-VS. MODOS FECIT FLACCVS CLAV-I FILIVS TIBIIS PARIBVS DEX-RIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA RAECA, EDITA M. MARCELLO, CN. VLPITIO COSS.

POETA cùm primùm animum ad
ſcribendum appulit,
Id ſibi negocij credidit ſolum d
Populo vt placerent, quas fec
fabulas.
Verum aliter euenire multò inte
Nam in prologis ſcribundis o
ram abutitur,
Non qui argumentum narret, ſed qui maleuoli
Veteris poetæ maledictis reſpondeat.
Nunc quam rem vitio dent quæſo animum adu
Menander fecit Andriam, & Perinthiam.
Qui vtramuis rectè norit, ambas nouerit.
Non ita diſſimili ſunt *argumento, ſed tamen
Diſſimili oratione ſunt factæ, ac ſtylo.
Quæ conuenêre, in Andriam ex Perinthia
Fatetur tranſtuliſſe, atque vſum pro ſuis.
Id iſti vituperant factum, atque in eo diſputant,
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt næ intelligendo, vt nihil intelligant:
Qui cùm hunc accuſāt, Næuium, Plautum, Enni
Accuſant: quos hic noſter autores habet:
Quorum æmulari exoptat negligentiam
Potius, quàm iſtorum obſcuram diligentiam.
Dehinc vt quieſcant porrò moneo, & deſinant
Maledicere, malefacta ne noſcant ſua.
Fauete, adeſte æquo animo, & rem cognoſcite,
Vt pernoſcatis, & quid ſpei ſit reliquum,
Poſthac quas faciet de integro comœdias,
Spectandæ, an exigendæ ſint vobis prius.

COLA. Aut non eliditur m: aut prologis dixit, vt Græci polypus, & nos opilio.
* Niſi elidas in (argumēto) ſyllabam, non conſtat trimeter, aut niſi legas (diſſimili argumēto ſūt) Eliditur ſ in (iſti)

POeta cùm primum animum ad ſcribendum a pulit.] *Principium factum eſt à commendatione pe ſonæ. quod prudēs, quod honeſtus Terentius, & honore m iore Poetam potius quàm Terentium dixit: vt illum, h ipſo, de quo laborat, nomine ornaret.* Poeta cùm pr mùm

ım.] *Omnis huius prologi intentio hoc agit, vt noue* *etæ veniam paret, & veteri odium: & vt quam maxi-* *modeſtum minimeq́; errantem Terentium probet.* Poe-
:ùm primum animum, &c.] *Iam meritũ Poetæ dedit,* *ꝛtam eundem dicendo, & ab animo eius, quem defendit.*
eta cùm primum animũ ad ſcribẽdum appulit.]
ıſus hic eſt, Propoſuerat quidem Poeta noſter, vt in pro- *is argumẽta narraret, ſed hoc imputat Lucio Lauinio* *ıerſario, qui eum facere nõ permiſit quod propoſuerat,* *ledictis ſuis ad reſpondendum eundem prouocans.* Ap-
lit.] *Appellere propriè dicitur, cum ex pelago aut freto* *is ad littus acceſſerit Verg. Hinc me digreſſũ veſtris deus* *ıulit oris* Appulit.] *in ſecunda lectione Attulit fuit:* *adpulit magis: vt Ter. poſtea ſic: animum ad vxorem ad-* *lit.* Negoti.] *Modo pro moleſtia & cura, nõ labore.* Po-
lo vt placerent.] *Vt ne nõ ſignificat. nec eſt modo con-* *ıctio.* Fabulas.] *Ad feciſſet, retulit fabulas, non ad* *ıceret, & eſt figura ſyllepſis.* Feciſſet.] *Bene feciſſet, non* *ıpſiſſet. Vnde & Poetæ ἀπὸ τοῦ ποιεῖν, id eſt à faciẽdo dicti* *ıt. Sic Verg. Pollio & ipſe facit noua carmina.* Verum
ter.] *Sic Verg. Maior rerum mihi naſcitur ordo. Et ma-* *ı opus moueo. Non enim hoc ſe elegiſſe dicit, ſed quaſi ex* *dine ipſo natum ſibi eſſe.* Intelligit.] *Quod credimus,* *ꝛrunq; falſum: quod intelligimus, certum eſt. Aliter au-* *n, contra ſignificat. Verg. Diis aliter viſum.* Verum ali-
r euenire multo intelligit.] *Adeo nec præparauerat,* *c intenderat quenqam lædere, vt ſpe falſus, laceſſitusque* *c faciat.* Operam abutitur.] *Vtimur fructibus rei,* *ıi ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtratur. Abu-* *nur, quando deperdimus & rem & fructum. Nam vſui* *ager domus: abuſui, vinum, oleum, & cætera huiuſmo-* *. Cicero, Non debet inquit, ea mulier cui vir bonorum* *orum vſum fructum legauit, cellis vinariis & olearijs* *enis relictis, putare id ad ſe pertinere, vſus enim, non ab-* *ſus legatus eſt: ea inter ſe ſunt contraria. Hæc in Topicis.*
rgumentum narret.] *Quod vere prologi eſt officium.*
ui, *pro vt. ergo non eſt modo pronomen* Sed qui male-
oli veteris poetæ.] *Primùm à natura,* maleuoli: *dein-* *à tempore, vel ab inuidia.* veteris: *à ſigno æmulationis* *etæ. Vetus plerunq; refertur ad laudem: interdum ad vi-*

tupera-

ſuperationem, vt hic: & alibi, vetus, veternoſus, ſenex. V teris.] *Pro carioſi, & quaſi rancidi poſuit, atq; ideo ma uoli, non criminibus, ſed maledictis. Quid autem inter m ledictum & crimen interſit, docet Cic in Tuſcul.* Veteri *Ratio inuidiæ.* Poetæ.] *Cauſa inſectationis.* Maledicti *Criminatio aduerſarij.* Veteris poetæ.] *Quia ſenex L cius edebat fabulas, adoleſcentulo tunc Terentio. Et e ganter, maleuoli veteris maledictis: commendatio Poeta perſona aduerſarij.* Reſpondeat.] *Excuſatio reſponden quod non obſiſtat, ſed reſpodeat.* Nunc quã rem.] *Qua qualem.* Vitio dent.] *Vituperent, culpent. Vituperare mala vitio dare, & etiam bona.* Nunc quam rem vit dent.] *Vtrum, nunc animaduertite: an, nunc vitio dent? oratorie, quaſi multos facit, cum vnum ſupra dixerit. Verg. Deſiſte manum committere Teucris.* Nunc qua rem vitio.] *Propoſitio eſt.* Aduertite.] *Legitur & attẽ te: vnde manifeſtum eſt, & aduertite & attendite non e plenum, niſi addideris animũ.* Menãder fecit Andriam *Narratio eſt. & proprie fecit: ſcribit enim Terentius q verba adhibet tantum: facit Menander, qui etiam arg mentum componit: ſed ſæpe ad laudem Terentij, Facit, pro quod eſt, Tranſtulit.* Vtramuis.] *prima ſcena Perinthi pene iiſdem verbis quibus Andria ſcripta eſt: cætera diſ milia ſunt, exceptis duobus locis, altero ad verſus xi. alte ad verſus xx. qui in vtraque fabula poſiti ſunt. Qui no vnam, ambas nouerit. Omnem rem vno verſu nouerit.* V tramuis.] *Deeſt, harum.* Non ita diſſimili.] *Ordo, i non ſunt. Ergo ita ſubdiſtinguẽdum.* Sed tamen.] *Diſcr tio eſt à ſuperioribus, & ἀνακόλουθον. Non enim ſupra p ſuit Quidem.* Non ita diſſimili ſunt oratione.] *Ita p valde, & caute. potuit enim dici: Quomodo ergo ſunt du diſſimili oratione?* Ita:] *ne Menandrum culpare videatu ita adiunxit, quod laudis eſt.* Oratione ac ſtylo.] *Orati in ſenſu eſt: ſtilus in verbis. Oratio ad res refertur, ſtilus a verba. Stilus non eſt in tempore, ſed prolata oratione. ora tio autem, eſt & in cogitatione, & in prolatu. Orationem in ſententiis dicunt eſſe, ſtilum in verbis, argumentum i rebus. Ergo in poemate oratio eſt.* Quæ cõuenere, in An driam.] *Apparet non de induſtria, ſed caſu eſſe translata ea quæ ex Perinthia in Andriam eodem ſenſu, iiſdemq; ue*

verbis

is perſcripta fuerunt. Quæ conuenere in Andriam. *m ergo, non duas tranſtulit.* Quæ conuenere in [A]ndriam.] *Quæ apta & commoda fuerunt, in Andriam* *nam, non Græcam, fatetur tranſtuliſſe? Sed quare ſe* *at Terentius, cùm poſſit videri de vna tranſtuliſſe? Sic* *itur, Quia conſcius ſibi eſt primam ſcenam de Perin-* *eſſe translatam, vbi ſenex ita cum vxore loquitur, vt* *l Terentium eſt cum liberto. at in Andria Menandri,* *ſenex eſt.* Id iſti vituperant factum.] *Iſti ad repre-* *ionem ſumitur perſonæ. interdum rei reprehenſionem* *ficat. vt, Verg. Quid petis iſtis?* Vituperant.] *Vitium* *arant.* Diſputant.] *Immorantur, calumniantur, ar-* *entantur.* Contaminari.] *Propriè contaminare, eſt* *ibus luto plenis aliquid attingere. & cõtaminare, at-* *ere eſt, & polluere, Verg. Linquere pollutum hoſpitiũ,* *t, contaminatum.* Contaminari.] *Tangi & relinqui* *ta manu: ac per hoc voluit fœdari aut maculari: vt i-* *it, Ne hoc gaudium contaminet vita ægritudine ali-* . Contaminari non decere.] *Id eſt, ex multis vnã* *decere facere.* Faciunt næ.] *Næ quidam corripiunt,* *um interrogatione pronunciant: quidam producunt.* *rum alij, ne pro nec accipiunt: id eſt, non. alij næ pro* *le: vt, Næ ego ſum infelix. & Cic. Næ illi vehementer* *nt. Et hoc melius: nam ſtatim infert, Qui hunc accu-* *, Næuium, Plautum, Ennium accuſant. In ſingulis* *na emphaſis autoritatis: ſed ordo non eſt ſeruatus.* *ius nãq; ante Plautum fuit, ſed quod eſt ſummæ au-* *atis, Ennium vltimum dixit.* Næ.] *Nimis, multum,* *imum.* Qui cum hunc.] *Terentium, inquit, ſpecia-* *accuſantes, neſciunt ſe bonis omnibus maledicere,* *s ille imitatur & argumentum eſt ab exemplo & au-* *ate.* Dehinc vt quieſcant.] *Rectè, nam quieſcere il-* *citur, qui eſt inſolens & inquietus.* Porro.] *Porro,* *iturum dixit.* Moneo.] *Terribiliter* dixit. *Cic. Mo-* *prædico, ante denuncio. Liberatus culpa etiam tenet,* *etiam criminaturus aduerſarios.* Noſcant.] *Melius* *m ſi dixiſſet, audiant.* Fauete.] *Iam ad auditores* *ertitur, à quibus fauorem captat. Fauete dixit: quaſi* *t, Hoc aduerſarij faciunt: Vos autem, quod in vobis eſt,* *te. Vos ergo fauorem facite. Et, Adeſte, non vt abſen-*

tibus dicit, quippe qui corporibus præſto erant: ſed, i tenti eſtote, fauete, ſilete. ſic & Pontifices dicunt, faue linguis, fauete verbis. vnde Vergil. Ore fauete omni Adeſte.] *animis ſcilicet, auxilium præbete: vt aduocat reo dicitur adeſſe.* Aequo animo.] *Ab honeſto* Et re cognoſcite.] *A iuſto.* Cognoſcite.] *Pernoſcite. Sic a xit, Cognoſcite vt pernoſcatis: quemadmodum in Hecyr Orator ad vos venio ornatu prologi: ſinite exorator ſin* Vt pernoſcatis.] *Ab vtili* Reliquum.] *Sunt qui p reliquorum accipiant: vt ſit ſenſus, De hac fabula ſumi ſpecimen, vt ſciatis an cæteræ vobis ſpectandæ ſint. Na poſtmodum dictum alio prologo, alias cognoſtis eius: qua ſo hanc noſcite.* Reliquum.] *Quaſi diceret, Poſtremun ergo aduerbium eſt, id eſt, τὸ λοιπόν. Sed ſiue hoc rel quum dicit, ſiue reliquum pro relliquorum geminato ſcribitur.* De integro.] *Virum denuo, an ex integr Græcis?* Quas faciet comœdias.] *Syllepſis, vt ſupra, a verbum enim Faciet declinauit, non ad Spectandæ ſin* Spectandæ.] *Propriè, vt fabulæ, id eſt, probandæ.* Exigendæ.] *excludendæ.*

ACTVS

ACTVS PRIMI
SCENA PRIMA.

SIMO, *ſenex*. SOSIA, *ſeruus*.

VOs iſtæc intrò auferte: abite. Soſia
Adeſdum: paucis te volo. So. dictum puta:
Nempe vt curentur rectè hæc. Si. imò aliud. So. quid eſt,
d tibi mea ars efficere hoc poſſit amplius?
Nihil iſtac opus eſt arte ad hanc rem quā paro:
is, quas ſemper in te intellexi ſitas,
& taciturnitate. So. expecto, quid velis.
go poſtquam te emi à paruulo, ut ſemper tibi
d me iuſta, & clemens fuerit ſeruitus,
feci è ſeruo vt eſſes libertus mihi,
terea quod ſeruiebas liberaliter.
d habui ſummum pretium perſolui tibi.
n memoria habeo. Si. haud muto factum. So. gaudeo
id tibi feci, aut facio quod placet Simo: &
atum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam.
nihi hoc moleſtū eſt: nam iſtæc cōmemoratio
ſi exprobratio eſt immemoris benefici.
tu vno verbo dic quid eſt, quod me velis.
ta faciam. hoc primum in hac re prædico tibi,
s credis eſſe has, non ſunt veræ nuptiæ.
Cur ſimulas igitur? Si. rem omnem à principio
dies,
acto, & gnati vitam, & conſilium meum
noſces, & quid facere † in hac re te velim.
is poſtquam exceſſit ex ephebis Soſia,
rius † viuendi fuit poteſtas. nam antea
ſcire poſſes, aut ingenium noſcere:
ætas, metus, magiſter prohibebant? So. ita eſt.
Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli,
nimū ad aliquod ſtudium adiungāt, aut equos
e, aut canes ad venandum, aut ad philoſophos:

Horum

† al. te hac in re.

† Niſi elidas u in (viuendi) carmen non conſtat, & (fuit) monoſyllabum eſt.

Horum ille nihil egregiè, præter cætera,
Studebat: & tamen omnia hæc mediocriter.
Gaudebam. So. non iniuria: nam id arbitror
Apprime in vita eſſe vtile, vt NE QVID NIMIS
SI. Sic vita erat: facilè omnes perferre ac pati,
Cum quibus erat cumque vna: his ſeſe dedere,
Eorum obſequi ſtudiis: aduerſus nemini:
Nunquam præponens ſe illis: ita, vt facillimè
Sine † inuidia laudem inuenias, & amicos pares.
So. Sapienter vitam inſtituit. namq; hoc tempo
OBSEQVIVM AMICOS, VERITAS ODIVM P
SI. Interea mulier quædam ab hinc triênium (R I
Ex Andro commigrauit † huc viciniæ,
Inopia, & cognatorum negligentia
Coacta, egregia forma, atque ætate integra.
So. Hei vereor ne quid Andria apportet mali.
SI. Primum hæc, pudicè vitam, parcè, ac duriter
Agebat, lana ac tela victum quæritans.
Sed poſtquam amans acceſſit precium pollicens
Vnus, & item alter (ita vt ingenium eſt omnium
Hominum à labore procliue ad libidinem)
Accepit conditionem: dein quæſtum occipit.
Qui tum illam amabant, fortè, ita vt fit, filium
Perduxêre illuc ſecum, vt vnà eſſet, meum.
Egomet continuò mecum: Certè captus eſt:
Habet. obſeruabam mane illorum ſeruulos
Venienteis aut abeunteis. rogitabam, Heus puе
Dic ſodes: quis heri Chryſidem habuit? nam And
Illi id erat nomen. So. teneo. SI. Phædrum aut C
niam
Dicebant, aut Niceratum. nam hi tres tum ſimul
Amabant. Eho quid Pamphilus? Quid? ſymbolu
Dedit: cœnauit. gaudebam. Item alio die
Quærebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
Quicquam attinere. enimuerò ſpectatum ſatis
Putabam, & magnum exemplum continentiæ.
Nam qui cum ingeniis conflictatur † eiuſmodi,
Neque commouetur animus in ea re tamen,
Scias poſſe habere iam ipſum ſuæ vitæ modum.
Cùm id mihi placebat, tum vno ore omnes omnia
Bor

† Eliditur u conſonãs in (Inuidia) & niſi ſit proceleumaticus, in (dia) fit ſynæreſis.

† al. huic.

† Eiuſmodi triſyllabum eſt.

ſona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
Quid verbis opus eſt? hac fama impulſus Chremes,
Vltro ad me venit, vnicam gnatam ſuam
Cum dote ſumma filio vxorem vt daret.
Placuit: deſpondi. hic nuptiis dictus eſt dies.
So. Quid † obſtat, cur non veræ fiant? Si. audies. † aliàs, Quid igitur obſtat, ſed tũ (veræ) expungendum.
Ferè in diebus paucis, quibus hæc acta ſunt,
Chryſis vicina hæc moritur. So. ô factum bene,
Beaſti: metui à Chryſide. Si. ibi tum filius
Cum illis, qui amabant Chryſidem, vna aderat frequens,
Curabat vnà funus, triſtis interim:
Nonnunquã conlachrumabat. placuit tum id mihi.
Sic cogitabam: Hic paruæ conſuetudinis
Cauſa, mortem huius fert tam familiariter:
Quid ſi ipſe amaſſet? quid mihi hic faciet patri?
Hæc ego putabam eſſe omnia humani ingenii,
Manſuetique animi officia. quid multis moror?
Egomet quoque eius cauſa in funus prodeo,
Nihil ſuſpicãs etiã mali. So. hem, quid eſt? Si. ſcies.
Effertur: imus. Interea inter mulieres,
Quæ ibi aderant, forte vnam aſpicio adoleſcentulã,
Forma. So. bona fortaſſe. Si. & voltu Soſia
Adeò modeſto, adeò venuſto, vt nil ſuprà.
Quæ tum mihi lamentari præter cæteras
Viſa eſt: & quia erat forma præter cæteras
Honeſta, & liberali, accedo ad pediſſequas:
Quæ ſit, rogo: ſororem eſſe aiunt Chryſidis:
Perculſit † ilico animum: at at, hoc illud eſt: † Donatus percuſſit.
Hinc illæ lachrumæ: hæc illa eſt miſericordia.
So. Quam timeo quorſum euadas. Si. funus interim
Procedit, ſequimur: ad ſepulchrum venimus:
In ignem poſita eſt: fletur. Interea hæc ſoror,
Quam dixi, ad flammam acceſſit imprudentius
Satis cum periculo: ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene diſſimulatum amorem, & celatum indicat.
Adcurrit, mediam mulierem complectitur
Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditũ?

Tum illa, vt conſuetum facile amorem cerneres,
Reiecit ſe in eum flens, quàm familiariter.
So. Quid agis? Si. redeo inde iratus, atque æg
ferens.
Nec ſatis ad obiurgandum cauſæ. diceret:
Quid feci? quid commerui, aut peccaui pater?
Quæ ſeſe voluit in ignem iniicere, prohibui,
Seruaui. honeſta oratio eſt. So. rectè putas.
Nam ſi illum obiurges, vitæ qui auxilium tulit,
Quid facias illi, qui dederit damnum aut malum?
Si. Venit Chremes poſtridie ad me, clamitans,
Indignum facinus, comperiſſe Pamphilum
† Eliditur l in(illud) aut verius non conſtat. Pro vxore habere hanc peregrinā. ego † illud ſedu
Negare factum: ille inſtat factum. denique
Ita tum diſcedo ab illo, vt qui ſe filiam
Negat daturum. So. non tu ibi gnatum? Si. ne h
quidem (c
Satis vehemens cauſa ad obiurgandum. So. qui
Si. Tute ipſe his rebus finem præſcripſiſti pater:
Propè adeſt, quum alieno more viuendū eſt mih
Sine nunc meo me viuere interea modo.
So. Quis igitur relictus eſt obiurgandi locus?
† al. nolet. Si. Si propter amorem vxorem † nolit ducere,
Ea primum ab illo animaduertenda iniuria eſt.
Et nunc id operam do, vt per falſas nuptias
Vera obiurgandi cauſa ſit, ſi deneget:
Simul ſceleratus Dauus ſiquid conſilii
Habet, vt conſumat nunc, quum nihil obſint do
Quē ego credo manibus pedibusq; obnixè om
Facturum, magis id adeò, mihi vt incommodet,
Quam vt obſequatur gnato. So. quapropter?
rogas?
Mala mens, malus animus. quem quidem eg
ſenſero.
† opuſt. Sed quid † opus eſt verbis? Sin eueniat (quod vc
In Pamphilo vt nihil ſit moræ: reſtat Chremes,
† Aliàs, Cui in hi expurgandus eſt. Qui mihi † exorandus eſt. & ſpero confore.
Nunc tuum eſt officium, has bene vt adſimules
ptias:
Perterrefacias Dauum: obſerues filiū,

Q

uid agât, quid cum illo conſilii captet. So. ſat eſt.
urabo. eamus iam nunc intro. Si. I præ, ſequar.

VOs iſtæc intro auferte.] *In hac ſcena hæc virtus*
eſt, vt argumenti narratione actio ſcenica videatur,
ſine faſtidio longus ſermo ſit, ac ſenilis oratio. Vos
æc.] *Hæc ſcena pro argumenti narratione proponitur,*
qua fundamenta fabulæ iaciuntur. vt virtute Poetæ,
e officio prologi, vel θεῶν ἀπὸ μηχανῆς, & periocham co-
ediæ populus teneat, & res agi magis quàm narrari vi-
tur. Vos iſtæc intro auferte: abite.] *Molliter re-*
iturus, & experturus Soſiam imperat vt remaneat.
dit etiam cauſam aliis abeundi dicendo: Iſtæc intro au-
te: ne ſuſpicionem iniiciat, Soſiam communicandi ſecre-
auſa remanſiſſe. Et bene, auferte. Auferimus enim ea,
æ cum faſtidio cernimus. Ferimus ea quæ cum honore
ctamus. Deinde quaſi reſpicientes increpat dicendo,
ite.] *Abite concitatius legendum eſt: quia & reſpe-*
ntes properanter diſcernit à Soſia. Soſiæ perſona prota-
eſt, non enim vſque ad finem perſeuerat: vt eſt Daui
Phormione, in Hecyra Philotidis & Syræ. Adeſdum.]
les imperatiuū eſt, dum παρέλκον: eſt enim productio,
adiectio ſyllabæ: vt Ehodum ad me. Paucis te volo.]
eſt colloqui: & verbis. & eſt figura eclipſis. Dictum
ta.] *Ad hoc reſpondet, vt agi res videatur, quemadmo-*
m ſuprà diximus. Vt curentur rectè hæc.] *Diligen-*
coquantur. Curatio propriè medicorum eſt: cura reli-
rum. ſed coquina, medicinæ familiatrix eſt. Hæc.]
κοινῶς. Nempe vt curentur.] *Deeſt vis: vt ſit, nempè*
Imò aliud.] *Bene ἀντέθηκεν τὸ vno, & deeſt volo.*
a ars.] *Ars ἀπὸ τῆς ἀρετῆς dicta per Syncopen. ἀρετὴ*
em virtus eſt. Virtutis verò quatuor generales ſunt
tes, Prudentia, Iuſtitia, Fortitudo, & Temperantia: ſed
dentia, in multis rebus deſcendit. Efficere.] *Facere,*
in opere eſſe, ſed efficere, perfectionem deſignat. Nihil
c opus eſt arte.] *Mirè ait, arte opus non eſt, ſed opus*
artibus. Sed his quas ſemper in te intellexi ſitas.]
hic ſignificantiſſimè oſtendit multas, variaſque artes
id eſt, ἀρετὰς, quæ virtutes intelliguntur. Sed his.]
gma à ſuperiore, quod ſubauditur artib. Sitas.] *Com*

ſtitutas, poſitas. Fide & taciturnitate] *Fides, eſt co mendatorum fida executio, vel obſeruantia. Taciturni vero, obſeruantiæ genus in ſilentio conſtituta, & in cela do ſecreta. Quærit autem taciturnitatem, ne prodat Pa philo ſecretum quod ei cõmendaturus eſt. Fidem, ad co plenda, taciturnitatem, ad celanda mandata.* Expecto *Expecto, deſydero: vt Vergil. Expectate venis.* Quid v lis.] *Deeſt ſcire. nam ſi dixiſſet, quod velis, nihil deſider ſet.* Ego poſtquam.] *Commendatio perſonæ potius qu ſerui: ne contra filium leui ſeruo aliquid committi in corè videatur.* Te emi à paruulo.] *Tale eſt, Paruul. ego te Iugurtha, apud Sall.* A paruulo.] *Non enin paruo, ſed à paruulo.* Scis.] *hoc eſt, à paruulo ſcis.* Se per.] *Continuationem ſignificat ſemper.* Iuſta & c mens.] *Ita dixit iuſta: vt alibi, Non neceſſe habeo om pro meo iure agere. Quid enim non iuſtum domino in num?* Iuſta.] *In qua nihil iniquũ iubetur.* Clemen *in qua etiam de iuſto multum remittitur.* Apud me ſta.] *Id eſt, moderata, æqualis. cui contrarium ait Ver Et iniquo pondere raſtri. Et, iniuſto ſub faſce viam a Carpit. Nam qui iuſtam, debitam, nunc dici putant, n afferunt ad iuuandam ſententiam.* Iuſta & clemẽs f rit ſeruitus.] *Libertatem imputaturus, clementem in lit ſeruitutem.* Seruitus.] *Mirè ſeruitutem pro dom tu poſuit. Sic Sall. Dein ſeruili imperio P.C.* Feci è ſe vt eſſes libertus mihi.] *Dulcem libertatem fecit opp tione & tractatione verborum, dicẽdo ex ſeruo libert. non enim tantam haberet gratiam, ſi dixiſſet, feci libe vt eſſes, quàm ſi dicat, feci è ſeruo, vt eſſes libertus: quis dicat, feci vt eſſes ſanus, non tantam haberet grati. quàm ſi dicat, feci vt ex ægro ſanus eſſes. Et mihi emp ſin habet: quòd mihi libertus factus ſis, non filio, aut mihi additum eſt: quia libertus ad aliquem dicitur. bene mihi: ne pertimeſceret filium, cui nec liberti mu debeat.* E ſeruo.] *Mirè addit è ſeruo, vt vim bene exprimeret. Scis, feci è ſeruo, vt eſſes libertus mihi. E Vergil. Nympha decus fluuiorum animo gratiſſima ſtro, Scis vt te cunctis vnam, quæcunque Latinæ Mag nimi Iouis ingratum aſcendère cubile, Prætulerim cæ libens in parte locarim.* Liberaliter.] *Bene: quia on*

boni

ũ libero aptũ eſt, malũ ſeruo. Idẽ alibi, Factum à vobis
riter, immiſericorditérq; : atq; etiã ſi eſt, pater dedum
gis aperte, illiberaliter. Et bene admonuit cum dederis
eficiũ, eadẽ & nũc officia quæſituris. Nũc.n. dicit artifi-
ẽ, quia ſupra ait: Nihil iſthac opus eſt arte. Seruiebas.]
te imperfecto tẽpore, nõ perfecto, vſus eſt, vt oſtendat eũ
uiſſe ſibi etiam atq; etiã ſeruire, quale eſt illud Vergilij,
q; omnes pelagiq; minas, cœliq; ferebat Inualidus: vt o-
lat eũ quãuis inualidus eſſet, tamẽ adhuc potuiſſe labo-
n exercitiũque ferre. Summum precium.] Libertatẽ
it. Perſolui tibi.] Quia pretium dixerat, perſolui dixit
prie. Perſolui tibi.] Modeſte pretiũ redditũ dixit, non
eficiũ erogatũ. In memoria habeo.] Hoc eſt, non ſum
ratus. Plus dixit, In memoria habeo, quàm ſi dixiſ-
ſcio. Nam quæ ſcimus poſſumus obliuiſci: quæ verò
moriæ cõmendamus, nũquam amittimus. Haud muto
tũ.] Vetuſte: non me pœnitet, nã ſi quid pœniteret, infe-
velle dicebãt. Legitur muto: an ſecundũ ius quod ad-
ſus libertos ingratos eſt, vt in ſeruitutem reuocentur:
hoc non conuenit ſenẽ dicere. Legitur, & multo: hoc eſt
mno, reprehendo, quod ſi ſic eſt, ſic intelligetur, non nollẽ
tũ. Nemo enim poteſt factũ, infectum reddere. Sed ad-
rabiliter dixit, vt dicimus nollẽ factum, nollẽ hunc exi-
Ergo, haud muto factum, non pœnitet me facti. Si tibi
id feci, aut facio.] Et feciſſe ſe, & adhuc facere oſten-
, quamuis eũ manumiſiſſet. Gaudeo, ſi tibi quid feci,
t facio quod placet.] Felicitatis eſt, vt ea quæ facta,
facienda ſunt, grata ſint. Quid, pro aliquid. Aduerſum
] Apud te & penes te. Aduerſum.] Sine dubio præpo-
o eſt. Aduerſus participium poteſt eſſe, ab eo quod eſt ad-
rto, ſed alibi, Ergo aduerſum te, dixit pro apud te. Ex-
obratio.] Exprobratio, eſt commemoratio beneficij cum
umeratione factorum. Quaſi exprobratio.] Recte o-
ndit ſe in memoria habere. Sunt qui ad beneficium re-
ũt immemor: vt memorem Iunonis ob irã: vt ſit ſenſus:
æc commemoratio, quaſi eſt exprobratio immemoris be-
ficij, id eſt, cuius nemo meminerit. Quin tu vno ver-
o.] Vno verbo ἀξιώματι, vna ſentẽtia. Nã ἀξίωμα, ſentẽ-
eſt vel enũciatio, vno verbo nexã cõtinẽs & perfectam
telligentiam, ἀξίωμα enim conſtat ex nomine & verbo.

Sed, dic quod eſt, ἀξίωμα, hoc eſt, Has bene vt adſimules nuptias, ergo omnis virtus adſimulatio eſt. Quin tu vno verbo.] *vna ſententia: vt in Adelph. Non meũ illud verbũ verũ facio, quod tu Mitio bene ac ſapienter dixti, dudũ: vitiũ com nunc omniũ eſt, Quod nimi in ad rẽ in ſenecta attenti ſumus: Nam male intelligit qui putat adſimules, verbũ ſignificare.* Ita faciã.] *Hoc eſt, vno verbo dicã, & quo verbũ promittit, ibi dicit, Nunc tuũ officiũ eſt, has bene vt adſimules nuptias.* Quas credis eſſe has.] *Syllepſis.* Cum ſimulas igitur.] *Verg. Et quæ tãta fuit Romam tibi cauſa videndi.* Eo pacto.] *Pacto, modo: quoniã antecedit pactũ modus ſequitur. Ergo ab eo quod præcedit, id quod ſequitur dicit.* Et gnati vitam, & cõſilium meũ cognoſces & quid facere in hac re te velim.] *Nam iſtæ diuiſione ſunt. Gnati vitã: quoniã dicturus eſt, Nã is poſtquã exceſſit ex Ephebis Soſia. Conſiliũ meum: quia dicturus eſt, Et nũ id operã do. Et quid facere in hac re te velim, quia dicturu eſt, Nunc tuũ eſt officiũ.* Et Gnati vitã, & conſiliũ mei cognoſces, & quid facere in hac re te velim.] *Tripartita diſtributio.* Et gnati vitã.] *Vitã filij in duas partes diuidit in narratione: in ante actã bonã, & præſentẽ malam & incipit mala ibi, Interea mulier quædam. Et bene actæ vitæ narratio ad eã rem valet, vt oſtendat quã iuſtus dolor patri ſit ſpe decepto.* Nã is.] *Neceſſario is poſitũ pronomen ἀναφορὰ ad illud, Gnati vitã, nam ſi non poſuiſſet hoc pronomẽ, Soſia erat intellidendus.* Nã is.] *Pãphilus.* Poſtquã exceſſit ex ephebis.] *Argumenta per coniecturas.* Ex Ephebis.] *Ephebia prima pars adoleſcẽtiæ, & extrema pueritiæ.* Exceſſit ex.] *Cum ſufficeret vnũ.* Liberius.] *Liberius non eſt comparatiuus gradus: non enim potuit libere viuere, dum ætas, metus, magiſter prohibebant. Ergo deeſt aliquanto: vt ſit aliquanto liberius.* Liberius viuendi.] *Deeſt ei.* Qui ſcire.] *Scimus quod certũ eſt, Noſcimus quæ adhuc incerta deſideramus. Idẽ alibi. Forma in tenebris noſci non quita eſt.* Metus, magiſter.] *Magiſter, pædagogus.* Ita eſt. *Interdicit Poeta, ne ſolus Simo loqueretur. cæterũ non erat reſpondendi locus.* Quod pleriq; omnes. *Hæc adiectio dicitur, in primo poſita loco, adiectiones vero, aut in prima parte orationis, aut in vltima adijciuntur. hic ergo plerique ex abundantia poſitum eſt: Omnes vero, neceſ-*

ſario

:rio additum eſt. Et alibi, Caleſces plus ſatis. In vltimo :ut, interea loci interibis. Attēdēda eſt ſane locutio, Quod 'eriq; omnes. Aut enim Quod in Quæ vertendū eſt, vt ſit,)uæ pleriq; omnes. Aut quod ad ſingula eorum ſtudiorū adiungendum erit, E quos alere, canes ad venandum. Aut arte erit figurata locutio, vt eſt illud, Si quiſquam eſt qui udeat placere bonis quāplurimis, & minime multos læere: in his Poeta hic nomen profitetur ſuū. & alibi, Apeire actutū hoſtiū. Pleriq; omnes faciunt.] ἀρχαισμός 'ſt: Nā errāt qui pleriq; παρέλκον intelligūt, aut qui ſub-iſtinguunt Pleriq;, & ſic inferūt omnes, hoc.n. pro vna arte orationis dixere veteres, eodē modo Græci παμπόλλα & Latini plus ſatis. Næuius in bello Punico, Pleriq; omnes ubiungūt ſub ſuū iudiciū. Figurate Terentius, Quod ple-iq; omnes faciunt, pro, quæ faciunt pleriq; adoleſcentuli. Iorū ille nihil egregie.] Eſt ergo figuratiuū: quod eſſet ectū, Quæ pleriq; omnes faciunt adoleſcentuli, horum ille iihil egregie præter cætera ſtudebat. Adoleſcētuli.] Bene liminutiue, vt propter ætatē facile ignoſcatur. Adiūgāt.] Alligent, aptent, aut accommodent. Aut equos alere, aut :anes ad venandū. Si & equos ad venandū alūt, quomodo & canes: quod multi docti improbāt: & dicūt ſeparata eſſe & ad venādū extra rationē, pro ad venatū, vt Venatū AEneas, vnaq; miſerrima Dido. Ad Philoſophos.] Eclipſis pulchra & familiaris Terentio. Nā poſſumus ſubaudire audiēdos, ſiue ſectandos. Ad Philoſophos.] Vitiū eſt: quia dixit, ad aliquod ſtudiū, aut ſi ad Philoſophos: ſeparāda locutio eſt, ſic vt animū adiungant ad Philoſophos. Egregie.] Egregiū dicitur quod ex grege eligitur: ſed hic egregie, valde, nimis, nō eſt ergo ad laudem poſitū. Hæc inquit, vt cætera ſimiliter ſtudebat. Præter cætera,] Mediocriter. ergo nō extenuauit rē, ſed ad laudē retulit. Gaudebā.] Nō dixit laudabā ſed gaudebā. Laudat.n. etiam alienus, gaudet qui pater eſt. Non iniuria:] Intepeſtiue Soſia reſpondet: ſed prudentia tantæ ſententiæ, cōpenſauit importunitatē. Apprime.] Adiectio eſt confirmationis. Vt.] Admirabiliter dixit. Vt ne quid nimis.] Sententia nō incongrua ſeruo, quia eſt peruulgata. & non refertur ad perſonā domini dicentis, & de quo dicitur, an magis quia Soſiæ conuenit eiuſmodi character in verbis? Ne quid nimis.]

Deeſt agas: vt ſit, ne quid nimis agas. Facile omnes perferre.] *Latens argumentatio eſt, qua filiũ ad meretricẽ cõmeaſſe, errans pater non ad corruptelã, ſed ad obſequiũ amicorum crediderit.* Perferre, ac pati.] *Ferre eſt cũ certo tẽpore: perferre, finẽ expectat affectus. Feruntur onera, & ſuſtinentur ſupplicia.* Perferre.] *Mediocriter ſtultos odioſosq;.* Cũ quib. erat cũq;.] *Figura τμῆσις.* Dedere.] *Plus eſt dedere, quã conſentire queadmodũ in hoſtiũ poteſtatẽ hoſtes ſe dedunt Dedere ergo pertinacibus.* Eorũ obſequi ſtudijs.] *Cõmodiorum ſcilicet. Eorũ obſequi ſtudijs. Talẽ eſſe Pamphilũ adiuuat argumentũ fabulæ, ſimul & Charinum* His ſeſe dedere.] *Dedere ſe & obſequi ſuperioribus: non aduerſari paribus: non ſe præponere inferiorib.* Ita.] *Deeſt faciens, volens, agens.* Vt facillime ſine inuidia.] *Salluſt. Et cum omnes gloria anteiret, omnibus tamẽ charus eſſet* Inuenias.] *Secũda perſona pro tertia: vt, Migrantis cernas.* Sapienter vitã inſtituit. nã hoc tẽpore obſequiũ amicos, veritas odium parit.] *Improbatur à ſapientibus hæc ſententia. Nã obſequium, aßentator debet, veritatẽ amicus: ſed in theatro dicitur, nõ in ſchola* Obſequiũ amicos.] *Hic verſus per improperiũ eſt. Veritas odiũ parit. Falſum autẽ eſt quod Cicero dixit, obſequiũ primũ dixiſſe Terẽtium: cum & Plautus & Neuius ante dixerint, & eſt ſententia παράδοξος, & magis theatro apta quam officio, de qua Tullius multa dixit.* Obſequiũ amicos.] *Sententia probabilis magis, quam neceſſaria & honeſta.* Interea.] *Interea, eſt cum habet inſtãtiam ſuperiorũ actorum.* Mulier quædã.] *Sic dixit quaſi ignoraret nomẽ eius, paulo poſt Chryſidem nominaturus: ſed ideo vt gratã expectationem faciat, ſimulque lectorẽ auidũ nominis reddat. Vt Verg. paulo poſt nominaturus, ait, Ecce manus iuuenẽ interea poſt terga reuinctũ.* Interea mulier.] *Hic digreſſio eſt, nã propoſuit gnati vitã dicere.* Ab hinc triennũ.] *Artificioſe dixit trienniũ, cũ poſſit plus minúſue tẽporis ponere: vt ſit veriſimile, vnũ annũ fuiſſe pudicæ, parcæq; vitæ: ſequentẽ, conditionis acceptæ: tertiũ, mortis. Primo ergo anno ignorata eſt domus Chryſidis Pãphilo: ſecũdo Glycerio cõgnitus: tertio nupſit Glyceriũ Pãphilo, & pariter inuenit parẽtes.* Huc viciniæ.] *Viciniæ παρέλκον huc loci, vel huc locorũ, legitur & huic viciniæ.* Inopia, & co-

gnatorum

orũ negligẽtia.] *Laudatis Pãphili morib. qui mox :vxorẽ, ſupereſt vt futuræ quoq; matronæ, id eſt, Gly- probitatẽ debitã pro perſona reddat. quæ quia hone- ĩquã eſſe poterit, ſi ſic eã conſtet ante nuptias impudi- luctam eſſe, partim defendenda, partim laudanda eſt ſis, cum qua commorata eſt. quam quoniam neceſſe eſt tricem fateri, in conditione turpiſſimi nominis muliũ tur excuſatio voluntatis.* Et cognatorũ.] *Hic nos iã tad Critonis aduentũ.* Egregia.] *Id eſt, eminenti, pra- tq;.* Atq; ætate integra.] *Integra eſt ætas quæ in flo- ſiſtit, cui neq; addendũ iam ſit, neq; quicquã adhuc ſit inũtum, vt Verg. Integer æui Aſcanius. Et cõtulit duo uæſtũ meretriciũ congrua.* Hei vereor ne quid An- apportet mali.] *Andria, mire, audiuit n. exceſſiſſe hebus Pãphilum, illatãq; mentionẽ mulieris peregri- doleſcentulæ pulchræ.* Ne quid Andria.] *Elegãter, ex ro. Andria nomen oſtendit & mulieris, & fabulæ. Et , Apportet: quia portare ignotius eſt.* Primũ hęc.] *De- lit, vt diximus, vitã Chryſidis, vt potuerit apud eã re- norata eſſe Glycerium, quæ ex argumento matrona erit.* nũ hæc pudicę.] *Bene hæc quidẽ, id eſt, illa quæ coa- ſt.* Duriter.] *Contra rationẽ regulæ: debuit enim dice- ure, ab eo quod eſt durus. Et tamen eſt differentia. eſt e- duriter, ſine ſenſu laboris: dure autẽ crudeliter. illud, aborem: hoc ad ſæuitiã relatum eſt. ſed dure in alterũ: iter in nos aliquid facimus.* Lana ac tela.] *Subdiſtin- tela. Finis enim eſt laboris.* Victũ quęritans.] *vt Ver- us, -cũ fœmina primũ, Cui tolerare colo vitam tenuique erua Impoſitũ cinerem, & ſopitos ſuſcitat ignes. Dein- inem laboris intulit, non cibũ. ſed victũ. Cibus. n. eſt qui delicatis præbetur. Victus in paruis aridiſq; alimoniis onſtitutus. vnde Vergilius, Victum infelicem baccas, idoſaq; corna Dant rami. Et poſt tãtum laborẽ, victum cibum dixit. vt Verg. At patiens operũ, paruoq; aſſue- iuuentus, Et non quærẽs, ſed quæritans dixit. Quærit e- n, qui ad plenum & perpetuũ reponit: quæritat, qui vix ondie inquirẽdo victũ inuenit.* Lana ac tela victum.] *tificioſe, vt videatur pudice apud eam futura materfa- lias educari poſſe, quam meretricem neceſſitas fecit* Sed ſtquã amãs.) *Amator fingere poteſt: Amãs verè amat,*

Vnus & itẽ alter.] *Poſt vnũ duo, ex quib. alter, vt tres, inquit enim poſt: Nam hi tres tum ſimul amabãt: Alter ab vndecimo. Ergo alter, nõ eſt ſecundus, ſed tert* Procliue.] *Procliue eſt porrò inclinatum, vel pronum, clinatũq;.* Accepit conditionem.] *Cum vno, quæſtu eſt: cum altero non eſt: cum multis ſic.* Vt ingenium eſt mniũ hominũ.] *Alia defenſio Chryſidis, vt quæ ante cerat, ipſius ſint: quæ poſtea peccauerit, naturæ homin adſcribantur.* Conditionẽ.] *Conditio eſt pactio certã gem in ſe continens.* Poſtquã acceſſit vnus & itẽ alt *Id eſt, plures: quæſtus iam meretricius factus eſt.* Per xere.] *Inuitum iſſe Paphilum his verbis ſignificat. Per cũtur enim neceſſitate coacti. Hoc etiã verbum iudices nunciare ſolent Et hoc eſt quod ſupra ait, His ſeſe ded eorum obſequi ſtudijs.* Vt vnà eſſet meũ.] *Et producte gitur Eſſet, vt cibum capiat, & correpte, vt alibi.* Vnà. *mul, id eſt, vnà cibum caperet.* Perduxerunt illuc ſec *Secum duxere, vt ſecũ eſſet.* Egomet cõtinuo mecũ.] *ne mecum, vt appareat nihil temere conſtitutum, vel p latum foras. hoc ipſum ſatis quæſitum eſſe, quod ſtatui falſis nuptiis, & infenſus eſſet filio.* Egomet contin mecũ.] *Deeſt voluebã, cogitabam, verſabã.* Captus e *Tenetur & irretitur: ex tranſlatione ferarum, atq; ve tus.* Habet.] *Id eſt, vulneratus eſt. Habet enim qui perc ſus eſt: & proprie de gladiatoribus dicitur, quia prius videant, quã ipſi ſentiant ſe percuſſos.* Captus eſt.] *Sall captus prauis cupidinibus.* Certe.] *Sine dubio pro certo ptus eſt.* Habet.] *Sic dicitur de eo qui lethaliter vulnera eſt. Verg. Hoc habet, hæc melior magnis data victima di Ergo quid ſequitur captum, niſi occidi?* Obſeruabã n ne.] *Mane aduerbialiter.* Obſeruabam. *Deeſt ta hoc eſt, quãuis captus erat & hæc tamen obſeruabã.* R gitabã.] *Non rogabam, ſed rogitabam, quia ſedulo fa bat.* Dic ſodes.] *Dic imperatiuum eſt: ideo tempera iniuriam blandimento, ſodes. eſt autem, ſi audes, & ſi ſc nam delirat qui* * *interpretatur ſodes.* Dic ſodes.] *hortantis eſt vox, vt amabo, rogo.* Quis heri Chryſid habuit? nam Andriæ illi, id erat nomen.] *Opportu nomen intulit Chryſidis. Et bene illi, quaſi dicat, quam Andriam nominaſti.* Nam Andriæ illi id erat nome

Ali

ico more, peregrinæ mulieri, à patria nomen impoſuit.
ſimul celebrat nomen Comœdiæ, dicẽdo, Ex Andro com-
rauit: Et nunc, Nam Andriæ illi id erat nomen. Quid?
nbolum dedit.] Sed ſubdiſtingue Quid, vt ſit vox
rentis quid dicat de Pamphilo. Eho, quid Pamphi-
] Primo ſic egit, vt de Pamphilo quærere videretur. ad
mum adiecit nomen, ne quid reliqui faceret. Cœna-
] Cætera in geſtu ſunt quærentis quid dicat de Pam-
o nec inuenientis. Symbolum dedit.] Mire, nulla pro
iphilo negatio facti eſt poſita: ſed per puerilem ſimplici-
m omnia geſta narrata ſunt: & quidem tacitum eſt,
celatum: ſed vt non factum eſſe ita videatur. Item a-
die.] Item ſimiliter & vide diligentiæ tẽpus adiectum,
ſi non ſufficeret vnus dies. Comperiebam.] Vide ſi
verba patris ſunt, & de reb. venereis circa filij mentio-
agentis. Nihil ad Pamphilum quicquam.] παρέλ-
nam abundat Quicquam. nam nemo quiſquam, non
tur. Spectatum.] Ad Pamphilum, non ad exemplum
rtur: & ſpectatum, probatum. Et magnũ exemplum
itinentiæ.] ὑπερβολὴ laudis, Pamphilus exemplum
tinẽtiæ. Nam qui cum.] Qui animus ſcilicet, aut certè
io ſubaudiendũ. Animus.] Deeſt Eius. Cu ingeniis.]
enia pro hominib. poſuit. Conflictatur.] Id eſt, atteri-
. Conflictatio eſt tactus corporũ inuicẽ, & colliſio. Neq;
nmouetur.] Virũ animus, an homo, vt ſubaudiamus
. Neq; animus cõmouetur.] Virũ deeſt eius? an ordo
qui animus, cum ingeniis conflictatur eiuſmodi, neque
ouetur in ea re tamẽ. ἀνακόλουθον, eo quod nõ præmiſſa
t, vel Quanquam, ſubiecit, Tamẽ, Salluſtius, Atq; ædita
liq; tribus tamen cum muris & magnis turrib. Suæ vi-
modum.] Moderationẽ, regimẽ. Cum id mihi.] Cum,
æterquã quod. Tum vno ore omnes.] Omnes: ne pa-
amore falli videretur. & ideo mox ait, Bene diſſimulatũ
orem, & celatum indicat. Laudare fortunas meas.]
ἀνηγεώτερον fortunas, quàm fortunam. & de more: vt,
i te tanti talẽ genuere parentes: Et, Vade ait, ô fœlix nati
ate. Et Plaut. Fortunatus qui illũ eduxit ſibi. Hac fa-
.] An vere laudatus, ſi ſingula hac pro argumẽtis ſunt:
xcuſatio eſt non eſſe ſtultitia falsũ, ſed impulsũ. Impul-
.] Bene impulſus, vltro enim venire impulſus eſt, qui

daret contra officium ſoceri. Vnicam gnatam ſuam
Abundat quidem Suam: ſed tamen aſſeuerantius eſt. Vn
cam gnatam.] *Quid ſi tædio multorum filiorum? at vn*
cam. Cum dote ſumma.] *Quid ſi pauper eſt? at cum a*
te ſumma. Placuit.] *Cum pronunciatione, placuit.* H
dictus eſt dies.] *Vtrum conſtitutus, an dicatus? vt Iun*
infernæ dictus ſacer. Deſpondi.] *Ex veteri more, q*
ſpondebat etiam petitoris pater: vnde ſponſus, & ſpo
dicitur. Placuit.] *ουντομία, adeo bona conditio fuit,*
quamuis vltro obiiceretur, tamẽ ſtatim placeret. Deſpo
di. *Proprie. nam de ſponſo dicitur. quia ſpõdet puellæ p*
ter: deſpondet, adoleſcentis. Chryſis vicina.] *Commemo*
nunc quæ eſſet Chryſis. Vicina hæc.] *Supra enim ait*
Andro commigrauit huic viciniæ. Vicina hæc.] *ἀνάμν*
σις. O factum bene.] *Animaduerte vbiq; à Poeta ſic i*
duci comicas mortes: vt quum ad neceſſitatem argume
referantur, non ſint tamen tragicæ. Nam aut meretrix
mitur, aut ſenex, aut de duabus ſimul vxorib. vna vxor.
taq; huiuſmodi obitus, aut mediocri triſtitia excipitur, a
etiam gaudio. O factum bene.] *Quaſi qui dixerit, Ver*
ne quid Andria apportet mali. Beaſti.] *Artificioſè quid*
gaudium ſubiecit, ne mors in comœdia, luctus in tragœ
perſonaret. Metui à Chryſide.] *Metuo illum, dico,*
mihi ipſi aliquid facturus eſt. Timeo ab illo, cuius cau
poſſum aliquid mali pati, etiam ſi ipſe nihil in me mali c
ſulat. Metui à Chryſide.] *ἀρχαϊσμὸς.* Vna aderat fr
quens.] *Vt ſuprà, Cum quibus erat cunq; vna, his ſeſe*
dere. Aderat frequens.] *Poſſumus enim adeſſe, & fr*
quentes non eſſe, ſi præſentes non adhæremus his quib. a
ſumus. & frequens vt miles apud ſigna. Curabat vna f
nus.] *Funus, eſt pompa exequiarum: dictum à funalib*
etenim noctu efferebantur propter ſacrorũ celebration
diurnam. Curabat vnà funus. Vt non potuerit in exequ
videre patrem. Interim.] *Deſcriptio eſt huius rei, quæ*
narrationem pertinet ſuperiorem.

Nonnunquam conlachrumabat.] *Illis enim ma*
cauſſa flendi fuerat, qui, quam amabant, amiſerant. hic
more, propter ſuam Glycerium conlachrymabat, qui ali
nis lachrymis ſuas accommodabat. Sic cogitabam.] *A*
diceret, hoc cogitabam, ſenſum tantum cogitationis dice

debu

buit, ſed quia Sic cogitabam dixit: ipſum geſtum cogi-tis exponit, & dicitur, μίμησις. Hic paruæ conſuet.] *ic eſt conuiuij tantum: & quia dixerat, puerũ hoc ſolum ... iſſe, Pamphilum nihil aliud, Symbolum dedit, cœnauit.* ...am fert familiariter.] *Id eſt, grauiter: nam quæ nobis ...nt familiaria, grauia ſunt animo noſtro. Familiariter ...aſi familiaris: an potius familiariter?* Quid hic mihi ...ciet patri.] *Mihi, circa me. Et poſtquam mihi dixit, pon-...s intulit nominis, dicendo Patri.* Quid hic mihi.] *Vide ...am venuſte repetierit H.c.* Hæc ego putabam.] *Pu-...re eſt eius qui ſimplicitate pectoris aberrauit. Cicero, Nõ ...tauit, lapſus eſt. Hæc ego putabã. Cũm adhuc nihil pec-...tionis oſtenderit, tamen dolor in futura prorumpit: vt, ... gener auxilium Priamo, Phrygibusq; ferebat.* Huma-...ingenij. *Circa Chryſidẽ. Manſueti, Circa amicos.* Ego-...et, quoq;.] *Vt & ipſe Pamphilus: aut etiam ego, quem ...nus crederes.* Eius cauſa.] *Eiuſdem manſuetudinis & ...manitatis, & eius Pamphili.* In funus prodeo.] *In fu-...s. in ipſum officium; aut in pompam exequiarum quod ...unalib. dictum eſt, & vncis vel cuneis candelabrorum: ...ibus delibuti funes, & cerei fomites infiguntur.* Nihil ...ſpicor etiam mali.] *Bene ſuſpẽdit auditorem.* Etiam.] *...lia eſt ſuſpenſio audientis, & excuſatio alia.* Etiam.] ...dhuc. Effertur.] ἐκφέρεται. *Græcum eſt, quod vitans ...ergilius, ne diceret effertur, inquit, tum corpora luce ca-...ntum Exportant tectis, & triſtia funera ducunt. Efferri ...oprie dicuntur cadauera mortuorum, & Ire proprie ad ...equias. Verg. Ite ait egregias animas quæ ſanguine nobis ...nc patriam peperere.* Vnam aſpicio.] *Ex conſuetudine ...cit vnam, vt dicimus vnus eſt adoleſcens. Tolle Vnam, & ...i fiet, vt ſenſui nihil deſit: ſed conſuetudo mirantis non e-...t expreſſa. Vnam ergo* τῷ ἰδιωτισμῷ *dixit, vel vnam pro ...uandam.* Adoleſcentulam forma & vultu.] *Et hic ...o ſunt, & ætas & forma: quib. additur pudor: quia me-...trix non eſt.* Forma & vultu.] *Forma, immobilis eſt & ...aturalis: vultus mouetur, & fingitur.* Et vultu, Soſia, ...icò modeſto.] *Quia formæ laudatio cum meretrice ...mmunis eſt, progreditur artifex Poeta ad laudanda ea, ...uæ honeſtiora ſunt quàm forma.*

Et vultu Soſia.] *Quid hic deeſt, vt eam nurum digne-*

tur Simo, niſi ſola cognitio? & formam probat in pu Pamphili pater, & matronalē modeſtiam miratur in v tu, & venuſtatem ſtupet. Nonne ergo iam cernimus præſtruxiſſe Terētium, vt cum Chremetis filiam eſſe cog uerit Simo, hanc potius eliga. quam Philomenam, nuru quanquam ex ſororia pulchritudine, & amore Charini Daui laudatione id ipſum quoq; probe monſtrauerit noi Vultu.] *Hæc laus adiuuat cognitionem futuram nuru* Adeo modeſto, adeo venuſto.] *Modeſtus ad probit vultus, & morum pertinet, Venuſtus ad naturam corpo atq; adeò ſibi vultum fingere multi poſſunt, formam ner.* Vt nihil ſuptà.] *ἔκλειψις Terentiana. nam non neceſſe ſubiungere duos verſus.* Quia tum mihi.] *Excuſatio n ceſſaria.* Præter cæteras.] *id eſt plus quā cæteræ.* Hone ac liberali.] *Honeſta ad formam, Liberali ad vultum tulit.* Percuſſit.] *Hoc eſt ſuſpicio, vel aliquid tale.* At a *Interiectio admirantis.* Hoc illud.] *ἀπελεγκτικὸν eius rei e quā in animo conceperamus. Verg. Hoc illud germana fu* Hinc ille lachrymę.] *Hinc, ex hac cauſa.* Quàm time *Non videtur adhuc Soſiæ plenum amoris argumentū: i pendet ad ea quæ dicturus eſt Simo.* Euadas.] *id eſt exe vel peruenias.* Funus procedit.] *Funus à funalib. dict eſt, vt ſupra notauimus, & eſt funus pompa exequiaru Et bene funus procedit, nos ſequimur, dixit, quaſi poſt i morituri: vnde exequiæ dicuntur.* Funus interim proc dit.] *ἀσύνδετον.* Ad ſepulchrum.] *Sepulchrum κατ' ἀν φρασιν, vt diximus, quod ſine re pulchra ſit, an quod ibi ne pulſu ſint, i. mortui? an quod illæ animæ à viuis ſepeli tur, i. ſeparentur. Et ſepulchrum dixit futurum, non qu iam eſſet. Sepulchrū enim à ſepeliēdo dictum. Verg. propr. At pius AEneas ingenti mole ſepulchrum Impoſuit.* In gnem poſita eſt.] *ἔκλειψις, non enim eſt Quæ. Et mi cum funus ſupra dixerit.* Fletur.] *Hic bene imperſonalit fletur ab omnib. extrema enim quæq; mortuorum omn commouent ad lachrymas.* Hæc ſoror.] *i. quam dixi e ſororem Chryſidis.* Ad flammam.] *Innuit affectū ſoror. vnde omnes vinceret: cæteri enim flēt, hæc flāmæ ſe inger. Vergilius, Extinctum nymphæ crudeli funere Daphnin Atq; deos atq; aſtra vocat crudelia mater.* Ibi tum ex nimatus.] *A volūtate, à facilitate, à ſummo ad imum, v*

ſim

t dicta & facta, ibi eſt πάθος. & mirè, Ibi. Bene diſſi-latum.] Benè multũ. an quaſi dolens, quòd etiam nega-us ſit Chremeti. dixit Bene. Indicat,] Omnia ſignificãter. oſtendit inquit, ſed indicat: nõ accedit, ſed accurrit: non em, aut manus, ſed mediam mulierẽ: nõ tenet, ſed com-ditur, & quia his tribus reb. inducitur in alicuius rei ionẽ perſona: affectu, facto, dicto. Affectus eſt quod ait, um exanimatus Pamphilus. Factũ quod ait, Accurrit, iam mulierẽ complectitur. Dictum quod ait, Mea Gly-um, inquit, quid ais? cur te is perditũ. Indicat.] Indi-n proprie eſt oris, & linguæ, factis ergo indicat. non, n. t, amo. Accurrit.] Verg. Interiora dom' irrũpit limina, ltos cõſcendit furibũda rogos. Mea Glyceriũ.] Mea, ĩ amator, Glyceriũ.] quaſi familiaris dixit. Quid agis? iſi perturbatus. Cur te is perditũ?] Quaſi conſolatu-Vt cõſuetũ facile amorem cerneres.] Mire, nõ ſu-tretur, dixit: ſed cerneres. & eſt ordo, vt facile cerneres. erneres ſicut ſupra, Laudẽ inuẽias & amicos pares. Rẽ-t ſe in eũ.] Obiicitur ei quod Glycerio factum eſt: vt, is enim vnquã tam palàm de honore, tã vehementer de ete ſua cõtẽdit, quã ille atq; illius amici vt ne hæc mihi tiodetur. Quid agis?] Nõ interrogãtis, ſed mirãtis eſt. us, atq; ægre ferẽs.] Iratus, culpa, ægre ferẽs, quia p̃-pem. Nec ſatis.] Mire expreſſit indulgentiã patris erga i. erat, inquit, cauſſa: ſed pro amaritudine obiurgatio-non erat ſatis, hoc eſt, non idonea videbatur.. Nec ſatis obiurgãdum.] deeſt Habui, vel erat. Verg. Nec ſat ra-is in armis. & hic Erat vel habui, deeſt ad ſententiam. eret.] Deeſt Enim. Quid feci] Mire fiduciã prætulit ımẽto, quod eſt in ſequẽti verſu. Quid feci, quid cõ-:ui aut peccaui]? αὔξησις à maiorib. ad minora. Et fe-uaſi facinus dixit. Facere. n. quis & homicidiũ dicitur. erui minoris culpæ eſt. Peccaui multo minoris, vel le-is. Quę ſeſe.] Illic, mea Glycerium? hic pronomẽ dixit. a diſſimulatio, tanquam illã præter periculum neſciat. m ſi illũ.] Argumentum per rationem à contrario, vt ſi is, Viro forti præmiũ debetur, ſi deſertori pœna cõſtituta Tulit.] Pro attulit ſed multa ſignificat, & alias pertu-Vergilius, Non tulit hãc ſpeciẽ furiata mẽte Choreb. A-ſuſtulit, vt idẽ, Oĩa fert ætas, animũ quoq; pro aufert,

Illi.] *pro illo.* Dederit damnum, aut malū.] *Damnū eſt: malū ipſius hominis.* Venit Chremes.] *Argumē ex conjectura, id eſt à teſtibus. Et mire ſupra, Vltro v ad me. Ergo hic cauſa iuſti doloris oſtenditur, quia etiam Chremes, nam potuit, non daturus filiam, non v re. Poſtridie ad me Vt.] Sine dilatione ſciri poſſet. & mitans, indignantis eſt: vt, Clamant omnes.* Indignum cinus.] *Diſtinguendum, vt per ſe intelligatur indig facinus, & ipſe doleat Pamphilum corrumpi.* Comp ſe.] *Ergo ab aliis: vt appareat verum quod ait; Tum ore omnes. &, Hac fama impulſus Chremes.* Indignū nus comperiſſe.] *Deeſt ſe: incertaq; diſtinctio.* Pam lum.] *Cum emphaſi dixit, id eſt, pudentem & bene m tum. Et nec amicam, ſed pro vxore. Mire ergo, quaſi n doleat quod amet, ſed quod pro vxore habeat. Et ſimu cuſatur filiam denegaturus ſocer.* Hanc peregrina *Hanc, cum contemptu dictum eſt, & peregrinam, vt a Adeóne eſt demens ex peregrina? nam hoc nomine e meretrices nominabantur.* Ego illud ſedulò.] *Qu affectu pater factum quod viderat, negabat.* Sedu *Quomodo ſedulo ſi negabat: an ſedulo, aut Soſiæ, id eſt pliciter.* Factum.] *Imperſonaliter.* Sedulo.] *Quia n mel negauit, vel ille inſtitit.* Negare factum.] *Offi patris, & ſimul per hoc expreſſio probationis. Ille inſt ctum. Plautus, Inſtare factum, ſimile eſt, ἀρχαϊσμὸς* ſtare factum.] *Vetuſte, id eſt, inſtat dicere factū eſſe* nique.] *Quid demq; ad ſummam properat, & ad fine ctorum.* Denique.] *Id eſt, poſtremo.* Diſcedo.] *Pro non enim ab eo, vnde diſceſſi.* Vt qui ſe neget.] *Prot quod non volebat ſenex Soſiæ: adhuc ſupereſt vt oſt quod non ſit iraſcendum, quin iuſte iraſcatur.* Non t gnatum: *ἀποσιώπησις, vel eclipſis, deeſt inuaſiſti, o gaſti, adortus es.* Ad obiurgandum.] *Incuſandum mandum.* Tute his rebus.] *Modo non addidit Di* Propè adeſt.] *Propè adſunt nuptiæ: in proximo ſun tæ libertatis: & ideo auidius voluptaria ſub finem ca ſunt.* Quum alieno.] *Quum pro quo. hoc enim ſign. quum.* Meo me viuere interea modo.] *Meo modo voluntate, meo arbitrio.* Relictus eſt obiurgādi loc *Mire obiurgandi; tanquam incenſus pater in filium*

tur. nam ſupra commotus plus per ἀποσιώπησιν ſignificauerat Si propter.] Hoc erat ſecundum in diuiſione. Et conſilium meum cognoſces.] Si propter amorem.] Initium conſilij ſui demonſtrandi. Nolit.] Legitur & nol-. Ab illo animaduertenda iniuria.] Nota participiũ paſſiuo animaduertenda, caſtiganda, vindicanda eſt. Ab illo iniuria.] Quam facit, non quam patitur. Ea primum animaduertenda iniuria. Vt iam hoc ſit peccatum quod recuſat nuptias, non quod peccat adoleſcens Ideo ergo primum dixit, animaduertenda iniuria eſt, vindicanda, exercenda eſt. Et bene ea ab illo dixit iniuria, certiſſimam enim notat perſonã, quæ debeat pro iniurijs pœnas ſoluere. Quod ſi dixiſſet, iniuria eius, ἀμφιβολίαν feciſſet, vtrum quam paſſus eſt ab alio, an quam ipſe alijs intulit. Et nunc.] Hic reddit quod dixerat, Conſilium meum cognoſces. id eſt, propter id. Vera.] ἀντίθετον quia falſa dixit, intu-. Vera. Manibus, pedibuſq;.] Prouerbiale, id eſt, omnibus membris. Obnixe.] Cum conatu, inſtanter contra conem. Magis.] id propter id. Incommodet.] Noceat, incommodum afferat. Magis id adeo, mihi vt incommodet.] Non enim, inquit, prodeſt filio amare meretricem. Quapropter.] Mirè Soſia interrogat, quaſi vlla cauſa ſit lædendi dominum. Mala mens.] Voluntas, eſt mens, etiam animo. Mala mens. Argumentum à natura, & an aliquis de cauſa malus, an ab impulſione. Mala mens.] Quia dixit, Magis vt lædat, quàm vt proſit. Quem quidem ego enſero.] ἀποσιώπησις eſt grauiſſimam pœnam oſtendentis. Exorandus.] Legitur & expurgandus. ſi expurgandus, lege cui, non qui, quia cui per Q veteres ſcripſere. Conſore.] Ab eo quod eſt conſit, id eſt perficitur. futurum tempus infinitiui modi conſore facit, id eſt perfectum. Sic in Adelphis, Verum quid ego dicam: hoc cõſit quod volo. Confieri, id eſt, perfici. Vnde confectum negotium dicitur, vel confecta res, quæ ad plenum perficitur. Vergilius, Nunc qua ratione quod inſtat Confieri poſſit paucis, aduerte docebo. Nunc tuum eſt officium.] Hoc ad illud tium reſpicit, quod dixit, Et quid facere in hac re te velim. Has bene vt adſimules nuptias: perterrefacias Dauum. hoc erat tertium de his, quæ dicturum ſe promiſit. Adſimules.] Hoc eſt vnum verbum Adſimules:

quod dixit. Quin tu vno verbo dic, quid eſt quod me velis Perterrefacias.] *Venuſte & poetice.* Obſerues filium.] *Obſeruatio in duabus rebus eſt, in obſequio, & ſpeculando.* Curabo.] *vt coquus: & ſuprà ſic, Nempe vt curentur rectè hæc.* I præ] *Figura ἀναστροφή, q. nos præi dicimus*

ACTVS PRIMI SCENA II.

SIMO. DAVVS.

NOn dubium eſt, quin vxorem nolit filius:
Ita Dauum modo timere ſenſi, vbi nuptias
Futuras * eſſe audiuit: ſed ipſe exit foras.

** Eſſe redundat in metro, ni facias ſyneresin in audiui aut niſi elidas* c *in ſed, quod aliquoties facere videtur Terentius,* ſed ipſ, *vt ſit interiectio veluti conticeſcent repente.*

DA. Mirabar, hoc ſi ſic abiret, & heri ſemper lenita
Verebar quorſum euaderet. (ſu
Qui poſtquam audierat non datum iri filio vxore
Nunquam cuiquam noſtrum verbum fecit, neq; i
ægrè tulit. (mal
S. At nunc faciet: neque, vt opinor, ſine tuo magn
DA. Id voluit, nos ſic nec opinanteis duci falſo ga
dio, (n
Sperantes iã amoto metu, interea oſcitantes oppi
Ne eſſet ſpaciũ cogitandi ad diſturbandas nuptia
Aſtute. SI. carnufex quæ loquitur. DA. herus eſt, n
que præuideram.
SI. Daue. DA. hem, quid eſt? SI. ehodum ad me. (gã
DA. quid hic vult? SI. quid ais? DA. qua de re? SI. n
Meum gnatum rumor eſt amare. DA. id populus c
rat ſcilicet.
SI. Hoccine agis an non? DA. ego verò iſtuc. SI. ſ
nunc ea me exquirere, (atti
Iniqui patris eſt. nã quod antehac fecit, nihil ad n
Dũ tẽpus ad eã rẽ tulit, ſiui. animũ vt expleret ſuu
Nunc hęc dies aliã vitã adfert, alios mores poſtul
Dehinc poſtulo, ſiue æquum eſt. te oro Daue, vt r
deat iam in viam. (dari vxorem ferur
DA. Hoc quid ſit. SI. omnes qui amant, grauiter ſi
DA. Ita aiunt. SI. tum ſi quis magiſtrum cepit ad ea
rem improbum,

Ipſu

ſum animum ægrotum ad deteriorem partem plerumque applicat.
A. Non hercle intelligo. SI. non? hem. DA. non: Dauus ſum, non Oedipus. (DA. ſanè quidem.
. Nempe ergo apertè vis quæ reſtant, me loqui.
. Si ſenſero hodie quicquam in * his te nuptijs
illaciæ conari, quò fiant minus,
ut velle in ea re oſtendere, quàm ſis callidus:
erberibus cæſum te in piſtrinum Daue dedam vſque ad necem, (te molam,
a lege atq; omine, vt ſi te inde exemerim, ego pro
uid, hoc intellexin'? an nondum etiamne hoc quidem? DA. imò callidè: (vſus es.
a apertè ipſam rē modo locutus, nihil circuitione
Vbi vis facilius paſſus ſim, quàm in hac re me deludier. (dico tibi,
A. Bona verba quæſo. SI. irrides? nihil me fallis: ſed
e temere facias, neq; tu haud dicas tibi non prædictum: Caue.

* al. hiſce, Redit ad tritrimetros.

NOn dubiū] *Narratione iā habita, perſona Soſiæ nō erat neceſſaria, ergo ſubſiſtit ſenex, per quē agenda ſunt liqua.* Non dubiū] *Ad hoc certus inducitur Simo, vt igis perturbetur inopinata cōſenſione Pāphili ad ducen- vxorē, & præterea nihil agat cū Chremete de tradenda ia, confirmandisq; nuptiis.* Ita modo.] *Non receſſit de o ſenex: Senſit ergo ante, quàm cum Soſia loqui cœpiſſet.* a modo Dauū timere ſenſi.] *Argumentū quod ſupra, ab quod noſtri faciunt.* Modo.] *antequā cum Soſia loqui uiſſet Simo. & Dauus non recte ſcribitur, Dauos ſcribē- . quod nulla litera vocalis geminata vnā ſyllabā facit. l quia ambiguitas vitāda eſt nominatiui ſingularis, & uſatiui pluralis, neceſſario per hac regula digāmo vtimur, cribimus DaFus, ſerFus, corFus.* Mirabar hoc.] *Hic locus eſt in quo Dauus inſinuatur ſpectatoribus multa generis.* Si ſic.] *Sic pro leuiter & negligēter. quod Græci οὕτως ut ſignificat aūt οὕτως i. ſic. & eſt de his quæ adiuuāda ſunt: vt tātillum puerū: & huius non faciā.* Lenitas.] *mentia, facilitas, cui contraria, aſperitas & difficul-* Et heri ſemper lenitas] *An ſemper lenitas, vt ſit v. Lucretius, ſemper florentis honoris.* Semper le-

lenitas.] *Ac per hoc ſimulata vſque nunc lenitas. nã nem in diuerſis actibus ſemper lenis eſt: niſi forte fictus aſſimilator, & callidus.* Semper lenitas.] *Sine differentia e importuna lenitas.* Quorſum euaderet.] *Ad quam pa tem erumperet. Et euaderet, eſt, per quamcunque difficu tatem ad aliquid peruenire.* Verbum facit.] *Non dixit tigium, aut rixam: ſed verbũ: iſtæ exiguitates, aſſeuerati nes dicuntur, & cum pronunciatione, vt intelligatur, verbum quidem.* Neque id ægre tulit.] *Hoc eſt ſem lenitas.* Faciet.] *Subaudiendum verbum. & eſt Faci perſona tertia pro prima.* Faciet.] *Id eſt iraſcetur, denu ciabit, loquetur.* Sine tuo magno malo.] *Id eſt comn nabitur tibi, & minas contemnes, vt ad pœnas perueni.* Id voluit.] *Aut abſolute accipiendũ* Id: *aut* Id, *quo m do, Sic, demonſtratio eſt, vt magis geſtu quam ſenſu int ligatur, vt ſupra diximus.* Nec opinantes.] ἐφιν. Duc *Ducere eſt expectatione longi temporis malum prolata Vel induci, vt feras in retia.* Falſo gaudio.] *Velut ex i & vitæ ſenis iracundia.* Amoto metu.] *Iſta ſingula ſu & amoto metu, ſic dixit, quaſi metus ſit corpus brutũ, q cum molimine mouetur.* Oſcitantes.] *Oſcitatio eſt an otium & ſecuritas. dictum ab ore ciendo, id eſt, commo do. Oſcitantes, ſecuri, vel nihil prouidentes.* Cogitandi diſturbandas.] *Mirãda locutio: vt ſi dicas, Cogitat au tendum.* Aſtute.] *Hoc & geſtu, & vultu ſeruili, & c agitatione capitis dixit.* Carnifex.] *Aut excarnificans minum, aut ipſe dignus carnifice vt caro fiat, id eſt, la tur. Lucilius, Carcer vix carcere dignus.* Neque preui ram.] *Præuidentia duplex eſt: aut enim animo, aut oc præuidemus.* Hem.] *Quaſi correptio totius corporis.* E dum.] *Nutus eſt, inteſionem animaduerſionemque di ſcens eius cum quo vult loqui.* Ehodum.] *Dum παρελκει eſt hoc loco.* Quid hic vult?] *More ſeruili, & vernali ſtu. ſic enim vocati à dominis ſecum vultuoſe agunt:* Q de re?] *Negantis vim habet hæc interrogatio, plus eſt e qua de re, quàm nihil.* Rogas?] *Hoc cum interrogati indignãtis.* Meum gnatũ rumor eſt amare.] *Mire, a ſeruum diſſimulat id quod iam probauit.*

Meum gnatum rumor eſt amare.] *Grauiter cõſ terque ſenex nondum ſe fatetur credere: nec verum ſ*

amittat vim vindicaturi, ſi reſcierit. Id populus curat ilicet.] *Quia rumigeratio populi eſt: ſed hoc auerſus ab o contumaciter: ſic Vergilius, Scilicet is ſuperis labor eſt. ilicet, ſemper cum εἰρωνείᾳ ponitur.* Hoccine agis.] *A-r, id eſt audis. Alibi ſic, Hoc age amabo. Plautus, Vos hoc ite ſpectatores: pronuncians ſimul demonſtratiue, veluti rem ſuam tangens.* Iſtuc.] *Deeſt ago, vel audio.* Iniqui tris eſt.] *Iniqui eſt, ſi nunc velim quærere actus liberos oleſcentis.* Nam quæ antehac fecit.] *Pro antehac, cõ-etudine magis, quam ratione dicitur.* Nihil ad me.] *Id it vt ſuperius conſilium ſe ſeruare oſtendat.* Dum tem-is ad eam rem tulit.] *Deeſt Se, vt ſit dum tempus ſe præ-ιιt: quia ſupra dixit, Tute his rebus finem præſcripſiſti ter.* Ad eam rem tulit.] *Abſolute, & deeſt Se.* Siui, a-mum vt expleret ſuum.] *Mira ratio cur ſiuerit, vt & c quod permiſit, ad bonum permiſerit, non ad luxuriam, ui autem diſtingue. eſt autem ſiui modo, permiſi, ceſſaui. ti antique. Aliter in Adelphis, Non ſinit egeſtas facere nos.* Nunc hic dies aliam vitam adfert.] *Hoc eſt, re-e, & ſeuere, & inexorabiliter denunciat. Aliam vitam o diuerſam & contrariam: ſic & Vergil. Dijs aliter vi-m eſt.* Te oro Daue.] *Grauius illud fecit, nomine ap-llando.* Vt redeat iam in viam.] *Iam modo tarditatis ſignum. & in viam dixit, quaſi qui deuius ſit, & erra-t à recta via.* Siue æquum eſt.] *προδιόρθωσις.* Vt re-eat iam in viã:] *Prouerbiale.* Hoc quid ſit.] *ἔκλειψις, eſt enim quæris.* Ita aiunt.] *Hæc credunt & loquuntur iuerſi, & eſt trepida confeſſio, & quaſi inuiti reſponſio, in Heautontim. Ita credo: monente patre filium.* Tum ſi us magiſtrum.] *μεταφορικῶς. an quia & pædagogus magiſter: vt Geta in Phormione, Me filijs relinquunt: aſi magiſtrum.*

Ad eam rem.] *Id eſt, per eam rem, hoc eſt ſuper amo-m.* Animum ægrotum.] *Pro ægro, nam animus æger, orpus ægrotum.*

Hem.] *Interiectio eſt iraſcentis. Dauus ſum, non Oedi-s. Multiplex contumelia: poteſt enim ſenem quaſi hingem dixiſſe, id eſt, deformem, monſtrique ſimilem. teſt etiam inhumanum & ferum, vt ſphinx. Poteſt per edipum ſe vltorem promittere futurum atque oppreſſo-*

rem ſapientiæ ſenis. Dauus ſum non Oedipus.] *Facete ſe negauit Oedipum, vt ſenem ſphinga eſſe confirmet, non Oedipum. Imitationum duo ſunt genera, quandam neceſſitas, quandam introducit voluntas. Non Oedipus. Si latine pronunties, genitiuus Oedipi faciet: ſi Græcè, Oedipodis.* Sane quidam.] *Sane, valde: quia qui ſanus, & validus eſt.* Si ſenſero.] *Comminatio, & ſit pronũciatio, vt in ſingulis verbis ardeant minæ.* Hodie.] *Non ad tempus non plenum, ſed ad comminationem refertur. vt Vergilius, Nũquam omnes hodie moriemur inulti. Et dies pro nocte accipitur: vt hoc ipſum, Nunquam omnes hodie moriemur inulti.* Quo fiant minus.] *Quo minus, hoc eſt, quo impeditius.* verberib. cæſum te in piſtrinum Daue.] *Vult in pronomine, & nominis exagitare comminatione ſeruũ, ne quid relinquat iracundiæ.* Dedam.] *Dare, eſt quod repetas: Dedere eſt ad perpetuum. Damus, & amicis, dedimus, tantum hoſtibus.* Ea lege atq; omine.] *Lege ad homines: omine ad rem diuinam refertur, id eſt firmamẽtur per humana & diuina. Omen autem eſt quicquid ore dicitur.* Ea lege atq; omine.] *Bene lege atque omine, qui leges auſpiciis ſeruatis ferebantur. Ergo ſic intellige, quã dixerit, ea lege & conditione, & antiqui auſpicato omnia faciebant, quæ rata eſſe vellent.* An nondũ etiã.] *Quarti* παρέλκον, *quia abundat etiam.* Ipſam rem.] *Ipſam rem id eſt volũtatem ſuam: aut interminationem ſuam: hoc eſt piſtrinum & pœnas ſeruiles.* Nihil circuitione.] *Nih. pro non, Circuitione, periphraſi.* Vſus es.] *Legitur vſor e.* Vbiuis facilius.] *Admonitio.* Vbiuis facilius.] *Cu non eſt in hac cauſa peccandi locus vllus.* Bona verba quæſo.] *Hic in* εἰρωνείᾳ *eſt* εὐφημισμὸς, *quaſi dicat, meliora loquere, rogo te, ergo cum admonitione. Bona verba inquit, rogo.* Nihil me fallis.] *Non ignoro, nõ me decipis. ſic Menander,* οὐδέν με λανθάνοις ἀι *Nihil me fallis. [Figura eſt* ἑλληνισμὸς. *Fallis.] Lates, vt ſit* οὐδέν με λέληθας. Nihil me fallis.] *Nihil pro etiam nunc.* Neque tu haud dicas tibi non prædictum.] *Duæ negatiuæ faciunt vnam affirmatiuam: tres negatiuæ pro vna negatiua accipiuntur: vt hic, neque haud non. Salluſtius, Haud impigrè, neque inultus occiditur. Vera ergo lectio eſt, Neque tu haud dicas, quod pluri*

ri-

ii non intelligentes, hoc dicas legunt. Neq; haud tu dicas bi non prædictum.] *Vera lectio, Neq; haud dicas, eſt tim quintum παρέλκον. Plautus in Bacchidibus, Neque aud ſubditiuia gloria oppidum arbitror.*

ACTVS PRIMI SCENA III.

DAVVS.

Nimuero Daue, nihil loci eſt ſegnitiæ, neque ſocordiæ: (ptiis, Iamb. trimet. in (enimuero) eliditur m & u conſonans.
Quantum intellexi modò ſenis ſententiam de nu-
Quæ ſi non aſtu prouidentur, me aut herum peſſundabunt.
Nec quid agam, certum eſt; Pamphilúmne adiutem, an auſcultem ſeni. (minas:
Si illũ relinquo, eius vitæ timeo: ſin opitulor, huius *eius)& huius) ſũt monoſyllaba.
Cui verba dare difficile eſt. primum iam de amore hoc comperit: (ciam.
Me infenſus ſeruat, ne quam faciam in nuptiis falla-
Si ſenſerit, perij: aut ſi libitũ fuerit, cauſſam ceperit:
Quo iure, quaque iniuria præcipitem * me in piſtrinum dabit. me) redundat.
Ad hæc mala hoc mihi accedit etiam: Andria hæc, Trimetri.
Siue * iſta vxor, ſiue amica eſt, grauida è Pãphilo eſt. * iſta) redundat.
Audireque eorum eſt operæpretium audaciam.
Nam inceptio eſt amentium, haud amantium,
Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere.
Et fingunt quandam inter ſe nunc fallaciam,
Ciuem Atticam eſſe hanc. fuit olim quidam ſenex
Mercator: nauem is fregit apud Andrum inſulam:
Is obiit mortem: ibi tum hanc eiectam, Chryſidis
Patrem recepiſſe orbam, paruam: fabulæ.
Mihi quidem hercle non fit veriſimile; atqui ipſis commentum placet. Videtur Trochaicus Hypercatalecticus.
Sed Myſis ab ea egreditur. at ego hinc me ad forũ, vt
Conueniam Pamphilum, ne de hac re pater imprudentem opprimat. Trimeter iãbicus iamb. tetram.

ENimuero Daue.] *Hic breuis & comica deliberatio eſt, magnam expectationem plurimarũ rerum imminentiũ cũ motu excitãs, Daui cõſideratione propoſita.* Enimuero Daue.] *Omnis perſona aut ab altero commendatur, aut ſe*

ipſam populo commendat, aut ab altero & à ſe ipſa, vt hi Daui, & per Simonem ſupra deſcripta eſt, vbi dicit, Mal. mens, malus animus, & hic per ſe, dum hoc geſtu ac ſermone agit ac diſputat ſecum. Enimuero Daue.] *Enimuer ſignificationem habet nimium permoti atq; irritati anim Cicero, Hic cum aliis ex alia parte, Enimuero ferendum ho non eſt: vocetur mulier.* Segnitiæ.] *Ad agendum.* Socordiæ.] *Ad conſiderandum.* Quantum modo.] *Quantum pro in quantum.* Prouidentur.] *Prouiſio rerũ duas ſignificationes habet. Prouidemus enim nobis tam bonũ quàm malum: Malum ſicut quis eminus veniens telum prouidi atq; ſic cauerit. Ergo hic prouidentur, cauẽtur, vitãtur. E nuptias velut vndam nauigio imminentem fecit. quod quis vndã ex aduerſo venientẽ prora non exceperit, demer ſus vndis in peſſũ abit. eſt ergo metaphora.* Me aut herũ *Herum hic herilem filium.* Pamphilúmne adiutem, a auſcultẽ ſeni. *Semper deliberatiua verba habent quen dam ſonum, per quem exitus rei demõſtratur: vt hic oſter dit ſe Pamphilum magis adiuturum, quàm verbis ſen obtemperaturum.* Si illum relinquo.] *Partium tractati quæ ſuprà ſunt, Pamphilúmne adiutẽ, an auſcultem ſen.* Vitæ eius timeo.] *Vt alibi, Syre tibi timui malè.* Sin o pitulor.] *Opem ferre, dicitur in malis rebus, & iis qui ſalute dubij ſunt: vt, Fer opem ſerua me obſecro. Opitul & opitulatio dicta ab opem tollendo, hoc eſt ferendo.* Huius minas.] *Subauditur timeo.* Cui verba dare.] *Verba dare, fallacia eſt: & illud ſpectat, Nihil me fallis:* Difficile eſt.] *Non dicit impoſſibile eſt. ergo oſtendit partem ſe ſeq. quæ pro Pamphilo eſt.* Primum iam.] *primò, inquit ia infenſus eſt ſenex. deinde è Pamphilo grauida eſt Glyceri.* Primum iam.] *ὑφέν. eſt enim ἀναςροφή, pro iã pridem.* De amore hoc.] *Hoc amore, ſic, quaſi cũ tædio & reprehenſione eius amoris loquatur.* Me infẽſus.] *Scilicet de amore filij, ſenex me ſeruat, & reuera timẽdus eſt.* Seruat.] *Φυλάττει.* Ne quã faciam.] *Hoc ad illud ſpectat: Tum ſi qu magiſtrum cepit ad eam rem improbum.* Quo iure, quaq iniuria.] *Prouerbiale hoc eſt: qualia ſunt, fas & nefas, n lis velis.* Ad hæc.] *In ipſa re maior eſt difficultas, qu grauida eſt Glycerium.* Siue iſta vxor.] *Et hoc cum qu dam tædio, & indignatione ſtomachi interrũpit.* Operæ pretium.

ꝛium.] *Dicitur de mirificis & laudabilibus, nã & ea magna ſunt, etiãſi mala, tamẽ miramur, quia libenter iamus. & hoc pretium eſt operæ, i. audiendi.* Et audan.] *Propriè dixit: vt in Eunucho, Audaciã meretriciũ la.* Nam inceptio eſt amẽtium, haud amantium.] *abant veteres de proximo ſimilia dicere: vt Cic. Minus ·um putauit fore de armario, quàm quod de ſacrario ſet ablatum. Et quidem ſi in verbis ſunt, παρόμοιον di-r, in nominib⁹, παρονομασία.* Quicquid peperiſſet.] *iorem reprehenſionem ſonat, quicquid peperiſſet. pari-enim aut maſculus, aut fœmina: & ſolet iuſtior eſſe ſa tollendi ſi marem vxor pepererit. ſed nimij amoris eſt expectare quid tollas.* Decreuerũt. *Decernere eſt de gnis reb. certam proferre ſententiam. vnde etiã Senatus retum.* Et fingunt. *Argumenti partem narrat: & non ſit futura eſſe quæ dicit, vt ſuperſit locus errori. Et fal-am quandam, ne veriſimilis ſit*ipſa fallacia totius con-ptionis & vtilitatis.* Fuit olim.] *Modo totius ſummæ umẽtum populo narratur: ſed vt reſtet aliquid ad erro-i, abrogatur fides.* Fuit olim q̃dã ſenex.] *A διηγηματικ-ad μιμητικὸν tranſit.* Is obiit mortẽ. *Plenè dixit: quod obiit tantũ. Verg. Morte obita qualis fama eſt volitare uras.* Recepiſſe orbam paruam.] *Paruam propterea iecit, vt fiat veriſimile non poſſe eã facile ſuos agnoſcere.* bulæ. *Redit ad narrationem.* Atq; ipſis.] *Atq; pro ta-n, vt ſit, tamen ipſis commentũ placet, quod comminiſcun-r probant.* Sed Myſis. *παρασκευὴ alterius ſcenæ.* My-.] *Semper autem nomina comicorum ſeruorum aut à tionibus ſunt indita, vt Myſis, Syrus: aut ex accidenti-s, vt Lesbia, velut ebrioſa, à Lesbo inſula, quæ eſt ferax uiſſ. candidiſſimiq; vni: aut à maioribus & vernilitate, Pſeudulus: aut ex negotio, vt Chryſalus: aut ex qualita-corporis, vt Chylacus: aut ex ſpecie formæ, vt Pinacium.* go hinc.] *Nihil adhuc Dauus inuenit cõſilij, niſi vt quæ-t Pamphilum, moneatq;.* Ego hinc me ad forũ.] *Vul-toſe hoc pronunciatur, vt deſit, pergam, aut ducam me.*

ACTVS I. SCENA IV. MYSIS, ancilla.

AVdiui Archillis iamdudum quòd Lesbiam adduci iubes. — Trochaici tetrametri catalectici.

ane pol illa temulenta eſt mulier, & temeraria:

Nec ſatis digna, cui cõmittas primo partu mulie
Eam tamen adducam. Importunitatem ſpectate
niculæ, (ſec
Quia compotrix eius eſt. Dij datote facultatem o
Huic pariũdi, atq; illi in aliis potius peccãdi locu
* Sed quidnam Pamphilum exanimatum video? v
reor quid ſiet. (adfer
Operiar, vt ſciam nunquid nam hæc turba triſtit

* Tetrameter iãbicus eſt, niſi, ſe !, ſit extra verſum additum.

AVdiui Archillis.] *Hæc ſunt inuentionis poeticæ, vt οἰκονομίαν facetiæ aliquid addant. nam οἰκονομία eſt accerſatur obſtetrix, & conueniatur Pamphilus. face ſcribentis in his verbis eſt, quod Archillis compotricem tiſſimum adduci iubere fingitur.* Audiui Archillis.] *F quenter hoc modo Terentius compendium facit, vt ing diens loquatur perſona de eo quod eſt geſtura: & ſimul ceat quid ab altera geſtum ſit.* Audiui Archillis iam d dum Lesbiam adduci iubes.] *Vtrum iamdudum a diui, an iamdudum iubes, incerta diſtinctio eſt. & ſunt iamdudum iamprimum intelligant: vt Iamdudum ſum pœnas.* Sane pol.] *Sane, multum, aliàs, valde: namq; v dus eſt qui multum rerum neceſſariarum habet ad ſa tem.* Temulenta.] *Producit primam ſyllabam Te.* Ten lenta.] *Vinolenta, hoc eſt ebrioſa. quia temetum, vin dicitur, vnde abſtemius, ſobrius. Dictum autem temet ab eo quia tentet mentem. Temulenta, vino: Temeraria tura.* Nec ſatis digna.] *Bene in concluſione illa ſpeciali probauit, dicendo non idoneam cui committatur prin partus mulieris. Sed mirè ſignatéque dixit Committas, e nim committimus magna, & quæ ſalutem in dubio hab* Nec ſatis digna.] *Duas res, nec pariëtem, nec primo p tu. Figura δύο δίεσος. vt Verg. Non me tibi Troia Extern tulit, &, Dum domus Æneæ Capitoli immobile ſaxum colet.* Tamen adducam.] *Redit ad illud, quod vi çoat* Importunitatem.] *Importunitas neq; loci, neq; temp habet commoditatem.* Aniculæ.] *Archillis ſcilicet.* Qu compotrix.] *In vultu remanſit oratio. deeſt enim, per guram ἔκλειψις, ideo illam vult accerſiri.* In aliis.] *Vtr in aliis mulieribus, an in aliis rebus?* Exanimatum.] *E animatus, eſt perturbatus. Verg. Exanimata ſequens i pingeret agmina muris. Exanimus, mortuus, idem, Cor*

vbi

*xanimum poſitum Pallantis Acceſ*ſ*es.* Vereor quid *Quid, ob quid, propter quid ſit exanimatus. Aut ali-uid ſit, id eſt quia ſit negocij, ſeu quidam putant quid ıuare, vt, Quid veniant. Aut deeſſe poteſt: vt ſit, quid oteſt.* Nunquidnam.] *Comicum eſt, & Terentia-. Nunquidnam: quum exemptis num & nam, ſuffi-ad interrogationem potuiſſet quid.*

ACTVS PRIMI SCENA V.

PAMPHILVS. MYSIS.

Occine eſt humanum factum, aut inceptum? Iambic.
hoccine officium patris? tetr.
* Quid illud eſt? P. pro deûm, atque hominum *Tetrame-
dem, quid eſt, ſi non hæc contumelia eſt? tro accinitur
orem decrêrat dare ſeſe mihi hodie. nónne o- monome-
ortuit (portuit? trũ, Contu-
ſciſſe me ante? nónne prius communicatum o- melia eſt.
Miſeram me, quod verbum audio. (mihi *Tet. iamb.
Quid Chremes, qui denegarat ſe commiſſurum Dimeter.
atam ſuam vxorem? id mutauit, quoniam me Troch. tetra.
mmutatum videt.
ıe obſtinatè operam dat, vt me à Glycerio miſe- Tetram.
um abſtrahat? Iamb.
uod ſi fit, pereo funditus. Dimeter.
eon' hominem eſſe inuenuſtum, aut infelicem
uenquam, vt ego ſum?

ior dimeter eſt trochaicus, alter eſt dimeter catalecti-, in penultima duas breues habens pro longa, poteſt ta-ı totus eſſe iambicus, ſi legas (adeo) aut in (inuenu-m) elidas u conſonantem.

o deûm, atque hominum fidem, nullóne ego Dimeter, re-
remetis pacto affinitatem effugere potero? quot dundãte pe-
modis de.
ntemptus, ſpretus? facta, tranſacta omnia: hem Tetrã. Iamb.
pudiatus repetor. quamobrem? niſi ſi id eſt, Iãb. trimet.
quod ſuſpicor: Trochaici,
quid monſtri alunt: ea quoniam nemini obtru- tetrametri.
di poteſt,

itur

lkur ad me M. oratio hæc me miſeram exanima
metu.

PA. Nam quid ego dicam de patre? áh (mo

Dimet. iāb. Tantámne rem tam negligenter agere? præter

Tetrā. iamb. Mihi apud forum, Vxor tibi ducenda eſt Pamph
hodie, inquit, para: (ſpende

Abi domum. Id mihi viſus eſt dicere, Abi citò, &

Obſtupui: cēſen' vllū me verbum potuiſſe proloq

Aut vllam cauſam, ineptam ſaltem, falſam, i
quam? obmutui.

†Prius vnica ſyllaba eſt. Quòd ſi ego reſciſſem id †prius, quid facerem
quis nunc me roget:

Troch. tetra. Aliquid facerem, vt hoc ne facerem. ſed nunc q
primum exequar? (uerſè trahu

Tot me impediunt curæ, quæ meum animum

Amor, miſericordia huius, nuptiarum ſolicitud

†Iamb. tetrā. catalecticus penul. longa, †Tum patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt a
mo vſque † adhuc,

†Iamb. tetrā. aliàs (ad hoc.) Quæ meo cunque animo libitum eſt, facere: ei n
go vt aduerſer? heu mihi,

Incertum eſt quid agam. MY. Miſera timeo, hoc
certum quorſum accidat:

Sed nunc peropus eſt, aut hunc cum ipſa, aut me
liquid de illa aduerſum hunc loqui.

Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc
luc impellitur.

PAM. Quis hic loquitur? Myſis ſalue. MY. ô ſa
Pamphile. PAM. quid agit? MY. rogas? (†

† Aliàs (die) Laborat è dolore: atque ex hoc miſera ſolicita

Quia olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptiæ. tum a
tem hoc timet,

Trimet. iāb. Ne deſeras ſe. PAM. hem egóne iſtuc conari quea

Ego propter me illam decipi miſeram ſinam,

Quæ mihi ſuum animum, atque omnem vitam c
didit: (bueri

Quam ego animo egregie charam pro vxore h

Bene & pudice eius doctum, atq; eductum, ſinar

Coactum egeſtate ingenium immutarier?

Non faciam. MY. haud vereor, ſi in te ſolo ſit ſitu

Sed vim vt queas ferre. PA. adeón' me ignauū puta

Adeo

:ón' porrò ingratum, aut inhumanũ,aut ſerum,
ıeq; me conſuetudo,neque amor,neque pudor
mmoueat,neque commoneat,vt ſeruem fidem?
Vnum hoc ſcio,hanc meritam eſſe,vt memor eſ-
es ſui.
Memor eſſem? ô Myſis,Myſis,etiam nunc mihi
ipta illa dicta ſunt in animo Chryſidis
Glycerio. iam fermè moriens me vocat:
eſſi: vos ſemotæ: nos ſoli: incipit:
Pamphile, huius formam,atque ætatem vides:
: clàm te eſt,quàm illi vtræq; res † inutiles,
d pudicitiam,& ad tutandam rem ſient.
od ego per hanc te dexteram oro, & † genium
uum,
† tuam fidem, perque huius * ſolitudinem
obteſtor,ne abs te hanc ſegreges,neu deſeras:
e in germani fratris dilexi loco,
e hæc te ſolum ſemper fecit maximi,
ı tibi morigera fuit in rebus omnibus.
iſti virum do,amicum,tutorem,patrem.
na noſtra hæc tibi cõmitto,& * tuæ mãdo * fidei.
ne mihi in manum dat:mors continuò ipſam oc-
:upat.
cepi: acceptam ſeruabo. MY. ita ſpero quidem.
. Sed cur tu abis ab illa? MY. obſtetricem accer-
ſo. PA. Propera.
que Audin'? verbum vnum caue de nuptiis,
e ad morbum hoc etiam. MY. teneo:

† Al. vtiles.
† al. ingeniũ.
* (Tuã) vnica ſyllaba eſt.
* al. ſolicitudinem.
* (Tuæ) & (fidei) mono ſyllaba ſunt. Sunt duo trimetri catalectici. poſterior (ſtetricẽ, &c.) habet duas breues in penult. pro longa.
* Hic ſenarius perficitur initio proximæ ſcenæ, Quid ais Birrhia.

[Occine eſt.] *Hic inducitur adoleſcentis animus circa nuptias, vt ex magnitudine eius ingens gaudium pareretur in fine fabulæ, cognita Glycerio: & ſimul id tur, vt magis magiſq; per Myſidem Pamphilus excite-, ad reſiſtendum patri nuptias inducenti.* Hoccine .] *Ab iracundia & dolore cœpit. Iracundia deſcendit iniuria. Dolor ex miſeria.* Hoccine eſt humanum tum.] *Quaſi deliberatio eſt: in qua duæ partes ſunt, a patris, altera amicæ: pro ſuaſore Myſis eſt. Principiũ inuectione, in qua vt hominem accuſat: deinde vt pam.* Hoccine eſt.] *Hoc eſt dilatare orationem, ne diceres*

ret quod fecit. & eſt peruerſa αὔξησις *à maioribus deſc-dens ad minora per amplificationem accuſationis.* Factu aut inceptum.] *In aliis factu aut inceptu fuit.* Hoc-ne eſt officium.] *Officium ab efficiendo, ab eo, quod q-ritur quid efficere in eo vnumquenq; conueniat pro c-ditione perſonæ.* Quid eſt ſi non hoc.] *Sic dicimus de quæ neceſſariò hoc ſunt quod dicimus.* Si non hoc.] *I cum ſtomacho dictum, quaſi aliquo contradicente non contumeliam. Cic. Quid eſt quæſo Metelle, iudiciũ corr-pere, ſi hoc non eſt?* Vxorem decrerat] *Decernere eſt magnis certam proferre ſententiam.* Vxorem decrera *Propoſitio iniuriæ* Nõne oportuit] *Oportuit, ſed ad trem refert. Nam nec ſic cõſentirem ad nuptias, ſed fac velle: Nónne oportuit præſciſſe me ante? Dolet autem ſe ciũ non habuiſſe conſilio.* Nónne prius conſultũ op-tuit?] *Quia de ſtomacho repetitũ eſt Oportuit. Et de m-* Præſciſſe me ante.] *Præſciſſe propriè ad eum refert. h. e. Pamphilum.* Cõmunicatum.] *Quod neq; huius prium eſt, neq; illius. Et ante abundat, aut certe præ:c ſufficiat ſciſſe.* Cõmunicatum.] *Quia nuptiarum non mnis poteſtas in patre eſt.* Quod verbum.] *Verbum* ἀξίωμα *more ſuo poſuit, i. vxorem dare, quod ait.* Q-Chremes?] *Tranſit à patre modo, & ad ſocerum re Quid, non ad Chremetem dicitur, ſed ad illum tranſeu eſt, & non conſiderantis quid dicat.* Quid Chreme *Iraſcitur patri quod cogat Chremetem, quod nõ neget v-rem. Noue dolet, non odio haberi, non repudiari.* Qui negarat ſe cõmiſſurum.] *Non latuerat Pamphilũ, pudiaſſe Chremetẽ. vnde & Dauus ait, Qui poſteaquã a dierat non datum iri filio vxorem ſuo.* Id mutauit.] *N dixit, id, Id enim ad Denegarat.* Cõmiſſurum.] *Putat rat nuptias. * & Chremetẽ mutare ſententiã. Id mutau quoniã me immutatũ* παρήγμενον*. Nã quoties verba ſu* πολύσημον *dicitur, quoties noĩa,* παρονομασία*.* Itáne o-ſtinatè.] *Obſtinatè facere aliquid, eſt in alterius malu cum conatu facere perſeueranter, & in alterius pernici nimis niti.* Abſtrahat?] *Magna vi verbi & proprieta vſus eſt, vnde illud eſt, Iphius & Pelias mecũ diuellim inde.* Abſtrahat.] *Magna indignatione vſus eſt: tanq Chremes non tam filiæ cõſultum velit, quàm læſum Pa-philum*

m. Alia exclamatio eſt aduerſum ſocerum. Adeon' inem.] *Neminem putat in genere humano ita infe- rit ſe: quod eſt cōmune omnium qui in aliquo mœro- ſiſtant, itaq; non ſe, ſed conditionem humanā dolet, eritur natum eſſe quenquā qui poſſit eſſe tam miſer e eſt: ac per hoc ſe.* Adeon' hominem.] *Amatoriè, e nominato exiluit in gemitus. Sic Vergil. Aut ſi lux receſſit, Hector vbi eſt?* Inuenuſtū aut infelicem.] *uſtus eſt ſine venere, id eſt, ſine gratia, quem omnes ant repudientq; pulchræ, & quem deformes appetāt.* nuſtum aut infelicem.] *Inuenuſtus, cui diſplicens tur; infelix, cui placens negauit.* Aut infelicē quem n vt ego ſum.] *Adeo ſe miſerū dicit, quod ſibi repis nō licet: vt propter ſe doleat humanum genus, in quo iquis tā miſer. Verg. Heu cadit in quenquam tantum* ? Vt ego ſum?] *ἀναχόλουθον eſt Vt: Quā enim infer- buit, nō Vt.* Prô deum.] *Quàm ferueat indignatio- inc aſpice, quod frequenter exclamat.* Effugere.] *In ugere.* Quot modis contēptus: ſpretus.] *Si (bre- bretus, intelligimus Pamphilum dicere quod operam it, vt ſe repudiaret Chremes, vt ſupra dixit, Mutauit; me immutatum videt.* Quot modis cōtemptus.] *nes an Pamphilus?* Facta, tranſacta omnia.] *Pro- iale eſt in id negotij, de quo nihil ſuperſit ad agendū; t autem à Pamphilo: tranſacta etiā à Chremete.* Re- atus repetor.] *Quaſi hæc iniuria ſit, repudiare & ere. Et tale eſt in Eunucho, Excluſit, reuocat.* Niſi ſi ſt.] *Coniecturale argumentum.* Aliquid monſtri a- ea.] *Duplex cōtumelia, & monſtri & aliquid: minus ſet aliquod mōſtrum, ſic: Quid hominis vxorē habes? utauit genus, dicendo ea: quoniam fœmina eſt: Sic in ucho, Taces monſtrum hominis: non dicturus es?* Ali- l monſtri.] *Dum monſtrum dixerat, Ea, ſubiunxit, uā non verbis ſed ſentētiæ ſeruiens.* Nemini obtru- *Mire obtrudi, quaſi inuito, & totum cum iracundia udi, inſtringi, impingi.* Itur ad me.] *Dotē amator non at: & ad vtilitatē trahit quod vltro venit, & ꝙ ſe re- Chremes.* Itur ad me.] *Quaſi ad hoſtem. Plautus in dulo, Itur ad me. Et Vergil. -ſimul enſe relicto, Ibat urialum properè.* Oratio hæc.] *Etiam pauca verba*

veteres

veteres orationem dicebant. Nam quid ego.] Redit patrē, in quo noui hoc accuſat, neglıgenter eum agere qu noluit fieri. Tantámne rem.] ſummā voti ac nuptı Præteriens modo.] Hic oſtendit ſpecialiter quid pec uerit. Pater præteriens modo mihi apud forum Vndiq; conflatur excuſatio, ex facto, quod præteriens : tempore, quod modo : ex loco, quia in foro ; ex verbis, v tibi ducenda eſt. Mire ducenda : ſemper hoc genus de nationis neceſſitatem oſtendit, vt Verg. Vt pacem Troi ab rege petendum. Salluſt. Agendū atq; obuiam eund eſt. Abi cito, & ſuſpende te.] Ad Hodie, Cito retulit Vxor tibi ducenda eſt, Suſpende te. Ineptam ſaltem, f ſam.] Duo comparantur in defenſionem, aut vera, aut tempus accommodata. Ineptum eſt, quod à quouis rep hendi poteſt. Falſum, quod etiam prudentem poſſit f lere. Quod ſi ego reſciſſem.] Si mecum communic ſet prius. Quid facerem.] Ipſe ſe reprehendit. Q facerem?] ὑπόφορα. Vt ne hoc facerem.] Tacere & nota facerem, pro tacerem. Sed nunc.] Delibe tio & partes eius. Amor, miſericordia.] Hæc orat ſunt, cum vnum negotium in multas diſtrahimus par Diuerſe trahunt.] Pro in diuerſa trahunt. Amor. Neceſſario. Miſericordia.] ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. Miſericor huius, ἀμφιβολία. Nuptiarum ſolicitatio.] à pertur tione : quib. colligit conſulere non poſſe. Solicitudo eſt q inhæret mentibus. Solicitatio, quæ ab alio fit. Tum pa pudor.] ἀμφιβολία. Qui me tam.] Explanatio, in q pudendum ſit ſibi apud patrem, & ad illud ſpectat, T his rebus finem præſcripſiſti pater. Eine ego].Pronom hoc, vim qualitatis habet & eſt, An tali, tam bono. Q me tam leni paſſus eſt animo.] Atqui accuſabat e Sed amator eſt. Egóne vt aduerſer : Videtur inclinaſſe ſecundū patris animum conſiſtat, ſed amore ad incerta rum deuoluitur. Quorſum accidat.] ad quam rem, q verſus. Sed nunc peropus eſt.] Calliditati fœmineæ aſtutiæ, ſententia hæc cōgruit. Cum ipſa.] Ipſa nunc mina mea. Aduerſum hunc.] apud hunc: vt alibi, E gratum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam. Dum in d bio eſt animus.] Translatio hæc eſt à mole alicuius p deris, quæ ante quā in loco ſederit, cum incerta pendet,

cilli

'limè cõmouetur. Quis hic loquitur?] *hoc ſecum. de-de conuerſus, vt vid t, Myſis ſalue.* Salue.] *D ffic le eſt ind inuenire verbum, quòd ſic declinetur, ſalue, & ſal-te. quippe huius verbi per modos eſt rata declinatio.* uis hic loquitur?] *Principium Terent anum in iun-ndis perſonis.* O ſalue.] *O interiectio optantis aduen-m, aut repente perculſi.* Quid agit?] *Amatoriè, & fa-iliariter non addidit, quæ. Verg. Quæ mihi reddat eum, l eo me ſoluat amantem.* Rogas?] *Lenta quædam, & ſtis eſt reſponſio, & dolore plena.* Laborat è dolore.] *uplicem laborem Glycerij eſſe dicit, vnũ parturitionis, al-rum curæ & ſolicitudinis nuptiarum Pãphili.* Labo-t è dolore.] *Callidè aggreditur iuuenem: nam vtraq; opter illũ perpetitur, & dolorem & ſolicitudinem.* Atq; hoc.] *Myſis, quæ contra patrem ſuaſura eſt, incertum ueniens Pamphilum, facilè ad ſe cõuertit mentione do-næ ſuæ: & maxime quod addidit, cur illam ægrã eſſe di-t, quare ſtatim perfectũ eſt quod volebat, aut dicat Pam iius, Egóne iſtuc conari queam?* Cõſtitutæ.] *Nec addit patre, ſed inuidioſe, quaſi & à Pamphilo ſint conſtitutæ. n timet in negotio?* In hunc diem.] *Idem enim dies eſt io placuerant deſtinatæ nuptiæ, quãuis Chremes denun-tuerat. Et ſupra, Hic nuptiis dictus eſt dies.* Tum autẽ.] *im, prætereà, Tertiam ſolicitudinem habere Glyceriũ, ne ſeratur à Pãphilo.* Solicitá eſt.] *Solicitudo rerum in-rtarum magis eſt.* Quod in hunc diem ſunt conſti-tæ nuptiæ.] *Hic certior metus eſt & grauior.* Egóne tuc?] *Ideo ſic Pãphilus, quia illa inuidioſe non deſerere garis, dixit: ſed deſeras.* Egóne iſtuc conari?] *Nõ per-ere, ſed conari velle aliquid ad ſcelus, effectio eſt, etiamſi n poteſt fieri. hic enim voluntas, nõ factum damnatur. Verg. Auſi omnes immane nefas, auſoq; potiti.* Egóne onari.] *Leuius eſt cõnari, quàm facere.* Egóne propter e.] *Magna vis eſt in pronominibus & diuerſa ſunt, & ngula, & non præcipitantur, nec dicuntur vno ſpiritu: ut in Eunucho. Egóne illã, quæ me, quæ illum? Quæ il-im, deeſt amat: quæ me, deeſt nõn amat.* Egóne.] *Sua-nter, ſubauditur, vt fieri ſinam.* Quæ mihi ſuum ani-ũ.] *ab eius beneficiis.* Suum animum.] *quantum ad norem pertinet.* Atq; omnẽ vitam.] *Hoc eſt, vt marità*

ſeparet. Quę mihi ſuum animũ, atq; omnem vitã cre
didit.] *Argumenta à conſequenti. Si eam deſerit, hæc ſub
iiciuntur.* Quã ego animo egregiè charam.] *Egregi
præter cæteras, i. nimis.* Bene & pudice.] *Hic illud ſo
uitur, Lana & tela victũ quæritans: vt hoc pręſtruat ber
& pudicè Glycerium eſſe educatã. Lana & tela victũ q̃r
tans. Et nõ pertinet ad argumentum, niſi poſt vitã Glycer
intelligas.* Bene & pudice.] *ab honeſto.* Bene & pudic
eius Doctum.] *Hanc ſententiam quaſi de exemplo pba
nam bene educata eſt à Chryſide, quæ primo pudice vitan
parce, & duriter agebat.* Coactum egeſtate.] *Propter
quod Chryſis, inopia & cognatorum negligentia coact*
Coactum egeſtate.] *Nõ paupertate, ſed egeſtate, cui co
trariũ inopia, & cognatorum negligẽtia.* Haud vereor
*Acuit animum adoleſcẽtis cõtra patrem, cuius etiã nom
graue eſt.* Sed vim vt queas.] *Heu vereor ſubauditu
Vt, pro Ne non poſuit: vt ſit, Sed vereor ne non queas vi
patris ferre. Et ne nõ poſſis, non dãnatio eſt, verũ adoleſc
tis puocatio in cõtemptum patris.* Adeon' me ignauũ
A veriſimili Ignauũ.] *Quod aduerſum neceſſitatẽ pro
rendũ fuit, id primũ dixit, adeſſe ſibi virtutem, q̃ ſequu
tur, ad fidẽ ptinent. Ita pro tempore cõtemptum patris p
fortitudine habet.* Ignauũ.] *Ignauus eſt, qui vim non p
teſt ferre, qui non eſt perſeuerans.* Adeon' porrò ingr
tum.] *Porrò cõiunctio eſt expletiua, aliàs aduerbiũ te
poris.* Ignauũ & ingratum.] *αὔξησις eſt.* Inhumanu
aut ferum.] *Poſt ſubiecta dixit, Adeon' porrò ingratũ a
inhumanum. Mira omnis cõuerſio, non enim dixit, Ade
me obſequentem patri exiſtimas, adeo gratũ, adeo piũ, a
manſuetum? ita amatoris per omnia ſeruat conditiones
oratoriè hoc colligatur, ſcelus eſſe ſi paréret nunc patri.*
neq; me cõſuetudo.] *Non ordinem reddit. ferum en
reddit ad manſuetum, quod etiã feræ manſueſcunt.* Ne
amor.] *Ad illud, Inhumanum, amor nanq; vehement
eſt in homines. Vergil. Quid iuuenis, magnum cui ver
in oſſibus ignem Durus amor.* Pudor.] *Ad ingratum
tulit.* Vt neq; me conſuetudo, neq; amor.] *ἀπόδοσις
ſuperiora, Cõſuetudo aduerſus feritatem, Amor, aduer
inhumanitatem. Pudor, aduerſus ingratũ animum.* Co
moueat, neq; commoneat.] *αὔξησις eſt ad maiora.*

ſeru

uem fidem.] *Exquiſite, non dixit, vt contemnam pa-m.* Vnũ hoc ſcio.] *In eodem hæret, vt excitet iuuenem, ; audire ſe fingit quod dicit.* Vnum hoc ſcio.] *Vide àm callida ſint quæ à Myſide ſubiiciuntur ad irritan-n promiſſionem Pãphili.* Vnum hoc ſcio] *Subiicit il-uæ ardentem incendãt magis, nã dixit ille omnia quib. itur ſeruare fidẽ: ſed de merito eius aut nihil dixit, aut um.* Vnũ hoc ſcio.] *quaſi hoc dicat, Quid tu facturus quidem neſcio, ſed vnum ſcio.* Vt memor eſſes ſui.] *idioſe, quaſi oblito. adeo cõmouetur hoc dicto Pamphi-.* Vt memor eſſes ſui.] *Bene præterito: quoniam quæ terita ſunt, in recordatione magis lachrymabilia ſunt: Verg. -cui paruus Iulus. Cui pater, & cõiunx quondam dicta relinquor. Idem alibi, Per caput hoc iuro, per d pater ante ſolebat.* O Myſis Myſis.] *Primum vocan alterum increpãdi eſt.* Etiã nunc ſcripta.] *Id argumen eſt quã viuæ memor ſit, qui etiam mortuæ verborum ninerit Chryſidis de Glycerio.* Iam ferme.] *Ferme ad-bitum eſt feſtinãtis.* Moriens me vocat.] *Ex tempore bauit locutam vera eſſe, non ficta & ſimulata, nam qui ſunt, ſpe lõgioris vitæ adulantur. Verg. Et dulceis mo-s reminiſcitur Argos.* Iã ferme moriens.] *Affectus mpore, quod poſtrema vox erat.* Acceſſi: vos ſemotæ: s ſoli.] *Figuræ ꝓpriæ Terẽtianæ, ἀσύνδετον καὶ ἔκλειψις. ſemotæ, deeſt, eſtis Nos ſoli, deeſt remãſimus, vt eſt il-, Egone illã, quæ illũ, quæ me?* Vos ſemotæ: nos ſoli.] *nuit fidẽ, quod ſoli fuimus. q; nemo teſtis. An timuit, ne pater ante firmatũ amorem cognoſceret?* Incipit.] *De-licere. Præparat o. & quaſi veſtibulũ orationis eſt. In-io dicitur orationis, quæ lõga taciturnitate, meditatè, uiterq; profertur: vt Verg. Tum pater omnipotens, rerũ ſumma poteſtas Infit:* Mi Pãphile.] *μίμησις per προ-σωποποιΐαν. & principiũ à blandimento.* Mi Pamphile.] *tatus eſt etiã blandimentũ Chryſidis.* Huius formam ; ætatẽ.] *Amat cõpendium laſſitudo, formã. n. dicendo, lchritudinẽ ſignificat: ætatem, q; parua.* Huius formã ; ætatẽ.] *Duplex cauſa cõmendationis, forma, & ætas: upra, For. è vnã aſpicio adoleſcentulam Forma, &c* Mi phile.] *Vide redditam voci morientis denſis interuallis rrupiã orationem, vtpote laſſo anhelitu interueniente.*

Vtræq; res inutiles.] *Legitur & vtiles.* Et ad pudici tiam.] *Propter formam dixit.* Et ad rem tutandā.] *Pro pter ætatem.* ἀπὸ κοινοῦ. Quod te per.] *Quod, ꝓpter quod vt, Quod te per ſuperos, & eſt ordo, propter quod te or* Per hanc dexteram.] *Tenet eum, vt apparet. Per han dexteram, Fidei & fœderis membrum. Ad manum fit con uentio.* Et ingenium.] *Legitur & genium.* Per huiu ſolitudinē.] *Legitur & ſolicitudinem.* Obteſtor.] *Ob teſtatio dicitur, qñ eum adiuramus, quem rogamus. Or mus p eas res ꝓpter quas rogamus. Verg.-per euerſæ gen tor fumantia Troiæ Excidia obteſtor.* Ne abs te hanc ſ greges, neu deſeras.] *Ad fidē, ne ſegreges retulit. ad ſo tudinem. ne deſeras: h.e. ne aliā ducas aut amare deſin etiamſi aliā ducas.* Ne abs te hanc ſegreges] *Quaſi pſam manū tenens, Hanc propter formam & ætatem.* S greges.] *Hoc verbum ſimplex fieri nō poteſt, neu deſer. poſtremo Te obteſtor. Sextum* πιρελκον. *dixit. n.* ιαν, *Qu ego te per hanc dextram oro.* Si te in germani.] *Sic te dicimus, quando præſtitimus aliquid, & tamen nolun exprobrare, vt Verg. Si qua tuis vnquā pro me pater H tacus aris Dona tulit. Et alibi, Si bene quid de te mer* In germani fratris.] *Nō fratris ſolum, ſed etiā germa* Siue hæc te ſolū.] *Si aut te mihi quoq; prætulit aut lum alium nouerit amatorem in domo meretricis.* Mc gera.] *Hoc quaſi amāti vtile fuit Verg. Fuit aut tibi q quam Dulce meum.* Te iſti virum do.] *Hæc vt dixim & ſingula ſunt, & non præcipitantur, nec dicuntur ſpiritu.* Amicū.] *Poteſt enim & maritus eſſe ſed nō a cus, ſed affectu mariti retulit amicū.* Tutorē.] *Quaſi bæ.* Patrem.] *Quaſi paruæ.* Virum.] *Ne ſegreges.* A cum] *Ne deſeras.* Patrem.] *Ad illud quod agit, Et ad dicitiam.* Bona noſtra tibi hęc cōmendo, & tuæ c mitto fidei] *Concluſio per mandatum & obteſtation efficax ſatis.* Te iſti virum do.] *Apparet q̄ iunctis dex hæc dicebat, ideo &, Per hāc dextrā te oro.* Bona noſtr *Hæc verba quaſi ſupellectilem ſuā oſtendentis ſunt.* Bo noſtra.] *Hoc eſt, Ad rem tutandā.* Hanc mihi in ma dat.] *Confirmatæ ſunt legitimæ nuptiæ per in manū c uentionē. Et mire hanc non huius manum.* Mors co nuo ipſam occupat] *Quo magis memorem eſſe opo*

eori

rum : poſt quæ illa nihil locuta eſt. Accepi.] *Proprie aſi vxorem.* Acceptam ſeruabo.] *Concluſit partẽ de-erationis ſuæ per electionẽ.* Sed cur tu.] *Corripit, quod eat ab illa. Cur non interrogantis, ſed corripientis eſt, & repantis, quod Glycerium deſerat.* Obſtetricem.] *Quæ em tulerit parienti, obſtetrix dicitur: vnde & parturiẽ-fer opem clamant.* Propterea atque audin?] *Et in-rogatio quo eat, & reuocatio ad argumentum magni ior.s accedit.* Verbum vnum caue de nuptijs.] *Deeſt cas, figura ἔκλειψις.* De nuptiis.] *Non quod hodie fu-ras neſcierit Glycerium : ſed quod illas hodie indixerit ter filio: cum ſupra & Pamphilo & Glycerio diſturbatæ derentur. Quia ſunt conſtitutæ in hunc diem.* Caue.] *nnotant quidam caue hic corripiendũ eſſe.* Ne ad mor-im hoc etiam.] *Iterum ἔκλειψις. deeſt enim, accedat.*

CTVS SECVNDI SCENA I.

CHARINVS, *adoleſcens*. BIRRIA, *ſeruus*. PAMPHILVS.

QVID ais Birria? daturne illa hodie Pamphilo — Dimeter eſt.
* nuptũ? B. ſic eſt. C. quî ſcis? B. apud forũ modo — * Senarij.
e Dauo audiuj. CH. vę miſero mihi, vt animus in
e, atq; in timore vſq; antehac attentus fuit:
a poſtquam adempta ſpes eſt, laſſus: cura confe-ctus ſtupet. — Tetrã. Iam.
(vis non poteſt, velis id
. Quæſo ædepol Charine, quoniam id fieri quod
uod poſſit. CH. nihil aliud niſi Philumenam volo. — Senarius.
IR. Ah, quanto ſatius eſt, te id dare operam, — Monometer.
ui iſtũ amorẽ ex * animo dimoueas tuo, quàm id loqui, — Duo troch. tetrametri.
uo magis libido fruſtra incendatur tua. — Aliàs, corde eijcias tuo.
HA. Facile omnes, quum valemus, recta conſilia ægrotis damus.
u ſi hic ſis, aliter ſentias. BIR. age, vt lubet. C. ſed Pamphilum
ideo. omnia experiri certum eſt prius, quàm pe-reo. BIR. quid hic agit?
HA. Ipſum hunc orabo: huic ſupplicabo: amorem huic narrabo meum:

Aliàs prodat.

Credo impetrabo, vt aliquot ſaltem nuptijs *pro trahat dies. (CH. Birria

Interea fiet aliquid ſpero. BI. id aliquid nihil eſt

Aliàs, quid niſi nihil.

Quid tibi videtur? adeon' ad eum? B. quid* ni? ſi nihil impetres, (ri

Iambic. Trimet.

Vt te arbitretur ſibi paratum mœchũ, ſi illam duxe

CH. * Abi hinc in malam crucem cum ſuſpicion iſtac, ſcelus.

* Suſpicor, abin, aut, abeas, legẽdũ, vt conſtet verſus.

PA. Charinum video. ſalue. CH. ô ſalue Pamphile:

Ad te venio, ſpem, ſalutem, auxilium, conſilium ex petens. (piam

Eliditur ſ in (iſtud)

PA. Neq; pol conſilij locum habeo, neq; auxilij co

Sed iſtud quidnam eſt? CH. hodie vxorem ducis? PA aiunt. CH. Pamphile, (CHA. hei mih

Si id facis, hodie poſtremum me vides. PA. quid ita

Vereor dicere. huic dic quæſo Birria. BI. ego dicam PA. quid eſt? (ſentit. cho dum dic mih

BIR. Sponſam hic tuam amat. P. ne iſte haud mec

Nunquidnam amplius tibi cum illa fuit, Charin CH. ah Pamphile,

Nihil. P. quam vellem. CH. nunc te per amicitiam, per amorem obſecro,

Principio vt ne ducas. P. dabo equidem operam CH. ſed ſi id non potes, (aliquot di

Aut tibi nuptiæ hæ ſunt cordi. PA. cordi? CH. ſalte

Si diuidis) iã verſus conſtat Iamb. tetrameter niſi elidas u in (poſtulare.)

Profer, dum proficiſcor aliquò, ne videam. PA. au nunc iam:

Ego Charine neutiquam officium eſſe liberi put

Cum is nihil promereat, poſtulare id gratiæ appo ni ſibi.

* Trochaici

Nuptias effugere ego iſtas malo, quàm tu adip ſcier.

CH. Reddidiſti animum, PA. nunc ſi quid potes a tu, aut hic Birrhia,

Facite, fingite, inuenite, efficite, quî detur tibi.

Ego id agam, mihi quî ne detur. CH. ſat habeo. P Dauum optime (haud quicquam tib

Video, cuius conſilio fretus ſum. C. at tu hercl

Nihil ea, quæ nihil opus ſunt ſcire. fugin' hinc? B ego verò, ac lubens.

Qui

QVid ais Birria.] *In hoc colloquio altera pars oſtenditur fabulæ. Siquidem Andria ex duorum adoleſcentium pauoribus, gaudiiſque componitur, cùm ferè ſolam Hecyram Terentius ex vnius comœdia adoleſcentis effecerit.* Quid ais Birria? *Has perſonas Terentius addidit fabulæ, nam non ſunt apud Menandrum, ne τραγικώτερον fieret Philumenam ſpretam relinquere ſine ſponſo, Pamphilo aliam ducente.* Quid ais Birria?] *Ex verbis Charini apparet Birriam nunciaſſe nuptias futuras cum Pamphilo: nec adducitur tamen vt ſtatim credat, & accommodet animum. Sæpius ergo repetit interrogando. Et bene illa, velut amatoriè, de certa loqueretur perſona. Sic Vergil. Solam nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere ſenſus. Ergo non AEneas, ſed ille. Et item hæc, non Philumena, ſed illa dixit.* Quid ais Birria?] *Miratur magis, quàm interrogat, vel potius indignatur.* Sic eſt.] *Hoc cum indignatione ſtomachi dixit.* Qui ſcis.] Non vult enim verum eſſe.] *Qui quatenus, vnde hoc ſcis?* Apud forū.] *De loco, De tempore, Modo, de perſona, De Dauo.* Væ miſero.] *Tandem aliquando peruictus eſt vt crederet. Væ interiectio in his rebus quas execramus.* Apud forū modò de Dauo audiui.] *Plurima dixit ad confirmandum Birria, quando interrogatus eſt: à loco, à tempore, à perſona.* Vſque ante hac. *Id eſt, ante quam tua verba audirem, & duas propoſitiones poſuit vt dicitur: ſed vna eſt tātum, velut aduerbium, non iam præpoſitio.* Attentus fuit.] *Vt attentius audire dicitur.* Vſq; antehac attentus.] *Nulla præpoſitio præpoſitioni adiungi ſeparatim poteſt. Vſque eiuſmodi eſt, vt ſine aliqua ꝓpoſitione rarò inueniatur.* Laſſus, cura cōfectus, ſtupet.] *Laſſus cura, ex præterita ſpe, nunc Confectus, id eſt, ſic vulneratus, aut percuſſus, vt ſanari non poſſit.* Laſſus, cura confectus, ſtupet.] *Laſſus, adempta attentione. Cura confectus, confirmato timore. Stupet, abiecta ſpe.* Quæſo ædepol.] *Obiurgantis eſt Quæſo, vel etiam rogantis.* Quoniam non poteſt.] *Conſolatio ad id quod fieri non poteſt, ſuadens.* Id velis quod poſſis.] *Prouerbiale.* Nihil aliud.] *Hoc magis gemitu amatorio, quàm vt reſponderet Birriæ, dicit: quaſi magis Philumenam velit, quàm vitam & lucem. Idē alibi, In ea me oblector: ſolū, id eſt, charum mihi. Nō enim dixit, Nul-*

lam volo aliam quàm Philumenam:ſed, Nihil volo aliud quod infinitum eſt. Qui iſtum] *Qui pro vt.* Ex animo dimoueas.] *Legitur ex corde eijcias.*

Tu ſi hic ſis.] *Hoc geſtu ſcenico melius commendatur Nam hæc magis ſpectatoribus quam lectorib. ſcripta ſunt Hic ergo ſeipſum oſtendens dicit. & eſt* Hic *pronomen.* Sed Pamphilum.] *Sed inceptiuum, pro atque eccum Pamphilum: vt Salluſtius: Sed & Metellus in vulnere. Hoc non diſcretiuum: vt ſi dicas, ſapiens ſed miſer: hic enim diſcretiuum erit.* Age, age, vt lubet.] *Aduerſus hæc nō habuit quid loqueretur, & eſt permiſſio reprobantis ea quæ conſentit.* Sed Pamphilum video.] *Hæc per ἀποστροφὴν finguntur.* Omnia experiri.] *Idem alibi, Omnia prius experiri, quàm armis ſapientem decet. Verg. hanc quoque poſuit ſententiam: Ne quid inexpertum fruſtra moritura relinquat* Ipſum hunc] *Bene ipſum quaſi autorē & principem, refertur etiam ad dignitatem.* Orabo: huic ſupplicabo.] *Oramus, quæ bona ſunt: Supplicamus in aduerſis magis, vel cum lachrymis.* Amorem.] *Non ſtudium aut voluntatem: ſed amorem. Nec petam: ſed narrabo dixit: totum magnificè.* Hunc orabo, huic ſupplicabo *Procemia ſunt petitionis, quibus oſtendit poeta rationem qua noua, & improba res, tamen petitur.* Vt aliquot ſaltem.] *Saltem deſperatis rebus ſolam petentes ſalutem, hoc verbo vtimur. Prodat verò, proferat, prolatet, differat Lucil in quinto, An porro prodenda dies ſit.* Interea fit aliquid.] *Tale eſt hoc, quale illud, Interea aliquid acciderit boni. Sed nihil illum dixiſſe, poeta per ſeruum oſtendit, addendo, id aliquid nihil eſt.* Fiet aliquid.] *Vt ſupra imperabo.* Adeon' ad eum.] *Conſuetudine magis quam ratione dicitur, vnum enim Ad abundat.* Quid niſi nihil, impetres?] *Quid niſi nihil impetres vt te, &c. In vtroque idem ſenſus eſt: ſed ſuperior per εἰρωνίαν, inferior ad ſimplicem explanationem ſoluitur. Et ſi Quid ni legitur, ſubaudiendum, adeas: vt ſit, Quid ni adeas? vt ſi nihil impetres te arbitretur paratum mœchum, ſi illam duxerit.* Si nihil impetres.] *Impetres per ὑστερολογίαν dictum, videtur pro petas, quoniam petitionem ſæpe impetratio ſequitur.* Charinum video.] *Non imperite Pamphilum priorem inducit qui fecit, ſed vt fiduciam det Charino loquendi, quod*

Ve

lius eleganter, Heus, inquit, iuuenes monſtrate, mea- Vidiſtis ſi quam hic errantem forte ſororum. Chari- video.] *Ad hoc prior incipit Pamphilus, vt ad con- nem Charino minus clauſa præ pudore ſit via.* Conſi- expetens.] *Eleganter; quoniam demens & improbū od petit. nouiſſimum poſuit conſilium: vt ſi non poſſit di, vel conſilium expetat ad ſanandum dementiam. o, Tu da ſalutem, qui ſpem dediſti.* Salutem, auxi- , conſilium expetens.] *Vt in petitionibus fieri ſo- neficium petens vtitur partibus deliberatiuæ.* Neq; conſilij locum.] *Apud amantem neque conſilij tas, apud inopem neque copia auxilij. His duobus o- it etiam ſeſe amatorem. Neque pol conſilij locum ha- uia amo, neque auxilij, quia ſum miſer.* Sed iſtud nam eſt.] *Hoc ſi non adderet, locus confitendi amo- harino nullus fuiſſet.* Hodie vxorem ducis?] *Vide m interrogationem, ante confeſſionem.* Aiunt.] *De ea imus, quam volumus eſſe falſam.* Si id facis.] *Nihil , quàm ſe moriturum dixit pudenda dicturus. Inde m eſt, vt ille inſtantius quæreret cauſam.* Hodie po- nū.] *Plus dixit, quàm ſi dixiſſet, Morior hodie.* Ho- oſtremum.] *An neceſſario? quia viuere non poteſt. ſtremum aduerbium eſt.* Sponſam hic tua amat.] *la cunctatione Birria, ſed facetè* παῤῥησίᾳ *ſeruili pa- ſimè narrat.* Næ iſte haud.] *Næ, valde: vt & Cicero lli vehementer errant. Senſus hic eſt, Non id amat l amo, nec id odio habet quod odi. hoc eſt, valde iuſte, it, non mecum ſentit: id amat, quod ego odi.* Sponſam tuam amat.] *Callide & ſponſam, & amat: hoc eſt, e adhuc vxor tua eſt, neque aliquid amiſit, Quia a- tantum.* Næ iſte haud mecum ſentit.] *Næ, valde: vt quidam volunt, ó quam. Lucilius in* 10. *Næ in arce em diſcerpſi magnifice inquit.* Nihilne amplius tibi a illa fuit?] *Artificioſe perſonam expreſſit Terentius tias recuſantem: & ſimul* τὸ πρέπον *virgini ſeruauit.* am vellem.] *Vtique vt eſſet cauſa recuſandæ.* Per a- itiam.] *Suam & Pamphili* Et per amorem.] *Suum, um circa virginem.* Vt ne ducas.] *Sufficeret dixiſſe, ucas.* Dabo equidem operam.] *Plus illi promiſit, m ille popoſcit.* Non poteſt.] *Deeſt fieri, & ad hęc*

patrem retulit. Aut tibi hæ nuptiæ.] *Hoc ad Pamphi pertinet, non enim vnum & idem eſt. nam ſi idem eſſet: ptiæ hæ ſunt tibi cordi, ſuperuacuum eſſet additum.* C di?] *Animo, acute.* Dabo equidem operam.] *Pron ciatione leuandum eſt Plus enim dixit, dabo operã: q ſi diceret, non ducam.* Saltem aliquot.] *Primo qua iora ſunt, petit: poſtremo quę ex his videntur minima hoc arte, vt, Incute vim ventis, ſubmerſaſque obrue p pes. Et ad poſtremum, Aut age diuerſas, & diſiice cor ponto.* Profer.] *Prolata, produc, differ.* Aliquo ne vid *Aliquo dixit, vt exilium eſſet incertum.* Audi n iam.] *Correptio impatientis, qui non ſuſtineat au de exilio.* Ego Charine.] *Sententiæ quæ ex pr minibus incipiunt, ſeræ ſemper, ſed vera promitt Vergilius, Me natum nulli veterum ſociare procor Fas erit.* Ego Charine, Neutiquam officium.] *ſus hic eſt, non puto, inquit, hominem liberum, qui nihil præſtet, habere gratiam ſibi poſcat. Ergo quum nihil præſtem, nolo mihi gratias agas, non enim tui ſam fugio, quod prius quam me peteres, magis nol ducere, quã tu cupis.* Cũ nihil promerear.] *Merer aliquid mercedis pro labore ſumere. cũ dicimus, Nihi retur, hoc intelligitur, nihil mercedis dignus eſt acci* Neutiquã.] *Vna pars eſt orationis, pro nequaquã, A lio modo dicitur, cum is nihil promereat, i. præſtet. vt gilius, Quiq; ſui memores alios fecere merendo. Et, N quam regina negabo Promeritam. E contrario, lædit. cõmerui, aut peccaui pater? Cũ is nihil promereat. Lal vel mereatur, vel mercedis petere debeat, vt Quid machæra? Plautus in Pſeudulo id gratiæ apponi ſibi. in gratiã ſuam, i. ſibi gratiã mereri.* Nuptias effug *Interpoſita diſtinctione, vultuoſe hoc dicitur, hoc eſt geſtu.* Reddidiſti animum.] *Plus dici non potuit.* tu aut hic, Birria.] *Hic δειχτιχῶς quaſi efficaciori ſtendit. ergo ad cõparationẽ alterius refertur.* Facite, gite, inuenite, efficite.] *Fit quod verũ eſt; Fingitur falſum eſt; Inuenitur ne temere fiat: inuenite ergo, dicit poſt cogitationem* Efficite.] *Id eſt in effectũ perd Salluſtius, Nã & prius quã incipias, conſulto, & vbi ſueris, mature facto opus eſt.* Facite, fingite, inue

expreſſit Pamphili animum nuptias recuſantis, cui quid dixerit parum eſt. Qui detur.] *Qui pro quemadmodum.* Ne mihi.] *Veteres frequenter ne pro non dice-* Ego id agam, mihi qui ne detur.] *Non dixit, ego nſtabo vt ducam, ſed quod eſt amplius, & recte viri opera opus: non enim continuo ducet Charinus, ſi non rit Pamphilus.* Sat habeo.] *Sic antiqui pro ſufficit: abeo dicebant, an vel abundat?* At tu hercle.] *Deeſt, , dicis, nuncias.* Niſi ea quæ.] *Hoc eſt Datúrne illa Pamphilo nuptum? B. Sic eſt. C. Qui ſcis? B. Apud ſo modo de Dauo audiui. Quod memor eſt Charinus ſe ibenter audiſſe.* Fugin' hinc?] *Comminantis eſt, & entis à ſe.* Ego vero, ac lubens.] *Nemo libenter fu niſi coactus neceſſitate. Hic, etiam lubens dixit: quod benter,*

ACTVS II. SCENA II.

AVVS. CHARINVS. PAMPHILVS.

boni, boni quid porto: ſed vbi inueniam Pamphilum? — Troch. tetra.
netum, in quo nunc eſt, adimam, atque exleam animum gaudio?
Lætus eſt, neſcio quid. PAM. nihil eſt: nondum æc reſciuit mala. (ratas nuptias.
Quem ego nunc credo, ſi iam audierit ſibi pa-
Audin' tu illum? DA. toto me oppido exanimaam quærere.
vbi quæram? aut quo nunc primum intendam?
H. ceſſas alloqui?
* Habeo. PAM. Daue ades: reſiſte. DA. quis homo eſt. qui me? ô Pamphile, (vos volo. — *aliàs, abeo.
pſum quæro. euge ô Charine: ambo opportune.
Daue perij. DA. quin tu hoc audi. CH. interij. DA. quid timeas, ſcio. (tu quid ſcio.
M. Mea quidem hercle in dubio eſt vita. DA. &
M. Nuptiæ mihi. DA. †& id ſcio. PAM. hodie. DA. — †al. etiã.
Obtundis, tametſi intelligo.
aues, ne ducas tu illam tu autem, vt ducas. CHA. em tenes. (eſt: me vide,
M. Iſtuc ipſum. DA. atq; iſtuc ipſum, nihil pericli

PAM.

PAM. Obſecro te, quàm primum hoc me lib
miſerum metu. DA. hem
Libero, vxorem tibi iam non dat Chremes. PA
quî ſcis? DA. ſcio. (d
*Tuus pater modo me prehendit. ait tibi vxor
Se hodie. item alia multa, quæ nunc non eſt narr
di locus.
Continuo ad te properans percurro ad forum
dicam tibi hæc. (loci
Vbi te non inuenio, ibi aſcendo in quendã excel
Circumſpicio: nuſquã. fortè ibi huius video Birri
Rogo, negat vidiſſe. mihi moleſtum. quid agam
gito. (h
Redeunti interea ex ipſa re mihi incidit *ſuſpi
Paululũ obſoni. ipſus triſtis, de improuiſo nup
Non cohærent. PAM. quorſum nam iſtuc? DA.
me continuo ad Chremem: (c
Quum illò aduenio, ſolitudo ante oſtiũ. iam id g
CHA. Rectè dicis, perge. DA. maneo, interea *intr
neminem
Video, exire neminem: matronam nullam: in æ
Nihil ornati, nihil tumulti: acceſſi intro. aſpexi.
Scio, magnum ſignum. DA. num videntur conu
re hæc nuptiis?
PAM. Non opinor Daue. DA. opinor narras? no
ctè accipis, (Chre
Certa res eſt. etiam puerum inde abiens con
Olera, & piſciculos minutos ferre obulo in cœ
ſeni, (nullus quid
CHA. Liberatus ſum Daue hodie tua opera. D
CHA. Quid ita? nempe huic prorſus illam non
DA. ridiculum caput. (c
Quaſi neceſſe ſit, ſi huic nõ dat, te illam vxorem
Niſi vides, niſi ſenis amicos oras, amabis. CHA.
ne mones: (V
Ibo, etſi hercle ſæpe iam me ſpes hæc fruſtrata

*Tuus vnica ſyllaba eſt.

*In (ſuſpicio antepenul. producitur.

*Introire triſyllabum eſt.

DI boni.] *Hæc ſcena conſilium continet perſonarum quas maxime pertinet argumentum. Et hic eſt loc quo, vt fieri ſolet, fortuna miſta rebus diſpoſitis, ma tu*

as dat. Di boni, boni quid porto.] *Non mirum 'inſoletius Dauus exultat, qui vt Simo dicebat, timi-fuit vt ipſi Dauus, etiam deſperauit ex nuptiarum re, quas nunc falſas comperit.* Di boni, boni quid o.] *Ex proximo repetiuit bis: ſed tamen alterū, nomi-io plurali: alterum genitiuo ſingulari dictū eſt.* Quid o.] *Non ſolum corpore, ſed etiam animo portamus bona, quam mala. Sic alibi, Ne quid Andria apportet* . Vt metum in quo nunc eſt, adimam, atque ex-m animum gaudio.] *Ordine locutus eſt. prius enim im adimere: ſic demum gaudio perfundere. Hic ordo n in laude ſeruatur.* Neſcio quid.] *Deeſt propter: vt propter neſcio quid.* Quid.] *Aduerbiale.* Exanima-.] *Perterritum, perturbatum.* Sed vbi quæram?] *ic in omnes ſe partes verſat, quærens quo dirigat cur-* Habeo.] *Videtur quaſi conſtitiſſe: deinde quaſi elegiſ-to pergat. Habeo per h inueni. legitur & abeo: vti me-illi dicatur, Reſiſte* Quis homo eſt qui me? ô Pam-e.] *Ante videt, quam compleat orationem.*

uge ô Charine.] *Euge modo pro interiectione poſi-eſt.* Opportune.] *Deeſt adeſtis: non, opportune vos* .Daue perij] *Proprium eſt dolentibus præfeſtinare dolen:. ἀπολώλεμεθα. Habet nonnullum affectum quod idit. Daue* Quin tu.] *Quin modo pro imo: aliàs cur* ·Mea quidem hercle.] *Videtur Charinus plus dixiſ-Perij, quàm Pamphilus. Mea quidem hercle certe in io eſt vita Sed non eſt hoc. Plus enim Pamphilus dixit. n qui viuit non poteſt interiiſſe: is autem qui viuit, vi-poteſt in dubio habere. Ideo & iurauit Hercle: & af-ans iuſiurandum certe addidit: Bene certe: quaſi illud rij, falſum ſit. Ita Pamphilus plus fecit periturum ſe eſ-cendo, quam Charinus interiiſſe.* Et quid tu, ſcio.] *a compendia, quæ contrahit Poeta longitudine fabu-nec tamen perdit affectus perſonarum.* Et tu quid.] *ſt, timeas.* Et id ſcio] *ἐν ὑποκρίσει. tanquam dicat, ni-eſt.* Et id ſcio.] *Legitur, etſi ſcio.* Hodie] *Tempus ad-it tanquam rem ſciens.* Obtundis.] *Sæpe repetendo, i-ı dicere, obtundere eſt translatio à fabris, qui ſæpe re-unt tundendo aliquid malleo, & idem obtundunt, & etant. Obtundis. tametſi poteſt eſſe ἀναστροφή: ſed ſynœ-*

vius eſt, & melius ſubdiſtinguere. Id paues.] *Deeſt ob ſit ob id. hoc autem Pamphilo dicit.* Tu autem vt duca *Pro ne non, Vt poſuit. Hoc, Charino.* Atque iſtuc ipſun *ἐν ὑποκρίσει. Ille enim hoc idem dixerat cum exclamat ne: quod quaſi vanum contemnit.* Me vide.] *Vtrum læ ſum? an me ſpecta fidei datorem: vt dici ſolet me habe, reſpice.* Obſecro te.] *Cum precibus & tempus admiſc Et bene libera: perfecta enim ſecuritas, liberatio nomi tur.* Hem.] *Ecce, demonſtratio eſt facti.* Vxorem t iam non dat Chremes.] *Oratorie à ſumma cæpit: cu partes, multis dicentur.* Iam non dat.] *Bene Iam, qu ſi non dixiſſet, intelligeret Pamphilus vel poſtea Chre tem filiam eſſe daturum. Sed addito Iam, plena ſecuri eſt. Iam enim renunciatio eſt perpetuitatis.* Scio.] *Præ ratio eſt auditoris ad eam narrationem, quæ oſtendit gumenta falſarum nuptiarum.* Me prehendit.] I *prendit. Addita aſpiratione geminauit ſyllabam. Et hendit dixit, quaſi vitantem ac fugientem.* Ait tibi.] *proprie: quia contemnenda dicuntur.* Ait tibi vxor dare ſe.] *Coniecturam facit ex malis, quæ præceſſeru* Ait tibi vxorem dare ſe.] *Dicit cur primo crediderit ras, dicturus ſubinde cur falſas.* Item alia multa.] *E diſtulit narrationem, ne ſi audirent Charinus & Bir deſinant dolos ſtruere aduerſum vigilantiſſimum ſen* Item alia multa.] *Commoda narratio à neceſſariis t tum. Minas autem ſenis prætermiſit, ne corrumperet b quæ nunciabat.* Quæ nunc.] *Argumentum eſt, quæ potuiſſe eum qui ſit tertius. nam timor curam parit.* N randi locus.] *Modo tempus, ſpatium.* Quæ nunc n eſt narrandi locus.] *Non vult dicere quam minac ſecum egerit ſenex, quamque inſtet nuptiis, ne Charin Birriamque de ſpe deiiciat, quos vult ſecum adniti, ne xorem Pamphilus ducat.* Properans percurro.] *F quantum dixerit properans & percurro, vt continua nem curſus oſtenderet.* Vbi te non inuenio.] *Vbi, m non eſt aduerbium loci, ſed temporis, pro poſtquam.* Vb non inuenio, ibi.] *A ſummo ad imum diuiſiones, qui dicta & facta continentur: ſub quorum genere ſunt ties nunc dictorum, nunc factorum, cum conſiderati rum perſonarumq;.* Nuſquam.] *Deeſt vidi,* Video I

rian

.] *Deeſt, ſeruum, & rectè, dixerat enim, Apud forum de Dauo audiui.* Rogo. negat vidiſſe.] *Mira bre- , & imitanda.* Paululum obſoni.] *hinc eſt quod ait, um parce facere ſumptum.* Ipſus triſtis, de impro- nuptiæ.] *Mire & moraliter. ex his enim quæ facta it, docet quid feciſſe deberet, &, de improuiſo nuptiæ inciandum.* Ego me continuo.] *Et bene continuò remetem: vt ſi ab vtroq; hoc fieret, eſſet vera ſuſpicio* .Ego me continuò.] *Deeſt, duco, conſuetudine di- , & ἐλλειπτικῶς.* Egomet.] *Vna pars orationis eſt.* :metem.] *Chremem & Chremetem, vt Darē & Da-* .Solitudo ante hoſtium.] *Signa ab his quæ ſunt, ion eſſe deceret.* Iam id gaudeo.] *Quaſi auerſum & onſentientem Pamphilum excitat ad gaudium lætitia* am id gaudeo.] *Sic Vergil. Cum venit aulæis iam ſe a ſuperbis.* Recte dicis perge.] *Vultu enuntiādum. icit Pamphilus.* Maneo.] *Ne ad parū temporis fuiſti,* ea.] *Tēporis longi ſignificatio.* Introire neminem.] *n factis.* Exire neminem.] *Quid ſi intus erant? ideo cire neminē.* Nihil ornati.] *ἀρχαϊσμὸς. Sic Salluſtius, Senati decreto ſeruiendum ne ſit.* Signum.] *Proprie rgumento.* Non videntur.] *A ſequentib. argumen-* Non opinor.] *Ille opinionem accommodat tantum, ultum tribuit coniecturis.* Non opinor.] *Quoniam menta ſunt, & coniecturæ, opinor dixit. Nam contra onem, certa res eſt. quæ autē opinamur, putamus: quæ nus, incerta ſunt.* Opinor, narras?] *Bene à prima ad dam perſonam* Piſciculos minutos.] *Sufficeret di- itiue piſciculos dixiſſe: Quod ſic minutos dixit: & pre- , obolo eſſe emptos: quæ eſt vltima nummorum ſignifi- . Sunt enim genera minutorum piſcium quæ magno ant. Hic ergo etiam ex precio viliſſimos piſces ſignifica- it quid ſi minutos, ſed omnibus? Seni dixit, vt obſonā- s oſtēderet cauſā.* Olera & piſciculos] *Quod ſupra raliter, paululū obſonij: hic ſpecialiter dixit.* Chremi.] *hremi, vt Vlyſſi & Achilli.* Etiā puerū.] *Etiam pro erea.* In cœnā ſeni.] *Mire ſeni, cui eſt maior cura do-* Nullus.] *Pro non. vt alibi, Nullus dixeris.* Quid ita?] *pars orationis.* Ridiculum caput.] *Pro homo homines o enim ore contempto, ex aliis membris hominem velit*

ſignifi-

ſignificare & eſt συνεκδοχὴ αἰτίας. Qu'ſi neceſſe huic non det, te illam vxorem ducere.] *Oſtendit* μέρος *vitioſum hoc eſſe, in quo altero ſublato, non ne... rio alterū relinquatur.* Niſi vides, niſi ſenis amic... tas, ambis.] *Hoc laborat Dauus quemadmodū Philu... Charinus propriis laboribus promereatur vxorem.* Ni... des, niſi ſenis amicos oras.] *Artificioſe Dauus C... num excitat, vt ſi fieri poſſit, adiungetur negociū Pam... dum ille ſibi prouidet.* Niſi vides.] *Prouides. A... Magnarum rerū deſiderium & appetitus ambitio di... Confirmata re à factis & a perſonis, deliberatiua naſ...*

ACTVS SECVNDI SCENA

PAMPHILVS. DAVVS.

Troch. tetra. QVid igitur ſibi volt pater? cur ſimulat. D. d... tibi (

Si ſuccenſeat nunc, quia non det tibi vxorem C...

*In (ipſius) eliditur s. *Ipſus ſibi eſſe iniurius videatur, neque id iniu...

Prius quàm tuum animum, vt ſeſe habeat ad ...ptias, perſpexerit.

Sed ſi tu negaris ducere, ibi culpam in te trans...

Tum illæ turbæ fient. PAM. quid vis patiar? D. ...ter eſt Pamphile.

Difficile eſt. tum hæc ſola eſt mulier: dictum ...ctum, inuenerit

Aliquam cauſam, quamobrem eiiciat oppido. ... eiiciat? DA. cito.

†Duę ſyllabę deſunt. forte ſcriptū erat, faciā Daue: & quoniā ſequitur nomē perſonæ, lector putauit idem bis poſitum. PAM. Cedò igitur, quid faciam Daue? DA. dic t... cturum. PAM. hem. DA. quid eſt?

PAM. Egóne dicam? DA. cur non? PAM. nunq... faciam. DA. ne nega.

†PA. Suadere noli DA. ex ea re quid fiat, vide.

PA. Vt ab illa excludar, huc concludar. DA. n...

Nempe hoc ſic eſſe opinor dicturum patrem,

Ducas volo hodie vxorem. tu Ducam inquies.

*Iamb. trim. (omni) ſupereſt. Cedò, quid iurgabit tecum? hic reddes omnia

Quæ nunc ſunt certa ei conſilia, incerta vt ſint,

Sine omni periculo. nam hocce haud dubiu... quin Chremes

›i non det gnatam, nec tu ea cauſa minueris Iamb. tetrā.
:c quæ facis, ne is mutet ſuam ſententiam.
ri dic velle: vt, cum velit, tibi iure iraſci nō queat.
m quod tu † ſperes, propulſabo facilè: vxorem †alias ti-
ıis moribus (rumpi ſinat. meas.
bit nemo. † inopem inueniet † pótius, quàm cor- † ſ eliditur
l ſi æquo animo ferre accipiet, negligentem fe- in (inueniet)
cris. (boni. (potius) diſ-
liam ociosus quæret. interea aliquid acciderit ſyllabū eſt.
Itan' credis? DA. haud dubium id quidem eſt. †aliàs, Alia.
›A. vide quò me inducas. DA. quin taces?
Dicam, puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe ab (vide) pyrri-
lla, cautio eſt. (PAM. hanc fidem chius eſt.
pollicitus ſum ſuſcepturū. DA. ô facinus audax.
i me obſecrauit, qui ſe ſciret non deſerturum, vt
iarem. (tiat.
Curabitur. ſed pater adeſt, caue te eſſe triſtē ſen-
Vid igitur ſibi vult pater?] *Hæc ſcena deliberatio-*
nem continet Daui & Pamphili. Et bene, Igitur. ſi e-
falſæ ſunt nuptiæ, quid cogitat? ſtomachoſe etiam hoc
t, Sibi vult. Virgilius: Quid vult concurſus ad amnē?
d.] *Id, ob id, propter id.* Neque id iniuria.] *Id eſt, vſ-*
adeo iniuſtus ſibi videbitur, vt ſe iniuſtitiæ ipſe con-
net. Perſpexerit.] *Perſpicere eſt ad plenum & perfe-*
m videre. Tum illæ turbæ.] *Illæ ad terrorem retulit.*
id vis patiar?] *Hoc eſt patiar'ne vxorem ducere?* Pa-
eſt Pamphile.] *Hoc vultuoſe pronunciandum eſt. &*
e pater dixit: vt ipſo nomine videatur habere autorita-
: & veluti dormitantem & oblitum poteſtatis pater-
his rebus excitat.
Quiduis patiar?] *Sunt qui quiduis, pro quicquid e-*
erit, intelligant: quia dixerat, Adeon' me ignauum pu-
Alij pronunciant, vt ſit ſenſus, Quid me vis facere, an
patiar, vxorem mihi dari? Pater eſt. A neceſſario argu-
ntum. Difficile eſt.] *Hoc eſt reſiſtere, contradicere:*
nphilo difficile, pernicioſum Glycerio.
Sola autem.] *Sine defenſoribus proprijs, & ſola, &*
lier dixit. Sola.] *Sine auxilio, ac per hoc deſerta.* Diffi-
eſt.] *ἀποσιώπησις cum vultu. Deeſt reſiſtere.* Dictum
actum.] *Prouerbium celeritatis, id eſt cito.* Inuene-

f

rit.] *Pro inueniet. Coniunctiuo modo pro indicatiuo vſ eſt, & eſt honeſta locutio.* Quamobrem ejiciat.] *Calli ad eius periculũ ſe conuertit, cui plus amator timet, qua ſibi: ideo vincitur ſtatim. Apparet autẽ Dauum male ſu dere; qui cum caueat Pamphilo, quum maxime formi ſenem.* Oppido.] *Ex ciuitate.* Eiiciat.] *miratur & ſtud* Cito.] *illo admirante hic etiam confirmauit, addidit tempus celeritatis.* Cedo.] *Singularis tantum numeri cætera etiã pluralis, vt ſalue, ſaluete.* Dic te ducturun *Pronuncia, dic: quaſi rem facilem, & nullius præiudi* Dic te ducturũ.] *Hoc eſt quod initio verebatur.* Egó dicam.] *τὸ Ego ἔμφασιν habet: hoc eſt, vel quem non op teat dicere, vel quem non conueniat fallere atque ment* Cur non.] *Non interrogat, ſed facilitatem rei oſtendit.* Nunquam.] *Plus habet negationis, quàm Non.* Ex ea quid fiat vide.] *ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως* Vt ab illa exclud huc concludar.] *Mire hanc cum pronomine ſignificat cens ab illa. Illi nec ſexum ſeruauit, ne vxor eſſe videat & ex ferarum translatione concludar dixit, vt alibi, C cluſam hic habeo vxorem ſæuam.* Vt ab illa exclud *ἐν ὑποκρίσει. nam aliud infert atque intelligit Dauum cere.* Nempe hoc ſic eſſe.] *Coniectura, atque diuin an hoc, an illud venturum ſit.* Nempe hoc ſic eſſe c nor.] *Ab imitatione (μιμητὴς enim dicitur) deduci* Nempe hoc.] *A poſſibili.* Cedo.] *Cedo ſingulariter tum, cætera pluraliter.* Hic reddes omnia.] *Hic ad bium loci non eſt, ſed aduerbium temporis. vt Vergil Hic annis grauis atq; animi maturus Alethes.* Redd *Facies, reſtitues.* Cedo quid iurgabit.] *Ab vtili.* Inc vt fient] *Hic eſt euentus.* Sine omni periculo.] *hoc ſine ducenda Philumena.* Nec tu ea cauſa minuer *Hoc eſt, quod ſupra, id mutauit, quoniam me immi tum videt.* Nec tu ea cauſa.] *Quia promiſeris te ducturum.* Ne is. *Chremes ſcilicet* Ne is mut *Ad conſilium redit, & coniungit euentum.* Patri dic le: vt cum velit.] *Scilicet ne ſecurus, quod non ſit C mes daturus filiam ſuam, parui faciat iram patris, & get vxorem ducere, vtpote fretus neminem alium ſibi c miſſurum coniugem.* Nam quod tu ſperes.] *Sunt pro ſperes, Timeas habeant. vt, ſit: Nam quod tu tin*

ſc.

ſicet aliam ducturum. Propulſabo.] *Hoc eſt, cauſam*
nem eſſe monſtrabo: id eſt, oſtendam nihilominus te eſſe
cturum aliam vxorem, etiamſi hanc non duxeris. Pro-
lſabo.] *Eleganter pro eo quod eſt reuellam.* His mori-
s.] *Deeſt aliquid, vt ſit his morib. agenti, aut his mori-*
ſ prædito. Vxorem his moribus dabit nemo.] *Ne.*
alteram quæret. Inueniet inopē.] ὑποφορὰ εὔστοχος.
gligentem feceris.] *Hoc eſt etiam in paratis nuptijs.*
iam ocioſus.] *Ex ocio, hoc eſt ſecurus.* Intereà aliquid
ni acciderit.] *Scilicet ne, At quærendo inueniet.* In-
ea aliquid. *Mortem patris adoleſcenti indilecto pro*
io ſeruus oſtentat. Acciderit.] *Et ad cauſam refertur:*
certe quia mortem patris bonum denunciat. Accide-
] *Nota acciderit etiam pro bono, & ab hoc, & apud ve-*
es frequentatum. Haud dubium.] *Plus intulit, quā*
interrogatus. Inducas.] *In eadem tranſlatione permā-*
quia ſupra dixit, Huc concludar. Bona οἰκονομία, *vt*
iniuſte Dauo ſuccenſeat Pamphilus. Quin taces?] *Cur*
ſecurus es, ſignificat. nam nunc tacere, ſecurum eſſe ſi-
ficat: vt in Adelphis: Tace, egomet conueniam Pamphi-
Et ideo ille, vt conſentire dicenti, Quin taces videre-
ait, Dicam vt ſcias illum non ſilentium ſed ſecuritatē
eraſſe. Quin taces?] *Correptio eſt ſilentium præcipien-*
de eo duntaxat, ne timeat de nuptijs, id eſt, eſto ſecurus:
n tacere, ſecuri eſt. Puerum autem.] *videtur hoc illi*
trarium eſſe: quod dixit, Quicquid peperiſſet, decreue-
t tollere. Sic ergo ſoluitur, Quod ibi ſeruus cum ſto-
ho dixit, hic tantum Pamphilum verecunde locutum
pimus. Puerum autem ne i eſciſcat.] *Aut diuinat:*
puerum pro quolibet ſexu, ſobolem hoc eſt fœtum: vt
cquid peperiſſet decreuerunt tollere, vt Græci pueros
δας. Homerus, πρίαμος πριαμιόντ παῖδες. *& Hora-*
, dicam & Alcidem, puerosque Lædæ. Cautio eſt.]
tione opus eſt, hoc eſt, cauendum eſt. Nam pollicitus
n.] *Promiſſio, & pollicitatio eandem vim habent: ſed*
icitatio, maioris aſſeuerationis eſt. Hanc fidem.] *Ordo*
vt hanc fidem ſibi darem, me obſecrauit, qui me ſcires
deſerturum. Curabitur.] *Non curabo, ſed imperſo-*
ter, cum difficultate, quod quaſi arduum eſſe, & gra
ſtendit.

ACTVS II. SCENA IIII.

SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

Iamb. Trimet. REuiſo quid agant, aut quid captent conſili.
DA. Hic nunc non dubitat, quin te ducturu[m]
neges.
Venit meditatus alicunde ex ſolo loco:
Orationem ſperat inueniſſe ſe,
Qua differat te: proin tu face, apud te vt ſies.
PA. Modo vt poſſim. DA. crede mihi hoc inqua[m]
Pamphile,
Nunquam hodie tecum commutaturum patrem
Vnum eſſe verbum, ſi te dices ducere.

REuiſo.] *Hæc ſcena nondum inijcit erroris fabulæ, periculum comicum. Facit etiam executionem conſil*[io]*rum.* Reuiſo quid agant, aut quid captent conſili[.] *Quid agant: auribus opus eſt πρὸς τὸ quid captent co*[n]*ſilij, prudentia & ſagacitate, & quod ſupra dixit, non p*[œ]*nituit idem repetere, obſerues filium quid agat, quid c*[on]*ſilij cum illo captet. Quod enim prudenter dictum fue*[rit] *non piget repetere. Actio tamen ex his tribus conſiſtit,* [co]*gitatione, dicendo, gerēdo.* Reuiſo.] *Redeo vt videā:* Q[uid] agant?] *Quid reſpondeant, quid dicant.* Hic nunc du[bi]tat.] *Non dixit, ſenex, aut pater: ſed hic, cum odio, quo animo aduerſo loquitur.* Ex ſolo loco.] *Solo, deſerto: meditari facilius poſſit. Et orationem dixit, quod quaſ*[i] *plenum cogitari potuiſſet, quippe meditatus, ex ſolo l*[oco] *Menander, εὑρετὴν εἶναί φασιτὴν ἐρημίαν οἱ τὰς ὀφρῦς ῥέοντες. Venit meditatus alicunde. Terror obiurgaturi*[pa]*tris, hortatio eſt ad promittendum Pamphilo quod iu*[be]*tur.* Qua differat.] *Diſturbet, & in diuerſum ferat.* [Ver]*gilius, Atque arida differt Nubila. Et in Adelphis, Mi*[ſe]*re, differor doloribus, hoc eſt, in diuerſum rapit, diſſi*[pat.] Apud te vt ſies.] *Non, ne timeat, cauet Dauus: ſed n*[e ti]*more à conſilio ſuo alienetur Pamphilus.* Apud te ſi[es.] *Præparatus ſis. Cui contrariū eſt, Non ſum apud me.* M[o]do vt poſſim.] *Vt, pro ne non.* Modo vt poſſim.] *A*[d po]*ſſibili, poſſim apud me eſſe.* Nunquā hodie.] *Ab vti*[ne]*nentu. Nunquam plus aſſeuerationis habet quàm No*[n.] *Vergilius: Nunquam omnes hodie moriemur inulti.* Co[m]mu

[...]tatarum patrem.] *Iurgium habiturum: hoc eſt enim [...]ba mutare.* Commutaturum verbum.] *Altercatu[...]n. Sic in Phormione, Non commutabis verba inter nos [...]lie: hoc eſt, dabis atque accipies, id eſt, iurgabis. Ego [...]to commutare verba, hoc eſſe pro bonis dictis mala in[...]ere: hoc eſt, iracundia in maledicta compelli.*

ACTVS II. SCENA V.

[...]RRIA. SIMO. DAVVS. PAMPHILVS. Iamb. Trimet.

Erus me relictis rebus, iuſſit Pamphilum
Hodie obſeruare. vt quid ageret de nuptiis,
[...]rem: id propterea nunc huc venientem ſequor.
[...]um adeò præſtò video cum Dauo: hoc agam.
[...]. Vtrumque adeſſe video. DA. hem ſerua. SI. Pamphile:
(pater.
[...].. Quaſi de improuiſo reſpice ad eum. PA. hem
[...]. Probe. SI. hodie vxorem ducas, vt dixi, volo.
[...]Nunc noſtræ parti timeo, hic quid reſpondeat.
[...]M. Neq; iſtic, neque alibi vſquam tibi erit in me mora. BI. hem. s eliditur in (iſtic)
[...]. Obmutuit. BI. quid dixit? SI. facis vt te decet,
[...]um iſtuc, quod poſtulo, impetro cum gratia.
[...]. Sum verus? BIR. herus, quantum audio, vxorè excidit.
I iam nunc intro: ne, in mora, cum opus ſit, ſies.
[...]. Eo. BI. nulláne in re eſſe homini cuiquam fidem?
[...]rum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet,
[...]nnes ſibi melius eſſe malle, quàm alteri.
[...]o illam vidi virginem: forma bona
[...]mini videre: quo æquior ſum Pamphilo,
[...]ſe illam in ſomnis, quàm illum amplecti maluit.
[...]nunciabo, vt pro hoc malo, mihi det malum.

Erus me relictis rebus.] *Vide quàm mire, quum omnes conſulto conſilio ſibi agere videantur, tamen o[...]tes rerum exitu inopinato ludificantur, & Simo, & Da[...]s, & Pamphilus, & Charinus, & ipſe Birria.* Herus [...]e relictis.] *Ad hoc venit Birria vt in errorem concul[...] Charinũ: & in hac ſcena quatuor perſonæ ſine implica[...]ne intellectus loquuntur.* Herus me relictis rebus.] *[...]ponitur manus rebus, quũ perficitur id quod cœperit,*

vt Vergilius, Imponit Regina manum. Relinquuntur ver *res, quum imperfectæ relinquuntur. Item Vergilius, Atq* *opere in medio defixa reliquit aratra.* Hodie obſerua-re.] *Obſeruatio duplex eſt, vel captionis, vel obſequij.* Relictis rebus me.] *Adeo præpoſuit hoc negocij rebus omni* *bus.* Id propterea.] *Neceſſe eſt aut alterum eſſe ſuperua* *cuum: aut propterea poſt accipiendum.* Hoc agam.] *I* *geſtus eſt: nam eſt figura corporis obſeruantis quid agatur* Vtrunque.] *Et Dauum & Pamphilū.* Quaſi de impro uiſo reſpice.] *Intereſt eius qui repente aſpexerit: nā vide* *bitur nihil doloſe locuturus: vt, Magnam reſpexit ad vrbi* De improuiſo.] *Scilicet, ne meditata intelligat eum ha* *buiſſe conſilia.* Hodie, &c. volo.] *Nolo & volo nimis im* *perioſa & ſuperba dictio eſt: vt alibi, Piſces cæteros purg* *Dromo. Congrum iſtum maximum in aqua ſinito lude* *Pauliſper. vbi ego venero, exoſſabitur. Prius nolo* Vſqu erit in me mora.] *Recuſantis eſt magis quam non volen* *tis, conſenſio ea ſegnis ac tepida, ſi penitus conſideres.* Hē *Perculſus hoc dicto Birria, interiectione magis, quam ve* *bo exclamauit.*

Quid dixit.] *Nota hic Birriæ perſonam quartam* *ſed non admiſſam.* Cum iſtuc, quod poſtulo, im petro.] *Nimis obſequenter locutus eſt pater. Et poſtu* *pro iubeo: & impetro, pro extorqueo. Poſtulo, iuſte vo* *Petimus enim precario: Poſcimus imperioſe: Poſtulam* *iure: Impetro, pro cum impetrem.* Vxore excidit] *Cad* *ſpe dicuntur, qui ſanati animo, à ſummo ad inferiora l* *buntur. Vxore, hoc eſt matrimonio ac nuptijs.* Sum verus *Id eſt, veridicus: vt falſus, pro falſidicus. Vxore excid* *quod Græci dicunt* ἐξέπεσεν καὶ ἀπέτυχεν. Nulláne in eſſe homini cuiquam fidem?] *Non in nonnullis terr* *ſed neque in terris, neque in perſona: vt Vergilius, Nuſq* *tuta fides: quum in amore fracta eſſet ab eo, Quem ſubij* *humeris confectum ætate parentem. Alibi Terentius, C* *ius tu fidem in pecunia perſpexeris: verere ei verba cred* *re? vbi quid mihi lucri eſſet?* Illud verbum.] *Id eſt, prouer* *bium & ſententia: & ſic veteres verbum pro ſententia.* O mnes ſibi melius.] *Sic alibi, Proximus ſum egomet mi* Ego illam vidi.] *Hic corrigitur à Poeta, quod per ir* *cundiam dixit Pamphilus, Aliquod monſtri alu*

Men

[M]emini videre.] *Aut memor ſum me vidiſſe. Aut me-[m]ini videre, hoc eſt, intelligo ſcio: Aut memini quod vide-[ri]m. Memini videre pro vidiſſe. Ennius, Memini me tum [fie]ri pauidum. Alibi ſic, Memini videre, non probare.* For-[m]a bona.] *Diſtinguitur.* Quo æquior.] *Hoc eſt quare [æ]quior Pamphilo: beneuolentior, non iratus, vel minus i-[ni]quus.* In ſomnis.] *Per noctem: ait Vergilius, Libra [d]ies, ſomniq; pares vbi fecerit horas. Plautus, Miris mo-[d]is ludos faciunt hominibus, mirisque exemplis omnia in [ſo]mnis.* Quam illum.] *Dicit nunc quod vulgo dicitur, [cu]m illa manere: cum illa dormire. Alij inſomnis, vigi-[la]ns: ſed melius per noctem.*

ACTVS II. SCENA VI.

DAVVS, SIMO.

Hic nunc me credit aliquam ſibi fallaciam — Iāb. trimet.
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia.
SI. Quid Dauus narrat? DA. æque quicquam nunc quidem. (ctabam quidem.
SI. Nihílne? hem. DA. nihil prorſus. SI. atqui expe-
DA. Præter ſpē euenit: ſentio: hoc malè habet virum.
SI. Potin' es mihi verum dicere? DA. nihil facilius.
SI. Num illi moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ,
Propter hoſpitæ huiuſce conſuetudinem?
DA. Nihil hercle: aut ſi adeò, bidui, aut tridui eſt
Hæc ſolicitudo: noſtin'? deinde deſinet.
Etenim eam ſecum rem recta reputabit via.
SI. Laudo. DA. dum licitum eſt illi, dumq; ætas tulit,
Amauit: tum id clàm: cauit, ne vnquam infamiæ
Ea res ſibi eſſet: vt virum fortem decet.
Nunc vxore opus eſt: animum ad vxorem appulit.
SI. Subtriſtis * viſus eſt eſſe aliquantulum mihi.
DA. Nihil propter hāc rem: *ſed eſt ꝙ tibi ſuccēſeat.
SI. Quidnam eſt? DA. puerile eſt. SI. * quid eſt? DA. nihil. SI. quin dic quid eſt.
DA. *Ait nimiū parce facere ſumptū. S. méne? DA. te
Vix inquit drachmis obſonatus eſt decem.
Num filio videtur vxorem dare?
Quem, inquit, ad cœnā vocabo † meorū æqualium

Hic verſus videtur deprauatus inuerſo dictionum ordine. Conſtabit ſi legas: Huiuſce ꝓpter cō ſuetudinem hoſpitæ.

* viſu' ſt In (ſed) eliditur d.

* Si legas (quid id eſt) aut (quidnā eſt) verſus conſtabit.

* Ait) vnica ſyllaba eſt.

† Meorum) diſſyllabum eſt.

Potiſſimum nunc? & quod dicendum hic ſiet,
Tu quoque perparce nimium:non laudo. SI.tace
DA.Commoui. SI.ego iſtæc recte vt fiant, videro.
Quidnam hoc rei eſt? quidnam hic volt veterat
ſibi?
Nam ſi hic mali eſt quicquam, hem illic eſt huic *
caput.

*rei) monoſyllabum eſt,

HIc nunc me credit.] *Hæc ſcena dolos continet vtriu que perſonæ, quibus vtraq; capit, & capitur miro m do.* Hic nunc me credit aliquam ſibi fallaciam.] *D uus ita videtur loqui, vt nullus ſpectator audiat: ſed h ait, vt velit audire à ſene.* Gratia.] *Gratia veteres pro ca ſa ponebant.* Quid Dauus narrat?] *Videtur illi blandi locutus eſſe.* Aeque quicquam nunc quidem.] *Be nunc quidem, ſimiliter nūc nihil, vt paulo antè: cùm dix Id populus curat ſcilicet.* Aeq; quicquam nūc quidem *Hoc eſt nihili.* Nihilíne? hem.] *Hem Interiectio eſt ir aduerſum eum, qui neget ſe aliquid locutum eſſe: ſim quid ſit Aeq; quicquam nunc quidem ſenex explicat, c ait, Nihil? Et eſt εὐφημισμὸς antiquorum pro Nihil.* Nil prorſus.] *Id eſt, neque prorſus. Nihil prorſus dicitur quo nulla eſt ambiguitas: & eſt confirmatio negantis.* qui expectabam quidem.] *Expectamus tā bona, qu mala? Speramus bona.* Præter ſpem euenit.] *Præter, cōtra: vt, Præter ætatem tuam.* Hoc male habet virum *εἰρωνικῶς virum dixit, defeſſum ſenem, modò enim viri iocularitur dixit.* Virum.] *Ad vituperationem cum iron ad laudem verò ſine ironia.* Potin' es verum.] *Integru potis ne, id eſt potes. Vt Vergilius, Nec potis Ionios fluct æquare ſequendo: & deeſt illic Es. Eſt enim nomen potis: facit potis, potior, potiſſimus.* Num illi moleſtæ qui piam.] *Quippiam ſignificationem minimæ rei habet.* Pr pter huiuſce hoſpitę cōſuetudinem.] *Hæc omnia p nominib. bene mollita ſunt: etenim atrocia ſunt, ſi cum ſ nominibus nuda ponantur. Et huiuſce hoſpitæ, non me tricis: & conſuetudinem, non amorem dixit. Ita omnia tenuat, vt Dauus audeat confiteri.* Aut ſi adeo, bidui aut tridui.] *Bene, aut ſi adeo: ne ſi omnino negaret, C igitur triſtis eſt ille? diceret.* Solicitudo.] *Propter tu bationem.* Noſtin?] *In ſignificationem multorum q compe*

endio facimus, Noſtin' dicimus. Recta reputabit *Reputabit, retractabit: quia putare, purgare eſt. vn- arbores, & vites putare dicimus.* Via.] *Conſilio, ra-* .Laudo.] *Senex inducitur, & credit.* Dum licitum *Deeſt per te: hoc eſt, dum tu permiſiſti. Et mire hic vti- erbis ſenis, ipſe enim ſupra dixit, Dum tẽpus ad eam ulit, ſiui animum vt expleret ſuum, Dumq; ætas tu- Dum eſſet ætas immatura nuptiis. Tulit duo ſignificat: it & abſtulit: Paſſus eſt, & pertulit.* Dum licitum i.] *Sic veteres & placitum, & puditum dicebant: quæ placuit, puduit.* Tum id clam.] *Bene clam, quia nunc ide apparet Pamphilum voluntatem propoſitumque eſſe.* Cauit ne vnquam infamiæ ſibi eſſet.] *Mire r ſenis verbis. ipſe enim ſupra dixerat, Dum tempus m rem tulit, ſiui animum vt expleret ſuum.* Nunc e opus eſt.] *Quaſi denunciatio eſt quædam neceſſi- ſeni impoſitæ. Et bene appulit, quaſi ab iactatione uum, & marini æſtus. has enim tẽpeſtates habet amor, dixit, Ad vxorem animũ appulit, vt ſupra, Animum ribendum appulit.* Subtriſtis viſus eſt.] *Sub, tempe- entum eſt plenæ pronũciationis, vt ſubtriſtis, ſubridet: ad plenum triſtis aut ridet: vt confeſſionem eliceret.* triſtis viſus eſt aliquãtulum mihi.] *Mire ſeruatũ adoleſcente libero τὸ πρέπον: & in amore τὸ πιθανόν. n & honeſto iuueni non congruebat verſipellis vultus: n amatore abſurdum fuerat, ingenium celare triſti- .Itaq; nec ad plenum triſtis fuit: quia dixit celanda res nec gaudium fuerat, quia ingenium & amoris neceſ- in triſtitiã retrahebat.* Sed eſt quod ſuccenſeat ti- *Quod ille à ſummo ad imũ oppoſuit, hic cauſæ deriua- ẽ oppoſuit.* Quod ſuccẽſeat tibi.] *Succenſere potioris uccenſere in re graui, & iuſta iraſci* Puerile eſt. *Ap- t Dauũ nunc quærere quid reſpõdeat, & ad quã cauſã uet auerſa ſuſpicione triſtitiã Pamphili, quã animad- it ſenex.* Puerile eſt, nihil eſt.] *Vtrum magis ideo ſu- dit, vt ſenex audire deſideret: an quia nec dum com- itus eſt cauſam contra reprehendendam propoſitioni ſe-* Nihil eſt.] *videtur inueniri non poſſe.* Ait nimium ce facere ſumptum.] *Mire ipſum dicere veluti fecit, imium, & parce.* Nimium parce facere ſumptum.]

Pepercit, ne diceret ſordide. Méne?] *Perturbati indici eſt, quia ſeipſum pronomine oſtẽdit.* Meorum æquali potiſſimum.] *AEqualium ætate, potiſſimum dignit. etenim, potis, potior, potiſſimum facit.* Et quod dicẽd hic fiet] *Bene hic vbi non ſit adoleſcens.* Tu quoq; parce.] *Bene quoque, quaſi dicat, quum ille peccet, q pueriliter ſuccenſeat, tu quoque peccas, perparce nim faciendo ſumptum.* Tu quoque perparce nimium *perparce, & nimium, quum ſufficeret vnum. Et nimi vituperatio eſt: vt, Nequid nimis* Non laudo.] *Et perparce, & quia nimium, nã parce agere, laudis: nimi peccati. Et magna moderatione, non laudo, dixit po quàm vitupero.* Commoui.] *Ideo commoui, quia a menta dixit ſeni, quibus proditur non eſſe veras nup* Commoui. *Supra Solicitaui dixit, modo cõmoui. & moui, dicit apud ſe, vt ſpectator audiat, non ſenex.* Qu hoc eſt rei?] *Verba ſunt ſecum cogitantis ſenis, aut d quæ nunc locutus eſt Dauus, aut de aduentu mulierũ in ſcenam veniant.* Quidnam hoc eſt rei?] *Pulſat ſenex argumento falſarum nuptiarum, paululum ob tanquam ſe illuderet Dauus.* Quidnam hic uolt ve tor ſibi?] *Veterator, eſt vetus in aſtutia, & qui in on callidus eſt. Et hi duo verſus oſtendunt pulſatum eſſe, argumento falſarum nuptiarum: illo argumento qu paululum obſoni: tanquam ſe illuderet Dauus. Sun verba, vt diximus, ſecum cogitantis ſenis, aut de hi nunc Dauus locutus eſt: aut de aduentu mulierum q ſcenam veniunt modo.* Nam ſi hic eſt mali quicqu *Si promiſſa non complerit Pamphilus.* Illic eſt hu caput.] *Caput, eſt origo & ſumma vniuſcuiuſque r Vergilius, O Latio caput, horum & cauſa malorum.*

ACTVS III. SCENA I.

MYSIS. SIMO. DAVVS. LESBIA *obſt* GLYCERIVM *meretrix.*

Iamb. trimet.

ITa pol quidem res eſt, ut dixti Lesbia:
Fidelem haud fermè mulieri inuenias virum.
SI. Ab Andria eſt ancilla hęc. quid narras? DA. i
MY. Sed hic Pamphilus. SI. quid dicit? MY. fir
fidem. SI. hem.

In (ſed) videtur elidi d litera, aut certe vocalis e.

D

Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.
Nam quod peperiſſet, iuſſit tolli. SI. ô Iupiter
d ego audio? actū eſt, ſi quidē hæc vera pdicat.
Bonū ingeniū narras adoleſcentis. MY. optimū.
equere me intrò, ne in mora illi ſis. LE. ſequor.
Quod remedium nunc huic malo inueniam? SI.
id hoc?
on' eſt demens ex peregrina? iam ſcio, ah
andē ſenſi †ſtolidus. DA. quid hic ſenſiſſe ſe ait?
Hæc primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia.
e ſimulant parere, quo Chremetem abſterreāt.
. Iuno Lucina fer opem: ſerua me obſecro.
Hui tam cito? ridiculum. poſtquam ante oſtium
udiuit ſtare, approperat. non ſat commode
ſa ſunt temporibus tibi Daue hæc. DA. mihin'?
i immemores diſcipuli? DA. ego quid narres, ne-
io.
Hiccine me ſi imparatum in veris nuptiis
rtus eſſet, quos mihi ludos redderet?
c †huius periclo fit: ego in portu nauigo.

† In (ſtolidus) eliditur s in fine.

†(huius) monoſyllabum eſt.

pol quidem res eſt.] *In hac ſcena nouo modo ceſ-te Dauo fallitur Simo, per nimiam ſagacitatem ſuam: l in hac ſcena id agit poeta, vt ad nuptias faciendas s accendatur Simo, & quædam induſtria, quædam t caſu eueniunt: vt nunc ſuſpicio ſenis. in multis enim ομια comicorum poetarum ita ſe habet, vt caſu putet ator veniſſe, quod conſilio ſcriptorum factum ſit.* Ita quidem res eſt, ut dixti Lesbia.] *Ex hoc ſermone, n habent ingrediētes, ſcenæ apparet principium, quod auditur, non quod incipitur, initium dicunt.* Ita pol lem.] *Productio eſt narratiua ad explendum modo s iuſiurandum.* Vt dixti.] *Et dixti, & dixiſti legitur.* lem haud ferme.] *Fidelem maluit, quam fidum di-fidum enim honeſtius dixiſſet. Ferme pro facile poſuit. rmè, facilitatē ſignificat, quia ſunt aduerbia extenua-s.* Inuenias.] *Secundam pro tertia perſona poſuit, pro niat quis, vel inuenire poſſit, vt Verg. Migrantes cer-, totaq; ex vrbe ruētes.* Ab Andria hæc ancilla eſt.] *pliciter dixit ab Andria eſt, pro Andriæ eſt: nam &*

vſu

vſu ſic dicere ſolemus. Ergo ab Andria eſt hoc eſt, An fauet. Andriæ eſt, vt cum dicimus, Ab illo eſt, hoc ſigni mus, illi fauet, illi accommodat ſuffragium. Sed hic.] *S per ſed, contrariæ ſententiæ ſignificatio eſt. Et bene hi oſtendat de illo fuiſſe ſermonem.* Hem.] *Interiectio eſt cipientis verba, & admirantis.* Vtinam aut hic ſurdu *Comicè & facete, aut hic ſurdus, qui audire non poſſit, hæc muta facta ſit, ne poſſit dicere.* Aut hic ſurdus, hæc muta facta ſit.] *σύλληψις per genera.* Iuſſit tol *Hæc eſt fides: ſuſcipi filios legitimos faciunt parentes, ſublatio matris eſt: patris tollere.* Iupiter quid ego dio.] *Bene rurſum adducitur ad deſperationem ſ Myſidis verbis.* Actum eſt.] *In ſumma rerum deſper ne ponitur, Actum eſt, ſcilicet, Periiſti. Hæc res, ſecun ius ciuile dicitur, in quo cauetur, ne quis rem actam a iudices repetat. Sic ipſe in Phormione, Actum aiunt agas.* Bonum ingenium.] *Ingenium, naturam.* C hoc.] *Secum ſenex ἐλλειπτικῶς: deeſt enim, rei eſt.* Ad eſt demẽs ex peregrina?] *ἔκλειψις per ἀποσιώπησιν cogitanti. reliquum autem ſic pronunciat, quaſi re conſilio. Et bene adeo, quia tam demens eſt, quod am peregrina, id eſt ex meretrice. mulieres enim peregrina honeſtæ ac meretrices habebantur. Sic ipſe alibi, Sami hi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et ſeruus, Pote ceri hoc quidem, hoc eſt meretricem habuiſſe te ma veriſimile eſt.* Ex peregrina?] *ἀποσιώπησις. dee nim vt filium ſuſcipiat? aut aliquid tale.* Vix tãdem ſtolidus.] *Pulchro colore inducto poeta oſtendit, non nus falli ſuſpicioſum, quàm qui ſtultus eſt. huic enim ritas fallacia videtur, dum nimis eſt acutus ac perſpi & hoc eſt quod ab euentu fingit poeta, non enim in I eſt, ſic errare nunc ſenem.* Vix tandem ſenſi ſtolid *Quinque ſunt ſenſus, quorum duos viſum & audi magis ſenſibiles habemus quàm pecora. Vnde Cicero, ſolum videam, ſed etiam audiam, planeq́; ſentiam, qua tactum retulit, quo etiam pecora impelluntur ad ſen duabus ergo rebus ſcimus: aut ratiocinatione, aut ſ quibus maxime præſtamus cæteris animalibus. Ergo ſe non ſenſu, non ratiocinatione ſenſiſſe, ſed veluti cal bus & ſtimulis punctum.* Hæc primum.] *Satis ſe ſa*

ſ

t oſtendit, quando principia ipſa incep tionesque com- endit. Hæc primum.] Bene primum, quaſi ex multis parauerat Dauus contra Chremetem. Quo.] Qua- uno Lucina fer opem: ſerua me.] Iuno Lucina, Iu- s filia, Græcè εἰλείθυια dicitur, Latinè Iuno à iuuando t. Lucina ab eo quod in lucem producat. Et gemina vo- nt, vt & partus, & pariens ſeruetur. nam, Fer opem, ter partum: Serua me, propter parentem dicitur. Iu- Lucina fer opem: ſerua me obſecro.] Nota, hoc s totidem verbis vti omnes puerperas in comœdiis, neo induci loqui in proſcenio, nam hæc vox poſt ſcenam ur. Fer opem.] Propter quod Lucina eſt, inde obſte- quod opem tulerit. Serua me obſecro.] Hoc extra n hanc poteſtatem Iunoni attribuitur: quanquã illam ander Dianã appellet, & hoc ſentiat in Bucolicis Ver- s. Hui tam cito?] Tam cito, vt felicitatem partus o- at incredibilem. Tam cito, ad reprehenſionem. Ridi- m, poſtquã.] Ad irriſionem, & inſpice, ridiculum rbium ſit, an nomen, vt ſit, vide hominem ridiculum. duerbium eſt magis. Non ſat commodè diuiſa.] iſa ſunt tibi omnia, inquit: nec vnumquodq; ſuo tem- geritur, qua re proderis. Non ſat.] Non ſatis. Diui- nt.] Digeſta & compoſita, & diſtributa temporibus, t per tempora. Minin'?] Adhuc Dauus non percipit, ene, quaſi dicat, cum ille loquatur, illæ agant. Num emores diſcipuli?] Diſcipuli, Myſis, Lesbia & Pã- s, omnes per quos agitur fallacia. Bene ergo diſcipu- nperitos oſtendit, & magiſtrum Dauum, quia ſuprà , Tum ſi quis magiſtrum cepit ad eam rem improbũ. n immemores diſcipuli?] Alij hic Pamphilum ſi- cari putant diſcipulum: quia Dauus magiſter. Nam ia ad aliquid ſunt, diſcipulus & magiſter, & tunc di- uli, genitiuus eſt ſingularis caſus. Alij nominatiui plu- putant: vt diſcipulos dixerit, omnes per quos agitur cia, ſecundum illud, Tum ſi quis magiſtrum cepit ad rem improbum. Ego, quid narres, neſcio.] Quaſi ulam. Num immemor es diſcipuli?] Deeſt, nunc. ene diſcipuli, quia ipſum magiſtrũ ſupra fecit. Ego, d narres, neſcio.] Semper ita reſpondet Dauus ſeni, uam non intelligat quod loquatur. Hiccine me ſi

impa-

imparatum.] *Redit ad illam ſententiam, Simul ſcel tus Dauus, ſi quid conſilij habet, vt conſumat nunc, q nihil obſint doli.* Adortus eſſet.] *Adortus, dicitur q inſidiis repente inuadit, dictum ab eo, quod corpora a dientium exurgant ſubito, atque increſcant.* Adort *Aggreſſus. Omnia hæc ex tranſlatione * maris dicta μεταφορικῶς.*

ACTVS III. SCENA II.

LESBIA. SIMO. DAVVS.

Iamb. dimetri tres, quib: accinuntur trochæi. ADhuc Archillis quæ adſolent, quæque opor
Signa ad ſalutem eſſe, omnia huic eſſe video
Nunc primum fac iſtæc vt lauet: poſt deinde
Quod iuſſi ei dare bibere, & quantum imperau
Dimeter catalecticus. Date. mox ego huc reuertar,
Per ecaſtor ſcitus puer natus eſt è Pamphilo.
Iāb. trimet. Deos quæſo, vt ſit ſuperſtes. quandoquidem ip ingenio bono:
Iam: tetram. Cumque huic veritus eſt optumæ adoleſcenti f re iniuriam.
SI. Vel hoc quis non credat, qui norit te abs te
† al. (ortum) † natum? DA. quidnam eſt id? (p
(Puerperæ.) trisyllabum eſt: SI. Nō imperabat corā, quid opus facto eſſet p
Sed poſtquam egreſſa eſt, illis, quæ ſunt intus, mat de via. (1
O Daue, itáne cōtemnor abs te? aut itáne tandē
† Si legas (videbor) conſtat verſus. Tibi † videor, quem tā aperte fallere incipias d
Saltē accurate, vt metui videar: certò ſi reſciuer
DA. Certe hercle nūc hic ſe ipſus fallit, haud eg edixin' tibi? (t
Interminatus ſum, ne faceres? num veritus? qui
Iamb. trim: Credóne tibi hoc nunc peperiſſe hanc è Pampl
Item hic: DA. Teneo quid erret: quid ego agā habeo. SI. taces? (ſic
Iamb. Tetram. DA. Quid credas? quaſi non tibi renunciata ſint
SI. Mihine quiſquam? DA. eho an tute intellexti adſimulari? SI. irrideor. (
DA. Renunciatū eſt. nam qui iſtæc tibi incidit ſu
SI. Qui? quia te noram. DA. quaſi tu dicas fac id conſilio meo.

SI. (

'erte enim ſcio. DA. non ſatis me pernoſti etiam Troch.
ialis ſim Simo. (dari Tetram.
gone te? D. ſed ſi quid narrare occepi, cõtinuo Iamb.
verba dẽs. SI. falſo. DA. itaq; hercle nihil iam Tetram.
utire audeo.
loc ego ſcio vnum, neminem peperiſſe hîc. DA. *Huic ver-
tellextin'? ſui deeſt ſyl-
ihilo ſecius mox deferent puerum huc ante o- laba. nam eſt
um: (ſciens. ſcazon Tro-
o iam nunc tibi renuncio here futurum, vt ſis cha. tetram.
i hoc poſterius dicas, Daui factum cõſilio, aut
olis. (volo.
ſus à me opinionẽ hanc tuam ego eſſe amotã
nde id ſcis? DA. audiui & credo. SI. multa con
rrunt ſimul,
cõiecturam hanc nunc facio. iam primum hæc
è Pamphilo
idam dixit eſſe: inuentũ eſt falſum. nunc poſt-
iam videt
tias domi apparari, miſſa eſt ancilla ilicò
etricem accerſitum ad eam, & puerum vt affer-
t ſimul.
Hoc niſi fit, puerum vt tu videas, nihil * mouen- * aliàs mo-
r nuptiæ. rentur.
Quid ais? cum intellexeras Troch. dime
cõſilii capere, cur non dixti extemplo Pãphilo? ter catalect.
Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nam * Rurſus tro
nnes nos quidem chaici tetra-
ius, quàm miſerè hanc amarit: nunc ſibi vxo- met.
m expetit.
remò id mihi dá negocii. tu tamen has nuptias
e facere ita, vt facis, & id ſpero adiuturos deos.
mò abi intro: ibi me operire, & quod parato o-
us eſt, para.
i impulit me, hæc nunc omnino vt crederem. Iãb. trimet.
; haud ſcio, an quæ dixit, ſint vera omnia.
paruipendo. Illud mihi multo maximum eſt,
od mihi pollicitus eſt ipſus gnatus nũc Chremẽ
iueniam: orabo gnato vxorem: ſi impetro,
d aliàs malim, quàm hodie has fieri nuptias?

Nam

Nam gnatus quod pollicitus eſt, haud dubium mihi, id
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Iãb. tetram. ſcazon catal. Atque adeo in ipſo tempore eccum ipſum obui Chremetem.

ADhuc Archillis.] *In hac ſcena ſpecta, quã ſcitè exp ſa ſit conſuetudo medici, vel medicæ egredientis ex domo. Nam veniens, de negotiis eius loquitur: abien morbo. & hæc ſunt præter οἰκονομίαν, quæ dicuntur ο μα.* Adhuc Archillis.] *Sic veteres ſcribebant ad quando incerti futurarũ rerum, ex præſentib. firmè n ciabant: quòd eſt genus certiſſimæ promiſſionis, & ca* Adhuc Archillis, quæ adſolet, quæq; oportet.] *dicina aut in ratione, aut in cõſuetudine, aut in exem Adſolent ergo conſuetudinis eſt: Oportet, rationis.* Si eſſe ad ſalutem.] *Deeſt hærentia, aut pertinentia. Heautontim. Atq; hæc ſunt ad virtutem omnia. Erg ſolutè dixit, vt deſit aliquid tale. vnde & nos dici Quid ad rem: vel, Quid ad me?* Nunc primum faci vt lauet.] *Imperitiæ notantes Menandrum, aut Tere ipſi vltrò imperiti inueniuntur. nam & ille λούσατε α dicens, à conſuetudine non receſſit: cum lauiſſe, aut no uiſſe dicimus, à parte totum ſignificãtes. & Terentius pius ad ſignificationem acceſſit, iſtæc dicendo, ne puc nominaret. Et ſunt qui, Adhuc Archillis, correptione ſe nimium ſolicitæ nutricis putent, quod ego nõ probo.* iſtæc vt lauet.] *Iſtæc quæ ex puerperio ſordebant: dam iſtæc ipſam puerperam dicunt. ſic enim & Men λούσατε αὐτὴν, ſed imperitiæ accuſantur, quod non c nuo ſolent poſt puerperiũ lauare, ſed diebus omiſſis.* Q iuſſi dare bibere, & quantum imperaui, date.] *ſuetudine magis quàm ratione dixit, pro date ei potio Lucilius in ſexto: Date bibere ſummo. Nam duo ver ctiua nullam habent ſignificationem ſine nomine, au nomine: vt ſi dicas, Dic facere.* Quod iuſſi dare bil & quãtum imperaui, date.] *Et qualitatem, & m rei dixit.* Mox ego huc.] *Vide, vt autoritatem & ia tiam medicorum imitetur, dicendo, quod iuſſi. & non ficiebat, ſed etiã imperaui dixit. ſimul hæc quæ ſolen dici promittere frequenter; Mox ego huc reuertar.* S

er.] *Satis obſtetrici, eſt adhuc incertum qualem dicat. & à matre ſanguinolentũ, non pulchrum: quod ipſum ium videretur, cito dicere: ſed ſcitum pronunciat. Ideo blanditur, vt operæprecium maius accipiat.* Per eca-r.] *Per Caſtorem, & Pollucem, ornatiua ſunt iurandi, a fœminis.* Et natus eſt Pamphilo.] *Vt Vergilius, em Dardanio Anchiſæ Alma Venus Phrygij genuit Si-ntis ad vndam.* Scitus.] *Elegans, pulcher, quem Græ-ισμιον dicunt. Quod enim quis ſcit, hoc ſcitum & pul-um. Et eſt διαίρεσις. nam ordo eſt, Perſcitus ecaſtor. vt lecyra, Perpol quã paucos reperias meretricibus, fide-nuenire amatores. vt ſit, perquã paucos.* Deos queſo t ſuperſtes.] *Superſtes nunc ſaluus, aliàs ſuperſtites ſenes & anus: quia ætate multis ſuperſtites, iam deli-. Vnde & ſuperſtitioſi, qui deos timent nimis, quod ſi-m eſt deliramenti* Vt ſit ſuperſtes.] *Superſtes, nunc us.* Quandoquidem ipſe eſt.] *Quando & cum, & rdum ſunt coniunctiones cauſales, & quãdo pro quo-n, & pro quia intelligimus.* Quandoquidem.] *Ipſe ſit à puero ad ipſum Pamphilum.* Vel hoc quis non lat?] *εἰρωνεία eſt. Vel modo non eſt disiunctiua cõiun-ſed pro etiã poſita, vt apud Vergilium, Vel Priamo mi-nda manus. Et, Carmina vel cœlo poſſunt deducere lu-. Et bene, vel hoc. ſubaudias exceptis illis quæ repreheń upra.* Abs te eſſe natum.] *Et ortũ legitur, vt ſit, in-ctum commentum, & compoſitum.* Non imperabat am.] *Coram, ad certas perſonas refertur; Palam, ad o-s.* Quid opus eſſet facto.] *Eſſet, imperſonatiue dici-Opus facto eſſet.* Puerperæ.] *Datiuus caſus eſt, vt ſit, uerperæ corã non imperabat, quid facto opus eſſet. Sic dicimus, Quid vis tibi faciam?* Puerperæ.] *Omnis peperit, puerpera; πρωτοτόκος, quæ primũ. Et nõ quod um, ſed quod filiũ peperit, puerpera dicta eſt. Et apud res puer puellus, puera puella.* Illis quę ſunt intus.] *unmentũ ex eo quod non factum eſt, quum fieri potue-& ex eo quod factũ eſt, quod fieri non oportuerit.* Cla-de via.] *Mire clamat, quaſi dicat, maluit clamare, m ſine labore intus imperare.* Itane contemnor?] *eſt, vſq; adeóne cõtemnor? valde cõtemnor. Temnor au-Græcum eſt, i. cador & reijcior, τὸ τέμνομαι. nam ve*

teres temno dicebant ſine præpoſitione. Itáne tandem?] *Indignatio eſt, æſtimationem reuocantis eius dicta vel facta, à quo contemnitur quis.* Idoneus.] *Aptus & ei natus.* Apertè fallere.] *Ἀϕανῶς δεινῶς. & fallere, & aperti* Saltem accuratè.] *Mire ſaltem: quod ponitur in deſperatione rerum primo enim fuerat hortatus Dauum, vt conaretur fallere.* Saltem accuratè.] *ζεῦγμα à ſuperiore, fallere incipias. aut certè σύλληψις fallere incipias.* Certè ſi reſciuerim.] *Et vtrum procum reſciuerim, an qu ſtultum me putas.* Certe hercle nunc hic ſe.] *Hoc ita dicitur, vt audiat ſpectator, non vt Simo.* Edixin' tibi?] *Et illud reddit, Edico tibi ne temere facias.* Interminatus ſum.] *Pro minatus ſum. Plaut. in Aulularia, Præterea bicinam, quæ mihi intus bibere ſola, ſi vino ſcateat, Corinthienſem fontem, & Pyrenæũ poteſt.* Num veritus.] *Veretur liber, metuit ſeruus. & deeſt es: apta eclipſis iraſci Alibi, Non ſimultatem meã reuereri?* Quid retulit?] *Retulit, profuit, vel interfuit: & producit re ſyllabam, & ſenſus: Sic contempſiſti quaſi tibi non cõminatus ſim.* Timeo quid erret.] *Hoc dixit, non vt Simo, ſed vt ſpectator audiat. hoc deniq; ſenex probat dicens Dauo, Quid ta* Et quid agam habeo.] *Et quid reſpondeam ſcio.* Quid credas?] *Propter quid, aut propter quã rem, aut quo do, aut propter quid.* Quid credas?] *Repetit verbũ e quod ait, Credon', quare adiuuandum pronunciatione* Quaſi tibi non renunciata.] *Nunciata. compoſitum ſimplici.* Mihin' quiſquam?] *Fauet ſibi ſenex in eo, q ſe vult perſpicaciorem videri.* Eho an tute.] *Eho modo interiectio eſt admirantis, aliàs ad ſe vocantis: Ehodũ ad* Nam qui.] *Qui, vnde. Quaſi tu dicas. Dicas, pro cre nõ enim dicimus, niſi quod credimus, ab eo quod ſequi id quod præcedit, figura μετάληψις à poſteriorib. ad p ra. Idem alibi, Audacter dicito. Et alibi, Fœneratum i beneficium pulchre tibi dices, id eſt credes, ſcies, ſen* Etiam qualis.] *Etiam pro adhuc. vt Vergilius: Idæu etiam currus, etiam arma tenentem.* Egóne te?] *Du iſtis pnominibus oſtendit ſenex ſe ſcire omnia.* Sed ſic tibi narrare occepi.] *Occepi melius quàm incepi, dic ab occipio: eſt enim occipi, quaſi caput rei inſtitui.* Fal *Poteſt & εἰρωνικῶς falſò pronunciari, poteſt & fal*

qu

teris, dici, vt Salluſt. Falſo queritur de natura ſua humanum genus, Et vocalitatis cauſa ſic dixit, vt ſedulo, optato, rto: quaſi ſedule, optate, certe. Nihil iam mutire.] Ennius, Nec dico, nec facio. Vnde & mutos dicimus, quod ræci φθέγξεως. Neminem peperiſſe hic.] Neminem di ... maiorem cõfirmationem fecit, non ſolum Glycerium n peperiſſe, ſed etiam neminem. & hic oſtendit domum. eſt neminem, nullum hominem. Et nota in fœminino nere etiam neminem poſitum. Mox deferent puerũ.] uaſi dicat nobis. Id ego iam tibi renuntio.] Fingit ſe ædicere, quod ipſe facturus eſt: vt non credat ſenex ab eo ri, quod prædixerat fore. Id ego iam tibi renũcio he- futurũ.] Re ſyllaba apud veteres interdum abundat: vt ɔdo renuncio p nuncio. & Cicero, Renunciatur mihi. Re- ncio.] Quaſi ſecretũ conſilium. vt ſupra, Renunciatum .Daui factũ conſilio, aut dolis.] Cõmodius, magis cũ idia dixit, Daui, quã ſi meo dixiſſet. vt Vergilius, quũ rnus incuſaretur, dixit, Nulla mora in Turno. Prorſus ne.] Prorſus quaſi porrò verſus: quod Græci μέχρον di nt, id eſt vel longum actum. Prorſus à me.] Quidam rſus pro μέχρον poſitum putant. Ego pro eo quod eſt nino. Sunt qui coniunctionem velint eſſe. Opinionem nc tuam.] Hanc tuam, cum tædio dixit: hoc eſt, nimis leſtam, nimis ſuſpicacem, nimis accuſatricem. Sic dixit tuam, vt ille de apibus, Vere ſuo. Et, ſolemq; ſuum ſua era norunt Et in Adelphis, Iam verò omitte Demea tuã m iracundiam. Audiui, & credo.] Locus communis, famæ credendum ſit. Et bene ſibi ſubiunxit, credo. non m audiſſe, ſtatim credere eſt. Multa concurrunt.] Re- enim vt multis concurrentibus ſignis, vna coniectura fletur. Iam primũ hæc ſe è Pãphilo grauidã dixit e, inuentum eſt falſum.] Secundũ quod credit ſenex. ì ſummo ad imum, & ex factis, & ex dictis, & ex rebus ; perſonis ſumit argumẽta, poſtquam videt nuptias do- apparari. Eleganter omiſit, in cuius domo. Miſſa eſt cilla ilico.] Quod Græci dicunt αὐτόθεν ἐπέμφθη. Nam ſignificatio eſt, etiam breuitatem temporis notans. iil mouentur nuptiæ.] Non perturbantur nuptiæ. uentur.] Differuntur. Quid ais? cum intellexe- id cõſilii capere.] Quaqua ſe verteret Dauus, ob-

nium infeſtumque inuenit ſenem: & tamen ita verſutè id obuiam, vt etiam comprehenſus elabatur. Quis igitur eum ab illa abſtraxit?] *Non frigidè intulit, dixiſſe ſe: ſed cum magna aſſeueratione & abſtraxit propriè, vt ſuprà, Me à Glycerio miſerum abſtrahat? &, Diuellimur inde, Iphitus & Pelias mecum.* Quis igitur eum.] *Hoc ſic audiendum eſt, quaſi dicat, Dixi.* Id mihi da negotij.] *De proiectione pueri pro foribus.* Tu tamen idem.] *Idem abundat. Apud veteres, Tamen idem, integrum fuit, vnde apud nos Tandem, & tamen natum eſt, ſic & idem * eorumq; dictum.* Miſere hanc.] *miſere, valde, nimis.* Nūc ſibi vxorem expetit.] *Oratorie pro eo quod eſt non recuſat, expetit.* Id mihi da negotii.] *Vt caueatur ab appoſitione pueri ante oſtium.* Tu tamen idem.] *Tamen idem, aut pro tamen poſitum eſt, aut pro tandem, vt ſit, Tu tamen has nuptias perge facere ita vt facis.* Quod parato opus eſt.] *Diſerte, & Latine dixit: quod parato opus eſt.* Non impulit.] *Non impulit, non perſuaſit, non perficit vt crederem Glycerium peperiſſe. Et quum dicit omnino, oſtendit, quædam ſe credidiſſe, in quibuſdam iam eſſe circumuentum. Mire autem cautum capi inducit ſenem, vt crederet quod Glycerium non peperiſſet.* Quæ dixit ſint vera omnia.] *Quæ poſtea dixit Dauus. Et bene, omnia: vt appareat ſenem multa credere vera eſſe, quæ Dauus dixerit.* Multo maximum.] *Multo etiam comparatiuis antiqui adiunxerunt.* Quod mihi pollicitus eſt.] *Pollicitatio multarum rerum promiſſio.* Gnato vxorem.] *Subauditur, vt det.* Quid alias.] *Pro, cur alias, alio tempore.* In ipſo tempore.] *In ipſa opportunitate, in ipſo articulo.* Eccum ipſum obuiam Chremetem.] *Continuo mutauit declinationem, iubeo Chremetem.*

ACTVS III. SCENA III.

SIMO. CHREMES, *ſenes.*

Iāb. tetram. IVbeo Chremetem. CH. ô te ipſum quærebam.
SI. & ego te. CH. optato aduenis.
Aliquot me adiere, ex te auditum qui aiebant hodie filiam
Meam nubere tuo gnato: id viſo, túne, an illi inſaniā

SI. At

ı. Auſculta * paucis : & quid ego te velim, & tu quod quæris, ſcies. * al. pauca.

H. Auſculto:loquere quid velis.

ı. Per ego te deos oro, & noſtram amicitiam * Chreme, Iamb. dimet. Iãb. trimet. * al. Chremes.

Quæ incepta à paruis cum ætate adcreuit ſimul:
'erque vnicam gnatam tuam & gnatum meum,
Cuius tibi poteſtas ſumma ſeruandi datur:
't me adiuues in hac re: atque ita, vti nuptiæ
uerant futuræ, fiant. CH. ah ne me obſecra:
Quaſi hoc te orando à me impetrare oporteat.
lium eſſe cenſes nunc me, atq; olim, cùm dabam?
i in rem eſt vtriq;, vt fiant: accerſi iube:
ed ſi ex ea re plus mali, quàm commodi,
'triq;: id oro te, in commune vt conſulas:
Quaſi illa tua ſit, Pamphiliq; ego ſim pater.
. Imò ita volo, itaq; poſtulo vt fiat, Chreme.
Ieque poſtulem abs te, ni ipſa res moneat. CH. quid eſt?
ı. Iræ ſunt inter Glycerium, & gnatum. CH. audio.
ı. Ita magnæ, vt ſperem poſſe auelli. CH. fabulæ.
ı. Profectò ſic eſt. CH. Sic Hercle, vt dicam tibi,
ımantium iræ, amoris redintegratio eſt.
ı. Hem, id te oro, vt ante eamus, dum tẽpus datur,
Dumq; eius libido occluſa eſt contumelijs.
rius quàm harũ ſcelera & lachrymæ cõfictæ dolis,
educant animum ægrotum ad miſericordiam.
'xorem demus: ſpero conſuetudine, &
Coniugio liberali deuictum Chreme,
Dehinc facile ex illis eſſe emerſurum malis. Emergere actiue.
H. Tibi ita videtur: at ego non poſſe arbitror,
Ieque † illum hanc perpetuo habere, neq; me perpeti. † In (illũ) eliditur I.
ı. Qui ſcis ergo iſtuc, niſi periculum feceris? CH. at
Iſtuc periculum in filia fieri, graue eſt. † In (iſtuc) èliditur S.
ı. Nempe incommoditas denique huc omnis redit.
i eueniat, quod Di prohibeant, diſceſſio.
At ſi corrigatur, quot commoditates, vide.
Principio, amico filium reſtitueris;
Tibi generum firmum, & filiæ inuenies virum.

al. (induxiſti.)

CH. Quid iſtuc? ſi iſtud animum † induxti eſſe vtile
Nolo tibi vllam commodum in me claudier.
SI. Meritò te ſemper maximi feci Chreme.

Iāb. tetram. cataiectici ſcazontes.

CH. Sed quid ais? SI. quid? CH. qui ſcis eos nunc diſcordare inter ſe?
SI. Ipſus mihi Dauos, qui intimus eſt eorum conſilijs dixit. (turem
Et is mihi ſuadet nuptias quantum queam, vt ma
Num cenſes faceret, filium niſi ſciret eadem hæ velle? (Dauum
Tute adeò iam eius verba audies. Heus euocate hu

¶ al. (Atque)

* Sed eccum video ipſum foras exire.-*

† Hæc pars eſt ſcazontis ſequentis.

IVbeo Chremetem.] *Hæc congreſſio duorum ſenum a tale periculum adigit fabulam, vt id non videatur conſi lio ſed euentu poſſe vitari: qui euentus, eſt Critonis pra ſentia: nam nunc ex falſis fient veræ nuptiæ.* Iubeo Chre metem.] *Firme aliquid iubere, velle eſt, Iubeo ergo, vol & deeſt ſaluere: quod exprimitur ab alterius perſonæ i teruentu. vt Vergilius, Reddique viro promiſſa iubebat.* μεταληπτικῶς. *quia qui dicit ſalue, iubet, volumus eni animo: iubemus verbis.* Teipſum quærebam.] *Placab lis & lenis amicus per totam fabulam inducitur Chreme vt cognitionis ad vltimum intereſſe poſſit.* Optato adu nis.] *Optato, aduerbium eſt. vt Vergilius: Ac velut opta ventis.* Aliquot me adiere.] *Aliquot, hoc eſt nec mul nec pauci. Adiere, non acceſſerunt: quia aditus ardu difficiliſque eſt. Ergo adiere, quaſi importunè: & interp lantes adierunt. ſic alibi, Birria quid tibi videtur: adeo ad eum:* Ex te auditum.] *Vt eſt, De Dauo modo audi* Ex te auditum.] *Ergo non rumor, ſed veritas.* Id viſo *Ob id viſo, deeſt te: vt viſo, ad videndum venio.* Túne: illi inſaniant.] *Tu inſanis, ſi dixiſti, illi inſaniunt, ſi n audita referunt.* Paucis.] *Et paucis, & pauca legitur.* quid ego te velim.] *A docilitate.* Per ego te deos ro.] *Ordo eſt, te per deos oro, vt Verg. Per ego te has lac mas.* Et noſtram amicitiā chremes.] *Legitur & Ch me.* Quæ incepta à paruis, cum ætate.] *Mire autē, i cepta a pueris cum ætate, vt oſtendat non nuper coitam micitiam, ſed antiquam. vt Veterem Anchiſen agnouit micum. Idē alibi, Neq; enim nouus iſte Dianæ Venit am*

Adc

Adcreuit.] *vt ſupra, Adcurate. Ad præpoſitione vti-ur familiariter.* Adcreuit.] *Hinc Verg. Creſcent illæ, cre-etis amores.* Et meum gnatum.] *Ineptum eſt ſic adiu-re aliquem. Per ſalutem filij mei, vt facias id quod te ro-o. ſed huic etiam ſubiungit,* Cuius tibi poteſtas datur ruandi ſumma.] *In tua eſt, inquit poteſtate, & tuus , hæc ergo obteſtatio dicitur, quum per eas res adiura-us aliquem, de quibus agitur cauſa. Vt Illiaci cineres, & imma extrema meorum. Idem alibi, Per euerſæ genitor manitia Troiæ Excidia obteſtor.* Vt me adiuues in hac .] *Atque ipſam petitionem.* Vt nuptiæ fuerant futu-e, fiant.] *Breuiter & Latine. Et hoc genus compoſitionis eteres mutabant.* Ne obſecra.] *Pro ne obſecres.* Quaſi ocet orando à me impetrare oporteat.] *Hæc plena ox eſt & charitatis, & officij. quod in amicus ab amico petit, iſtum eſſe debet: nec pro eo, quod non eſt iuſtũ ſupplicare portet.* Olim quũ dabã] *Nos dicimus quum darẽ. Verg. um decuit, quum ſceptra dabas. En dextra fideſq́;. Et no-t (olim) pro nuper.* Aliũ eſſe cenſes nunc me.] *Nõ per-næ, ſed rei cõditio eſt commutata.* Si in rẽ eſt vtriq;.] *τῷ ἑυτέρῳ συλλογισμῷ praue poſuit, vt recte explicaret. Hic yllogiſmus negatiuus dicitur, nã in ſecundo λήμματι ne-at quod prius dixit, Sed ſi ex ea re plus mali eſt quã cõmo-i.* Si in rẽ eſt vtriq;.] *Ab vtili argumẽtũ. Vterq; duobus onſtat. Bene vtriq; mihi & tibi: non, alteri vtile, alteri in-tile.* Sed ſi ex ea re.] *Id eſt nuptiarum: mutauit nume-ũ, ex plurali ſingularem. Fiant ex ea re.* In cõmune con-ule.] *Id eſt, ex æquali prouide.* Quaſi illa tua ſit, Pam-hiliq; ego ſim pater.] *Nota ſuauiſſimã varietatem: non licit, quaſi tua ſit, & ille meus.* Imò ita volo.] *Quia vti-e eſt, quia in rem eſt.* Itaque poſtulo.] *Itaque, modo luæ partes orationis ſunt: vt in Hecyra: Itaque nos vnà inter nos ætatem agere liceat.* Neque poſtulẽ.] *Quia po-ſtulo prætulit.* Iræ ſunt inter Glyceriũ & gnatum.] *Hoc læto vultu nũc pronũciat Simo: & hoc à poſſibili eſt: loqui-tur enim apud eũ, ex quo audiuerat Pãphilum pro vxore habere hãc peregrinam.* Audio.] *εἰρωνεία.* Mox fabulæ.] *Et hic paulo ſapientior inducitur, & minus obnoxius do-lis.* Profecto ſic eſt.] *Profecto, confirmatio eſt.* Amantiũ iræ.] *Sententia γνωμικὴ, in qua à ſpecie receditur, & in*

omnes aliquid dicitur. παροιμία, *eſt autem ſine autor ſententia.* Redintegratio.] *Inſtauratio.* Id te oro.] *Dee, ob: vt ſit, ob id, vt Verg. Quod te per ſuperos oro.* Priu quàm harum.] *Inuidioſius, harum, quum vna ſit, ſic i Eunucho, Non perpeti meretricum contumelias.* Anim ægrotum.] *Hoc vt ſupra, ipſum animum ægrotum ad de teriorem partem applicat.* Vxorem demus.] ἠθικῶς, *vt i Heautontim. Quomodo minimo periculo id demus adole ſcentulo.* Neque illum hanc perpetuo.] ἀμφιβολίαν *c induſtria poſuit, aut vtrumque ſignificat.* Niſi periculu feceris.] *Periculum, tentamentum. Cicero, Tute melius pe riculum feceris. Idem Terentius, Fac periculum in literi* At iſtuc periculum in filia fieri, graue eſt.] *Memora bile dictum, & id quod merito in prouerbium ceſſeri Quod dij prohibeant,* παρένθεσις *per* εὐφημισμὸν. At ſi co rigatur.] *Alter eſt ſyllogiſmus per contraria* λήμματα, *e ipſe negatiuus.* Principio, amico filium.] *Principio, n intulit ſecũdo.* Reſtitueris, inuenies.] *Ergo* ἀνακόλουθ *duplex.* Amico filium.] *Ab honeſto.* Quid iſtuc?] *Co cedentis, & veluti victi verbum, tanquam ſi diceret, quit & abundat iſtuc. Vel potius, quid iſtuc, ſignificat homine de loco, ac de ſententia decedere, vt è contrario, perſtare reſiſtere dicitur, qui aliquid negat.* Si id animũ induxti *Legitur & animum induxiſti. ſed illud plenum eſt, hoc p* μεταπλασμοῦ συγκοπὴν *diminuitur.* Ipſus mihi Dau dixit.] *Commendatio teſtis: vt, In foro modo de Dauo au diui. Ergo ipſus, quaſi qui maxime ſciat.* Tute adeo.] πα ρέλκεται. *Adeo modo, & abundat. vt Vergilius, Tuq; ad quem mox quæ ſint habitura deorum Conſilia, incertu* Sed eccum.] *Eccum, quaſi ecce eum veteres dixerunt. e cum eccuius. Ellum quod apertius ſignificat ecce illum, e obſcurius ellum.*

ACTVS III. SCENA IIII.

Scazontes vt ante.

(vxor) redũdat in verſu, & videtur additum ab interprete.

* Iãb. tetrã.

DAVVS. SIMO. CHREMES.

AD te ibam. SI. quidnam eſt?

DA. Cur vxor non acceſſitur? iam aduesperaſci

SI. Audin' tu illum?

* Ego dudum nonnihil veritus ſum Daue abs te, n faceres idem,

Quo

d vulgus ſeruorũ ſolet, dolis vt me deluderes,
terea quòd amat filius. DA. Egón' iſtuc facem?SI. credidi.
e adeò metuens vos celaui, quod nunc dicam.
quid?SI. ſcies.
propemodum habeo iam tibi fidem. DA. tanm cognoſti, qui ſiem.
on fuerant nuptiæ futuræ. DA. quid non?SI. ſed gratia
laui, vos vt pertentarem. DA. quid ais? SI. ſic res DA. vide, (lium callidum.
quam † quiui ego † iſtuc intelligere. vah conſic audi: vt hinc te iuſſi introire, opportunè hic mihi obuiam.
Hem, númnam perijmus?SI.† narro quę tu dum narraſti mihi. *Aliàs (narro huic)*
Quídnam audio? SI gnatam vt det, oro, vixque exoro. DA. occidi.
Hem. quid dixti? DA. optume inquam factum. nunc per hunc nulla eſt mora.
Domum modo ibo: vt apparentur, dicam: atq; e renuncio.
unc te oro Daue, quoniam ſolus mihi effeciſti s nuptias.
Ego verò ſolus. SI. corrigere mihi gnatum porro itere.
aciam hercle ſedulo. SI. potes nunc, cum anius irritatus eſt.
Quieſcas. SI. age igitur: vbi nunc eſt ipſus? DA. rum ni domi eſt.
o ad eum, atq; eadem hæc quæ tibi dixi, dicam lem illi. DA.* nullus ſum.
l cauſæ eſt, quin hinc in piſtrinum recta proficar via?
l eſt preci loci relictum, iam perturbaui omnia:
m fefelli: in nuptias conieci herilem filium:
hodie, vt fierent, inſperante hoc atque inuito mphilo.
ſtutias: quòd ſi quieſſem, nihil eueniſſet mali.
eccum ipſum video: occidi.

† Aut eliditur u in (quiui) aut s in (iſtuc.
† Hẽ (pẽdet) à priori verſu.
† Troch. tet. catalectic.
† Rurſus octonarij Iãb.
* aliâs (itidẽ) * (In nullus) eliditur s.
Dimet. Iãb.
Troch. tetra. catal.

Vtinam,mihi eſſet aliquid hic, quo nunc me pra
pitem darem.

AD te ibam.] *Dauus vt recte ſcribatur, Dauos ſcri dum eſt quia nulla litera vocalis geminata, vnam ſyllabam, ſed quia ambiguitas vitanda eſt nominatiui gularis & accuſatiui pluralis, neceßario pro hac reg digamma vtimur, DaFus, ſerFus, Fulgus, corFus.* Ad bam.] *Locus eſt, in quo iam ad diſcrimen mali prod comœdia, in meliorem partem iam incipit inclinare.* dudum.] *Semper grauis inceptio orationis, quæ exorc ſumit à pronomine Ego: vt, Ego te quæ plurima fando Ego poſtquam te emi à paruulo* Ego dudum.] *Adu temporis, aut certa ſunt: vt hodie, cras: aut incerta, v dum, nuper, itaque incertis certum additur tempus: dudum, nunc nuper.* Nonnihil veritus Daue abs *Breuiter, pro veritus ne quid abs te fieret, ſicut ſupra metui à Chryſide. Et Cic Quod precatus ſum à dijs im talib. pro eo quod eſt, quæ à dijs petij, precatus eos.* C vulgus ſeruorum ſolet.] *Totum cum extenuation tulit, tanquam qui ſatisfactum voluerit Dauo ob cor batam fidem eius.* Nam propemodum habeo.] *R la dilatio eius rei quæ iam dudum nota eſt auditori.* propemodum habeo iam.] *Hoc eſt propemodum, actus eſt, admodum.* Sed ea gratia.] *Gratia, pro can ſuit, noue.* Sic eſt res.] *Quod Græci dicunt οὕτως ἔχ* nam.] *Nam παρέλκεται, vt in quiſnā.* Quidnā au *Legitur & audiam. Menander enim ſic ait, τί δή ποτ ου.* Occidi. Optume.] *Bene vſus eſt παρομοίῳ, occi optime, vt ſimilitudine falleret audientē.* Per hunc.] *metem ſcilicet.* Ibo, atque huc renuncio.] *Varie, renuncio.* Nunc te oro Daue.] *Te, id eſt, per quē ſta ma negocij. Et modo magis vere rogat, quā tunc, qui Dehinc poſtulo, ſiue æquum eſt, te oro Daue: ibi eni cūdia latet, quū dixit, ſiue æquū eſt.* Effeciſti has.] *ciſti: eſt enim efficere, perficere faciendo. Et bene has: cauſa laboro.* Ego verò ſolus.] *Et hoc ad increpa dicit, non ad confirmationem.* Solus.] *Id eſt, cui non tiebat Pamphilus.* Porro.] *In futurum, deinceps. temporis aduerbium vel adhortantis: vt Porro, q*

re.] *Labora: quaſi difficile ſit, & conatu ſit opus.* Herdulo.] *Productiones ſunt comici ſtili ad ſucum o-ris poſitæ.* Potes nunc.] *A poſſibili argumentum.* animus irritatus.] *Quia dixerat, Iræ ſunt inter rium & gnatum. Irritatus eſt, commotus, ira prouo-vt in Phormione.* † *Ducitur autem verbum à cani-ni reſtrictis dentib. hanc literam r imitantur.* Quie-] *Id eſt conquieſce, imperatiui modi, ne iniurioſum etur.* Age igitur.] *Age dic: vt eſt, Egi, atque orani te-tut aduerbium eſt hortādi.* Quieſcas.] *Pro quieſce, eſt volo, aut facio.* Mirum ni domi eſt.] *Exiſtima-n intulit, incertum fugiens: & eſt compoſitum quaſi* . Mirum ni domi eſt.] *Compoſitum eſt, quaſi hoc eſt n ni domi eſt. Caute ſeruus callidam interrogationem paratus excepit. Memor ſimulatæ diſcordiæ cum ami-git non ſe alibi eum eſſe ſuſpicari quam domi.* Dicam m illi.] *In aliis itidē ſcriptum eſt, quod ſi eſt pro item amus. At ego idem pro item?* Nullus ſum.] *Plus eſt m eſſe, quam periiſſe: nam qui perit, vel corpus habet uum: qui verò nullus eſt, ita non eſt, ac ſi natus nō ſit.* proficiſcar via?] *Bene recta, vt corporis impulſio-ucrifaciā: aut recta, vt nō eam ad precatorem, aut ad bilum. Et bene proficiſcar: proficiſci enim in rem æ-ac difficilem dicimus. Et recta via: plana dixit, non m recta* Hinc.] *Id eſt, ex hoc loco.* Nihil eſt preci lo-ictum.] *Subiungit ergo cauſas cur proficiſcatur in num.* Nihil eſt preci.] *Quod prædixit ſenex.* Iam rbaui omnia.] *Alloquutio in qua quid metuat, velit manifeſtum eſt.* Herum feſelli.] *Hæc enumera-uſarum eſt, quia magnifice exaggerauit errores ſuos.* ieci.] *Nec immiſi, ſed conieci: quod impetum & in-m ſignificat.* Herilem filium.] *τὸν τρόφιμον.* Feci e.] *Nec ſolum feci, verumetiam addidit tempus Ho-t ne diecula quidem eius ſit, quod fecerat mali.* Innte hoc, atque inuito.] *Inſperante & inuito, du-ffenſio.* Hem aſtutias?] *Bona εἰρωνεία. Pluraliter di-tutias, quaſi his abundet aſtutiis, vt ei vna ſuffice-*Vtinam mihi eſſet aliquid.] *Non dixit gladium, aqueum: ne eſſet tragicum. Ergo expreſſit bene: di-Quo nunc me præcipitem darem.*

† al. dicitur.

ACTVS

ACTVS III. SCENA V.

PAMPHILVS. DAVVS.

Iāb.tetram.

VBi illic ſcelus eſt, qui me perdidit? DA. PAM. atque hoc confiteor,
Iure obtigiſſe, quando quidem tam iners, tam conſili
Sum. ſeruon' fortunas meas me commiſiſſe fut
Ergo precium ob ſtulticiam fero: ſed inultum quam id auferet.
DA. Poſthac incolumem ſat ſcio fore me, nunc deuito malum.
PA. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon' me, modo (aud
Qui ſum pollicitus ducere? † qua fiducia id
Nec quid me nunc faciam, ſcio. DA. †nec quid me: atque id ago ſedulo.
Dicam aliquid iam inuenturum, vt huic mal quam † producam moram. PAM. oh.
DA. Viſus ſum. PAM. ehodum bone vir, quid a den' me tuis conſiliis
Miſerum impeditum eſſe? DA. at iam expe PAM. expedies? DA. certe Pamphile.
PAM. Nempe vt modo. DA. imò melius ſpero. oh, tibi ego vt credam furcifer?
Tu rem impeditam, & perditam reſtituas? †her fretus ſim, (
Qui me hodie ex tranquilliſſima re coniecisti
An non dixi hoc eſſe futurum? DA. dixti. PA. meritus es? DA. crucem.
Sed paululum ſine ad me vt redeam: iam aliqu ſpiciam. PAM. Hei mihi,
Cur non habeo ſpacium, vt de te ſumam ſi cium vt volo?
Namq; hocce tempus præcauere mihi me, h vlciſci, ſinit.

†(qua) refertur ad dimetrum priorē.
† Nec pertinet ad dimetrū priorem.
† al. producſtam.
† (hem) additur extra metrum.

VBi illuc ſcelus eſt.] *Hæc ſcena, cuius perturb eſſe debeat, etiam ſupra poeta præſtruxit, quum ſentiendum Daui conſilio tardum Pamphilum face*
bi illuc ſcelus eſt.] *Accuſatio.* Vbi illuc ſcelus

terribile eſt, ſeuire antequam videas eum contra raſceris. Vbi illuc ſcelus eſt.] *Ad intellectum, non a redegit, & eſt figura σύλληψις per genera. Vergi- ars in fruſta ſecant. Sed hic figura eſt per numeros: uia ſcelus ſcel ſtus intelligitur, modo Qui ſubiun- Quod.* Tam iners.] *Sine arte.* Tam nulli conſi- *a pars orationis eſt, nulli conſilij. nos, nullius & ſo- le autem veteres, nullo nulli, ſolo ſoli declinabant.* nmiſiſſe.] *Non commendaſſe, ſed commiſiſſe. Com- us enim quæ cum magno periculo volumus eſſe ſer-* utili.] *Leui. nam à vaſe, quod futile dicitur, quod onunt miniſtri ſacrorum, quod eſt acuto fundo, & re, eoque inſtabile eſt. Vergilius, Conſiliis habitus ilis autor.* Ergo precium.] *Precium pro ſtultitias : pro virtute præmium. Ergo precium generaliter , aut malefacto redditur: ſed diſcernitur ita, Nam pro ſtultitia, eſt pœna: precium pro virtute, honor icrum.* Precium ob ſtultitiam.] *Sic Plautus lo- t, Precium ob aſinos, pro, aſinorum precium. Vergi- n magnam, preciumque moræ fore. Et alibi, Illum alio pro talibus cauſis Affecit precio. & eſt figura , vt apud Verg. Inuidiſſe deos patriis vt redditus o-* lhac incolumē ſat ſcio fore me.] *Sic dicere ſo- i magno periculo poſiti: nunquam nos periclitatu- ud periculum poterimus euadere.* Poſthac.] *Au- e incolumē in futurum promittit fore, quum vita tam variis multiſq; ſit periculis conferta. ſed hoc : inquit periclitor. ſi hoc euaſero, ſcio me non poſtea turum. Menander ſic* & eſt ſenſus: Tam difficile eſt dere, vt qui hinc euaſerit, videatur immortalis* '. Dicam patri.] *Bene patri, non Simoni: vt de au- huius nominis ſummus terror exurgat.* Modo :us ſum.] *Modo: mire, etenim maiorem vim ha- entiora promiſſa.* Modo pollicitus ſum.] *Orato- us pollicitus ſum dixit, quā ſi promiſi diceret.* Qua .] *Qua fiducia, ad perſonam ſuam retulit. & fidu- impudentiam ſignificat.* Ne quid me nunc fa- *Nos quid faciam, veteres autem me addebant. Et iam, cum ablatiuo caſu. Ablatiuus caſus, me.* Atq;] *Id quæro, hoc eſt vt inueniam quid faciam.* Ali-

quam

quam producam.] *Producłem legitur, & producam ... gnificat autem differam, protendam, prolatem.* [ho ... bone vir.] *Grauis interrogatio, & minantis cum ira... dia: Et hoc* ἀρωνέια *proſequuntur, quum omne genus co... meliæ leue in eum dicimus, in quem ferimur iracu...* Viden'me?] *Hoc eſt, nunquid negare potes?* Impedi... eſſe.] *Impeditus eſt proprie, qui ita pedes habet illig... vt progredi non poſſit. ſed hic ad negotium retulit.* At ... expediam.] *Non ſe defendit, ſed emendaturum pr... tit. & bene ad impeditum, expediam retulit. Duo pro... ſimul & tempus cum celeritate, & effectum.* Imò ... lius.] *Bene melius comparatiuo eſt vſus, quaſi hoc bo... ſit, illud melius.* Furcifer.] *Furciferi dicebantur, q... leue delictum cogebantur à dominis, ignominiæ m... quam ſupplicij cauſa, circa vicinos furcam in collo f... ſubligatis ad eam manibus, & prædicare peccatum ſ... ſimulque monere cæteros, ne quid ſimile admittant. It... & Cic. de ſeruo, Quid inde furcifer? quo progreditur?* ... peditam & perditam reſtituas?] *Multum prog... eſt impeditam dicere: modo perditam dixit. Senſus h... Integram perdidiſti, & perditam reſtituas?* Tu.] *Ho... qui integram expeditamque turbaſti.* Quo fretus ſi... *Eſt memor ſe ante dixiſſe, Dauum video, cuius conſili... tus ſum.* Hoc futurum.] *Vt ab illa excludar, huc co... dar. &, Vide quo me inducas.* Crucem.] *Plena ſa... ctio eſt, confeſſio peccati ſine recuſatione pœnarum. ... mitiores eos reddimus quibus vultu operæprecium p... lictus noſtris offerimus. Verg. Equidem merui, nec dep... inquit.* Ad me vt redeã.] *Redire ad ſe dicitur, qui a... recipit, & ſedem mentis. Vergil. Victus redit ad ſe, & ... corpore dixit. At ſe autẽ redit, qui amẽs eſſe deſiſtit.* D... ciã.] *Diſpicere, eſt diſquirere conſiliũ. diſpicere, deor... ſpicere.* Cur non habeo ſpatiũ.] οἰκονομία. Nanq; ... tẽpus præcauere.] *Sic Verg. Sed motos præſtat co... nere fluctus. & eſt* σύλληψις. *illud enim cogit, hoc ſi...*

ACTVS IIII. SCENA I.

CHARINVS. PAMPHILVS. DAVV...

Hic eſt Iãb. pentameter Cretici dime tri, i. quatuor pedum.

HOccine credibile eſt, aut memorabile,
Tanta vecordia innata cuiquam vt ſiet,

Vt

alis gaudeant, atque ex incommodis
ius ſua comparent vt commoda? ah
eſt verum? Imò id genus hominum eſt peſſi-
im. In
gando modo quis pudor eſt paululum.
bi tempus promiſſa iam perfici,
neceſſario ſe aperiunt & timent,
nen res*cogit denegare. Ibi
i impudentiſſima eorum oratio eſt.
; tu es? quis mihi es? cur meam tibi? heus,
imus ſum egomet mihi. Attamē vbi fides eſt,
ges, nihil pudet. hic, vbi opus eſt,
verentur: illic, vbi nihil opus eſt, ibi verentur.
quid agam? adeámne ad eum, & cum eo iniu-
n hanc expoſtulem?
m mala multa: atque aliquis dicat, Nihil pro-
ueris. (rem geſſero.
um: moleſtus certe ei fuero, atq; animo mo-
harine, & me & te imprudens, niſi quid dij re-
iunt, perdidi.
táne imprudens? tandem inuenta eſt cauſſa.
iſti fidem.
uid tandem? CH. etiam nunc me * ſubducere
dictis poſtulas?
Quid iſtuc eſt? CH. Poſtquam me amare dixi,
nplacita eſt tibi. (ctaui meo.
ne miſerum, qui tuum animum ex animo ſpe-
Falſus es. CH. non tibi ſatis eſſe hoc viſum ſo-
m eſt gaudium,
e lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres?
s. PAM. habeam? ah neſcis quantis in malis
er miſer, (dines
tasq; hic ſuis conſiliis mihi confecit ſolicitu-
Carnifex. CH. quid * iſtuc tam mirum eſt, ſi de
xemplum capit?
Haud iſtud dicas, ſi cognoris vel me, vel amo-
meum.
Scio cum patre altercaſti dudum: & is nunc
pterea tibi
ſet: nec te quiuit hodie cogere illā vt duceres.

PAM.

*deeſt aliquid metro: nā pro quarto cretico poſuit iābū.
* aliàs premit.
*Cretici tres
* Et hic pro quarto ponitur iambus.
*Cretici quatuor.
*Cretici tres.
*Trochaicus ſcazon.
Troch. tetrametri catalectic.
Iamb. tetra.
* alias ſe ducere.
Iamb. tetra.
*In (iſtuc) eliditur s.

Iamb.trime. PAM. Imò etiam,quo tu minus ſcis ærumnas m
Hæ nuptiæ non apparabantur mihi.
Nec poſtulabat nunc quiſquam vxorem dare.
CH. Scio:coactus tua voluntate es. PA. mane,
Nondum ſcis. CH.ſcio equidem illam ducturum ſe te.
PA. Cur me enecas?hoc audi. nunquam deſtitit
Inſtare, vt dicerem eſſe ducturum patri:
Suadere, orare,vſque adeo, donec perpulit.
Iamb.tetra. CHA.Quis homo iſtuc? PAM.Dauos. CHA.Da
Et hic tetrā. PA.Interturbat. CH.quam ob rem? PA. neſcio.
Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos, quod auſ tauerim.
Trimetri ſurſus. CHA. Factum eſt hoc Daue? DA. factum. CHA.h quid ais ſcelus?
At tibi dij dignum factis exitium duint.
Eho,dic mihi,ſi omnes hunc coniectum in nupt
Inimici vellent: quod,niſi hoc,conſilium daren
DA.Deceptus ſum,at non defatigatus. CHA.Sci
DA.Hac non ſucceſſit, alia aggrediemur via.
Niſi id putas,quia primo proceſſit parum,
Non poſſe iam ad ſalutem conuerti hoc malu
* In (ſatis) eliditur s. PAM Imò etiam.nam * ſatis credo,ſi aduigilau
Ex vnis geminas mihi conficies nuptias.
DA. Ego Pamphile,hoc tibi pro ſeruitio debeo
Conari manibus, pedibus, nocteisque, & dies
Capitis periculum adire, dum proſim tibi.
Tuū,eſt,ſi quid præter ſpem euenit,mihi ignoſ
Parum ſucceſſit quod ago,at facio ſedulo.
Vel melius tu aliud reperi, me miſſum face.
Iāb.tetrametr. PAM. Cupio, reſtitue,in quem me accepiſti,lo
DA. Faciam. PAM.at iam hoc opus eſt. DA.hem mane, concrepuit à Glycerio oſtium.
PA. Nihil ad te. DA. quæro. PA. hem, nunccin mum? DA.at iam hoc tibi inuentum dabo.

HOccine eſt credibile.] *Elegans perturbatio,i inter ſe Simo, Pamphilus, Dauus, Charinus, B Chremes, omnes omnibus redduntur offenſi.* Hoccin credibile.] *Et incredibile eſt inquit,& nefandum,*

io enim ab interrogatione quadam incipiunt, qui ni- iraſcuntur. vt & illud, Hoccine humanum factum. Et ım hoc in pronunciatione eſt. hoc enim genus interro- onis vim negandi exprimit. Hoccine eſt credibile.] *iencratione incipit, vt Cicero, Quam facile ſerpat in- a, & peccandi conſuetudo, quam non facile reprima- videte iudices:* Cuiquam vt ſiet.] *Singulari & plu- numero reſpondet.* Vt malis gaudeant.] *Quum di- t Cuiquam, intulit numerum pluralem, vt alibi, Si quam eſt qui placere ſe ſtudeat bonis Quamplurimis, inime multos lædere, In his poeta hic nomen profite- uum.* Vt malis gaudeant.] *Legitur & gaudeat.* Ex ommodis alterius.] *Et hic gaudeant; ſubauditur.* vt comparent.] *Hoc eſt acquirant, vel æſtimēt.* Atq; ıcōmodis alterius, ſua cōparēt vt cōmoda.] *Hoc ō intelligunt cōmoda ſua, niſi ex alterius incōmodis ea nauerint.* Id ne eſt verū?] *Imo id genus. Alij ſic, Verū oc genus hominū * hominē ſe probauit eſſe, quū malus ſic contra hoc, Imò non hominem, ſed peſſimum homi- ſe probauit. Id ne eſt verum? imo id genus. Parum ac- erat, dicēs, Id ne eſt verum hominum genus? ideò ad- , Imò id genus hominum eſt peſſimum. vt hoc facere, hominis modo ſit, ſed peſſimi hominis.* In denegando do.] *Modo pro tantummodo.* Quis pudor paulum t.] *Adeſt pudor, ne denegent: non adeſt, vt & præſtēt.* vbi tēpus.] *Deeſt Eſt: vt ſit, Tempus eſt.* Neceſſario eriunt.] *Mire ait neceſſario, quia ſunt tales: neceſſitas m in natura eſt conſtituta.* Aperiunt.] *Mire aperiūt, iam tunc quum promittebant, mali erant, ſed latebāt tia intra pectoris altitudinem.* Et timent, & tamē.] *umero ſubauditur degenerare. Et melius timent, quā eret, pudet eos: nam timor, eſt malorum, pudor, tātum rum.* Res.] *Malitia ſcilicet: tanquam mali ſint ad rem n præſtare non poſſunt.* Quis mihi es? quis tu es?] *tu es? ad dignitatem refertur: quis mihi es? ad neceſ- inem, id eſt, frater aut cognatus. Et hæc verba mollia dictu, ſed animo aſpera.* Cur meam tibi?] *ἔκλειψις.* s, proximus sū.] *Heus ſignificatio eſt modo hominis tentionē conſiderationēq; reuocandi.* Proximus ſum met mihi.] *Id eſt, charior mihimet ipſi ſum, quā quiſ-*

quam alienus. Proximus.] *Charus, beneuolus, & hoc eſ ait ſupra: Quo æquior ſum Pāphilo, ſi ſe illā in ſomnis q illū amplecti maluit. Inde proximi & propinqui dicunti qui nobis chari eſſe debēt.* Nihil pudet.] *Pudor eſt mali cti: Verecundia, recti & honeſti. Ergo mire poſuit.* Si r ges.] *Abundat, ſi roges: ſed ἠθικῶς additum eſt.* Hic.] *promiſerant.* Illic, vbi nihil opus eſt, ibi.] *Illic & ibi, ptum eſt iraſcenti repetitionis genus.* Hic vbi opus eſ *Saluo pudore.* Illic.] *legitur & illi.* Vbi nihil opus eſ *Vbi nondum promiſerunt, ſibi verentur, quod ait ſupra denegando modo quis pudor eſt, paululum.* Adeámne eum?] *Hic locus deliberationis eſt: an adeat ad Pamph & vnum Ad abundat, & moraliter verba Charini poſita.* Iniuriam.] *Pro, de iniuria.* Expoſtulem.] *E ſtulatio eſt aduerſus eum quem incuſamus. nam expo lare, eſt querelam apud eum ipſum deponere, de eo ipſo fecit iniuriam. Poſtulare autem, querelam dicere de al apud alterum.* Ingeram mala multa.] *Quaſi tela, i dicit ingeſturum mala.* Atque aliquis dicat, nihil p moueris. *Hoc dicit, Etſi exiſtat aliquis qui mihi d quid profeceris? reſpondebo, Multum.* Multum.] *Nō iunxit, quomodo multum? ſed illud faciam. Multum auditur, promouero.* Moleſtus certe ei fuero.] *Tra fecit dicendo, Moleſtus certe ei fuero, hoc eſt ſi nihil a promouero, certe ei moleſtus fuero.* Atque animo n geſſero.] *Erit fructus iracundiæ ex vindicta. & pe cundiam atque turbationem non inuenit, quod ſit m aliud ergo inuenit, moleſtus certe ei fuero.* Charin me, & te.] *Mire & artificioſe fecit Pamphilum pri alloqui ad perfringendam iracundiam Charini, alioq prior vociferari potuiſſet, tragica exclamatione vſus ſet.* Imprudens.] *Defenſio ab imprudentia. etenim bonæ eſſet conſcientiæ, nunquam diceret, te perdidi gaturus.* Itáne imprudens.] *Imprudens, diſtingu attende hoc illū repetere, quod indignatur magis, qua dierit imprudens, & non audierit reliqua.* Itáne im dens.] *Quia articulus omnis defenſionis per conceſſ qualitatē hoc dicto eſt conſtitutus: idcirco hoc ipsū C nus per infirmationē repetit, hoc cupiens eripere Pam quo ille maxime nititur.* Qui tuū animū.] *Legitur*

ˆus es.] *Modo particio ni eſt.i.falleris:ſi Pāphilū dicit. erò corrigit,pro fallax accipitur.* Hoc ſolidū.] *Solidū, ū,idoneū,integrum.* Niſi me lactaſſes.] *Produxiſſes, ſtulis, induxiſſes. quæ ſignificatio fruſtrationē oſten- lactare eſt in inicere in aliqua voluptatē, à lactando: & oblectare dicitur.* Habeas.] *Permiſſio animi ira- abeā?] Vt ſupra, Aut ſi hæ nuptiæ ſunt cordi tibi? P. iſ?* Hic ſuis conſilijs mihi confecit.] *ἀρχαϊσμὸς dixit orà, Cuius cōſilio fretus ſum. Et cū Verſer protulerit, iciat debuit inferre,eſt ergo ἀνακόλουθον. aut vt eſt il- Principio amico filiā reſtitueris.Tibi generū firmū,& inuenies virū.* Cōfecit.] *Legitur & cōflauit.* Solici- nes.] *Perturbationes.* Meus carnifex.] *Id eſt,in me fex,qui me torſerit.vt alibi,Deo irato meo: hoc eſt,in ato deo.* De te ſi exēpl.capit.] *Vtrū,ſi te imitatur:an e exigit pœnas? vt ipſe alibi, Vterq; exēpla in te edent. elius, te imitatur,accipimus.* Haud iſtuc dicas, ſi ioris.] *Noſti enim:ſed ſi cognoris, nō ita dicas.* Cum : altercaſti.] *Ab ijs quæ facta ſunt, ad ea quæ facta it.* Cū patre altercaſti] *Legitur & altercatus es,nō altercor dicimus.* Nec te quiuit hodie cogere.] *Hoc nētū attulit ex ijs quæ nō sūt facta, quū fieri debue-* mò etiā.] *Propterea & amplius.* Imò etiā.] *Deeſt* Quo tu minus ſcis.] *quo, id eſt quod; & deeſt audi, cipe: vt ſit quod, vel quoniam minus ſcis.Vel quo id quo,aut quare.aut certe erit ſenſus,cum huiuſmodi ubauditione,Imò etiā quod tu minus ſcis ærūnas meas, gis audi. Aut,Imò etiā hæ nuptiæ nō parabātur mi- o ipſo minus tu ſcis ærūnas meas:i.falſæ nuptiæ erāt, es te fallit magis,iraſciq; mihi cogit merito.* Hæ nu-] *Legitur &, Hæc nuptiæ,ſic.n.veteres dixerūt.* Non ·abātur.] *Apparari cū datiuo caſu ſemper cladē & iem ſignificat: vt Verg. Mihi ſacra parari.* Coactus lūtate.] *Hæc eſt accuſatio Ille enim excuſat per im- itiā,hic arguit volūtatē. hoc ergo dixit,Eo grauius, llo cogente peccaſti.* Cur me enecas?] *Excrucias.* e,ſuadere,orare.] *Quia dixit,inſtare, ſuadere, o- ō plus dicere poſſet:quādo nihil poteſt eſſe.* Dauus.] *cum admiratione pronunciandum.* Interturbat a.] *Deerat vt & hic, Dauus, diceret: ſed plus in-*

tulit, interturbat. Et inter, modo nō mediocriter ſignific. eſt enim adauctiua particula, vt interfectus, interempt. Modo poſt: vt, Nūc inter fluuio Tyberinus amœnō Vorti bus rapidis, & multa flauus arena In mare prorump Neſcio.] *Quia iraſcitur Dauo, dixit Neſcio: alioquin ſ* Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos.] *Deeſt quia: ſit, niſi quia.* Factum eſt hoc?] *Non quod non credat, terrogat: ſed quod increpet.* At tibi dii.] *At, principiū crepationi aptum. vt Verg. At tibi pro ſcelere. & Horat. At ô deorum quiſquis in cœlo regis terras, & human genus.* Eho dic mihi.] *Eho, interiectio eſt mentionem dientis expoſcens.* Dic mihi.] *Semper τὸ dic mihi, iniu ſum eſt, vt Vergilius, Dic mihi Dameta, cuiū pecus?* Q niſi hoc conſilium darem?] *Cum odio hoc pronunci ēſt: ideo coniectum dixit.* Deceptus ſum.] *Cōceſſio* Sci *τὸ Scio, non ad deceptionem, ſed ad defatigationem re ergo cum εἰρωνείᾳ ſonandum.* Hac non ſucceſſit.] *D quod conabamur: & proprie de bono ſic dicitur.* Alia gredicmur via.] *vel adoriemur, id eſt, enitemur: Ad proprie dicitur repente ex inſidijs aliquem inuadere.* tibi pro ſeruitio debeo.] *Seruitium pro ſeruitut ſuit: vt, Seruitio enixe tulimus.* Conari manib. pec *Ad id intulit: ꝙ ait ſupra, quē ego credo manib. pedi obnixe omnia facturum. Et ablatiuo caſu ſine intern ne ſignificat, noctes & dies.* Manib. pedib.] *ὑπερβολ* Præter ſpem euenit.] *Euenit productū magis: qui nō perpetuo Pāphilo accidere. Ergo euenit, non auten nit, media correpta.* Parū ſuccedit quod ago.] *Si n eſt officia præbere: at noſtrū non eſt fortunā poſſe præ Et bene ſuccedit, vt quod agimus oſtēdat ſucceſſus eſſ tunæ.* Sedulo.] *Id eſt, ex animo, & ſine dolo.* Me mi face.] *Id eſt, noli vti opera mea.* Parū ſuccedit qu go.] *Vtilis ſententia pro ſapiente contra fortunā.* Re in quē me accepiſti locū.] *Sēſus hic eſt, Omnia mi tegra & ſalua redde, qualia tibi tradidi cōſulturo, ve nihil promiſiſſē patri.* Hem, ſed mane.] *Hoc quaſi in tis, demonſtrātijq; aliquid noui ſe inueniſſe.* Nihil a *Hæc enim ad cogitantē nihil pertinere oportuit.* Nun demum?] *Pro denique.* At iā hoc tibi inuētum d *Conſilium ſcilicet, quo in priſtinum locum reſtitua*

CTVS IIII. SCENA II.

ıYSIS. PAMPHILVS. CHA- RINVS. DAVVS.

Iamb. tetrā. ſcazontes catalectici.

n vbi vbi erit, inuentum tibi curabo, & mecum adductum (cerare.
ım Pamphilum : tu modo anime mi noli te ma-
Myſis. MY. quid eſt? hem Pamphile,* optime mi-
i te offers.

* Verſus cōſtat, ſi legas, (opportune te mihi offers.)

Quid eſt? MY. orare iuſſit, ſi ſe ames, hera iam vt
d ſeſe venias. (tegraſcit.
ere ait te cupere. PA. vah perij : hoc malum in-
ine me, atque illam opera tua nunc miſeros ſo-
citarier? (ſenſit.
n idcirco accerſor, nuptias quod mihi apparari
Quibus quidem quàm facile poterat quieſci, ſi
ic quieſcet?
Age, ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.
IY. atque ædepol
es eſt propter quam nunc miſera in mœrore eſt.
A. Myſis. (ſerturum:
omnes tibi adiuro deos, nunquam eam me de-
n, ſi capiundos mihi ſciam eſſe inimicos omnes
ıomines. (leant,
ıc mihi expetiui, contigit. conueniunt mores: va-
inter nos diſſidium volunt. hanc, niſi mors, mi-
i adimet nemo.
Reſipiſco. PA. non Apollinis magis verum at-
ue hoc reſponſum eſt.
oterit fieri, vt ne pater per me ſtetiſſe credat,
o minus hæ fierent nuptiæ, volo. Sed ſi id non
oterit,
aciam, in procliui quod eſt, per me ſtetiſſe vt
redat.
is videor? CH. miſer æquè, atque ego. DA. conſi-
um quæro. CH. fortis.
Scio quid conere. DA. hoc ego tibi profecto ef-
ectum reddam.
Iam hoc opus eſt. DA. quin iam habeo. CH. quid
ſt? DA. huic, non tibi habeo, ne erres.

CH. Sat habeo. PA. quid facies? cedo. DA. dies hi[c] mihi vt ſit ſatis, vereor (dum creda[s]
Ad agendum: ne vacuum eſſe me nunc ad narra[ndum]
Proinde hic vos amolimini. Nam mihi impedime[n]to eſtis.

PAM. Ego hanc viſam. DA. quid tu? quò hinc te [a]gis? CH. verum vis dicam? DA. imò etiam.
Narrationis incipit mihi initium. CH. quid me fiet
DA. Eho tu impudens, non ſatis habes, quod ti[bi] dieculam addo,
Quantum huic promoueo nuptias? CH. Daue, at t[a]men. DA. quid ergo?
CH. Vt ducam. DA. ridiculum. CH. huc face, ad me venias, ſi quid poteris.
DA. Quid veniam? nihil habeo. CH. attamen ſi qu[id] DA. age veniam. CH. ſi quid,
Domi ero. D. tu Myſis dum exeo, parumper me [o]perire.
MY. Quapropter? DA. ita facto opus eſt. MY. matu[ra] DA. iam inquam hic adero.

IAm vbi vbi erit.] *In ſcena hac inſtauratio eſt adho[rta]tionis Pamphili per Myſidem. Opus eſt enim exhor[tari] rurſus adoleſcentem, ne ſub patris oppreſſione frangat[ur].* Iam vbi vbi erit. *Opportune rurſus æſtuante Pamph[ilo] amicæ mentio obijcitur per Myſidem, ne ſuccumbat ad [nu]ptias patri, quamuis promiſerit patri ſe ducturum co[niu]gem, aduerſus quam difficultatem, quia ipſius perſona [non] ſufficit: id agit ad Glycerium modo adducat Pamphil[um] cuius affectũ excitat, nõ ex eo ſolũ, quod eum puella vo[cat,] ſed etiam quod deſiderat eum videre.* Vbi vbi erit.] *vbi, in prima parte vim ſuã tenet, in poſteriore produc[it] nẽ, & eſt quemadmodũ vt vt, qua qua, vnde vnde: pro [vbi]cunq;, vtcunq;, quacunq;, vndecunq;.* Iã vbi vbi erit [in]uentũ tibi curabo.] *Non ſolũ ſe adducturũ promiſit [ſed] & tẽpus addidit. Et bene Tibi, quaſi amanti.* Anime [mi.] *Mollis oratio, & fœminea multis implicata blandime[ntis.] Ait.n. Tu modo anime mi. Mi, pro meus.* Integraſcit. [In]*tegratur, quod ad integrũ redit, quod repetitur, ꝙ inſ[tau]ratur. Vergilius, Ramoq; ſedẽs miſerabile carmẽ Inte[grat.]* Solicitarier.] *Perturbari.* Hoc malũ.] *Amor meus*

yceri ſolicitudo,quam neſcire oportuit nuptias. Quod hi apparari.] *Apparari, ad honorem & timorem re- tur : & datiuo caſui ſubiunctum cladem & perniciem nificat. vt Vergilius, Mihi ſacra parari.* Age ſi hic non anit ſatis.] *Hic excitus comprimit Charinum,ne fomẽ- racundiæ Pamphilo præberet. Aut ſi pœnitet te, quan- n hic ſua ſponte inſanit.* Si hic non inſanit ſatis.] *α- ιεία eſt,aut laus ad mitigandũ Pamphilum.* Ea res eſt.] *eſt,nuptias apparari ſenſit.* Myſis.] *Aſſeueratio eſt,ſi à nine eius incipias, cum quo loqueris.* Per omnes tibi iuro deos.] *Ad auctiua particula eſt:vt admirabili- , valde mirabiliter ; & aduerto. Et hoc ſupereſt amiſſa , vt adiurandũ ſit.* Omnes homines.] *Mira verecun- :omnes homines maluit dicere, vt in his quoq; parentes ificaret,quàm apertè dicere patrem, cuius metu promi- nuptias. & eſt contra illud,Sed vim vt queas ferre.* O- ıes homines.] *Ita dixit de vno,hoc eſt, patre : omnes nines:vt idem alibi, O cælum,ô terra, ô maria Neptuni. unquid & cœlum, Neptuni eſt?non vtiq;:ſed omnia hæc ria voluit eſſe,vt Verg Omnia vel medium fiant:mare.* ontigit.] *Quod vix euenit,contigiſſe dicitur.* Conue- ınt mores.] *Recte; & id quod matrimoniũ firmat.* Va- ınt.] *Hoc eſt abeant,recedant:quia & diſcedentibus & ortuis,vale dicitur : vt Verg. Salue æternũ mihi maxime illa AEternumq; vale. Vel potius τῷ εὐφημισμῷ quum ıle optaturus eſſet, conſiderato patre παράδοξως locutus : & non dixit, quod intenderat,pereant. Et attẽde quam oderate pluraliter dixerit, quum ſignificaret patrẽ.* Va- ınt.] *Renunciationis & precationis eſt verbũ.* Hanc niſi ors,mihi adimet nemo.] *Et ſi valeant, hanc niſi mors mo adimet. Conceſſio hic eſt. hoc enim per conceſſionem di- ur.* Hanc niſi mors mihi adimet nemo.] *Perſeuerat, dicat pater:pro, Nõ adimet pater.* Reſipiſco.] *Spiritum uocat ſenſus.* Magis verum.] *Aut magis verũ,aut ve- us dicimus.* Vt ne pater.] *Vt ne,pro ne non.* Per me ſte- ſe.] *Stetiſſe,hoc eſt,eſſe,vt Verg. Deſertaq; mõtis Stat do- us. Aliter plenũ eſt,vt idem: Stant & iuniperi, & caſta- æ hirſutæ. Aliter horreat: vt Stãt lumina flãma. & Luci- us,Stat ſentib. fũdus.* Per me ſtetiſſe.] *Hoc eſt per me fa- ũ eſſe,ne fierẽt nuptiæ.* Miſer eq; atq; ego.] *Bñe atq; ego:*

quia hic amore vexatur. Et intulit παράδοξον. *Nam vo[...]* *bat Pamphilus ſibi dici, fortis. quod illi tamen mox di[...]* *tur. Hic igitur aliter reſpondet, atque interrogat Pamp[...]* *lus. ideo quod videbat impoſſibile eſſe palam reſiſtere [...]* *renti.* Scio quid conere.] *Senſus eſt, Scio quidem qu[...]* *coneris, ſed an efficere poſſis, neſcio.* Scio quid conere.] *Pamphili eſt perſona, cum* εἰρωνείᾳ *dicitur: ſi Charini, ſi[...]* *plex laudatio eſt, ſed ſi Pamphili eſt, hoc ſignificat quod [...]* *pra, Ex vnis geminas mihi conficies nuptias. Sed non* *perſonam Pamphili, vt ex ſubiectis oſtenditur.* Non t[...] habeo, ne erres.] *Deterret etiam nunc Charinum, vt* *ipſe adiuuet Dauum, ne Pamphilo nubat Philumena.* *eodem ſenſu vtitur Dauus aduerſum Charinum, quo [...]* *pra, Quaſi neceſſe ſit, ſi huic non dat, te illam vxorem [...]* *cere.* Non tibi habeo, ne erres.] *Velut etiam pro ſe Ch[...]* *rinus ſentiat, hoc dicit. vel vt ſolent ſerui cōtumaciores [...]* *uerſum amicum domini, quia nuper à Charino accuſa[...]* *eſt, vel quia & quid dicat non habet: & videt tacend[...]* *non eſſe.* Sat habeo.] *Quia dilatio facta eſt.* Vt ſatis ſi[...] *Vt pro ne non.* Ne vacuum eſſe me.] *Ne pro nedum, [...]* *aduerbium eſt prohibentis: vt ſit, ne, non. Salluſtius, ſec[...]* *do libro: Ne illa tauro parita ſint, pro ne, dum.* Proin[...] hinc vos amolimini.] *Amoliri dicuntur ea, quæ c[...]* *magna difficultate, & molimine ſummouentur, & toll[...]* *tur è medio: ſic dixit quaſi odioſo, & moleſto. Diſcedere [...]* *citur, qui facile abit è medio: Amolitur qui vix rece[...]* Proinde hinc vos amolimini.] *Moleſtum impedim[...]* *tum ex rei magnitudine iacētis in medio, & ideo imped[...]* *tibus ſe, dixit, Amolimini hinc: non, abite.* Proinde h[...] vos amolimini.] *Spe iniecta, etiam domino imperat [...]* *uus callidus.* Nam mihi impedimēto eſtis.] *Vtrum* *vere dicit, an fingit, quia adhuc conſiliū non inuenit, q[...]* *narrare poſſit?* Hanc.] *Glycerium ſcilicet. & cum miſe[...]* *tione puellæ hanc.* Quo nunc te agis?] *Vt tarditatem* *ſcedentis oſtendat. Agere enim ſe & tardi, & triſtes dic[...]* *tur. ſic Vergilius, Amiſſis remis, atq; ordine debilis vno, [...]* *riſam ſine honore ratem Sergeſtus agebat. Idem alibi, [...]* *gubernator ſeſe Palinurus agebat.* Quo hinc te agi[...] *Admonitio diſcedentis vt ſolet, nam à quo diſcedere deſ[...]* *ramus, admonemus eum quo vadat, vel quo eat. Id fac[...]*

per

nterrogationem admonet Dauus Charinum: vt ipſe dat Charinus, qui nunc vltimus remanet. Verum vis m?] *Pro initio ſedulæ narrationis hoc ſumimus. At ſpondet Charinus, tanquam qui intelligat non diſcere Dauum quo eat, ſed id agere, vt abſcedat.* Narratio- nihi incipit initium.] *Narrationis ſcilicet quo eat: verum vis dicam, velut proœmium narraturi eſt.* d me fiet?] *Quid igitur inquit, quid de me fiet? Ab c, quaſi à iocante, pronunciandum eſt. nam ſic illi, im- ns, reſpondet.* Quid me fiet?] *De Philumena ducen-* ho tu impudens.] *Proprie Charino dixit impudens, inſolita & multa poſcenti, quippe qui & ſponſam a- m petere auſus ſit: & non ſatis habeat, per Dauum ſi- oram præſtitam Pamphili nuptiarum.* Quod tibi ılam addo.] *Dieculam, Horam, & eſt ὑποχόρισμα. ılam, hoc eſt tempuſculum: & ſumitur ab eo quod eſt ies.*] *Diecula, mora, & quaſi parua dies. & dieculam, a ſcilicet ambias quantum poteris, ad ducēdam Phi- nam. Vult enim ſe Dauus adiuuari per Charinum & am.* Promoueo.] *Differo.* Promoueo nuptias.] *oriter Dauus: ſcit enim illum his verbis periiſſe. Sal- liquot dies profer, dum proficiſcar aliquo, ne videam: s rei oblitus Charinus, etiam vt ducat vxorem petit.* culum.] *Deeſt hominem.* Age veniam.] *Vix conce- is, vix conſentientis eſt, age veniam.* Dum exeo.] *lycerio ſcilicet.*

ACTVS IV. SCENA III.

MYSIS.

hílne eſſe proprium cuiquã? Di veſtram fidem. Iamb. trime.
ſummum bonum eſſe heræ putabam hunc
ımphilum:
icum, amatorem, virum in quouis loco
.tum: verum ex eo nunc miſera quem capit
orem? facile hic plus mali eſt, quàm illic boni.
Dauus exit, mi homo, quid iſtuc obſecro eſt? Hemiſtichiũ
ò portas puerum? abſoluitur

hil ne eſſe proprium cuiquã?] *Hæc ſcena admini-* proxima ſce-
ſtrationem doli habet, quo fit vt deterreatur Chremes na.
m ſuam Pamphilo dare. Et vide non minimas partes in

hac comœdia Myſidi attribui, hoc eſt, perſonæ fœmineæ: hæc perſonatis viris agitur, vt apud veteres: ſiue per [illegible] *lierē, vt nūc videmus.* Nihílne.] *Ne aduerbiū percūct.* Nihílne eſſe propriū cuiquā?] *Omne quod habemus mutuū eſt, aut propriū. Ergo proprium, perpetuū, vt* [illegible] *Propria hæc ſi dona fuiſſent. Ergo nihil nobis proprii poteſt: quodn. non fuit, nec eſſe quidē poteſt: aut quod* [illegible] *poteſt, non eſt noſtrum. niſi illa quæ eripi nō poſſunt, v* [illegible] *pientia, iuſticia, prudentia: quæ fortuna neq; dare, ne* [illegible] *cipere cuiquā poteſt. Et ſimul hoc ipſū & à re, & à pe* [illegible] *hic oſtendit. A re, Nihil ne eſt propriū? A perſona, Cui* Proprium. *Perpetuū, non temporale ac mutuū.* D [illegible] ſtrā fidē.] *Admiratis aduerbiū cum exclamatione.* [illegible] *dixit opem & auxiliū: vt Tyrrenamq; fidem.* Summū [illegible] num eſſe.] *Mire pro pleno. Et neutro extulit, sūmū* [illegible] Amicum, amatorem, virū]. *Amicus Animi eſt: A* [illegible] *vero, corporis, non enim cōtinuo amator eſt, qui bene* [illegible] *vt Dido amauit quidē Aeneam, ſed non & amica fui* [illegible] *ait, Non potui auulſū diuellere corpus, & vndis Spa* [illegible] *Et item Catullus, Cogit amare magis, ſed bene velle n* [illegible] *& eſt hic officium & blandimentum. Amatorem &* [illegible] *dixit ad diſcretionem: vt per ea quæ enumerat, marit* [illegible] *ſtenderet.* In quouis loco paratum.] *Paratum di* [illegible] *omnes affectus, quicunq; de proximo eſſe poſſunt: & me ad Homericam ſententiā reſpexit** verum ex eo, [illegible] *Pamphilo.* Nunc miſera quem capit dolorem? [illegible] *admiratione pronunciat quem, & cum exclamation* [illegible] *dam.* Facile hic plus mali eſt, quam illic boni.] [illegible] *aduerbium confirmantis eſt liquido & manifeſto.* [illegible] *dicebant facile pro certo. Vt Cic. Illius ciuitatis facil* [illegible] *ceps.* Dolorem.] *Dolorem diſtinxit, probe: & poſt* [illegible] *ſeparatim quod ſequitur,* Facile hic plus mali eſt, *in* [illegible] *& metu ſcilicet amittendi, quàm in voluntate reti* [illegible] Quàm illic boni.] *In ſummo bono. Dicit enim, E* [illegible] *quæ bona exiſtimamus, plus nos mali capere, quum* [illegible] *miſſuros nos credimus, aut amittimus, quam boni,* [illegible] *habemus.* Facile hic plus mali eſt.] *Plus mali in* [illegible] *& metu: vt diximus.* Quàm illic boni.] *Id eſt in am* [illegible] *matore & viro.* Mi homo quid iſtuc obſecro e [illegible] *Myſidis verbis, quid Dauus faciat demonſtratur.*

obſecro eſt? Inuolutum puerum portat Dauus: & dicit mulier, Quid iſtuc obſecro eſt?] *Tum ille eit puerum & profert: quem poſtquam expediuit, tum lixit,* Quo portas puerum?

ACTVS IV. SCENA IV.

DAVVS. MYSIS.

Yſis, nunc opus eſt tua
Mihi ad hanc rem exprompta memoria, atque Iamb.trimet.
ſtutia. (cyus,
Quidnam incepturus? DA. accipe à me hunc o-
ue ante noſtram ianuam appone. MY. obſecro,
nine? DA. ex ara hinc ſume verbenas tibi,
eas ſubſterne. MY. quam ob rē id tute nō facis?
Quia ſi forte opus ſit ad herum iurandum mihi
appoſuiſſe, vt liquido poſſim. MY. intelligo.
ia nunc religio vnde *te iſtæc inceſſit, cedo? *al. in te.
Moue ocyus te, vt quid agam porro intelligas.
Iupiter. MY quid? DA. ſponſæ pater interuenit.
udio conſilium, quod primum intenderam.
.. Neſcio quid narres. DA. ego quoque hinc ab
extera
ire me aſſimulabo: tu, vt ſubſeruias
tioni, vtcunque opus ſit verbis, vide.
Ego quid agas, nihil intelligo, ſed ſi quid eſt,
od mea opera opus ſit vobis, aut tu plus vides,
iebo: ne quod voſtrum remorer commodum.

Yſis, nunc opus eſt.] *Hæc ſcena actuoſa eſt: magis enim in geſtu, quam in oratione eſt conſtituta.* Myſis, c opus eſt.] *Properantis & impenſe agentis Daui a monſtrantur.* Exprompta.] *In medium prolata.* noria atq; aſtutia. *Memoria, vt præcepta Daui reti. Aſtutia, ad agendū ſtrenue quæ imperet.* Memoria.] *bliciter magis, vt memor ſit Daui præceptorum. Et mea, pro intelligentia: vt Verg. Inſtamus tamen immemo-* Ex ara hinc ſume verbenas.] *Ex ara ſcilicet Apolliquem* ἀγυιεῦ *Menander vocat, aut quod Apollini coia dicata eſt: in cuius honorem aram conſtituebant ædiam celebrantes. Apollini ergo comœdia, Libero patri tra-*

tri tragœdia. Sume verbenas tibi] *Verbenæ,quaſi h bene, redimicula ſunt ararum.* Tibi.] *τὸ tibi quaſi ſtum quendam & motũ ſtomachantis habet:vt alibi,Q vis tibi? Et tibi ſume,dixit, & non tibi ſubſterne.* Ex ſume verbenas.] *Verbenæ,ſunt omnes herbæ frond. Feſtæ ad aras coronandas:vel omnes herbæ frondesq́; e. liquo loco puro decerptæ. Verbenæ autem dictæ,quaſi l benæ:ſic Menander*.* Quamobrem id tute non faci *Tute nunc dicitur,quum pronomẽ ad eam reuocatur p ſonam,à qua ſumitur : vt verbi gratia,quum dicimus lege:ille nobis reſpondeat, Cur tute non legis?* Quia ſi ſ te opus ſit ad herum iurandum mihi.] *Sic locutus vt explicari,atq; intelligi non poſſit : aut enim deeſt ius ſit iurandum pro iuſiurandum, aut(vt vulgo dicitur ramentum. Et opus eſt illam rem:non opus eſt illa re.* V quido poſſim.] *Liquido, pure, & manifeſte. Nam ſunt pura & defæcata,liquida ſunt.* Noua nũc relig *Bene iuſiurandum metuere ſeruum monſtri ſimile eſt.* ua religio.] *In ſeruo,& ſubita.* Noua nũc religio.] *uum nolle mentiri,noua religio eſt.* Cedo.] *Porrigent manum.* Porro intelligas.] *Porro,modò aduerbiu ordinis:aliàs temporis.* Sponſæ pater interuenit.] *non dixit Chremes,ne,quum dixiſſet,quis Chremes? vt hic reſponderet,ſponſæ pater: & non temere hoc facit p nam promiſerat ſe rediturum domum Chremes,Domi do ibo:vt apparentur,dicã: atq; huc renuncio.* Quod mum intenderam.] *Verbum à venatorib. translati retia intendunt ad feras captandas. Quia ergo parat C mem & Simonem fallere:intenderã dixit. Vel à ſagitti arcu.* Neſcio quid narres.] *Bene narres:narrare eni liena,& quæ nobis nõ ſũt neceſſaria dicim⁹.* Ego quo *Bene ait Quoq;:quia & Chremes veniebat.* Tu vt ſu uias.] *Recte, vt ſubſeruias, dixit,non enim tantum lo tur Myſis quantum Dauus.* Orationi,vtcunq; op verbis.] *Tuis verbis orationi meæ, plura enim loqu Dauus. inde orationi dixit : illa ſubſequetur, ideo ve* Vide.] *Cauta eſto, intellige,ſpecta.* Aut tu plus vic *Si ſapis,intelliges.* Remorer commodum.] *Remore tardem, retineam. Remorari à remora piſce minuti qui naues retinet. nam Græce ἐχενήις vocatur.*

ACT

ACTVS IIII. SCENA V.

CHREMES. MYSIS. DAVVS.

:uertor, poſtquam quæ opus fuêre ad nuptias Iāb. trimet.
ınatæ, paraui, vt iubeam accerſi: ſed quid hoc?
r hercle eſt: mulier tun' apposuiſti hunc? MY. vbi
eſt. CH. non mihi reſpōdes? MY. hem, nuſquam Iāb. tetram.
ſt. væ miſeræ mihi,
quit homo me, atq; abiit. DA. di vōſtram fidem, Troch. catal.
d turbæ eſt apud forum? quid illic hominum
litigant? * al. (litigat)
n annona chara eſt. quid dicam aliud, neſcio. Rurſus trim. iambici.
Cur tu obſecro hic me ſolam? DA. hem quæ hæc
ſt fabula?
Myſis, puer hic vnde eſt? quísve hoc attulit?
Satin' ſanus es, qui me id rogites? DA. quem igi-
ır rogem,
hic neminem alium video? CH. miror vnde ſit. * al. (videā.)
Dicturan' quod rogo? MY. au. DA. concede ad
extram.
Deliras. non tute ipſe? DA. verbum ſi mihi
ım præterquam quod te rogo, faxis: caue.
Maledicis. DA. vnde eſt? dic clare. MY. à vobis.
A. ha ha he.
irum verò, impudenter mulier ſi facit meretrix. * Iamb. ſcazon. catalect. Senarius erit ſi legas (Mirū impudēter mulier ſi meretrix facit.)
H. Ab Andria eſt ancilla hæc, quantum intelligo.
Adeóne videmur vobis eſſe idonei,
uibus ſic illudatis? CH. veni in tempore.
Propera adeò puerum tollere hinc ab ianua.
ıe, caue quoquam ex iſtoc exceſſis loco.
Di te eradicent: ita me miſeram territas.
Tibi ego dico, an non? MY. quid vis? DA. at etiā * Iamb. triā.
ogas?
lò cuium puerum hic apposuiſti? dic mihi. (go.
Tu neſcis? DA. mitte id quod ſcio: dic quod ro-
Veſtri. DA. cuius veſtri? MY. Pamphili. DA. hem (Eho) eſt extra verſum, aut annectitur priori.
uid Pamphili?
* Eho, an non eſt? CH. recte ego ſemper fugi has
uptias.

DA.

DA. O facinus animaduertendū! MY. quid clamit
DA. Quem ne ego heri vidi ad vos adferri veſperi
MY. O hominem audacē! DA. verū vidi Canthar
Suffarcinatam. MY. dis pol habeo gratias,
†(adfuerūt) trisyllabū eſt — Cùm in pariundo aliquot † adfuerunt liberæ.
DA. Næ illa illū haud nouit cuius cauſa hæc inci
Chremes, ſi poſitum puerum ante ædes viderit,
*(In magis) eliditur s. — Suam gnatam nō dabit: tanto hercle * magis da
CH. nō hercle faciet. DA. nunc adeo, vt tu ſis ſci
Ni puerum tollis, iam ego hunc in mediam viar
Prouoluam: teque ibidem prouoluam in luto.
MY. Tu pol homo non es ſobrius. DA. fallacia
Aliam alia trudit: iam ſuſurrari audio,
Ciuem Atticā eſſe hāc CH. hem. DA. coactus legi
Eam vxorē ducet. MY. eho obſecro, an nō ciuis e
CH. Iocularium in malum inſciens penè incidi.
*In(quis)eliditur s. — DA. * Quis hic loquitur? ô Chreme, per tempus uenis. (m
* al. (nec.) — Auſculta. CH. audiui iam omnia. DA. ah, * ne tu
CH. Audiui inquam à principio. DA. audiſtin' o cro? hem
Scelera. hanc iam oportet in cruciatum hinc ab
Hic ille eſt: non te credas Dauum ludere.
MY. Me miſeram, nihil pol falſi dixi, mi ſenex.
†Pentameter eſt, niſi legas (intus eſt) in fine. — † CH. Noui rem omnem. ſed eſt Simo intus? DA.
† MY. ne me attingas ſceleſte: ſi pol Glycerio no mnia hæc.
†Iāb. tetram. — † DA. eho inepta, neſcis quid ſit actum. M † quid (
†Trimetri. — DA. Hic ſocer eſt. alio pacto haud poterat fieri,
†aliàs, (qui.) — Vt ſciret hæc, quæ voluimus. MY. hem prædicer
DA. Paululum intereſſe cenſes, ex animo omnia
Vt fert natura, facias, an de induſtria?

REuertor.] *Adeſt nunc ipſe Chremes, cuius cauſa ſ fraudibus inſtructa eſt, ne promiſſas compleat nup* Vt iubeam accerſi.] *Recte iubeam, quia ſumma pot nuptiarum à parte puellæ eſt.* Sed quid hoc?] *Non in rogantis, ſed mirantis, & non intelligentis eſt, & apt eum non oculis prius, quàm corporis offenſu puerum ſiſſe latentem.* Puer hercle eſt.] *Ornatiua particula*

'c. Mulier.] *Magis quàm Myſis.* Vbi illic eſt?] *Da-quærit, qui nūc abceſſit, vt & ipſe de foro venire vi-ir.* Non mihi reſpondes?] *Bene non reſpondes. Se memor eſt vetitam quicquam dicere, niſi ſubſeruiat mi Daui.* Reliquit me homo.] *Mire hominem, non im dixit: vt etiamſi audiat Chremes, incertā perſonam nis audiat, non Dauum.* Dii veſtram fidem.] *Ad-um admirantis cum exclamatione.* Quid turbæ eſt l forum.] *Hæc verba ſunt venientis de foro.* Quid hominum litigant?] *Legitur & litigat.* Tum an-ı chara eſt.] *Comminiſcentis eſt potius quàm alicui ntis.* Quidnam aliud dicam?] *Hoc ad ſpectatores.* u obſecro hic me ſolā.] *ἀποσιώπησις tertia.* Fabu-*abulāſe dicit audire, qui rei principium, rationemq́; it.* Eho.] *Eho interiectio eſt, vel principiū animad-nem in ſe poſcentis, aut repente cernentis.* Hic ne-video.] *Callide affirmat, non ſibi viſum Chremem, ı & præuideret venientem, & præſentem videat.* Mi-nde ſit.] *Miror veteres cum Vnde, pro neſcio pone-nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Plautus, tis miretur qui ſim, paucis eloquar.* Au.] *Interiectio rnatæ mulieris.* Concede ad dextram.] *Et bene am. ſiniſtra enim venit Chremes: & non vult proxi-ei Chremetem, ſed iuxta: ſupra enim dixit, Ego quo-inc ab dextra venire me aſſimulabo.* Deliras, non pſe?] *Deeſt, cum mihi dediſti. Sed & ſupra, & nunc urbat Dauus, ne mulier totum dicat.* Non tute i-*Summiſſa voce.* Verbum ſi mihi vnum.] *Accom-tè cōminatur Dauus: penè enim Myſis vniuerſa nar-*. Præterquam quod te oro.] *Hoc & ſenſim, & vt ſentiat, pronunciari poteſt.* Faxis caue.] *Geſtu com-itis eſt, & vultu: vt ſuſpenderet cōminationem, de-nferret geſtum. Ordo, Caue faxis.* Male dicis.] *Cum nptu loqueris, conuitium facis. Apparet ergo male lentius eſſe dictum, quum ſubiungit, dic clare.* Male .] *Nouè male dicis, pro comminatione poſuit, quum nuitio ſoleat poni. Niſi forte quia contumeliæ genus mminatio. Quidam putant eſſe vnam perſonam, Da-icet, dictum ſuperius Myſidis non ſatis manifeſtum ni, in maledicti ſimilitudinem deriuantis.* Vnde eſt,

dic

dic clare.] *Hic expreſſius dixit:* A vobis.] *quia à vobi rum intelligebatur, hic addidit morem meretricis, v ſic intelligat ſenex.* Mirum verò.] *Sæpe ad εἰρωνείαν re tur.* Impudenter mulier ſi facit.] *Bono ordine loqu eſt, primo enim, cauſa impudentiæ natura eſt: deinde ditio.* Adeon' videmur vobis eſſe idonei.] *Idoneu aptus ad omnia, & bona, & mala.* In quibus ſic illu tis.] *Et illudo in te, ſeptimo caſu: & illudo te, accuſ dicimus. ſed in primo ſuperuacuum eſt: vt ſit, quib ludatis.* Ab Andria eſt ancilla hæc.] *Effecit, quod bat Dauus. nam intellexit Chremes ſit ex qua Pāphil tus puer.* Adeon'.] *Adeóne an, adeóne ad eum.* Ve tempore.] *Cum prouiſus ſit, interueniſſe putat.* Ve tempore?] *Opportune. nos ſine præpoſitione dicimus, pore & tempori.* Propera adeò puerum tollere. *verſus clarè dicitur: ſequens ne ſenex audiat, preſſe.* (quoquam ex iſto exceſſis loco.] *Neceſſariò Dau tinet Myſidem. nōdum enim omnia audiuit Chremes dum comperit vnde ſit mulier, & puer de quo ſuſc ſit. Exceſſis pro excedas: vt faxis pro facias.* An etiar gas?] *Rurſum iurgium repetit, & turbulentam ora* Cedo.] *Cedo idem ſignificat quod dic & da mihi. er petitionem ſignificat, non ſuperuacuam orationem. dictum cum quadam fiducia, & contemptu eius cui ſermo eſt, interrogantis aliquid.* Mitte id quod (*Hoc lentius, & ſummiſſe.* Hem, quid Pamphili?] *ret mulierem Veſtri & Pamphili lentius pronuncia Dauus vellet: & ideo nunc repetiſſe nomen noſtri & phili.* Hem, quid Pamphili?] *Duas res operatur I ſimul, & vt ignariſſimum ſe oſtēdat, & vt Pamphil minetur. Et argutè repetit nomen Pamphili, quaſi dignationem, vt ſocer auribus adoleſcentis nomen cet. metuit enim, ne non audiat velut ſenex.* Rect has.] *Et hic efficit quod voluit Dauus, vt Pāphili mes puerum eſſe cognoſcat, & recuſet generum.* Ha *eſt, huiuſmodi.* O facinus animaduertendum!] *σιώπησις quarta.* Quid clamitas?] *Clamauit enim uus, vt puerum audiret Chremes.* Quémne ego hic di ad vos deferri veſperi?] *Vult negando irritare lierem ad confirmanda quæ vult.* O hominem a

!] *Exclamatio Myſidis teſtimonium veritatis eſt.* Ve-
vidi Cantharam ſuffarcinatam.] *Vidi infirmum*
umentum. prius, vidi puerum afferri, dixit: poſt, non
um, ſed Cantharam ſuffarcinatam. Canthara, nomen
nus, & hoc dixit, vt leniter arguat Myſidem, non vt
atur. hoc enim vidiſſe ſe innuit, Cãtharam ſuffarcina-
non puerum portantem. Suffarcinatam.] *Proprium*
nibus ſuffarcinatas eſſe. vt Perſius, Pannucia Baucis.
lautius, Doliarem, claudam, craſſam. Quum in pa-
do aliquot affuerunt liberæ.] *Indicium ſecuta con*
atio eſt, quam expreſſit Daui refutatio. ſupereſt etiã,
concludatur effectus doli, negante Chreme ſe daturũ
n: quod ſubinde efficit Dauus dolo. Aliquot liberę.]
paucæ, nec multæ. Liberæ.] *Teſtimonia libera contra*
m. & hoc proprium Terentij eſt: nam de Romano mo-
c dixit. Næ illa illum.] *Næ, valde. Cic. Næ illi vehe-*
er errant. Chremes, ſi poſitũ puerũ.] *ἐν ὑποκρίσει.*
ἡ μίμησις. tranſit enim à mixto ad imitatiuum charã-
m. Næ illa illum.] *Chremetem ſcilicet.* Chremes ſi
tum puerum.] *μίμησις, quãdo aliqua verba ſic pro-*
iamus, vt vana videantur. Non hercle faciet.] *Bene*
de ſe tertiam perſonam fecit, vt ſupra, At nũc faciet.
ſis ſciens.] *Eloquenter. ſic enim veteres pro ſcias di*
In mediã viam prouoluam.] *Bene in mediam viã:*
ante fores poſitus iacebat. Teq; ibidẽ prouoluam
to.] *De proximo παρόμοιον repetit. Et quando nomi-*
nt, παρωνομασία: quando verba, παρόμοιον dicitur.
oluam.] *Id eſt, porrò voluam, & dolo quidẽ minã-*
quod facturus non eſt: verum ſedulo id agit, vt iam
tollatur è medio: ſimul eum ſeruat Chremeti, vt ipſe
et generum, non à quoquã paſſus videatur iniuriã.
ol homo nõ es ſobrius.] *Sobrius, eſt ſanæ mentis,*
ſebrius, hoc eſt, ab ebrio ſeparatus, ſecretus, ſepara-
iis qui diſcernuntur. Fallacia alia aliam trudit.]
erbiũ, cui ſubiacet, memorem mendacẽ eſſe oportere.
m Atticã eſſe hanc.] *Tranſit ad imitationẽ.* Eho.]
iectio eſt conturbatæ mulieris. Iocularium in ma-
] *E contrario pro graui, & moleſto, ac nimio. Iocula-*
igitur κατ' ἀντίφρασιν. Quis hic loquitur: ô Chre-
Principiũ loquendi Dauus Chremeti dat, perfectu-

rus quæ ipſe conatus eſt. Per tempus aduenis.] *Idē per tempus quod in tempore: aut certè per tempus, tem ſtiuè.* O Chreme, per tempus aduenis.] *Aſtute q ſi eum nunc primum viderit.* Ah, ne tu omnia.] *ne pro non legitur; aut ne tu omnia: vt Ne producatur accipiatur pro nō* Tu omnia.] *Audiſti, ſubauditur* diſtin' obſecro? hem.] *Exultans Dauus infert, & n cat frequenter repetendo.* Audiſtin' obſecro? hem.] *ficile credendo affirmat ſe non ſciuiſſe præſentem Chre tem, vt hac confirmatione nihil illum de ſe faciat ſuſpi* In cruciatum.] *Non in crucem, ſed cruciatum.* Hic eſt.] *Cum ἐμφάσει, quaſi vir magnus: ſed hoc Chreme ſtendens, dicit cum εἰρωνείᾳ.* Non te credas Dauum dere.] *Vergil. Non Diomedis equos, non currus cerni chillis.* Mi ſenex.] *Bene ſenex: quia quaſi alienior eſ ignotus Myſidi. Mi, ſuppalpatio muliebris.* Ne me a gas.] *Quædam oſtenduntur aperte in comœdiis, quæ aliis perſonis intelliguntur.* Si pol Glycerio non o hæc.] *ἀποσιώπησις tertia, quod alienæ perſonæ interv reticeatur. Fiunt autem ἀποσιωπήσεις, id eſt, reticenti bus modis, aut enim tacet per ſe ipſum & ad aliū tr & eſt prima: aut tacet, nec vltra aliquid dicet; & cunda: aut alterius interuentu perſonæ ſilet; & eſt t* Neſcis quid ſit actum.] *Neſcis plerunq; dicitur ei quem volumus redarguere imperitiæ aut ignoranti quem facere volumus vt velit libenter audire.* Pau tereſſe.] *Noue pro multum Et eſt ταπείνωσις σχημ* animo omnia, vt fert natura, facias.] *Figura ἐπ σις. Nam quid eſt Ex animo, niſi, vt fert natura & l tentia à Terentio ἐρωτ μ[...]κῶς prolata eſt: quam M ner ἐπιδ[ει]κτικῶς poſuit.* Vt fert natura.] *Hoc eſt, na lis ingenita actio.* An de induſtria?] *Id eſt, ſcien prouidentia, ea enim quæ diſcimus & ſcimus & ope ne genita & induſtria quadam ſcimus vt Virg. Et c tre ſolum, namque hoc imitamur arando.*

ACTVS IIII. SCENA VI

Iāb. tetram. CRITO *hoſpes.* MYSIS. DAVVS.

* Et ſiturum cēn onās in (diuitias.)

IN hac habitaſſe platea dictum eſt Chryſiden
Quæ ſe inhoneſte optauit parare hic * diuiti

P

tius, quàm in patria honeſte pauper viuere.
s morte ea ad me redierunt bona.
l quos perconter video. ſaluete. MY. Obſecro
em video? eſt'ne hic Crito ſobrinus Chryſidis?
ſt CRI ó Myſis ſalue. MY ſaluos ſis Crito.
I. Itáne Chryſis? hem. MY. nos quidem pol miſeras perdidit. (ſic
Quid vos? quo pacto hic? ſatí'ne recte? M. nóſne?
quimus aiunt, quando vt volumus non licet.
Quid Glycerium? ſuos hic iam parentes reperit?
Vtinam. CRI. an nondum etiam? haud auſpicato huc me appuli.
n pol, ſi id ſciſſem, nunquã huc detuliſſem pedẽ.
er enim eius dicta eſt hæc, atq; habita eſt ſoror.
illius fuerunt, poſſidet, nunc me hoſpitem
s ſequi, quàm hic mihi ſit facile, atq; vtile,
rum exempla commonent. ſimul arbitror,
eſſe aliquem amicũ & defenſorem ei, nam ferè
diuſcula iam profecta eſt illinc. clamitent
ycophantam, hæreditatem perſequi,
dicum. tum ipſam deſpoliare non * libet.
Optimè hoſpes pol Crito antiquum obtines.
ıc me ad eam: quando huc veni, vt videam. M.
axime.
quar hos: nolo me in tẽpore hoc videat ſenex.

Duo trochi tres cretici.
*(Sic) addũt interpretes & ſine illo non conſtat.
*Iamb. trim.
alias (lubet)
† Si addas (morem) in principio, cõſtat verſus: aut ſi pro (optime) legas (opportune) & probabile eſt hoc commiſſum ſcriptoris vitio: nã Donatus non addit (morem.)

ac habitaſſe platea.] *In hoc loco pſona ad cataſtro... machinata, nunc loquitur. Nam hic Crito nihil ar... o debet niſi abſolutionem erroris eius. ſimul ex ver...s, quam grauis, quam modeſtus, quamque iuſtus ſit ...it.* In h...c habitaſſe.] *Non habitare: ſed quia mor... habitaſſe dicit.* Platea.] *Græci* πλατεῖαν *dixerũt, nos plateam dicimus. Secundum formam eiuſmodi, ...ω & Medeam,* σπονδεῖον *& ſpondeum ſcribimus.* ...ſe inhoneſte optauit.] *Optare, eſt vnum de duo... gere. Vergil. Pars optare locum tecto.* Parare hic ...as.] *Animo hæredis dixit parare diuitias.* Potius in patria.] *Primum dolet Crito, quod meretrix ...ryſis, ſecundo progreſſus, queritur quod mortua ... nota: quod tria dixit Crito, contempſiſſe Chryſi... triam, honeſtatem, & paupertatem.* τὸ πρέπον

etiam ſeruatum eſt graui viro, quum illum ſobrinæ pi det. ſimul hic oſtenditur eius generis fuiſſe Chryſidem, quæ probè viuere potuerit: niſi, vt ait, neceſſitas coger Quàm in patria honeſtè.] *αὐτὶ ᾽ᾶν primum.* Poti quàm in patria honeſtè pauper viuere.] *His verbi poeta iam honeſtus inducitur Crito, & dignus cui credi porteat.* Pauper viuere.] *Ad illud reddidit, Sed inop & cognatorum negligentia coacta.* Ea ad me lege red runt bona.] *Hic ius tractauit dicendo, redierunt, quia familiam redeunt: ſi non eſt hæres de prox mo, aut ex ſtamento.* Perconter.] *Interrogatio eſt, cui neceſſario ſpondetur aut etiam, aut non. Percontatio, cui nihil he vt ſi quis dicat, cur adulterium commiſiſti? Simul et modeſtè, & maturè, & de ſe nihil interrogaturus, cœ blandimentis.* Eſt ne hic Crito ſobrinus Chryſid. *Sobrini ſunt conſobrinorum filij: nam ſic dicit Menan verùm vt alij putant, de ſororib. nati. vt ſint ſobrini q ſororini.* Saluus ſis Crito.] *Saluus ſis, aſſeueratio ſ tantis eſt, non quaſi reſponſio.* Itan' Chryſis? hem.] *nunc interrogat, ſed cōmiſeratur: & ita ſequebatur v ceret, periit, ſed magis gemitus ſignificat, quod minus rat.* Nos quidem pol miſeras perdidit.] *Hic inte tur ſupra ſubaudiendum perit: Nam pro periit, hæc ſuis perdidit.* Quid vos? quo pacto hic?] *Progreſſ quentis ad interrogādum, id eſt, Puto inquit, quod ill riit: vos autē quo modo?* Quo pacto hic?] *Significat peregrinantis.* Nos'ne, ſic vt quimus.] *τὸ ſic nudum & eſt ſignificatio languoris cuiuſdā & lentitudinis.* quimus, aiunt, quando vt volumus, nō licet.] *præſentis, & ad præteritæ vitæ excuſationem pertin reſponſio, qua purgatur voluntas Chryſidis in quæſt. retricio. Cecilius in Plocio, Viuas vt poſſis, quando n vt velis.* Quid Glycerium? iam hic ſuos.] *Cōuen. reditatem petenti, conuenit indici futuro, de pluribus dagare. Ergo rectè & ordine quæſiuit, Quid Chryſis vos? quid Glycerium?* Vtinam.] *Nouo genere exop nem pro negatione intulit.* Haud auſpicato huc in puli.] *Id eſt inauſpicatus, quod non eſſet auſpicatu vſitatum veteribus ſic dicere, ſi quid aliquando alite niſſet quàm vellent.* Nunquā huc tetuliſſem ped

l

gil. *Méne efferre pedem, genitor te poſſe relicto Sperа-* :t, *Ferte ſimul Fauniq́ue pedem, Driadéſque puellæ. Sed ici adnotāt alienius eſſe à charactere comico, tetuliſſem m.* Sēper enim eius dicta eſt, atq; habita ſoror.] *veris credendum eſt, aut etiam falſis, quæ tamen inrauerint. Hinc Cic. ita habeantur itaque dicantur. Ha- ergo plus eſt, quam credita.* Semper eius.] *A poſſibili tili.* Nunc me hoſpitem lites ſequi.] *Mire dicit me ἐμφάσει, id eſt, ſenem & remotum à litib. Hoſpitem, id eregrinum. Lites ſequi, id eſt paupertatem. totum per* κσιν. Qui hic mihi ſit facile atque vtile.] *Id eſt diffi- & inutile. & eſt comicum.* Grandiuſcula iam.] *Ad ē ætatis refertur grandis, id eſt, grādis natu eſt. Maior generaliter, & ad sūmā ætatis refertur, & ad cōpara- ætatis pariter poſitū eſt.* Sycophātam.] *Hoc eſt, quū e conueniunt lites.* Sycophantam.] *Bene Sycophātā: i bonam cauſam habet, nihil aliud timet quam conui- it Sycophantam, ſubdiſtingue, & ſic infer ſequentia.* n ipſam deſpoliare nō licet.] *Ab honeſto, & bene, i nihil ſuum habet, niſi Chryſidis.* Antiquū obtinet.] *iquum abſolute dixit, vt æquum, aut bonum, quod qui ſolebant, aut certe per* ἐχ?ει?ν *id eſt morem, & nium.* Duc me ad eam. quando huc veni vt vi- .] *Vel hoc inquit, vt videā, cur autē vt videā? quia ti- & eſt ordo, Duc me ad eā, vt videā, quando huc veni.* eat ſenex.] *Bene ſenex. Simo.n.cū Chremete eſt, ꝑpter videri nō vult, ne eius vtatur apud ſocerū teſtimonio, rē āphilo aduerſ° Glyceriū: & rurſ° nuptiæ cōfirmētur.* al. pauperē.

ACTVS V. SCENA I.

CHREMES. SIMO. Troch. tetra. catalectici.

atis iam, ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea.
s pericli cœpi adire: orandi iam finem face.
m ſtudeo obſequi tibi, penè illuſi vitam filiæ.
nò enim quam maxime abs te poſtulo, atque o-
o Chreme, (probes.
beneficium verbis initum dudum, nunc re com- *(Vide) corripit ſicut (caue.)
.*vide quàm iniquus ſis præ ſtudio, dum efficias
d quod * cupis. (*alias iubes*)

Neque modum benignitatis, neque quid me orε
cogitas.
Nam ſi cogites, remittas iam me onerare iniuriis.
SI. Quibus? CH. ab rogitas? perpuliſti me: vt hom
adoleſcentulo
In alio occupato amore, abhorrenti ab re vxoria,
Filiam darem in ſeditionem, atque incertas nupti
Eius labore, atque eius dolore gnato vt medica
tuo.
Impetraſti: incepi, dū res tulit: nūc nō fert, feras, (
Illā hinc ciuē eſſe aiūt. puer eſt natus. nos miſſos
SI. Per ego te deos oro, vt ne illis animum indu
credere,
Quibus id maxime vtile eſt, illum eſſe quam det
rimum.
Nuptiarū gratia hæc ſunt ficta, atq; incepta omn
Vbi ea cauſa, quamobrem hæc faciunt, erit ade
pta his: deſinent.
CH. Erras. cum Dauo egomet vidi iurgantem an
lam. SI. ſcio. CH. at
Vero voltu, cùm ibi me adeſſe neuter tum præſ
ſerat. m
SI. Credo: & id facturas, Dauos dudum præd
Et neſcio quid tibi sū oblitus hodie, ac volui, dic

SAtis iam ſatis Simo.] *Hæc ſcena officiorum diſce tionem continet patrum, inter ſe de officio amicorum paterna pietate tractātiū.* Satis iā ſatis.] *Hæc veluti q dā cōtrouerſia eſt, nāq; iniuriarū reus fit Simo, cōtra tur per cōiecturā, falſum eſſe q intēdit: quū Pāphilus amet, neque ex eo natus ſit filius: & adhibetur deriu cauſæ, qua dicitur meretricē iſta oīa eſſe molitā ad diſ bandas nuptias.* Satis iā ſatis.] *Bene negaturus filiā, gat prius officiū ſuū de fide promiſſi: & vltro accuſat.* S ctata.] *Probata. vt Ver. ait, K. b. ſpectata iuuentus.* I enim.] *Enim παρελκον eſt figura:* Imò enim quàm ximè abs te poſtulo.] *Renūciare affinitati Chremetē parū adhuc intelligit Simo, aut ſubtiliter diſſimulat: fidem promiſſi hominē compellat.* Initiū.] *Cœptū, ab i do: vnde & initia quoq; dicta* Quod cupis.] *Quod legitur &, quod iubes.* Neq; modū benignitatis, n
q

id me ores, cogitas] *id eſt, non cogitas aut quantum* *enignitate amoris exigendum, aut præſumendum ſit: quod ſit i apoſſibile, quod peius.* Remittas iam. *Re-tas pro mittas.* Perpuliſti me, vt homini adoleſcen-o.] *Hæc eſt tota accuſatio.* Homini adoleſcentulo.] *Salluſt ius, Occultans ſe tugurio mulieris ancillæ.* Filiā larem.] *inuidioſe, non promitterem inquit, ſed darem ntum in te eſt.* Dum res tulit.] *Compoſitum pro ſim-i eſt retulit. & altius quàm decet comicum characterē, um videtur.* Per ego te deos oro.] *Defenſio per cō-uram, & eſt ordo, Per deos oro te ego.* Quibus id ma-le vtile eſt.] *Argumentum à perſona.* Quibus id ma-le vtile eſt.] *A cauſa ratiocinatiua.* Vbi ea cauſa.] *am ob rem hæc faciunt* ἀνακόλουθον. *nam non intulit, uam cauſam: quum ſupra dixerit, ea cauſa, ſed quaſi rit, Vbi ea res: intulit quamobrem hæc faciunt.* Erit a-npta.] *Aut Rem abundat, aut Cauſa.* Vero voltu.] *aſi dixerit Simo, ſimulabat ancilla* Quum ibi me ad-neuter tū præſenſerat.] *Credit. Aut etſi viſus à My-erat, tamen ignorabatur eſſe Chremes, donec diceret us, Hic ille eſt, non te credas Dauum ludere.* Quū ibi adeſſe.] *Tum deeſt, vt ſit integrū, Tum cum.* Dauus dū prædixit mihi.] *Hic oſtenditur, quod vidit calli-Dauus, vt prædiceret futurum ſeni, id quod ipſe erat urus.* Neſcio quid.] *Deeſt propter: vt ſit, propter ne-quid, aut neſcio pro qua re, vt ſit aduerbiale.* Ac vo.] *Ac pro contra quàm.*

ACTVS V. SCENA II.

DAVVS. CHREMES. SIMO. DROMO *ſeruus.*

Nimoiā nūc ocioſo eſſe impero. CH. hē Dauū tibi. — Troch. tetr.
SI. Vnde egreditur? DA. meo præſidio, atq; hoſpi-
is. SI. quid * illud mali eſt? (non vidi. SI. ſcelus, — In(illud)e-liditur l.
. Ego commodiorem hominē, aduentū, tempus,
ēnam hic laudat? DA. omnis res eſt iam in vado.
SI. ceſſo alloqui? (hem Simo, ô noſter Chreme,
. Herus eſt. quid agam? SI. ô ſalue bone vir. DA.
nnia apparata iam ſunt intus. SI. curaſti probe.
. Vbi voles acceſſe. SI. bene ſanè: id enimuero hic
nunc abeſt.

Etiam tu hoc reſpondes: quid iſtuc tibi negoti e
DA. mihíne? SI. ita.
DA. Mihíne? SI. tibi ergo. DA. modo introii. SI. qua
ego, quàm dudum rogem.
DA. Cum tuo gnato vna. SI. ánne eſt intus Pamph
lus? crucior miſer.
Eho, non tu dixti, eſſe inter eos inimicitias carnife
DA. Sunt. SI. cur igitur hic eſt? CH. quid illum cenſe
cum illa litigat.

* Niſi in (vero) elidas u conſonãtem verſus erit iamb. tetrã. catal.

DA. Imò * vero indignum Chreme iam facinus fa
ex me audias. (cauti
Neſcio quis ſenex modo venit, ellum confider
Cum faciem videas, videtur eſſe, quantiuis pretij.
* Triſtis ſeueritas ineſt in vultu, atq; in verbis fid

* In (triſtis) eliditur s. Iamb. tetrã. Troch. iurſum.

* SI. Quidnam apportas? DA. nihil equidem, r
quod illum audiui dicere.
SI. Quid ait tandem? DA. Glycerium ſe ſcire ciu
eſſe Atticam.

Si (hẽ) eſt in verſu, iam eſt tetram. Si annectes verſui præcedẽti, trochaicus eſt tetrã. catalecticus. Duo trochaici tetrametri.

SI. Hem Dromo, Dromo. DR. quid eſt? SI. Dron
DA. audi. SI. verbum ſi addideris. Dromo.
DA. Audi obſecro. DR. Quid vis? SI. ſublimem hu
intro rape, quantum potes. *Iamb. tetram.*
DA. Quem? SI. Dauom. DA. quam ob rem? SI. q
lubet: rape inquam. DA. quid feci? SI. rape.
DA. Si quicquam mentitum inuenies, occidito. SI.
hil audio. ego iam te commotum reddam. DA.
metſi hoc verum eſt. SI. tu tamen
Cura aſſeruandum vinctum, atq; audin'? quad
pedem conſtringito,

Iãb. trimet.

Age nunc. iam ego pol hodie, ſi viuo, tibi
Oſtendam, herum quid ſit pericli fallere, &
Illi patrem. CH. ah ne ſæui tantopere SI. Chreme,
Pietatem gnati nónne te miſeret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile, exi Pamphile, ecquid te pudet?

ANimo iã nũc otioſo eſſe impero.] *Hæc ſcena pr cipium indicij, & iracundiam ſenis continet, atq; in vehementer exprimitur cõſuetudo patris, ac domini offe & indignantis:* Animo iã nunc ocioſo.] *Exultans eg ditur Dauus, nuncians prona eſſe omnia ad ſecuritate*

Et otio

ſo,ſecuro : quia negotium ſolicitudo eſt. Impero.] *lo vt ſtatim fiat, tanquam illud quod imperatur. Et o ſuperbe dixit, ſummum enim indicium ſecuritatis erbia.* Vnde egreditur.] *Hic non interrogat : ſed cũ atione, vel magis cum indignatione dicit.* Meo præ- atque hoſpitis,] *Id eſt, Animo iam nunc ocioſo eſſe .* Atq; hoſpitis.] *Scilicet Critonis.* Ego cõmodio- orninem.] *Hic Dauus admiratur, quod in ipſo ar- periculi ſuperuenerit Crito.* Ego commodiorem nem, aduentum, tempus non vidi.] *Poteſt enim modus eſſe quis, & alieno tempore ſuperuenire po- commodum in homine eſt, ſed & opportunus malũ aduentum habere poteſt. nam commodum, in homi- aduentus, in facto eius: tempus in opportunitate fa-* mmodiorem hominem, aduentum, tempus.] *us.* Scelus, quemnam hic laudat.] *Non eſt hic ſo- us: ad ſenſum enim, nõ ad verba reſpexit: etenim pro- nſus verba ſunt : non propter verba ſenſus.* Omnis iam in vado.] *In vado, in ſecuritate, nã vt in pro- periculum eſt: ita in vado ſecuritas eſt. Prouerbiale, o, in tuto.* Quid agam.] *Plus eſt dicere quid a- quàm cogitare de fuga.* Salue bone vir.] *ἀρωνεία eſt, quàm increpatio, quum enim omne genus cri- aliquis ſuperauerit : tunc eluſi, ἀρωνεία lau- r.*

] *interiectio perturbati eſt.* O noſter Chreme.] *No- cendo, latenter ſignificat Glyceriũ filiã Chremetis eſſe am.* Omnia apparata iã ſunt.] *Quia infecta ſunt atis,* Curaſti probe.] *Probe, memoriter vt ſolet: ſu- im dixerat ſenex, Imo abi intro, ibi me operire: & q opus eſt, para.* Vbi voles accerſe.] *Vbi, pro quan- eſt enim loci, ſed temporis aduerbium.* Bene ſane.] *, quia qui ſanus eſt, idem & validus.* Abeſt.] *Pro* Etiam tu hoc reſpondes.] *Deeſt an non.* Etiã tu eſpondes?] *Etiam, aut hortatio eſt, aut coniunctio. e quanta dixerit, & quid, & iſtic, & tibi.* Mihine?] *do non ſumus parati ad reſpondendum, ducen- npus, eludimus.* Mihine?] *Apparet ita turbari m modo conſilio poetæ, vt omnes amittat fallacias: preſſus prodat Pamphilum, dum malum comi-*

n is perhorreſcit: totumque hoc ex argumento eſt. vn nim iam poeta cataſtrophen fieri. Modo introij.] *Ho gnum, perturbatum induci ob conſcientiam Dauum.* tuo gnato vna.] *Serui excuſatio, filij accuſatio eſt, & quaſi à perturbato dicitur ſeruo: ſed conſilio poetæ, ad tum feſtinantis, & reſolutionem fabulæ.* Anne eſt i Pamphilus?] *Cauſa iræ vehementior inuenta eſt.* Su *Nulla ratione dicit ſunt: ſed ne nihil reſpondeat. nam b tus eſt, vtpote oppreſſus.* Quid illum?] *Deeſt propt ſit, propter quid illum eſſe cenſes* Cum illa litigat.] *(mi conuenit hic ſermo: hic enim irridet: qui & ſupra Amantium iræ, amoris redintegratio eſt. & ſic hoc dic alibi, Credo vt fit, miſera præ amore excluſit hunc ſ* Cum illa litigat.] *Irridet Simonem Chremes, quia rat, Iræ ſunt inter Glycerium & gnatum.* Imo ver dignum Chremes.] *Bene ad eum loquitur, qui eſt ptus deterrēdus: vel qui nō interturbet orationē ſuan quē etiā ſibi præcatorē deſtinet, ita loquitur, quaſi h cauſa, cur ſit Pāphilus ingreſſus, quod quaſi i lis int tur à Critone hoſpite, ducendæ vxoris, quā ciuē Attic ciauerit.* Neſcio quis ſenex modo venit.] *Bene quis, etenim ſi notus eſſet, videretur gratificari, id eſt tioſus eſſe teſtis, & minus verus.* Ellū.] *Veteres qui illum dicimus, vel ellum, vel ollum dicebant. qu ellum, quidam, ecce illum, vel intelligi, tanqua ipſo domum Glycerij oſtendat Dauus, dicens, E quaſi en illū, eſt enim, vt alij volunt, Pronomē, vt ali uerbiū demoſtrantis: nam pronomen huiuſmodi vete proferebāt, ille, ellus, ollus: ſed, vt diximus aduerbiū tū ex pronomine videri poteſt: vt ſit en, vel ecce illū.* dens]. *Confidentē, pro conſtanti, nō mala ſignificatio ſuit.* Catus.] *Callidus, doctus, ardens, παρὰ τὸ καίειν Cato dictus: ingeniorum etenim igneus vigor eſſe vi* Quantiuis precij.] *Ad magnitudinem refertur q uis, non ad paruitatē precij. Et totū oratorie, ſcite en quutus eſt. Sed intereſt inter quāuis & quātiuis. n rum contemptionis, alterum laudis.* Triſtis.] *Ad la interdum ſumitur, non amaritudinē, triſtis, Cicero, triſtis & integer.* Glycerium ſe ſcire ciuem eſſe ſam.] *Bene conſtanter ad ea quæ loquutus eſt, ſcire*

no Dromo.] *Commotus ira & dolore nihil dixit, uod lorarium repetēdo ſæpius vocat.* Verbum ſi ad-is.] *Bene quia omnia præſente ſocero contra nuptias tur.* Audi obſecro.] *Plerunq; à verberandis * vel gentia loquitur vel mora.* Sublimē.] *id eſt, in ſubper altum.* Quantum potes.] *Hoc eſt, celerrime, egniores ſe oſtendunt ſerui ad puniendos collibertos: t mora veniam captantes indignātium dominorum.* lubet.] *Hoc ſenſu & ſupra dictum eſt, Aut ſi libiuerit, cauſam ceperit quo iure, quaq; iniuria.* Quia.] *Dauo dicit.* Rape inquam.] *Hoc Dromoni.* Si quam inuenies mentitum, occidito.] *Hic plus Vbi enim verbera, ſupra dixit: nunc occidito.* Comm.] *Citum, celerem.* Quadrupedem.] *Vtrum ligaenus ſic dicitur, quadrupedes; an quadrupedem vt? an quadrupedem, id eſt, cum pedibus & manibus? adrupedem pro ſeruo, ac fugitiuo poſuit? Sic Vergil. is at quadrupedes nota intra tecta refugit.* Conito.] *Mire, ne quid fiat tragicum in Comœdia vſque cula ita progreditur, nec quicquam tentat vlterius,* o.] *Qui certa minari volunt, incertam faciūt vitam* Herum quid ſit pericli.] *Herum, & patrem cum i pronunciatione dixit. Et alibi, Nam qui mentiri, llere inſuerit patrem, audebit: tanto magis audebit* s Ne ſæui tantopere.] *Ne imperatiuo mag.. quam ictiuo adiungitur: vt Verg. Ne ſæui magna ſacerdos.* :em gnati.] *ἔκλειψις, deeſt enim vides, aut quid taἀσωτεία: pro impietate. Et vide inuidiam quaſi parm accuſantis: non enim pudorem dixit, ſed pietatem.* im laborem capere.] *σύλληψις. aſſumendum eſt xtrinſecus Me.*

ACTVS V. SCENA III.

AMPHILVS. SIMO. CHREMES. Iāb. trimetri

'is me volt? perij, pater eſt. SI. quid ais omnium? CH. ah,
potius ipſam dic, ac mitte male loqui.
Quaſi quicquā in hunc iam grauius dici poſſit.
andem? ciuis Glycerium eſt? PA. ita prædicant.
prædicantio ingentem confidentiam.

Num

*il. (pulet.) Num cogitat quid dicat? num facti *piget?
*(co)corripitur. Vide num eius * color pudoris ſignum vſquam dicat?
Adeón impotenti eſſe animo, vt præter ciuium
Morem atque legem, & ſui voluntatem patris,
Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probr
PA. me miſerum. SI. modóne id demum ſe
Pamphile?
Olim iſtuc, olim, cum ita animum induxti tuun
Quod cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi,
Eodem die iſtuc verbum vere in te accidit.
Sed quid ago? cur me excrucio? cur me macero?
Cur meam ſenectutem huius ſollicito amentia:
Vt pro huius peccatis ego ſupplicium ſufferam
Imò habeat: valeat: viuat cum illa. PAM. mi pat
SI. quid mi pater? quaſi tu huius indigeas patri
Domus, vxor, liberi, inuenti inuito patre.
Adducti qui illam ciuem hinc dicant: viceris.
PA. Pater, licétne pauca? SI. quid dices mihi? C
Tamen Simo audi. SI. ego audiam? quid eg
diam
Chreme? CH. at tamen dicat ſine. SI. age dicat:
Troch. tetra. PA. Ego me amare hanc, fateor: ſi id peccare e
teor id quoque.
Tibi pater me dedo, quiduis oneris impone, i
*(Hãc) ſuper eſt niſi legas vxorem hãc. Vis me vxorem ducere? hanc vis amittere? vt
ro feram.
Hoc modo te obſecro, vt ne credas à me alleg
hunc ſenem,
Siñe me expurgem, atq; illum huc coram addu
SI. adducas? PA. ſine pater.
CH. Aequum poſtulat, da veniam. PA. ſine t
exorem. SI. ſino. (Ch
Quiduis cupio, dum ne ab hoc me falli comp
CH. Pro peccato magno paulum ſupplicij ſa
patri.

QVis me volt? perij.] *Hic accuſatio eſt, quæ ſo defenſione, in eo quod ad amorem pertinet. per c ſionem: in eo quod ad Critonis perſonam, per conieƐt*
Quid ais omnium] *ἀπὸ κοινοῦ tertia: & eſt ad*

nem perſonæ. Et *eſt irati, familiaris* ἀποσιώπησις, *pro dignitate peccati nō inueniat conuitium.* Quid *Non interrogantis, ſed inuehentis, & eſt* ἔκλειψις *significans, in eo quod ait omnium.* Quaſi quic- in hunc iam grauius dici poſſit.] *Quàm quod quàm quod peccauit.* Ain' tandem?] *Quærit Probus æ pars orationis ſit, & an vna ſit: eſt autem ain' qua- e. Et mire, quaſi ipſe dicat, quod Dauus dixerit. Ergo rcontatiuum verbum eſt.* Tandem.] *Pro tamen.* icat.] *Artificioſe pro dicunt poſuit. adeo in hac re ve- iter commotus ſenex hoc ipſum repetit, Ita prædicans, acundiam. Et ita eſt* ἐν ἤθει, *vt repetantur verba, in us arguitur impudentia.* O ingentem confiden-] *Et confidentia modo pro audacia eſt cum improbi- vt in Phormione: Homo confidens. Aliter hic ſupra ens pro conſtanti, & graui. Ergo confidentia inter- n bona ſignificatione, interdum in mala ponitur: ſed a ſemper in bona.* Num cogitat quid dicat? num piget?] *Amens eſt qui neſciat quid dicat. amentior, non pœniteat facti ſui.* Num cogitat quid dicat?] *iniuriarum ſe alligat.* Num facti piget.] *Quia di- edicant: non dicunt, & vt ſolent iraſcentes, auertit o- em à ſecunda ad tertiam perſonam: ab ea cum qua batur ad aliam.* Num eius color pudoris ſignum m indicat?] *Signum, eſt parua quædā ſignificatio, us totius rei qualitatem.* Num eius color pudoris m vſquam indicat?] *Paterno animo dicit. Namq; tis velle erubeſcere filios, pudenteſq; eſſe, familiare contrarium eſt, Erubuit, ſalua res eſt. Hoc ergo di- timet inquit: nec eum pœnitet, nec pudet.* Præter ci- morem.] *Præter, cōtra nunc ſignificat.* Impoten- *imis potenti, vel certe, debili & deuincto.* Ciuium m, atque legem & ſui voluntatem patris.] *Tria ota ſunt, mos, lex, imperium patris.* Tamen.] *Quum xerit quamuis, ſubiecit ta nen: & figura eſt* ἀνακό- Me miſerum.] *Initium defenſionis, & deploratio itatis & miſeriæ, quia in amorem culpam remouet à tate ſua, quum pater, quod amat filius, vitium men- at eſſe, non impulſum dei.* Modo ne id demum Pamphile?] *Comprobatione oſtendit eum eſſe mi-*

ſerum.

ſerum. *Demum autem ſignum eſt tarditatis. Et ſentir* *titur, qui vix colligit ſe, vixque animaduertit. vt a* *Vix tandem ſenſi ſtolidus.* Olim iſtuc.] *Olim obiurg* *eſt, quod dictum eſt olim: confirmationem autē per re* *tionem oſtendit, vt Verg. Diuum e.d.e.o.* Accidit] *eu* *fuit.* Aliquo pacto.] *Quoquo modo* Sed quid a *Proprium eſt parentibus indignatione velut abiiceri* *ram filiorum, cum ſtomachati fuerint.* Sed quid a ἔκλειψις *per* ἀποσιώπησιν. Solicito.] *Solicitam red* *eſt, contriſto, & perturbo* Cur meam ſenectutem.] *me, ſed meam ſenectutem: quod plus eſt, & miſerabiliu* *tit.* Imo habeat, valeat.] *Non iraſcitur vt pater, ſed* *mulat vt alienus: quia vehementer dolet. Et habeat,* *auditur illam.* Mi pater.] *Mi, meus & principium fac* *à conciliatione perſonæ.* Quaſi tu huius indigeas *tris.*] *Huius oſtendens ſe dixit, vt Verg. Eſt hic, eſt an* *lucis contemptor.* Domus, vxor, liberi inuenti] *grauitate ſenſus elatus eſt. nec de Menādro, ſed propr* *Terentij: Et liberi inuenti dicit, cum vnus eſſet: ſed inu* *ſius liberi. Et inuenti, non geniti, ſecundum illud* *ego ſcio, neminem peperiſſe hic: Domus addidit, non l* *nar. Et oratorie; de vno pluraliter loquimur.* Vice *Verbum eſt eius qui vix ſibi extorquet vt abiiciat cu* *Et proprium patribus ac familiare iratis.* Pater lic pauca?] *Titubans, & balbutiens oratio pudore &* *ſcientia.* Age dicat, ſino.] *Hoc totum non ex animo* *mittentis, ſed cum ſtomacho patientis eſt.* Ego me an hanc fateor.] ἀμφιβολία τ᾽ ἐρῶ. *Et bene hanc dicit,* *Glycerium, cuius nomine offenditur ſenex: nec pert* *nam, ignominiam ſcilicet vitans.* Si id peccare eſt, fa id quoque.] *Noli, inquit, me accuſare quia amo, ar* *tem enim nemo accuſat, vt febricitantem nemo acc* *poteſt, cur febricitet: ſed amare, inquit, ſi putas eſſe p* *tum, fateor etiam me hoc peccaſſe. Mirè igitur & ſu* *ſendit culpam. & aſſenſus irato eſt.* Fateor id quoq *Peccare me ſcilicet.* Si id peccare eſt.] *Peccare dicit* *amor deus eſt, non voluntas.* Tibi pater me dedo.] *me dedo, quaſi hoſtilia & contraria volenti. nam dedit* *hoſte fieri ſolet.* Quiduis oneris impone, impera.] *tutus eſt tranſlationem oneris, dicendo impone, vt po*

fer

.Vis me vxorem ducere?hanc vis amittere?]*Et* *vnum eſt, duo fecit:vt oſtendat ſe non poſſe ferre.* Vt-o feram.] *Obſequium ſine voluntate oſtendit : &* *m valet ſub Chremetis præſentia hæc confeſſio ad* *ndas nuptias.* Vt ne.] *Pro,vt non.* Allegatum.] *itum* Hūc ſenem.] *Critonem ſcilicet.Et non Crito-* *d ſenem dicit:vt de hac appellatione pondus adiice-* *imonio.* Aequum poſtulat,da veniam.] *Artifi-* *terponit loquentem Chremetem,quem volens vſque* *nitionem filiæ ſuæ retinere,non facit iraſci Pamphi-* *ntemptum filiæ ſuæ,& poſt hoc abire de medio* Da n.] *Concede,indulge.*Sine te hoc exorem.] *Id eſt,* *urgem : non adducam.* Ab hoc me falli compe- *O paterna pietas, ipſe accuſator eſt, & redargui ſe* Paulum ſupplicij.] *Supplicium dicit ipſam ac-* *nem.*

ACTVS V. SCENA IV.

O.CHREMES.SIMO.PAMPHILVS.

:e orare : vna harum quæuis cauſa me, vt fa- ciam,monet: — Troch. tetr. catalectic.
,vel quod verum eſt,vel quod ipſi cupio Gly-
o. (uos ſis Crito.
ndrium ego Critonē video? & certe is eſt.ſal-
tu Athenas inſolens ? CR.euênit : ſed hiccine
Simo? — †(Sed) redūdat, niſi elidas s.
ic eſt. SI.men' quæris ? eho tu Glycerium hinc
:m eſſe ais ?
u negas ? SI. itáne huc paratus aduenis ? CR.
re ? SI. rogas ?
impune hoc facias ? túne hîc homines adole-
tulos,
itos rerum, eductos libere,in fraudem illicis?
tando,& pollicitando eorum animos lactas?
.ſanúsne es?
meretriceos amores nuptiis conglutinas ?
rij:metuo vt ſubſtet hoſpes. CH.ſi Simo hunc
is ſatis, (nus?
a arbitrere:bonus hic vir eſt. SI. hic vir ſit bo-
ittemperate venit hodie in ipſis nuptiis,

Vt veni-

Vt veniret antehac nunquam? eſt verò huic cre[…]
dum Chreme?

PA. Ni metuam patrem, habeo pro illa re il[…]
quod moneam probè.

SI. Sycophanta. CR. hem. CH. ſic, Crito eſt hic:
te. CR. videat qui ſiet.

Si mihi pergit, quæ volt, dicere: ea, quæ non […]
audiet.

†s eliditur in (iſtæc) Egon' †iſtæc moueo, aut curo? non tu tuum ma[…]
æquo animo feres?

Nam ego quæ dixi, vera, an falſa audieris, iam
poteſt. (ctu:

Atticus quidam olim naui fracta, apud Andrũ
Et iſtæc vna parua virgo. tũ ille egens, forte app[…]
Primùm ad Chryſidis patrem ſe. SI. fabulam ir[…]
ptat. CH. ſine.

CR. Itáne vero obturbat. CH. perge. CR. tum is
cognatus fuit, (ti[…]

Qui eum recepit: ibi ego audiui ex illo, ſeſe eſſ[…]
Is ibi mortuus eſt. CH. eius nomen. CR. nomer[…]
cito tibi?

Phania. CH. hem perij. CR. verum hercle op[…]
fuiſſe Phaniam: ([…]

Hoc certo ſcio, Rhamnuſium ſe aiebat eſſe. CH

Tetram. ſcázon. catal. CR. Eadem hæc Chreme multi alij in Andro
audiuere. CH. vtinam id ſit,

Octonarius iambicus. Quod ſpero. eho dic mihi, quid eam tum C[…]
ſuámne aiebat eſſe? CR. non.

CH. Cuiam igitur? CR. fratris filiam.

Iamb. dime. CH. Certè mea eſt. CR. quid ais? SI. quid tu ais
Arrige aures Pamphile.

Iamb. tetra. SI. Qui credis? CH. Phania ille frater meus fui[…]
noram, & ſcio. CH. is

Iamb. tetra. Bellum hinc fugiens, meque in Aſiam perſeq[…]
proficiſcitur.

Tum illam hic relinquere eſt veritus, poſt illa
primum audio,

Quid illo ſit factum. PA. vix ſum apud me, ita[…]
mus commotus eſt metu, (b[…]

Spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repe[…]

S I

Næ iſtam multis tuam inueniri gaudeo. P. credo
pater. (malè habet. PA. dignus es
. At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat, qui me
m tua religione, odium. nodum in ſcirpo quæ-
is. CR. quid iſtuc eſt?
. Nomen non conuenit. CR. fuit hercle aliud par-
æ. CH. quod Crito?
nquid meminiſti? CR. id quæro. PA. egóne huius
nemoriam patiar meæ (dicari mihi?
uptati obſtare, quum ego poſſim in hac re me-
n patiar. Heus Chreme: quod quæris, Paſſibula
ſt. CR Ipſa eſt. CH. ea eſt.
Ex ipſa audiui millies. SI. omneis nos gaudere
oc Chreme
redo credere. CH. ita me dij ament, credo. PAM.
uid reſtat pater?
mdudum res reduxit me ipſa in gratiam. PA. ô
pidum patrem:
xore iſta vt poſſedi, nihil mutat Chremes. CH.
uſa optima eſt.
quid pater aliud ait. PA. nempe. SI. ſcilicet. CH.
os Pamphile eſt
em talenta. PA. accipio. CH. propero ad filiam:
io mecum Crito.
n illam me haud noſſe credo. SI. cur non illam
ic transferri iubes?
Recté admones. Dauo iſtuc dedam iam nego-
. SI. non poteſt.
Quî? SI. quia habet aliud magis ex ſeſe, & maius.
.. quídnam? SI. vinctus eſt.
ater, non recte vinctus eſt. SI. haud ita iuſſi. PA.
be ſolui obſecro.
ge, fiat. PA. at matura. SI. eo intrò. PA. ô fauſtum
felicem hunc diem.

tte orare.] *Hinc in ſcenam progreditur Crito: in cu-
us verbis non modo quod ipſe promittit, ſed etiam
& Pamphilus dixerit, demonſtratur. Et hic omnis
aperietur fabulæ.* Mitte orare. vna harum quæ-
uſa.] *Pamphilo dicit & dicendo vna harum, oſten-
iltas eſſe cauſas: etiam pares magnitudine eſſe, dicen-*

do *Quæuis.* Andriũ ego Critonẽ video.] *Bonũ initiu agnituri filiam. Itaque compendij cauſa, non laborat de a gnitione perſonæ Critonis, vt ab eo facilè doceri poſſit.* Saluus ſis Crito.] *Ne laboret ad perſuadendum miro compendio poetæ, iam Crito notus eſt Chremi.* Quid tu Athenas inſolens?] *Inſolẽs, inſolitus, inſuetus. Cicero, Mouet etiam loci inſolentia. Salluſtius, Inſolens vera accipien. Inſolens, & arrogans intelligitur. Qui præter legem a humanam & naturalem, inſolens dicitur. Cicero, in victoria, quæ natura inſolens & ſuperba eſt.* Euenit.] *Pu fateri propter hæreditatem veniſſe. Et vide ipſum eſſe, dixerit ſuprà, Clamitent me ſycophantam, hæreditatẽ p ſequi* Paratus aduenis?] *Hoc eſt ſubornatus, & comp tus dolo.* Túne impune hoc facies?] *Mirè acriter Cr nem aggreſſus, dilatauit incuſationem, & generalem f virtute oratoria, quæ δεινότης dicitur.* Túne hic.] *D Athenis, vbi delicta vindicantur.* In fraudem illicis. *ligas, vnde Verg. Terna tibi hæc primum triplici circ data filo Licia circumdo. Licia enim dicta ſunt quaſi l* Eorum animos lactas?] *Hinc & iam oblectatio dici* Lactas.] *Quaſi teneros animos. Lactare, eſt dulcedine qua tenere, ad perſuaſionem inducere, vnde & delect & oblectare dicimus.* Ac meretricios amores nu conglutinas?] *Vide oratoriè agi, vt grauius Critonem cuſet Simo, nunc defendit filium, quem dudum increp rat.* Ac meretricios amores.] *Peius lenocinio crimẽ geſſit, non amicam facere de meretrice, ſed coniugem.* ptijs conglutinas.] *Hoc grauius eſt lenocinio.* Meti ſubſtet hoſpes.] *Vt, ne non, Lucil. Tuam vt memo retineas. Et bene hoſpes ait, non homo, vel Crito, eſt ipſo nomine cauſa diffidentiæ.* Non ita arbitrere.] *non arbitreris.* Bonus eſt hic vir.] *Cum põdere & d ctione inferendum.* Hic vir ſit bonus?] *Hic per ἐιρω nec virum, nec bonum eſſe dixit.* Hic vir ſit bonus?] *poeta, quum oportuerit Critonem inimiciorem Chre quam Simoni, ſic rẽ inducit, vt notior ei ſit contra qu xime venerat, atq; ab eo defendatur magis, vt res p ad cataſtrophẽ poſſit.* In ipſis nuptiis.] *In ipſo articu ptiarũ.* Vt veniret ante hac nũquã.] *Plerũq; caſu tatur induſtriã: & hoc ſæpe fit, vt etiã ſedulò facta, ſ*

ſta. Sycophāta] *Hoc eſt, quod minimè noluit ſibi dici to.nā ita loquimus eſt ſupra, Clamitēt me ſycophantam,* editatē perſequi. Hē.] *Principiū iracundiæ.audiuit.n. maximè vitabat:nā vt ſuprà, Clamitēt me ſycophātā.* Sic, to eſt hic.mitte.] *Hic Chremes traducit illū ab iracūdicēdo ſic eū eſſe. Menander.* * *Et rectè: quia naturæ iſcitur, voluntati nō itē.* Si mihi pergit, quæ volt di-:.] *Grauiter & maturè.* Ego iſtæc moueo, aut cu-] *Eſt enim ſycophātæ perturbare rē bonā, & curare maloc.n. dicit cū ὑποκρίσει. Ego hæc turbo aut cogito quēodū tu dicis Simo.* Nō tu tuū malum æquo animo s?] *Non filiū, ſed amorē in filiū ſignificat. An quia iraſt. Et quæritur, an conueniāt hæc verba Pāphilo vete: Imò enim conueniūt: nā quātò magis diſſimulat fa-, tanto plus acquirit fidei ad ea quæ loquitur.* Iā ſciri eſt.] *Addidit & temporis celeritatem: & magna maate dixit.* Atticus quidam olim.] *Hæc pars argui eſt, quæ & ſuprà iam dicta.* Fortè applicat.] *Apt propriè de naufragio in littus eiecto atq; egenti.* Prin ad Chryſidis patrem.] *Quid eſt, primum? an quia mortuus eſt?* Fabulam inceptat.] *Aut ad comœretulit fabulā: quia fabula comœdia: & quia argunm quaſi fabulæ narratur, aut certè ad irriſionē narnis dicit. etenim Olim, fabulæ propriū, vt Horatius, Ruſticus vrbanum murē mus paupere fertur Acce-auo, veterē vetus hoſpes amicū.* Itáne verò obtur-] *Si ſubdiſtinguit, interſtrepit accipe: Si non diſtinguit, it intelligas.* Itáne verò obturbat?] *Poteſt itanè ſubdiſtingui: & ſic cū cōminatione inferri obturbat.* udiui ex illo.] *Magna confirmatio veritatis eſt.* Notam cito tibi.] *Non negantis eſt, ſed difficile ſe dim oſtendit.* Phania.] *Hoc ita dicit Crito, vt nemo auſcilicet adhuc dubitans, an ipſe ſit.* Hem.] *Sunt qui Simonè dicere iraſcentem filio Critonem ſubmonenti.* .] *Hoc Pamphilus poſt iracundiam patris. An Chremis lentis vel ad eius mentionem, vel quod in filiam penè at?* Verum hercle opinor.] *Hoc adhuc cunctanter ſum: & ideo indiget confirmatione.* Rhamnuſium *Piræus, & Rhamnus, & cætera huiuſcemodi, ma-æ Atticæ oppida, intelligendæ ſunt. Rhamnus,*

pagus Atticæ eſt. Multi alij in Andro.] *Hoc teſtimoni cæcum dicitur. Teſtimonij enim modus duplex eſt : m niſeſtus, & cæcus. Manifeſtus eſt, qui certos teſtes, præſentes habet. Cæcus in qua multitudinem aut ci tatem dicimus ſcire: vt Cicero, Teſtis eſt tota Cilicia. Q tamen audientem conſternat. Eſt etiam in cæco iuſiur dum, tabulæ abſenteſque perſonæ.* Cuiam igitur?] *Ve ſte, cuiam: quod omnibus generibus & caſibus ſeruit.* rige aures Pamphile.] *Translatio à pecudibus, qui verbis intendit accipiẽdum eſſe vocem.* Arrige aures phile.] *Hoc Simo videtur dicere. vt alij putant ipſe Pamphilus.* Noram & ſcio.] *Noram Phaniam, ſcio fr fuiſſe. Ergo & ad perſonam, & ad rem retulit.* Mequ Aſiã perſequens, proficiſcitur.] *Bene in Aſiam vbi lum non erat, ſed in Græcia. Et perſequens dicit, perſeu tionem ſequentis oſtendens. Perſequitur enim qui no ſinit ſequi. Vergilius, Quæ te ſola puer, multis è matr auſa Perſequitur.* Vix ſum apud me.] *Hoc eſt argu tum ſapientibus læticiam vehementem in bonis mode dam, cum vnuſquiſque gaudens ita perturbetur, vt ſeipſum iam non ſit.* Vix ſum apud me.] *Non ſum me, magis conſuetudine quam ratione dicitur. Aut ſic dicit, quaſi abierit animus, & rurſus redierit.* Ita mus commotus eſt metu.] *Duo carnifices futur rerum ſunt, ſpes & metus. Dolor enim & gaudium ſentium rerum ſunt. Verg. Hinc metuunt cupiuntq;, gaudentque: nec auras Reſpiciunt. Sed dolorem hic in tia nõ poſuit: & mire ordinem ſeruauit: ſic enim ſe h uicem ſequuntur. Et ἀσυνδέτως diſtinguendũ eſt, ſpe dio: vt ſeparatim inferantur.* Mirando.] *Mirando, d ror, & eſt participium.* Næ iſtam.] *Næ, nimis, Cice. vehementer errant. Salluſt. Næ iſta nobis manſuetu miſericordia.* Gaudeo.] *Gaudemus noſtris: gratulan lienis. vt Sall. Et ei voce magna vehementer gratula* Ne iſtam multis tuam.] *Nõ multis modis inuenir deo: ſed tuã inueniri. Alij, multis modis tuã inuenir deo: non, inueniri gaudeo. Hic iam redit in gratiã S filio niſi forte patrem ſocerum appellat, vt Turnu Et nos tela pater. ferrũq; haud debile dextr Sed quomodo infra dicit, Quid reſtat pater, a

,quia hæc iam maior pars reconciliationis eſt: Credo er.] Incertum vtrum, cùi gratulatur, Simo ſit, quam Pamphilus reſpondeat: poteſt enim & Chremes pater ri. Credo pater, ſic reſponderi ſolet dicenti, gaudeo. At ii vnus ſcrupulus etiam reſtat.] At diſcretiuum eſt riorum dictorum Scrupulus à Scrupo lapide dictus, lus minimus: nam nimis moleſtæ ſunt pedibus ſcrupu- vitæ. vt Verg. Scrupea tuta lacu nigro, nemorumq; te- is. Etiam.] Pro adhuc. Dignus es cū tua religione, am.] Aut dignus odio, aut accuſatiuus pro ablatiuo eſt poſitus, pro odio. aut ſeparatim odium legēdum eſt, , Dignus qui malè habearis. Nodum in ſcirpo quæ- Scirpus paluſtris res, & leuiſſima. Lucil. in. 1. Nodum rpo inſanè facere vulgus. Eſt autē ſcirpus, ſine nodo: uis iunci ſpecies. Alibi ipſe, Reddunt curatura iūceas. . Scirpo induitur ratus. Id quero.] Rurſus Crito obli- us eſt, vtpote alienarum rerum. Voluptati obſtare.] c lætitiæ & gaudio. Heus Chreme.] Heus dicendum quia Chremes Critonem intuebatur. Ex ipſa milies iui.] Duas res oſtendit Pamphilus, & quod verum ſit l ex ipſa ſæpe audierit: & quod ſit Glycerium. Omnes gaudere hoc.] Aut hoc correptè, aut hoc productè: , hac re gaudere & gaudere, noſtris eſt, vt ſupra adno- mus: alienis verò, gratulari. Sall. Et ei voce magna ve- nter gratulabantur. Plus eſt ergo gaudere, quam læ- Quid reſtat pater?] Hoc eſt, ne iraſcaris. O lepidum it.] In quo leporis eſt plurimum, lepidus dicitur. nam eſt venuſtas. Nempe ſcilicet.] Nempe & ſcilicet di- s manu vel vultu dotē ſignificant, quod mox intelligit mes. alij ἀπὸ τοῦ ſcilicet, Chremetis perſonam faciunt. eſt Pamphile.] Id eſt, Pamphilo pro vxore dabūtur lenta. Accipio.] Ille niſi dixiſſet accipio, dos non eſſet. enim ab acceptione confirmatur: nec poteſt videri da- id quod non ſit acceptum. Eho.] Eho hic admiratio eſt tionis, ad id quod dicturi ſumus. Dedam iam.] Ad- r temporis celeritatem. Qui.] Quamobrē. Non recte tus.] Id eſt, non iuſtè; ſed hic ad cauſam retulit non . Senex verò, ad rem retulit. Haud ita iuſſi.] Quia lrupedem ſtringi iuſſerat, quaſi rectè, ac diligenter. Et pſum non vacat. nam tam ioculariter loqui, & minus

iraſcentis eſt, & placabilis animi. Haud ita iuſſi.] *Ele ter luſit ad ...., & ſimul oſtendit, quam propi ſit Pamphilo pater, & quàm facilè veniam Dauo impe re poſſit ab eo: quippe qui iam etiam iocetur. Pamph autem dixerat, non iuſtè ille ſic reſpondit: quaſi dix non diligenter vinctus eſt. Et haud ita iuſſi. ſic enim pr perat, Quadrupedem conſtringito.*

ACTVS V. SCENA V.

CHARINVS. PAMPHILVS.

PRouiſo quid agat Pamphilus: atque eccum. P liquis forſan me putet (rum lu

Troch. tetrã. Non putare hoc verum, at mihi nunc ſic eſſe ho

*(Deorum) diſſyllabum eſt. Ego vitam * deorum propterea ſempiternam arbitror, (morta

†In (voluptates) elidi-tur u. Quòd † voluptates eorũ propriæ ſunt. nã mihi Parata eſt: ſi nulla ægritudo huic gaudio interc rit. (narrem

Iamb. tetrã. Sed quem ego potiſſimum exoptẽ nunc mihi, cu

Troch. tetrã. vterque. CH. Quid illud gaudij eſt? PAM. Dauon' video mo eſt, quem mallem omnium.

Nãque hunc ſcio mea ſolidè ſolũ gauiſurũ ga

PRouiſo quid agat Pamphilus.] *Hæc ſcena ali generum Chremeti ccpa at: nè aut Charinus tr ſi cedat, aut non prouiſum videretur Philumenæ.* Pr quid agat. *Hoc colloquium poſt compendium fabu ducitur: vt vna narratione etiã negotium Charini tr poſſit.* Prouiſo quid agat.] *Dupliciter res ab ocul ... mouentur: aut enim futura promittuntur facta narrantur. Prouiſo, duo ſignificat: & prouid procedo.* Nunc ſic eſſe hoc verũ lubet.] *Sic delica nũciãdũ eſt, & ſeparatim diſtinguendũ.* At mihi nu eſſe hoc verũ lubet.] *Senſus hic eſt, Alij putent, vt ego antè verũ eſſe confirmo quod mihi libet verũ c* Ego vitã deorũ propterea ſempiternã eſſe arbi *Omne quod habemus, aut mutuũ eſt, aut propriũ. mu quicquid ad tempus habemus, nec poſtmodũ noſtrũ rũ eſt, vt vxor, domus, villa, ſerui, & cætera in hunc Proprium, vt virtus animi, & bonũ ſempiternũ quo priè de dijs dicitur: non enim aliunde venerunt, ſe*

ſos ſunt ſemper. & Epicurum ſecutus, hoc dixit: Propriè o de diis ſempiternũ dicitur. Nam inter ſempiternum, perpetuum hoc intereſt: quod ſempiternum ad deos, peruum proprie ad homines pertinet. Ego vitam deorum opterea.] *Hanc ſententiam totam Menandri de Eunu- tranſtulit. & hoc eſt quod dicitur, Contaminari non ere fabulas.* Ego vitam deorum.] *Nõ dixit, quod ſcit: quod verum putet. Et eſt δόγμα ἐπικούρειον, quod à cæ- philoſophis repudiatur, de ocio deorum ac perenni votate.* Propriæ ſunt.] *Perpetuæ, ſempiternæ, quæ non t accommodata ad tempus, ac mutuæ: ſic & ſupra, Nite eſt proprium cuiquam?* Si nulla ægritudo huic idio interceſſerit.] *Scilicet ſecundum ſuprà dictam tentiam. Si propria, inquit, hæc fuerit voluptas, deus .* Quid illud gaudij eſt?] *In aliis Daui perſona inur.* Nam hunc ſcio mea ſolide ſolum.] *ἀρχαϊσμός.* ide ſolum.] *Figura παρόμοιον.*

ACTVS V. SCENA VI.

DAVVS. PAMPHILVS. CHARINVS.

ᴀmphilus vbinam hic eſt? PA. Daue. DA. quiſnam homo eſt? PA. ego ſum. DA. ô Pamphile. — Iamb. tetrã.
. Neſcis quid mihi obtigerit. DA. certè. ſed quid nihi obtigerit, ſcio.
. Et quidem ego. DA. more hominum euênit, vt quod ſim nactus mali, (boni. — Troch. tetra.
ius reſciſceres tu, quàm ego, quod tibi euênit — * Si legas (Tu prius re ſciſceres) verſus probè conſtat.
. Mea Glycerium ſuos parentes reperit. DA. ô factum bene. CH. hem.
. Pater amicus ſummus nobis. DA. quis? PA. Chremes. DA. narras probè.
. Nec mora vlla eſt, quin eam vxorem ducam. CH. num ille ſomniat
, quæ vigilans voluit? PA. tum de pucero Daue? DA. ah, deſine. (vera ſunt:
lus eſt, quem diligunt dij. CH. ſaluus ſum ſi hæc lloquar. PA. quis homo eſt? Charine in tempore p'o mihi aduenis.
.Benefactum. PAM. hem, audiſtin'? CH. omnia: age, me in tuis ſe undis rebus reſpice.

Tuus eſt nunc Chremes: factурum quæ voles, ſc
eſſe omnia.

PA. Memini: atque adeò longum eſt nos illum e
pectare dum exeat.

Sequere hac me intus: apud Glycerium eſt nunc.
Daue abi domum:

Propera, accerſe, hinc qui auferant eam: quid ſt
quid ceſſas? DA. eo.

Ne expectetis, dum exeāt huc: intus deſpondebit
Intus tranſigetur, ſi quid eſt quod reſtet. Plaudi

CALLIOPIVS RECENSVI.

PAmphilus vbi nam hic eſt?] *In hoc actu mira art quæ reſtant de comœdia, breuiter explicantur, & d gnantur duorum ſociorum binæ nuptiæ.* Pamphilus v nam hic eſt? P. Daue. D. Quiſnam homo eſt?] *In a ctu gaudentis Pamphili, & Daui gratulatione cogita nem rerum Charino præbuit: cuius perſona parce vti poſt compendium.* Sed quid mihi contigerit ſcio.] *S id eſt, perſenſi* More hominum.] *Hominum abun* More hominum euenit, vt quod ſim nactus ma *Quia fama mali celerior, quam boni; id eſt, vt faci mala, quam bona nuncientur. Ad hoc ergo dixit, quoc prior ſcierit quod eſſet vinctus, quam ipſe cognitam (cerium cognoſceret.* Mea Glycerium ſuos parentes perit.] *Hæc ita narrātur Dauo, vt eadem opera etiam rinus audiat.* Pater, amicus ſummus.] *Hæc omnia, v ximus propter Charinum dicuntur, vt audiat.* Am ſummus.] *Deeſt, eius.* Num ille ſomniat ea quæ v lans voluit?] *Hinc Verg. Credimus? an qui amant ipſ ſomnia fingunt?* Deſine.] *Compendium attulit.* Bene ctum. *A gratulatione cœpit.* Omnia. *Compendium.* me in tuis ſecundis rebus reſpice.] *Hæc ſunt quæ ſolutè dicuntur: & eſt commonitio. Sūt enim qui felic elati, ne reſpicere quidem velint amicos. Et reſpicere propriè retro aſpicere. Id eſt, quem præcedis felicitate, obliuiſcaris.* Tuus eſt nūc Chremes.] *Lucilius in ſe do, Nunc prætor tuus eſt, meus ſic diſceſſerit homo Ge* Tu Daue abi domum.] *Hi verſus, vſq; ad illū, Gn tibi meam Philumenam vxorem, negantur Terentij*

t in pluribus exemplarib. bonis non inſerantur. At deò longum eſt nos illum expectare.] *Quia & ter, & artificioſe bonos amores duorum adoleſcen- & bonas nuptias in vna fabula machinatus eſt: & id præſcriptum Menandri, cuius comœdiam transfere circo aliud in proſcenio, aliud poſt ſcenam retulit: ne to longior fieret, vel in eundem propter rerum ſimi- nem cogerētur.* Sequere me hac intus, apud Gly- n eſt.] *Iam poſt ſcenam itur, quia vlterius in proſce- il agitur.* Ne expectetis.] *Mirè dicit, latenter ſe is: quo verbo auidum adhuc audiendi populum ad- cupidum & intentum oſtendit, vt finem comœdiæ e- non ſenſerit.* Intus tranſigetur ſi quid eſt quod .] *Artificioſè poeta hæreditatis iuſtam petitionem ex is perſona prætermiſit, quæ ei Glycerio cognita iure batur: ne vel paruo rei Critonis tractatu, aut de- tione Glycerij, infuſcaretur finis fabulæ, ad lætum ſpectans.* Si quid eſt quod reſtet.] *Quia narra- lignum non eſt quod Charinus rogat.*

TERENTII EVNVCHVS.

ABVLÆ INTERLOQVV- TORES.

ria	*Adoleſcens.*	*Chremes*	*adoleſcens ruſticus.*
eno	*ſeruus.*	*Antipho*	*adoleſcens.*
	meretrix.	*Dorias*	*ancilla.*
	paraſitus.	*Dorus*	*Eunuchus.*
a	*adoleſcens.*	*Sanga*	*lixa.*
	miles.	*Sophronia*	*nutrix.*
as	*ancilla.*	*Laches*	*ſenex.*

IOMATA PERSONARVM ETYMOLOGIAE.

hes à ſortiendo ſiue ab intendendo actionem iniuria- n, pius in filios & vehementi ingenio. Phædria, ab tate morum, cordatus adoleſcens, & cum morbo ſuo ans. Chærea à gaudio ephebus, ad quiduis audax, in- ns, & impotenter amans. Parmeno, quod ſedulo ad- nino ſuo, callidus & oſor meretricum. Dorus, quod

dono mittatur Thaidi. Thaïs à pauone videtur dicta dita aſpiratione, inducitur cordata & ciuilis, ac inte retrices probis moribus. Dorias, ab haſta, quod in bell pta ſit. Pythias ob calliditatem, aut quod omnia per tetur. Thraſo à confidentia, fingitur ſtolidus & arro Sanga à σάττω, hoc eſt à componendis ſarcinis dictu detur. Fingitur liber ac domini contemptor. quales fe qui. Gnato à mandibula vt edax. Fingitur aſſentat callidus. Chremes adoleſcens ruri educatus, eoque lium blanditiarum inſolens, & artium imperitus. pho, quod obuius appareat.

C. SVLPITII APOLLINAR

PERIOCHA IN EVNVCHVM.

Sororem falſo dictatam Thaïdis,
Idipſum ignorans miles abduxit Thraſo:
Ipſique donat, erat hæc ciuis Attica.
Et idem Eunuchum, quem emerat, tradi iubet
Thaidis amator Phædria, ac rus ipſe abit,
Thraſoni oratus biduum concederet.
Ephebus frater Phædriæ puellulam
Cum deperiret, dono miſſam Thaidi,
Ornatu eunuchi induitur. ſuadet Parmeno:
Introiit, vitiat virginem. ſed Atticus
Ciuis repertus frater eius collocat
Vitiatam Ephebo, Phædriam exorat Thraſo.

ἄδηλον

Meretrix adoleſcentem cuius mutuo amore
Tenebatur, excluſit: eiq; reuocato
Excluſionis cauſas reddidit, eius frater
Minor natu, virginem, quam miles
Meretrici dono miſerat, amare cœpit:
Deductuſque in domum meretricis pro Eunucho, vi
Re itaque cognita, cum illuſam ſe meretrix
Doleret, ab eodem adoleſcente placatur.
Interuentuque fratris eius ciuem cognitam
Athen eſ ſam duxit vxorem: miles quoque
In partem meretricij amoris receptus eluditur.

A

LII DONATI ARGVMEN-
VM IN EVNVCHVM TERENTII.

Ec maſculini generis nomine nuncupata fabula eſt, unuchus, & eſt Palliata Menandri vetus: quam ille r de facto adoleſcentis, qui ſe pro Eunucho deduci retricem paſſus eſt, nominauit. Itaque ex magna par-oria eſt. Atque in hac comœdia qui perſonam Par-iis actor ſuſtinet, primas habet partes. Secundæ ſunt æ. Tertiæ ad Phædriam ſpectant. Huius prologus ſa-concitatior. Nam & obiicit crimina aduerſantibus: nminatur in poſterum: & accuſatorie narrat iniu-Terentio factam: & ad vltimum tumultuoſè, & cum i inuidia defendit poetam. Hæc & πρότασιν & ἐπιτασιν καταστροφὴν ita æquales habet, vt nuſquam dicas udine operis Terentium delaſſatum dormitaſſe. A-tne implicatiores ſunt in ea, & qui non facile à pa-actis diſtingui poſſint: ideo quia tenendi ſpectatoris vult poeta noſter omnes quinq; actus velut vnū fie-eſpiret quodãmodo: atq; diſtincta alicubi continua-ſuccedentium rerum ante aulæa ſublata faſtidioſus tor exurgat. Acta plane eſt Ludis Megalenſibus, L. umio, L. Cornelio Conſulib. Aedilibus curam ædium itibus. etiam tunc perſonatis L. Numidio Poſthumo: ibiuio Turpione, item modulante Flacco Claudio ti-extra & ſiniſtra ob iocularia, multa permixta graui-Et acta eſt tanto ſucceſſu, ac plauſu atq; ſuffragio, vt s eſſet vendita, & ageretur iterum pro noua, proq; ea em, quod nulli ante ipſam fabulam cõtigit, octo mil-eſtertium numerarent poetæ. Prouerbia multa ſæpe nciata, & cantica ſæpe mutatis modis exhibita ſunt. ετικὸν πρόσωπον nuſquam habet: ſed ſuis tantum per-vtitur. In hac Terẽtius delectat facetiis: prodeſt exem-& vitia hominum paulo mordacius quam in cæteris, t. Exempla autem morum hic tria præcipua propo-ur, Vrbani ſcilicet, Paraſitici & Militaris. Hæc edita eſt: & pronunciata, Terentij Eunuchus: quippe iam a commendatione poetæ, ac meritis ingenij notioribus lo. Facta autem ex duab. Græcis vna eſt Latina. Nam nucho, & Colace Menandri fabulis, hæc Eunuchus

Teren-

Terentiana ſcripta eſt, non ſine crimine, quod mul hanc translata ſint ex multis poetis Latinis, quod to per Prologum purgat atque defendit.

ARGVMENTVM EVNVCH

RApta quædam ex Attica Virgo nobilis, atque add eſt Rhodum: ibique matri Thaidis meretricis ab a dono data eſt, & educata velut ſoror vnà cum filia T de. Sed Thais relicta matre, Rhodo cum amatore qu Athenas ſe contulit: ab eoq́; hæres instituta mortuo, n milite Thraſone diligebatur nimis. Qui quum At profectus matrem Thaidis mortuam Rhodi comperiſſe eam virginem, quam diximus, ab hæredib. mortuæ a aduertiſſet venũ eſſe propoſitam: quamuis ignarus re omnium, emit tamẽ, & dono amatæ Thaidi vexit Ath Verum poſtquam adueniens riualem Phædriam ap micam reperit: quem per eius abſentiam ſibi meretrix ciliarat, affirmat, ſe nõ ante daturũ propoſitam virgi quamThais foras æmulũ pepuliſſet. Illa igitur, etſi an Phædriam, cupiditate tamẽ recuperandæ virginis, & Atticæ, & quam à paruulo vt ſororem dilexerat, exc Phædriam. Hinc ille primo iraſcitur: poſt accepta fac tiõne à Thaide lenitur: & in bidui ſpaciũ ſponte conc militi, rus proficiſcitur: ſtatimq́; ne ab æmulo muneri peraretur, Eunuchũ & puellã Parmenoni iubet abie Thaidẽ deducere. Verũ Chærea frater Phædriæ tũc eph viſa in via virgine, inflammatur amore eius. Atq́; eo e vehemẽti ardore, vt pro eunucho ipſe deduceretur ad dem. Hac occaſione vitiata virgo, & mox ciuis, & nobi gnita, datur vxor Chæreæ. Phædria vero & miles riu ambo cõcordes per paraſitũ redditi, cõmuni amica ſin tamẽne potiũtur. In primo actu Phædria excluſus à T de, & ſecum primo, & mox cum Parmenone conque fortunas ſuas. Et ad poſtremũ corã accuſat Thaidẽ. R permulcetur ab eadem, & volũtate digrediẽs, rus ſeſe ceſſurum in ſpacium bidui eſſe promittit. Secundus a profectionẽ Phædriæ continet, delegantis ſeruo deduc Eunuchi & puellæ ad Thaidem. Tum paraſitũ loquen per quẽ virgo à milite dono amicæ miſſa eſt. Tum inter tum Chæreæ amãtis virginem, eiusdemq́; cum Parme

conſi

um de eadem potienda per fallaciam, quia pro eunu- ē ſupponitur Thaidi. Tertius actus characterem ex- militis, & paraſiti perridiculum colloquium. Tum tionem ad cœnam Thaidis. Tum oblationem velut hi Cherea & puellæ ex Aethiopia per Parmenonem . Tum verba Chremetis ad Thaidem venientis, pro- ; ad militem. Antiphonis Chæreæq; colloquium de per dolum virgine. In quarto actu Dorias nunciat m inter militem & Thaidem: tum reditum habet ex Phædriæ: & querelam Pythiæ de vitiata virgine a- hædriam: & eundem ſtupentem quod audiebat. Er- ebrij Chremetis: & verba petulãtia Thaidis aduer- ilitem, & militis aduerſum Thaidem: parata præ- iculeq; depoſita. Quintus actus hæc continet, que- Thaidis de vitiata virgine: primo cum Pythia, poſtea ſo Cherea: tum interuentum Chremetis atq; nutri- n perturbationem Parmenonis per dolum Pythiæ, us indicio per ſenem qui rure tunc aduenerat, con- as nuptias. & ad vltimum, reditum in gratiam mi- m Phædria & Chærea.

LVDIS MEGALENSIBVS L. POSTHV- , L. CORNELIO AEDILIB. CVRVLIB. L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS NESTINVS TIBIIS DVAB. DEXTRIS. CA MENANDRV FACTA SECVNDA. MO- FECIT FLACCVS, M. VALERIO, C. FAN- COSS.

PROLOGVS.

SI quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis — Senarij.
Quãplurimis, & minime multos lædere:
In his poeta hic nomē profitetur ſuum.
Tum ſi quis eſt, qui dictum in ſe inclementius
mat eſſe, ſic exiſtimet: ſciat
onſum, non dictum * eſſe, quia læſit prius, — al. eſſe, quale his prius.
ene vertēndo, & eas deſcribendo male,
æcis bonis Latinas fecit non bonas:
Menandri Phaſma nunc nuper dedit.

al. à (theſauris) puto fuiſſe ſcriptū (à theſauro is)
*(illic) pro (ille) vt alias ſæpe.
al. (is ſit)

Atque* à theſauro ſcripſit cauſam dicere
Prius vnde petitur aurum, quare ſit ſuum,
Quàm illic qui petit, vnde * eſſet theſaurus ſibi
Aut vnde in patrium monumentum perueneri
Dehinc ne fruſtretur ipſe ſe, aut ſic cogitet,
Defunctus iam ſum: nihil eſt quod dicat mihi.
Is ne erret moneo, & deſinat laceſſere.
Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur.
Quæ proferentur poſt, ſi perget lædere
Ita vt facere inſtituit. Nunc quam acturi ſumu
Menandri Eunuchum poſtquam ædiles emeru
Perfecit, ſibi vt inſpiciundi eſſet copia.
Magiſtratus cum ibi adeſſet, occœpta eſt agi.
Exclamat, furem, non poetam fabulam
Dediſſe, & nihil dediſſe verborum tamen,
Colacem eſſe Næui, & Plauti veterem fabulā
Paraſiti perſonam inde ablatam & militis.
Si id eſt peccatum, peccatum imprudentia eſt
Poetæ: non qui furtum facere ſtuduerit.
Id ita eſſe vos iam iudicare poteritis.
Colax Menandri eſt in ea eſt paraſitus colax,
Et miles glorioſus. eas ſe non negat
Perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam
Ex Græca: ſed eas fabulas factas prius
Latinas ſciſſe ſeſe, id verò pernegat.
Quod ſi perſonis iiſdem vti aliis non licet:
Qui magis licet, currentes ſeruos ſcribere:
Bonas matronas facere: meretrices malas,
Paraſitum edacem, glorióſum militem,
Puerum ſupponi, falli per ſeruum ſenem,
Amare, odiſſe, ſuſpicari? denique
Nullum eſt iam dictum, quod non dictum ſit
Quare æquum eſt vos cognoſcere atq; ignoſc
Quæ veteres factitarunt, ſi faciunt noui.
Date operam, & cum ſilentio animaduertite:
Vt pernoſcatis, quid ſibi Eunuchus velit.

SI quiſquam eſt qui placere, &c.] *Attendenda copia, quod in tot prologis de eadem cauſſa, iiſdem ſententiis, variis verbis vtitur.* Bonis quampluri

ndat perſonam. In his poeta hic nomen profi-
uum.] *Quum dixiſſet, quiſquam, intulit, In his &*
cuius mos maxime eſt conſimilis veſtrum: hi ſe ad
licant. Tum ſi quis.] *Bene ſi quis: quum L. Laui-*
gnificet, ne vel ipſum à ſe læſum eſſe fateretur. Et
æterea: vt, Tum canit Heſperidũ. Inclementius.]
lementer: vt, Iam ſenior: ſed cruda deo, viridiſq; ſe-
Exiſtimat.] *Pro exiſtimauit.* Reſponſum, non
eſſe.] *Deeſt ei: vt in Phormione, Si quis quid red-*
igna habenda eſt gratia. Non dictum eſſe.] *Su-*
ictum, participium eſt, inferius, nomen. A quo
aces dicuntur, qui iocoſis ſalibus maledicunt. Re-
m non dictum eſſe.] *Figura* πλοκή. *nam Dictũ*
is numero poſitum, ſupra nomẽ ſignificat, infra par-
n: vt Heauton. In quem quiduis harum rerum con-
uæ ſunt dicta in ſtultum. Qui bene vertendo.]
o valde. Et vertendo, in linguam Latinam transfe-
Plautus, Vertit barbare: Aut vertendo corrumpen-
em Menandri phaſma nunc nuper dedit.] *τὸ*
pparet pronunciatum, quaſi hoc ipſo admonuerit
orem quam turpiter & imperite hæc fabula ſcri-
Et bene, nunc nuper: vt ex vicinitate facti oſtendat
le dicendum, quam diſplicuerit hæc comœdia L. La-
ropterea quod res recens ſit, & omnes meminerint.
a autem, nomen eſt fabulæ Menandri: in qua no-
uperducta adoleſcenti, virginem quam ex vicino
n conceperat, furtim eductam, quum haberet in la-
pud vicinum proximum, hoc modo ſecum habebat
nullo conſcio: Parietem qui medius inter domum
ac vicini fuerat, ita perfodit, vt in ipſo tranſitu ſa-
cum eſſe ſimularet. Quumq; tranſitum intenderet
fronde felici, rem diuinam ſæpe faciens, euocabat
rginem. Quod quum animaduertiſſet adoleſcens,
aſpectu pulchræ virginis, velut numinis viſu per-
exhorruit, vnde Phaſma eſt nomen fabulæ. Deinde
m re cognita, exarſit in amorem puellæ: ita vt reme-
antæ cupiditatis, niſi ex nuptiis non reperiretur. Ita
nodo matris ac virginis, & ex voto amatoris, con-
patris, nuptiarum celebratione finem accipit fabu-
m ergo hoc dicat, quod totam fabulam transferen-

do, læſerit L. Lauinius? an hoc tantum de quo reprehe *ſed his ſignis velit oſtendere quem dicat vitioſe theſa* *compoſuiſſe: vt in theſauro ſit culpa nō in phaſmate.*] nuper dedit.] *Nuper, ex illis verbis eſt, quæ vetere* *pter ambiguitatem cum adiectione proferebant. Na* *adderet nunc: hoc Nuper, olim, pridem, & iam ſign* *ſet.* Idem Menandri phaſma nunc nuper dedit. *fabulam totā damnat, vt apparet, ſilentio: theſauru* *ro, non totum, ſed ex vno loco* Atq; in theſauro ſc cauſam dicere.] *Theſaurum Latini veteres ſecu* *Græcos, ſine u litera proferebant.* Atq; in theſaurc pſit cauſam dicere.] *Arguit Terentius quod Luſci* *tra conſuetudinem litigantium, defenſionem ante a* *tionem induxerit, huiuſmodi enim eſt Luſcij argun* *Adoleſcens qui rem familiarem ad nequitiam prode* *ſeruum mittit ad patris monumentum, quod ſenex ſ* *uus magnis opibus apparauerat, vt id aperiret, illa* *epulas, quas pater poſt annum decimum cauerat ſ* *ferri. ſed cum agrum in quo monumentū erat, ſene* *dem auarus ab adoleſcente emerat. Seruus ad aperie* *monumentum auxilio vſus ſenis, theſaurum cum e* *ibidem reperit. Senex theſaurum tanquam à ſe p* *multum hoſtilem illic defoſſum retinet, & ſibi ve* *Adoleſcens iudicem capit: apud quem prior ſenex q* *rum retinet, cauſam ſuam ſic agit: Athenienſes, b* *cum Rhodienſibus quod fuerit, quid ego hic præ* *& cætera, quæ contra naturæ iuriſq; conſuetudin* *ſita argumenta notat Terentius: quod ille ordo po* *rat, vt adoleſcens prior proponeret cauſam, qui p* *inducitur.* Prius vnde petitur aurum.] *Vnde* *Verg. Genus vnde Latinum. Nam poſſeſſorem fecit* *rem agere, quàm petitorem: quod abhorret à conſue* *& iuris, & litium.* Quàm ille.] *deeſt dicat. Qu* *aurum: Id eſt petitor.* Quàm ille qui petit.] *Eſſe* *locutio ſi diceret, quàm petitorem: aut quàm illum* *tit, ſed quàm ille maluit: vt ſubaudiamus cauſam* *per ζεῦγμα à ſuperiore figuratum.* Dehinc.] *ſi* *tur.* Ne fruſtretur ipſe.] *παρὰ τὸ προσδοκίαν d* *ſed poſt addit.* Aut ſic cogitet.] *Si taceat.* Deſu iam ſum.] *σχῆμα διανοίας ἠθοποιία, id eſt, omni lab*

b

uſ ſum, authoritate iam confirmata & inuiolabili. nctus iam ſum.] id eſt, iam egi fabulas meas: aut ſtiti periclitari in edendis comœdiis: aut certè iam quam tu reprehendis fabulam. Defunctus iam Nihil eſt quod dicat mihi.] Non ſit, inquit, de ſuis ſecurus propter vetuſtatem: nihilominus enim à me bendetur. Is ne erret, moneo.] σχῆμα ἐπιεικέια. nunc cõdonabitur.] Sic in Phormione, argentum habes condonamus te. Nam & dono, ablatiuo caſui bant veteres: condono verò accuſatiuo. Nunc quam ſumus.] Obliqua narratio facti eſt ſecundum caccuſatiuum. Poſtquam ædiles emerunt.] Mire: ordo melior videretur ſi ſic diceret, Poſtquam ædiles nt quã nunc acturi ſumus, perfecit ſibi vt inſpiciuncopia. Emerunt autem, mediam corripe. vt, Matri decem tulerunt faſtidia menſes. Perfecit.] Mire, lifficile & illicitum. Exclamat, furem, non poe- Mire reprehendit ante vitium, quàm de cauſa madicat. Et nihil dediſſe verborum tamen.] aut im feselliſſe: aut nihil appoſuiſſe de ſuo. Exclamat, , non poetam.] Adhuc nulla reprehenſio eſt: ſi licet transferre de Græco in Latinum. Et nihil deerborum tamen.] Aut neminem feselliſſe: dare erba, decipere eſt. quia qui rem expectat, & nihil verba inuenit, deceptus eſt. vnde alibi, Verba iſtæc è contrario, quam videas cenſeas. Aut aliter, nidiſſe de ſtilo ſuo Terentium. Peccatũ imprudent] Id eſt ignorantia: vt imprudens harum rerum. m ſtultitia. Paraſiti perſonam inde ablatam.] nire, non verſus obiicit, ſed perſonam eſſe translaid ſtultius, aut calumnioſius dici poteſt? Si id eſt um, peccatum imprudentia eſt Poetæ.] Primo eccatum, deinde concedit & purgat. Imprudennorantia, non imperitia. Si id eſt peccatum, pec-.] πλοκή. Nam peccatum ſuperius nomen eſt: & ſearticipium. Et primo negat peccatum, deinde ſi pecſt, purgat id ipſum veniali qualitate ab imprudenibus. In Eunuchum ſuam.] Ad fabulam non ad retulit: vt Verg. Centauro inuehitur magna. Botronas.] vt Nauſiſtratam. Meretrices malas.]

vt Thaidem, atq; Bacchidem. Sic eſt in Heauton Sto: *crebro auditum, nolunt crebro conuiciarier. Et artificio* *ſtendi omnem materiā comicorum.* Paraſitum] *vt* *tonem. Glorioſum militē, vt Thraſonem.* Glorioſum litem] *Facere ſubaudiatur.* Falli per ſeruum ſen *vt Demeam, & Simonem.* Amare, odiſſe, ſuſpicari. *re à perſonis ad geſta cum varietate tranſitum fecit.* *enim quod in orationem venit, vel perſona, vel factu* Odiſſe.] *Quia odere, non eſt Latinum.* Nullum e dictum, quod non dictum ſit prius] *σχῆμα λογι κὴ Nam dictum, bis poſitum, vt ſuperius peccatum* *ſa ſignificat.* Quare æquum eſt vos cognoſcere ignoſcere.] *σχῆμα λόγου παροιμίας.* Quæ veteres tarunt, ſi faciunt noui] *Et varie dixit, Factitaru faciunt, & cum magna defenſione Terentij, ſemel ſa id quod ſæpe veteres.* Animaduertite.] *Non ἐλλει dicimus aduertite, quod veteres plene animum adu* *Quid ſibi Eunuchus velit. ἀρχαϊσμὸς velit ſibi:* *bi, Nam proh deum atque hominum fidem, Quid* *aut quid quæris?*

ACTVS PRIM

SCENA PRIMA.

PHÆDRIA, *adoleſcens.* PARMENO, *ſ*

Iamb. trimet.

QVid igitur faciam? non eam, n
quidem
Cum accerſor vltro? an potius
comparem,
Non perpeti meretricum contur
Excluſit: reuocat redeam? non ſi me obſecr
PA Si quidem hercle poſſis, nihil prius, neq;
Verum ſi incipies, neq; * perficies gnauiter:
Atq; vbi pati non poteris, cùm nemo expete
Infecta pace, vltro ad eam venies, indicans
Te amare, & ferre non poſſe: actum eſt. ilice
Periſti: eludet, vbi te victum ſenſerit.
PH. Proin tu, dum eſt tēpus, etiam atq; etiā
PA. Here, quæ res in ſe neq; conſilium, neq;

* alias, pertendas.

et vllum, eam conſilio regere non potes.
nore hæc omnia inſunt vitia: iniuriæ,
icidnes, inimicitiæ, induciæ,
um, pax rurſum. incerta hæc ſi tu poſtules
one certa facere, nihilo plus agas,
m ſi des operam, vt cum ratione inſanias.
uod nunc tute tecum iratus cogitas,
ne illam? quæ illũ? quæ me? quæ nõ? ſine modo:
me malim: ſentiet qui vir ſiem.
verba, mehercule vna falſa lachrumula,
n oculos terendo miſerè, vix vi expreſſerit,
nguet: & te vltro accuſabis: & ei dabis
ſuppliciũ. PH. ô indignũ facinus: nunc ego &
ſceleſtam eſſe, & me miſerum ſentio:
det, & amore ardeo: & prudens, ſciens,
s, videnſque pereo: nec quid agam ſcio.
uid agas? niſi vt te redimas captũ quàm queas
no: ſi nequeas paulul o, at quanti queas:
te afflictes. PH. Itane ſuades? PA. ſi ſapis,
præterquam quas ipſe amor moleſtias
t, addas: & * illas quas habet, rectè feras. * In (illas) eliditur l.
ſa egreditur noſtri fundi calamitas:
quod nos capere oportet, hæc intercipit.

id igitur faciam?] *In hac προτάσει exemplum pro-nitur, quàm non ſuæ poteſtatis ſit qui amat, quàm qui non amat: neq; aliter affectus eſt.* Quid igitur n.] *Διαλογισμὸς σχῆμα διανοίας. Apparet & multa n cogitaſſe adoleſcentẽ, & tandem in hæc verba pro-. Igitur pro deinde. Vt Plaut. in Amphytrione, Si a-nt animati, neque dent quæ petat: Seſe igitur ſum-viriſque eorum oppidum expugnaſſe.* Quid igitur n?] *Menãder εἶπε τί ποιήσω. Sic Vergilius, Heu quid Et eſt διαλογισμὸς perditæ mentis poſt multam cogitationem.* Non eam, ne nunc quidem.] *Hoc r non eſſe contrarium: ſed eſt. Nam dubitat vtrum cis ſatisfactionem expectet: an illam omnino non* Non eam, ne nunc quidem.] *Non eam, Pro-linquit. Iungunt qui ſecundum Menandri exem-gũnt.* Comparem.] *Conſtituam: vt, Quàm ini-*

què comparatum eſt. Non perpeti meretricum c tumelias.] *Sic in Andria, Priuſquam harum ſcele lachrymæ confictæ dolis. Quum vni ſit iratus, de omn queritur.* Excluſit, reuocat.] *Vtrunq; iniuriam fe verbo, dicendo excluſit, potius quàm non admiſit: & r cat potius quàm petit vt redeam, quod erat moder* Redeam? non ſi me obſecret.] *Vides ergo ſuperi partem dubitationis in eo fuiſſe, vt rogatus rediret: riorem, vt ne rogatus quidem.* Non ſi me obſecret. *ne de ea quæ totum proterue agens excluſit & reuoc petat, nec roget, nec oret, ſed obſecret, inquit: quod h omnium in maiorem partem eſt vltimum.* Si quidē cle poſſis.] Διαλογισμὸς *quaſi ad alterum: vt, -neſc perdita, nec dum Laomedonteæ ſentis periuria gentū* hil prius, neq; fortius.] *Deeſt, eſt. vt, Multum terris iactatus & alto. Et prius modo ad laudem, nō dinem pertinet: vt Salluſt. Quę prima mortales duci ipſe in Heautont. Et ſuauia quæ eſſent, prima haberi* uiter.] *A naui ductum à qua in alto nullū diuerſ eſt.* Infecta pace.] ἔμφασις *per* μεταφοράν. Indic amare.] *Non verbis indicans: vt alibi, Ibi tum exa tus Pamphilus, bene diſſimulatum amorem, & c indicat.* Actum eſt.] *De iure translatum.* Illic *iudicio.* Periſti.] *De ſupplicio. Actum eſt ad Vltro venies, relatum eſt. Ilicet, ad Indicans te amare. Pe Ferre non poſſe.* Ilicet.] *Semper in fine tranſactæ re tur.* Periſti.] ὑπερ[illegible]. Eludet.] *Eludere propriè torum eſt, quum vicerint. Cic. Quamdiu etiam fu tius eludet? Eludere, eſt finem ludo imponere.* Pro *Vt exin & exinde: ſic proin & proinde dicitur.* Her res, &c.] *Conceſſum eſt in Palliata poetis comicis dominis ſapientiores fingere: quod idem in togata re licet.* Eam conſilio regere non potes.] *Na mino ſeruus eſt ſapientior: quia nec amator, nec Vt idem in Andria, Facile omnes quum valemus conſilia ægrotis damus.* In amore hæc omnia vicia.] *Duas præpoſitiones, in amore inſunt.* ciæ.] *Induciæ, ſunt pax in paucos dies, vel q diem dentur, vel quod in dies otium præbeant.*

Pax rurſum.] *Bene vt conſolaretur, vltima*

ſuit. Hæc ſi tu poſtules.] *Id eſt, ſi velis vel cone-* ſihilo plus agas.] *Id eſt, nihil agas.* Et quod] *Pro quæ: vt ſit conſequens, Hæc verba. Sic in An- Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli, horum il egregie.* Egóne illam? quę illum? quæ me?] *Fa- is* ἐκλείψις *iraſcentibus. nam ſingula ſic complen- gó ne illam non vlciſcar? quæ illum recepit? quæ ex- nt? quæ non admiſit? etenim neceſſe habet, nec poteſt re orationem, qui & ſecum loquitur, & dolore ve- Nā amat.* ἀποσιώπησις *& nimia indignatio. vt Verg. go, ſed motos præſtat componere fluctus.* Hæc ver- *erba* ἐμφατικῶς *dixit, quæ ſcilicet nihil affectura* na mehercle falſa lachrymula, quā oculos te- miſerè, vix vi expreſſerit.] *Expreſſio ad* αὔξησιν *, & nō vera, ſed falſa: & non lachryma, ſed lachry- & non vltro flens, ſed oculos terendo: & non facilè, & non extillauerit, ſed expreſſerit. ſic Verg. Captique chrymiſq; coacti.* Quam oculos terendo miſe- vi expreſſerit.] *Totum ſenſum verbis ſignificanti- tulit: vt, Stridenti miſerum ſtipula diſperdere car- , Vna dolo diuum ſi fœmina victa duorum eſt.* Nūc illam.] *Nunc, id eſt, ſerio. vt Verg. Nunc ſcio quid r. Et, nunc augur Apollo, Nūc Lyciæ ſortes.* Et pru- ſciens.] *Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid ciens, qui alicuius indicio rem cognoſcit: Ergo pru- r ſeſe: Sciens per alios.* Viuus videnſque pereo.] *r nouè, viuus pereo: & propterea ſic dixit, vt intel- ſ occidor: & viuus, quaſi ſapiens & ſentiēs.* Viuus que pereo.] *Bene addidit videns. nam viuus perit, im dormiens opprimitur: videns autem, qui vigilās itur & perit. Nam videre, pro vigilare poſuit, vt ium de ſilentio dicitur, -iamq; videnti Sanguineis ioris, & tempora pingit. Ergo viuus, non mortuus: non dormiens.* Captum.] *Salluſt. Sin captus pra- idinibus.* Quam queas minimo.] *Perſeuerauit atione, quam iamdudum ſumpſit à bello.* Si ſapis.] *ſapias, ad inferiora iungendum eſt: nam aliter non tur.* Noſtri fundi calamitas.] *Propriè calamita- ſtici grandinem dicunt, quod comminuat calamū, culmum ac ſegetem.* Intercipit.] *Proprie quaſi totū*

capit. Plautus in Aulularia, Quæ mihi interbibere ſol vino ſcateat, Corinthienſem fontem, & Pyrenæum pot

ACTVS I. SCENA II.

THAIS, *meretrix.* PHAEDRIA. PARMENO.

Iam, Trim. MIſeram me, vereor ne illud grauius Phædria
Tulerit: néue aliorſum, atq; ego feci, acceper
Quòd heri intromiſſus non eſt. PH totus Parmen
Tremo, horreoque, poſtquam aſpexi hanc. P. bo animo es:
Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.
T. Quis hic loquitur? ehem, túne eras hic mi P dria?
* In (Quid) videtur elidi d. * Quid hic ſtabas? cur non recta introibas? PH. terim
De excluſione verbum nullum. TH. quid taces?
PH. Sanè, quia verò hæ mihi patent ſemper fore
Aut quia ſum apud te primus. TH. miſſa iſtæc fa
PH. Quid miſſa? ô Thais Thais, vtinam eſſet mi
Pars æqua amoris tecum, ac pariter fieret, vt
Aut hoc tibi doleret itidem, vt mihi dolet:
* In (iſtuc) eliditur s. Aut ego * iſtuc abs te factum nihili penderem.
TH. Ne crucia te obſecro anime mi Phædria.
Non pol quò quenquam plus amem, aut plu ligam,
Eò feci: ſed ita erat res: faciundum fuit.
P. Credo, vt fit, miſera præ amore excluſit foras.
TH. Siccine ais Parmeno? age. ſed huc qua grat
Te acceſſi iuſſi, auſculta. PH. fiat. TH. dic mihi
Hoc primum, potin' eſt hic tacere? PA. egón ptimè
Verum heus tu, lege hac tibi meam adſtringe
Quæ vera audiui, taceo & contineo optime:
Sin falsū, aut vanū aut fictū eſt, continuò palà
Plenus rimarum ſum: hac atq; illac perfluo.
Proin taceri ſi vis, vera dicito.
TH. Samia mihi mater fuit: ea habitabat Rhod
PA. Poteſt taceri hoc. TH. ibi tum matri paruol
Pu

llam dono quidam mercator dedit,
ttica hinc abreptam. PA. ciuémne. TH. arbitror.
tum non ſcimus, matris nomen, & patris
cbat ipſa: patriam & ſigna cætera
ne ſciebat, neque per ætatem etiam potuerat.
cator hoc addebat: è prædonibus
e emerat, ſe audiſſe, abreptam è Sunio.
er vbi accepit, cœpit ſtudioſe omnia
ere & educare, ita vti ſi eſſet filia.
rem plerique eſſe credebant meam.
cũ illo, quocũ vno tũc rem habebã tũ hoſpite,
huc: qui mihi reliquit hæc, quæ habeo omnia.
trunque hoc falſum eſt: effluet. T. qui iſtuc? PA.
uia
ue tu vno eras contenta: neque ſolus dedit.
ic quoq; bonã, magnámq; partẽ ad te attulit.
ta eſt: ſed ſine me peruenire quo volo.
rea miles qui me amare occeperat,
ariam eſt profectus: te interea loci
gnouiſti: tute ſcis, poſt illa quàm intimum
eam te: & mea conſilia vt tibi credam omnia.
Ne hoc quidem tacebit Parmeno. PA. oh, du-
umne id eſt?
Hoc agite amabo: mater mea illic mortua eſt
er: eius frater aliquantulum ad rem eſt auidior,
anc vbi forma videt honeſta virginem,
dibus ſcire, precium ſperans, illico
ducit, vendit: fortè fortuna adfuit
meus amicus: emit eam dono mihi,
rudens harum rerum, ignaruſque omnium,
enit: poſtquam ſenſit me tecum quoque
n habere, fingit cauſas ne det ſedulò:
ſi fidem habeat, ſe iri præpoſitum tibi
id me: ac non id metuat, ne vbi acceperim,
e relinquam, velle ſe illam mihi dare:
um id vereri: ſed, ego quantum ſuſpicor,
virginem animum adiecit. PH. etiamne amplius?
Nihil: nam quæſiui nunc ego eam mi Phædria.
ltæ ſunt cauſæ quamobrem cupio abducere:
mùm, quod ſoror eſt dicta: præterea vt ſuis

Reſtituam ac reddam. ſola ſum: habeo hic nemi
Neque amicum, neque cognatum: quamobr
Phædria,

*(Cupio) ſuper eſt triinet.

* Cupio aliquos parare amicos beneficio meo.
Id amabo adiuta me, quò id fiat facilius.
Sine illum priores partes hoſce aliquot dies
Apud me habere. nihil reſpondes? PH. peſſuma,
Ego quicquam cum iſtis factis tibi reſpondeam?
PA. Hei noſter, laudo: tandem perdoluit: vir es.
PH. At ego neſciebam quorſum tu ires. paruola
Hinc eſt abrepta: eduxit mater pro ſua:
Soror eſt dicta: cupio abducere vt reddam ſuis.
Nempe omnia hæc nunc verba huc redeunt den

*(Ego) prior ſyllaba pertinet ad finem metri præcedentis.
* Idem hic.

* Ego excludor: ille recipitur: qua gratia?
Niſi illum plus amas, quàm me: & iſtam nũc tim
Quæ aduecta eſt, ne illum talem præripiat tibi.
TH.* Egon' id timeo? PH. quid te ergo aliud ſoll
tat? cedo:
Num ſolus ille dona dat? nuncubi meam
Benignitatem ſenſiſti in te claudier?
Nonne vbi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
Ancillulam, relictis rebus omnibus,
Quæſiui? Eunuchum porrò dixti velle te,
Quia ſolæ vtuntur his reginæ: repperi.
Heri minas viginti pro ambobus dedi.
Tamen contemptus abs te, hæc habeo in meme
Ob hæc facta abs te ſpernor. TH. quid iſtuc Phæc
Quanquam illam cupio abducere, atque hac re
bitror
Id fieri poſſe maximè: veruntamen
Potius, quàm te inimicum habeã, faciam vt iuſſi
PH. Vtinam iſtuc verbum ex animo, ac vere dice
Potius quàm te inimicũ habeam. ſi iſtuc crede
Syncere dici, quiduis poſſem perpeti.
PA. Labaſcit victus vno verbo quàm citò?
TH. Ego non ex animo miſera dico? quàm ioco
Rem voluiſti à me tandem, quin perfeceris?
Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum
Saltem vt concedas ſolum. PH.* ſiquidem bidu
Verum ne fiant iſti viginti dies.

*(Siquidẽ) corripit, cum videantur duæ dictiones. Ita Ouidius, Siquidẽ eſt ventura ſenectus.

rofecto nõ plus biduũ, aut. P. aut? nihil moror.
on fiet, hoc modo ſine te exorem. PH. ſcilicet
ndum eſt quod vis. TH. merito amo te. PH. be-
facis.
bo: ibi hoc me macerabo biduum:
ere certum eſt. mos gerundus eſt Thaidi.
ic Parmeno fac illi adducantur. PA. maxume.
hoc biduum Thais vale. TH. mi Phædria
nunquid vis aliud? PH. egóne quid velim?
milite iſto præſens, abſens vt ſies:
noctesque ames me: me deſideres:
mnies: me expectes: de me cogites:
eres: me te oblectes: mecum tota ſis:
fac ſis poſtremo animus, quando ego ſũ tuus.
le miſerã, forſitan hic mihi paruã habeat fidẽ:
: ex aliarum ingeniis nunc me iudicet.
ol, quæ mihi ſum conſcia, hoc certo ſcio,
e me finxiſſe falſi quicquam: neque meo
eſſe quenquam chariorem hoc Phædria.
equid huius feci, cauſa virginis
am me eius ſpero fratrem propemodum
periſſe adoleſcentem adeo nobilem.
odie venturum ad me conſtituit domum.
edam hinc intro: atque expectabo dum venit.
ram me, *&c.* Néue aliorſum.] *Aliorſum, in a-*
m partem, vt ſeorſum, retrorſum dicitur. Quod
tromiſſus non eſt.] *Hæc leuius, vt de facto ſuo lo-*
At Phædria, Excluſit, reuocat, inquit, redeam? non
ſecret. Tremo, horreoque.] *Ex amore nimio. Ni-*
nis, effectum frigoris reddit: vt ex frigore nimio ef-
gnis exiſtit. ſecundum illud quod Phyſici aiũt. hinc
g. Aut Boreæ penetrabile frigus adurat. Tremo,
oque poſtquam aſpexi hãc.] *Natura magni ca-*
am horrorem incutit, vt nimiæ febres. Accede ad
hunc.] *Potius ignẽ meretricẽ accipimus, quã arã*
is. vel quia amator vritur; vt Verg. At mihi ſeſe
ltro meus ignis Amyntas. Vel quia auida & auara
nis alimẽtorũ. Iã caleſces plus ſatis.] *Noue, ſed*
itur, Quã id eſt, plus æquo, vt alibi, Quã ne quid in
us plus ſatis faxit pater. Iã caleſces plus ſatis.]

Neque:ſed intelligitur,pluſquam ſatis. Hoc quidam pi at mihi de his videtur eſſe quæ à veteribus geminaban vt plerique omnes,hoc eſt,omnes:& pleraque omnia, mnia.ſic & plus ſatis pro ſatis. Quis hic loquitur.] *imperitè intelligunt, qui exiſtimant meretricem etian ſimulare,quod non prouiderit Phædriam: nam & pe & dictis eius cæteris hoc conuenit:& tunc erunt gra omnia quæ ſupra dixit.* Cur nō recta introibas?] *ſi paruum fuerit introibas:ſatis mirè additū Recta.* D clusione verbū nullū.] *Plus admirationis eſt, nec ſationi,nec ſatisfactioni locū reliquiſſe meretricem, c diſſimulata iniuria.* Quid taces?] *Et hoc callide quo nocens,ne ſuſpicetur quidē quid ſuccēſeat adoleſcens.* quia vero sēper,&c.] *Tolle ſane,& vero, & prom adiumēta, vultūq; dicētis, & in verbis non negatio, feſſio eſſe credatur. nā verò ironiæ cōuenit v. Verg. giā verò laudē,& ſpolia ampla refertis.* Aut quia ſi pud te primus.] *Duo dixit quæ doleat:& quia cl res,& quia poſterior habeatur , prælato milite. Au sū apud te primus , ſubauditur no recta introiui.* M ſtæc face.] *Alia diſſimulatio, & durior poſt admon ſed bene intelligit,qui hoc à meretrice ridente molli oſculū porrigēte dici accipit.* Quid muſſas?] *Magna poetæ eſt,non ſententias ſolum de conſuetudine ac d tollere,& ponere in comœdia:verumetiam verba q ex communi ſermone,quale eſt quod ait nunc,* Qu ſa? Vtinam eſſet mihi pars æqua amoris tecū. *mandi,vel nō amandi ſcilicet.* Ac pariter fieret.] *ſimiliter. Salluſt. Cui niſi pariter obuiā iretur.* Vt a tibi doleret itidē, vt mihi dolet.] *Si ambo am* Anime mi.] *Mi vocatiuus eſt ab eo quod eſt me quā familiariter hoc idē repetit blandimētū. vult. tius velut peculiare verbū hoc eſſe Thaidis.ideo toti eſt,Tune hic eras,mi Phædria? Ne crucia te anime dria.* Ne crucia te.] *Hæc niſi amplectēs adoleſcent dixerit , videbitur Ne crucia te ſine affectu dicer dicet, Ne crucia te,eo geſtu,quaſi in eo etiam ipſa c tur:nā ideo ſubiecit Anime mi:hoc eſt, animus me* pol quo quēquam plus amē.] *Hoc totum nim & cum contrectatione adoleſcentis dicit meretrix.*

fuit.] Legendum faciendum, ſcribendum, totum hoc
r neceſſitati adiungitur. Verg. Aut pacem Troiano ab
erendum. & alibi, Arma acri facienda viro. Credo,
miſera præ amore excluſit hūc foras.] Oratorie
ete additum, miſera. Et cum illa à deriuatione cauſæ
nentetur, mire à Parmenone correpta eſt, veriſimile
ſe, vt quis quem amet, eundem poſſit excludere. Ex-
hūc foras.] παρὰ προσδοκίαν intulit intuens puel-
& ei oſtendens Phædriam: vt oſtendat quam falſa &
nantia loquatur meretrix. Age.] Corripientis eſt
age, non hortantis aduerbium. Te accerſi iuſſi.]
t quod ſupra ait, Non eam, ne nūc quidem, quum ac-
vltro. Dic mihi.] Meretricia calliditate commendat
ictura eſt. Egóne? optime.] Bene non expectauit
s, vt pro ſe dominus reſpōderet Thaidi. Verum heus
Aſtute ſeruus reponit Thaidi vicem. nam illa vt ma-
voluit expectari quod dictura eſt, iſte vt falſum con-
t. Meam aſtringo fidem.] Fide promitto: quia vin-
idei dicuntur. Quæ vera audiui, taceo.] Mirè vi-
Parmeno reddidit meretrici, nam vt ſeruum difficile
cere commiſſa: ita meretricem raro eſt vera dicere.
vera audiui.] παρέγχυσις. Contineo optime.]
ie à metaphora vaſorum tranſtulit verba. Sin fal-
aut vanum, aut fictum eſt, cōtinuo palam eſt.]
m eſt quo tegitur id quod factum eſt. Vanum, quod
non poteſt. Fictum, quod non eſt factum, & fieri po-
Vel falſum, eſt fictum mendacium ſimile veritati. Va-
nec poſſibile nec veriſimile. Fictum, totum ſine vero,
riſimile. Falſum loqui mendacis eſt; Fictum, callidi:
m ſtulti. Falſum loqui, culpæ eſt: Fictum virtutis: Va-
vecordiæ. Falſis decipimur: Fictis delectamur: Vana
nnimus. Plenus rimarum ſum.] Vilis atque abie-
anſlatio, & apta apud meretricem loquenti: tranſlata
n eſt ab aquario vaſe fictili. Hac atque illac per-
] Contra, Contineo optime. Proin taceri ſi vis, vera
o.] Vtrum te taceri, aut tuum dictum? an imperſona-
& infinito modo? Samia mihi mater fuit.] Puduit
e Thaidem, Meretrix mihi mater fuit: quod tamen ſi-
auit, dicendo aliunde ciuem, alibi habitaſſe. nam ideo
rices peregrinæ dictæ ſunt in comœdiis: vt in Andria,

Adeón

Adeóne eſt demens ex peregrina? Poteſt taceri hoc *eſt, veriſimile eſt. Nec hoc ad laudē proficit, ſed ad de meretricis.* Poteſt taceri hoc.] *Hoc, peregrinam naſc retricem, & ideo poteſt verum videri.* Puellam d quidam.] *Aetas & ſexus, amoris cauſa ſunt, cu Thais puellam diligat.* Puellam dono quidam me tor dedit.] *Propter hoc oſtēdit meretricem fuiſſe ma & dono ideo accipere puellam potuiſſe.* Ex Attica abreptam.] *Quia Athenis eſt cōſtituta ſcena.* Arbit *Bene arbitror, & nihil certi, quomodo enim auſuru Parmeno adornare Chæream ad vitiandam hāc virgi ſi præſciſſet ciuem eſſe?* Matris nomen & patris dic ipſa.] *Quæ infantis memoriæ proxima ſunt. Nam prius ætas illa, quam patrem matremque cognoſcit?* gna cætera neque ſciebat.] *Id eſt domum patris, nemque eius.* Neque per ætatem etiam potuerat. *ideo addidit, ne eſſet minus elegans, quæ neſciret.* Ho debat.] *Ad matris ſcilicet nomē & patris quod pue cebat.* Vnde.] *Id eſt, à quibus, vt Vergi. Genus vnde num. &, Cauſam dicere prius, vnde petitur aurum.* nio.] *Sunium promontorium eſt Athenienſium: & forum rerum venalium,* ἐμπόριον. Mater vbi acc *Hæc figura, in narrationibus* βάσις *dicitur, quum pedetentim dicuntur inſinuandi gratia. vt nunc, mercator dono dedit.* Mater vbi accepit.] *Et ſimul c nit mulieri loquenti huiuſcemodi mora.* Cœpit ſtu omnia docere.] *Mire: nam non docuit, ſed cœpit* τοῦ μεμνῆσθαι. *Et vide quàm ſatis muliebriter.* Mat accepit.] *Accepit, ſimiliter, aut audiuit ingenuam: piendi & c.a.t. Sed melius prius.* Ita vt ſi eſſet filia. *go velut ſoror habenda eſt Thaidi. & ideo ſequitur, rem plerique credebant eſſe meam. Et oratorie cumul gnitatem, & amorem puellæ, vt eius comparatione tur iniuria facta Phædriæ.* Ego cum illo, quo cu no tunc rem habebam tum hoſpite.] *Totum di quod hoſpitem, & quod rem habebat. Et bene tunc, nunc. nam nunc cum duob.* Quocum vno tūc rer bebam.] *Id eſt, conſuetudinem, amorem.* Hoſpite.] *Attico.* Abiit huc.] *Rhodo Athenas ſcilicet.* Qui mil liquit hæc quæ habeo, omnia.] *Hoc ideo, ne ta*
dei

obſequij exigat Phædria. Ideo contra Parmeno, Vtiq; hoc falſum eſt, eſſluet. *Ipſe exponit hoc vtrum-uid dicat, & contradicendum eſt, quia præſens ama-auatur hoc dicto.* Neque tu vno eras contenta.] *pe quæ admiſeris militē.* Neq; ſolus dedit.] *Quippe non omnia tua illius fuere mortui.* Nam hic quo-] δεικτικῶς. *Non Phædria ſed hic dixit, tangens illum, aſi inuite illo hoc exprobret.* Bonam, magnamque ad te attulit.] *Hæc dicuntur* ἰσοδυναμοῦντα *vt abs re & poſcere. An potius bonam ſpecie, magnā quan-? & nunc diſcretiue dictum eſt: nam aliàs bonam, pro & multa accipimus.* Ita eſt.] *Non erat negandum dixit Parmeno meretrici ſatisfacere cupienti, & non i culpam in conſcientia eſſe.* Te interea loci co-i.] *Oratorie priorem amatorem facit militem, quàm riam. nam poſterius dicit hunc cognitum per abſen-nilitis. Ergo cum militi Phædria riualis ſuperductus ſequens eſt, vt miles quæri debuerit, non Phædria: pterea nihil peccatum: ſi ordine ſeruato miles ante-s fuerit amatori, poſtmodum cognito, & hoc ſine & munerum cauſa, multum pro milite cōtra Phæ-r. ... Sed vide meretricem, quia rem dixit peruren-quot & qualia blandimenta ſubiicit dicendo, Tutē it illa quam intimum habeam te, &c.* Cognoui.] *ie cognoui.* Tute ſcis poſt illa quàm, &c.] ἐπιπλο-*ra, nam hoc ad narrationem non pertinet.* Et mea ia tibi vt credam omnia.] *Ex præſenti actu ſum-gumentum, quod eum nunc tanquam conſultorem terit. Et bene Credam, ſecundum illud, Potin' eſt hic?* Ne hoc quidem.] *id eſt, hoc quoque falſum eſt.* amne id eſt?] *Me non taciturum ſcilicet.* Hoc agi-*Pro aduerbio corripientis eſt poſitum: aut certè pro atione audientiæ præbendæ. Sic Plautus: Hoc agite ſpectatores. Et conuenit velut nutu audientiam ſi-ntis, & geſtu hoc ipſum adiuuari.* Hoc agite.] Id *d definite, & hoc attendite.* Nuper.] *Vt adhuc a-grare videatur, addidit nuper.* Aliquantulum ad t auidior.] *Vultu accommodato ad reprehenſionem nciandum eſt.* Ad rem auidior.] *Propriè auidior, , pecuniam modo dicit.* Is vbi hanc forma.] *Ex a-liena*

liena perſona vult oſtendere præter affectum, quanti æſtimanda ſit, & quanto munere miles Phædriæ meru anteponi. Et fidibus ſcire.] *Vetuſta ἔκλειψις.* Prec ſperans.] *Deeſt magnum: vt, Et ſtabulo frenos audir nantes.* Producit ac vendit.] *Propriè. Nam produc venales dicuntur.* Producit ac vendit.] *Hæc cele vendibilem indicat mercem.* Forte fortuna.] *Id eſt fortuna.* Hic meus amicus.] *Quia locus eſt meri non iam miles, ſed meus amicus. Vide enim quid ſequa Emit, inquit, eam dono mihi, imprudens harum re Hic oſtēditur quàm auidꝰ id faceret, ſi rem penitus n ſimul etiam oſtenditur quanta ſecreta dicat Phædriæ pote quæ riualis neſciat.* Imprudens harum reru gnarusque omnium.] *Prudentia naturalis eſt: gn extrinſecus venit. Imprudens per ſe: ignarus, per alios eſt, qui nec ſuſpicatus ſit, neque ex aliquo audierit.* I quam me ſentit tecum quoque rem habere.] *dictum, ſed quaſi celatum* Senſit me tecum quoq; habere.] *Magno pondere dixit, tecum quoque: tanq iraſcendi iuſta magis ſit cauſa militi, quàm Phædria Senſit, & Tecum, & Quoq; hoc ſignificat.* Rem hab *Sic dixit, vt honeſtè res impura dicatur.* Ne det, ſed *Sedulo, ſine dolo, hoc eſt impenſe.* Ait.] *Semper ait dic quum vel inuiſa nobis, & audientib, vel vana dicta ramus alicuius.* Si fidem habeat.] *Hoc eſt, ſi faciat qua, vnde credat ſe tib præponi.* Si fidē habeat.] *dere cogatur, id eſt, ſi credat. Vnde fideiuſſor dicitu eſt, autor credendi.* Se iri præpoſitum tibi apud *ἀναστροφὴ in verbo præpoſitum iri, ac neceſſario impl in his quæ dura dictu ſunt.* Sed ego, quātum ſuſpi *Alta & acuta inuentio. Scit meretrix hoc ſolo amat nimicos eſſe, quod idem diligunt. Magnifice igitur, vt lis odium deliniret, vult perſuadere Phædriæ, non ſe ri, ſed virginem.* Ad virginem animum adiecit. *hoc inſerat, vt vel lædendi militis cauſa, Phædria pa eam, quam amet & nolit virginem dono dare.* Etia amplius?] *Mundat Terentius, vt ſolet, res huiuſmo ἔκλειψιν ſuam.* Nihil, nam quæſiui nunc ego e *Optimè purgauit Terentius, quod mox liberalibus n fuerat obfuturum, ſi vitiatam virginem duceret Ch*

Ni

trio ergo defenditur, tanquã quæ honeſtè nuptura |amobiē cu io abducere.]*Etiam hoc verbo gra- ir Phædriæ: nõ enim accipere, vt ab amico remune- ſed abducere, vt ab ſtulto & experte.* Nunc ego 1 Phædria. Multæ ſunt cauſæ.] *Non indiligen- ſideraverunt hanc meretricis orationem, qui illam controuerſiæ retulerunt. Nam & principium eſt: ſicam, vereor ne illud grauius Phædria tulerit. Et io: Samia mihi mater fuit. Et partitio cum confir- ne. vt, Nunc ego eam mi Phædria multæ ſunt cauſæ brem cupio abducere. primum quod ſoror eſt dicta, prehenſio quoque. Egóne id timeo, &c. Egóne non no miſera dico? Et conclusio per conqueſtionem. vt, ioco rem voluiſti à me tandem quin perfeceris: Ego are nequeo hoc abs te biduum ſaltem vt concedas ſo-* Vt ſuis reſtituam ac reddam.] *Reſtituimur iis, nos volumus: Reddimur iis, qui nos volunt. Ergo imus volentem, Reddimus volentibus. Sed in hac v- ne eſt.* Sola ſum, habeo hic neminem.]*Sola ſum, iliarium refertur abſentiam. Habeo hic neminem, norum amicitiam. poteſt enim ſola domi eſſe, habere aliquem foris. Et habeo hic neminem, plus ſonat, neminem hic habeo. Et ſola ſum: ab iis quos natura at per ſe Habeo neminem, eorum qui voluntate iun- r.* Neq; amicum.] *Bene hoc apud amatorem, quia ſt amator, aliud amicus. Amator, qui ad tempus: s, qui perpetuo amat. An quia in patris poteſtate eſt ia?* Quamobrem Phædria.] *In neceſſariis inter- men licet audientis.* Cupio aliquos parare ami- neficio meo.] *Hic oſtendit ſpecialiter, cuiuſmodi quærat, ne Phædriam contemnere videatur.* Para- icos beneficio meo.] *Quia parantur & ſuo, ſed diligunt.* Id amabo adiuta me, quo id fiat faci- παρέλκον. *bis id poſuit.* Adiuta me.] *Mira coactio, ere excludi, adiuta me dixit.* Sine illum.] *Blande um, tanquam in manu eius ſit iniuria non pati, & i militem. Non enim dixit fer, aut patere, ſed ſine.* s partes hoſce aliquot dies] *Honeſtè circumlo- & oratorie, ne dicat, Abi foras, atque excludi te* Nihil reſpondes?] *Iam ſilentium accuſat, quia ſcit no-*

ſcit nihil reſponſurum contrarium. Et ſatis blande, reſpondes, dixit, tanquam qui debeas amoris vicem quicquam.] *Facete exprimitur illud, Amantium i moris redintegratio eſt.* Tandem perdoluit.] *Nim luit, id eſt perſenſit dolorem. Et tandem, quaſi qui patiens fuit.* Tandem perdoluit? vir es.] *Elegant riauit perſonam ſecundam & tertiam.* Vir es. [illegible] *ſed iam vir, qui meretricem contemnis.* Paruula hi abrepta, eduxit mater pro ſua.] *Vide* [illegible] *inductam, & deprauatam pronunciatione: ita vt* [illegible] *λευτα non vitarentur de induſtria. Paruula hinc repta, eduxit mater pro ſua, ſoror eſt dicta.* Hæ verba.] *Id eſt falſa dicta.* Hu[illegible] rede[illegible].] [illegible] ſi illum plus amas quàm me.] *Repudiatis cauſis illa attulerat, per deriuationem cauſæ, hic aliud d cur repellatur.* Et iſtam nunc times quæ [illegible] *Adeo inquit amas militem, vt etiam inuideas ſiqu mauerit* Talem præripi[illegible] tibi.] [illegible] *ſtomacha matoris* Quid te ergo aliud ſolicitat?] *Quid eſt, i ſi hoc non eſt.* Num ſolus ille dona da[illegible] *Iam qua ſtiones tractantur, ſed ille munus aduexit* Nunc vb benignitatem.] *Poſſunt enim dona dari, ſed exigi minus liberaliter. & ideo mentionem benignitatis a* Nuncubi meam benignitatem.] *Sed ille benign Nuncubi, nunquid alicubi. Aut ſi nunc vbi legim aduerbiũ temporis: vt ſit vbi, quo in loco, qua in re.* ubi meam benignitatem.] *Intelligit ſe & dona [illegible]iſſe. & id benigne ſæpe feciſſe. nam [p]lerumq; ingrat ſunt, in quib. benignitas non appareat: quæ aut in q. tate rerũ eſt, aut in facilitate præſtãtis.* Claudier.] *aut claudicare. Sallu. Neq; n. ignorãtia claudit res.* [illegible] *hil ſocordia claudebat.* Nõne mihi vbi dixti cupe *Plus dixit, vbi dixti cupere te, quam ſi diceret, feciſ merem. plus eſt n. id præſt[i]tiſſe, quod qui acceperit, ſus fuerit poſtulare.* Cupere te.] *Vult rem nõ parui ex illius cupiditate & ſuo labore perpẽdi.* Ex Aethi[o] *Nõ Aethiopiſſam: ſed honeſtius ex Aethiopia.* Relicti omnibus quæſiui.] *Hæc iam omnia in beneficiis derari ſolent.* Quæſiui.] *Vide quemadmodum exl atque ærumnas ſibi difficilium munerum dicat imp*

mi

tricem. Ex Aethiopia ancillulam, inquit, dixti te cu- Quid ego feci in re, cæli, & ſolis, ac penè orbis alte- quæſiui. non enim in promptu erat. Deinde non peti- d dixiſti: nec, velle te, ſed cupere: non nigrā, ſed ex Ae- ia: nec dedi, ſed relictis reb. omnib. quæſiui. Quid hic xquiſitum? quid non ita expreſſum, vt nihil addi poſ- orrò.] Deinde, vel poſtea, vel multo poſt. Eunuchum o velle.] Eunuchos à Perſis inſtitutos putant ex ca- . A Babylonijs enim Hellanicus autor eſt id habuiſſe. ichum porrò dixti velle te.] Vide quemadmodum ius faciat quod præſtitit, non ſimul imputat duo mā- ſed primo puellam, deinde Eunuchum. Quia ſolæ ur his reginæ.] Illam, quia ex Aethiopia, hūc, quia is reginæ vtuntur. Quid tale Thaidi riualis dedit? næ.] Id eſt diuites. ſed ἐμφατικώτερον eſt. Quia ſolæ ur his reginæ.] Variè Eunuchum dixit, & intulit ; Si quiſquam eſt qui ſe placere ſtudeat bonis quam nis, & minimè multos lædere, in his poeta hic nomen tur ſuum. Reperi.] Plus eſt quam emi. Et vide quā js, & ampliſſimis verbis vſus eſt. quia & ancillam ex opia, & Eunuchum quo ſolæ vtuntur reginæ: illam ui, & hunc repperi: neutrum enim horum facilè po- erat. Quia ſolæ vtuntur his reginæ.] Notā quum chum in ſingulari numero præpoſuerit, His, ſubiun- d his non ad Eunuchum retulit, ſed ad delicias, aut ale: quia ſolæ vtuntur huiuſmodi delicijs ſeruitiiſq; . Et oratorie hic ſubdidit, quod in ancillula præter- uia nulla Aethiopiſſa honeſta dici potuit. Et reginas diuites dicit: vt in Phormione, Regē me eſſe oportuit. ninas decem pro ambobus dedi.] Recentiora ia, grauiora aduerſum ingratos ſunt. Ergo à tempo- citur exprobratio. Pro ambob. dedi] Melius am- precium dixit, quam vt ſeparatim diceret quantu- rit ancillulam nigram, de qua mox dicetur, Hic ſunt inæ. Nam cōſtat Eunuchum ſolum emptum eſſe mi- inti: vt ipſe Parmeno confitebitur ſeni. Tamen mptus abs te.] Et hoc ſeruatur in beneficijs. Nam t ſunt, ceſſantibus meritis eorum quibus præſtan- hæc facta abs te ſpernor. Sic Verg. nos munera tē- ippe tuis ferimus, famāq; fouemus inanem. Et, Vel

quas tulit. Cũ interrogatione, aut cũ increpatione ꝓferr
teſt. Ob hęc facta abs te ſpernor.] *Hic eſt duplex pro*
ciatio: vel per inuidioſã ꝓlationẽ, vel per interrogation
meli⁹ hoc modo, quã interrogatiuè ꝓfertur: hic.n.eſt m
grauior illo. Quid iſtic?] *Hoc aduerbiũ cõſentire incip*
eſt, & eſt ἔκλειψις: deeſt.n.remoramur, aut quid tale.
pio abducere.] *Abducere dixit, tanquã ab ſtulto. ne*
verum meritum, ſed per fraudem, Cicero, Per vim, atq
lum abducta ab Rhodio tibicine. Atque hac re a
tror.] *Non dicit qua. hoc eſt ex te. Veruntamen ſcit m*
trix, contemptione quadam negari. Ergo fingit ſe vinc
adoleſcentem molliat: & ipſa cedit, vt & ille remittat p
faciam Potius, quam te inimicum habeam.] *H*
tum loquitur, tanquam magis ipſa amet Phædriam, q
ab illo ametur. Te inimicum habeam.] *Huic co*
rium eſt, Vt te amicum habeam. Faciã vt iuſſeris.
voluntate, nec vultu conſentientis hoc meretrix agit
callidè tentat omnia. num quia perſiſtendo non p
quod expectabat: docet Phædriam etiam ipſum neg
tius negare quod poſcitur: & adeò hoc ſubtile eſt, vt
impetrauerit. Peruulgatum eſt enim, Quod ſumma
fenderis, quum extorqueretur: hoc idem poſtmodi
mitte remittenti. Vtinam iſtuc verbum.] *Et iſtu*
bum, pro tota ſententia. Verbum pro dicto. Sed p
ἀξίωμα, id eſt, ſententia vel enunciatio quæ vno liga
aſtringitur verbo, verbum à veteribus dicebatur. E
mo, ac verè diceres.] *Certe, quia, & qui ex animo*
fallat tamen. Potius quam te inimicum habean
tum in animum Phædriæ hoc deſcendit, vt etiam
quod amica dixerat adulãdo. Sincere dici: quidui
ſem perpeti. *Sincerum, purum, ſine fuco & ſimp*
mel ſine cera. Bene ergo, vt mel, blandimentum me
dulce fatetur: ſed negat eſſe ſincerũ. Victus vno v
Vtinã iſtuc verbũ. Et vno verbo, vt diximus, ſic ac
verbum dictum intelligas, quod verbo complectitur
pletæ ſentẽtiæ pronunciationẽ, quod ἀξίωμα nomina
Labaſcit.] *Omnia inchoatiua triſyllaba, fere med*
ducta enunciantur. Victus vno verbo quam
Quam cito ait, qui illum falſa lachrymula vinci c
rat poſſe. Prius factum eſt vno: victus eſt verbo,

ı non ex animo miſera dico?] *Quod ſenſit multum ıiſſe, hoc Thais inculcat animo amici ſui. Et ego, vide ıtum ſignificet. Conuenit hoc pronomen blande multa obranti, vt Virgilius, Mene fugis?* Quam ioco rem ıilli.] *Contra illud refertur quod ait Phædria, Nónne nihi dixti cupere te ex Aethiopia ancillulam: relictis s omnibus quæſiui: Sed hoc vehementius & diſer- Quam ioco rem voluiſti? non munus, inquit, ſed quod eſt rem, non ſerio, ſed ioco, à facilitate præſtantis. Et iſti, non etiam dixiſti. Mirandum obſequium, ex voto ıi pendens. Non expectat imperium: ne voluptati mo- , dum iubetur. Tum illud quod ait, Perfeceris, nónne us hoc verbi & potentiam Phædriæ circa amicam, & obſequium vehemens, & rerum difficultatem quæ tæ ſint, monſtrat, atque omnem obierit querelam lria?* Ego impetrare nequeo hoc abs te.] *Tu & & non petiſti, cum perfeceris tamen. At ego hoc im- re non poſſum.* Saltem vt concedas ſolum.] *Ar- additum ſaltem, & ſolum. Et bene, concedas, vt vo- ıtis ſit, ſic enim dixit ſupra, Sine illum priores partes aliquot dies apud me obtinere.* Verum ne fiant iſti ıti dies.] *Facete biduum decuplauit, & ſimul quia ex n ratione ſunt viginti, ex qua duo, & ex qua viginti, nti, duo millia, & ſic deinceps.* Profecto non plus ıum, aut.] *ἀποσιώπησις ſecunda.* Hoc modo ſine te em.] *Noue nunc, non de te exorem, ſed te exorem, & bſolute.* Faciundum eſt quod vis.] *Non quod opor- d quod vis dicendo, multũ addidit obſequio ſuo.* Bene .] *In conſuetudinem venit, Bene facis, & bene feciſti, ndicantis eſſe, ſed gratias agentis.* Merito te amo.] *amoris mentionem ad auferendam ſuſpicionem con- tus Phædriæ fecit.* Rus ibo.] *Et hoc amatorium eſt, ò- vrbem ſine amica. Nec dixit, ibi ero ſed,* Ibi hoc me erabo biduum. *Pronunciandum eſt Biduum ac ſi ſet biennio.* Ita facere certum eſt.] *Ex his apparet s, quã ſibi amator hoc ægrè imperet.* Mos gerundus haidi.] *Cũ pronunciatione & geſtu, vt oſtendat quã moris ſit, vt Thaidi mos geratur.* Huc fac illi ad- itur.] *Eunuchus & ancilla, figurate illi, ſed præualet ſ maſculinũ. Adducatur, p adducito eos. Et bene adie-*

ctum eſt, ne dilatis ob retentionem muneribus, non pr deret actus fabulæ. & ſimul quia abſentia Phædriæ eſt, dum per Chæream ludificatur meretrix. In hoc bi Thais vale.] *Nunc Vale abſceßum ſignificat, non ſalu tionem, nam ſi mera ſalutatio eſt, biduo ſolum amicam lere optat, ſed præſcribere conatur quanto tempore a turus ſit, & ſimul oſtendit, quam inuitus abſcedat.* In biduum Thais vale] *Accuſatiuo vtens caſu expreſſ matoris impatientiam. Biduum dicens, præſcripſit de pore. Et vale, maiorẽ vim habet ex dolore diſcedentis, q obſequio ſalutantis.* Et tu. nunquid vis aliud?] *Vale audiendum ſalutatorium. Et ſubintelligendum eſt p ſculum dici, Nunquid vis aliud? quaſi recte factum.* C milite isto.] *Iſto bene additum, quaſi odioſo, vt alibi, vero mitte Demea tuam iſtam iracundiam, & Vergi Aut quid petis iſtis: Hæc enim pronomina ſpernentis odiumque monſtrantis.* Præſens abſens.] *καινὸζηλον* deſyderes.] *αὔξησις: quia plus eſt amore deſyderium.* expectes, me ſomnies.] *ἐπαναφορὰ prima. Cum a & deſyderare ſit volũtatis atque etiamnum obſequij niare, ſatis amatoriè dictum eſt.* Me ſperes.] *Cum m pectes, iam dixerit, quid ſibi vult iterum me ſperes? ſpem, & expectationem hoc intereſt: quia expectatio torum eſt: ſpes vero, incertorũ. Expectatio, propinquar rũ: Spes longinquarũ rerũ. Expectatio deſtinat tẽpus: non deſtinat. An me ſperes idẽ facere? Id eſt, de te cogi vt ſit ſperes, credas: vt ſtatim in ſubditis inuenies. N fratrem ſpero iã propemodũ repperiſſe.* Me te obiect *Septimus caſus me.* Mecum tota ſis.] *Toto animo. N nunc animum vult eſſe non corpus. & ſimul quod i eius corpore patitur, id vult militi eius mente contin tanquam penitus excluſo ab amica.* Quando ego tuus.] *Animus ſcilicet.* Me miſeram, forſitã hic m *Recte Thais nunc partem argumenti exequitur taci pud Phædriam propter præſentiam ſerui: quem poeta ita neſcire, vt audeat ad vitiandam virginem ſubor Chæream.* Atque ex aliarum ingeniis nunc me i cet.] *Hic Terentius oſtendit virtutis ſuæ eſſe, vt perm tas perſonas noui indicat: & tamen à conſuetudine recedat: vt puta meretricem bonam cum facit, capia*

& delectet animum ſpectatoris. Neque me finxiſſe quicquam.] *Aut dixiſſe debuit dicere. aut abundat , aut ideo quia & vanum aliquid fingi potuit: vt ..., Si vanum, aut falſum, aut fictum eſt.* Eſſe quẽquã iorem.] *Melius quenquam, quàm ſi dixiſſet, militem quam chariorem.* Quenquam chariorem.] *Quaſi trix non charum alterum , ſed chariorem negat.* Et quid huius feci.] *Huius abſolute aut per ἔκλειψιν, ſit Rei In Hecyra, Ne quid ſit huius oro. In Heautonrumenon , Nihil me iſtius facturum patri , aut quid iſtis?* Quicquid huius.] *Rei ſubaudiendum eſt: quod excluſi foras.* Spero propemodum.] *Noue ſpero ·edo vel confido. Propemodum ideo, quia hominẽ qui- ..ouit, ſed fratrem eſſe virginis nondum probauit.* A- nobilem.] *Adeo, pro nimis poſitum eſt , aut pro ex- ...a particula.* Atque expectabo dum venit.] *Futu- ...ictum promittere voluit: non quod aliquis geſtus ſit ...lantis.*

ACTVS II. SCENA I.

PHAEDRIA. PARMENO.

...ita vt iuſſi, deducãtur iſti. PA. faciam. PH. at di- ligenter.* PA. Fiet. PH. at maturè. PA. fiet. PH. Troch. tetra. catalect. niſi tollas è verſu (iſti.)

...tne hoc mandatum eſt tibi?

. Ah rogitare? quaſi difficile ſit.

...am tam aliquid facilè inuenire poſſis Phædria, * Troch. cat

...m hoc peribit. PH. ego quoq; vnà pereo, quod * lãb. dimet

...hi eſt charius. T. och. tetrã

...tud tã iniquo patiare animo. PA. minimè: quin Trimet. iãb

...tum dabo. ſed nunquid aliud imperas?

...unus noſtrum ornato verbis quod poteris: &

...i æmulum quòd poteris, ab ea pellito.

...emini , tametſi nullus moneas. PH. ego rus i- Iãb. ſcazo

..., atque ibi manebo. catalecticus

...cenſeo. PH. ſed heus tu. PA. quid vis? PH. cenſen'

...ſſe me obfirmare, &

...eti ne redeam interea? P. téne? non hercle arbi- Trochaici.

...or.

...aut iam reuertère: aut mox noctu te adigent

...rſum inſomnia.

Elide duos. PH. Opus faciam, vt defatiger vſque, ingrat dormiam.

PA. Vigilabis laſſus: hoc plus facies. PH. abi ſis: dicis Parmeno. (dul

Iamb. tetrã. Eijciunda hercle hæc mollities animi: nimis m

Tandem ego non illa caream, ſi ſit opus, vel te triduum? PA. hui

Trochaici. Vniuerſum triduum?* vide quid agas. PH. ſta tentia.

*(Vide) pyrrichius.

PA. Di boni quid hoc morbi eſt? adeon' hor immutarier

Ex amore, vt non cognoſcas eundem eſſe? ho mo fuit

Minus ineptus, magis ſeuerus quiſquam, nec r continens.

Sed quis hic eſt, qui huc pergit? at at hic quid parasitus Gnato

Militis: ducit ſecum vnà virginem huic dono,

Facie honeſta: mirum, ni ego me turpiter hod dabo

Cum meo decrepito hoc Eunucho. hæc ſup pſam Thaidem.

FAc ita vt iuſſi.] *Iam amatorium multiloquiũ & loquiũ continet iſta actio: nam & repetit quod i eſt: & id facit magis & odioſe nimis.* Ah, rogitare difficile ſit.] *Deeſt Vis, vel pergis: vt ſit, rogitare Vel Te, ſi ipſum reſpicit: vel Hunc, ſi auerſus hoc a ſit, Ah, rogitare te? aut, rogitare hunc? Et diſtinct. terpoſita inferendum vitioſè, Quaſi difficile ſit mandat. Ita & ineptiam nimiam circa hoc ſolliciti ris expreſſit: & oſtendit nihil eſſe facilius, quã dedi meretricem munera. cum contra illud ſit difficillim ſcenti aliquid nõ dare. Rogitare? ſubauditur te, vt eſt te rogitare, quaſi ſit difficile complere quod iube* quid inuenire poſſis.] *Inuenire, acquirere. Sic i Non quæris patri quo modo obſequare; & vt ſeru labore inuenerit. Nam ideo à præcedenti etiam dicitur.* Quàm hoc peribit.] *Deeſt facile: vt ſit hoc peribit.* Quod mihi eſt charius.] *P mihi ſum charior: ſed ego, dixit abſolutè,*

s huic pronomini Quod. Quin effectum dabo.] *Quin imò, vt in Heaut. Quin nolo mentiare.* Sed nunquid ud imperas?] *In his ſeruus nihil vult, niſi coactus fa- e, propter maiorem dominum; ſic & alibi, Iubéſne in- it? reſpondente ei Chærea, rogo atque impero.* Munus ſtrum ornato verbis.] ἠθικῶς *non dixit meum, quaſi Parmenonis ſit.* Et iſtum.] *Id eſt moleſtum & odioſum: n hoc ſignificat iſtum.* Ab ea pellito.] *Ab ea, ab eius mo: & non pelli facito, ſed pellito.* Tametſi nullus oneas.] *Properat ſeruus carpere vaniloquium domini. nullus pro non, ſic in Hecyra, Nullus dixeris Plaut. in nummo, Nullus credas.* Ego rus ibo.] *Et hoc iam di- um eſt: ſed oſtendit quam moleſtè id incipiat Phædria.* enſen' me.] *Arbitraris vt Cenſores, qui morum alieno- m habent ſummum arbitrium. Et ideò hoc putat non ſere, quia ipſe deſiderat fieri.* Poſſe obfirmare & per- ti.] *Verba ſunt deſperantis. non firmare, ſed obfirmare: n pati, ſed perpeti.* Téne.] *Te quod ait, hanc vim habet: ſignificet perditum amore Phædriam eſſe.* Nam aut m reuertère.] *Modo Iam pro ſtatim.* Te adigent hor- m.] *Hoc eſt ad vrbem agent.* Inſomnia.] *Vigiliæ. Legi- r & adiget, vt ſit inſomnia numeri ſingularis.* Vt defa- ger vſque.] *Ordo eſt, vſque vt defatiger.* Ingratus vt ormiam.] *Id eſt etiam inuitus & coactus. Nam ingratis m vltro ſignificat, quia vltronea grata ſunt: ingrata, quæ inimicis fiunt, ac recuſantibus.* Nimis me indulgeo.] *e ſic veteres, quod nos mihi dicimus. Alibi, Te indulge- nt: tibi dabant.* Tandem non ego illa caream, ſi t opus, vel totum triduum?] *Sic cœpit, tanquam ali- uid foret dicturus magnificum: non autē eſt* πυρὸς πεισ- *μίαν: ſed verè amator magnum hoc putat.* Vel totum iduum.] *Magna profeſſio virtutis, cum biduo ſit opus, iduo poſſe durare. Et totum triduum, dicit vniuerſum riduum* εἰρωνικῶς, *quaſi ſit triduum in multo numero.* Vide quid agas.] *Sic dicitur magna aggredientibus.* Stat ententia.] *Et vultu & geſtu magis ſpectabile quod di- it, ſtat ſententia: vel maxime eo quod tanto ſonitu hæc de e promittat Phædria continuo rediturus: vel potius non cceſſurus ad villam. tantum autem aberit, quantum tem- oris opus eſt ad vitiandam virginem.* Quid hoc morbi

eſt? *Excuſatio amoris, quando non culpa, ſed morb. eſt.* deon' homines immutarier ex amore, vt non gnoſcas eundem eſſe?] *More ſuo à plurali numer ſingularem ſe conuertit.* Vt non cognoſcas eund eſſe?] *Non ſolent ſtulti induci adoleſcentes: & ideo a morem retulit ſtultitiam Phædriæ.* Minus ineptus, r gis ſeuerus.] *Niſi enim hoc eſſet, quid eſſet quod il mulier preferret militi? aut quid relinqueretur propri perſonæ militis, ſi & hic ſtolidus eſt?* Magis ſeuerus q quam, nec magis continens.] *Animaduerte vt a Terentius Magis addere poſitiuo, potius quam compar uum facere. Nam neque ſeuerior, neque continentior, valuit dicere, quam magis ſeuerus, & magis contin* Hic quidem eſt paraſitus Gnato.] *Hæc apud Men drum in Eunucho non ſunt, vt ipſe profeſſus eſt, par perſona & militis: ſed de Colace tranſlatæ ſunt.* Facie l neſta.] *οἰκονομία, qua oſtenditur amaturus Chærea, ſi dem hanc Parmeno ipſe miratur.* Facie honeſta.] *Virgilius, Et lætos oculis afflarat honores. Et mox idem me dij ament honeſtus.* Ni ego hodie me turpiter dabo.] *Ni dabo, pro dedero. Vergil. Quamuis ſolus A cælo deiecit ab alto.* Cum meo decrepito Eunuch *Facete Meo ad paraſitum retulit cum pulchro munere nientem. Et præparatio eſt ad ducendum Chæream pot quam deformem Eunuchum.* Decrepito hoc Eu cho.] *Decrepiti ſunt dicti, quorum crepitu & plang familiæ fuerant iam conclamata funera.* Hæc ſupera pſam Thaidem.] *Hoc ſic accipias, non vituperare Th dem, ſed tanquam ὑπερβολικῶς dici. Ideo addidit Ipſ quaſi nimiæ pulchritudinis. Et bene ipſam, prop quam datur.*

ACTVS II. SCENA II.

GNATO, *paraſitus.* PARMENO.

Troch. tetra. catalectici.

DI immortales, homini homo quid præſtat? ſtu intelligens

In (Quid) eliditur d.

* Quid intereſt? hoc adeò ex hac re venit in me tem mihi:

Conueni hodie adueniens quendam mei loci hi atque ordinis,

Homine

nem haud impurum, itidem patria qui abli-
ierat bona.
ſentum, ſqualidum, ægrum, pannis an-
que obſitum.
iſtud ornati, inquam? quoniam miſer quod
ui, perdidi: hem
edactus ſum? omnes noti me atq; amici de-
int. (ignauiſſime?
o illum cōtempſi pre me: quid homo inquam
e paraſti, vt ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi?
l conſilium cum re amiſti?*viden' me ex eo- *Niſi elidas
ortum loco? (ris? l in (ſimul)
lor, nitor, veſtitus, quæ habitudo eſt corpo- iambicus eſt,
habeo, neque quicquam habeo: nihil cùm & in Troch.
nihil deſit tamen. eliditur u in
infelix neq; ridiculus eſſe, neque plagas pati (viden') niſi
n, quid tu his rebus credis fieri? tota erras via. legas (vide.
ſti fuit generi quōdam quæſtus apud ſeclum
s. (ueni viam.
ouum eſt aucupiū, ego adeò hanc primus in-
ius hominum, qui eſſe primos ſe omnium re-
volunt,
nt tamen: hos conſector: hiſce ego non paro
vt rideant, (mul.
; vltrò arrideo, & eorum ingenia admiror ſi- In ſed elidi-
uid dicunt, laudo: id rurſum ſi negant, laudo tur d.
uoque.
quis, nego: ait, aio. poſtremò imperaui ego Iamb. tetrā.
mihi (mus. Trochaici.
aſſentari, is quæſtus nunc eſt multò vberri-
itum hercle hominem, hic homines prorſus Iamb. ſcazō.
ultis inſanos facit. (vbi venimus, trimet. catal.
um hæc loquimur, interea loci ad macellum *(Aucupes)
rrunt læti mi obuiam cupedinarij omnes, videtur adie-
i, lanij, coqui, fartores, piſcatores, *aucupes, ctū: nā & re-
s & re ſalua, & perdita profueram, & pro- pugnat ver-
ſæpe: ſui, nec poni-
nt: ad cœnam vocant: aduentum gratulantur. tur à Donato.
i miſer famelicus videt me eſſe in *tantum *Aliàs, (tan-
orem, to honore.)

Et tam facile victum quærere: ibi homo cœ
obſecrare,
Vt ſibi liceret diſcere id de me: ſectari iuſſi.
Si pote, tanquam philoſophorum habent d
næ ex ipſis
Vocabula, paraſiti itidem vt gnatonici voce
PA. Viden' otium, & cibus quid faciat alienu
ſed ego ceſſo
Ad Thaidem hanc deducere, & *rogitare ad c
vt veniat?

Alias (rogare.)

Sed Parmenonem ante oſtium* Thaidis triſ

Alias (Thais)

Riualis ſeruum: ſalua res eſt, nimirum hic h
frigent.
Nebulonem hunc certum eſt ludere. PA. h
munere arbitrantur
Suam Thaidem eſſe. GN. plurima ſalute Pa
Summum ſuum impertit Gnato. quid agit
ſtatur. GN. video.
Nunquid nam hic quod nolis vides? PA.
credo. at nunquid aliud?
PA. Quidum? GN. quia triſtis es. PA. nihil e
GN. ne ſis: ſed quid videtur
Hoc tibi mancipium? PA. non malum hercle
ro hominem. PA. vt falſus animi eſt.
GN. Quàm hoc munus gratum Thaidi arbi
ſe? PA. hoc nunc dices,
Eiectos hinc nos. Omnium rerum heus vi
G. Sex ego te totos Parmeno hos menſes
reddam,
Ne ſurſum, deorſum curſites, néue vſque a
vigiles.
Ecquid beo te? PAR. men'? papæ? G. ſic ſo
cos. PA. laudo.
GN. Detineo te: fortaſſe tu profecturus aliò
PA. Nuſquam. GN. tum tu igitur paulum d
peræ, fac vt admittar
Ad illam. PA. age modo, nunc tibi patent f
quia iſtam ducis.
GN. Num quem euocari hinc vis foras? PA
duum hoc prætereat:

mihi nunc vno digitulo fores aperis fortu-
tus,
ı iſtas faxo calcibus ſæpe inſultabis fruſtra.
Etiam nunc hic ſtas Parmeno? eho númnam tu
relictus cuſtos,
uis forte internuncius clam à milite ad iſtam
rſitet?
acetè dictum, mira verò militi quæ placeant.
ideo herilem filium minorem huc aduenire.
r quid ex Piræo abierit. nam ibi cuſtos publicè
: nunc,
temere eſt, & properans venit: neſcio quid
cunſpectet.

mmortales homini homo quid præſtat?] *In hac ena non ſtans, ſed quaſi ambulans perſona induci- Conſtitit tamen aliquantulum, intuens ſpectatores, ſecum loquitur. Exprimit autem paraſitum: & ſub verbis corruptos mores in aſſentationem oſtēdit, pror- : honeſtæ quoq; perſonæ in huiuſmodi culpa inuentæ vt alibi, Obſequium amicos, veritas odium parit.* Di ortales.] *Hoc iam mire, & pro ſeculi ac temporum henſione ſatyrice Terentius, quod apud eum ſtultum : ſimplicem paraſitus, & intelligentem malum.* Di imtales.] *Admirātis exclamatio eſt, cum paraſiti geſti- ione.* Di immortales homini homo quid præ-] *Morata narratio à ſentētia incipi ſolet: quæ dicitur ωϑιον.* Homini homo quid præſtat?] *Alij diſtin- tt. quid præſtat ſtulto intelligens. Alij ſtulto intelli- quid intereſt? quia ſic veteres loquebantur.* Quid in- ſt.] *Hoc admirantis eſt: & ideo ſic pronunciandum.* ıueni hominem.] *Conueniſſe, non vidiſſe tantum, tiam colloquutum fuiſſe ſignificat.* Mei loci atq; or- s.] *Loci ingenuum: ordinis, pauperē. Illud natalium, ortunæ eſt.* Hominem haud impurum.] *Non dixit igum: quia hoc ipſum probat: ſed non auarum, non robum. Et ſic laudamus eos, in quibus nihil eſt quod nopere efferamus.* Itidem patria qui abligurierat a.] *Hoc ioculari vultu dicitur. Et eleganter ex perſona ſiti non culpātur quod comederit bona.* Abligurie-

rat.]

rat.] *Suauibus eſcis conſumpſerat. Nam ἀπὸ τ̃ λιχ ligurire: & λιγυρὸν Græci ſuaue appellant.* Videc tum.] *Quam bene Video, poſtquam dixit conuem, t pus mutauit & verbum.* Sentum.] *Horridum.* Scu *Ad horrorem retulit.* Squalidum] *Ad ſordes* Aeg *Ad maciem.* Pannis annisque obſitum.] *Ad veſt & ad triſtitiam. Sed pannis & annis, μωρολογίαι par rum ſunt.* Pannis annisque obſitum.] *Vel par venalitate καθ' ὁμοιοτέλευτον dictum: vel quia Ho dixit αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι: miſeriæ ſentum deditum. Vnde hinc magis triſticia g tasque diſplicuit aliena ſemper ab omnibus paraſitis* nisque obſitum. *Bene addidit annis: quia vt qu miſerior eſt, ita ſenior videtur.* Obſitum.] *Vt ſenti xit obſitum μεταφορᾷ ab agro.* Quid iſtuc ornat quam?] *Scire nos conuenit: cum recto caſu profert terrogatio, non eſſe contumelioſum: vt ſi dicas, Quis h mo eſt? ſi autem in obliquo, contemptum ſignificat Quid hoc eſt hominis? quid mulieris? quid ornatus?* iſtuc ornati, inquam?] *Ornatus τῶν μέσων eſt ad cus & ad turpitudinem. Vel ſimpliciter pro accipe ρωμικῶς. Et ornati, vt ſenati, antiquus genitiuus.* (habui, perdidi.] *Non dixit id, quod erat, comedi, au ſumpſi.* Hem, quo redactus ſum?] *Vel habitum vel corpus oſtendens hoc dicit. Nec quicquam hic media conſuetudine collocatum eſt.* Omnes noti m que amici deſerunt.] *Sententioſè atque mordac mores.* Hic ego illum contempſi præ me.] *Hoc eſt Homo homini quid præſtat, ſtulto intelligens?* itáne ſti te.] *Quàm obiurganter, tanquam in illo ſit, quod eſt. Et alibi, Nam nemo illorum quiſquã ad te venit ita paret ſeſe, vt abs te blanditiis quam minimo ſuam voluptatem expleat. Et hoc propriè verbum ad mendam inhumanitatem & ignauiam factum eſt.* V nulla reliqua in te ſiet tibi?] *Sententioſè, ad illud & Vergilius ait, Ponite ſpes ſibi quiſque.* Vt ſpes reliqua in te ſiet tibi?] *Bene: quaſi qui rem à fortu ceperit.* Simul conſilium cum re amiſti?] *Vergil. miſerum fortuna Sinonem Finxit, vanum etiam m cemque improba finget. Et Salluſtius, Neque fo*

ippe quæ probitatem, induſtriam aliasq́; bonas ar- dare, neq; eripere [illegible] *iquam poteſt. Ego hæc in- tio, increpantis eſt: nec deſidera. reſpõſionem. Nam m in bonis anim: Res, in poteſtate fortunæ.* Ex eo- co.] *Ex eadem fortuna.* Qui color, nitor, veſti- æ habitudo eſt corporis?] *Hoc contra illud, Vi- num, ſqualidum, ægrum, pannis annisque obſitum. go ad ſentum: Nitor ad ſqualidum: Veſtitus ad pan sq́; obſitum: Habitudo corporis ad ægrum refer-* nnia habeo.] *At quod habui, perdidi.* Neque iam habeo.] *Ad mei loci atq; ordinis hominem.* abitudo eſt corporis.] *Plautus in Epidico, Cor- r Hercle atque habitior. Omnia habeo, Ad indu- etulit. Neq; quicquam habeo, Ad fortunæ culpã. denuò, fortunæ crimen, Cùm nihil eſt: Ad ſuam Nihil deſit tamen.* Omnia habeo, neque quic- abeo.] *Alterum horum neutrúmve poteſt cui- lere: vtrumq; nulli.* Nihil cum eſt, nihil deſit ta- *Figura ὀξύμωρον. vt apud Verg. Sequiturq́; ſequen Cicero, Cum tacent, clamant.* At ego infelix, ne- iculus.] *Iam trãſit* ἀπὸ τοῦ μιμητικοῦ πρὸς τὸ περ- *'t ego infelix neq; ridiculus. Vehementer inuectus mpora & mores poeta ſub hac perſona: in qua ho- ta inducit pœnitere probitatis ſuæ, vt ſe infelicem, ſtum dicat. Et non, Nolo: ſed, Non poſſum.* Quid bus credis fieri?] *Dum quis ridetur, aut vapu-* a erras via.] παρόμοιον *per* μεταφοράν. Apud ſe- ius.] *Scilicet quum eſſent tempora meliora.* Hoc eſt aucupium.] *Vide quid interſit, quum illud dicat, hoc aucupium: illud de ſapientibus, hoc de* nueni viam.] *Adeo nouum eſt aucupium.* Eſt ominum.] *Quia multi ſunt huiuſmodi, non di- nes ſunt: ſed, eſt genus hominum.* Hiſce ego non vt rideant.] *Quia ille dixerat, Ego infelix neq; eſſe, neq; plagas pati poſſum.* Sed his vltro arri- *uid eſt, His arrideo? aut veluti pareo, id eſt, obſe- t veluti dictis delector. Atq; arrideo, non ſicut in fieri ſolet, vt his arrideatur à regibus, quum po- lictis factisq́; rideant alienis: hic eſſe intelligen- m res ipſa indicat ex contrario: nam quod aut ſu-*

prà, His ego non paro me vt rideant; hoc è contrario dit quod ſubiiciatur ex dictis. Sed his vltro arri *Vltro, vera vice, an prior? an etiam inſuper, hoc eſt,* Admiror ſimul.] *Plus intulit, quàm ſi laudo d* Quicquid dicunt.] *Non quod dicunt: ſed, quicqu cunt, id eſt, bene, vel male: ne vel ſi interclusa aſſentatio, ſe impediat: quod contrarium laudauer* rurſum ſi negant, laudo id quoq;.] *Præclarè Te quod à Satyrico de aliis diceretur, id hic de ſe dicent ducit, facetius multo quàm ſi aliter feciſſet: ſcilicet* πλόμφ@ *mores temporum, iam tum vitiatos per a tionem: quod ferè in pleriſque fabulis monſtrat. V in Andria, Nam hoc tempore obſequium amicos, odium parit. Et in Adelphis, Quod te iſti facilem & uum putant, id nõ fieri ex vera vita, neq; adeo ex æ iuſto, ſed ex indulgendo vel aſſeruando, & largiend* gat quis, nego.] *Bene ſic dixit. Negat & ait, co ſunt. Vt Plaut. in Rudēte, Vel tu ais, vel tu negas.* I ſtus nunc multo vberrimus.] *Quàm ille apud ſ prius fuerat. Et vide quemadmodum illiberalē vit neſtiore nomine nominauit aucupium, poſt etiã q nominauerit. * hic inducens.* Scitum hercle ho *Mirè Terentius longæ orationi interloquia quæda bet, vt faſtidium prolixitatis euitet, velut nunc P procul audiens Gnatonem, hæc loquitur.* Interea *Duæ partes orationis cum coniunctæ vnam fecerin tant accentum.* Concurrunt læti mihi obuiã.] *tos, & properos vno verbo oſtendit, & ex aduerſo ſtinantes.* Cupedinarij.] *Varro humanarum reru merius Equitius Cupes, inquit, & Aomanius M ſingulari latrocinio multa loca habuerunt infeſta exilium actis, publicata ſunt bona, & ædes vbi ha*

al. æque. *dirutæ; † neque ea pecunia ſcalæ deum penatum æ ſunt, vbi habitabant, locus eſt vbi venirent ea quæ di cauſa in vrbem erant allata. Itaq; ab altero ma ab altero forum Cupedinis appellatum eſt.* Cup rij.] *Omnes qui eſculenta & poculenta vendunt cupidinis ob alimentum cupedinarij appellantur ſubiecit qui accipiendi ſunt cupedinarij.* Lanij.] *niunt pecora: vnde & laniſtæ dicti, qui laniandis,*

ribus. Sic & Macellum à mactandis pecoribus di- Piſcatores.] *Qui recentem piſcem præbent.* Far- *Qui inſitia & farcimina faciunt.* Cetarij.] *Qui eſt, magnos piſces venditant, & bolonas exercent.* ,Lanij, Coqui, Fartores.] *ἁμάρτημα comicum. ita Romanas res loquitur.* Quibus & re ſalua.] *de meo impenderem.* Et perdita profueram.] *de alieno nanciſcor, & expendo.* Sæpe.] *Expletiuæ tionis eſt.* Ad cœnam vocant.] *Virum ad emen- tiam, an ad conuiuium.* Aduentum gratulātur.] *iuum caſum pro datiuo, pro aduentui gratulātur: ntius propriè expectatorum neceſſariorumq́; dici-* e vbi miſer famelicus videt me.] *Hic oſtendit coēgerit ad diſcendum: & ſimul vide ſecundum inionem loqui paraſitum. Miſerum & famelicū, n honeſtis moribus præditum.* Ille vbi miſer fa- s videt me.] *Vide vt ſententioſè demonſtret ma- nis contagione fieri, exemplis in paruum præua- .Videt mihi hoc prodeſſe, & diſcere optat quod ne- poſſe.* In tanto honore.] *Quia concurrunt, ſa- famelicus à fame & edendo dictus eſt, quaſi fame-* Tam facile victum quærere.] *Quia ad cœnam* Ibi.] *Pro tunc.* Homo.] *Mirè addidit homo, aut n ſuperuacuè Homo. vt, Donat habere viro decus men in armis.* Vt ſibi liceret diſcere] *Quaſi di- m aut artem, tantum autoritatis criminum felici- oſit.* Diſcere id de me.] *Magis de illo, & de me dicebant, quàm vt nos dicimus à me aut ab illo.* iuſſi.] *Propriè: nam & ſectæ philoſophorum ab eo nt.* Ex ipſis.] *Philoſophis ſcilicet.* Ex ipſis voca- *Vt Pythagorica, Platonica. Hoc igitur non eſt con- ad illud quod vult dicere: niſi fortè diſciplinam ipulis poſuerit.* Paraſiti, vt Gnatonici vocen- *on hoc intulit quod cœperat dicere: niſi fortè diſci- pro diſcipulis accipimus.* Viden' otium, & cibus iciat alienus?] *Rurſus Parmeno & facetias dicit, nguit longiloquium paraſiti.* Quid faciat?] *Legi- quid facit: vt ſit figura per modos: pro, quid faciat.* leducere.] *Propriè. nam ducitur quis ad ſuppli- leducitur ad lætitiam.* Et rogitare ad cœnam.]

Vide Paraſitum magis optare ad cœnam Thaidem v *quàm munus capere.* Thaidis.] *Legitur & Thais.* res eſt.] *Quia & ante oſtium, & triſtem video , ſa* *eſt. Nec hoc valet ad lætitiam quod Parmeno eſt, ſe* *riualis ſeruus. Salua res eſt prouerbialiter.* Nebul *Vel furem, quia nebulas obiiciat: vel mollem, vt neb* *vel inanem & vanum, vt nebula eſt.* Hice.] *pro hi* *ſte. Vergil. His certe neq; amor cauſa eſt, vix oſſibus* *quia Hiſce debebat dicere.* Hice hoc munere arb tur.] *Non immerito Gnatonem deridet Parmeno , c* *nitus nouerit meretricis conſilium.* Summum ſi *ἔκλειψις.* Summum ſuum impartit Gnato.] *H* *locutio, paraſiticæ elegantiæ & ſimul εἰρωνίας plena* *& plurimam dicit ei ſalutem , quem ne exiguam q* *velit conuenire : & ſummum dicit eum, qui ne leu* *cus ſit ſibi: & Parmenonem Gnato, non ego te.* Sum ſuum.] *Quàm venuſte, quod ſummum amicum n* *lutet Parmeno.* Quid agitur.] *Pro blandimento, i* *interrogatione nunc ponitur. vt, O noſter quid fit?* *gitur?* Statur.] *Pro, quid agis? ſto. Et facete: nam* *ingredi non licet.* At nunquid aliud?] *Cum iurgi* *illo reſpondet, & ideo repetit dictum Gnato.* Qui *Interrogat interrogantem, ne ipſe reſpondeat.* Nihi dem.] *Dicens nihil, mutauit vultum Permeno in* *ideo illi facetè Gnato agenti hoc ipſum, Ne ſis dixit:* *baret triſtem fuiſſe.* Nihil equidem.] *Pro non, &* *Nihil dixit vt ſequerer ſe. Hoc tibi mancipium. τῶπ* *mancipium dicit puellam, aut virginem.* Non r hercle.] *Inimica laudatio.* Vro hominem.] *Sibi* *ſtu & vultu paraſitico dicit, & pro eo quod eſt, do* *go.* Vt falſus animi eſt.] *Similiter & Parmeno ſ* *ſtu ſeruili: & animi, pro animo ἀντίπτωσις veteru* *ingens es virium, & diues es opum , amabant dice* falſus animi eſt.] *Ex hoc falſus animi eſt, quod pu* *iuſmodi munere capi poſſe Thaidem.* Quàm hoc r gratum Thaidi.] *Mirè inſultat Gnato. Quãto en* *gis munus gratum fuerit, tanto erit riualis excluſi* mnium rerũ heus viciſſitudo eſt.] *Vide locum* *erumpere dolor Parmenonis potuit, niſi cõmiſſa ſe* *& celaret Thaidis conſilium.* Sex ego te totos

eſt totos? an diebus & noctib. vtpote amatoris ſer-
ac per hoc ſine vlla ceſſatione, & intermiſſione. Hos
es.] *Hos, qui nunc aguntur, id eſt, hoc tēpore.* Quæ-
eddam.] *Facete, quaſi hoc ipſe fecerit: & hoc eſt*
tit, Plurima ſalute Parmenonem ſummū ſuum im-
Gnato: tanquam amico conſulat. Ne ſurſum de-
curſites.] *Quod eſt laboris.* Neve vſque ad lu-
igiles.] *Quod eſt exitij.* Sic ſoleo amicos.] *Hoc*
ῶς. Detineo te.] *Valde teneo.* Fortiſſis tu profe-
alio fueras.] *Vult exprimere confeſſionem, quod*
idem venerit, ſed intrare non poſſit. Paulum da
operæ.] *Hoc quaſi ſupplicantis vultu ad irriſionem*
. Paulum da mihi operæ.] *Propriè [illegible]itur,*
me. Sic in Adelphis. Hæc opera vt aata ſit? Nunc
tent fores.] *Ex eo quantum licere oportuit oſtē-*
nam miſerè nihil illi liceat Parmenoni. Quia iſtā
] *Hoc quaſi ad Gnatonem: ſed lente. ac ſub lingua*
erat. Num quenquam euocari hinc foras?]
ſe intrare non poteſt. Sine biduum hoc præ-
] *Et hoc lentius. nam ſi aliter pronunciaueris, ſe-*
duntur. Qui mihi.] *Mihi τῶ [illegible] dictum*
tunatus.] *Vt ipſe videris tibi.* Næ tu] *Næ valde.*
bis fores.] *Salluſtius, Multos tamē ab adoleſcen-*
s inſultauit. Næ tu iſtas ſaxo calcibus.] *Mira*
tia, in qua vtraq; ὑπερβολὴ expreſſiſſima eſt. nam
no digitulo minus aliquid dici poteſt, neque calci-
e inſultabis, aut amplius, aut ingentius. Num
Hic Nā abundat: vt quidnam. Relictus cuſtos.]
ctus, quaſi ab excluſo. Ne quis forte internun-
Propriè, internuncius. Ne quis forte internun-
Ex his verbis datur intelligi, paraſitum è domo me-
egredi. Ne quis fortè internuncius, clàm à mi-
iſtam curſitet.] *Et hoc facetè: quaſi ipſe ſibi Thai-*
im vendicauerit: quod miles facit. Facete di-
εἰρωνικῶς, quia inſacete. Mira verò militi quæ
it.] *Mira pro mirum. Vergilius: Nota tibi. & eſt*
Quid mirum eſt, inquit, facete loqui eum, qui
aceat? Poteſt tamen & pluraliter intelligi. Sed
erilem filium.] *Non poteſt Terentius πρόφιμον*
dicere, & ideo herilem filium dicit. Miror quid

ex Piræo abiecit.] *Hic cauſa oſtenditur, cur poteſt i tus eſſe vicinis, & pro eunucho fingi.* Mitor.] *Pro n* Miror quid ex Piræo abierit.] *Vt ex Piræo diſcee ſymbola amicorũ: vt huc perueniret omiſſo negotio. ctus virginis fecit.* Nam ibi cuſtos publice.] *Ad predonum incurſus illic excubabat iuuentus Attica ræum, vt Sunium, eſt maritima & acceſſu littoris clementior.* Publice eſt nunc.] *Nunc ambigua a ctione poſitum eſt.* Et properans venit.] *Mire lo rum ante formauit, vt geſtus verba præcedant, verb bitum conſequantur.* Non temere eſt.] *Vt Verg Haud temere eſt viſum.*

ACTVS II. SCENA III.

CHÆREA *adol.* PARMENO *ſeruu*

Creticus. OCcidi,
Oct.iamb. Neq; virgo eſt vſquam: neq; ego, qui illã è ſpectu amiſi meo.
Vbi quæram? vbi inueſtigem? quem percõter? inſiſtam viam?
Incertus ſum: vna hæc ſpes eſt, vbi vbi eſt, diu non poteſt.
O faciẽ pulchrã: deleo omnes dehinc ex anim
Troch. tetram. Tædet harum quotidianarum formarum. PA ce autem alterum,
Neſcio quid de amore loquitur: ô infortunati
Iãb. tetram. catalecticus. Hic verò eſt, qui ſi amare occeperit, ludum io
Iãbici acat. Dices fuiſſe illum alterum, præ vt huius rabi dabit.
Iamb.tet.cat. CH. Vt illum dij, deæq; ſenium perdant, qui n die remoratus eſt,
Tetra. acat. Meq; adeò, qui reſtiterim: tum autem, qui ill flocciſecerim.
Sed eccum Parmenonem: ſalue. PAR. quid tu ſtis, quid've es alacris?
Vnde is? CH. ego neſcio Hercle, neq; vnde ea que quorſum eam:
Dimet. iãb. Ita prorſum oblitus ſum mei.
PAR. Quî quæſo. CH. amo. PAR. hem. CH. t Parmeno oſtendes qui vir ſies.

:e mihi ſæpe pollicitum eſſe, Chęrea aliquid inni
o quod ames: in ea re vtilitatem ego faciam vt gnoſcas meam.
in cellulam ad té patris penum * omne con- rebam clanculum. al.omnem.
Age inepte. CH. hoc hercle factum eſt: fac ſis nc promiſſa appareant:
ideo digna res eſt, vbi tu neruos intēdas tuos.
ſimilis virgo eſt virginum noſtrarū: quas mas ſtudent
ſſis humeris eſſe, vincto pectore, vt graciles it.
i eſt habitior paulò, pugilem eſſe aiunt: dedut cibum,
tſi bona eſt natura, reddunt curatura iuns.
:rgo amantur. PAR. quid tua iſtæc? CH. noua ıra oris. PAR. papæ.
olor verus, corpus ſolidū, & ſucci plenū. PA. i? CH. anni ſexdecim.
los ipſe. CH. hanc tu mihi vel vi, vel clàm, vel :ario Senarij catalect. vterque.
das: mea nihil refert, dum potiar modo.
uid? virgo cuia eſt? CH. neſcio Hercle. PA. vnſt? CH. tantundem. PA. vbi habitat? Iāb. tetram. catal.
: id quidem. PA. vbi vidiſti? CH In via. CH. qua ne amiſti? CH. id equidem Iamb. trimet.
iens mecum ſtomachabar modo: neq;
uā ego hominē eſſe arbitror, cui magis bonę ites omnes aduerſæ ſient.
uid hoc eſt ſceleris? CH. perij. PA. Quid factū CH. rogas?
:ognatum, atque æqualem, Archidemidem ? PAR. quid ni? CH. is, dum ſequor hanc, fit obuiam.
icommode Hercle. CH. imò * enimuero inter: elide ..
icommoda alia ſunt dicenda, Parmeno.
quet mihi deierare his menſibus

* vel, ſupereſt in verſu.

Sex * vel ſeptem prorſum non vidiſſe proximis:
Niſi nunc cùm minimè vellem, minimeq; opus
Eho nónne hoc monſtri ſimile eſt? quid ais? P. ximè.
CH. Continuo currit ad me quàm longè quide
Incuruus, tremulus, labiis demiſſis, gemens.
Heus heus, tibi dico Chærea, inquit: reſtiti.
Scin' quid ego te volebam? dic: cras eſt mihi
Iudicium. quid tum? vt diligenter nuncies
Patri, aduocatus mane mihi eſſe vt meminerit.
Dum hæc * dicit, abiit hora: rogo nunquid veli
Rectè inquit. abeo: cum huc reſpicio ad virgin
Illa ſeſe interea commodùm huc aduorterat
In noſtram * hanc plateam. PA. mirum ni hanc modo (la
Huic quæ data eſt dono. CH. huc cum aduenio
PAR. Comites ſecuti ſcilicet ſunt virginem?
CH. Verùm paraſitus cũ ancilla. PA. ipſa eſt ſci
Deſine, iam conclamatum eſt. CH. alias res ag
PA. Iſtuc ago quidem. CH. noſtin' quæ ſit? di hi: aut
Vidiſtin'? PAR. vidi, noui: ſcio quò abducta ſit
CH. * O Parmeno mi, noſtin'? PA. noui. CH. vbi ſiet?
PAR. Huc deducta eſt ad Thaidem meretrice dono data eſt.
CH. Quis is eſt tam potens cum tanto munere PA. miles Thraſo,
Phædriæ riualis. CH. duras fratris partes præd
PAR. Imò enim ſi ſcias quod donũ huic dono trà compáret,
Tum magis id dicas. CH. quodnam quæſo H PAR. Eunuchum. CH. illúmne obſecro,
Inhoneſtam hominem, quem mercatus eſt he nem, mulierem?
PAR. Iſtuc ipſum. CH. homo quatietur certè c no foras. (di
Sed iſtam Thaidẽ non ſciui nobis vicinã. PA.
CH. Perij, nunquam me etiámne illam vidiſſe? dum dic mihi:

*al. loquuntur.

* Hãc, redundat in metro.

* al. eho.

Troch. tetr. catal.

e, vt fertur, forma? PAR. ſanè. CH. at nihil ad no-
am hanc. PAR. alia res eſt.
Obſecro Hercle Parmeno, fac vt potiar. PAR. fa-
im ſedulò: ac
o operam, adiuuabo. nunquid me aliud vis?
H. quo nunc is? PA. domum,
ancipia hæc, ita vt iuſſit frater, deducam ad
aidem.
O fortunatum iſtum Eunuchum, qui quidem in
nc detur domum.
Quid ita? CH. rogitas? ſumma forma ſemper
nſeruam domi
bit, colloquetur, aderit vnà in vnis ædibus. Iamb. tetrā.
m nonnunquam capiet cum ea, interdum pro-
r dormiet. (Parmeno?
Quid ſi nunc tute fortunatus fias? CH. quare
onde. PAR. capias tu illius veſtem. CH. veſtem?
id tum poſtea?
Pro illo te deducam. CH. audio. PAR. te eſſe il-
n dicam. CH. intelligo.
Tu illis fruare commodis, quibus tu illum di-
as modo.
n vnà capias, adſis, tangas, ludas, propter
mias:
doquidem illarum neque quiſquam te nouit,
jue ſcit qui ſies.
rea forma, ætas ipſa eſt, facile vt te pro Eunu-
probes. (lium dari. Troch. tetrā.
Dixti pulchrè: nunquam vidi melius conſi-
amus intrò: nunc iam orna me: abduc, duc,
ntum potes.
uid ais? iocabar equidem. CH. garris. PA. pe-
uid ego egi miſer?
rudis? perculeris iam tu me? tibi equidem
o, mane.
amus. PA pergin'? CH. certum eſt. PAR. vide
imium callidum hoc ſit modo.
on eſt profectò, ſine. PA. at enim iſtæc in me
etur faba: ah mum meretriciam
ium facimus. CH. an id flagitium eſt, ſi in do-

Deducar: & illis crucibus, quæ nos noſtramq; a
leſcentiam

* Si legas deſpectā, cōſtat verſus.

Habent * deſpicatam, & quæ nos ſemper omni
cruciant modis,

Nunc referam gratiam, atq; eas itidem fallam, v
illis fallimur?

An potius hæc pati? æquum eſt fieri, vt à me lud
dolis.

Quod qui reſcierint, culpent: illud meritò fa
omnes putent.

PA. Quid iſtuc? ſi certum eſt facere, facias. Verù
poſt conferas

Culpam in me. CH. non faciam. PA. iubéſne? CH
beo, cogo, atq; impero.

PA. Nunquam defugiam authoritatem tuam
quere. CH. Di vortant bene.

OCcidi.] *In hac ſcena nouus amor adhuc epheb
conſilium demonſtrandæ virginis demonſtratur:
virtute poetæ comici, vt hoc commentum non quæſi
ſed occurriſſe ſua ſponte videatur.* Occidi, neque
eſt vſquam.] *Non habuit quid dicere debeat aliud
rans & circumſpiciens, niſi occidi.* Occidi.] *Prod
diam ſyllabam verbi huius, & contrarium ſignifica*
que ego, qui illam è conſpectu amiſi meo.] *A
riè, dum illam non inuenit, & ſe perdidit.* Vbi quæ
Hoc circumſpectantis eſt.

Vbi inueſtigem?] *Plus intulit.* Quem perco
*Hoc tertium plus intulit, nam vbi nec veſtigia rep
tur, ſupereſt interrogatio.*

Quam inſiſtam viam?] *Si nec qui interrogetur
ret.* Quam inſiſtam viam?] *Et qua via legitur.* V
eſt, diu celari non poteſt.] *Ob nimiā ſcilicet form
tiam.* O faciem pulchram.] *Faciem modo non par
poris dicit, ſed totā ſpeciē, quæ apparet, & cernitur.
Quibus aſpera quondam Viſa maris facies.* Deleo o
dehinc ex animo mulieres.] *πρὸς τὸ πιθανὸν arg
catus eſt, vt oſtenderet hunc grandē iā ephebū etiā
expertē nō fuiſſe. Sic & alibi, Cū me ipsū noris, qu
formarū ſpectator ſiē, In hac cōmotus sū.* Quotidia
Hoc eſt leuiū, & vſitatarū, eſt quippe huic cōtrariū,

*ra oris.Papæ.*Ecce autem alterum.] *Sic dicimus, cũ ter alterum de altero venit in mentẽ.* Neſcio quid de ꝛre loquitur.] *Vt iamdudum Phædria loquebatur.* ıfortunatum ſenem.] *Hoc dictum praſtruxit ad e- m fabulæ, ad Cataſtrophẽ. Nam perturbatus ad Thai- ingreditur hic ſenex per fallaciam Pythiæ, & indiciũ nenonis, atque ita firmabuntur nuptiæ virginis, quã t Chærea.*Hic vero eſt.]*Virum ſenex, an Chærea? ſed c potius, Hic vero eſt ſenex.* Qui.]*ſcilicet Chærea.* Præ ıius rabies quæ dabit.]*Præ ex comparatione ſigni- ergo propriè, & eſt integra locutio: & ordo eſt: præ vt unt, quæ huius rabies dabit. Et bene Dabit, quaſi de olenta: vt, Dabit ille ruinam Arboribus.* Prę vt huius es quæ dabit.] *Hic ex parte characteris quidem eſt næ Chæreæ, quem moribus conijcit ſeruus ardentiorẽ norem ferri poſſe ſimul ac cœperit.* Præ vt huius ra- quæ dabit.] *Et hic oſtenditur iampridem motum in enereas Chæream: & magna poetæ cura eſt, ne incre- le videatur, adoleſcentulum qui pro Eunucho deduci erit, tam expedite virginem vitiaſſe: quocirca artifex nus, quod ætati non poteſt, naturæ attribuit Chæreæ: llidior ingenio, & ante annos amator, non libidinẽ in ſed quandam rabiem deſignauerit in venereos appeti-* Vt illum.]*Pro vtinam.* Dij deæq; ſenium perdãt.] *dixit ſeniũ, quam ſenem. Nec mireris poſt ſeniũ, qui, tum: ideo quia declinationem ad intellectum retulit. ibi, in Eunuchum ſuam, & ſenex, ad ætatem refertur: ım, ad conuitiũ, ſic Lucil. ait, At quidẽ te ſeniũ atque lſe ſophiſta.* Remoratus eſt.] *A remora piſciculo, qui ςενὴς vocatur. Remoratio & remoratus dicitur.* Tum : qui illũ.]*Tũ autẽ, pro Et. Duas vultn. cauſas eſſe, cur ũ dij perdant, vnã, quod reſtiterit: alterã, quod ſenem eritus diu remanſerit à perſequenda virgine. Et nota ifecerim, & contemnere, & non contẽnere ſignificare: unc, Qui illũ floccifecerim, deeſt Vel: vt ſit, Vel floccife- m.* Quid tu es triſtis: quidve es alacris?] *Prouer- e eſt in hominem perturbatum & incerti vultus. Aut s es, nam alacris,* l *litera pro* d *poſita, non triſtis, id* ἰθαχρὺς *intelligitur.* Quidve es alacris?] *Et ala- & alacris dicitur, vt habes apud Vergilium: Ergo*

alacris, cunctoſque putans excedere pugna. Quid ue lacris?] *Alacritas eſt mutatio quædam vultus geſtien ſpem aliquam.* Vnde is?] *Modo ad quid venis ſigni ſed Eo. de loco ad locum veteres dicebāt: quod mox in iectis probabitur.* Quorſū eā?] *Bene, quia proxime rat, Vbi quærā? vbi inueſtigē? quē percōter? quam in viam? incertus ſum.* Quorſum eam?] *Hinc, vt dixi manifeſtum eſt ire & aduentum ſignificare.* Ita pro oblitus ſum mei.] *Huic contrarium, Dum memo mei. Ergo oblitus mei, inſanus.* Ita prorſus ſum ob mei.] *Prorſus, recta, id eſt, omnino: nam prorſum, eſt verſum, id eſt, ante verſum, hinc & proſa oratio, q non inflexit cantilena.* Hem.] *Si cum h, Parmeno: ſi ter, Chærea.* Oſtendes qui vir ſies.] *Non ſi vir ſie qui vir ſies: quod eſt ἐμφατικώτερον ſi quæſiſſet quiden vir ſies. An debeat præſtare qui virum ſe ſic monſt rus eſt? Et vir modo, non ad ſexum, nec ad ætatem dic ſed ad laudem.*

Qui vir ſies.] *In veteribus inuenitur.* Sæpe p citum eſſe.] *Pollicitum, quod promittentem vltro ſ fiat, dixit. & ſæpe pollicitum ſe, an neceſſe ſit præſtare qui promiſerit?* Chærea aliquid inueni] *Induxit ſιν pragmatice, more ſuo: non contentus dicere quid p tus ſit tantum, ſed quo modo etiam, & quibus verbis.* do, quod ames.] *Tantummodo, quaſi hæc mora ſit miſſis complendis.* In ea re vtilitatem ego facia cognoſcas meam.] *An poſſit, qui poſſe ſe affirm plus eſt probaſſe quod promiſerit, quam oſtendere poſſit.* Cum in cellulam.] *Sic dicit anus * quæ & ac rit beneficium.* Patris penum omne.] *Ipſum pen non ex eo aliquid ὑπερβολικῶς. Et hoc penu, & hic p & hæc penus, veteres dixerunt. Ergo & omnem & legitur.* Congerebam clanculum.] λάτρα ἤκρυφα. inepte.] *Qui dubitas de promiſſis, an qui exprob multa eſſe largitum?* Hoc hercle factum eſt.] *In quod amem. hoc quod dicebas, inquit, moræ eſſe, ian ctum eſt, amo.* Promiſſa appareant.] *Vtilitatem v gnoſcam tuam.* Siue adeo digna eſt.] *Si perſona Pa nonis eſt, Siue abundat, & pro expletiua coniunct modo eſt. in quibuſdam omnino non legitur. Adeo au*

abu

at, aut Nimis ſignificat, vel ſatis. Si Chærea dicit, hic
ſenſus eſt, Fac ſi vis nunc, ſiue adeo digna res eſt v-
ernos intendas tuos vt promiſſa appareant. vt ſit,
, & addatur Vt, quod deeſt, Fac vt promiſſa appa-
Vbi tu neruos intendas tuos.] Vtrum obſcœne
ſeruus? an μεταφορικῶς, vbi laborare ac periclitari
? ſed melius legunt qui hoc totum ad perſonam ap-
Chæreæ: & melius quam qui Parmenonem hoc pu-
qui, ſiue adeo digna res eſt vbi neruos intẽdas tuos.
ſimilis virgo eſt virginum noſtrarum.] Ciuium
id eſt, terræ ac patriæ noſtræ. vt Verg. Non eadem
us pendet vindemia noſtris. & Salluſt. Noſtri fœda
as matres ſtudent.] Hoc verbo oſtendit cultum
iæ, non pulchritudinem naturalem. Demiſſis hu-
eſſe.] Antiqui enim Græci etiam virginibus ſuis
ant palæſtram ad componenda corpora. Vel demiſſis
s eſſe, liquide & molliter deductis, neque extanti-
in modum. Vincto pectore.] Caſtigato ac tenui,
t vincto. deeſt ergo velut. Vt graciles ſient.] A
ri gracilis venit hæc declinatio. Demiſſis humeris
ncto pectore.] Non accipiendum eſt quaſi hoc
d hoc illas ſtudent matres demiſſis humeris eſſe &
ectore, vt graciles ſient: quaſi hæc duo propter
illud fiant; ſed variè tria dixit, ne diceret * aut
illas demiſſis humeris, & vinctum pectus, vt gra-
nt.
ua eſt habitior.] Vnde & habitudo dicitur. vt,
bitudo eſt corporis? nam habilior, aptior intelligi-
, Namque humeris de more habilem ſuſpenderat
ergo habitior legendum eſt. Pugilem eſſe aiunt.]
virginem. Deducunt cibum.] Mirè vituperauit
, quam accurauerit fames, & propriè deducunt.
ſi bona eſt natura.] Bona, i. plena, magna & pin-
ddunt.] Exhibent, perficiunt. Curatura.] Cura
ſt: Curatio, medicinæ: Curatura diligentiæ. Iun-
tenues & pallidas. Itaque ergo amantur.] Ita-
uit, nemo illas amat, εἰρωνεία eſt. aut verè aman-
o magis hæc amanda ſit, quæ naturæ beneficio, nõ
mptibus, aut induſtria eſt pulchra. Itaque er-
antur.] Atque ita fit vt amentur: non naturæ

merito,ſed induſtria. Quid tua iſthæc?] *Recte:ſi en dicet, At nihil ad noſtram hanc.* Noua figura oris. *dis genus eſt Noua:quia dixerat, Tædet quotidia barum formarũ.* Quid tua iſthæc?] *Deeſt,qualis*

Papæ.] *Interiectio mira ſubitò accipientis.* Co rus.] *Quia non de cura eſt,ac de fuco,id eſt,natura fucatus.* Corpus ſolidum.] *Quia non vitiatum.* plenum.] *Quia nemo deduxit cibum, nam ſuccus mor in corpore,quo abundant bene valentes. Ver. cus pecori,& lac ſubducitur agnis. Succus propri ſugus, quem ſibi ex alimentis membra ſugunt, vi pleant.* Corpus ſolidum.] *Plenum, & forte, id e flaccidum.* Succi plenum.] *Succus eſt interior pi membrorum.* Anni ſexdecim.] *Vide quemadmo tatem virginis maturæ poeta ex occaſione demonſtr* Hanc tu mihi vel vi,vel clàm, vel precario.] *I ſunt quibus non ritè res agitur, Vel vi, vel clàm, cario. Sine precij mentione, vel quia virgo,non m vel quia nulla ephebo ſpes eſt fallendi ſenis.* Hanc hi,vel vi,vel clàm,vel precario fac tradas.] *Sec ius loquutus eſt. nam his tribus mala fide aliquid tur, vi, clàm, precario. Vi,quia virgo:clàm,quia cuſ precario,quia preciũ non habet Chærea.* Mea nihi dũ potiar modo.] *Non hoc perſonæ attribuendi affectui. Non enim quia Chærea eſt,ſed quia amatc ſe cupit facere quemadmodum potiatur.* Quid erg eſt?] *Vtrum ſerua, an filia?* Ne id quidem.] *Pulc rietas, Neſcio, Tantundem, Ne id quidem.* Qua amiſti?] *Figura συγκοπὴ pro amiſiſti.*

Qua ratione amiſti?] *Si non remanſiſſet Cha conſequutus virginem vidiſſet quo deducta eſſe. quàm Parmenonem conueniret:non ita procederet vt nunc procedit: irruiſſet enim in cognitionem m importunè Chærea, nec pro Eunucho adduceret. vius.* Id quidem.] *Deeſt ob, aut propter, vt ſit, ol propter id.* Mecum ſtomachabar.] *Bene mecu acriorem dolorem ſuſtinet, qui ipſe ſibi iraſci cogit cum ergo,pro apud me, vel mihi.* Hominem eſ tror. *Deeſt, quam me.* Felicitates.] *Felicitas adu cum ex proſperitate,quod lædat,naſcitur.*

agis bonæ felicitates.] *Bonæ, magnæ, nouæ. Di-*
:m magnas felicitates ſibi aduerſari, eo quod virgi-
ntæ pulchritudinis ex oculis amiſerit. nam vidiſſe
'icitatis indicat: ſed amiſiſſe, aduerſæ felicitatis. &
onæ dixit, vel magnæ, vel nimiæ intelliguntur, vel
, eſt proprium & perpetuum felicitatum. Bonæ
ites.] *ἔμφασις eſt, eo quod felicitates pluraliter*
iit. ἐπίθετα autem tribus de cauſis nominibus ad-
', diſcretionis, proprietatis, ornatus. Diſcretionis:
ygiæ molimur montibus Idæ. Proprietatis: vt, Ter-
npetum fera & dentibus acris. Ornatus: vt, Alma
Phrygij genuit Simoëntis ad vndam. Quid hoc eſt
ś?] Propter hoc quod patior, inquit: nunc enim ſce-
t à ſene commiſſum. Archidemidem noſtin'?]
pronunciandum eſt, vt appareat ex ipſo nomine ſta-
oſum neſcio quē occurriſſe, ac permoleſtum. Quid-
rreptio eſt, ab ſe manifeſta inquirentis. eſt enim ſen-
id niſi? aut cur non nouerim? eſt enim quid ni, aut
ſi, aut cur non? quia veteres ni pro ne ponebant: &
ron. vt Plaut. Ni ſtulta ſis, pro ne. & ne vult, pro
lt. Imò enimuerò infeliciter.] *Bene hoc interpo-*
od incredibile eſt tardiorem futurum amatorem in-
rginis. Nam incommoda alia ſunt dicenda.]
inora ſunt ſcilicet, aut ſimilia. Illum liquet mihi
re.] *Liquidum eſt, conſtans, & manifeſtum, & cer-*
iquet, pro liquidum eſt, vt claudit, pro clauſum eſt,
d Salluſt. Nihil ſocordia claudebat. Et eſt liquet ver-
iris, quo vtebantur iudices, cum amplius pronun-
t, obſcuritate commoti cauſæ magis quam negotij
itate. Deierare, valde iurare, vt demiror, & deamo
, ſi De producta legeris, ſi correpta, deos iurare in-
ur. Prorſum non vidiſſe proximis.] *Quia non*
dixit, Proximis, præteritis intelligimus. Proxima e-
obis aut præterita aut futura ſunt. Nam præſentia
, in quibus nunc ſumus. Niſi nunc quum mini-
llem.] *Quia ſemper nolui, ideo nunc minimè, vt-*
iolescens ſenem. Quàm longe quidem.] *Bene lon-*
it, quia à longè non potuit dicere. an ſubauditur E-
ſit, Quàm longè erat? Minimeque opus fuit.] *Sæpe*
nolumus tantum: nunc etiam opus non eſt. Incur-
uus, tre-

uus, tremulus, labiis demiſſis, gemens.] *Vt o ſtendat in contrarium ſibi verſa eſſe, etiam curſu bu:t ſeni. Labra ſunt ſuperiora: Labia inferiora. La norum propriè dicuntur. Gemens autem, ob con tuſſim. Sic Lucilius, Ante fores autem, & triclini quidam perditus Tyreſia tuſſi grandæuus gemebat uus, valde curuus. Sic Vergilius, Turnus vt infra uerſo marte Latinos Defeciſſe videt. Infractos enim fractos ſignificat. nam In præpoſitio nunc auget, m nuit dictionem. Rectè etiam deformitatem deſcrib qui præter ætatem poſt pulchram virginem fœdior tur. Et quam importune omnia? pro puella, ſenex o pro virgine incuruus tremulus: pro pulchra, labiis ſis, gemens. & cum amator ſit, inaniter adoleſcenti dicium loquitur: dum feſtinandum ſit, remoratur.* demiſſis.] *Maiora labra, vnde labiones. Alij lab riora, & labra ſuperiora.* Heus heus tibi dicc rea.] *Tibi dico Chærea, non adderet, niſi videret C diſſimulantem præterire.* Inquit.] *Aliter, inquit, p ciandum eſt, hoc eſt concitate. nam ſenis verba alite renda ſunt.* Scin' quid ego te volebam?] *Hic oſte dioſa tarditas ſenis apud feſtinantem Chæream: n dicit, ſed promittit ſe dicturum.* Vt diligenter nu *Diligenter, nihil tam abundanter, nihil tam mora ci potuit.* Cras eſt mihi iudicium.] *Huic moræ e lud additum, quod cum debeat dicere quid velit, p cit quod non eſt neceſſarium, quare velit.* Eſſe vt nerit.] *Non, vt ſit: ſed, vt eſſe meminerit, O pro* Dum hæc dicit.] *Dat tempus verbis: quæ non quamuis imitaretur exprimere.* Rogo nunquid *Hoc eſt, ſignifico me abire: nam abituri, ne id durè fa nunquid vis, dicebant his quibuſcum conſtitiſſent eſt ergo, rogo nunquid velit? hoc eſt, dico quod abeu lent.* Rectè inquit.] *Pro eo quod eſt nihil: & m τῷ ἀττικισμῷ.* Cum huc reſpicio.] *In hanc parte cet, qua meretrix habitabat.* †Commodum.] *T quod, vel ipſo eodemque tempore.* Commodum. *Et hoc ſignificat: vt ſi dicas, eodem tempore quo hoc tur. Nam interea, nunc coniunctio accipienda eſt: no lias, pro aduerbio ponitur.* In hanc noſtram plat

al. Interea commodū.

uia vicina eſt illis Thais, ad quam deducitur. Nul-
.] *Etenim ingreſſa iã fuerat.* Comites ſecuti ſci-
rginem?] *Interrogatiue quidem; ſed ſic vt ſcire*
ir id quod quærit, ſed ad hoc quærere, vt quod ſcit
et. Verum paraſitus.] *Verum, modo inceptiua*
relatiua particula: vt in Andria, Verum vidi Can-
ſuffarcinatam. Iam conclamatum eſt.] *Tranſ-*
tc finitum, vt conclamata corpora nihil reliqui iam
ad vitæ officia. Conclamatum eſt.] *Manifeſtum*
t, ipſam idem eſſe, vel pulchram eſſe. quia & ipſe*
, Hæc ſuperat ipſam Thaidem. vt in conclamatis
us nulla duratio eſt doloris & luctus. Vnde Luca-
Corpora nondum conclamata iacent. Aut concla-
ſatis deploratum, ſatiſque vociferatum eſt: quia
, O infortunatum ſenem: ſi & hic amare cœperit:
m dicat, Iam occiſum patrem tandem ſcimus, iam-
mus. Alias res agis.] *Rectè, quia dixit ille, Iam*
tum eſt. Alias res agis.] *Aut non attendis ad id*
o ſignificat, vt nulla ſit in eo attentio: Aut nuga-
s agis, hoc eſt, iocaris. nam hinc natum eſt, agite a-
uaſi dicat, vanas res agis. Scio quò abducta ſit.]
it quam interrogabatur: credo tædio interrogan-
properat, vt dicturus eſt, ad deducendum Eunu-
d Thaidem cum ancilla ex Aethiopia. Scio quò
a ſit.] *Secunda* ἀποσιώπησις. Eho Parmeno mi
& ſcis vbi ſiet?] *Amatorie ſatis repetuntur quæ*
cta ſuffecerant. Huc deducta eſt ad meretri-
t hoc confundit ſemel cũ aceruatim dicit, velut o-
rogantis ſæpius, & feſtinatione ad mandata Phæ-
gen da. Phædriæ riualis.] *Cum pronunciatione*
m, quo magis doleat, Phædriæ riualis. Duras
partes prædicas.] *Scilicet contra æmulum & di-*
r largiſſimum. Et partes duas μεταφορικῶς *ab a-*
ſcenicis. Comparet.] *Hic iam oſtenditur miles*
r per riualis dona, quam per ſua. Et eſt qualitas
tiua. Comparet, pro amat, aut comparandum pu-
n autem magis id dicas.] *Duras partes fratris*
idnam quæſo hercle?] *Curioſitatem addidit*
vτων. Quæſo hercle. Et vide quam molliter, & ſi-
ectu ſpectatoris ad argumenti ſpeciali ordinem

paua

poeta perueniat: vt de Eunucho facta mentione con naſcatur ſupponendi Chæreæ. Eunuchum.] *Mirè T tius primo ſimpliciter Eunucho nomen poſuit, huic q detractaturus.* Inhoneſtum.] *Fœdum: vt contra honeſta: vt apud Vergil. Et lætos oculis afflarat ho* Hominem.] *Opportunè hominem dixit, tanquam ſexus.* Senem mulierem.] *Non communi genere di nem: quippe qui alibi ſeparauerit dicendo ſenex atq ſed ſubdiſtinguẽdum eſt, vt ſit duplex vituperatio, ætate, quod ait ſenem: altera à membrorum mo litie nit mulierem.* Quatietur certe cum dono foras. *cum dono: tanquam illi repulſæ cauſa donum fui ſit. Tum deinde non reiicietur, ſed quatietur. Vide contumelioſius dictum ſit, quatietur foras, vel verb impelletur foras, non expulſione, ſed detruſione: vel xit, foràs quatietur, vt deſit Verſum, vt ſit, foràs v verberabitur. vt verberetur & fugetur foras. nam uulgatæ conſuetudinis dictum eſt, feri canem fora eſt, feriendo canem eiice.* Sed iſtam Thaidem no nobis vicinam.] *Quomodo enim pro Eunucho ve aut nouit, aut notus eſt? Et ſi mulierem adoleſcens n quidem: ipſe multo maxime neſcietur.* Sed iſtam dem non ſciui nobis vicinam.] *ἐκφρονία contr quod meretrix vicina erat.* Haud diu eſt.] *Vicina Et eſt cauſa, An veriſimile ſit neſcire potuiſſe vicina nota apud Terentium vicinas poni ſæpius adoleſce meretrices, vt hæc ſit prima amoris illecebra.* Nunq ne etiam me vidiſſe illam?] *Artificioſe inculcat p πιθανόν.* Eſtne vt fertur forma?] *Hoc propter illu ſupra diximus: Sed nimio lepôre Terentiano, iam illu tur. Nam hic oſtenditur veriſimile eſſe pro Eunuch ditum apud vicinam meretricem Chæream, qui ade tus ſit mulieri, vt nec ipſe eam nouerit: quod erat f & promptius. Et additur color, quod & illa non di na eſt, & quod adoleſcens plurimum in Piræo comm eſt.* Nihil ad noſtram hanc.] *Moraliter noſtram pro meam.* Alia res eſt.] *Non potuit melius ſuam v gratiam reſeruare. nam & illa, & hæc amantur.* Fa ſedulo.] *Mirè in promiſſis poſterioribus difficult oſtenditur: cum primo faciam dixerit.* Nunquid r

liud

?] *Hoc dicere abeuntes ſolent. Et bene, Nunquid* *l vis? quia feſtinat; & ſimul quia hinc naſcitur do-* *ndæ meretricis.* Vt mancipia hæc, ita vt iuſſit educam ad Thaidem.] *Vide Terentium, vt non* *ſſe hæc fallacia, ſed ipſa ſe obtuliſſe videatur.* O tum iſtum Eunuchum.] *Iſtum ſæpe annotaui-* *t ad contemptum, aut ad odium referri: vt Vergil.* *id petis iſtis? &, Iſta quidem quia nota m hi tua* *oluntas Iuppiter.* Qui quidem in hanc detur 1.] *Quid facilius quam imitari velle quod lau-* *quiſquam, niſi qui cupit, eligitur pro Eunucho,* *uchum putat eſſe beatum. Vide quam molli de-* *l hoc conſilium peruenitur. Res enim hoc ſuggerit* *tam Parmeno: ideo, quia ſeruum hoc ſuadere* *imis temerarium fuit.* Quid ita?] *Potuit intel-* *tim ſeruus: ſed ad hoc interrogat, vt doceatur ſpe-* idebit, colloquetur, aderit vnà, *&c.*] *Amato-* *, quinque lineas amoris executus eſt: adeoque di-* *, vt etiam ordinem cuſtodierit.* Videbit, collo- aderit vnâ in vnis ædibus.] *Mirè amator non* *udit hoc bonum, ſed particulatim digreditur, vt* *luptas futura eſſe noſcatur.* Videbit, colloque- it, &c.] *Iſtæc enim ſunt amoris lineæ, etſi eas non* *ẽ perſecutus.* Quid ſi nunc tute fortunatus *videtur Parmeno dicere, potius vt iocetur, quam* *edat poſſe.* Capias tu illius veſtem.] *Non ſemel* *ir quod futurum ſit: quia particulatim poteſt et-* *i turpe eſt, tamen mitti ad perſuaſionem: Simul* *s reſpicitur. Ergo non dixit, ibis pro Eunucho: ſed* *pias illius veſtem, tum deinde hoc ipſum non a-* *e domino, pergit ſeruus ad cætera quæ audaciora* ſtem.] *Quam libenter audiat, repetitio dictorum* *rogationem oſtendit.* Audio.] *Id eſt, libenter hoc* *& conſentio. Vt in Phormione, Audio, & fateor,* *à, non audio.* Intelligo.] *Audio & intelligo, vim* *n vſitatam exprimunt. ſcilicet conſentientis immo-* *ffectum.* Cibum vna capias.] *Bene ſeruus inter-* *t ſupra dictas amandi lineas, & ordinem volu-* *quippe qui amare non nouerit.* Cibum vna ca- dſis, tangas, ludas, propter dormias.] *Etſi*

ſatis

ſatis erat ſuperior verſus, tamen incentiua *etiam ſigillatim hæc enumerata, quæ vna ſen* *rior verſus oſtenderat.* Quando quidem illa *ex illis.* Quiſquam.] *Quia quæquam dicere,* *eſt.* Illarum quiſquam.] *Quiſquam, mul* *probatur etiam fœminino genere veteres prot* *in numeris & generibus hæc pronomina infini* que ſcit qui ſies.] *Hoc eſt quod ſupra callide* *ſtruxit.* Forma atque ætas ipſa eſt.] *Deeſt i* Vt pro Eunucho probes.] *Formam ſcilicet* *formam, quia pulcher erat atem. quia ephebu* pro Eunucho probes.] *Probes, fingas, at* *deas, vt in conſuetudine dicimus, Homo ſacrile* *nocente ſe probauit. Et Cic. Hoc tu his probat* *deeſt Te quod ſubaudiamus: vt ſit, Pro Eunuch* *Probes, vt: Migrantes cernas. Aut probes, pe* *ſimul honeſte, non dixit. quod erat rectum, vt* *probes, ſed pro Eunucho; ne eſſet contumelioſ* *ream.* Nunc iam orna me.] *Hortatiue Orna* *deſpolia, aut exue me.* Abduc.] *Abducimur* *mus. Ducimur quo nolumus.* Quantum pot *cito.* Quid agis?] *Callide ſeruus non vult ſe a* *deri tanti facinoris* Quo trudis?] *Comici ſemp* *dunt fieri ab altero verbis alterius perſonæ,* *per ſe ipſa non poterant, vt nunc manu age* *Parmenone dicente cognoſcimus.* Quo trudis *vi cogendum domino quem compulit dictis.* iam tu me.] *Peruerteris. vnde prouerbium* *ſtrum perculit.* Tibi equidem dico, mane.] *iſta pronuncianda ſunt, ex quibus intelligatur,* *Chæream quin adhuc impellat, & trudat.* Perg *verò ioco dixerit, non ſerio.* Ne nimium calli *riculoſum, ſed melius callidum legitur. Nimi* *biale, quia nimium propria vox eſt.* Flagi mus.] *Flagitium more militari dicitur, res fla* *eſt, increpatione digna. Nam flagitatio à ſtrep* *vnde flamma, & flagella, & flagitare, id eſt, p* *telligimus dici. Nam hæc omnia ſine ſonitu crep* *ſunt.* An id flagitium eſt?] *An liceat? An* *prius, quia licet.* At enim iſtæc in me cude

in me hoc malum recidet, in me hæc vindicabitur vt laborat ſolum, in quo cuditur, id eſt batuitur fa- ſiliquis exuitur tunſa fuſtibus: vt in areis mo e rum ſit. Vel quod quidam male coctam fabam, & n maduerit, ſed dura permanſerit, ſupra caput co- luti ipſi fabæ irati, ſaxo comminuunt. tum vniuer- ilum, & omnis dolor ad coquum peruenit. Simile i à pulmento prouerbium eſt: Tute hoc intriſti, tibi exedendum, accingere. An id flagitium eſt.] *Terẽ- idat argumentum huius fabulæ, in quo exemplum ir, quod proſit parentibus, obſit meretricibus, & ſi- liberationibus tractans id faciendum.* Si in domũ iciam deducar.] *Hoc tale eſt, vt nulla lex prohi- defendatur vt licitum.* Et illis crucibus.] *Hoc iã pertinet, vt oſtendatur decere, & primo à perſona fit.* Habent deſpicatã.] *Contemptam, atque de-. & ita eſt ἐπένθεσις, & μεταπλασμός. Vel certe verbi declinatio, ab eo quod eſt deſpicor, vt conſpi- uſtius: Cum interea Metellus monte digrediens cũ conſpicatur, primo dubius quidnam inſolita fa- nderet.* Nũc referam gratiam.] *Non eas, inquit, : ſed quod iuſtum eſt vicem reddam: quaſi ipſe in us ſit.* Vt ab illis fallimur.] *Non dixit, alij fallun-* potius hæc pati æquum eſt fieri?] *Illic viciſſi- at in pati dolos.* Vt à me ludatur.] *σύλληψις ſub- pati.*

d qui reſcierint.] *Ex conſequentibus argumen- m illud factum vituperatio ſequitur, hoc appro-* lud merito factum omnes putent.] *Bene, non quia & hoc iſtum non ſatis probum eſt, vel me- fallere* Quid iſtic?] *Aduerbium eſt ægre conce-* acias.] *Pro facito.* Verum.] *Deeſt, inde.* Verũ ne feras.] *Si ne prohibentis eſt, nihil deeſt: ſi percon- t ſit ne forte, deeſt, timeo.* Verum, ne poſt confe- am in me.] *In hoc negocio non autor vult inter- ernus.* Cogo atque impero.] *Euidenter oſten- ſſe imperare quam iubere.* Nunquam.] *Pro non, quam omnes hodie moriemur inulti.* Nunquam im autoritatem tuam.] *Non, inquit, recuſabo um tu tamen autor ſis facti.*

ACTVS III. SCENA I.

THRASO *miles*. GNATO. PARMENO.

Senarij Iāb. MAgnas verò agere gratias Thais mihi?
GN. Ingenteis. TH. ain' tu læta eſt? GN. nor
ipſo quidem
Dono, quàm abs te datum eſſe: id verò ſerio
Triumphat. PA. huc prouiſo, vt vbi tempus ſiet
Deducam: ſed eccum militem. TH. eſt iſtuc dat
Profectò mihi, grata vt ſint, quæ facio, omnia.
GN. Aduorti hercle animum. T. vel rex ſempe
ximas
Mihi agebat, quicquid feceram: alijs non item
GN. Labore alieno magnam partam gloriam
Verbis ſæpe in ſe transmouet, qui habet ſalen
Donatus legit Quod, ſed eliditur d. Quod in te eſt. TH. habes. GN. rex te ergo in o
TH. ſcilicet.
GN. Geſtire. TH. verum credere omnem exerc
Conſilia. GN. mirum. TH. tum ſicubi eum ſatie
Hominum, aut negoti ſi quando odium cepe
Requieſcere vbi volebat, quaſi, noſtin'? GN. ſc
Quaſi vbi illam expueret miſeriam ex anim
tenes.
Tum me conuiuam ſolum abducebat ſibi. GN
Regem elegantem narras. TH. imo ſic homo e
Perpaucorū hominū. GN. imò nullorum art
Si tecum viuit. TH. inuidere omnes mihi:
Mordere clanculum, ego non flocci pendere,
Illi inuidere miſerè, verùm vnus tamen
Impenſe, elephantis quem Indicis pręfecerat.
Is vbi moleſtus magis eſt, quæſo inquam Stra
Eóne es ferox, quia habes imperium in bellua
GN. Pulchre me hercle dictum & ſapienter: pa
Iugularas hominem. quid ille? TH. mutus illic
GN. Quid ni eſſet? PA. dij veſtram fidem, hon
perditum, (C
Miſerumque, & illum ſacrilegum. TH. quid
Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio:
Nunquid tibi dixi? GN. nūquam: ſed narra

illies iam audiui. TH. vnà in conuiuio
c, quem dico, Rhodius adoleſcentulus.
abui ſcortum: cœpit ad id alludere,
irridere. Quid ais, inquam, homo impudens?
tute es, & pulpamentũ quæris. GN. ha ha hæ.
id eſt? GN. facete, lepide, laute: nihil ſupra.
obſecró * ne hoc dictum erat? vetus credidi. * al. te.
dieras? GN. ſæpe, & fertur in primis. TH.
m eſt.
olet dictum imprudenti adoleſcenti, & li-
.
e dij perdant. GN. quid ille quæſo? THR. per-
.
nes qui aderant emoriri, denique
ant omnes iam me. GN. non iniuria.
heus tu, purgón' ego me de iſtac Thaidi,
am me amare *ſuſpicatur? GN. nihil minus: * al. ſuſpicata eſt.
gis auge ſuſpicionem. TH. cur? GN. rogas?
uando illa mentionem Phædriæ
t ſi laudat, te vt male vrat? TH. ſentio.
t ne fiat, hæc res ſola eſt remedio:
ninabit Phædriam, tu Pamphilam
ò: Si quando illa dicet, Phædriam
ttamus commeſſatum: tu Pamphilam
m prouocemus: ſi laudabit hæc
mam: tu huius contra. denique
referto, quod eam mordeat. Deeſt ſyllaba par ſic pari, aut par mox pari, conſtat metrum.
uidem me amaret: tum iſtuc prodeſſet
.
uando illud quod tu das, expectat atque
im amat te: iamdudum illi facilè fit
oleat, * metuet ſemper, quem ipſa nunc al. metuat.
, ne quando iratus tu aliò conferas.
dixti: at mihi iſtuc non in mentem venerat.
culum, * non enim cogitaras. cæterum al. neo.
tute melius quanto inueniſſes Thraſo?
s vero agere gratias.] *Hic ſermo ſic prodit, vt*
enam inchoatus eſſe videatur. Continet autem

aſſentationem paraſiticam, & ſtultitiam glorioſi m
Agere.] *Plus ſonat infinitus modus finito.* Ingēteis
de quantum adijciat paraſitus, ille magnas dixit, hic
dIet ingenteis: Ille, Læta eſt, hic, triumphat. Id verò ſ
Id, ob id, vt, Id amabo adiuta me. Alias παρέλκεται
productionis locus eſt. Quam abs te datum eſt] *M*
eſt gratiæ tātum potuiſſe amorem militis, vt mereti
nus lætaretur ob lucrum. Triumphat.] *Vt milit*
dictis tangit militem paraſitus. Huc prouiſo.]
perſona venit in ſcenam: ſed ſeparatim loquitur, & ſ
Sed eccum militem.] *Iniurioſè militem. honorifi*
prio nomine dicitur: vt in ſubiectis, Audire voce
ſum modo militis. Et iſtuc datum.] *Fato decretoq;*
ceſſum: vt, Non dabitur regnis eſto, prohibere Latin
grata mihi ſint quæ facio omnia.] *Gratæ not*
aut res, aut perſonæ, ſed nunc res dicit. Aduorti
animum.] *Approbat dictum & hoc, Ait, aio.*

Vel rex ſemper maximas mihi agebat.] *Qu*
tempeſtiue miles ad regem tranſitum fecit, cum a
trice agatur. Quæ facio omnia.] *ἔκλειψις vel σι*
Vel rex.] *Vt in Hecyra, Vel hic Pamphilus iural*
ties Bacchidi, quàm ſanctè. Vel rex ſemper max
Subauditur gratias, ab eo quod ſupra dixit, Magi
agere gratias Thais mihi? Partam gloriam.] *Id*
paritur: vt, Vectus equo ſpumante Sages. Qui ha
lem.] *Sal neutraliter condimentum eſt: maſculine*
tia. Verbis in ſe ſæpe transfert, qui habet ſalem
rè adulator hoc attribuit militi, quod minimè ha
verba vel ſalem. Quod in te eſt.] *Quod tu habe*
bes.] *Intelligis, quod enim tenemus corpore, haben*
mo: quod item animo habemus, intelligimus. Habe
telligis. Sic dicitur accipe, hoc eſt habe. Habes etiam
dicis. vt Salluſtius; Tarteſſum Hiſpaniæ ciuitatem
nunc Tyrij mutato nomine Gadrium habent. Rex
in oculis.] *Scilicet Geſtire.* Verum.] *Vide inc*
præparationem laudari ſe cupientis, adeò vt n
verba impleri, quin præfeſtinet Scilicet & Verum
Credere omnem exercitum.] *Magis ridebis,*
*deres militem motum eſſe, * qui.* Credere om
xercitum. Conſilia.] *ſub obtentu militis eſt ſtul.*

breuiter comitem regium acceptũq́; imperatori. Nã *ic credit exercitũ, credit & conſilia. Vergilius, Nul-* *ſine te quæretur gloria rebus, Seu pacem, ſeu bella* *tibi maxima rerum Verborumq́ue fides.* Cõſilia.] *. plus enim eſt conſilia, quam totus exercitus.* Mi- *lius per εἰρωνείαν pronunciamus mirum, quaſi di-* *is non crederet tali viro? Sed poteſt etiam ſimplici-* *admirantis geſtu accipi.* Vbi ſatietas hominum, gocij ſi quando odium ceperat.] *Reip. princeps* *s patitur, homines & negocia, id eſt, perſonas & res* *m.* Satietas hominum, aut negocij ſi quando ceperat.] *Propriè reddit & decenter, hominum* *, negocij odiũ. Non enim par erat reip. principẽ ho-* *lio laborare.* Quieſcere vbi volebat.] *Bono verbo* *. Nam ceſſat deſidioſus: Requieſcit defeſſus.* Quaſi *?] Grate expreſſit ſtulti inſaniam militis, qui ante* *elligi quod ſẽtit, quã ipſe dicat. Et propriè hoc mo-* *ſtolidi, ſiue ruditer loquẽtis.* Quaſi noſtin'?] *ἀπο-* *ς, pro habes hoc? hoc eſt, quod ſupra, intelligis?* vbi illam expueret miſeriam.] *Vbi pro quando,* *is, & ſupra.* Expueret.] *Expuere eſt cum faſtidio* *reijcere & expellere. Nam expuere eſt extra pus* *, id eſt, foras. Nam pus eſt omnis humor corpori o-* . Tum me conuiuam ſolum abducebat ſibi.] *erat, vt qui eſſet miniſter magnarum rerum, id eſt,* *rius: voluptatum quoque regis particeps eſſet. Et* *o ſignificatius dicatur me, & conuiuam, & ſolum,* *ucebat: nam non vocabat. Et ſibi, quaſi non propter* *vt ſibi bene eſſet. Tum me conuiuam, id eſt, cum ſa-* *ominum eſſet, cum odiſſet negotia.* Regem elegã- rras.] *Qui eligere ſciat, aut qui ipſe ſit eligendus.* icorum hominum.] *Aut qui paucis vtitur, aut* *paucis eſt, aut qui paucis placet: hoc eſt, bonis & ſa-* *us, qui ferè pauci ſunt.* Imò nullorum arbitror, n viuit.] *Hoc auerſus, ne miles audiat. Poteſt tamẽ* *er intelligi, maximè cum milite.* Inuidere omnes *Plus poteſt ad ſignificandum infinitum tempus,* *initum.* Ego non flocci pendere.] *Quod mor-* *lanculum, vel quod inuiderent. Conuiuam ſolum* *bat: vt, ſolam nam perfidus ille Te colere. Signi-*

ficat autem ſæpiuſcule factũ. Illi inuidere miſerè.] *ſer enim eſt cuius animæ miſeria ineſt.* Verũ vnus.] *priè vnus. nam vnus ex multis dicitur. Et mirè eſt nullius ponderis repetitio ad inertiam loquentis expi dam. nam poſtquam dixit, Inuidere omnes mihi: repet inuidere miſerè. Quin & impenſe & miſere idem ſi cant, & mox tamen ſine vllo actu addidit, Verum vni men impenſè. Aut plus eſt miſerè quàm impenſè.* Ele tis quem Indicis præfecerat.] *Et hoc ſtulte, cum l dignitatem ſumit, & ſic pronunciat vt magna eſſe p ctura videatur hæc ipſa. & hoc à ſtolido milite ſic pr tur, tanquam magnum hominem velit eſſe qui ſibi in ret. Et Indicis* πρὸς ἀντὶ ἀποχὴν *Maurorum qui c tiores ſunt.* Is vbi moleſtus magis eſt.] *More ſuo addidit, ne diceret moleſtior.* Quæſo inquam Str. *Strato nomen accommodatum militiæ.* Eóne es fei *Cauſale eſt, Ideóne ſignificans.* Quia habes imperiu belluas?] *Mire extulit imperium in belluas. Sic Verg Illa ſe iactet in aula Aeolus, & clauſo ventorum c regnet.* Pulchrè mehercle dictum.] *Immodica l tione vertit etiam ſi quid facete dictum eſt, ſufficere pulchrè, quod eſt ſapienter. Quod & iugularas hom pulchrè tangit militem, iugularas dicendo, non occi quaſi gladio, non verbo vſus ſit.* Mutus illico.] *Ta ſtultum eſt, quam ſi diceret ſtatim nihil. Rectè auten ret, Ex illo mutus fuit. Tale eſt & illud, Tacere fe Quid ni eſſet? Hoc eſt, vt poſſet eſſe, iugularas.* Hom perditum?] *Deeſt o, vt ſit, ò hominem perditum. ſed lius ſonat, maioris enim ſtuporis eſt hoc modo prom tum, Hominem perditum.* Miſerumque, & illum legum.] *Vide quantum addiderit, qui non homin pl iter, ſed perditum, & miſerum illum: nec malu ſacrilegum dixerit.* Tetigerim.] *Luſerim, fatigauer tangere, cum multa, tum etiam hoc ſignificat.* Nunq ſed narra obſecro. *Callidè paraſitus intelligit ad interrogatũ, vt audire poſtulet.* Plus milies audi περιβολὴ *aut ſuperfœtura,* * *vt æquatur, aut ſubia tãtũ nõ milies cõuenit ſtultũ eundẽ & immemorẽ eſ & intelligentia eſt* Forte habui ſcortum.] *Vide qu modum miles, dum multa ad dictum ſuũ peruenire*

ıterim quam contemptus ſit atque deriſus. Abdomen
ɔore fœminarum patiens iniuriæ coitus, ſcortum di-
ideo. quia ſcorta ſunt dura coria. A parte ergo ſui
rices ſcorta dicuntur, vel ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, quod Græcè
ıre intelligitur: quod illæ faciunt ſaltando aſſidue:
:ius criſſando, vt Lucret. ait, ob eam cauſam, vt con-
rem Venerem exhibeant viris: aut ſibi abigant con-
, quod in vuluam fœminæ in ipſo coitu non ſe mo-
incidit. Lepus tute es, & pulpamentum quæ-
Lepus pro infamia multa ponitur, vel quod magis à
ori parte, hoc eſt armis, pulpamentum de ſe præbeat,
ı conuiuio carpitur appoſitus: vt Horatius ait, Fœ-
leporis ſapiens ſectabitur armos. Vel quod venantur
& perſectantur canes, quos pro amatoribus ἀλληγο-
intelligimus, vt ipſe Terentius ait, Ceruam videre
, ſectari canes. Vel quod illum ſic fugiant omnes,
tuat vt hunc libido effœminata. Vel quod à Phyſicis
ır incerti ſexus, ac eſſe modo mas, modo fœmina. Le-
ıte es & pulpamentum quæris.] *Quod in te ha-*
ıc quæris in altero, & eſt τρόπος ἀλληγορία. Ha ha
Paraſitus hic interiectionem riſus addidit, quo ma-
nc primum hoc audiſſe credatur. Quid eſt?] *Hæc in-*
ıatio geſtum vultumque continet cuiusdam alacris,
ıi quod laudandus ſit. Facete.] *Facetus eſt qui facit*
ſ quod vult. Lepide.] *Lepidus, qui politus eſt vt λε-*
l eſt lamina. Laute.] *Lautus, qui mundus & ſplen-*
eſt. Tuúmne obſecro hoc dictum erat?] *Et dicta*
ɔuerbia, & adagiones, quod rem agant, facetis homi-
aſſcribuntur: & hoc laudis genus eſt, ad potiores re-
quod alter probatur dixiſſe. Vetus credidi.] *Quia*
ı vetera magna ſunt. Sæpe.] *Non ex ipſo. nam eſſet*
ırium ſuperiori. Meum eſt.] *Non ſenſu tantummo-*
:d verbis quoque ipſis agreſte eſt, quod nunc dicit,
n eſt. Dolet dictum imprudenti adoleſcenti &
o.] *Deeſt mihi: vt ſit, dolet mihi. Et dictum, partici-*
eſt, id eſt quod dixiſti, addidit enim paraſitus, quo
:us ſit dictum, commiſerationem eius, in quem di-
eſt, vtpote imprudentem adoleſcentem, & liberum.
:nim homines ſtultos malos videri velle. Et vide pa-
:m in iisdem verſari, cum ait ſupra iugularas, hic,

Dolet dictum imprudenti.] *Scilicet qui minim deret tali ſe percuti poſſe conuitio, aut cum tali vi rem futuram, & ſic laudat militem, vt miſeration dignus ſit adoleſcens. Tam feſtiuè * vt etiam miſerei micorum vacet.* Ante dij perdant.] *Noue, inquit meno non ipſi, ſed de ipſo loquitur, non audiente eo é χῶς.* Parmeno hic malè facit. at te dij perdant, inquit* ſu omnes qui adeiant emoriri.] *Diſciplina eſt co vt ſtultas ſententias, ita etiã vitioſa verba, adſcribere culis imperitiſque perſonis, vt Paulus, Latronibus eg numerem ſtipendium, inquit ex perſona militis. Itaq emoriri dixit. At vero Atticus adoleſcens in hæc, At ri cupio. Vide igitur poetam pro loco ac tempore ſcire dicat.* Metuebant omnes iam me.] *Ne cui dicerei pus tute es, & pulpamentum quæris. Aut eóne es quia habes imperium in belluas?* Non iniuria.] *pronuncia, quemadmodum illud ſupra, quid ni eſſet?* gon' ego me de iſtac Thaidi?] *οἰκονομία ad lite turam inter militem & Thaidem.* Quod me eam re ſuſpicatur?] *Quia apparet illam militi quoque σεπωπωμένον oſtendiſſe, quod dixit Phædriæ. Im magis ſuſpicionem, hæc erit cauſa reiiciendi militis. S Monentis eſt dicere ſcin', vel ſcito.* Siquando illa tionem.] *Siquando & prima ſyllaba acui poteſt & dia, tamen variat ſententiam.* Id vt ne fiat.] *Moa Non ſignificat.* Hæc res ſola eſt remedio.] *Si te cetur amare Pamphilam.* Vbi nominabit.] *Et loci tempus ſignificat Vbi.* Tu Pamphilam continuo. *magna οἰκονομία ἐστι, qua Terentius præparat que modum iurgium inter Thaidem militemque & G nem per duas partes ſerpat fabulæ. Et bene Continu intelligat meretrix non tam Pamphilam amari, qua vicem dari.* Pamphilam cantatum prouocemus *leguntur, quia ille foris eſt, hæc intus: illum intron mus, illam prouocemus. Hæc eſt in verbis Poetæ ger proprietas.* Tu huius contra.] *Hic contra vicem ſi cat* Quod eam mordeat.] *Quod par. Aut ab Quod, quæret.* Siquidem me amaret, tum iſtud deſſet Gnato.] *His verſiculis perſona militis & Gna continentibus * παροικονομία inducitur. quod verij ſi*

παροικονομία

le militem ferre poſſe anteponi ſibi Phædriam, qui *er intellexerit non amari: nam ſi hoc tollas: aut ex-* *lus eſt Phædria, aut ex dolore militis in hac fabula* *is tragicus. Et hoc miles, vt ſapiens, locutus eſt. Ergo* *ſſe conuenit ridiculas perſonas non omnino ſtultas* *rdes induci à poetis comicis. Nam nulla delectatio* *omnino, qui deluditur, nihil ſapit. Stulticia autem* *s quatuor modis: aut non venire in mentem quod* *t: aut ſi venerit, non tenere: aut bonum conſilium* *e: aut malum admittere. Vide ergo, vt hoc quod* *le miles viderat, non tenuerit, totumque amiſerit.* *tem idcirco interpoſuit Poeta, vt oſtenderet quid* *haberet aſſentatio, per quam non modo errantes* *ntur, ac præcipites eunt: verum etiam ſapientes* *m, ſanique euertuntur.* Quando illud quod tu *ectat.*] *Hac ſententia tollitur militi, quod recte* *: nec perſuadetur tamen, quod ametur ab amica.* dum te amat.] *Vel nimium, vel valde, vel iam-* . Quod doleat.] *Hoc ad illud refertur quod ſupra* *Par pari referto, quod eam mordeat.* Ne quando u aliò conferas,] *Et hic locum pro perſona po-* *ne diceret, ad aliam.* At mihi iſtuc non in men- nerat.] *Sic pronunciandum eſt, quaſi militi mon-* *ile videatur, ſapiens dictum alij prius veniſſe in* *, quam ſibi.* Ridiculum.] *Vel hominem: vel di-* *gnificamus.* Cæterum hoc tute melius quanto ſſes Thraſo?] *Scilicet ſi cogitaſſes.*

ACTVS III. SCENA II.

IS. THRASO. PARMENO. GNATO. PYTHIAS, *ancilla.*

re vocem viſa ſum modo militis:
ue eccum: ſalue mi Thraſo. TH. ô Thais mea,
ſuauium. quid agitur? ecquid nos amas
cina iſtac? P. quam venuſtè? quod dedit
ium aduenien s? TH. plurimum merito tuo.
imus ergo ad cœnam: quid ſtas? PA. hem
um, (ror.
ninc hunc natum dicas. TH. vbi vis non mo-
libo, atque adſimulabo, quaſi nunc exeam.

In quid eliditur.d,

Itaráne Thais quopiam es? TH. hem Parmeno
Bene feciſti: hodie itura. PA. quò? THA. *quid,
non vides?
PAR. Video, & me tædet. vbi vis dona adſunt t
A Phædria. TH. quid ſtamus? cur non imus hi
PA. Quæſo hercle vt liceat, pace quod fiat tua
Dare huic quæ volumus, conuenire & colloc
TH. Perpulchra credo dona, haud noſtris ſimi
PA. Res indicabit: heus iubete iſtos foras
Exire, quos iuſſi, ocyus, procede tu huc.
Ex Aethiopia eſt vſque hæc. TH. hic ſunt tres
GN. Vix. PAR. vbi tu es Dore? accede huc. he
nuchum tibi,
Quàm liberali facie, quàm ætate integra?
THA. Ita me di ament, honeſtus eſt. PAR. quid
Gnato? (Ti
Nunquid habes quod contemnas? quid tu
Tacent: ſatis laudant. fac periculum in literis
Fac in paleſtra, in muſicis: quæ liberum
Scire æquum eſt adoleſcentem, ſolertem dab
TH. Ego illum Eunuchum ſi ſiet opus vel ſob
PAR. Atque hæc qui miſit, non ſibi ſoli poſt
Te viuere, & ſua cauſa excludi cæteros:
Neque pugnas narrat, neque cicatrices ſuas
Oſtentat: neque tibi obſtat, quod quidam f
Verum vbi moleſtum non erit, vbi tu voles,
Vbi tempus tibi erit, ſat habet, ſi tum recipitu
TH. Apparet ſeruum hunc eſſe domini paupe
Miſerique GNA. nam hercle nemo poſſet, ſat
Qui haberet qui pararet alium, hunc perpet
PAR. Tace tu, quem ego puto eſſe infra om
ſimos
Homines. nam qui huic animum aſſentari ir
E flamma te petere cibum poſſe arbitror.
THR. Iámne imus? THA. hos prius introd
& quæ volo
Simul imperabo, *poſtea continuò exeo.
TH. Ego hinc abeo, tu iſtam operire. PA. hau
ueńit
Vnà ire cum amica, imperatorem in via.

*Aliàs, poſt huc.

Quid tibi ego multa dicam? domini ſimilis es.
ia hę. T. quid rides? G. iſtuc quod dixi modo.
d de Rhodio dictum in mentem venit.
ıais exit. THR. abi, præcurre, vt ſint domi
omnia. GN. fiat. THA. diligenter Pythias
res, ſi Chremes huc forte aduenerit, (eſt,
s; primum vt maneat: ſi id non commodum
eat: ſi id non poterit, ad me adducito.
faciam. THA. quid? quid aliud volui dicere?
urate iſtam diligenter virginem.
adſitis facite. THRA. eamus. THA. vos me
ūimini.

re vocem viſa ſum modo militis.] *Hic induci- multiplex concurſus diſſimilium perſonarum, & virtute & conſilio poetæ diſcretarum, vt confuſio facta ſermonis: ſimul etiam pro ſe cuique accom- mire repræſentatur oratio.* Audire vocem viſa odo militis.] *Omnes ſenſus viſa dicuntur, ab eo t certiſſimum oculorum. Ergo viſa ſum, ſenſi, vt Viſæque canes vlulare per vmbram, Aduentante* lue mi Thraſo.] *Quia ſecum, militis: quia apud Thraſo. Eſt quædam actio cuius nomen honeſtum ıt orator, philoſophus: eſt quædam cuius nomen of- eſt, vt miles, lanarius.* Meum ſuauium.] *Tria ulandi genera, Oſculum ſcilicet, Baſium, & Sua- Oſcula officiorum ſũt: Baſia, pudicorum affectuum: , libidinum vel amorum.* Meum ſuauium.] *Cum tur, dixit.* Quid agitur?] *Et hoc blandimenti ge- poſt oſculum: ſed duri eſt & agreſtis: infert enim, nos amas, & Ecquid, aliquantulúmne ſignificat, illa Plurimum recitat. Cicero in Catilinam, quod quid attendis? ecquid animaduertis horum ſilen-* De fidicina iſtac.] *De, propter; vt ſit, Propter fi- ı. Et video non puellam, ſed fidicinam, quanti ab e dictam & , eo amatore, qui quaſi memor ſit ar- delectatur: & quia puella ſit æmula meretricis. retricum eſt fidicinam eſſe.* Quam venuſte? quod rincipium.] *Bene reprehendit Parmeno: nam in is debet obliuiſci qui dedit, & meminiſſe qui ac- eſt grauis αἰσχρολογία. Quàm venuſte.* Plurimum

merito

merito tuo.] *Facete meretrix amorem ſuum non ad ricíam retulit, ſed ad officium. Et cum de ſidicina in te amem, præcipuè merito tuo. Alij ſic reſpondere in gunt, vt ipſa de ſidicina gratias agat nam cum ille dix Ecquid nos amas? Illa reſpondit, Plurimum. Quo tem de fidicina dixit ille, ſubiecit hæc merito tuo, i. c niam mereris, dando eam. Sed melius eſt, vt præter m meritum dixeris: quanquam multi mun us meritur telligant, vt eſt illud Vergilij, Quique ſui memores fecere merendo, id eſt, gratos ſibi reddidere muner.* Eamus ergo ad cœnam] *Decuit paraſitum de cœ iam importunè admonere, cum quadam ἐμφάσει velu gnæ rei.* Hem alterum.] *Bene alterum, quia duo* Hem alterum.] *Si hic reprehendatur miles, alterum ctum: ſi paraſitus alterum hominem. vult enim Par & Paraſito eſſe verſutior: & debet eſſe, quum peiori ditionis ſit.* Ex homine hunc natum dicas.] *Rectè i hendit Parmeno duos, quorum vnus beneficium 1 exprobrat: alter pro beneficio cœnam oſtendit, tanqu eam currendum ſit. nam hac ſignificat, Quid ſtas? ſit cauſa properandi.* Vbi vis, non moror.] *Ad, E ad cœnam. Vbi vis, retulit ad, Quid ſtas non moror.* ſi nunc exeam.] *Mirè nunc exeam, quippe qui ia dum procul ſteterit.* Hem alterum.] *Alterum n ſpectiuè ſed abſolutè, ac ſi dixiſſet, aliud dictum terum ſtultum.* Iturane Thais quopiam es?] *Vt riatur Thais animum, fingit neſcire quo eat.* Hem meno.] *Vide deprehenſam meretricem velle bland tis ſatisfacere Parmenoni.* Benè feciſti.] *Quid b cit Parmeno? an quaſi perturbata hæc loquitur, eti nihilo blandiens, vtpote meretrix & faceta? an qu tulerit continuo?* Hodie.] *Dulciter additum hodie ſi cum exceptione, quo ſe ſignificat non perpetuo obſe turam militi, & vt quæ promiſerit, biduum tantu futurum Phædriam.* Quid? hunc non vides?] *xerit militem, lædit præſentem: ſi amicum, lædit menonem, mirè igitur pronomen inuenit.* Video me tædet.] *Opportunè Parmeno fatetur odium tis, vt retundat ab eo amorem Thaidis.* Vbi vis na adſunt tibi.] *Nihil potuit exitioſius militi conti*

vt continuo riualis mitteret munus, & poſterior, & ipſo. Dona adſunt tibi à Phædria.] *Quum illa onomine celauerit nomen militis, ex arte Parmeno nciauit à Phædria.* Quid ſtamus?] *Quid ſtamus, am refertur.* Cur non imus hinc?] *Vbi ſeruus eſt Parmeno.* Quid ſtamus?] *His verbis miles indolere ſe indicat.* Pace quod fiat tua.] *pace aut, aut voluntate: & deeſt Cum. & ſic loquutus eſt, bellum his verbis omnibus indixerit, Pace quod fiat* Dare huic quæ volumus, conuenire & collo- *Proprie: quia pax, datio, deditio, conuentio, collo- militiæ verba ſunt: & inuidioſe ſic ait, quaſi per eum ipere liceat dona Thaidem. Et ſic pronunciandum, udiatur Vel: vt ſit vel dare, vel conuenire, & collo- inter hoſtes ſolet. Salluſt. Quæ pacto in conuentione ſtitiſſet. & alibi, Cuius ad verba voluntate, collo- ulitib. permiſſo, corruptio facta paucorum, & exer- yllæ datus eſt.* Conuenire & colloqui.] *Sic pro- ndum eſt, vt quaſi dicat, Liceat per te miles, quod nter hoſtes, & in bello licet.* Dare huic quæ vo- s.] *Hæc ſingula, cum inuidia pronuncianda ſunt.* lchra credo dona.] *εἰρωνεία de fiducia pulchræ is.* Noſtris ſimilia.] *Et his ſimilia, & horum ſimi- imus.* Res indicabit.] *Scit Eunuchi nomen poſſe ini: & ideo videri vult potius, quàm ſperari mune- i. Chæream.* Iubete iſtos foras exire, quos iuſſi .] *Cum fiducia & alto vultu pronunciat: & feſti- occupet miles prius abire, quàm videat: & eſt ordo, xire.* Procede tu huc.] *Bene procede dixit, non ac- it veni: vt appareat dignitas in inceſſu. Et callide ab ri incipit munere, hoc eſt, à puella ad Chæream ven- ſimul vt à vero mancipio incipiens, ad falſum ſine one tranſiret.* Ex AEthiopia eſt vſq; hæc.] *Quod cupiebat, nam ſupra, Nonne vbi dixti cupere te ex opia ancillulam? Vſque additum, vt longinquitas aretur. & hoc eſt quod facit, Munus noſtrum or- erbis, quod poteris.* Hic ſunt tres minæ] *Callide ad precium reuocauit, vt ad auaritiam conuerte- retricem, ne officio donantis, & gratia leniretur. & n dixit, tribus minis valet, ſed hic ſunt tres minæ,*

quaſi iam vendenda ſit. Ex Aethiopia eſt vſque.] *ſtendit quid ſit ex Aethiopia, addendo Vſque, vt ex lo quitate dignitas muneris põderetur. & quid erit ia minis in colore, quando ipſe dicere gloriatur vnde ſ mire ab inferiore cœpit, vt αὔξησιν doni faceret in Cl & turpi præcedente lenocinium comparatur ſecutur chro. Vſque modo aduerbium de loco eſt: vt, Siculo p xit ab vſq; Pachinno.* Vix.] *Vix aut difficile ſignific non, vt ſit nec hoc, Luc. Carcer vix carcere dignus.* V es Dore?] *Tanquam quærat eum, vt nomen indice audito, magis diſſimulet Chæream.* Accede huc.] *eo dicitur, quo debuit dicere, & dicto æmulorum læ confidentia deſtitutus, velut in eo duntaxat cõſpectu reæ confidens.* Hem Eunuchum tibi.] *Mire poſtq xit, Eunuchum velle dixti te, quia ſolæ vtuntur hu næ: Reperi.* Quàm liberali facie.] *Non narratiu dat, ſed per interrogationem, quæ maior fiducia eſt.* Q ætate integra.] *id eſt, qua florent puberes. Vt Vergi que integer æui Aſcanius.* Ita me dij ament.] *Iu ideo, vt non amore Phædriæ, ſed veritate cogi ad lau dum videatur coram milite.* Honeſtus.] *Pulcher. V Et lætos oculis afflarat honores.* Honeſtus.] *Hic ſ dit, quod in ancilla prætermiſit, quia Aethiopiſſa h dici non potuit.* Nunquid habes.] *Habes pro inu* Quod contemnas?] *Plus eſt contemnas, quàm vi res, & deeſt, In hoc: vt ſit, Nunquid habes quod in ho temnas?* Tacent, ſatis laudant.] *Taciturnitas, con nis genus eſt. præſertim cõtra aduerſarij interrogatio Ideo tacere hoc, vel quaſi laudis argumentum eſt, qu pra tacere vituperauit: ideo & ipſe ſic ait, Quid t Gnato? Nunquid habes quod contemnas?* Tacent, laudant.] *Et, Quid tu Thraſo? Quia ſupra contem p puellam.* Fac periculum in literis, fac in paleſtr muſicis.] *Si totum ſingulariter diceret, eſſet ὀργάνι τον Litera, paleſtra, muſica.* Quæ liberos ſcire æq eſt.] *Quondam liberi pueri his artibus erudiebantu eſt figura ἔκλειψις, deeſt enim His.* Solertem.] *i. a tum. Vtrũ hac ſolertem? vt Horat Docte ſermones vtri linguæ: An aſſumendum eſt His extrinſecus?* Solerte *Deeſt His. Solers, quaſi totus ex arte conſiſtens, vt o*

a

ıod latinis verbis, quaſi ſolus in arte ſit. Huic iners nm. nam ſolers, quaſi ὅλος ἀρετῇ dictus, ὅλον ſolū, & ὗς ſus dicimus. Ego illum Eunuchū ſi ſiet el ſobrius.] Hoc vt militare eſt, ita importunum Thaide: extra quam miles, ſi ſaperet nihil amato- mplare debuit. Sed & hoc accedit ad eius odium: ıam quod iam in ſuſpicione eſt amicæ ſuæ, quod magis diligat. Et hoc mirè, quod Nemo prior Eu- eſſe Chæream quàm miles credidit: adeo ſtultus mine ipſo appellauit. Sed ſtatim ſtulte miles, pri- em conuicium ipſe Eunucho facit, in quo poteſt re amicam, deinde atteſtatur hoc dicto pulchritu- ıius muneris. Quid igitur proficit? Satis autem eſt, ſi cogitas Chæream eſſe, qui hæc de ſe audiat, cogatur. Vel ſobrius.] Honeſta ἔκλειψις, pro- ieris præſentiam, vt Verg. Nouimus & qui te. Et autontimorumenon, Qui ſe vidente amicam pa- am. Hoc tamen miles coactus à Parmenone dicit, rehenſus eſt tacuiſſe. Atq; hæc qui miſit.] Id eſt nera. hoc enim, Hæc ſignificat. Non ſoli ſibi po- Hoc eſt, iſtum æmulum quod potes, ab ipſa pellito. ſa excludi cæteros.] Nihil potuit dici inuidio- n enim dixit Phædriam, ſed cæteros, quaſi futuri fuiſſent, niſi metueretur exemplum Phædriæ. pugnas narrat.] Deſcriptio militis, tantum ex- nine. Neq; cicatrices.] Inſigne fœditatis. Nam retricem quid aliud cicatrices valent? Nam cica- ſemper glorioſæ ſint, non tamen etiam apud me- quibus poſt preciū forma placet: vt Salluſt. quoq; Hæc ſunt virtutis inſignia: dehoneſtamento tamen ri maximè lætabatur. Neq; tibi obſtat.] Qui à t amatores tuos. Quod quidam facit.] Quidā m & figuratum & aptum ſententiæ eſt, & con- indicat hoc verbum. Vbi moleſtum nō erit.] iora retulit quod nunc dicit, ſcilicet ad Non ſibi lat te viuere, & ſua cauſa excludi cæteros, neque arrat, &c. Vbi moleſtum non erit, vbi tu voles: tibi obſtat. Vbi tempus tibi erit. Et mirè occupat meretricis, quum illam huius impulſu inanit icquid durè fecit excludendo Phædriam. Hic igi-

tur

tur qui ſcit p̃cepta de beneficiis æſtimãdis, intelligit rie in vtrãq; partem dicta oĩa. Verũ vbi moleſtũ. *tibi moleſtũ, an aliis: ſed aliis, qa illaturus eſt.* Vbi tibi erit.] *Non amatori. Et vbi tu voles: nõ vt nunc lite pateris.* Vbi tempus tibi erit, ſat habet ſi tun pitur.] *His dictis & militẽ repulit ab animo meretr commendauit adoleſcentem, & perfecit, ne iniuria tur apud Thaidem quod ſponte ſuſceperit Phædria* paret ſeruum hunc domini eſſe pauperis.] *Tr enim ſunt ſerui pauperum, & ob hoc ipſum nequio hoc melius erat, quamuis illud aliter paraſitus e* Dñi pauperis Miſeriq;] *bene additum Miſeri, q continuo pauper etiã miſer eſt.* Nam hercle nem ſet.] *Secundum illud, Ait aio: approbat paraſiti miles dixit. & eſt ordo Nam hercle ſatis ſcio nem hunc perpeti, qui haberet, qui pararet alium ſeru* hercle nemo poſſet.] *Aliã cauſam ſubtiliorem paraſitus, quanquã dixerat miles.* Qui haberet c raret.] *Prius Qui, pronomen: ſequens aduerbium.* ego eſſe puto infra omnes infimos homines. *tum dixit, infra infimos omnes homines nam hac ſe vult illum hominem ſeruis etiam eſſe peiorem: quia nus, homo. vt in Phormione, Seruum hominem ca rare leges non ſinunt.* Qui huic animum aſſent duxeris.] *Proprie: nam animus inducitur aduer iectas difficultates.* E flãma te petere cibum po bitror.] *Vnde ſine damno aut malo nihil poteſt a* E flamma.] *Hoc intelligit, non ex foco, ſed ex med vel incendio flammæ. Nam antiquum verbum eſt cibum è flamma, mordetq; vtrumq; ſimul: vt neſcia pei s vituperauit, huiúsne famem, aut illius imi vel voraginem. Et ſimul vide conuicium redditu coniectum eſt, id eſt, de paupertate & egeſtate.* imus?] *Odium Parmenonis, & ſtomachum militis dicat feſtinatio. & Iam increpatio, moræ eſt.* Poſ continuo exeo.] *Legitur & poſtea, & poſt, vt pro poſtea * quomodo pro poſtremo poſt.* Ego hi eo.] *Conſequens erat vt offenderetur miles, tam a ter riualis munus ſuſcipiente meretrice.* Vnà ire c mica, imperatorem in via.] *Vide* περιπαρ...

tis inter Thaidem & militem. Cum amica.] *Mimicã dixit, nõ meretricem.* Imperatorem in via.] *te in militem: quaſi ipſe ſit, ſub quo eſt, & hic ſeruat no quod ſibi mãdatum eſt. Et iſtum æmulum quod ab ea pellito. Et bene mutat nomina, hinc ad hono- nc ad inuidiam. Hanc non meretricem, ſed amicam unc non militem, ſed imperatorem.* Quid tibi ego dicam?] *Non habuit aliud mile ſtultius: & redit quæ ſupra dixit, domini pauperis miſeriq;.* domi- lis es.] *Ineptus iocus, in quo ſeruus iniuriæ vice, comparatur.* Quid rides?] *Et hoc eo vultu dici- taſi ſibi conſcius ſit miles facetè dicti contumij, nam id neſciat cauſam riſus, eo interrogat quid riſerit: vt denuo laudetur.* Et illud de Rhodio dictũ.] *illud, Eorum ingenia admiror ſimul. Et huic vt fit amicior: ideo facilius ab amica quàm à paraſi- tbitur.* Abi, præcurre, vt ſint domi parata o- *Non dixit quæ: quia intelligitur.* Fiat.] *Faciam, diceret ſeruus. Liber verò ſiat: tanquam & ipſe iu- i. Domi vt ſint parata omnia, ἔκλειψις ἠθικὴ, in r vultu ſignificatur, quàm verbis.* Si Chremes te ad me venerit.] *εἰρωνεία ad litem futuram, & fabulæ. Et hoc non audit miles: nam ſi audiret ni- eretur.* Ad me adducito.] *Modo vbi ſum ſigni- uid?* quid aliud volui dicere?] *Pro quid aliud, Illud Ciceronis, Quem, quemnam? recte admones, um eſſe dicebant.* Curate diligenter iſtam vir-] *Hæc res eſt quæ faciet virginem claudi, in lectu- ri & obdormire.* Curate iſtam diligenter vir-] *Ridiculum cum contra euenturum ſit.* Vos me ni.] *κωφὰ πρόσωπα ſunt puellæ quæ ſequuntur.*

CTVS III. SCENA III.

CHREMES. PYTHIAS.

ƚo quanto magis magiſque cogitó, — Sen. Iamb.
rum dabit hæc Thais mihi magnũ malum.
ideo ab ea aſtute labefactarier.
ı cùm primum iuſſit me ad ſe accerſier.
quis, quid tibi cum illa? ne noram quidem.)
i, cauſam vt ibi manerem repperit.

Ait rem diuinam feciſſe ſeſe,& rem ſeriam
Velle agere mecum. iam tum erat ſuſpicio
Dolo malo hæc fieri omnia: ipſa accumbere
Mecum: mihi ſeſe dare: ſermonem quærere.
Vbi friget,huc euaſit,quamprimum pater
Mihi & mater mortui eſſent: dico iam diu.
Rus Sunij ecquod habeam,& quàm longe à n
Credo ei placere hoc: ſperat ſe à me auellere.
Poſtremo,ecqua inde parua periſſet ſoror.
Ecquis cum ea vnà: quid habuiſſet,cum perii
Ecquis eam poſſet noſcere: hæc cur quæriteti
Niſi illa fortè,quæ olim periit paruula
Soror,hanc ſe intendit eſſe,vt eſt audacia.
Verum ea ſi viuit, annos nata eſt ſedecim,
Non maior: Thais,ego quàm ſum,maiuſcul
Miſit porrò orare vt venirem ſeriò:
Aut dicat quid volt,aut moleſta ne ſiet:
Non hercle veniã tertio: heus heus. PY. hic q
CH. Ego ſum Chremes. PY. ô capitulũ lepid
CH. Dico ego mihi inſidias fieri. PY. Thais n
Te orabat opere,vt cras redires. CH. rus eo.
PY. Fac amabo. CH. non poſſum inquam. P
pud nos hic mane,
Dum redeat ipſa. CH. nihil minus. PY. cur,m
CH. Malã in rem abis hinc? P. ſi iſtuc ita certũ
Amabo,vt illinc tranſeas,vbi illa eſt. CH. eo
PY. Abi Dorias, cito hunc deduce ad milite

PRofecto quanto magis magiſq; cogito.]
ſona apud Menandrum, adoleſcentis ruſtici e
conſequens oratio eſt : ſed conceditur ſecum lo
multa tranſcendere, quæ taciti intelligunt. eſt e
grum hoc modo : Profecto quanto magis magiſq
nimirum intelligo vel inuenio, quod dabit hæc T
magnum malum. Poteſt autem Nimirum & p
matione accipi , vt nihil deſit : vt ſit nimirum, ſ
pro certo. Nimirum , dabit hæc Thais mihi r
Solue nimirum & fac, non eſt mirum. & ſtatim
erit per ἀσυνδετον tota ſententia , quaſi dixerit ni
rum : & ſubdiſtinctione interpoſita mox intuler

Thais mihi magnum malum: nam ni, ne ſignificat: &
non. Ni pro ne. Vergil. Læti diſcrimine paruo, Ne te-
t. Ne pro non. Plautus, Ne vult inquit, pro non vult.
irum dabit hæc Thais mihi magnum malum.]
erbis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorem
tricis, quãuis inuitum, & adhuc retinentem mentem.
et quis, quid tibi cũ illa?] *Prius intulit quàm in-*
gauit. Vt ibi manerem.] *Manerem modo, non dor-*
n, ſed remanerem ſignificat. Et rem ſeriam velle a-
mecum.] *Scilicet quæ non poſſet nunc agi, cum ope-*
. An rem ſeriam magis agendam tunc putabat, cùm
iuinam feciſſet? Dolo malo omnia hæc fieri.]
à lædendo dictus eſt, id eſt, à dolãdo, id eſt, minuen-
ĩ & δόλος Græcè, læſio dicitur, & dolones tela quæ-
ellica: & dolare fabri, lignũ eſt aſcia cædere. Quod
addidit malo: aut ἀρχαϊσμὸς eſt, quia ſic in duode-
bulis à veteribus ſcriptum eſt: aut ἐπίθετον doli eſt
uum, aut diaſtole eſt, quia eſt & bonus, quo à me-
us falli ægros, non tamen decipi; Lucretius poeta te-
. Accumbere mecum.] *Mecum, penes me ſignifi-*
ihi dare ſeſe.] *Non poteſt magis ſignificari profu-*
lantia. Sermonem quærere.] *Sermonem quæri-*
uando non ſolum quod dicamus quærimus, verum-
quomodo alter nobis reſpondeat, & obloquatur: pu-
deficientibus ſermocinandi cauſis, quota ſit hora:
ſ recte quis valuerit, percunctamur. Quam pri-
ater mihi & mater mortui eſſent.] *Hoc propter*
puellæ inquiſitum eſt. Huc euaſit.] *Tanquã im-*
er contenderit ad hanc inquiſitionem. Iamdiu.]
m. Et quàm longè à mari.] *Hoc ideo meretrix*
uit, vt ſciret vtrum rapina prædonibus fuiſſet, quip
editerraneum locum, qui acceſſus eſſe potuit pira-
tamen non abhorret à ſuſpicione huius meretricis,
r ſcire vellet cuius precij fundum habeat Chremes,
quàm amœnum, vel quàm maritimum. Sperat ſe
uellere.] *Bono vſus eſt verbo auellere, tanquam à*
citer retinente. Quid habuiſſet, cum periit.]
o quando, aut cum periret. Hæc cur quærit.] *In*
vultu id quod reſtat oſtenditur. nam deeſt neſcio.
c intendit eſſe.] *Proprie intendere eſt crimen in*

Aduerſarium iacere. Maiuſcula eſt.] *Diminutiuè vt oſtenderet vtrãq; eſſe primæuam.* Miſit porrò o *Porro pro poſtea.* Vt venirem ſerio.] *Vtrum, vt ve ſerio, an orare ſerio?* Aut dicat quid vult.] *Pro qu lit. in Hecyra, Ac vide quàm immeritò ægritudo ha tur mihi abs te Soſtrata.* Aut moleſta ne ſiet.] *A moraliter (nam cui hoc imperat?) aut cum quo ho* Heus heus, hic quis eſt?] *Hæc ſeparatim pronun ſunt. nam apparet inter hæc verba pulſatam ianua ſonare.* Ego ſum Chremes.] *Vide quantum diſtet, ria ſit huius ruſticitas, Ego ſum Chremes: à faceta me cis diſciplina.* O capitulum lepidiſſimum!] *Nam cum eſſe ſtatim magis apparebit, vbi dixerit, Rus e* Dico ego mihi inſidias fieri.] *Blandimentum r inſidias putat.* Rus eo.] *Pro potiore negocio rus po maior negatio eſt, quàm ſi diceret, Non huc venio. N ſum inquam, Plus eſt quàm nolo.* Dum redeat *Ipſa vel domina, vel ipſa, de qua agitur.* Nihil mi *Deeſt faciam.* Malam rem hinc abis.] *Hoc adue ter dixit: quemadmodum dicimus domum ibis. Et a illum manu tactum eſſe qui ſic iraſcitur. quia di thias, Cur mi Chremes, quaſi dicat, Cur meus? Sic in tus adoleſcens. nam ab eo quod eſt meus, vocatiuus cit.* Amabo vt illuc tranſeas vbi illa eſt.] *Vide ociosum, quod omnia prætenta ſunt potius, quàm portuna fieret, vt ad militis domum Chremes deduc neq; enim hoc conueniebat perſonæ Bachiali: quoni infacetum & præter vſum, aut importunũ, ideo ho Doriæ præcepit.* Vt illuc tranſeas vbi illa eſt.] *V tem viam demonſtraret, non eas, ſed tranſeas dixit.* bo.] *interiectio eſt amantis: ſic verbum ſonat.*

ACTVS III. SCENA IV

ANTIPHO *Adoleſcens.*

Iamb. tetramet.

HEri aliquot adoleſcentuli coimus in Piræo
In hũc diẽ vt de ſymbolis eſſemus: Chære
Præfecimus: dati annuli, locus, tẽpus conſtitu
Præteriit tẽpus: quo in loco dictũ eſt, parati nil
Homo ipſe nuſquam: neque ſcio quid dican
quid coniectem.

: mihi hoc negoti cæteri dedere, vt illum quæ-
n:
: adeo viſam ſi domi eſt: quiſnam hinc à Thai-
exit?
an non eſt? ipſus eſt: quid hoc hominis? quis
ornatus eſt?
illud mali eſt? nequeo ſatis mirari, neque con-
:re.
uicquid eſt, procul hinc libet prius quid ſit
çitari.

i aliquot adoleſcentuli coimus in Piræo.] *In :proloquio inſinuatio perſonæ eius eſt, cui narratu- Chærea, quæ à ſe poſt ſcenam facta ſunt. Fit autem uli cauſa, vt ſpectator aurib. accipiat, quod ſubÿce- is Poeta non potuit.* Coimus.] *Coimus, Conſenſi- pepigimus: ne ſit ſolœciſmus. In Piræo, pro in Pi-* eri aliquot adoleſcentuli.] *Bene inuenta perſona narret Chærea: ne vnus diu loquatur: vt apud Me- i.* Vt de ſymbolis eſſemus.] *Plautus in Menæch- inore nunquam fui diſpendio. Sed melius eſſemus, ta c litera.* Præfecimus.] *id eſt, συμποσίαρχον fe-* Dati annuli.] *Nihil interim de ſcorto: apparet enim eſſe.* Præterijt tempus.] *Quia tempus conſtitu-* Quo in loco.] *Quia locus conſtitutus eſt.* Homo *Quia Chæream ei præfecimus.* Cæteri dedere.] *exceptis me atque illo.* Quis nam hinc à Thaide *auſa ſciſcitandi eſt admiratio de habitu commuta- ix agnitus Chærea.* Quid hoc hominis eſt?] *Vide am narrationem poſſit audire, qui nondum a- rrat, & iam affectus pendet.* Is eſt an non? i- t. *Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habi- te ornatu fallere, qui ab Antiphone vix agnoſci-* Quid hoc hominis eſt.] *Quod à Thaide ephebus*

s hic ornatus?] *Quia Eunuchi veſte indutus eſt.* llud mali eſt?] *Quod timidus egreditur.* Quid citari.] *Sciſcitari eſt occulta magis & ſecretiora * , ac velle cognoſcere, vt Suſpenſi Eurypilum cita- cula Phœbi Mittimus.*

ACTVS III. SCENA V

CHAEREA. ANTIPHO.

Troch.tet. cat.

NVnquis hic eſt? nemo eſt. nunquis hic me ſe
tur? nemo homo eſt.
Iámne erumpere hoc licet mihi gaudium? pr
piter,

Iamb. tet. catal.

Nunc eſt profectò, interfici cum perpeti me poſ
Ne hoc gaudiū contaminet vita ægritudine ali

Octon. acat. al. quiq; iā.

Sed neminem me curioſum interuenire nunc n
Qui me ſequatur:* quoquò eam rogitando ol
dat, enecet,
Quid geſtiam, aut quid lætus ſim: quò pergan
de emergam: vbi ſiem
Veſtitum hunc nactus: quid mihi quæram:
ſim, an'n e inſaniam?

Catalect.

A. Adibo, atque ab eo gratiam hanc, quam
velle, inibo.
Chærea, quid eſt quod ſic geſtis? quid'ue ſibi h
ſtitus quærit?
Quid eſt quod lætus ſis? quid tibi vis? ſatin' ſ
quid me
Aſpectas? quid taces? CH. ô feſtus dies ho
amice
Salue: nemo omnium eſt quem ego magis nu
perem videre quàm te.

Acatalect.

AN. Narra iſtuc quæſo quid ſiet. CH. Imò ego
ſecro hercle vt audias.

Troch. tetra. catalect.

Noſtín' hanc, quam amat frater? AN. noui,
opinor Thaidem.

Iamb. acat.

CH. Iſtam ipſam. AN. ſic commemineram. CH
dam hodie eſt ei dono data
Virgo: quid ego eius tibi nunc faciem præ
aut laudem Antipho: (ctato
Cum ipſum me noris, quam elegans formaru
In hac commotus ſum. AN. ain' tu? CH. prim
ces, ſcio, ſi videris.

* E pertinet ad verſum præcedentē.

Quid multa verba? amare cœpi: fortè fortun
* Erat quidam Eunuchus, quem mercatus
frater Thaidi:

ue is deductus etiam tum ad eam: ſubmonuit
ıe Parmeno
eruus, quod ego arripui. AN. quid id eſt? CH. ta-
cus citius audies.
eſtem cum eo mutem, & pro illo iubeam me
uc ducier.
Pro Eunuchon'? CH. ſic eſt. AN. quid'nam ex ea
tandem vt caperes commodi?
Rogas? viderem, audirem, eſſem vnà qua cum
ıpiebam Antipho.
ı parua cauſſa, aut parua ratio eſt? traditus
m mulieri.
lico vbi me accepit, læta verò ad ſe abducit
ımum.
ımendat virginem. AN. cui? tibíne? CH. mihi. AN.
tis tuto tamen.
edicit, ne vir quiſquam ad eam adeat: & mihi,
: abſcedam, imperat.
teriore parte vt maneam ſolus cũ ſola: adnuo,
am intuens modeſte. AN. miſer. CH. ego inquit
l cœnam hinc eo.
ucit ſecum ancillas: paucæ quæ circum illam
ſent, manent
itiæ puellæ: continuo hæc adornant, vt lauet: Troch. catal.
ortor properent: dum apparatur, virgo in Iamb. tetrã.
onclaui ſedet,
ectans tabulam quandam pictam, * vbi inerat al. ibi.
ictura hæc, Iouem
ı pacto Danae miſiſſe aiunt quondam in gre-
nium imbrem aureum.
met quoque id ſpectare cœpi: & quia conſi-
ilem luſerat
olim ille ludum, impendio magis animus gau-
ebat mihi,
ım ſeſe in hominem conuertiſſe, atque per alie-
as tegulas
uiſſe * clanculum per impluuium fucum factum * Niſi legas
ıulieri. clam, n. etrũ
quem deum? qui templa cœli ſumma ſonitu non conſtat,
oncutit,

Ego hoc homuncio non facerem? ego illud ver[...]
feci ac lubens.

Catalect. Dum hæc mecum reputo, accerſitur lauatum i[...]
Troch. Cata. ea virgo,

Iamb. catal. It, lauit, redit, deinde illam in lecto illæ colloca[...]

Sto expectans, ſi quid mihi imperent: venit [...]
Heus tu, inquit, Dore,

Cape hoc flabellum, & ventulum huic ſic f[...]
dum lauamur.

Vbi nos lauerimus, ſi voles lauato: accipio triſt[...]

AN. Tum equidem iſtuc os tuum impudens v[...]
nimium vellem:

Qui eſſet ſtatus, flabellum tenere te aſinum tan[...]

CH. Vix elocuta eſt hoc, foras ſimul omnes [...]
ruunt ſe.

Abeunt lauatum: perſtrepunt, ita vt fit, domir[...]
abſunt.

Interea ſomnus virginem opprimit: ego lim[...]
ſpecto

Sic per flabellum clanculum, & ſimul alia cir[...]
ſpecto,

Satin' explorata ſint: video eſſe, peſſulum [...]
obdo.

AN. quid tum? CH. quid tum fatue? AN. fateor.
an ego occaſionem

Mihi oſtentatam, tam breuem, tam optatam,
inſperatam,

Amitterem? tum pol ego is eſſem verè, qui aſſ[...]
labar.

AN. Sane hercle vt dicis: ſed interim de ſyml[...]
quid actum eſt?

CH. Paratum eſt. AN. frugi es: vbi? domin'? CH.
apud libertum Diſcum.

AN. Perlonge eſt: ſed tanto ocyus properemus:
ta veſtem.

CH. Vbi mutem? perij, nam domo exulo: nunc
tuo fratrem,

Ne intus ſit? porro autem, pater ne rure redierit

AN. Eamus ad me: ibi proximum eſt vbi mutes.
recte dicis.

Ear[...]

s:& de iſtac ſimul, quo pacto porro poſſim
, conſilium volo capere vna tecum. AN. fiat.

ıquis hic eſt? nemo eſt.] *In hac ſcena, verba ge-*
m vultumque indicant exeuntis: cui obuia perſona
, ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabun-
ınquis hic eſt? nemo eſt. Nunquis hinc me ſe-
?] *Duo metuit, ne quis obuius comprehenſor occur-*
ne quis ſui perſecutor exiſtat. Iámne erumpere
et mihi gaudium?] *Erumpere quaſi actiuum*
ı poſuit pro neutrali: vt ſit, licétne mihi erumpere
dium? Aut erumpere quaſi exire: Mihi, pro à me.
homo eſt.] *Quamuis per nemo, homo intelliga-*
ıen addidit homo vt veteres ſolent τῷ ἀρχαϊσμῷ E-
re.] *Vtrum me erumpere, pro emittere poſuit? An*
re pro exclamare? vt erumpere vocem dicitur, qui
ıt, nam, Pro Iupiter, dicturus eſt. Nunc eſt profe-
ıpus.] *Ordo & ſenſus hic eſt: Nunc eſt profecto*
, cum perpeti me poſſum interfici. Hoc autem cur i-
rit, ſtatim ſubijcit cauſam. Cum perpeti me poſ-
Animaduertendum eſt quod ſi Cum, coniunctè le-
uando ſignificat: ſi ſeparatim, Dum ſignificat. Nūc
fecto.] *Figuratè, ac coniunctè lege ſine diſiunctio-*
ıtaminet vita ægritudine aliqua.] *Mire vitæ*
oſtendit: velut ipſa ſit campus, poſſeſſióque fortunæ
is variorum. Sed neminem curioſum, &c.] *Ap-*
ad intentionem futuræ narrationis dicitur. Qui
uatur,] *Id cupit gaudens, quod triſtibus moleſtum*
contra Menedemus grauatur narrare quæ dolet.
dat.] *Odioſe inſtet, ac repetat, moleſtus & odioſus*
cet.] *ἐυφωνότερον, quam enecet.* Quid geſtiam?]
uærens? vt ſit rogitando obtundat, & enecet quæ-
id geſtiam. Geſtire, eſt motu corporis monſtrare,
itias. Conſtat autem à pecudibus ad homines eſſe
um. Quid geſtiam?] *Geſtire proprie eſt ſenſus*
geſtu indicare: quod magis brutorum eſt anima-
'erg lius, Et ſtudio in caſſum videas geſtire lauan-
quid lætus.] *Propter quid.* Vnde emergam.]
dixit emergam, vt ex luſtris atque inhoneſtis locis,
meretricis domo. Cicero, At ne tum quidem emerſi-

al. Ceſoni ex miſerrimis naturæ, &c.

Hi luculente * *Cæſo ex naturæ tuæ ſordibus?* Vel hunc nactus.] *Bene nactus dixit: vt qui non ſumer ſuaſiſſet hoc occaſio.* Adibo atque ab eo gratiam *Senſus & ordo hic eſt: adibo, atq; ab eo gratiam ha Gratiam inire, eſt dare beneficium: ac per hoc alicui re gratiam, id eſt, amicitiam: ſed hæc eſt elocutio, gr eo inibo, pro eius gratiam merebor. Nam ab eo ama tius pro eius ponere, vt in Andria, Hæc primū anim tenda ab eo iniuria eſt. id eſt, eius iniuria. Inire au tiam, eſt mereri gratiam. Plautus, Iniet tamen ſoli a grandem gratiam.* Quid eſt quod ſic geſtis?] *Fa petit verba eius interrogationis: vt ſciat ſe iampric præſentem.* Quid' ue ſibi hic veſtitus quęrit?] *& figurate dictum eſt. ſic & alibi, Vt pernoſcatis bi Eunuchus velit.* Quid eſt quod lætus ſis?] *liud eſſe geſtire, aliud lætū eſſe.* Quid tibi vis?] *a Quid mihi velim.* Satin' ſanus?] *πρὸς τὸ, Sanus ſir ſaniam.* quid me aſpectas? quid taces?] *His duo terrogatiunculis deſcripſit vultum dicturi.* O feſt hominis Amice ſalue.] *Decet à ſalutatione inci culente dicturum. Illud autē veriſimile eſt & perci noua, & audiendi cupidum immemorem extitiſſe ſ di.* O feſtus dies?] *Vtrum quia cauſa eſt feſti ac l An quia ipſe tantus ſit, quantus eſt feſtus dies?* O dies hominis.] *Pro homo feſti diei. Sic dicitur ei lus homo. Ennius, O pietas animi.* Quem ego nu gis.] *Bene additum magis. vt his amicis ſe antepoſi telligat: quos cum optet videre Chærea, tamen eu adeo, vt aliis amicis antepoſitum neminem cupiat.*

Imo ego te obſecro hercle vt audias.] *Bon pendium ne multa diceret ad commendandum, narrationem futuram.* Imò te obſecro hercl dias.] *Bene cōtulit verba: vt ex his appareat quid lit. Ille dixit, quæſo, hic, obſecro.* Noſtin' hanc q frater?] *Quæritur an veriſimile ſit Antiphoni n Thaidē quā frater ipſe neſciuerit? Sed intelligere modo notitiam non vultus, ſed famæ poſitam eſ famam potuit ex Phædria & Antipho ſcire. At v notitiam negauerat Chærea ſibi fuiſſe cum Tha eſt, viſus, vultus, oris, & corporis.* Noui

r Thaidem.] *Veriſimile eſt hæc ſcire Antiphonem, o ſit familiaris Chæreæ. Et eſt ordo hic, Noui, nen- ›r Thaidem.* Opinor Thaidem.] *Optime & ab itum, & ab hoc nomen oblatum eſt, vt appareat ›ouerit, & quàm poſſit aſſequi quæ dicentur.* Fa- ›rędicem, aut laudem?] *Prædicamus, vt res ſunt: nus, extollendo Vel prædicamus voce; Laudamus ntis.* Quam elegans formarũ ſpectator ſiem.] *ſpectator eſt, qui ſit cunctantis, & faſtidioſi iu- t non quid placet facile.* Quid ego eius tibi.] *Ordo debet, Quid ego eius tibi nunc faciem prædicem, dem Antipho? in hac commotus ſum, cum me ipſum iam elegans formarum ſpectator ſiem. vt ſit ſenſus, ommotus ſum: ille ſcilicet qui, vt ſcis, formas ſolet ac faſtidire pro merito.* Spectator.] *Probator, vt e ſpectatores dicuntur. in hac commotus ſum: Non quens: eſſet autem, ſi diceretur, in hac commotum r. Erit ergo ordo & ſenſus qui ſupra.* Primam di- o.] *O fiduciam elegantiæ, & de alienis oculis iudi-).* Quid multa verba? amare cœpi.] *Ordine egit. ius eſt commoueri: Inde amare. Et bene non ante uid agreſſus fuerit, niſi amoris mentione prælata, ente nihil eſt infectum cupientibus.* Submonuit.] *monuit, & rectè, quia Arripui dicturus eſt. Et timè: nam vt nõ erat boni adoleſcẽtis hanc technam e; ſic ab illo repertam, fuit planè veri amatoris arri-* 'acitus citius audies.] *In oratione ſolemus corri- tra ordinem percontantes. Et bene celeritatẽ promi- facile tenetur auditor. Et mirè, tanquam ſola in- itio moræ ſit.* Et pro illo iubeam me deducier.] *a amico dixit, tanquam inter honeſta ſit quod † vile* al. vtile. *urpe factum plerumque perſeuerante impudentia tur.* Quid ex ea re tandem?] *Tranſit à reprehen- icti, ad cauſam ipſius facti.* Num parua cauſa, aut ratio eſt?] *Sic illata interrogatio eſt, quaſi ad hanc re, & vultu conſentire Antipho ſit coactus.* Læta d ſe abducit domum, commendat virginem.] *mirè, quod læta, quod abducit, quod domum, quod ndat virginem. Specta ſingula, & mirare virtutem hic enim commendandus eſt locus, erroris initium*

continens

continens apud Thaidem, conuitium.* Tibíne.] *I*
terrogat,ſed miratur. Satis tuto tamen.] *Quid h*
tamen? Vtrum hoc: etſi meretrix, tamen ſatis tu
An, etſi Chæreæ: ſatis tuto tamen, quia nullus acc
ſius. Edicit.] *Edicimus* iubemus: vel iure* dicim*
cta enim imperatoris ſunt. Et mihi ne abſcedan
perat.] *Certe nullus vir accedit.* Maneam ſolus.]
neam, perſeueremque in loco, ac per hoc ſim Miſer,
dono datus, & ſeruiens meretrici, & eſt εἰρωνεία.
inquit, ad cœnam hinc eo.] *μίμησις ad impud*
mulieris exprimendam, quæ hoc die erit ſecura de
Eunucho. Abducit ſecum ancillas.] *Memoriter*
dixerat abiens, Vos me ſequimini. Paucæ quæ ci
lam eſſent.] *Relictæ nonnullæ vt lauari poſſit ea*
quæ ſub vitij huius occaſione nuptura eſt. hoc enim
ſic inducit poeta, vt non abhorreat à legitimis nupt
ea præſertim quæ vxor futura eſt. Manent, pro rem
ἀφαίρεσις. Nouitiæ puellæ.] *αὔξησις nouitiæ, &*
Continuò hæc adornant vt lauent.] *Hæc plu*
pro hæ: vt in Phormione, Hæc illæ erant itiones. Ad
autem ex medio ſignificatu pro apparant. Dum ap
tur.] *Imperſonaliter dixit. & dum apparatur pro d*
paretur, & ſedet pro ſedebat. Virgo in conclaui
Conclaue, eſt ſeparatior locus in interioribus tecti
quod intra eum loca multa & cubicula clauſa ſint
rentia triclinio. Suſpectans tabulam quandā pi
Bene accedit repente dictura adhortamenta aggre
virginis, ideo, quia non ad hoc venerat Chærea, vt co
vitiaret puellam, ſed vt videret, audiret, eſſetque vn
nihil amplius cogitaret, auſus incitatusq; dum pict
cerneret. Iouem quo pacto.] *Mira inuentio, qu*
pictura domui tribuitur meretricis aduerſum om
pudicitiam amorum, contra parſimoniam, contra
tatem, contra pudicitiam. Miſiſſe aiunt.] *Bene Ait*
quia fabula eſt, & quia tam turpis Ioui, quam ap
retrici. Quo pacto Danaę miſiſſe aiunt quond
gremium imbrem aureum.] *Quæ aptior pictu*
mui meretricis ad amatorum illecebras, quam ha
exemplum continet amoris, & amoris puellæ, & am
Iouem pertinentis, & amoris non gratuiti, nec paru

ſed auro in gremium fluente venalis. Tum quod in *m Danae etiam ipſe Iupiter, vt ſplendidus imber* *tr:nónne videtur meretrix dicere adoleſcentulis il-* *poris partem autore Ioue velut inauratam fuiſſe?* m aureum.] *Non rorem, vel pluuiam, ſed imbrem* *at: ô auaritiam meretricis.* Ego me quoque id re cœpi.] *Moris eſt ad id oculos vertere quod vi-* *& eum quem aſpicimus, intueri.* Iam olim ille .] *Bene, non ſcelus, ſed ludum dixit.* Impendio.] *agis magiſque Luſerat, & luſerat ludum, vt Hunc* *me furere ante furorem, figura* ἀρχαϊσμός. deum minem conuertiſſe.] *Philoſophicè nunc Teren-* *monſtrauit quam cladem moribus hominum, &* *bus afferant figmenta poetarum, cum exempla ſce-* *fferant peccaturis.* Atque per alienas tegulas.] *tret Iouem ſeparatim, ſeparatim aurum fuiſſe pi-* tum ſe in hominem conuertiſſe.] *Vtrum quia* *humana forma aurum infundens pictus erat in* *non pro Ioue aurum? An in hominem, id eſt, in ho-* *idaciam, atque flagitia?* Atque per alienas te- *Satis comico charactere locutus eſt, & preſſò ſtylo.* clanculum per impluuium.] *Hæc omnia non* *lia factu, ſed vt humilia & Ioue indigna profe-* *, vt merito ſequatur, Ego homuncio hoc non face-* *d non ſolum non Ioui, ſed ne homini quidem, niſi* *tum erat?* Fucum factum.] *Id eſt, vt fucum fa-* *ie eſt, inſidias & fraudem. Fucum, aſtutam frau-* *mulieri pro fœmina.* Qui templa cœli ſummo concutit. *Ab authoritate perſonæ, vt fit in exem-* itu concutit.] *παρῳδία de Ennio.* Templa cœ- *tentia tragica, ſed de induſtria, non errore.* Ego cio hoc non facerem.] *Oratorie, vt Iouem ex-* *detraxit ſibi: vt puta, Ille & deus & magnus, ego* *o, ſed homuncio.* Dum hæc mecum reputo, ac- lauatum.] *Seruauit ordinem nuptiarum, & pro-* *bo quaſi de nuptura dixit,* Accerſitur.] *Vti alibi,* *nox virginem accerſo. Nam ipſe illam eſt habitu-* *em.* Dum hæc mecum reputo.] *Hic oſtendit* *primum hæc nunc in mentem veniſſe, ſed tunc et-* *iata, cum eſſet in domo meretricis.* It, lauit, re- dit.]

dit.] *συντομία qua ſolet, vtitur.* Deinde illam i
illæ collocāt.] *Vide an aliquid deeſt in legitimis*
nam & ipſum verbum Collocarunt, proprium eſt, &
bitur pronubis. Sto expectās, ſi quid mihi imp
ἐνέργεια: non enim dixit ſtabam. Expectans, deſ
Et mire omne tempus executus eſt ſalua veritate,
Vergilius negligens inuenitur, cùm poſt occiſum
tium, non facta noctis mentione, ſtatim intulit, O
interea ſurgens aurora reliquit. Cape hoc flab
Præclare non ſenſū, ſed verba ipſa per μίμησιν ind
quam puellaris error exprimitur. Ventulū huic
to dum lauamur.] *Demonſtratiuum, & geſtu e*
dum. Cape hoc flabellum, & ventulum huic
to.] *Quàm particulatim, cum qua diligentia, & δ*
iubet, quaſi nouitio & imperito. Vbi nos lauer
Vide vſum verbi tam cito variatum, dum lauan
vbi nos lauerimus. Accipio triſtis] *id eſt, triſti ſin*
Namque vt conſpectu in medio turbatus inermis
tit. Si voles lauato.] *Quaſi ſatisfacientis eſt, cu*
illum relinquant cum virgine Accipio triſtis]
ſtis, tanquam aliud magis vellet, hoc eſt, lauare, au
metuit enim ne quod cupit prodatur gaudio. O
impudens.] *Licet iocanti & amico conuitium*
facere. Quis eſſet ſtatus.] *Statura corpori aſſ*
Status ad habitum refertur. Ergo Status eſt σχῆμ
tura longitudo corporis. Te aſinum tantum.]
miniſterium declaratorum ſeruorum eſt. Omn
ruunt ſe.] *Verbo neutrali quaſi actiuo vſus eſt.*
ſunt.] *Vbi, & temporis & loci poteſt eſſe.* Interea
virginem occupat.] *Vtpote compreſſam ſomno,*
flatam flabello, atque ab Eunucho nihil metuente
limis aſpecto.] *Limis, ſi nominatiuus ſingu*
tranſuerſus ſignificat: ſi ſeptimus pluralis, dec
Nam limis, eſt tranſuerſus: vnde limen dicitur quo
ingredientibus exeuntibuſque tranſuerſum eſt.
igitur diſſimulant homines ſe videre quod vident
recta facie, ſed tranſuerſa intuentur, limis dicun
cere. Sic per flabellum clanculum.] *Sic δεικτικῶ*
neceſſario additum. nam & limis, & per flabellum
monſtratione parum intelligitur. Limis aſpecto.

icantur obliqui generaliter : hoc tamen proprie di
licitur. Peſſulum oſtio obdo.] *Scilicet vt amo-*
arceretque auxilium virginis. Quid tum fatue?]
nim præter vitium ſupereſt, vbi amator eſt ado-
, & virgo dormiens, & incluſa? Grata explicata
o eſt, quam audientis curioſitas finit, & cuius in
t parte maior attentio eſt. Fateor.] *Me fatuum qui*
eſiuerim, ſubauditur. An ego occaſionem mihi
itam, tam breuem, tam optatam, tam inſpe-
]*V. de quantâ dixerit: non voluntatem, ſed occaſio-*
n animaduerſam, ſed oſtentatam: non hanc, ſed tan-
on anguſtam, ſed breuem: non appetitam, ſed exo-
: non repentinam, ſed inſperatam. Et bene inſpera-
'iud enim ſibi promiſerat, vt ſupra diximus, non
* Etura occaſioque perſuaſit.* Tum pol ego is eſ-
Eunuchus ſcilicet. Sane hercle vt dicis.] *Deeſt ita*
l interim de ſymbolis.] *Bene memor eſt perſonæ,*
nduxit poeta, per hanc interrogationem: Sed inte-
ſymbolis: * Frugi es.] *Vtilis & neceſſarius: vt fru-*
nano generi. Frugi eſt ergo, in quo eſt aliquid quo
ır, id eſt vtamur. Diſcum.] *Nomen eſt proprium*
. Sed tanto ocyus properemus.] *Properemus*
pro ambulemus. Muta veſtem.] *Hæc οἰκονομία eſt*
uod in domum Thaidis rediturus eſt Chærea. Vbi
n?] *Vultu oſtendit quod ſubauditur, Neſcio.* Nam
exulo.] *Deeſt, prope, aut veluti: vt ſit, prope iam*
Exulo duobus modis dicitur, & de loco in quo exul
le loco ex quo eiectus eſt. Nunc metuo fratrem.]
oſtendit, cur domo penitus veluti exulet. Pater ne
dierit.] *Præparatur iam interuentus ſenis & eſt*
t ad ſuperiora. nam, & hic metuo eſt ſubaudiēdum.
oximum eſt.] *Hoc eſt, domus mea.* Recte dicis, ea-
] *Ipſa verba quodammodo feſtinationem ſonant.*
facto porro.] *Porro, poſtea, deinceps.*

ACTVS IV. SCENA I.

DORIAS.

ne dij bene ament, quantum ego illam vidi, Iāb. cat. tetr.
onnihil timeo miſera, (Thaidi.
am ille hodie inſanus turbam faciat, aut vim Troch. catal.

Nam

Iamb.catal. Nam poſtquam iſte aduenit Chremes adol
frater virginis,

Troch. tetra. acatalect. Militem rogat, vt illum admitti iubeat: ille
nuò iraſci:

Neque negare audere. Thais porro inſtare,
minem inuitet. (

Octon.cata. Id faciebat retinendi illius cauſa: quia illa q

Troch. catal. De ſorore eius indicare,ad eã rem tempus no

Inuitat triſtis:manſit ibi,illa cum illo ſermon
cipit.

Miles verò ſibi putare adductum ante oculos

* Niſi legas puere,nõ cõſtat verſus. Voluit facere contrà huic ægrè. heus inquit
Pamphilam

* Iamb. tetr. ſed prima ſyllaba Accerſe, pertinet ad verſum præcedentem. *Accerſe, vt delectet hic nos. illa exclamat
me gentium.

In conuiuium illam? miles tendere inde ad iu

Interea aurum ſibi clam mulier demit, dat
auferam.

Hoc eſt ſigni, vbi primum poterit, ſe illir
ducet ſcio.

ITa me dij bene ament.] *Ea perſona quæſita e terribilem credat militem: vt eo magis in experie nus ac ridiculus eſſe poſſit.* Ita me dij bene amen *loco quid poſt ſcenam geſtum ſit, hoc eſt in conuiuio ancilla demonſtrat: vt iam quæ in proſcenio agantu poſſimus agnoſcere.* Ne quam ille hodie inſanu *lum, & ille inſanus, ſic effertur, vt omnibus inſua eſſe noſcatur.* Nam poſtquam iſte aduenit.] *I admonet, qui ſcilicet ſit Chremes.* Militem rogat. *quaſi de odioſo, militem dixit, non Thraſonem.* Co iraſci.] *Vt riuali.* Neq; negare audere] *Vt amica* Inſtare vt hominẽ inuitet.] *Vide impudentiam r cis, primũ petit vt iubeat eum admitti: poſtea inuit eſt maius.* Id faciebat retinendi illius cauſa.] *net ſpectatorem, ne exiſtimet alteri riuali iniuri Phædriæ. Et ſimul eſt hic* προπαρασκευὴ *virgin ſcendæ.* Inuitat triſtis: manſit ibi.] *Adoleſcens & manſit, pro remoratus eſt, id eſt, accubuit, nec Manſit ſignificat. Simile eſt, Manſit, paſſus eſt. Sic C*

ſ immoratus.* conuiuia neceſſitate diſceſſit accipien-
'.Triſtis.] *Inuitus, non libenter. Vt è contrario Ver. Lætus ego hunc candentem in littore taurum Conſtitue aras, voti reus. Et accipio triſtis eodem modo.*
onem occipit.] *Sermonem colloquium dicit.* Adm æmulum.] *Plus dixit adductum, quam admiſ- ſimul quia videbat furibundum Chremem, & totimè reuocat ad Thaidē. & hæc eſt cauſa, cur à milite domo nullam rixam patiatur Chremes.* Huic æ- *huic Thaidi, non adducto.* Heus inquit puer.] *Hic tur quod ſupra apparatum eſt.* Accerſe Pamphi- *Non prouoca, ſed accerſe: quia non eſt apud militem.* ectet hic nos.] *Quaſi dicat, quod hæc non facit: ctare, fidicinæ eſt: quia ſupra de illa dixerat, Et fi- ire. Et bene Hic: quaſi inſuauiter nunc tractemur.* :lamat.] *Non reſpondit, inquit, ſed exclamat.* Mi- ;ētium.] *Hoc magis mirum, minimè gentium, quã m gentium.* In conuiuium illam?] ἐμφατικῶς. *tando tu illum?* Illam.] *Deeſt accerſas: & eſt figu- ιώπησις.* Miles tendere.] *Propriè dixit tendere, gnificat pertinacem contentionem. Virg. Vaſto certendunt.* Inde ad iurgium.] *Subauditur ventum* rea aurum ſibi clàm mulier demit.] *Ne aurum ine, quod retinebat amitteret, vel aurum demit, ad fugam expeditior, vel ad rixam. Et opportune m dixit, non Thaidem, vt oſtenderet malitiam ſe-* c eſt ſigni, vbi primum poterit.] *Ad quam rem rum hoc eſt ſigni, Quamobrem metuam, ne quam e inſanus turbam faciat, aut vim Thaidi? An hoc, Vnde ſcio quod vbi primum poterit, ſe illinc ſub- rit igitur ſubaudiendum ſic, Vnde & quod: vt ſit, ſcio, quod vbi primum poterit.*

CTVS IIII. SCENA II.

PHAEDRIA.

rus eo, cœpi egomet mecum inter vias,
t fit, vbi quid in animo eſt moleſtiæ,
em ex alia cogitare, & ea omnia in
n partem. quid opus eſt verbis? dũ hæc puto,
imprudens villam. longè iam abieram.

Cum ſenſi, redeo rurſum. malè verò me haben
Vbi ad ipſum veni diuerticulum, conſtiti.
Occepi mecum cogitare, Hem, biduum hic
Manendum eſt ſoli ſine illa? quid tum poſtea?
Nihil eſt. quid nihil? ſi non tangendi copia eſt,
Eho, ne videndi quidem erit? ſi illud non licet,
Saltem hoc licebit. certè extrema linea
Amare haud nihil eſt: villam prætereo ſciens.
Sed quid hoc eſt, quid timida ſubitò egrediti
thias?

Troch. catalect.

DVm rus eo, cœpi egomet.] *Hic nunc cauſa n cur ſtatim in vrbem redeat Phædria, qui diſceſſi futurus biduũ ad tollendũ iurgium militis, & im redit.* Dũ rus eo.] *Iã tempus eſt reuocandi in cœn driã, poſtquam acta ſunt omnia, quæ illius abſentiæ derabant.* Cœpi egomet mecũ.] *Ordo, Cœpi alia alia re cogitare.* Inter vias] *Figurate, & noue in Et ea omnia in peiorem partẽ. Vtrũ ſubaudiatur, an ibant, aut vergebant, aut quid tale? Dũ hæc pu exiſtimo. vt Verg. Multa putans, ſortémq; animo m iniquã, & eſt ἀφαίρεσις, pro reputo. Putamus enim tia: reputamus præterita.* Vbi ad ipſum veni diu lũ.] *Diuerticulum, eſt vbi iter de via flectitur: & diuerticula dicuntur in via domicilia, ad quæ d diuertendũ ſit.* Conſtiti.] *Plus eſt nunc ſciẽtẽ ſtet præteriiſſe neſcientem.* Hem, biduũ hic manen *Interiectio laborantis animi. Biduũ ſic pronuncia gum nimiumq; tempus. Tum deinde hic, tanqua ſolo, atq; triſti.* Soli.] *Sine illa, aut ſine alio oblect* Sine illa.] *Satis amatorie.* Sine illa.] *Iam cauſa e duum grauetur loco triſti, cur ſolatiũ conquirem autẽ qui idẽ putẽt ſoli eſſe, & ſine illa: Vt ſine illa eius ſit, quod dixerat, ſoli.* Nihil eſt. quid nihil?] *tium diſputationes intermiſcent quædã conſilia ſa tis, quæ tamen ſtatim reſurgentis amoris ſæuitiæ cuntur.* Eho, ne videndi quidem erit?] *Eho rid ditum: tanquam omnino non ſecum loquatur, ſed tero.* Saltem hoc licebit.] *Bene bis dictum lice quaſi de re magna loquatur. totum ergo amatorie* extrema linea.] *Et hoc recte: quia quinque line*

nt ad amorem: Prima viſus, ſecunda loqui, tertia ta- ·arta oſculari, quinta coitus. An ſic dixit extrema ·uemadmodum dicatur lõgis lineis quid fieri? id eſt, ·nquo. Amare haud nihil eſt.] *Amare modo frui dicit. Plaut. in Bachidibus, Prius hic adero, quàm re deſin·m. Et ſine te amem.* Villã prætereo ſciẽs] *·:ſed nõ minus amatur quàm prius.* Sed quid hoc ·od timida ſubito egreditur Pythias?] *Ex his ·erſona in ſcenam veniens, & locutura deſcribitur, ·ida, modo ægra, turbata, commota. Plautus, Ma- ·mari timidè Et hic ipſe, Vxorem inquit Philume- ·uitare neſcio quid dixerunt. Timidum aliud natu- ·ud euentu eſt: Vt, Addit ſe ſociam, timidiſque ſu- ·it Aegle.*

·CTVS IIII. SCENA III.

·THIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

·go illum ſceleroſum miſera atque impium — Iamb. tetrã.
·ueniam? aut vbi quæram?
·ine tam audax facinus facere eſſe auſum? PH. — * Hoccine prima pertinet ad verſũ precedẽtem.
·j. hoc quid ſit vereor.
·in etiam inſuper, ſcelus, poſtquam ludifica-
·ſt virginem, (conſcidit. — * Troch. cat.
·omnem miſeræ diſcidit. tum ipſam capillo — Octon. acatalect.
·m. PY. qui nunc ſi detur mihi,
vnguibus facile illi in oculos inuolem ve- — Dimeter.
·o? (eſt domi.
·ſcio quid profecto abſente nobis turbatum — Troch. catal.
quid iſtuc? quid feſtinas, aut quem quæris
·ia?
·m Phædria, egon' quem quæram? abi hinc — Iamb. tetrã.
dignus es — Iãb. trimet.
·onis tuis tam *lepidis. PH. quid iſtuc eſt rei? — * alias, inlepidis.
·gas me? Eunuchum quem dediſti nobis quas — Iamb. tet.
·s dedit. (PH. quid ais?
·m quam heræ dederat dono miles, vitiauit.
·j. PH. temulenta es. PY. vtinam ſic ſint, qui — Troch.
male volunt.
·au obſecro mea Pythias, quid iſtuc nam — Iamb. quadrati.
·ſtri fuit?

PH. Inſanis. qui iſtuc facere Eunuchus potuit ego illum neſcio
Qui fuerit. hoc quod fecit res ipſa indicat.

Trimeter. Tetrameter.

Virgo ipſa lachrymat: neque cum rogites qu audet dicere.
Ille autem bonus vir nuſquam apparet. etia miſera ſuſpicor,
Aliquid domo abeuntem abſtuliſſe. PH. r mirari ſatis,

Troch. tetr. Troch. tet. redundante ſyllaba. Troch. catal.

Quo ille abire ignauos poſſit longius, niſi ſi
Forte ad nos redierit. PY. viſe amabo num ſ iam faxo ſcias.
DO. Perij, obſecro tam infandum facinus me audiui quidem.
PY. At pol ego amatores audieram eſſe mu eos maximos,
Sed nihil * poſſe, verum miſeræ non in ment
Nam illum aliquo concluſiſſem, neque illi c ſiſſem virginem.

* Si legas poteſſe, iāb. eſt, & ſic legendum arbitror. nam & ſequens iambicus eſt.

VBi ego illum?] *In hac ſcena operæprecium dei nis eſt ſpectatoribus, ex querela ancillæ Thaidis errore Phædriæ.* Vbi ego illum?] *Hoc initio oſ tanquam perſequentem fugientem progreſſam eſ nam.* Sceleroſum.] *Sceleroſus eſt multorum, S vel vnius. Sceleroſus proprie autor eſt ſceleris: Sce in quo ſcelus ſit conſtitutum vel commiſſum.* Scel atq; impium.] *Sceleroſum in Thaidem, impium i nē.* Audax facinus facere.] *Facinus facere, figur. τρῆς.* Hoc quid ſit vereor.] *Pro duobus vnum a licet vereor, pro & neſcio & vereor.* Quinetiā in *Accuſatio facti.* Scelus.] *αὔξησις. Plus enim eſt ſc ſceleſtus. Vt Lucilius, Carcer vix carcere dignus.* P ludificatus eſt virginem.] *Argumentum ab ſunt poſt negocium geſta, Et mirè, Poſtquam luc eſt, diſcidit dixit, cum ille videlicet, dum virgo relu hoc fecerit. Et mire expreſſit vitium illatum virg eo quidem qui vitiare iam poſſet, ſed tamen eiuſm leſcentulo, cuius propter teneras adhuc vires ad dam venerem longiora noxa aduerſus virginem v*

*Nam ideo, præter occaſionem familiæ diſceden-
npus, locus, & cætera attributa negotio, etiam ſo-
virginë opprimens adiuuat Chæream. Et mire ludi-
potius quam complexus eſt, aut tale aliquid quod
i indicaret.* Veſtem omnem miſeræ diſcidit.]
*t non ex amore fecerit, ſed iniuria. Et vide, vt ex his
it multum virginem reluctatam eſſe.* Tum ipſam
conſcidit.] *Multo melius, quam ſi diceret, capil-
conſcidit.* Vt ego vnguibus facile illi in oculos
m.] *Nónne credis Pythiam id comminari quod à
minus factum ſit? quod, quia puella non potuit.*
bus.] *Quibus armatur hic ſexus.* In oculos.]
matori. Venefico.] *Mutanti homines, & ex virgi-
iulieres facienti. An venefico amatori? quia amor
m occultum eſt: vt Vergilius, Occultum inſpires i-
illaſque veneno: &, Longumque bibebat amorem.*
e nobis turbatũ eſt domi.] *Aut ſubdiſtinguen-
& ſubaudiendũ Me: aut ἀρχαϊσμὸς figura eſt, ab-
ibis pro nobis abſẽtibus, Põponius, Sine ergo iſthuc,
e amicis inter cœnam. Varro in Marcell. Id præſen-
is omnibus, exercitu pronunciat.* Abſente nobis.]
*dicit, pro præpoſitione ponit abſente: ac ſi diceret, co-
icis.* Quid feſtinas.] *Properas, turbaris, & trepi-
ll. feſtinantibus in ſumma inopia patribus.* Egon'
quæram?] *Deeſt rogas.*
uchum quem dediſti nobis, quas turbas de-
*ut ἀντίπτωσις: vt, Vrbem quã ſtatuo veſtra eſt. Aut
n interrogatione pronunciandũ, vt ſit qualem.* Eu-
quẽ dediſti.] *Quidã volũt Quẽ diſtinguere, quaſi
talẽ: ſed neſciunt hac figura multũ veteres vſos eſſe.
bum enim ad Dediſti verbũ retulit, Nũc ergo addit
aliud ἀξίωμα aſſumẽdũ extrinſecus, is Eunuchus.
uoties vno nomine, aut pronomine diuerſæ declina-
nunciationes comprehenduntur, neceſſe eſt, quod
accommodatum fuerit, ab altero diſcrepare.* Quem
, quas turbas.] *Et quem & quas ſic accipe: quaſi
, qualem Eunuchũ, & quales turbas.* Quid ais?]
mirantis eſt magis quã interrogantis. Temulenta
*bria à temeto, quo nomine antiqui graue vinum ap-
it, eo quod tentaret mẽtẽ, id eſt, labefactaret. Verg.*

tenuiſque Lagæos Tentatura pedes olim, & nectura [illegible] *guam.* Vtinam ſic ſient qui mihi male volunt. *non ebriam eſſe in maledictum vertit: quaſi verò ten tam eſſe felicitatis ſit. An non negat ſe eſſe ebriam, vino, verum malo ebriam vult intelligi?* Mea Pyt *Mea, & Mea tu, & amabo: & alia huiuſcemodi, m bus apta ſunt blandimenta.* Quid iſtuc nā mōſtr *Quippe monſtrum eſt omne contra naturam. Si igitu nuchus eſt, & vitiauit virginem, & contra rerum facitū eſt, & rectè monſtrū eſt, & eſt ordo,* Quidnam *monſtri fuit?* Qui iſtuc facere Eunuchus potuit *facere, honeſtius apud puellā quā ſi vitiare dixiſſet: teſt videri aliquid nutu ſignificare.* Ego illū neſc fuerit.] *σύνθεσις. Bene vitauit Eunuchi nomen, vt ſe virginē obtinere poſſit.* Virgo ipſa lachrymat.] *oſtendit quid fecerit: & oſtendit argumentis.*

Neq; cū rogites quid ſit, audet dicere.] *Quia berata eſſet? ſed non puderet queri. Hæc autē iniuri virginem non habet nomē.* Bonus vir.] *ἰρωνικῶς. ia Eunuchus.* Nuſquā apparet.] *Neſcias vtrū fu quæratur, an culpa, ſed conſtat hæc argumenta eſſe ipſe virginem vitiauerit.* Bonus vir.] *Bene Vir, q. illum eſſe contendit.* Etiam hoc miſera ſuſpicor *Etiam: qui & hoc ſuſpicatur virginem vitiatam.* N mirari ſatis.] *Bene hic omnes ſuſpiciones ad Eunu nouit reuocat. neſcis Chæreā ſiquidē hunc eſſe. Et cutio, pro eo quod eſt, neſcio. Nequeo mirari ſatis abire ignauos poſſit longius.* Viſe amabo nū ſit. *ſubaudiendum eſt, aut num ſit quod dicis.* Sed nih ſe.] *Vt voluntatis rei ſint, non etiam facti.* Verum re non in mentem venerat.] *Non, nihil poſſe amatores eſſe maximos, ad partem enim ſententi net quod dicit, Non in mentem venerat: non ad quod audiuiſſe ſe dicdum. Etiam niſi penitus negati ſideraueris, controuerſia interit. ſi enim nihil poſſe ras: quid eſt quod in mentem non venerit vt vitare igitur amatores mulierum eſſe maximos, audieras ipſum vitandū fuit. Neq; enim hoc ſatis eſt ad pudi ſtuprum vitaſſe, cum impudica fieri vel ſolo oſcu ſit, quàm omnino integram & illibatam veli*

n, non erit coniunctio, ſed nomen: vt illud quaſi fal- udierit: hoc autem, quod verum inuentum eſt, non ſpicata ſit. Nam in mentem venire, non reminiſci m, ſed etiam cogitare ſignificat. Sic Cicero, In mentem n venit cauſam publicam ſuſtinere, id eſt, non cogi- n ſuſpicaris. Verum miſere.] *Si verum pro con- one accipimus, ſubaudiendum erit, amatores mu- eos eſſe maximos.* In mentem non venerat.] *Non tudieram, ſed quod hic fecit. An non aliud in men- nerat? Non ſcilicet facturum fuiſſe quod fecit.* Non ntem venerat. *Aut non erat cogitatum: aut non e- cordata.* Nam illum aliquo concluſiſſem.] *Mirè ſiſſem dixit, vt ſæuam feram. Sic alibi, Concluſam bet vxorem ſæuam.* Neque illi commiſiſſem vir- a.] *Si vel amatorem tantum meminiſſem.*

ACTVS IV. SCENA IV.

AEDRIA. DORVS. PYTHIAS. DORIAS.

foras ſceleſte. at etiam reſtitas? Senarij.
gitiue prodi, male conciliate. DOR. obſecro.
I. oh,
vide os vt ſibi diſtorſit carnifex.
huc reditio eſt? quid veſtis mutatio eſt?
narras? paululum ſi ceſſaſſem Pythia,
i non offendiſſem: ita iam ornabat fugam. PY.
ſne hominem amabo? PH. quid ni habeam?
. ô factum bene.
ſtuc pol verò bene PYT. vbi eſt? PH. rogitas?
n vides?
ideam obſecro, quem? PH. hunc ſcilicet. PY.
is hic eſt homo? (lis ſuis
Qui ad vos deductus hodie eſt. PYT. hunc ocu-
rarum, nunquam quiſquam vidit Phædria.
Non vidit? PY. an tu hunc credidiſti eſſe obſecro
os deductum? PH. nanque alium habui nemi-
m. PY. hau,
omparandus hic quidem ad illum eſt: ille erat Troch. tetra.
eſta facie, & liberali. PH. ita viſus eſt catal.
um, quia varia veſte exornatus fuit:

Nunc eò tibi videtur fœdus; quia illam non ha
PY. Tace obſecro, quaſi verò paulum interſiet.
Ad nos deductus hodie eſt adoleſcentulus,
Quem tu verò videre velles Phædria,
Hic eſt vetus, vietus, veternoſus, ſenex,
Colore muſtellino. PH. hem quæ hæc eſt fabu
Eò redigis me, vt quid egerim egomet neſciam
Eho tu, emin' ego te? DOR. emiſti. PYT. iub
hi denuo
Reſpondeat. PH. roga. PY. veniſtin' hod
nos? negat.
Iamb. ſeptē pedum. At ille alter venit annos natus ſedecim,
Quem tecum adduxit Parmeno. PH. Agedum
Trimetri. mihi expedi
Primùm, iſtam, quam habes, vnde habes, vel
taces?
Monſtrum hominis, non dicturus? DO. venit (
PH. Fratérne? DO. ita. PH. quando? DO. hodie.
PH. quàm dudum. DO. modo.
PH. Quicum? DO. cum Parmenone. PH. noi
eum prius?
DO. Non, nec quis eſſet, vnquam audieram dic
PH. Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?
Parmeno (
Dicebat eum eſſe: is dedit hāc veſtem mihi. PH.
* Induit diſſyllabum eſt. DO. Meam ipſe * induit: poſt vnà ambo abi
foras.
Troch. cat. PY. Iam ſatis credis me eſſe ſobriam, & nihil r
titam tibi?
Iam ſatis certum eſt virginem vitiatam eſſe? P
ge nunc belua, (ipſa ind
Credis huic quod dicat? PY. quid iſti credam
Iamb. tetra. PH. Concede iſtuc paululum: audin'? etiam r
paululum ſat eſt.
Trochaici. Dic dum hoc rurſum, Chærean' tuam veſtem de
xit tibi?
DO. Factum. PH. & ea eſt indutus? DOR. factum.
& pro te huc deductus eſt? DO. ita.
PH. Iuppiter magne, ô ſceleſtum, atque auda
hominem. PY. væ mihi,

Eti

nunc non credis indignis nos eſſe irriſas
lis?
rum ni tu credas quod iſte dicat: quid agam Iamb. tetra.
io. (culpere Trochaici.
tu negato rurſum: poſſúmne hodie ex te ex-
? vidiſtin' fratrem Chæream? DOR. non. PH.
poteſt
alo fateri, video: ſequere hac, modo ait, mo-
negat.
e. DOR. obſecro te verò Phædria. PH. I intro.
oi hei. (ſcio:
o pacto honeſtè quo modo' hinc abeam ne- Deeſt ſyllaba
eſt ſiquidem: tu me hic etiam nebulò lu- fortè nunc.
abere?
Parmenonis tam ſcio eſſe hanc technam,
n me viuere.
ic eſt. PY. inueniam* hodie parem vbi pol re- * Hodie pri-
m gratiam. ma produ-
id nunc faciendum cenſes Dorias? DOR. de cta, hoc dic.
me rogas
e? PY. ita, vtrum, taceámne, an prædicem?
. *tu pol ſi ſapis, * Tu ſu-
ſcis neſcis, neque de Eunucho, neque de vi- pereſt.
irginis.
te omni turba euolues, & illi gratum feceris.
o dic, abiſſe Dorum. PY. ita faciam. DOR. ſed
on' Chremem?
am aderit. PY. quid ita? DOR. quia cum inde
, iam tum inceperat
inter eos. PY. aufer aurum hoc: ego ſcibo
de quid fiet.

ras ſceleſte.] *Iucundus error, in quo non dubi-* *hædria ipſum eſſe qui quæritur, verum inſuper ſic* *ur, tãquam ſit ipſe.* Sceleſte.] *Quale eſt ſceleſtum* *i qui nihil ſciat.* Reſtitas?] *Neceſſario reſtitat, qui* *ſe protrahi.* Fugitiue.] *Et ſceleſtum, & fugiti-* *repat, in hunc crimen transferens Chæreæ.* Malè *ite.*] *Opportunè adoleſcens hic exprobrat munus* *mptum. Malè magno ſignificat: vt Plautus in Am-* *te, Hæc mox ſcita eſt exercendo ſcorto conducto ma-*

lè. Ergo malè conciliate, magno empte ſignificat. nam conuentio, conciliatio nominatur. Conciliatum ergo, emptum. Os vt ſibi diſtorſit.] *Et hic memor ado inſinuandi muneris, dicit illum ſibi os diſtorſiſſe, qu ra ſit pulcher. Os autem dicimus illi diſtorquere, qu tura pulchrum deturpamus.* Quid huc reditio eſ *ganter ei reditio obiicitur, qui reuera loco ſe non m* Quid veſtis mutatio?] *Sic veteres. Plaut. in Trin Quid tibi interpellatio, aut in conſilium huc acce Cæcil. ἀρπαζομένη, Quid tibi aucupatio eſt argum aut de meo amore verbificatio eſt patri?* Quid veſti tatio?] *Nam liberi veſtem habebat, vtpote Chære. vero atque Eunuchi depoſuerat.* Paululum ſi ceſ Pythia.] *Familiare eſt, iratis auertere ſe ad aliam nam ab ea in quam cõmoueãtur.* Ita iam adornal gam.] *Vt ſupra, Adornant vt lauent.* Habésne nem amabo?] *Hæc omnia Pythias cernens Eun loquitur: id enim erit iucundum, vt quærat illun videt.* Quid ni habeam?] *Quid ni, quid niſi. Hoc non habeam.* Vbi eſt?] *Dorionem contemplata, di eſt? quia non ipſum, ſed alterum nouit.* Rogitas? r des?] *Stomachatur vterque errans mirifice: illa q nuchum credidit, Chæream videns; hic, quod Eunu iecit, quod commiſit Chærea.* Hunc ſcilicet.] *Hic i gens Eunuchum, dicit Phædria.* Hunc oculis ſi ſtrarum nunquam quiſquam vidit.] *ἀρχαϊσμ gura, pro noſtrum, vel noſtrarum, id eſt, quæ fam ſtræ ſunt, vt parum ſit non vidiſſe Thaidem, niſi a ne familiarium quidem vllam eſſe, quæ hunc* Quiſquam.] *Antiqua locutio eſt.* Non vidit?] *iiſdemque verbis repetit. Et interrogatio ſtuporen rantis oſtendit, & iam veluti conſentientis.* Namq habui neminem.] *Bene, & illud quod ait, An quaſi ex multis.* Hau, ne comparãdus hic quide *Hau interiectio eſt conturbatæ fœminæ, nec conſtan* Ille erat honeſta facie & liberali.] *τῶ ἰδιωτισμ quaſi de mortuo, aut qui non eſt, ſcilicet Thaidi, q git.* Honeſta facie ac liberali.] *Commode deſcri Chærea.* Nunc eo tibi videtur fœdus.] *Facete, fœdus, non enim eſt.* Tace obſecro.] *Apte dictu*

nineo ſtomacho, quaſi impudenter aſſiſtenti formæ *iæ, & argumenta inaniter pertinaciterque inuo-* ace obſecro] *De conſuetudine dictum eſt tace, & dditur obſecro: ne tace ipſum videatur iniuria.* ı vero tu videre velles Phædria.] *Commotus ad Phædriam, cogitur eum laudare, cui irata eſt: & um callide.* Quem tu vero videre.] *Facete, quaſi ıe, nec ipſum qui miſit, conſpectum velit.* Quem *uem, talem & breuiter forma eius laudata eſt: prolixius illius ſit deſcribenda deformitas.* Quem ɔ videre.] *Vero: pulchre. Pulcher n. eſt, cuius for- odium, nec conuitium commeruit. Lucilius in ſa- x facie florem delegeris.* Quem tu videre.] *Quare uia iſta iam non velit videre, irata ſcilicet ob vi- virginem? An tu, quaſi ſpectator elegans forma- qui amator ſis Thaidis?* Hic eſt vetus, vietus, ve- us, ſenex.] *Sic hoc totum pronunciandum, quaſi ur huic, propter quem laudauerit Chæream.* Vie- *nollis, flaccidusque & flexibilis corpore, vnde & vi- & vimenta, & vites, & vietores dicuntur, & vie- are dicitur: quia vietis virgis magis religare poſſu- idlibet. Lucret. areneæ dixit vietā veſtem, id eſt pu- itia præditam.* Vetus.] *Ad vituperationem modo, laudem ponitur: vt, Veteris poetæ maledictis reſpō- etus eſt, cuius diminutiuum eſt vetulus. Veterno- rbo vetere confectus, id eſt, veterno: quales ſunt qui em patiuntur. Et recte: nam ſæpe Eunuchi in ſene- ernoſi ſunt, & cito hoc laborant morbo.* Senex.] *Ex ægritudineque rugoſus.* Senex.] *Vtrum ſenex? an a videtur ob deformitatem?* Colore muſtellino.] *it Terentius, non intelligens Menandricum illud* *ε γαλιώδης γέρων: ait autem Stellionem animal lacertæ non diſſimile eſt maculoſo corio. namq; ad id coloris facies exprimitur Eunuchorum corporis: lerique lentiginoſi ſunt. Hinc ergo errauit ideo, quia Muſtela dicitur, γαλιώτης Stellio, ὡς πὺρ ἀελσο- νέφελις ἤσθην γαλεώτη κατὰ χέουσι συνεχόντους. Ego nem ſequor, qui recte intellexit, Terentium ſcien- uſtellino colore Eunuchum dixiſſe coloratum, velut ido, quia verè Eunuchi, aut ex candidiſſimis lenti-* *ginoſi*

ginoſi fiunt, vt ex Gallis, & huiuſmodi occidentalib
ex fuſcis, ſubliuidi, vt ex Armeniis & aliis oriental
quid egerim egomet neſciam.] *Pro non memin*
vt non agnoſcam. Eho tu, emin' ego te?] *Miro ſt*
quod ipſe fecit, id ex alio conatur audire: quatenus h
diat, an hoc fecerit dubitatiuè.* Mihi denuo reſpō
Hoc eſt quod in Rhetoricis Cicero ait, Contra firmam
mētationem, aliam æquè firmā, aut firmiorem oppon
hæc eſt autem æque firma. Denuo autē, ad Reſpondec
tinet, non ad Iube. Denuo reſpondeat.] *Iube ver*
denuo reſpondeat intelligēdum eſt. Roga.] *Mire vt*
fiducia confertur, & apud vtrumq; eſt veritas, cum
fallatur. At ille alter venit.] *Bene inſtat quaſi ex p*
obtinuerit Pythias. Agedum hoc mihi expedi.
Plautina ſunt, cum in iisdem longa ſit diſputatio: ſe
à Terentio proferūtur ad eius exemplum: & quod e
carent Plautinis nugis. Agedum.] *Dum* παρέλκον
adiuuat ex animo loquentem. Taces.] *Et recte tace*
metuit Chæream. Monſtrum hominis.] *Bene Eu*
dictum eſt, monſtrum hominis, hoc eſt, nec mas, nec f
exiſtens. Sic & ſupra, ſenem, mulierem, dixit. Modo
ta modo apte pro præterito tempore dictum eſſe: id
dudum. nam qui vitiauerat virginem, non modo, ſe
ante veſtem mutauit cum Eunucho Phædriæ. Qui
Præpoſitio Cum, his dictionib. ſupponitur, Quicu
biſcum, vobiſcum. Cæteris vero ita vt ipſum nomē pr
bit, præponitur; vt cum amicis, cum exercitu, cum a
tis. Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?]
nouitius? & eum qui ex Piræo raro diſceſſerit, & lon
teruallo ἐς τὸ ἄστυ *venerit. Et hæ ſunt obliquæ inter*
tiones, quib. vti oratores videmus, cum deriuare te
nium nitūtur. Et ideo ſic ait Phædria, vt fruſtretur
quæ confeſſus eſt Dorus: vult enim fratri eſſe conſu
Parmeno dicebat eum eſſe.] *Propè infirmatum*
monium eſt, quod enim ſic ait, Parmeno dicebat eu
falſum eſſe poteſt. Et mire ſic ait: vt, Sola mihi tales
Caſſandra canebat. Sic autem dicimus, quando non
quod factum fuerit, ſed ſæpius demonſtramus. Iam
credis me eſſe ſobriā?] *Quia ſupra dixit, Temulēta*
quaſi grauē iniuriā hoc dicto paſſa ſit, memoriter di
re

:: *vt, En ego victa ſum. & , Pulſus ego.* Iã ſatis cer-
ſt virginem vitiatam eſſe.] *Ordine ait, cum pri-
le ſe, tũ de aduerſario loquitur.* Credis huic quod
] *A perſonæ qualitate derogat fidem nam quid cre-
m eſt ſeruo, Eunucho, fugitiuo?* Quid iſti credã?
'a indicat.] *Hic à perſona, quæ conuincebatur, ora-
d factum ſe retulit.* Concede iſtuc paululum.]
*verſum dicit iſtuc, vt longè ſit à Pythia. Eunucho e-
cit Phædria.* O ſceleſtum atq; audacem homi-
*Chæream ſcilicet, vel Parmenonem. ſed ſic pronun-
m eſt, vt putet ancilla, de Eunucho dici, hoc ipſo
ræſto eſt, ideo illa infert, Væ mihi indignis nos eſſe
modis?* Væ mihi.] *Hoc totum, Væ mihi, quidam à
, vſq; ad irriſas modis, dici exiſtimant.* Mirum ni
das quod iſte dicat.] *Vtrum an ſerua quod ſer-
n ſtulta quod ſtultus? an fœmina quod Eunuchus?*
n ni tu.] *Clare dicit. quidam preſſius putant.* Heus
ato rurſum.] *Rurſum, non ad negationem perti-
ad interrogationẽ: vt ſit rurſus interrogatus. Rur-
ro, id eſt, è contrario, ac per hoc contrarium ſupe-
s dicito.* Non poteſt ſine malo fateri video.]
*atio, & dilatio quæſtionis argumento eſt nihil con-
Adde quod pœnam minatus, non tanquam iam in-
èd falſo teſti. Deinde ipſum fateri cõſideremus, qua-
on eſt teſtis fateri, ſed rei. Hic igitur vt in illum cul
ansferat vniuerſam, fateri dixit, non indicare, vt i-
s, non alieni facti teſtis eſſe dicatur.* Non poteſt
alo.] *Quaſi nec hæc fuerit, nec illa cõfeſſio, in qui-
lla veritas ſit.* Sequere hac.] *Quaſi ad tormenta.*
ait, modo negat.] *Teſtis aut ab aduerſario con-
ur falſitatis, aut à ſeipſo, ſi variauerit dicta. Ergo
quia non potuere conuinci, ab inconſtantia teſtis
um defenſionis inquiſitum eſt.* Ora me.] *Hoc len-
t ſit cauſa non ſæuiendi.* Obſecro te verò Phæ-
*Bene Vero. nam quia ille dixerat, vt ſimularet pre-
annixius Vero addidit, oſtendens ſerio ſe rogare, &
no: non vt ille iubebat, dolo.* I intro.] *Terribiliter,
odo eum ſummoueat* Intro.] *Vtrum intro, domum
edriam? an ad Thaidem? ſed non oportet ad Thaidem
i, ne celandarum rerum index teneatur.* Hoi hei.]

Bene

Bene hoi hei χετλιασμὸν *ruſticum poſuit: vtpote &* *& nouitij, & eſt deploratio ab eis ſic dicta.* Actum quidem.] *Hoc rurſus clarè. & ſic dicit tanquam a* *ratus Eunucho ſuo.* Alio pacto honeſtè.] *Conv* *cium fuit mentiri decuiſſe ſeruum, & adfuiſſe me* *liberalem adoleſcentulum. Sed vide quemadmodũ* *datur, dum ſe mentiri coactum dicit, dum conſuli* *ſtati. Hanc autem cauſam longæ ſermocinationis ad* *duxit artifex Poeta, vt apud omnes iam certum ſit* *rea vitiatam virginem, ne vllo errore impediãtur v* *nuptiæ, vel finis fabulæ differatur.* Alio pacto ſtè.] *Nullo alio ſcilicet, niſi per hanc fallaciam.* Quà viuere.] *Deeſt magis: vt ſit, magis ſcio, quàm me* Inueniam hodie pol.] *Hæc eſt* προοικονομία *ad* *rum exitum fabulæ: nam dũ ſe vlciſcitur Pythias.* *dicium patri Chærea, & confirmantur nuptiæ* Vtrũ ceam'ne an prædicem?] *Tertium* παρέλκον. *abu* *nim aut Vtrum, aut Ne: aut certe hoc ſit, vt ſit figur* *ons.* Tu pol ſi ſapis, quod ſcis neſcis.] *Non po* *neſcire quod ſcimus, ſed ita, vt: concordia diſcors: vt* *lius, Sequiturq́; ſequentem.* De Eunucho.] *Quid* *Tu pol ſi ſapis, quod ſcis, neſcis. Videamus, cur noli* *de vitio virginis continuo ſcire Thaidem. vtrum,* *prouiſo malo vehementius commoueatur, ac doleat* *ex eiuſdem virginis habitu, vultuq́; iſta cognoſcat* *eſt actuoſius. an quod proximum vero eſt, vt illã &* *& frater ignorãtes vitiatam, animoſius aduerſus m* *defendant, repetitum eam venientem cum tãto ſtre* *minis? Nam quo ore præterea diceret Thais Chremet* *roris pudore ſolicito, Educta eſt ita vti teq́;, illaq́; d* *eſt: ſi ſciret eam virginem non eſſe?* De Eunucho.] *Chærea ſit non Eunuchus.* Quod ſcis neſcis.] *V.* *Heaut. Neſcias quod ſcis, ſi ſapis. Et hoc eſt quod* *λον dicitur.* Quod ſcis neſcis.] *Prouerbiale eſt, &* *tum apud dialecticos tractatum, vt facio, & non fa* *amicus ſum, & non ſum: & audio, & non audio, &* *iuſmodi.* De vitio virginis.] *Quod iam mulier fa* Hac re & te omni turba euolues.] *Cauſa quaſi* *ante iurgium cum milite Thais neſciat vitiatã virg* Et illi gratum feceris.] *Cui, niſi virgini? cuius cr*

a,ſilentio texeris, præſertim tacentis iniuriam ſuã, olentis amiſſam virginitatem, vt nec confeſſionem imitatis ſubire poſſit. Id modo dic.] *Id pro hoc, ctiuum pro præpoſitiuo.* Thais iam aderit.] *Bene aderit: huic enim aderit Thais.* Quia cum inde *Aliam cauſam ex alia ſuppoſuit, quaſi diceret, viſam.*

ACTVS IV. SCENA V.

CHREMES. PYTHIAS.

t data hercle verba mihi ſunt: vicit vinum uod bibi. Iamb.tetram.
n accubabam, quàm videbar mihi eſſe pul. ſobrius.
iam ſurrexi, neque pes, neq; mens ſatis ſuum cium facit.
hreme. CH. quis eſt? ehem Pythias, vah quanunc formoſior
mihi, quàm dudum? P. certe tu quidem pol to hilarior.
erbum hercle hoc verum eſt, Sine Cerere & ero friget Venus.
hais ante multo venit? PY. an abiit iã à milite? Iãb, tetram.
mdudum ætatem, lites ſunt inter eos factæ xumæ.
ihil dixit tum, vt ſequerere ſeſe? CH. nihil, niſi ens mihi innuit.
o nónne id ſat erat? CH. at neſciebam id dicelam, niſi quia
xit miles,* quod intellexi minus: nam me ex-ĩt foras. *d videtur elidi.
cum ipſam, miror vbi ego huic anteuorterim.

t data hercle verba mihi ſunt.] *Hic ſemigrauis ucitur vino Chremes priorum memor, titubans in tibus, vt fere adpoti ſolent.* At at.] *Interiectio eſt im percepti, atque intellecti mali.* Data verba.] *facta.* Data hercle verba.] *A milite, an à meretrius iam pridem malum dolum in omni re ſuſpicatus magis à vino, quaſi captioſo aliquo, data verba ſunt ibere, dulce eſt: ebrium fieri, turpiſſimum, adeo hi-*

quæ ſequuntur, quaſi ſubtilem fraudem ebrietati
cit Paulus de vino, Pedes captat primo, luctator c
Vergil. de Vita, Tentatura pedes olim vincturaq; lin
Ac dum accubabam.] *Hic verba data ſunt.* Qu
debar mihi eſſe pulchrè ſobrius.] *Nihil elegan*
dixit, videbar mihi tunc eſſe ſobrius: ſed, vt hoc ipſi
erroris eſſet, vinolentiæ accumulatio, Videbar inqu
nimium ſobrius. Pulchre.] *Fortiter, ac nimis.* Neq
Ad inceſſum. Neque mens.] *Ad facta, ac dicta*
ſuum officium facit.] *Bene, non enim omnino nc*
nam hoc inſani eſt: ſed, non ſatis facit: quod eſt ebr
Quis eſt? chem Pythias.] *γνωμικῶς: & ſatis mir*
plo mutatam credit, poſtquam ipſe mutatus eſt. Q
nunc formoſior videre mihi quã dudum?] *H*
tum Academicos iuuat, qui aiunt, prout habiti fue
atque affecti, ita nobis aliud atque aliud videri:
nihil certi comprehendi poſſe. Certe tu quidem p
certe, & pol, hæc dixit, vt appareret hanc vere loq
ſobria eſt: illum verò, ex vino falli. Et honorifice, a
ſobria non dixit temulentior, aut laſciuior, ſed a.
Verbum hercle hoc.] *Verbum, prouerbium: vt*
Andria. Verbum illud verum eſt, vulgo quc
ſolet: Sine Cerere & Libero friget Venus.] *E*
ſententiam reuoces, non conueniet ebrio: ſi ad petul
*quam: * ſic ante dictum eſt. Nam & improbior fac*
& cum tropice locutus ſit, tamen ordinem natural
uauit: nam primum cibus, deinde potus, poſtr
bido venerea. Friget autem, quia omnis eiuſmodi
ptas in calore ſanguinis conſtituta eſt, qui his reb
tur. Et friget propriè, non adhæret. translatum en
prouerbium à picatione vaſorum, quæ frigida pic
tenent, cũ alia multa meliora ſint ad vſum frigida,
rum, argentum, aurum, & cætera huiuſmodi. nam
bi, Vbi friget, huc euaſit. Et vide tres μετωνυμίας: Ce
Liberum, Venerem. Sed Thaïs multò ante venit
terrogatiuè pronunciandum hoc, Et ſcias de his inte
tionibus hãc ipſam eſſe, in quibus ita quærimus, vt q
terrogantur, reſponſuri nobis, ſe neſcire, videantur.
dudum ætatem.] *Quia iamdudũ infinitæ moræ e*
didit ætatem, vt oſtendat multũ abiiſſe temporis, vt ſ.

mdudum ætatem, pro longinquo tempore. Lucil. Vt ſ menſeſq; dieſq;, Non tamen ætatem. Aetatem.] *nginquoq; tempore ac prolixo, vt eſt ætas. nam ſic is de die, & dieculam, aliquantulum, moram.* Nihil um, vt ſequerere ſeſe?] *Nihil, pro non. Vergil. unt animos nil magnæ laudis egentes.* Nihil, niſi s mihi innuit.] *Apparet quaſi iratam diſceſſiſſe m à milite, & tamen ſic iratam, vt illi ira conſilium emerit. Innuit inquit, cum abiret.* Eho nóuneid t?] *Adeo ſimplex hic inducitur adoleſcens, vt a Py- orehendi poſſit. nam quid opus fuit dicere, ſi innuit?* ciebam id dicere illam.] *Dicere pro velle, vel ſi- re. Sic alibi, quaſi tu dicas, factum id conſilio meo.* nia correxit miles quod intellexi minus.] *Hoc r facetius & ſapientius quàm dici ab ebrio ruſtico, leſcente, debuiſſet. Hoc vitium tunc fit, cum Poetæ um ſuum in perſonas conferunt.* Quod intellexi .] *Veriſimile hunc tantum extruſum fuiſſe, non apulaſſe, quia miles Thaidi magis quàm huic ira-* Miror vbi ego huic anteuorterim.] *Id eſt, hanc rim. Vbi, in qua parte viæ.*

ACTVS IV. SCENA VI.

THAIS. CHREMES. PYTHIAS.

lo equidem illum iam affuturũ eſſe, vt illam : me eripiat. ſine vt — Troch. tetr. catalect.
: atqui ſi illã digito attigerit vno, oculi illico entur, vſq; adeò ego illius ferre poſſum ine- s,
gnifica verba, verba dum ſint: verum enim ſi em conferrentur, vapulabit.
ais, ego iamdudum hic adſum. T. ô Chreme, ſum * expectabam. — * aliàs expecto.
turbam hanc propter te eſſe factam? & adeò e attinere hanc
m rem? CH. ad me? qui? quaſi iſtuc. T. quia dũ ororem ſtudeo
re, & reſtituere, hęc atq; huiuſmodi ſum mul- aſſa.
ea eſt? T. domi apud me. C. hem. TH. quid eſt?

Educta ita vti teq; illaq; dignum eſt. c. quid a
id quod res eſt.
Hanc tibi dono do, neq; repeto pro illa abs t
quam precij.
c. Et habetur, & refertur à me Thais tibi, ita
rita es gratia.
T. At enim caue ne prius, quàm hanc à me a
amittas Chreme.
Nam hæc ea eſt, quam miles à me vi nunc e
venit.
Abi tu, ciſtellā Pythia domo effer cum mon
c. Viden' tu illum Thais? P. vbi ſita eſt? T. in
dioſa ceſſas?
al. Militum. c.* Militem ſecum ad te quantas copias ad
At at. TH. num formidoloſus obſecro es mi
CH. apageſis,
Ego formidoloſus? nemo eſt hominū qui vi
T. Atqui ita opus eſt. c. hau metuo, quale
eſſe hominem exiſtimes.
T. Imò hoc cogitato, qui cū res tibi eſt, per
Minus potens quàm tu; minus notus, amico
habens minus.
c. Scio iſtuc. Sed tu quod cauere poſſis, ſtul
mittere eſt.
Malo ego nos proſpicere, quàm hunc vlci
pta iniuria.
Tu abi, atq; oſtiū obſera intus, ego dum hi
curro ad forum,
Volo ego adeſſe hic aduocatos nobis in tu
T. mane.
c. Melius eſt. T. mane. c. omitte, iam iſtic a
nihil opus eſt iſtis Chreme.
Hoc dic modo, ſororem illam tuam eſſe, &
uam virginem
Amiſiſſe, nunc cognoſſe: ſigna oſtende. PY.
T. cape.
Si vim faciet, in ius ducito hominē: intellext
T. Fac animo hæc præſenti dicas. c. faciam.
le pallium.
Perij, huic ipſi eſt opus patrono, quem defe
paro.

do equidem illum iam affuturũ eſſe, vt illam
ne eripiat.] *Vides vt ex ipſis appareat verbis, quàm*
,& recens à litigio veniat Thais. Itaq; nec nominat
n, nec virginem, ſed pronomine vtrunq; ſignificat,
i medio conſtituta negotio. Affuturum eſſe.] *Id*
uenturum, vt, affuit & Mneſteus. Sine vt veniat.]
*licat, ſine * nullis. & comminantis eſt: vt, Sine mo-*
qui ſi illam digito attigerit vno.] *Moris com-*
ium eſt ad exiguum reuocare commiſſa, quæ ſe vl-
ædicent. Oculi ilico effodientur.] *Et fœmineæ*
int, & in libidinoſos quàm maximè, nam hunc ſu-
amorem eſſe virginis. Sic & alibi, Vt ego vngui-
ile illi in oculos inuolem venefico. In oculos autem
ſæuire fœminas, & tragœdiæ fere omnes, & Co-
roteſtantur. Vſque adeo ego illius ferre poſ-
eptias & magnifica verba.] *Non dixit, vſque a-*
m poſſum amare: ſed quàm inſuauis iam diu ſit o-
licendo, ferre poſſum. Et cito oſtendit quæ ſit ami-
litis. Ineptias inquit, & magnifica verba. Verba
nt.] *Hoc eſt, quæ vim non admiſceant rerum.* Ve-
im ſi ad rem conferentur, vapulabit.] *Si diſ-*
verbis: & rem experiri cœperit, vapulabit. Et bo-
utio: vt ſi dicas verba ad rem contulit, hoc eſt, age-
dicebat, aggreſſus eſt. Ad me? quid quaſi iſtuc.]
us, & timidus, & prudens commotus eſt mere-
dicto. Hæc atque huiuſmodi ſum multa paſ-
iliter facunda meretrix, hæc imputat adoleſcenti
it & alia quibus non interfuit. Reddere, & re-
.] *Proprie redditur cupientibus, vt domino ſer-*
ituitur cupiens, vt patriæ ciuis. Redditur, & re-
, cupiens cupientibus, vt parenti filius. Ergo in
nq; eſt & reddi & reſtitui. Hem.] *Extimuit ado-*
uum ſororem ſuam in domo meretricis eſſe audi-
rei ſtatim occurrit Thais. Educta.] *Subauditur*
teque illa q; dignum eſt.] *Bene purgauit quod*
meretricio expectabatur. non inquit, vt me di-
t, apud me eſt. Quid ais?] *Recte, quia mirum a-*
etricem liberaliter educatam. Hanc tibi dono
lius dixit, quàm Dono: vt donum placidius videa-
ræſtantius. Neque repeto pro illa quicquam

abs te precij.] *Ex eo quod potuit iure facere, ben demonſtrauit, oratorie dicens ſerio non eſſe factur* habetur, & refertur à me Thaïs.] *Qui habet gratiam, nōdum retulit. Retulit, qui deſtitit haber ſum ergo hic dixit, & habetur gratia, & refertur. ſenſum tranſtulit Salluſtius in bellum Iugurthinu ma, pecuniam ſume, vtere, & quoad vixeris, nunq ditam tibi gratiam putaris, ſemper apud me inte* Ne priuſquā hanc à me accipias, amittas Ch *Hoc in comœdia licet more vulgi dicere. Cæterum n amitti, quod nondum acceptum ſit. An quia iam ſumptum ſit.* Nam hæc ea eſt quā miles à me ereptum venit.] *Non ad deterrendum ſed ad pr dum animum adoleſcentis hæc dicit: quem audacer aliter ac res ipſa eſt. nam mox Thais mutabit orati dicet, Qui cum res tibi eſt, peregrinus eſt, Mini quàm tu, minus notus, amicorum hic habens mini* monumentis.] *Monumenta ſunt quæ Græci di* ἐρισμάτα καὶ γνωρίσματα. Viden' tu illum Thaïs?] *I dere, timoris eſt indicium.* Vbi ſita eſt.] *Trepida ſonas immiſcuit.* In riſco.] *Ciſta pelle contecta Phrygium.* Quantas copias.] *Proprie dixit co ſic enim inter legiones in vnum collectæ, conuenit t. di. & ruſtico adoleſcēti ſex homines copias dicere. ſcilicet, Paraſitum, Donacem, Syriſcum, Simalion gam.* Num formidulosus es mi homo?] *Forn & terribilis, & timidus intelligitur.* Apageſis *tus in Trinummo, Apage amor.* Atque ita op *Vt minus formidoloſus ſis.* Metuo, qualem tu minem exiſtimes.] *Videtur ebrius factus hic iam etiam diſplicere nolle mulieri. nam idcirco timere malam opinionem Thaidis de ſe.* Et metu lem tu me exiſtimes.] *Noue dixit: Pro, metuo n ſis.* Peregrinus eſt, minus potens quàm tu.] *Poſtquam tamen ipſa non eloquitur, quid efficia quod ait, Peregrinus eſt, minus potens quàm tu, dixit: quia tardum ſit dicere ille impotens, tu &c.* Sed tu quod cauere poſſis &c.] *Oſt Terentius plures ſententias ad timiditatem cong ad audaciam. nam & mox dicturus eſt, omnia pr*

*iam armis, ſapientem decet. Quia ex prouidentia ti-
c audacia temeritas prouenit.* Admittere.] *Fieri ſi-
r melius dixit quam pati. hoc generale. nam nũc ad-
e, pati fieri ſignificat.* Malo ego vos proſpicere.]
*dere ne fiat: id eſt, proſpicere & cauere, ab eo quod
it id quod ſequitur.* Accepta iniuria.] *Hic cauſa
tur, cur illud malit.* Oſtium obſera intus.] *Pa-
nſilium nihil aliud continet poſt clauſtra & fugã.
ra eſt clauſtrum ianuæ.* Tranſcurro ad forum.]
urro dixit, non curro: vt proximitatem fori oſtende-
ılo ego.] *Quaſi minus timeat: cupio non inquit, ſed*
ı turba hac] *Vide timidum turbam appellare, quã
non timet.* Melius eſt.] *Fugæ occaſionẽ cupit dari.*
] *Hoc geſtu iam adiuuatur.* Omitte, iam iſtuc a-
*Ex huius verbis apparet etiam manu comprehensũ
leſcentem.* Omitte iam adero.] *Quia cauſam pro-
m videt, celeritatem redeundi pollicetur.* Nihil o-
t iſtis.] *Iſtis vtrum aduocatis? an iſtis omnibus quæ
Verg. Aut quid petis iſtis?* Hoc modo dic, ſoro-
ſſe illam tuam.] *Ordine eſt executus: primo vtrum
m habeat, Dic ſororem, inquit, eſſe illam tuam. V-
egotium habeat, Et te paruam virginem amiſiſſe.
die agat, Nunc cognoſſe: Et vnde probet, Signa o-
Hæc omnia ſic pronuncianda ſunt, vt & iſta & fa-
ilia demonſtrentur.* Si vim faciet, in ius ducito
ıem.] *Et recte quia violento ciuiliter reſiſti ſolet.*
ıimo hæc præſenti dicas.] *Hæc non dicerentur
de, niſi in illius vultu pauor nimis appareret.* Fa-
] *Adiuuandum pronunciatione. Faciam enim, ti-
ictum eſt.* Attolle pallium.] *His verbis Chreme-
ıonſtrauit nimium liberaliter pauidi adoleſcentuli
m.* Attolle pallium.] *Vel quia ſimplex eſt, vel
brius pallium trahit Chremes.* Perij, huic ipſi pa-
ı opus eſt, &c.] *Hæc meretric[illegible] querela rudem a-
ntulum magis & honeſte natum quàm culpandum
nonſtrat.*

TVS IIII. SCENA VII.

THRASO. GNATO. SANGA.
CHREMES. THAIS.

Oct. [illegible]arij. HAnccine ego vt contumeliam tam inſign[illegible] me accipiam Gnato? (i[illegible]

† In ſatius e-lidiţur s. Mori me ſatius eſt. Simalio, Donax, Syriſce,ſ[illegible]
Primum ædeis expugnabo. G. recte. T. virginer[illegible]
piam. G N. probe.
T. Male mulctabo ipſam. G N. pulchre. T. in me[illegible]
huc agmen cum vecti, Donax:
Tu Simalio in ſiniſtrum cornu, tu Syriſce in d[illegible]
Cedo alios: vbi centurio eſt Sanga, & manipul[illegible]
rum? S A. eccum adeſt.

† In quid e-liditur d. THR. * Quid ignaue, peniculóne pugnare, qu[illegible]
huc portas, cogitas?
S A. Egôn'? imperatoris virtutem noueram, [illegible]
militum: (vul[illegible]
Sine ſanguine hoc fieri non poſſe, qui abſterg[illegible]
THR. Vbi alij? S A. qui (malum) alij? ſolus Sanni[illegible]
uat domi.
THR. Tu hoſce inſtrue: hic ego ero poſt prin[illegible]
inde omnibus ſignum dabo. ([illegible]
G N. Illuc eſt ſapere, vt hoſce inſtruxit, ipſe ſibi[illegible]
THR. Idem hocce Pyrrhus factitauit. C. vid[illegible]
Thais quam hic rem agit? (æ[illegible]
Nimirum conſilium illud rectum eſt, de occl[illegible]
THA. Sane quod tibi nunc vir videatur eſſe, [illegible]
bulo magnus eſt:
Ne metuas. THR. quid videtur? G N. funda[illegible]
nunc nimis vellem dari, (fi[illegible]
Vt tu illos procul hinc ex occulto cæderes: fa[illegible]
THR. Sed eccam Thaidem ipſam video. G N. [illegible]
mox irruimus? THR. mane. (tem[illegible]

Troch. cat. Conſilio omnia prius experiri, quam armis ſ[illegible]
Qui ſcis an quæ iubeam, ſine vi faciat? G. dij v[illegible]
fidem. (beam d[illegible]
Quanti eſt ſapere: nunquam accedo, quin ab[illegible]
TH. Thais primum hoc mihi reſponde, cum t[illegible]
iſtam virginem, (poſtea. THR. r[illegible]
Dixtin' mihi hos dies ſoli dare te? THA. qui[illegible]
Quę mihi ante oculos amatorem corā addux[illegible]
THA. Quid cum illo agas? THR. Et cum eo clar[illegible]
duxti te mihi?

.Libuit. THR. Pamphilam ergo huc redde, niſi
mauis eripi.
'ibi illam reddat? aut tu eam tangas? omnium.
v. ah quid ais? tace.
Quid tu tibi vis? THR. ego non tangam meam?
tuam autem furcifer?
iue ſis, neſcis cui nunc maledicas viro. CH. non
hinc abis?
tu vt tibi res ſeſe habeat? ſi quicquam hodie
e turbæ cœperis, (neris.
im vt huius loci, dieique, meiq; ſemper memi-
iſceret tui me, qui hunc tantum hominem facias
imicum tibi.
iminuam ego caput tuum hodie, niſi abis. G.
n' verò canis?
ne ais? THR. quis tu homo es? quid tibi vis? quid
im illa rei tibi eſt?
:ibis: principio eam eſſe dico liberam. TH. hem.
.ciuem Atticam. THR. hui.
.eam ſororem. THR. os durm. C. miles, nunc a-
:ò edico tibi, (phronam
'im facias vllam in illam. Thais, ego eo ad So-
ricem, vt eam adducam, & ſigna oſtendam hęc.
HR. tun' me prohibeas,
.m ne tangam? C. prohibeo inquam GN. audin'
:? hic furti ſe alligat.
Satis hoc eſt tibi? THR. idem hoc tu ais Thais?
.quære qui reſpondeat.
ı. Quid nunc agimus? G. quin redeamus: iam
æc tibi aderit ſupplicans (mulierum.
:ò. TH. credín'? GN. imò certè: noui ingenium
iunt vbi velis: vbi nolis, cupiunt vltrò. T. bene
ıutas.
.Iam dimitto exercitum? TH. vbi vis. GN. Sanga,
ti fortes decet
ites, domique ſociq; fac viciſſim vt memineris.
Iamdudum eſt animus in patinis. GN. frugi es.
TH. vos me hac ſequimini.

Videntur Cretici.

* Donatus legit, Satis hoc eſt tibi: & poſt ais, addendum Thais: vbi rurſus notata loquentis perſona locũ fecit errori.

Anccine ego contumeliam.] *Hic rurſus inepti vanitas militis demõſtratur, ad amicam, tãquã ad hoſti-*

lem exercitum, pergentis irritato animo, concitato inclinata chlamyde, trepidi, & quatiẽtis caput. Et ba ba pro hortatu imperatoris accipienda ſunt, quand omnia de exercitu transferuntur. Contumeliam vel priè, & vt miles Salluſt. Ne qua contumelia, &c. tumeliam in me accipiam Gnato?] *Apparet C nem & dehortatorem eſſe certaminis, & ad pocula prouocare: maximè cum videatur perſuaſiſſe iſta co vt hoc certamen moueretur.* Mori me ſatius eſt.] *R la præſumptio, tanquam aduerſus meretricem iurgi quam Thraſo ſumere auſus eſſet, niſi morte propoſita velut mortis contemptu opus eſt ad tale prælium.* Me ſatius.] *Tanquam aliter miles aduerſus mulierem re non poſſet, vel quia nihili, vel quia amator.* Mo ſatius eſt.] *Quaſi ille ſibi dicat, vel moleſtum eſſe cer vel amicam non eſſe lædendam.* Tam inſignem] *In vt miles dixit, quia inſignia armorum ſunt.* Simalio *hoc concitate pronunciandum eſt.* Sequimini.] *Hui di militia per tumultum repentè ſuſcipitur, & dici uocatio, vbi dux alloquitur ciues, Qui Rempub. ſ vultis, me ſequimini. Vnde Verg. ſic ait, - diuerſaqu Agmina in arma vocat ſubitò. ferrũq; retractat: Ipſe pugnas, ſequitur tum cætera pubes.* Primũ ædeis gnabo.] *Debet hic eſſe vociferatio vana ad hoc, & militis cum quodam motu ingenti & per immanes ſine vlla vi rerum. Vanaque comminatio eſt, velle æd pugnare, cum foris ſit meretrix.* Malè mulctabo.] *ordinem belli. Primò expugnatio mœnium, tum recu tio captarum rerum, demum pœna prædonum.* Pulc. *Poſtquam non obtinuit quod volebat Gnato, aſſen ad omnia. Vide autem manifeſtam irriſionem ex ipſo re laudandi, nam quid eſt in ædium expugnatione quid in virginis ereptione probitatis? quid in mala ctanda muliere pulchritudinis? Sed hoc eſt quod a pra de ſe ipſo parasitus, Quicquid dicunt laudo.* In m huc agmen cum vecti, Donax.] *Mirè compoſita ad temptum nomina legionariorum ſunt. nam Donax ab dine, veluti ſit inanis & fragilis, nomen ſortitus eſt* malio.] *A ſimio, vel à ſimia deriuatum eſt, ob fœ tem oris, vel naſi.* Syriſcus.] *Iam diminutiuum eſt à*

In

ium huc.] *Ridicule ſatis armaturas leues non pu- erlis Thaidem idoneas : & ideo agmen cum vecti ire in medium. An ideo cum vecti, quia ad expu- em venitur ædium?* Tu Simalio in ſiniſtrum u Syriſce in dextrũ.] *Hic agmen inſtruitur. Fa- ẽ eſt, cũ à rebus magnis res ridiculæ detinẽtur.* Ce- s.] *Non reliquos dixit, ſed alios, quaſi multi ſint.*] *Ne ſangarius ſaltem, vt nomen eſſet.* Manipulus] *Manipulus propriè eſt militis. Quum Romani & ub vno Centurione bellum aggreſſuri deputaban- ſertum vel coronam ex manipulo herbæ vel hu- cõficiebãt, quẽ pro ſigno ſequebantur. Meritò ergo mẽ videns, manipulũ deſiderauit: hoc eſt, coquum nuinas deſiderat, qui apparauerat, quoties locus l eſt, conuiuium eſt conſtitutũ. Alij manipulũ fu- i diſcipulos dici putant.* Eccum adeſt.] *Pro ſe, ac ouls Sanga.* Quid ignaue.] *Apparet coquum ad um ſtrepitum ſic exiſſe, vt ad artẽ ſuam fuerat ex-* gόne.] *Hæc cauſa eſt.* Imperatoris virtutẽ no- vim militũ.] *Hoc plus habet ſalis, ſi ſic intellectũ t Sanga vno eodemq; tempore & quærat quid di- lq; reſpondeat, hoc noueram ſine ſanguine fieri nõ icet ἀπροσδοκήτως. Quid igitur ſi hoc ſciebat?* Qui erem vulnera.] *Quaſi hoc fuerit auxilij genus. c eſt? vnde vulnera? quorum vulnera? vtrum v- partis? An quod magis ridiculũ eſt ſuorũ?* Solus ſeruat domi.] *Hæc figura παρόμοιον dicitur.* annio ſeruat domi.] *Vt, Sola mihi tales caſus a canebat.* Seruat domi.] *Pro remanet vt obſer- ſeruat domum, rectũ erat, non ſeruat domi, ſi cu- telligeretur. Vel ſeruat pro ſedet: ab eo quod ſequi- uod præcedit. nã non ſeruat, niſi qui prius in eo lo- t.* Qui malũ.] *Malum per παρένθεσιν ſuauiter in- Plaut. in Epidico. Quæ malum hæc impudentia eſt? nterponitur malum, niſi oculis cõuerſis ad eum qui reprehendimus dixerit. Malum, nunc interiectio* principia.] *Magnificè ad riſum cõmouendum. nã ebuit poſt vos. Et hunc locum ſibi optumum elegit, lus* Poſt principia. *Militare dictum eſt. Et ambi- ulti, an in extremo agmine ſit hic locus, an in*

*medio.*Inde omnibus ſignum dabo.] *Tanqua mnib. dari poſſit, ſi aliunde detur.* Ipſius ſibi caui *An loco ſimpliciter, qui poſt principia? an loco, ii portunè & εὐκαίρως. Terent. in Adelphis, Pecun negligere, interdũ maximum eſt lucrũ. An pro de* hoc Pyrrhus factitauit.] *Irridet quidem poeta, men oſtendit officium imperatoris hoc eſſe, ne ſe in proÿciat. Sic Sall. Et in prælÿs actu promptus. Et h quaſi in Palliata, ſed conceſſum poetis fuit. Pyrrh peritiſſimus ſtratagematon fuit: primuſq; quem a ea diſciplina per calculos in tabula traderetur oſt* mirũ conſiliũ illud rectũ eſt.] *Illud rectum eſt locutio, & ſuperiori ſimilis. Nimirũ dabit hæc T gnum mihi malum, pro, ſine dubio rectum eſt.* Sa tibi nũc vir videatur eſſe, hic nebulo magnu metuas.] *Figurata loquutio, & præterea ὑπερ termixtum. nam hic ordo eſt: Sanè hic nebulo eſt tuas. An hic erit ordo & ſenſus, vt ſit dictum, N ſanè qui tibi vir videtur eſſe, hic nebulo magn rectè, nam obterretur adoleſcẽs & ætate militis, vir eſt: & magnitudine, quod magnus corpore: q in illo vana eſſe, meretrix, vt experta, denuncia autẽ vel inanis, vel vanus, aut mollis, vt eſt nebu* Et *hoc εἰρωνικῶς dictum eſt, Meretrix fruſtra n corripiens Chremetem, Sanè inquit, quod tibi ni deatur eſſe, & deeſt, Non eſt: vt ſit, Nõ eſt quod videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt. Sic alibi, S tea hac offendero poſt vnquam, nihil quod dicas quærebam, iter hac habui, periſti. Vt ſit, non eſt mihi.* Quid videtur?] *Non diceret miles ſi ſt tentia: ſed iam videtur timore mutatus.* Quid *Dubitandi eſt quod dictum ſit, quid videtur? E militem puto dicere, quem paulatim à violent cribus principiis ad terrorem deſidiamque perd Nam primo ipſe præcedit, vtpote qui dicat ſequi denique propius deuentum eſt, poſt principia re Poſt iam ipſe nihil audet, ſed quærit conſiliur Denique vbi cominus res gerenda eſt, dixit, continet irruentes. Ad poſtremum diffiſus, neſc gat, ad paraſitũ ſpectans, Quid agimus, inquit?*

nc.] *Mirè paraſitus hoc ait: vel quia militem nolle el quia non audet impugnare, conſilium formidu- & aptum metuenti dedit, ſubtiliter tamen: nam ugnant, qui cominus non poſſunt: & ex occulto, audent palàm. ſed honeſta cauſa: non quia timeas, ſed vt fugiant: tanquam niſi hoſtes fugerint, non n accedere.* Fundam tibi.] *Non dixit haſtam, aut ı, ſed ſagittam, fundam, qua nimirum longè iacta- x hoc interuallo, pauorem oſtenderet non audentis. Et mirè tibi: tanquam ipſe paraſitus ne hoc au- unt autem qui putent hæc à Thaide ad Chremetem l malè: non enim conueniunt iſta meretricis dictis ibus. niſi quia mouet me, quod ex occulto dicit: nſtet iamdudum videre militem, & ipſum non vi- n qua pugnaturus ſit.* Vt tu illos.] *Meretricem um ſuis: vt alibi, Nos prius introducant.* Facerent .] *Deeſt rurſus, Vt: ſic, Vt facerent fugam. Vel à- os illatum eſt.* Facerent fugam.] *Deſiderat con- nem Enim: vt ſit, facerent enim fugam.* Vt cæde- *o cædendo cogeres vt facerent fugam.* Sed eccam em ipſam.] *Eccam & ipſam, figura ἔμφασις: quaſi rincipem belli: & ipſam, contra quam pugnaturus* am mox irruimus.] *Hoc paraſitus, irridens mili- it. Et irruere propriè dicuntur, qui cum furore n ineunt.* Omnia prius experiri quam armis tem decet.] *Animaduerte quantam vim habeant tandum in Comœdiis ſeueræ ſententiæ, quum à ri- perſonis proferuntur, quale eſt apud Plautum vbi am fortunam admirans ait, Nimia eſt miſeria, ni- chrum eſſe hominem.* Quàm armis.] *ἀνακόλουθον im arma. Aut ἔκλειψις eſt, ſi ſubaudiamus agere. non dixit me: ſed ſapientem, quod magis ridicu-*. An quæ iubeam.] *Et mire non velim, ſed iu- ixit. Iubeam pro velim: vt iubeo Chremetem.* dij n fidem.] *Bona ἀναλογία, quia leuiora laudaue-: exclamare iam debet. Et hoc eſt quod ſupra ait, Id ı ſi negant, laudo id quoq;. Nam negat rurſum malè ıdum eſſe, qui ſuperius retineri non poterat, quin lium vel moriturus irrueret.* dij veſtram fidem eſt ſapere, nunquam accedo, quin abs te ab-

eam do-

eam doctior.] *Mire egit perſonam admirantis nam ἀποστροφὴν ad deos, vt dij veſtram fidem : pſum, Quanti eſt ſapere, ad militem, Nunquam quin abs te abeam doctior Et ridicule paraſitus, r accedo ad te dixit, qui nunquam recedit.* Quin abeam doctior.] *Nimis impudens aſſentatio, ſe ctiorem ex militis ſapientia.* Thais primum ho reſponde.] *Omiſſa contentione repetendæ virgini nim iam puellam, ſed pactum exigit, vt amator.* C do.] *Pro, cum tibi darem.* Quid tum poſtea?] *A reſpondendum erat: aut non dixi. Sed vide contu meretricis in contemptione perſonæ militis, interro interrogare maluit, quàm per inductionem capi.* tas?] *Contentionis genus interrogatiue.* Quæ mi oculos coram.] *Vtrum ſignificat inepti militis An ante oculos minus eſt quam coram:* Ante ocu ram.] *Poteſt ante oculos, & longe tamen intelligi proximitatem ſignificat.* Quid cum illo agas?] *meretrix non putat illum idoneum, cui reddenda, cuique ſe purget: adeo apud illam amicitiæ eius p eſt. Nam errant qui dicunt eam ſe velle militi rec re.* Et cum eo clam ſubduxti te mihi] *Inuic cum eo: nam vt ſupra legimus, excluſit Chremet* duxti te mihi.] *Furtim ſubtraxiſti te mihi. Verg dum capiti ſubduxerat enſem.* Libuit.] *Superbu meretricium verbum. Sic de Chelidone Cicero ait, ait ſe facturam.* Hunc redde.] *Idioma eſt pro con repoſcentis. ſic & in Hecyra, Renumeret dotem h* Niſi vi mauis eripi.] *Vtrum niſi, pro non, & ſi: vi tibi illam mauis eripi.* Tibi illam reddat?] *Se interponit Chremes, vt adoleſcentulus potuit, ia milite.* Aut tu illam tangas? Omnium.] *Ait vt Chremes. nam quia dixit, niſi vi mauis eripi, ait lam tangas? & addidit, Omnium. & eſt ἀπο ſecunda. ſic autem loqui ſolent plus geſtu quam conciti.* Tibi illam reddat? aut tu illam tangas *gna vis in pronominibus, & ſignificatio eſt, vt, Ca vt illum?* Quid tu tibi vis?] *Recte, cum Thaide e quebatur, non cum hoc.* Ego non tangam meam *addidit meam. hinc enim probatur iniuſte dictum*

li

ngas? Tuam autem furcifer?] *Incongrue, vt im- adoleſcens liberum ſeruilibus conuitiis exagitat.* ſis, neſcis cui maledicas nunc viro.] *Animad- traſitum neque tacere omnino, ne defuiſſe patrono tr, neq; in aliena cauſa rixam in ſe transferre.* Non : abis? ſcin' tu, vt tibi res ſeſe habeat?] *Hoc pa- llud mihi Chremes.* Caue ſis.] *Quia imperatiua unt contumelioſa: addebant veteres, ſis: quod ſigni- vis.* Scin' tu?] *Non paraſito, ſed militi dicit:* Fa- t huius loci dieique, meiq; ſemper memine- *Moris eſt magnas eſſe minas hominum meticuloſo- ecta ergo quàm acriter timidus cõminetur.* Huius eique meique.] *Loci, in quo læſus: Diei, quo læ- , à quo læſus.* Miſeret me tui.] *Hic paraſitus nunc monitor Chremeti reſpondet.* Qui hunc tantum em facias inimicum tibi.] *Ne nunc quidem pa- i militis aſſentatione diſcedit.* Diminuam ego ca um hodie, niſi abis.] *Ruſticius dixit, caput tuum am quàm ſi diceret, diminuam tibi caput.* Ain' ve- s?] *Hoc verbo impudentibus inimicis conuitium t. nam militare dictum eſt in hoſtem, canis: & a- merum pro graui contumelia in aduerſarium di- veiut in illo loco, πηλὼ ἀρνύμενοι μ[illegible]ελάω σοῖο* Quis tu homo es? quid tibi vis.] *ἐπιτροχα- ura alibi multa terribiliter interrogãtur: vt, Sta- ruæ cauſa viæ, quiue ſitis in armis? Quóue tenetis* ibis.] *Non obſequẽter, ſed figuratè dicitur ab irato.* pio eam eſſe dico liberam.] *Quo tollitur tuam* Scibis.] *Et ſcies, & ſcibis dicitur poſt productio- tiæ coniugationis.* Principio.] *In tria diuiſit offi- fenſionis, &c. In aſſertoris, Principio eam eſſe dico : In cognitoris, ciuem Atticam: In fratris, Meam . Et bona eſt ordo, libera, ciuis, nobilis,* Ciuem n.] *Quo etiam negocium poteſt ei fieri, qui ſe pro geſſit in ciuem.* Hui] *Hui, hem, & cætera huius- neris, ſannæ ſunt aduerſus eos quibus iraſcimur.* ſororem. *Quo conſtat præſto eſſe defenſionem* Os durum.] *Quaſi ex omnibus hoc ſit impuden- od & ſororem ſuam dicat.* Os durum.] *Os impu- contra, mollis frontis dicuntur, qui ſunt reueren-*

tes. Nunc adeo edico tibi.] *Vt ſuperbe, quaſi mili edictum prætoris dicitur, & imperatoris.* Miles adeo edico tibi.] *Miles contumelioſe dixit. De i eſt officiis, quæ ſuo nomine contumelioſa cenſentur.* *Adelphis, Delibera hoc, dum ego redeo leno.* Ne v cias vllam in illam.] *Seruauit præcepta meretric vt meminerit, Si vim faciet, in ius ducito hominem* eo ad Sophronam.] *Hoc lentius à Thaide Ch* Prohibeo inquam.] *Non ſatis exercitate adoleſce dem verbis dictum repetit militis.* Audin' tu? hic alligat.] *Gnato occaſionem finiendi litigij iam quærit, ob deſiderium menſæ & cibi: & ideo quaſi conſilium ſuggerit, hunc reum militis eſſe poſſe, qui tus eſt alienam rem ſuam dicere, & id in iure profit eſt apud prætorem. Ergo furti ſe alligat, id eſt reum cit fraudis. nam* μεταληπτικῶς *furtum pro omni fra dolo accipimus. & iniuria* Alligat.] *Aſtringit, illa & obnoxium facit. Omne igitur quod fraude fit, eſt. Sic Verg. Furta paro belli, id eſt inſidias. Et Dulc ta, id eſt adulteria. Omne malum factum, Quæ qu ſuperos furto lætatus inani Diſtulit in ſeram co piacula noctem. Furtum duobus modis dicitur: vn omne maleficium generaliter ſignificatur: altero, c ſurrepta demonſtratur. Nunc ergo furtum, mal eſt.* Satis hoc eſt tibi.] *Ad repetendam ſcilicet vir ſumendamque iniuriæ vindictam.* Quære qui re deat.] *Et contempſit interrogationē, & indixit inim profeſſione iracundiæ, cum dixit indignum militem.* hoc tu ais.] *Id eſt, hoc quod Chremes, & tanquam mes. Et ipſam circumuēturus interrogat, quod illa gens, malitioſe ait, Quære qui reſpondeat. ſatis con lioſe: illud enim quæritur, quod difficile reperitur non modo indignus es, inquit, cui ego reſpondeam: inuenies qui te dignum reſponſo iudicet.* Quid nun mus?] *Vide vt euanuerit actio militis. Primo dixit, prius experiri quam armis ſapientem decet: Poſt, Id tu ais, Thais? & poſtremo, Quid nunc agimus? & nunc agimus, conſilium quærentis eſt.* Quid nun mus?] *Languidi atque defeſſi eſt, Quid nunc agimu eſt illud quod agis, Primum ædes expugnabo, &c. Se*

in

hũc exitum ſemper accipiunt. Quin'redeamus.] *iodo, imo. Non abeamus, inquit, ſed redeamus: vt matus vno verbo oſtenderet. Credin'? Ex parte : qui ſic interrogat.* Credin'?] *Credere dubitantis m eſſe, fidentis.* Vbi nolis, cupiunt vltro.] *Plus bei, non reuocando verbum quod expectabatur, olunt, ſed cupiunt. ergo variauit: non enim intuit vltro.* Bene putas.] *Hoc eſt, recte putas, ſapis ligis. Vergil. Multa putans, ſortemque animo mi- niquam. Vel coniicis. Vel putas diſputas. Vel pu- as.* Iam dimitto exercitum.] *Dimitti exercitus vel pace facta, vel vexatis hoſtibus. Ridicula ergo entia verborum eſt, quum ſint facta deformia.* ta, vt fortes decet milites, domique focique ſim vt memineris.] *Vt mire in coquum, qui fo- it in domo, quia milites hi fortiter pugnant, qui nores domorum. Vide ergo quam vtrunque comi- ineundum prælium, resq; bellicas Donax primus s domeſticas Sanga, qui coquus eſt.* Domiq; fo- *omi & foci genitiui sũt. Cecil. Decora domi. Plaut. ſam domi cupio, operiar tamen.* Iamdudum ani- in patinis.] *Hic aperuit cauſam poeta, cur & in- zato iret ad litem, & libens domum redeat.* Frugi *ilis & neceſſarius, à frugibus, quæ quod his frua- ctæ ſunt. Inde fructus & frumentum. Frui autem, à frumine, quæ eſt ſumma pars gulæ: à qua re, et- quæ nec cibo nec poculo ſunt frui dicimur, κατα- ς: vtpote rebus venereis, & delectatione odoris, uditus, &c.*

ACTVS V. SCENA I.

THAIS. PYTHIAS.

n' ſceleſta mecum perplexe loqui? Senarij.
, neſcio: abiit: audiui: ego non adfui.
i iſtuc mihi dictura aperte es, quicquid eſt?
conſciſſa veſte, lachrymans obticet.
hus abiit: quamobrem? quid factũ eſt? taces?
uid tibi ego dicam miſera? illum Eunuchum
ant
TH. quis fuit igitur? PY. iſte Chærea.

TH. Qui

TH. Qui Chærea? PY. iſte ephebus frater Ph
TH. Quid ais venefica? PY. atqui certò com
TH. Quid is obſecro ad nos? aut quamobre
ctus eſt? PY. neſcio.
Niſi amaſſe credo Pamphilam. T. Hem miſ
Infelix, ſi quidem tu iſtæc vera prædicas.
Num id lachrymat virgo? PY. id opinor. T.
ſacrilega?
Iſtuccine interminata ſum hinc abiens tibi
PY. Quid facerem? ita vt tu iuſti, ſoli credita
TH. Sceleſta, lupo ouem commiſiſti. diſpud
Sic mihi data eſſe verba: quid hominis illic
PY. Hera mea *tace obſecro, ſaluæ ſumus.
Habemus hominem ipſum. TH. vbi is eſt?
ad ſiniſtram. vides
Ne? TH. video. PY. comprehendi iube, q
poteſt.
TH. Quid illi faciemus ſtulta? PY. quid fac
Vide amabo, ſi non, cum aſpicias, os impu
Videtur. TH. non eſt. PY. tum quæ eiu
dentia eſt.

* Niſi legas bis tace, verſus non conſtat.

PErgin' ſceleſta mecum perplexe loqui?] *mum virgo vitiata eſſe cognoſcitur à Thaide, ne, poſtquam magnopere & defenſa eſt, & reten ſtatim conſequentur nuptiæ eius, & Chærea, qui tiauit.* Perplexe loqui.] *Ideo perplexe, quia ſtat. men virginis celare* Scio, neſcio, abiit, audiui *dictis omnibus pauca decerpit: & oſtendit quid dixerit: & ſtomachi ſæuientis expreſſit.* Scio.] *Fi liam.* Neſcio.] *Vitiatam.* Abiit.] *Eunuchus Domi hoc admiſſum.* Ego non adfui. *Cum ha Acriter iratorum eſt, ea repetere, quæ proxime quib. iraſcuntur: vt, En ego vincla ſitu fieriq; eff ctus.* Non tu iſtuc, &c.] *Non eſt hic interrogatiu* conſciſſa veſte lachrymans obticet. *Hæc omn eſſe ſignificauerant.* Virgo obticet.] *Tacemus co Nec tacui demens: Reticemus dolores; vtpne verere ce: Obticemus quorum n pudet: vt in Phor. Heu q obticet?* Eunuchus abiit.] *Non Chærea, ſed Eu*

git, ſed abiit dixit. Quamobrẽ? quid factũ eſt? ta-
Hæc ἀσύνδετα inſtantis dominæ vultumq́; habitũq́;
rant. Quis fuit igitur?] Hæc cũctatiuè pronunciã-
t. aut quia iniuriam indicat, aut dubitat de nomine
aut trepidat per timorem: aut vt non videatur af-
um fuerit factum: aut quia non libenter dicat eius
cui iraſcitur. Sed ego agnoſco ancillarum conſue-
n, quæ obliuioſæ ſunt. Iſte ephebus.] Ephebus no-
l ætatem retulit, non ad facinus commiſſum. Ephe-
ito oſtendit, cur iſte Eunuchus creditur.
d ais venefica?] Redit rurſum ad iracundiã: aptũ
& comicũ in ancillas, venefica, lupa, vipera, & ſa-
& c. Quid is obſecro ad nos?] Non rogantis eſt
, ſed dolentis. Niſi amaſſe credo Pãphilã.] Deeſt
: ſit, niſi quod. Num id lachrymat virgo?] Vt ſu-
ero ſeriò triumphat: pro ob id. Id opinor.] Callide
opinor dixit, cum ſciat. Quid ais ſacrilega?] αὔ-
m primo ſceleſta, deinde venefica, poſtremo ſacrile-
cine interminata ſum?] Satis moraliter, Iſtuccī-
minata ſum, pro num iſtuc tibi comminata ſum?
ne interminata ſum hinc abiens tibi?] Appa-
oſt ſcenam eſſe mandata. nam ſupra non meminit,
at, Tamen hos prius introducam: & quæ volo ſi-
erabo, poſtea continuo exeo. Ita vt tu iuſti, ſoli
eſt.] Dixerat enim prius Chærea, Edicit ne vir
m ad eã adeat, & mihi ne abſcedã imperat. Iuſti.]
καὶ μεταπλασμὸς pro iuſſiſti.
ſta, ouem lupo cõmiſiſti.] Bene dilatum tot oc-
prouerbiũ perſonæ Thaidis aſſcriptum eſt: continet
nineam reuerentiam & meretriciũ ſenſũ. reditq́;
d minora conuitia: quia videt ſe eſſe conuictã, &
rbiũ, Ouẽ lupo cõmiſiſti. Sic mihi data eſſe ver-
etur plura fuiſſe dictura, niſi ſuperueniſſet Chæ-
id hominis illic eſt?] Per genitiuum caſum in-
icitur, per nominatiuum honorificè. Quid homi-
eſt?] Non continuo agnoſcit hũc hominem mere-
a etſi adhuc Eunuchi veſte indutus eſt: attamen e-
lonis inceſſum: vultũ, habitũq́; mutauit: & præter
us in Chæræam rediit. Hera mea tace obſecro.]
c puellariter arridet. Tace.] Nõ ſilentiũ indicẽtis

eſt, ſed ſecuram facientis. vt, Tace, egomet conueniam Habemus hominem.] *Mirè hominem dixit, vt* Iube comprehendi.] *Pro comprehende. Iube enim ſignificat.* Et quantum potes.] *Deeſt cito.* Quid ciemus?] *Subauditur comprehenſo.* Quid facias?] *Moraliter expreſſit puellæ ſtupentis verba, habentis quid reſpōdeat ad ea quæ dicta ſunt.* Video, ſi non eum aſpicias, os impudens videtur. *ab eo quod reſpondere cœperat, ad aliud tranſit, confidentiam Chæreæ. Non eſt impudens, inquit, no milis impudenti. Sic alibi, ſeueritas ineſt in vultu in verbis fides.*

ACTVS V. SCENA II

Iāb. tr. met.

CHAERBA. THAIS. PYTHIA.

APud Antiphonem, vterq;, mater & pater
Quaſi dedita opera domi erant, vt nullo r
Introire poſſem, quin viderent me. interim
Dum ante oſtium ſto, notus mihi quidam ol
Venit: vbi vidi, ego me in pedes, quantum qu
In angiportum quoddam deſertum: inde ite
In aliud, inde in aliud: ita miſerrimus
Fui fugitando, ne quis me cognoſceret.
Sed eſtne hæc Thais, quam video? ipſa eſt: h
Ah, quid faciam? quid mea autem? quid facie
TH. Adeamus: bone vir Dore, ſalue: dic mihi
* Aufugiſtin'? CH. hera factum. TH. ſatin' id t
ect? (hanc r
C. Non. T. Credin' te impunè abiturum? C H
Mitte: ſi aliā vnquā vllā admiſero, occidito.
T Num meam ſæuitiam veritus es? CH. non.
CH. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.
TH. Quid feceras? CH. Paululum quiddam
cho paululum impudens?
An paululum hoc tibi eſſe videtur, virginem
Vitiare ciuem? CH. conſeruam eſſe credidi.
PY. Conſeruam? vix me contineo quin inuol
Capillum: monſtrum, etiam vltro deriſum a
TH. Abi hinc inſana. PY. quid ita verò? debea
Credo iſti quicquam furcifero, ſi id fecerim:

* Prima aufugiſtin' pertinet ad verſum præcedentem.

* al. PY. Niſi legas paululum verſus non conſtat.

:im cùm ſe ſeruum fateatur tuum:
iſſa hæc faciamus. non te dignum Chærea
nam ſi ego digna hac contumelia
aximè, at tu indignus qui faceres tamen:
ædepol quid nunc conſilij capiam ſcio
gine iſtac: ita conturbaſti mihi
es omnes; vt eam non poſſim ſuis,
quum fuerat, atque vt ſtudui, tradere:
lum parerem hoc mihi beneficium Chærea.
nunc dehinc ſpero æternam inter nos gratiã
ais: ſæpe ex huiuſmodi re quapiam, & ex
rincipio, magna familiaritas
ta eſt: quid ſi hoc quiſpiam voluit deus?
idem pol in eam partem accipioq; & volo.
ò ita quæſo vnum hoc ſcito, contumeliæ
: feciſſe cauſa, ſed amoris. TH. ſcio.
ropterea magis nunc ignoſco tibi.
eo inhumano ingenio ſum Chærea,
am imperitã, vt quid amor valeat neſciam.
quoq; iã Thais, ita me dij bene ament, amo.
ı pol tibi ab iſtoc hera cauendum intelligo.
aſim. PY. nihil tibi quicquã credo. T. deſinas.
› me tuæ commendo, & committo fidei.
o in hac re mihi oro vt adiutrix ſies.
patronam * cupio Thais: te obſecro.
, ſi non hanc vxorem duxero.
ıen ſi pater. CH. ah, quid? volet, certo ſcio.
odo hæc ſit TH. paululum operirier
n frater ipſe hic aderit virginis.
n accerſitum ijt, quæ illam aluit paruolam.
ſcendo tute ipſe aderis Chærea.
verò maneo. TH. víſne interea dũ is venit,
perramur potius, quàm hic ante oſtium?
› percupio. PY. quã tu rẽ actura obſecro es?
id ita? P. rogitas? hunc tu in ædeis cogitas
: poſthac? T. cur nõ? P. crede hoc meæ fidei,
c pugnã aliquã denuo. T. ahu, tace obſecro.
m perſpexiſſe eius videre audaciam.
ı faciam Pythias. P. non pol credo, Chærea,
miſſum non erit. CH. quin Pythias

* Aliàs, capio.

Tu me ſeruato. P. neque pol ſeruandum tibi
Quicquam dare auſim, neque te ſeruare: ap
T. Adeſt optimè ipſe frater. C. perij hercle: o
Abeamus intrò Thais: nolo me in via
Cum hac veſte videat. T. Quamobrem tand
quia pudet?
C. Idipſum. P idipſum? virgo verò? T. i præ,
Tu iſtic mane, vt Chremem introducas. Pyth

In (Adeſt) prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedētem.

APud Antiphonem vterq;.] *Rediens in vicinia* *cauſam reddit Chærea, cur nō mutauerit veſte* *tuit autem, & de neceſſitate argumenti fuit, Chær* *mutaſſe veſtem: vt cum meretrix virginem à Chær* *tam audiret, & eum cum turpi habitu incedente* *retur, eū reū vitiatæ virginis putaret. Apud An* *dixit, pro in domo eius.* Vterque pater & mater. *terque pater, & vtraque mater, ſed vterque pare* *pater & mater.* Quaſi dedita opera domi *Non tam mirum, ſi domi erant: ſed illud magis* *quod in ea domus parte, qua in ædes introeund* *adoleſcentulo.* Vt nullo modo introire poiſem *rius cauſa cōtinetur, cur nō mutauerit veſtē: In* *cur huc redierit.* Quin viderēt me.] *Quin modo* *minus.* Dū ante oſtium ſto.] *Antiphonis ſcilice* mihi quidā obuiā venit.] *An notus, qui me poſ* *ſcere? an qui me nouerit, id eſt, amicus?* Quātum *Deeſt velociter.* In angiportū.] *Vide illum nō v* *vna clauſula bis In dicere, in pedes, in angiportu* *portum dicebant vicum non peruiū, viam publicā* giportum quoddā deſertū.] *Deeſt fugiens.* It rimus ſei fatigando.] *Id eſt fatigatus, laſſus, &* *dus ſum dum fugio. Et honeſta locutio: vt miſer* *miſer currendo.* Ne quis me cognoſceret.] *Non* *priè dictum pro agnoſceret.* Sed eſtne hæc Thais video?] *Iam pridem ipſe viſus, nūc primū videt.* *Incertus remaneo, atque defigor. Primus metu* *conſilium: ſed recogitatio reddit confidentiam.* Q autem?] *Colligit ſe rurſum ad impudentiam Ch* *vide ſi non eadem eſt audacia in Chærea, quæ in* *do facinore fuit, & ἐπιτιμητικῶς, quid mea autem*

nihi?] *Opportune ſe confirmauit: quia ſi extimuiſ-ſegiſſet,nihil nuptiæ promouerētur.* Bone vir Do- *totum figurate dicit, vt meretrix,& ſubtiliter. nā ream eſſe quem alloquitur,non Eunuchum. Et hic occaſio datur meretrici adiuuandi adoleſcentis, qui a non mutauit : & adhuc quaſi Eunuchus & ſer-* Bone vir Dore,ſalue.] *Maior obiurgatio eſt per ſimulationē Thaidis aduerſus Chæreā,quā ſi illum eſt,appellet.* Hera factū.] *Nō potuit ſubtilius re- Chærea,quā accommodare ſe interroganti.* Satin' lacet?] *Hoc poteſt & non figuratè dici,ſed apertè.* ne noxiā mitte.] *Triſyllabo nomine noxiā dixit, xam. Alibi aliter, Dominam dixit, extra noxam.* Si quā vllam admiſero, occidito.] *Verba ſeruorū, il horribile eſt poſt præſentes plagas. Et nō,cædito, ito: & non, alias dixit; quaſi illa * dixerit adhuc vti fugitiuus.* Num meā ſæuitiā veritus es?] *es.* Hanc metui ne me criminaretur tibi.] *Per-tatus eſt verba fugitiuorum, quæ apud dominos omprehenſi.* Vitiare ciuē.] *Bene intulit ciuē: quod uā virginē vitiare, αὔξησις gradatim facta.* Con- eſſe credidi.] *Locus erat vt diceret, Seruam eſſe ſed admirabiliter conſeruam dixit, & hoc ipſum liter pronūciandum eſt,tanquā miſerabiliter cre- onſeruā eſſe,quæ ciuis erat: atque eā quaſi conſer- are debuerit.* Conſeruam?] *Opportunè ſtoma- Pythias facta mentione conſeruæ.* Vix me conti- n inuolē in capillū.] *Minæ iſtæ propriè fœmina- & in ſe,& in alios vnguibus ſæuiētiū. vt, Vnguib. fœdans & pectora pugnis. ſed inuolem ab auibus eſt, vt apud Vergil. Prædam pedibus circumuolat go hoc geſtu,& dicto, & corporis motu eſt adiu-.* Inuolem in capillum.] *Apparet more vete- nſum eſſe.* Etiam vltro deriſum aduenit.] *Mirè lidit accuſationem, quod non ſaltem fugeret.* De- redo iſti quicquam furcifero?] *Subauditur t εἰρωνικῶς pronunciandum eſt. Sanè debere di- nas iniuriæ, ei cui iniuriam fecerimus: quas ſe ituram Chæreæ, vt furcifero, dicit Pythias, ſi m intulerit in ſeruili habitu conſtituto.* Si id fe-

fecerim.] *Si inuolauerim in capillum eius.* Miſ
faciamus.] *Hæc ſcilicet iocularia & futilia.* Non
gnum Chærea feciſti.] *Artificioſe meretrix ab*
licuit, ad id quod oportuit tranſit : nec tractat qu
gitimum, ſed quid honeſtum. Itaque totam illam
facti accuſandi omittit : & ab accidentibus perſo
leſcentis obiurgat, ſic enim vno verbo obſtari poſſe
mihi in domo meretricia ſcilicet: ne videatur irrati
audacia illa ingenui à poeta inducta eſſe. No
gnum.] *Dignum pro, digne, aut deeſt facinus: vt ſi*
dignum facinus feciſti. Mira accuſatio mixta l
blandimēto. Nā ſi ego digna ſum.] *Deeſt &, vt*
Nā etſi maximè. Et bene additū eſt maximè, vt ap
etſi digna pati ſit meretrix: non tamen maximè di
Thais eſt. At tu indign⁹ qui faceres tamē.] *Re*
quatuor. n. ſunt modi in huiuſmodi rebus: ita vt a
que dignus ſit, aut vterque indignus: aut alter di
ter indignus, aut contra. Neque ædepol qui
conſilij capiam ſcio de virgine iſtac.] *Intell*
amari virginem ab hoc: & ideo ſic ait, vt conciliet
nam ſatis ſigni eſt, quod Eunuchi habitum prop
ſumpſit. Et vide quemadmodum ad captionem
rum res eant : quod tamen dicere non audet Tha
ſtendit adoleſcenti coniecturis, quem tentat,
mantem virginem : & viam oſtendit petendæ ſi
Hoc mihi beneficium Chærea.] *Blande nom*
tum eſt, Chærea. At nunc dehinc ſpero.] *T*
Chærea vera veris æquiparans, recedit à iocularì
pe ex huiuſmodi re.] *Hoc eſt turbulenta.* Qu
Quæcunque, vel aliqua. Quid ſi hoc voluit q
deus?] *Pleraque repentinis impulſionibus nata,*
prouentibus deo aſcribi ſolent: vt, Deſcendo, a
deo flammam inter & hoſtes Expedior, & ,
digreſſum vectris deus apoulit oris. & Salluſt.
repentè mutatio non ſine deo videretur. Qui
quiſpiam voluit deus?] *Vult amorem intell.*
Equidem pol in eam partem accipioq; & v
æterna inter nos ſit gratia: & ex malo principio
magna familiaritas. Et volo.] *Euenire ſubaudi*
φύλαξις tertia. Imò ita quæſo.] *Vtrū meretri*

vtrunq; enim accipi poteſt. Vnum hoc ſcito, ſcio.] *hoc ſciat Thais inepte quæritur, quum ipſa res cla- unquam hanc conditionem ſubiturum Chæream, vt unucho etiam ſeruo, ſe fingeret, ſine amoris impulſu.* ignoſco tibi.] *Quod culpa non ſit hominis, ſed a-* Nō adeo inhumano ingenio ſum.] *Hoc eſt im- non ſum, quantum putas: vt, Non obtuſa adeò ge- r pectora Pœni.* Neque tam imperita.] *Id eſt, non a.* Vt quid amor valeat, neſciam.] *Non inhuma- ia homo: nō imperita, quia meretrix. Et neq; tam im- inquit, quaſi dicat, Neque tam pudica ſum, vt quid valeat, neſciam.* Te quoq; iam Thais.] *Bene quoq;: im iam hanc ita amat, vt negligat illam: ſed hanc il- uſa.* Pol tibi ab iſto hera cauēdum.] *Facete tan- qui ſoleat capillum & veſtē eius conſcindere, quam rit.* Non auſim.] *Pro non audebo. & eſt verbum temporis tantum.* Non auſim.] *Vtrum propter æ- an propter fratrē ſuum Phædriam potius?* Nihil tibi quam. *παρέλκον quartum, aut nihil, pro non.* Deſi- *Pro eo quod eſt deſine, aut deeſt fac: vt ſit, fac deſinas.* ne tuæ cōmēdo & committo fidei.] *Satis ama- vt appareat nunc maxime captum Chæream, ac man- m virgini. Commēdamus nos cognitis: committimus s. Ergo αὔξησις eſt maioris officij, fideiq; circa Thaidē.* ihi patronam cupio.] *Te adiectum vim habet, & mo ſupplicantis habitū adoleſcentis oſtendit.* Emo- ſi non hanc vxorē duxero.] *Vide adoleſcentulum, ipſo flore nihil dulcius vita eſt, ipſam deſpicere, ſi ſibi nō datur.* Tamen ſi pater.] *ἔκλειψις aut ἀποσιώπη- unda.* Quid? ah volet, certo ſcio.] *Quid? deeſt, di- d iſta omnia ad cōfirmationem valent.* Ciuis modo ſit.] *Mire hic in votum conuerſum eſt, quod timere t non ducturus vxorem.* Paululum operirier ſi vis, frater ipſe hic aderit virginis.] *Adeo cito probari* Ego verò maneo.] *Modo vero conſentientis eſt ad- ium: al. Confirmantis, aliàs coniunctio, al. particula am iuuans: vt, Egregiam verò laudem, & ſpolia am- efertis, Tuq; puerq; tuus.* Domi potius operiamur, m hic ante oſtium.] *Non ignara illecebrarum me- x, non ſolum Chæream retinet, verum etiam vocat, vbi*

virgo eſt, & ſatis callide interrogat an velit, quaſi r *velle.* Imo percupio.] *Amatoriè, non volo, ſed perc* Hunc tu in ædes.] *Pronomen in his plus valet, qua* *cuſatio, Hunc tu in ædes cogitas. Mirè cum illa ta* *lit, cogitas, dixit, volens vt recogitet.* Cogitas in æd cipere poſthac.] *Per ancillæ verba vult oſtendere,* *ſit tractandorum adoleſcẽtium perita meretrix.* Poſt *Poſt hoc factum, poſt hanc audaciam.* Crede hoc m dei.] *Puellariter dixit meæ fidei.* Dabit hic aliquai gnam.] *Pro, ſtupro, vt, At non in venerem ſegnes, ne* *naq; bella: vt, Vereturq; bella, & ingens facinus. vt* *Vicimus o ſocij, & magnam pugnauimus pugnam.* *autẽ, propriè pro inducet, vt, Magnam dabit ille ru* Ahu tace obſecro.] *Ahu interiectio eſt perturbat* *lieris: vt apud Græcos ἰὼ.* Parum perſpexiſſe vider audaciam.] *Parum ἀρωνεία eſt. Et non ſenſiſſe, ſed p* *xiſſe dixit: vt iam non ſit experienda illius audacia,* *perſpecte cognita.* Non faciam Pythias.] *Bene &* *liter appoſitum Pythias.* Non pol credo Chærea, commiſſum non erit.] *Iocularitet, vt & ille, Pyth* *xit: ita hæc Chærea.* Quin Pythias.] *Iterum nome* *tuoſè eſt additum: quin, pro imo.* Neq; pol ſeruai tibi quicquã dare auſim.] *Totũ garrule & geſticu* *puellam cum adoleſcentulo fabulari videas.* Adeſt me, ipſe frater.] *Optimè, opportunè, & non eſt adc* *cuius frater, vtpote in re manifeſta.* Nolo me in vi hac veſte videat.] *Subtiliter adoleſcens, quia nihil* *cerat dicendo, percupio, inuenit cauſam qua ſtatim i* *poſſit.* Quamobrem tandem?] *Pro tamen. Interr* *hæc increpationem continet impudentiſſimi facti.* Ar pudet?] *Hæc interrogatio irriſionis plena eſt, in eum* *nihil pudet.* Idipſum.] *Hoc velut modeſto vultu d* *adeò vt imitetur dictum, vultumq; eius Pythias.* verò.] *ἀρωνικῶς. nam ἀρωνεία eſt: vt, Egregiam ve* *dem.* Virgo.] *Quaſi qui minimè pudicitiæ ſtatum,* *recundiæ virginalis, veneretur.* I præ, ſequor.] *I* *feſtum eſt, cur meretrix docta capiendorũ iuuenum,* *re velit Chæream, & in conſequendo ipſa ſit tardior* *enim liberum ſine arbitris cum puella eſſe colloquiu* *licitum amorem. Niſi fortè putamus Terentium h.*

iſſe, qui ſit artificioſiſſimus poeta: nam neque ipſa
ir cum Chærea, neq; ingredi ſimul permittit Phæ-
'u iſtuc mane: vt Chremem introducas.] Re-
Pythias ob multas cauſas: & inprimis, vt poſſit per
ſus Parmeno pauore ſuo ſenem cõpellere ingredi
ricem, & præſentẽ fieri ad confirmandas nuptias.

CTVS V. SCENA III.

HIAS. CHREMES. SOPHRONA, nutrix.

? quid venire in mentem nunc poſſit mihi? Senarij.
idnam? qui referam illi ſacrilego gratiam,
ıc ſuppoſuit nobis? CH. moue verò ocyus
x. SO. moueo. CH. video: ſed nil promoues.
ne oſtendiſti ſigna nutrici? CH. omnia.
abò quid ait? cognoſcítne? CH. ac me-
er.
: ædepol narras. nam illi faueo virgini.
: iamdudum hera vos expectat domi.
onum eccum Parmenonem incedere
vide, vt ocioſus ſit, ſi diis placet.
ıe habere, qui hunc meo excruciem modo.
ò, de cognitione vt certum ſciam:
o, atque hunc perterrebo ſacrilegum.

? quid venire in mentem.] *In hoc loco cogitan-*
iſputatio eſt apud ſeipſam Pythiæ, quatenus Par-
: dolo poſſit vlciſci. Quidnam?] *Sic Cicero, Sed ea-*
m artificem, quem? quẽmnam? rectè admones,
m eſſe dicebant. Qui referam.] *Qui, quomodo,*
ui hunc ſuppoſuit nobis?] *Propriè ſuppoſuit.*
ubduci dicuntur quæ nolumus amittere, ita ſup-
non deſideramus. Sic Plautus, Ei pro ſcorto ſup-
hircus vnctus nautea. Moue verò nutrix.] *Verò,*
iectione poſuit ſtomachantis. Video, ſed nihil
ıes.] *Hinc eſt illud Vergil. Illa gradum celerans*
operabat anili. Scilicet, non re celerabat, ſed ſtu-
noues.] *Proficis.* Amabo quid ait? cognoſcít-
ibi, tum ſpectatori eſt quid poſt ſcenam geratur, id
io puellæ. Ac memoriter.] *Plus intulit quam in-*
atur. nam magna ſunt ſigna in quibus anilis me-

moria non errat. Ac memoriter.] *Reſponſionis b[...] attulit compendium perquirenti, ne plura inter[...]*
Nam illi faueo virgini.] *Quaſi dicat illi faueo, n[...] reæ. & ſimul cauſa eſt cur illum vlciſci cupiat: quia [...] multum illi fauet.* Virum bonũ.] *ἀρωνεία.* Eccu[...] menonem incedere video.] *Res odio dignior, [...] ſcilicet inceſſus.* Vide vt ocioſus ſit.] *Inuidet ill[...] tatem, quem ſolicitum redditura eſt, nõ enim vlla [...] vindictæ poſt, præter iſtam.* Vide vt ocioſus ſit. *dicit, & geſtu eum eſſe ſecurum. Et mirè poeta Le[...] ſcribit, vt repentè oſtẽdat eſſe commotum.* Si diis [...] *Proprium eſt exclamantis propter indignitatẽ ali[...]* Spero me habere.] *Pro habiturã, aut ſpero pro c[...] re ſuo.* Meo modo.] *Id eſt, vt volo.* Ibo intro de[...] tione vt certũ ſciam.] *Eleganter defatigare Parm[...] neceſſarium putat, ſed ex occaſione. Nam poſt eu[...] ire intro: exitura autem, vt ipſum in timorem co[...]*

ACTVS V. SCENA IV

PARMENO. PYTHIAS.

Senarij.

REuiſo quídnam Chærea hic rerum gerat.
Quod ſi aſtu rem tractauit, dij voſtram fi[...]
Quantam, & quam veram laudẽ capiet Pa[...]
Nam vt omittam, quòd ei amorem difficili[...]
Chariſſimum ab meretrice auara, virginem
Quam amabat, eam confeci ſine moleſtia,
Sine ſumptu, ſine diſpendio, tum hoc alteru[...]
Id vero eſt, quod mihi puto palmarium,
Me reperiſſe, quomodo adoleſcentulus
Meretricum ingenia, & mores poſſet noſcer[...]
Maturè vt cùm cognouerit, perpetuò oderi[...]
Quæ dum foris ſunt, nihil videtur mundius,
Nec magis compoſitũ quicquã, nec magis [...]
Quæ cum amatore ſuo quum cœnant, ligu[...]
Harum videre ingluuiem, ſordes, inopiam,
Quàm inhoneſtæ ſolæ ſint domi, atque aui[...]
Quo pacto ex iure heſterno panem atrum v[...]
Noſſe omnia hæc, ſalus eſt adoleſcentulis.
PY Ego pol te pro iſtis dictis & factis, ſcelu[...]
Vlciſcar: vt ne impunè in nos illuſeris.

o quidnam Chærea,&c.aſtu.] *Pro aſtute,mo-duerbium eſt,alias nomen: vt, An in aſtu venit? dij* n fidem.] *Modo non inuocantis eſt,ſed admiran-ſi figura ἐπιφονήμει ἐκφώνησιν facta.* Nam vt o-ı quod ei amorem difficillimum & chariſ-.] *Cum diceret deberet,quòd ei amorem & difficil-& chariſſimum confeci: primo quaſi oblitus dicti ris, tranſit ad virginem, deinde addit cauſam ex a-iti. Quod ſi dixiſſet, amorem confeci:poſſit intelligi expediui, perfeci. At vero virginem confeci, quid emus, niſi hoc vnum quod inſultat Parmeno, con-virginem, quaſi dicat ſuperatam atque deductam: oprie hoc verbum conuenit gladiatoribus iis, qui mis vulneribus occubuerunt. Sic Cicero in Catili-ladiatori illo confecto & ſaucio. Conuenit ergo ſer-verbis, & veluti iocoſe, veriſimiliterque iactanti fectam eſſe in puella virgine:& non exhibere Chæ-inum vel negocium.* Ab meretrice auara: virgi-uam amabat.] *ἀπὸ κοινοῦ ſecũda. Difficillimum, rginem quam amabat: Chariſſimum,quia à mere-ara.* Id verò eſt.] *Vero,niſi ornatiuum eſſet,nihil aret.* Palmarium.] *Palma dignum.* Meretricum a.] *Optime,non meretricis dixit,ſed potius meretri-* ature.] *Cito,& ante tempus.* Vt cum cognorit.] *er,non nouerit, ſed cognouerit dixit: quod eſt plenæ aciæ.* Mature vt cum cognorit.] *Bene addidit ma-ere enim cito cognouiſſe obfuit:ſed id ad illecebram uod * cognitus eſt cito.* Quæ dum foris ſunt.] *A-iantes ſcilicet.* Nihil videtur mundius.] *Bene vi-non enim ſunt.* Nec magis compoſitum quic-.] *Bona varietas, nam nec omnia per magis aduer-profert,nec omnia per comparatiuum gradum.* Nec elegans.] *More ſuo,ne diceret compoſitius,aut e-ius: vt ſupra, Hoc nemo fuit minus ineptus,magis ſe-* Quæ cum amatore ſuo quum cœnant.] *Vnum præpoſitio eſt, alterum coniunctio. & dicitur hæc fi-ειπτώσεις.* Liguriunt.] *ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ, quod ſecun-Græcos ſuaue intelligitur. Ligurire dicitur, qui ele-& more ſenum multo faſtidio ſuauiora quæq; de-*.Harum videre ingluuiem.] *Ordo erat, harum vi-dere*

dere ingluuiem, ſordes, inopiam, quàm inhoneſtæ ſ domi, id eſt, cum ſolæ ſint, vt inhoneſtæ atque aui quæ cum foris ſunt, cœnant ſcilicet. Quo pacto ex *Ex pro cum poſitum eſt, aut deeſt madidum, aut ratum, aut emollitum. nam apparet & ſordidum quaſi atrum, durumque panem, qui ex iure heſt comedendus. Cui contrarium Salluſtius poſuit de militum loquens, Panes enim in dies mercari, inq* iure heſterno panem atrum vorent.] *Hoc eſt, dam volunt, ex antiquitate mucidum: quaſi dicat, mucidum heſterno iure, accipientes deglutiunt.* E te pro iſtis dictis & factis, ſcelus vlciſcar.] *Mi ficio poetæ, & ab initio non placatur Pythias, nec tiam redit Chæreæ. Et inſuper nunc mire à Parmen ritatur magis: vt per eam Parmeno terreatur, & pe menonem ingredi ad Thaidem cogatur ſenex: & per ſenem nuptiæ confirmentur. Hæc ergo artificib ruditis, cæteris ſpectatoribus Poeta exhibet.*

ACTVS V. SCENA V.

PYTHIAS. PARMENO.

Troch. cat.

PRoh fidem deûm, facinus fœdum, ô infeli
dolescentulum,
O ſceleſtum Parmenonem, qui iſtum huc ad
PA. quid eſt?
PYT. Miſeret me: itàque vt ne viderem, miſe
effugi foras:
Quæ futura exempla dicunt in eum indigna
ô Iupiter
Quæ illac turba eſt? númnam ego perij? adibo
iſtuc Pythias?
Quid ais? in quem exempla fient? PY. rogitas
ciſſime? (leſcent
Perdidiſti iſtum, quem adduxti pro Eunucho
Dum ſtudes dare verba nobis. PA. quid ita? au
factum eſt? cedo.
PYT. Dicam: virginem iſtam, Thaidi hodie qu
no data eſt,
Scis eam hinc ciuem eſſe, & eius fratrem ad
nobilem?

Neſcio. PYT. atqui ſic inuenta eſt: eam iſte vi-
iit miſer.
i id reſciuit factum frater violentiſſimus.
uidnam fecit? PY. Colligauit primùm eum mi-
s modis. PA. * Hem, *Hem extra metrum eſt.
gauit? PYT. atq; equidem orante vt ne id face-
Thaide.
uid ais? PY. nũc * minatur porrò ſeſe id, quod * al. minitatur.
chis ſolet.
ego nunquam vidi fieri, neq; velim. PAR. qua
acia
m facinus audet? PYT. quid ita tantum? PAR.
on hoc maximum eſt?
omo pro mœcho vnquã vidit in domo me-
cia
hendi quenquam? PY. neſcio. PAR. at ne hoc
ias, Pythias:
edico vobis, noſtrum eſſe illum herilem fi-
i. PY. hem,
to an is eſt? PAR. ne quam in illum Thais vim
ſinat:
deò autem cur non egomet intro eo? PY. vi-
armeno
gas, ne neq; illi proſis, & tu pereas. nam hoc
nt,
d factum eſt, ex te eſſe ortum. PAR. quid i-
r faciam miſer?
e incipiam? ecce autem video rure redeun-
ſenem.
huic, an non? dicam hercle, etſi mihi ma-
m malum
ratum; ſed neceſſe eſt, huic vt ſubueniat. PY.
s.
eo intro: tu iſti narrato omnem rem ordine,
actum ſiet.

fidem deûm!] *Vim magnam oſtendit, deorum*
rans fidem: quaſi in hoc negotio nihil poſſit huma-
nſilium. Proh fidem deûm.] *Simulata pertur-*
ſui Parmenonem terret Pythias. Proch fidem
deûm.]

deûm.] *Hæc ſingula pronuncianda ſunt pauido c* *nito vultu.* Fœdû.] *Crudele. Salluſtius, Fœdi oculi* felicem adoleſcentulum!] *Plus eſt miſeriam ad* *tis dicere Pythiam, quàm iraſci ei.* O ſceleſtum P nonem!] *Vt verba ſunt, periit profectò miſer ado* *cum in eodem peccato iraſcitur Parmenoni Pythi* *Chæreæ.* Miſeret me.] *Hæc omnia quaſi ſecum loq* *& fingit ſe neſcire quod aſſiſtat Parmeno.* Quæ exempla dicunt in eum indigna?] *Graues, quæ* *poſſunt cæteris documento eſſe, exempla dicuntur.* I indigna.] *Modo per indigna, fœda, crudeliaq; ſigni* *Vergilius, Atq; illi miſerum in littore ſicco, Vt ven* *dent indigna morte peremptum.* Quæ illic turb *Quæ loquitur, aut quam oſtentat ex vultu ac dict* *apparet, vultum Pythiæ turbam dicere: vt in And* *quid Pamphilum exanimatum video? Vereor quic* *periar vt ſciam nunquidnam hæc turba triſtitiæ a* Rogitas audaciſſime?] *Totum hoc terribile eſt* *ac vultu Pythiæ, & nimis vſitatum & fœmineum* didiſti iſtum quem adduxiſti, &c.] *Artificioſe* *cuſat quid peccauerit aduerſus Thaidem, quaſi ex* *doleſcentis plus doleat, quàm iraſcatur Parmenoni* ſtudes dare verba nobis.] *Bene, ſtudes dare, ne* *dediſti.* Quid ita?] *Deeſt dicis: vt ſit, quid ita dici* eam hinc ciuem eſſe.] *Eam abundat: quemadm* *ſupra: Quam amabat virginem, eam confeci ſine m* Et fratrem eius eſſe apprime nobilem.] *Hæc ad* *rem, & gratiam aucta ſunt. Nam primo virginem* *poſt ciuem, ad vltimum nobilis ſororem.* Neſcio. *turbatur Parmeno: nec negare potuit, nec conſentir* *bat: ſed quaſi defenſionis loco dixit, Neſcio.* Atqui uenta eſt.] *Facile eſt vt credat, qui dicit, Neſcio. Er* *thias non laborat, vt ſuadeat ciuem eſſe.* Atqui ſic i ta eſt.] *Magnum horrorem incutit audienti, non ac* *do, ſed miſerando Chæream.* Frater violentiſſimu *inuentum eſt, quod daretur ad nobilem.* Colligau mo eum.] *Mira tarditas, ad torquendum Parme* *ſimul etiam relictus ad ſuccurrendum locus.* Atq; dem orante ne id faceret, Thaide.] *Adeo violeti* *& rectè hoc additum, ne ſperet auxilium à Thaide.*

·.] *Minatur, vt ſuccurri poſſit ei qui non ſit paſ-* atur porro ſeſe.] *Deeſt facturum.* Quod mœ- :t.] *Deeſt fieri.* Quid ita tantum?] *Nimis calli- is hunc dicit violentum: & tamen iniuſtum, au- dici nõ patitur, ſed defendit, vt magis terreat Par* :. Quis homo pro mœcho vnquã.] *Cauſa fi- ginem ciuem apud meretricem vitiauit: merce- i:petitur ad ſupplicium.* Neſcio.] *Quam aſtutè io, ne laborans ad contradicendum, amitteret fi- licis perſonæ ac vera dicentis. vult enim magis icio fungi, quàm perſuadentis.* Dico, edico.] *vt ſuprà, Vbi quæram, vbi inueſtigem?* Dico.] *ias.* Edico.] *Omnibus tuis. Ergo ad vniuerſos refertur, & dico & edico.* Obſecro an is eſt?] *is. vt in Phormione, Hiccine eras? nã ſciebat eum* quam in illum Thais vim fieri ſinat.] *Quàm idet Pythias.* Atq; adeò autem cur non ego- o eo? Pyth. Vide Parmeno, quid agas, ne ne- rofis, & tu pereas.] *Totum hoc ad id addidit, ntromittatur ad confirmandas nuptias: ſed poe- , perſonæ neſciunt.* Quídve incipiam?] *Faci- iocria, incipimus ingentia.* Ecce autem video euntem ſenem.] *Choragij eſt adminiſtratio, vt è in proſcenium.* Dicam huic an non?] *Hoc non ſimile, niſi dubitaſſet. Quid enim ad Chæreã per- itat.* Scio paratum, ſed neceſſe eſt.] *Hæc cau- ndi fuit: quod hinc Parmenonis, illinc adoleſcen- lũ cernitur.* Sapis.] *Sapis dicit, non videns quid fit: ſed tantum deriſiſſe contenta.* Sed neceſſe uic.] *Dicere ſubaudiendum eſt: vt ſit, Sed neceſſe . & ἀσυνδέτως inferendum eſt quod ſequitur. m propterea, vel quid tale.*

.CTVS V. SCENA VI.

SENEX. PARMENO.

o propinquo rure hoc capio commodi: — Senarij.
agri, neq; vrbis odium me vnquã percipit.
etas cœpit fieri, commuto locum. — al. ſatias.
t ne ille noſter Parmeno? & certè ipſus eſt. — * In Sed aut
ræſtolare Parmeno hic ante oſtium? — s eliditur,
PA. Quis — aut d-

PAR. Quis homo eſt? ehem, ſaluum te aduc
re gaudeo.
SEN. Quem præſtolare? PA. perii. lingua hæ
tu. SEN. hem.
Quid eſt, quod trepidas? ſatis'ne ſalue? dic n
PA. Here primùm te arbitrari id quod res eſt
Quicquid huius factũ eſt, culpa nõ factum
SEN. Quid? PA. Rectè ſanè interrogaſti: opo
Rem prænarraſſe me: emit quendam Phædı
Eunuchũ, quẽ dono huic daret. SE. cui? PA.
SE. Emit? perij hercle, quanti? PAR. viginti n
SEN. Actum eſt. PAR. tum quãdam fidicina
hic Chærea.
SE. Hem, quid? amat? an ſcit iam ille, quid n
An in aſtu venit? aliud ex alio malum.
PA. Here ne me ſpectes: me impulſore hæc 1
SEN. Omitte de te dicere: ego te furcifer
Si viuo: ſed iſtuc quicquid eſt, primum exp
PA. Is ꝓ illo Eunucho ad Thaidẽ hanc dedu
SEN. Pro Eunuchon? PAR. ſic eſt: hunc p
cho poſtea
Comprehendêre intus, & conſtrinxêre. SE.
PA. Audaciam meretricum ſpecta. SE. nunq
Aliud mali, damnîve, quod non dixeris,
* Reliquum? PA. tantum eſt. SE. Ceſſo huc i
rumpere?
PAR. Non dubium eſt, quin mihi magnum c
ſit malum,
Niſi quia neceſſe fuit hoc facere, id gaudeo,
Propter me hiſce aliquid eſſe euenturum ma
Nam iam diu aliquam cauſam quærebat ſen
Quamobrem inſigne aliquid faceret: is nun
rit.

* Fortè relictum.

EX meo propinquo rure hoc capio cõmoc
*notandum, quod huius ſenis nomen apud Terer
eſt: apud Menandrum Simon dicitur.* Ex meo p
quo rure hoc capio commodi.] *Firmatur ſtat
tis trepidantis ſenis, vt appareat quàm inopinato
mens fieri poſſit, quod ipſum ſuperius & in Par
ſeruatum eſt. Imparatis enim mentibus mala maio*

ıunc tam ocioſus incedit ſenex, vt neq; mores incre-
: quicquam ſuſpicetur mali, ſed agat gratias proxi-
læ: cuius beneficio non ſcit quid in vrbe agerent ſi-
ıunc adeſt vbi opus eſt Poetæ. Et vide hanc cauſam
cur non ad villam diuerterit. Omnes villas comicas
anas eſſe, commoditatem ipſam nunc explicat, & o-
Neq; agri neq; vrbis.] *Tragicus apparatus. De-*
temorat, qui pericula cogniturus eſt Odium me
m percipit.] *Faſtidium ex abundātia eſt.* Vbi ſa-
cœpit fieri.] *Suffecerat ad hanc ſententiam duo*
ris ij verſus: ſed ἐνεργέια eſt ſenilis eloquij, faceti,
uli ſimul. Commuto locum.] *Mira breuitate*
s explicuit ſimul. Vbi ſatietas eſt.] *Deeſt nam: vt*
vbi ſatietas cœpit fieri. Et cœpit pro cœperit. Satie-
um: ab eo quod præcedit, id quod ſequitur. Sed
lle noſter Parmeno? & certè ipſus eſt.] *Et du-*
& firmauit poſteà, vtpote ſenex viſu iam langui-
oculis ætate defeſſis. Quem præſtolare Parme-
ue non cui præſtolare, ſed quem dixit. Aliter Tul.
i ad forum Aurelium præſtolarentur. Præſtolari,
o eſſe, & apparere, hoc eſt obſequi. Quis homo
tare, quis homo, cum prouiderit venientem: vtrum
t videri prouidiſſe, vt quid fallaciæ paraſſe videa-
& in Andria, Quaſi de improuiſò reſpice ad eum.
: perturbatur exanimatus: quis dum, quid apud
ı geratur, auſcultat, non videt ſenem propius ac-
quem longè viderat. An verò idcirco hoc fingit,
od parabat dicere de Chærea, poſtquam cominus
eſt, non audet loqui? Lingua hæret metu.]
s, Et vox faucibus hæſit. Quid trepidas?] *In-*
eſt ſeni ad audienda quæ de facili nunquam fa-
Parmeno. Satiſne ſalue?] *Salue, integrè, rectè,*
è. Plaut. in Trinummo, Beneuolens tuus atq; ami-
ſne ſalue?] *Nunc aduerbium eſt, & producta*
ra. Sall. Inde ortus ſermo, percontantibus vtrin-
n' ſalue, quàm grati ducibus ſuis, quantis fami-
copiis agerentur. Here primùm te arbitrari id
s eſt velim.] *Quod ante narrationem confirma-*
itur, contra morem & præcepta eſt: ſed merito,
*turbatus eſt. licet ſimul * vt non poſſit dicere.*

Quicquid huius factum eſt.] *Abſolute vt ſup quicquid huius feci, cauſa virginis. Aut deeſt rei huius rei. Stomachoſe, Quid? interrogat, quis eni crimen, quàm obiiciatur aut proponatur, neget?* Re ſte.] *Docte Terentius ipſe ſe reprehendit. Nam ora ctum non eſt præ timore & conſcientia.* Emit que Phædria Eunuchum.] *Vide narrationẽ à neceſſi vrgentibus cœptam non in ſe continere, niſi quod ra tio cogit fateri: Emit, inquit, Eunuchum, Quem do daret. Non dixit, cui dono daret. Aliter ab amoris ne cœpiſſet. Deinde τὸ quendam ἐξουθενισμὸν ſig* Huic.] *Huic more ſuo dixit potius quàm meretrici etiam interrogatus, Thaidi potius dicturus eſt, q nomen dicat, quo offenditur ſenex. Eunuchi aute mentio neceſſaria eſt, quia dicturus eſt pro Eun ductum Chæream.* Actum eſt.] *Deſperantis* Quandam fidicinam.] *Extenuatio criminis quod virginem, quod ciuem vitiauerit.* Tum qu fidicinam amat hic Chęrea.] *Mire & neceſſar uit: ille emit, vt Eunuchum mittat ad Thaidem: h vt deduci pro Eunucho velit.* Hem quid amat?] *gula pronuncianda ſunt, vt ſtuporem nimiæ indig oſtendat.* An ſcit iam ille quid meretrix ſiet?] *dicina meretrix eſt.* An in aſtu venit?] *in aſtu, i de Peiræo. ſic Athenienſes vocabant vrbem ſuam pſi incolæ ἀστοὶ vocantur.* Aliud ex alio malum. *paratim dixit ſenex, fixis in Parmenonem oculis.* pulſore hæc non facit.] *Ipſum accuſat conſcie enim quod leuius eſt, dixit, me ſciente, quum plu me impulſore.* Ego te furcifer ſi viuo.] *Modo c uitia comica aut in cõmutatione eſt, aut in appa borum.* Si viuo.] *ἀποσιώπησις te vlciſcar, quia ſequitur.* Sed iſtuc quicquid eſt.] *Inuenta c ſupplicia differantur, donec vxorem ducat Chære purget Parmenonem, ſecundum argumenta qu proſpexit, iuſſu coactuq; feciſſe & imperio heril Chæreæ ſcilicet.* Ad Thaidem hãc deductus e *ductor ipſe ſceleratus.* Pro Eunuchon?] *Non in ſed exhorreſcit.* Hunc pro mœcho poſtea.] *amat Terentius, Pro bis numero dicere, & pro 1*

ꝰ mœcho. Pro mœcho autem quaſi accuſans dixit. Nã n virginem Atticam non pro mœcho, ſed mœchus eſt. : pro mœcho poſtea.] *Bene vtrumque Pro, quia unuchus eſt qui vitiauit virginem, neque mœchus domo meretricia. Et ſpecta quàm oratoriè tranſlu- ientionem vitiatæ virginis, pro mœcho, inquit: vt cul hæreæ ſub meretricis accuſatione cœlaret.* Hunc p o.] *bene totum pro: quia neq; Eunuchus, qui e- ,neq; adulter, qui amator.* Comprehendere in- : conſtrinxere.] *Quo dicto vim ingentem inferri at Chæreæ. Comprehendere ſignificat ſtrictim ali- n facinore deprehenſum.* Audaciam meretricum .] *Maior ἔμφασις accuſationis eſt per pluralem nu- ,quàm ſingularem. Sic alibi, An potius ita me com- non perpeti meretricum contumelias?* Audaciam icum.] *Oratorie auertit iram ſenis à ſe & à Chæ- que deriuat in meretricem.* Nunquid eſt aliud amníve?] *Bene interrogat: quia omnia inuitus dicere videbatur. Et cum damnum, malum ſit, imo collocatum diſcernitur: & damnum ad em- Eunuchi, malum ad comprehenſum pertinet & tum Chæream.* Ceſſo huc intro irrumpere?] *In formidinem coniectus eſt ſenex, vt non miremur cito nuptias firmet ephebi, & virginis: & quam- honeſte, tamen quia ex ingenti metu vel indigno onio filij vitam paciſci velit.* Non dubiũ eſt, quin agnum ex hac re ſit malum.] *Suaue eſt neſcire quid agat poeta. Ita non periclitaturus Parmeno.* ia neceſſe fuit.] *Neceſſe eſt nomen. Nam neceſ- ſis, & neceſſitas, & neceſſum lectum eſt.* Id gau- *Scilicet, vt ſuccurratur Chæreæ periclitanti.* Pro- .] *Plus dixit, quàm ſi per me diceret.* Hiſce ali- *Meretricibus, non adoleſcentibus, & item plurali- nore: vt, Audaciam meretricum ſpecta: &, Non neretricum contumelias.* Nam iam diu aliquã quærebat ſenex.] *Nota cauſam pro occaſione.* obrem aliquid inſigne faceret.] *Manifeſtius ander explicat iampridem infeſtum meretrici ſe- t corruptum ab ea Phædriam, nunc demum ſe in- caſione vindicaturum.* Quamobrem.] *Quã*

dixiſſet Cauſam, intulit quamobrem. Inſigne aliq *Magnum & nobile.* Facinus faceret.] ἰδιωτικῶς d

ACTVS V. SCENA VII.

PYTHIAS. PARMENO.

NVnquam ædepol quicquam iam diu quo gis vellem euenire,
Mihi euenit, quam quod modo ſenex intro venit errans.
Mihi ſolæ ridiculo fuit: quæ quid timeret * ſci
PA. Quid hoc autem eſt? PY. nunc id prodeo, v uentam Parmenonem.
Sed vbi obſecro eſt? PAR. men' quærit hæc? P eccum video: adibo.
PAR. Quid eſt inepta? quid tibi vis? quid ride gin'? PY. perij.
Defeſſa iam ſum miſera te ridendo. PAR. q PY. rogitas?
Nunquam ædepol hominem ſtultiorem vi videbo: ah
* Non poſſum ſatis narrare quos ludos pra intus.
At etiam primo callidum & diſertum credid
PAR. Quid? PYT. ilicóne credere ea quæ dixi tuit te?
An pœnitebat flagitij, te autore quod feciſſ
Adoleſcens, ni miſerũ inſuper etiam patri in
Nam quid illi credis animi tum fuiſſe, vbi ve
Illam eſſe eum indutũ pater? equidẽ ſcis te p
PA. Hem quid dixti peſſuma? an mentita es rides?
Itáne lepidum tibi viſum eſt, ſcelus nos irrid nimium.
PA. Siquidem iſtuc impune habueris. PYT. PA. reddam Hercle. PY. credo.
Sed in diem iſtuc Parmeno eſt fortaſſe quo tare:
Tu iam pendebis, qui ſtultum adoleſcentul
Flagitiis, & eundem indicas: vterque in te e * edent.

* Sciebã diſſyllabum.

* al. Non pote ſatis narrare.

al. edet.

P

ıllus ſum. PY. hic pro illo munere tibi honos
ıabitus:abeo. (rij.
met meo indicio miſer, quaſi ſorex, hodie pe-
ıquam ædepol quicquam iamdiu.] *Pythias e-*
ditur veluti irriſura Parmenonem, vt ipſa putat.
tutē à poeta cogitur, vt doceat populum quid intus
enex. Ergo perſona cachinnans inducitur, quærens
nonem: aſpectuque eius ob nimium riſum vix loqui
unquam ædepol quicquam.] *Rarum eſt eueni-*
l velis: & quod maxime velis, id rarum magis. In-
nos venit errans.] *Non greſſu errans, nec via, ſed*
& opinione. Mihi ſolæ ridiculo fuit.] *Soli regu-*
dicitur: ſolæ non rectè ſed antiquè: vt alibi, Hoc i-
inere, alteræ dum narrat, forte audiui. Quid hoc
eſt?] *Ridentem miratur Parmeno.* Nunc id pro-
ropter id. Quid rides? pergin'?] *Ex huius verbis*
quam multum rideat petulans puella. Perij.] *Pro-*
verbum eſt aptum, quaſi ſit laſſa ridendo. Nun-
pol hominem ſtultiorē vidi.] *Poſtquā rogas di-*
quaſi narratura videbatur; & redit ad inſultatio-
uos ludos præbueris.] *Ex errore, & metu nimio*
redentis conſtrictum filium ſe offenſurum in domo
cis. At etiam primo callidum ac diſertū cre-
ıminem.] *Hæc omnia ſic in ſcena pronūciata ſunt,*
interrumpi verba puellæ viderentur. Maiorisque
ionis eſt, ſi is qui fatigat alterū, dicat ſe ante de illo
liter ſenſiſſe. Ilicone credere.] *Non ideo hoc dicit,*
rſonæ ſuæ fidem deroget: ſed quod res incredibilis
uam illi perſuaſerit: aut certe ſi credendum fuerit,
im, neque examinata, neque facta rei cognitione.
: credere.] *Obiurgatio de tempore.* An pœnite-
gitij.] *Illud quod ſupra, à ſtulto: hoc quod nunc di-*
ılo geri potuit: illud ab imprudente: hoc quod peius
ınte. An pœnitebat flagitij.] *Paruum videba-*
: alibi, Quantum hic operæ fiat, pœnitet. Plautus
ulento, Pœnitétne te quod ancillam ſolam nimis
? Ni miſerū inſuper etiā patri indicares?] *Duo*
enum quod male conſuluerit: alterum quod male
rit conſilia ſua. Et bene indicares. nam indicium di-
us qui vnà peccauerit. Nam quid illi.] *Adole-*

ſcenti ſcilicet. Ni miſerum inſuper etiam indicare tri?] *Ad inuidiam Parmenonis, miſerum dicit adole tem: eo modo quo Iuno accuſans Venerem, ait, An m qui Troas Achiuis Obiecit. Sic enim agimus, cum qui falſo rei ſunt, in autores culpam ſceleris remoue* Quid eſt? iam ſcis te periſſe.] * *Hoc modo ſtupen ac culpam fatentibus dicitur.* Hem quid dixti p ma?] *Nunc demum intelligit Parmeno ſe eſſe deli* Etiam rides?] *Apparet eam ex huius ſtomacho veh tius cachinnare.* Nos irridere?] *Nos ſuperbius dixi ſi diceret me* Siquidem iſtuc impune.] *Subauditu nimium.* Verum?] *Irridentis interrogatio.* Sed in iſtuc.] *In longam dilationẽ, vnde dilatio eſt dicta, di latio.* Tu iam pendebis.] *Iam nimiam velocitatem ficat.* Nobilitas flagitiis, & eundem indicas.] *D ſignificat ſimul, & cogis flagitia facere, & facienten cas.* Vterq; in te exempla edent.] *Noua ac mira ta, quæ pro exemplis narrentur, aut quæ documen cæteris ne delinquant exempla dicuntur. Et edent, legitur: ſi edẽt, figuratum eſt, ſi edet, rectè. Et plus e quàm dabit.* Nullus [illegible].] *Hoc ſecum Parmeno.* E illo munere tibi honos eſt habitus ab eo. [illegible] *& μεταφορικῶς pro munere. Et honos rumigeruli ri ſolet.* Egomet meo indicio miſer, quaſi ſo rix.] *Proprium ſoricum eſt vel ſtridere clarius quã v[illegible] magis [illegible] obrodunt friuola, ad quam [illegible] intendentes, quamuis per tenebras noctis [illegible] [illegible]. Plaut. Confeſſorem te faciam ſoricina* Quaſi ſorex hodie perij.] *Quia latere potuit, ne ſi taceret.* Egometmeo indicio.] *Prouerbium in [illegible] produnt quia ſorex non facilè caperetur, niſi ret vocem noctu.*

> al. hoc non ſtupentibus, ac culpam patientibus dicitur.

ACTVS V. SCENA VI

GNATO, THRASO.

> Trochcatal.
> al. incœptas.

Qvid nunc? qua ſpe, aut quo conſilio hu quid * cœptas Thraſo?

THR. Egone? vt Thaidi me dedam & facian iubeat. G. quid eſt?

THR. Qui minus quàm Hercules ſeruiuit O

; N. exemplum placet.
n tibi commitigari videam ſandalio caput.
res crepuere ab ea, perij. TH. quid hoc autem
nali?
ego nunquam videram; & iam hinc quid'nam
perans proſilijt?
id nunc? qua ſpe, aut quo conſilio huc imus?] *miniſcere hũc eſſe, qui ſupra militi dixerit de Thai- dudum te amat. & rurſus, Iam tibi hæc aderit ſup- vltro. & hinc videbis quos exitus habeat aſſẽtatio. n militi autor eſt ſummæ deſperationis. Et animad- quod ſemper à menſa Gnato inuitus abſtrahatur; r ſupra cum ad litem venitur, ex verbis Thraſonis ſtum eſt, Gnatonem inuitum ſequi, vbi dicit, Hanc- o vt contumeliam tantam, iam inſignem nunc acci- Gnato? Mori me ſatius eſt. Et bene, qua ſpe, & quo : tanquam omnia expertus, & nec muneribus , nec terroribus metuendus.* Quid nunc? qua *Paraſitus intelligit quid agat miles: ſed ad hoc in- tr interrogare ipſum militem, vt populus audiat quo o veniat ad Thaidem.* Quid nunc? qua ſpe?] *ia deſperatio eſt apud militem reconciliandæ amicæ, , vt æquo animo ferat admitti Phædriam, dum ipſe te recipiatur. nam non in fine fabulæ contriſtandus* Quid inceptas Thraſo?] *Incipere magnorum fa- im eſt, & audaciæ.* Vt Thaidi me dedam.] *Poſt tionem belli, & inſtructionem pugnæ quid ſequa- iſi deditio ſuperatorum?* Et faciam quod iubeat.] *ie: nam in deditione victores iubent: victi obſe- tur.* Qui minus quàm Hercles ſeruiuit Om- e.] *Hic Terentius exprimit conſuetudinem in qua i- is rationes criminum, & exempla ſuppeditant. nam ſuprà de Pyrrho. Omphale Lydiæ regina fuit, hæc ulem ſibi ſeruientem etiam ad lanificium compulit: ipſa calathum, & colum, cultuſque fœmineos ſa- , & claua, leoniſq; tegmine mutaſſet.* Seruiuit Her- s Omphale.] *Subauditur, & ego ſeruiã Thaidi.* Vti- tibi commitigari videã ſandalio caput.] *Cõmiti- eſt tondendo deprimi atque deponi.* Sandalio ca-] *Plus dixit caput, quàm ſi aliam partem corpo*ra

ris diceret verberari. Et mirè, calceamento caput ver ri. Perij quid hoc autem mali eſt?] *Eunuchi l Chærea, ſed virili confidentia proſilit, & militem vel ui riualis terret aſpectu.* Hunc ego nunquam ram.] *Ideo Chæream miratur.*

ACTVS V. SCENA IX

CHAEREA. PARMENO. PHAEDRIA. GNATO. THRASO.

Iamb. tet. catalect.

O Populares, ecquis me viuit hodie fortunati
Nemo Hercle quiſquam; nam in me pla
poteſtatem ſuam (comn
Omnem oſtendere, cui tam ſubito tot congru
PA. Quid hic lætus eſt? C. ô Parmeno mi, ô me
voluptatum omnium
Inuentor, inceptor, perfector: ſcin' me in quibu
gaudijs?
Scis Pamphilam meam inuentam ciuem? PA.
ui. C. ſcis ſponſam mihi?
PA. Bene ita me dij ament, factum. G. audin
lum? quid ait? C. tum autem Phædriæ

Non eliditur m.

Meo fratri gaudeo amorem eſſe omnem in
quillo? vna eſt domus;
Thais patri ſe commendauit in clientelam, & f
Nobis dedit ſe. PAR. fratris igitur Thais tota e
ſcilicet.

al. pelletur.

PAR. Iam hoc aliud eſt quod gaudeamus, n
pellitur foras.
CH. Tum tu, frater, vbi vbi eſt, fac quàm primu
audiat. PA. viſam domum.
T. Nunquid Gnato dubitas, quin ego perpetu
rierim?
GN. Sine dubio, opinor. CH. quid commem
primum? aut quem laudem maxime?
Illum, qui mihi dedit conſilium vt facerem,
qui id auſus ſim
Incipere? an fortunam collaudem, quæ guber
fuit:
Quæ tot res, tantas, tam opportunè in vnum
cluſit diem?

A

ꝛatris feſtiuitatem & facilitatem? ô Iupiter
ſecro hæc nobis bona. PH. Dij veſtram fi-
icredibilia
ı modo quæ nunc narrauit; ſed vbi eſt fra- Troch. cat.
ꝛræſto adeſt.
leo. CH. ſatis credo, nihil eſt Thaide hac Octonarij.
ter dignius
netur: ita noſtræ eſt omni fautrix familiæ.
nihi (magis amo.
das? T. perij, quanto minus ſpei eſt, tanto Trochaici.
Gnato in te ſpes eſt. G. quid vis faciam? T.
: hoc
, precio, vt hæream in parte aliqua tandem
'haidem. (feceris,
le eſt. T. ſi quid collibuit, noui te: hoc ſi ef-
: donum, & præmium à me optato: id o-
ı feres.
:. T. ſic erit. G. ſi hoc efficio, poſtulo vt mihi
mus
nte, abſente pateat: inuocato vt ſit locus
TH. do fidem ita futurum. G. accingar. P.
hic audio?
ſo. TH. ſaluete. PH. tu fortaſſe quæ facta hic
:ſcis?
PHAE. cur ergo in his ego te conſpicor re-
ꝛus? (co tibi,
s fretus. PH. ſcin' quam fretus? miles, edi-
ea hac te offendero poſt vnquam, nihil eſt
dicas mihi,
ıærebam: iter hac habui: periſti. GN. eia
ic decet.
n eſt. G. non cognoſco veſtrum tam ſuper-
›. ſic erit.
s audite paucis; quod cum dixero, ſi pla-
.
PH. audiamus. GN. tu concede paululum
'hraſo.
› ego vos credere ambos hoc mihi vehe-
r velim, (mea:
s quicquid facio, id facere maxime cauſa

* Suſpicor carmē inuerſione ordinis deprauatū. Conſtabit ſi ſic legas: O Thraſo. TH. ſaluete. PH. tu fortaſſis hic quę facta ſunt neſcis; TH. Scio. P. cur ergo in his te cōſpicor regionibus; vt ego pronomen elidatur.

Verum idem ſi vobis prodeſt, vos non fa
ſcitia eſt.
P. Quid eſt? G. militem riualem ego recip
cenſeo. P. hem.
Recipiendum? G. cogita modo, tu hercle
Phædria
Et libenter viuis, etenim bene libenter victit
Et quod des * paulululum: & neceſſe eſt mul
cipere Thaidem,
Vt tuo amori ſuppeditare poſſit, ſine sũpti
* Omnia hæc magis opportunus, nec mag
tuo (mo
Nemo eſt: principio & habet quod det, &
Fatuus eſt, inſulſus, tardus, ſtertit noctesq́;
Neque iſtum metuas ne amet mulier: faci
vbi velis.
PH. Quid agimus? GN. præterea hoc etiam,
go vel primum puto:
Accipit hominem nemo melius prorſus, n
lixius.
CH. Mirum ni illoc homine quoquo pacto
P. idem arbitror. (ſtrun
G. Recte facitis: vnum etiam vos oro, vt
Recipiatis: ſatis diu hoc iam ſaxum voluo.
pimus.
CH. Ac libenter. GN. at ego pro iſtoc, Phæd
Chærea, (
Hunc comedendum, & deridendum vobis
P. Dignus eſt. G. Thraſo vbi vis, accede. TH
te quid agimus?
GNA. Quid? iſti te ignorabant: poſtquam
oſtendi tuos,
Et collaudaui ſecundum facta & virtutes t
Impetraui. TH. bene feciſti, gratiam habeo
Nunquam etiam fui vſquam, quin me om
rent plurimum.
G. Dixin' ego vobis in hoc eſſe Atticam
tiam?
PH. Nihil prætermiſſum. G. ite hac omnes.
te & plaudite.

* Paululum diſſyllabum eſt.

al. ad omnia hæc,

LLIOPIVS RECENSVI.

ilares, ecquis viuit me hodie fortunatior?] *rſona Chærea eſt, feruens gaudio, vt adoleſcen-* *proſperis rebus.* O populares.] *Non mirum ſi* *ltat nuptiis, qui iamdudum ob id ſolum quod* *virginem lætabatur.* Nemo hercle quiſ- *Et interrogauit & reſpondet ſibi.* Nemo her- uam]παρέλκον *tertium.* Cui tam ſubito tot nt cōmoda.] *Tam qualitatis, Tot quantitatis* hic lætus eſt?] *Inuenta perſona eſt, ad quam ge-* *rret Chærea: vt populus, & miles inſtruatur,* *geſtum ſit.* Inuentor, inceptor.] *Inuenire ſa-* *incipere audacis: perficere conſtantis. Ergo ple-* *io eſt. Et conſtat hoc Chæream laudatiue dicere.* *bditis ſolum conſilium attributurus eſt Parme-* me in quibus ſim gaudiis?] συλληψις. *Et no-* *e? cum ſufficeret ſcin': ergo Me, abundat: & eſt* χαισμὸς. Scis Pamphilam meam.] *Amato-* *Meam: vel potius ſponſam meam, vel quam amo.* n.] *Cognitam.* Ciuem] *Deeſt, eſſe.* Scis ſpon- i.] *Deeſt, & eſſe. & eſt Sponſa nunc participium,* u illum quid ait?] *Hoc vultu mutato & turba-* . Amorem omnem in tranquillo.] *Bene in* *o: quia mari, & tempeſtatibus amicæ mobilitas* *ilitas comparatur. Sic Horat. Simplex munditiis,* *ies fidem Mutatosque deos flebit: & aſpera Ni-* *ra ventis Emirabitur inſolens, Qui te nunc frui-* *ilus aurea, &c.* Thais ſe patri commenda- *ce eſt, quod profuit Phædriæ.* Vna eſt domus.] *iphilæ nuptias.* In clientelam, & fidem.] *In* *n, vt ametur: in fidem, vt defendatur.* Fratris i- ta eſt Thais.] *Bene tota, vt ne ex parte quidem* . Miles pellitur foras.] *Sunt gaudia ex noſtris* *nt gaudia ex aliorum malis, hoſtium, aut inimi-* *Ergo vtrunque genus gaudiorum complexus eſt.* lomum.] *Bene domi quæritur amator excluſus:* *ue ruri, neque in foro eſt.* Perpetuò perierim.] *ud periiſſe ſupra temporale videbatur.* Quin ego ò periclum.] *Hic iam militi neque ſeruiendi a-*

micæ,

micæ, vt apparet, præbetur locus. Sine dubio, c *Quia non quis dicitur perpetuò periiſſe, quid e hac exceptione eſt, quando nemo ita perit, vt tem pereat, & poſtea fiat non perditus? correxit paraſi dictum militis: non illum perpetuo, ſed ſine dub. opinari, reſpondens. non eſt enim contrarium opi riiſſe ſine dubio, pro certo periiſſe. Confirmatur pe les: vt poſt tanta munera ex deſperato ſupplex, e patiens riualis exiſtat.* Quid commemorem pr *Διαπόρησις oratoria, familiaris laudantibus. Cic. tur potius incipiam? Hoc autem fit, vbi omnia videntur, & paria.* Illum qui mihi dedit con *Attribuuntur perſonis conſilia, facta, caſus, & o Ergo hic laudatur conſilium Parmenonis: fact rea, caſus fortunæ, id eſt, euentus: oratio ſenis.* Il mihi dedit conſilium.] *Tria ſunt in vita homi ſilia, facta, ſucceſſus. Conſilium amici eſt: Factum Succeſſus fortunæ.* Illum.] *Parmenonem ſcilicet.* res.] *Bene, tot res, quaſi dicat, Eunuchum pro q retur, commendationem virginis, abſentiam m occaſionem vitij inferendi, patris interuentum in* An mei patris feſtiuitatem.] *Etiam patri la tienda eſt. nam non erat tranſeundum feſtiuitate feſtiuus amatori non obſtitit, quod ignouit vt fa Feſtiuitas in dictis, Facilitas vero in animo & fa uitatem, lætitiam, vt, Feſtiuus dies eſt.* dij ve dem.] *Cito interuenit Phædria, vtpote qui d* Quæ narrauit.] *Nimius affectus in vtramque defectus orationis amat: eſt ergo ἔκλειψις, deeſt e deo.* Satis credo.] *Sic dici nota agentibus ſolet. tur huic dicitur, cui fiunt nuptiæ, Gaudeo: & i ſpondet, vt amicis gratulantibus decet,* Satis cre *do autem ideo, quia multi ſeſe fingunt gratulari, uideant; gaudere, cum doleant.* Mihi iſtam laud *licet amatori eius. Et Mihi pronunciatione iuuan* Perij, quanto minus ſpei eſt, tanto magis an *verò eſt ardor inſaniſſimus. vt Verg. Formoſum p ridon ardebat Alexin, Delicias domini. Et profect Sapientes ſpe maximè ad amorem coguntur: ſtul tantum.* Obſecro Gnato in te ſpes eſt.] *M*

d

omnibus auxiliis, abiecta nimis ſupplicatio in- Nam & obſecro, & Gnato id ſignificant: &, in Quid vis faciam?] Non eſt hoc interrogantis, entis non eſſe quid faciat. Precibus, precio.] iti ſupereſt præter precem, vt victo: & precium, Nihil aliud optat, quam ſic res eant, vt perſona nueniri poſſit. Precibus, precio.] ἀσυνδέτως ve- s, & laſſa pronuncianda ſunt. Precio.] Varie, dixit precario. Vt hæream.] τὸ hæream vlti- s beneficij eſt. Et in parte aliqua.] Non enim t, vt æqua intelligatur. Tandem.] Et deſperan- difficulter credentis. Tandem, non eſt aduerbium ed nunc ſaltem ſignificat. Noui te.] Deeſt perſi- que plura geſtu ſignificat miles, vtpote infantiſ- ficile eſt.] Vultu & pronunciatione, aſſeuera- andum eſt. Si quid collibuit.] ἔκλειψις: pro ſi bitum eſt, efficis. Quoduis donum, & præ- ne optato.] Donum, præmium eſt: & munus, : ſed donum præmium diis datur: munus præ- ninibus. nam ſeparatim, donum deorum eſt: præ- orum eſt fortium: munus hominum: & donum tam ante factum, quam poſt factum datur: præ- nisi poſt factum eſt: donum, voluntarium, præ- betur. Alij ergo ἀσυνδέτως pronunciant, pri- um, & ſic præmium, quaſi vnam partem oratio- luis donum & præmium.] Donum, vt à lar- : præmium, vt à præclaro facinore. Quoduis & præmium à me optato, id optatum fe- um opto ob quod præmium accipias. Præmium ato.] Totum militariter, nam & optatio dicitur, à militibus. vt alibi; Vir fortis optet quod volet Sic hoc efficio, poſtulo, vt mihi tua domus te, abſente pateat.] Prouerbiale eſt, præſente, s ſurſum deorſum, vltro citro, &c. huiuſmodi, nda, iuſta iniuſta, digna indigna, velit nolit. vt ſit locus ſemper.] Inuocato, non vocato ſi- In etenim auget & minuit dictionem. Inuoca- intelligitur precibus vocato, cum ſit αὐτομάτῳ, am non inuitando, quin vltro venire debeat in um. Do fidem.] Iuro, confirmo, ſpondeo. Ac- cingar.]

cingar.] *Non quia facile eſt quod negauit ſupr. vot. parasitus adductus eſt ad cœnandum. Ideo gar dixit, ſic enim dicimus in magnis rebus ſu vt, Accingunt omnes operi.* Saluete.] *Supplex & ſine timore, modo inimicus & infeſtus.* Tu quæ facta hic ſint neſcis.] *Hoc totum ſuperbe citer inquit adoleſcens.* Scio.] *Compendium poe ſus eadem dicerentur.* Conſpicor.] *Commune conſpicor.* Vobis fretus.] *Et hoc ſtulte: quis e ualibus & inimicis fretum ſe eſſe dicat? deinde gov & vitioſa reſponſio eſt, niſi enim addideris, ſo lœciſmus conueniens loquenti impolite homini* Scin' quam fretus.] *Eſt ab * ea ſubaudiendu* les edico tibi.] *Hoc contumelioſè & propriè Miles, inquit, edico tibi.* Si te in platea hac off *Hoc eſt, ſi vel caſu inuenero. Et in platea, inquit meretricis fores.* Nihil eſt quod dicas.] *Nihi vt ſit, non eſt quod dicas mihi, id eſt, nihil eſt q pro vt dicas mihi: vt ſit quod pro vt, aut quod pr cas mihi. Certum autem eſt ſic veteres locutos eſ* quærebam.] *Aut alium pro quendam poſuit: v. dam quærebam, id eſt, aliquem: aut alium, h quem tu putas, hoc eſt alium: non Thaidem, ſed ſi ceret: neque commode, neque ἐμφῶν loquere ualet enim maſculinum genus.* Periſti.] *Ordo quam in platea hac te offendero, periſti.* Eia.] *hortantis eſt, ergo nunc eia, correctionem ſignif* cognoſco veſtrum tam ſuperbum.] *Loquu tanda, mirè laudauit, vt perſuadere potuiſſet.* tam ſuperbum.] *Non veſtrum ſuperbum. Ve perbum, Abſolutè: vt, Pol Crito antiquum obti ſubaudiamus vel ingenium, vel animum, vel in inſtitutum.* Prius audite paucis.] *Mira inſin git: qui non vt conſentiant, ſed vt audiant pauc bene prius, quaſi non obſtet quo minus faciant lint. tum deinde quo attentiores exiſtant: addid deinde ſi placuerit, facilius enim flectitur, cun pugnamus vt conſentiat.* Prius audite] *Fiduci tat perſuaſoriam rem dicturi.* Audiamus.] *Ben tiamus, ſed audiamus dixit: nam prima oratoris*

la cauſa eſt, audire meruiſſe. Tu concede pau-
ſtuc Thraſo.]*Thraſo hoc in bonam partem acci-*
eo paret. putat enim vel turpe eſſe, ſi humiliter pre-
o nomine, ſeq́; audiente paraſitus: vel incongruum
i os præſens à Gnatone laudetur. Iſtuc Thraſo.]
ſe vocat: ſed locum oſtendit quò abeat, atque con-
rincipio ego vos] *Videt neque ſe odio haberi,*
fendi animos audientium in militis nomine. Hoc
torie: pro eo homine in quo offenditur, eum in quo
nditur poſuit. Me huius quicquid facio, id fa-
aximè cauſa mea.] *Deeſt Rei, aut Eſt, vt ſit, me*
uicquid eſt quod facio, id facere maximè cauſa
à perſona diſceſſit: & rem non odioſam pro odioſa
d eſt paraſiticam, pro æmuli amore, & commodo.
idem ſi vobis prodeſt.]*Multum attulit ad per-*
um: non eſſe commodum militi admitti, & ſuum
um ipſorum eſſe commodum. Vos non id facere,
eſt.] *Oratorie, & ſecundum inſinuationis præce-*
ixit. nam remittendo, & dubitando magis flectit a-
quam ſi apertè ac pertinaciter aſſeueret. Militem
alem recipiendum cenſeo.] *Artificioſe ſatis ſe-*
ilit omne quod durum dictu ad perſuadendum e-
i quod militem & riualem dixit, ad eam rem va-
agis admittendus ſit quam excludendus: & ſimul
ſic dicentis, parat animos ad audienda quæ dicet.
n ego riualem recipiendum cenſeo.] *Riuales*
r æmuli de mulieribus: facta tranſlatione nominis
eſtiis, quæ ſitiẽtes quum ex eodem riuulo hauſtum
in prælium contra ſe inuicem concitantur. Sic Cic.
Sin erit ex illo fonte riualis, inquit. Cenſeo.] *Vi-*
item poetæ: nõ enim dixit, peto: ſed cenſeo, tanquam
lo conſulat, neq; pro milite agat. Militem ego ri-
.] *Conſidera quo vultu hoc dicendum ſit, & intel-*
militem, & riualem, & recipiendum, & ego cenſeo:
ſignificet. Non enim dixit Thraſonem, ſed militem:
men ad ſtultitiam valet. Non ſocium, ſed riualem:
endit, quãdoquidem riualis in meretrice capiendus
c potius eligendum. Necnon excludendum, ſed reci-
m dixit: vt oſtẽderet adeò prodeſſe, vt etiam de indu-
tinendus ſit. Non volo aut rogo ſed cenſeo: vt conſi-

liarius,

liarius, non paraſitus videatur loqui. Nam quo dedit, eo dicto vſus eſt, quo vti ſolet qui plus in n dent. nam ſic in Phormione iuriſconſulti, Eg rem tuam fuerint, ea velim facias. Ego ſedulo hu credo. Ego amplius deliberandum cenſeo. Cog do.] *Modo aut tantummodo ſignificat: aut te aduerbium, & ſimul incerta diſtinctio eſt.* Et lib uis.] *Id eſt, bonorum ciborum edax es.* Suppedit ſit ſine ſumptu tuo.] *Aut ſuppeditare, pro ſu aut deeſt Se, vt, Accingunt omnes operi.* Ad o magis opportunus, nec magis ex vſu tu eſt.] *Locutio eſt ex negatiuis tertia. vt, Agrum gionibus meliorem nemo habet.* Ex vſu magis.] *lior. & magis opportunus, pro opportunior.* Ne *Hoc eſt, opportunus.* Habet quod det.] *Vt diu* nemo largius.] *Vt liberalis.* Fatuus eſt.] *Hoc e* Inſulſus.] *Sine ſale & ſapientia: aut ſine ſaltu & te.* Tardus.] *In venerem ſcilicet.* Stertit.] *Plus di dormit.* Noctesque & dies.] *Plus ſignificat q ceret, diebus & noctibus: vt hoc ipſo nomine conſ toritas ineſſe videatur.* Fatuus.] *Inepta loquen fatuus dicitur: inde Fauni Fatui: & Nymphæ fa ſunt.* Fatuus eſt, inſulſus.] *Fatui ſunt, qui ver ctis fatui ſunt. Inſulſi vero, corde, & animo.* Tard *pore & membris, quanquam & intellectu tar mus qui ſtulti ſunt: ſed melius eſt ſic intelligi, videatur dicere, quæ inamabilem faciant etiam largumque amatorem. Nam vt verba commen Pendetque iterum narrantis ab ore, hic fatuus. pientia gratum facit: vt, Multa viri virtus anin ſulſus eſt. Sed mihi videtur fatuum dicere, qu glorietur, & blandire amicæ neſciat. Inſulſum, q fallax, & cupidus coitus. Tardum, qui non faci venerem, quæ res meretricibus odioſa eſt.* Fatu ſulſus.] *Sunt qui fatuum, animo putant, Inſu ctis: ſed male. Nam fatui quoque dij ſunt, qui & cuntur, & non ſtulti: ſed multum fantes, id eſt tes.* Fatuus eſt, inſulſus.] *Hæc quæ nunc add ex ſuperioribus pendent, ſed cum ſuperiora val timum (nam quia diues & liberalis, potuit ob*

ec omnia bona in milite corrumpuntur, quod fa-
iod inſulſus, & cætera, quæ ipſe perſequitur. Fa-
t, inſulſus.] *Hæc bene adduntur: quia dixit, Et ha-*
d det, & dat nemo largius. Ad rem eam valebat vt
ir miles à meretrice, & præponendus omnib. eſſet:
ita ſunt mulieribus, maximeq; laſciuis, hæc omnia
ijcit: Fatuus eſt, inſulſus, hoc pro acerno vitiorum;
idam vultus improbitate prolatum eſt, quo magis
edio poſita eſſe videatur. Vbi velis.] *Quando vel*
uid agimus?] *Initium conſenſionis dubitatio eſt e-*
egauerit. Hoc etiam.] *Deeſt vel ab ſt.* Quod e-
raſitus ſcilicet. Primum puto.] *Primum puto,*
raſitus. Accipit hominem.] *Accipit, paſcit, inui-*
los porticib. rex accipiebat in amplis. Nemo me-
rius, neque prolixius.] *Horum alterum appa-*
dicat, alterum copiam. Mirum ni illoc homine
pacto opus eſt.] *Facete dixit adoleſcẽs rei par-*
ui putet amorem ſine damno eſſe oportere, quique
meretricem: non ſolum eijciendum non eſſe mili-
am quouis modo ſuſtinendum, ac perferendũ. Mi-
oc homine.] *Obtinuit paraſitus iã quod negabã-*
io deliberatũ. vt, Quid agimus? Poſt cõceſſum: vt,
illoc homine quoquo pacto opus eſt. Mirum ni il-
inquit eiuſmodi eſt, vt etiam cũ mala conditione
ſit. Idem arbitror.] *Sane opus fuit cõſenſione;*
Phædriæ, cuius res agitur. nã & ita ſeruata per-
rde conſentientis amatoris. Recte facitis.] *Gra-*
io eſt. Vnũ etiã vos oro.] *Subtiliter etiã para-*
e adiungit, ſuaſque partes circa hos agit. Satis
iam ſaxum voluo.] *Vide quemadmodum ſerpat*
etiam in eorũ aſſentationẽ ex vituperatione mi-
ſaxũ voluo.] *Prouerbiũ in eos qui inextricabi-*
iffiicti ſunt. Et bene ſaxũ de ſtulto milite ait; &
Siſyphum fecit. Hoc ſaxum voluo. Velut Siſyphus
ros. Vt me in veſtrũ gregẽ.] *Iam hos laudat, &*
raſitus eſt, ſi recorderis eundem dixiſſe, Facete, le-
e, nihil ſupra. At ego pro iſtoc Phædria.] *Sub-*
s, & ſum hic aliter, non vt paraſitus ait. Phedria
ærea.] *Ambos nominat, quaſi legibus paciſcan-*
ie comedendum.] *Cum exteris rebus. Summus*

poeta etiam fidem oſtendit amicitiæ paraſiticæ, Gnatonis de milite loquentis hoc modo. Propino.] *ſic dixit, vt paraſitus, & vt qui de conuiuio loqu* Dignus eſt.] *Hæc verba vltima longi ſermonis, e ſunt, vt miles hæc audiens, laudatũ ſe eſſe, & appr exiſtimet.* Vbi vis.] *Honorifice reuocat ablegatum iuria, dicendo, Vbi vis: quia accede, imperatiuum vbi niſi Quando intellexeris, vitiũ eſt.* Iſti te igno *Figura ἀκυρολογία, ad vtrumque enim pertinet laudem, & ad mores. Et hoc ambiguum.* Secũdu & virtutes tuas.] *Et hoc ἀμφίβολον. Nam viri ἐρωτικῶς pro vitiis poſuit: vt, Neſcis qui vir ſiet: & eſſes ex tuis virtutibus.* Facta & virtutes.] *Prop militibus aſcribuntur.* Facta & virtutes.] *Am εἰρωνεία in vitioſos homines quam veritas.* Ni etiam fui vſquam.] *Nunquam & locum & gnificat: Vſquam locum magis. Nunquam pro N quam vſquam τῷ ἀρχαϊσμῷ, pro non vſquam, ia quam.* Quin me omnes amarent.] *Contrar riori. Quid eſt enim quod bene non fecerit quicq illo eſt vt ametur.* Atticã eloquentiã.] *Et hoc vt illa quæ ſupra. Atticam dicit veram atque g quia excultior eloquentia dicitur Attica: & ſun res, Attici appellati ſunt.* Prætermiſſum eſt] *ceps eſt, intellectu gemino ad vtrumque.* Ite hac. *cat paraſitus, an ad meretricem? an ad cœnam promiſit, Hunc ego comedẽdũ & deridendũ vob.* Ite hac.] *Comeſſatum ad militem, vel ad Thaic interfuit meretrix, quomodo poſt acta ſunt omni noctis nõ facta ſit? Omnia poſt cœnã geſta sũt: & per rixam cœna, ſuperfuit plurimum temporis a*

HEAVTONTIMORVME
FABVLAE INTERLOCVTO

Chremes	*ſenex.*	*Soſtrata*	*mat*
Clitipho	*adoleſcens.*	*Bacchis*	*mer*
Syrus	*ſeruus.*	*Phrygia*	*anci*
Menedemus	*ſenex.*	*Nutrix.*	
Clinia	*adoleſcens.*	*Antiphila*	*mer*
Dromo	*ſeruus.*		

VLPITII APOLLINARIS IN HEAVTONTImorumenon Periocha.

litiam proficiſci gnatum Cliniam,
ntem Antiphilam compulit durus pater:
que ſeſe angebat, facti pœnitens.
reuerſus eſt, clàm patre diuortitur
iphonem (is amabat ſcortum Bacchidem)
cerſeret cupitam Antiphilam Clinia,
Bacchis venit amica, ac ſeruolæ
m gerens Antiphila, factum id quo patrem
elaret Clitipho, hic technis Syri,
minas meretriculæ aufert à ſene.
ila Clitiphonis reperitur ſoror.
linia, aliam Clitipho vxorem accipit.

CALPHVRNII BRIENSIS VIRI CLARISSIni in P. Sexti Terentij Heautontimorumenon Argumentum.

c fabula, Menandri Græca, quæ facta à Terentio ina nomen idem obſeruauit, ne Græci nominis eun perderet, quod Terentius minus laudis exiſtimaria ſcribere, quam Græca transferre. Nomen hæ ſeipſum excrucianie ob filij abſentiam: quem a- duritia ſua in militiam proficiſci compulerat, ιμωρούμενος. Latine, ſe ipſum excrucians interpre- llud animaduertendum, omnes Terentianas fabu- troque genere miſtas, præter hanc. Nam comœdiæ oriæ ſunt, aut ſtatariæ, aut miſtæ. Motoriæ, turbu- tataria, quietiores: Miſtæ, ex vtroque actu conſi- In hac, quæ plurimum delectat & actu & ſtylo, artes ſunt Menedemi & Chremetis: ſecundæ Cliniæ phonis: tertiæ Syri: & ſic deinceps. Hæc etiã, vt cæ- inq; actus habet, Prologum concitatum. Nam & ſe , & in lædendis aduerſariis eſt occupatus. Argu- n quoq; non ſimplicis negotij habet, nec minus adó- :vt in Hecyra: ſed duorum vt in fabulis.

ARGVMENTVM.

CHremes grauidæ vxori olim interminatus, ſi pu[...]reret, nolle tolli. At illa clã anui Corinthiæ nutr[...] dedit. Hanc adultam Clinia inuito patre amare cœp[...] duritia & aſſiduis iurgiis, in militiã proficiſci co[...] eſt. Poſtea facti patrem Menedemum adeo pœnitui[...] mnia venderet, & agrum emeret, in eoque ſe exerc[...] ſic filij iniuriã vlciſceretur. Paulo pòſt reuertitur C[...] clam patre diuertitur apud Clitiphonem, qui & ip[...] bat ſcortum Bacchidẽ. Mittit accerſitum cupitã A[...] Clinia, cumq; qua & Bacchis vnà venit. Hanc ado[...] Cliniæ amicam ſimulant Syri technis. Antiphila a[...] deducitur: cuius occaſione Syrus decem minas mer[...] aufert à Chremete. Dehinc Antiphila Clitiphonis [...]peritur: & Cliniæ in vxorem datur. Chremes Bacc[...] Clitiphone amari animaduertit, iraſcitur, minatu[...] Menedemo adhortante filio ignoſcit: & aliam illi [...]gem. In primo actu agitur de coniunctione ſenum Menedemi, & Chremetis: ſimul & de amicitia & [...]ritate adoleſcentum, in qua Clitipho ardentiſſimu[...]tur. Secundus actus continet quemadmodum ado[...] amicas receperint: & ſimul Syri callidum conſili[...] actus exprimit Syri fallaciam in Chremem, vt B[...] credat Cliniæ eſſe amicam, & Antiphilam arra[...]chidi relictam eſſe putet, pro argento, quod anu[...]thiam meretrici debere finxit. In quarto actu agit[...] cognitione Antiphilæ: & de extorſione argenti q[...]chidi Clitipho promiſerat. Quintus actus continet rerum conuerſionem ad iucundos exitus, patefact[...] cognitione geſtorum: & quemadmodum Antiphi[...]rem Clinia duxerit: Clitipho vero dimiſſa Bacch[...] acceperit.

GRAECA EST MENANDRV, ACTA MEGALENSIBVS L. CORNELIO LEN[...] L. VALERIO FLACCO AEDILIBVS C[...]GIT AMBIVIVS TVRPIO. MODOS FECIT CLAV. ACTA PRIMVM TIBIIS IMPA[...] DEINDE DVAB. DEXTRIS. ACTA ETIA[...]TIO, * C. COR. M. IVVENTIO COSS.

*.al. T. Sempronio, Vel anno ab vrbe condita 591.

PR[...]

PROLOGVS.

NE cui ſit veſtrum mirum, cur parteis ſeni
Poeta dederit, quæ ſunt adoleſcentiũ,
Id primum dicam: deinde, quod veni, eloquar.
Ex integra Græca, integram comœdiã,
:ſum acturus, Heautontimorumenon.
x quæ ex argumento facta eſt ſimplici.
m eſſe oſtendi, & quæ eſſet: nunc qui ſcri-
it,
a Græca ſit, ni partem maximam
narem ſcire veſtrum, id dicerem.
uamobrẽ has parteis didicerim, paucis dabo.
rem voluit eſſe me, non prologum:
ım iudicium fecit: me actorem dedit.
c actor tantum poterit à facundia,
:um ille potuit cogitare commode,
rationem hanc ſcripſit, quam dicturus ſum.
quod rumores diſtulerunt maleuoli,
s contaminaſſe Græcas, dum facit
s Latinas: factum hic eſſe id non negat,
e id pigere: & deinde facturum autumat.
bonorum exemplum: quo exemplo ſibi
: id facere, quod illi fecerunt, putat.
quod tum maleuolus vetus Poeta dictitat,
te ad ſtudium hunc ſe applicaſſe muſicum,
ım ingenio fretum, haud natura ſua:
ium veſtrum, veſtra exiſtimatio
it: quamobrem omnes vos oratos volo,
ıs iniquum poſſit, quàm æquum oratio.
æqui ſitis: date creſcendi copiam,
rum qui ſpectandi faciunt copiam
itiis: ne ille pro ſe dictum exiſtimet,
uper fecit ſeruo currenti in via
ſe populum: cur inſano ſeruiat?
ıus peccatis plura dicet, cum dabit
nouas, niſi finem maledictis facit:
e æquo animo: date poteſtatem, mihi

Statariam agere vt liceat per ſilentium:
Ne ſemper ſeruus currens, iratus ſenex,
Edax paraſitus, ſycophanta autem impudens
Auarus leno, adſidue agendi ſint mihi
Clamore ſummo, cum labore maximo.
Mea cauſſa cauſſam hanc iuſtã eſſe animũ inc
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.
Nam nunc nouas qui ſcribunt, nihil parcunt ſ
Si qua laborioſa eſt, ad me curritur:
Sin lenis eſt, ad alium defertur gregem.
In hac eſt pura oratio: experimini,
In vtramq; partem ingenium quid poſſit mei
Si nunquam auare precium ſtatui arti meæ:
Et eum eſſe quæſtum in animum induxi m
Quàm maxime ſeruire veſtris commodis:
Exemplum ſtatuite in me, vt adoleſcentuli
Vobis placere ſtudeant potius, quàm ſibi.

IO. CALPHVRNII INT PRETATIO IN PROLO gum Heautontimorumeni.

NE cui ſit veſtrum mirum.] *Prologus concitat ſe & purgat, & aduerſariũ acriter terret. Acti que ex commodo ſuo, cur hanc comœdiæ actionem rit, cauſas effert.* Ex integra Græca.] *Terent. Hec Phormionem ab Apollodoro tranſtulit, reliquas à Menandro.* Et quæ eſſet.] *Id eſt, quo nomine tur.* Oratorem voluit me eſſe, non Prol *Officium Prologi ante narrationem rei ſemper eſt tamen & poſt principium fabulæ inducitur, Plautum in milite glorioſo, & apud cæteros ma toritatis veteres poetas.* Oratorem.] *Sic in Hecyræ, Orator ad vos venio cum ornato Prolo* ratorem.] *Oratorem audire oportere, ius eſt. Oratorem non liceat iniuriam pati. Ne igi tiatur iniuriam, non ſe prologum, ſed oratorẽ non orator eſt qui rogat: Exorator qui impetrat. rentius: Orator ad vos venio, ſinite exorator ſit orator eſt, cui cauſa defendenda mandatur.* Nam rumores diſtulerũt.] *Id quod maleuoli vitio d*

ſcribit:ſeq́ue exemplo præſtantiſſimorum Poetarum
it, qui idem factitauerunt. Diſtulerunt, diuulga-
: Autumat.] Opinatur, ducit, cenſet. Habet bono-
xemplum.] Videlicet, Plauti, Næuij, Ennij, quos
s Terentius habet, vt in prologo Andriæ fatetur,
n hunc accuſant, Næuium, Plautum, Ennium ac-
quos hic noſter autores habet. Tum quod male-
vetus Poeta.] A natura, maleuolus: à tempore vel
t, vetus: à ſigno æmulationis, Poeta. Vetus, plerunq;
lem refertur, interdum ad vituperationem. Vetus,
arioſus, & quaſi rancidus. Maleuolus, non crimi-
ſed maledictis. Amicum ingenio fretum.] Hoc
efellit in Prologo Adelphorum. Nam quod iſti di-
aleuoli, homines nobiles eum adiuuare, aſſidueque
ibere, Quod illi maledictum vehemens eſſe exiſti-
eam laudem hic ducit maximam, cum illis placet,
bis vniuerſis & populo placent. Hunc muſicum.]
et poetam elegantem. Muſicus, Latine dicitur ele-
μουσος verò Græce inelegans. Amicûm.] Pro amico-
idelicet Lælij & Scipionis, quorum amicitia Teren-
miliariſſimè vſus eſt. Arbitrium veſtrum.] Bene
um. nam arbiter dicitur iudex, qui totius rei habet
um & facultatem. horum enim arbitrio & iudi-
œdia commendari poterat. Ne plus iniquum poſ-
ſtam rem petit: quæ quidem niſi ab iniuſtis concedi-
Qui nuper fecit ſeruo currenti.] In hoc notatur
'arius, qui decorum perſonæ non ſeruauerit. Quid e-
agis præter ſerui decorum, quam vt illi populus in
cedat, & inſano ſeruiat? Date poteſtatem mihi
ias agere.] Vt liceat ad exitum vſque fabulæ per-
ſtare, ne videlicet aliqua turba fiat, vt fieri ſolet, aut
funambuli, aut gladiatorum. tunc enim neceſſe eſt
uere comœdiæ actionem. Et bene dixit, ſtatariam. A-
n dicitur fabula, cum recitatur. Stare cum placet.
iam comœdia quæ dicitur ſtataria, aut motoria, à
iis aſſibus vel motoriis. Ne ſemper ſeruus cur-
] Exprimit varias perſonas, quæ in comœdiis intro-
itur, quibus ars comica valde nobilitatur. Induci-
utem leno periurus, amator feruidus, ſeruus calli-
& amica illudens, & vxor inhibens, & mater indul-

gens, & patruus obiurgator, & ſodalis opitulator, *les prœliator, paraſiti edaces, parentes tenaces, & m* *ces.* Mea cauſa cauſſam hanc iuſtam.] *πυρονο* Si qua laborioſa eſt.] *Iuſtum etenim eſt ſeni in r* *rioſa fauorem præſtare.* Ad alium gregem.] *Grege* *contemptu dixit, alios actores parui faciens. Greg* *pellat ſcenicorum turbam. Plautus in Prologo Aſi* *Quæ quidem mihi atque vobis res vertat bene, at* *gregi.* Eſt pura oratio.] *Hoc eſt, nitida, quæ facil* *ſuru auditorum ineat.* Si nunquam auare preciu] *Per hæc verba Terentius demonſtrat quàm* *autor ſit, qui ſuas comœdias probet, ſic Horatius, e* *reſpondere coneris, Quæ grauis Æſopus, quæ doct* *ſcius egit.* Et eum eſſe quæſtum.] *Nonnunqua* *auditur Si, vt ſit, Etſi eum quæſtum.* Seruire commodis.] *Plus dixit commodis, quàm ſi a* *voluptatibus.*

ACTVS PRIM

SCENA PRIMA.

CHREMES, MENEDEMVS *ſenes.*

QVANQVAM hæc inter nos notitia admodum eſt,
Inde adeò quod agrum in pro hîc mercatus es,
Nec rei fere amplius ſane quic fuit:
Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas
(Quod ego in propinqua parte amicitiæ puto
Facit, vt te audacter moneam, & familiariter
Quod mihi videre præter ætatem tuam
Facere, & præterquam res te adhortatur tua.
Nam prò deûm, atq; hominũ fidẽ, quid vis tib
Quid quæris? annos ſexaginta natus es,
Aut plus eo, vt coniicio: agrum in his regionib
Meliorem, neque preti maioris nemo habet:
Seruos complureis: proinde quaſi nemo ſiet,

: attente illorum officia fungere.
iam tam mane egredior, neque tam veſperi
m reuertor, quin te in fundo conſpicer
, aut arare, aut aliquid ferre. denique
n remittis tempus: neque te reſpicis.
on voluptati eſſe, ſatis certò ſcio.
n dices, Me, quãtum hic operis fiat, pœnitet.
n opere faciundo operæ conſumis tuæ,
is in illis exercendis, plus agas.
reme tantúmne eſt ab re tua ocij tibi,
vt cures, eaque nihil quæ ad te attinent?
mo ſum: humani à me nihil alienum puto:
monere hoc, vel percontari puta.
i eſt ego vt faciam, non vt deterream.
hi ſic eſt vſus: tibi vt opus eſt facto, face.
i cuiquam eſt vſus homini, ſe vt cruciet? ME.
eſt.
quid laboris eſt, nollẽ: ſed quid iſtuc mali eſt?
quid de te tantum meruiſti? ME. eheu
: lachruma, atque iſtuc quicquid eſt, fac me
iam.
ce: ne verere: crede inquam mihi,
nſolando, aut conſilio, aut re iuuero.
: hoc vis? C. hac quidem cauſa, qua dixi tibi.
cetur. CH. at iſtos raſtros interea tamen
e; ne labora. M. minime. C. quam rem agis?
ie me, vacuum tempus ne quod dem mihi
s. CH. non ſinam inquam. ME. ah, non æ-
m facis.
ii, tam graueis hos quæſo? M. ſic meritum eſt
m.
e loquere. M. filium vnicum adoleſcentulum
: ah, quid dixi habere me? imò habui Chreme:
abeam, nec ne, incertum eſt. C. quid ita iſtuc?
ſcies.
orintho hic aduena anus paupercula:
iam ille amare cœpit perditè,
am vt pro vxore haberet: hæc clã me omnia.
em reſciui, cœpi non humanitus, *al. id.
vt animum decuit ægrotum adoleſcentuli

Tractare: ſed vi, & via peruolgata patrum,
Quotidie accuſabam: hem, tibíne hæc diutius
Licere ſperas facere me viuo patre,
Amicam vt habeas prope iam in vxoris loco
Erras ſi id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum eſſe dici tantiſper volo,
Dum quod te dignum eſt facies: ſed ſi id no
Ego quod me in te ſit facere dignum, inuener
Nulla adeò ex re iſtuc fit, niſi ex nimio ocio.
Ego iſtuc ætatis, non amori operam dabam
Sed in Aſiam hinc abij propter pauperiem: at
Simul rem & gloriam armis belli repperi.
Poſtremo adeò res rediit: adoleſcentulus
Sæpe eadem, & grauiter audiendo, victus e
Putauit me & ætate, & beneuolentia
Plus ſcire, & prouidere, quam ſe ipſum ſibi:
In Aſiam ad regem militatum abiit Chreme.
C. Quid ais? M. clã me eſt profect⁹: mẽſeis trei
CH. Ambo accuſandi: & ſi illud inceptum, ta
Animi eſt pudentis ſignum, & non inſtrenui
ME. Vbi comperi ex his, qui ei fuêre conſcij,
Domum reuertor mœſtus, atque animo fe
Perturbato, atque incerto præ ægritudine:
Aſſido: accurrunt ſerui: ſoccos detrahunt:
Video alios feſtinare, lectos ſternere,
Cœnam apparare: pro ſe quiſque ſedulo
Faciebat, quo illam mihi lenirent miſeriam.
Vbi video hæc, cœpi cogitare: hem, tot mea
Solius ſoliciti ſunt cauſa, vt me vnum explea
Ancillæ tot me veſtiant? ſumptus domi
Tantos ego ſolus faciam? ſed gnatum vnicu
Quem pariter vti his decuit, aut etiam ampl
Quod illi ætas magis ad hæc vtenda idonea
Eum ego eieci hinc miſerum iniuſtitia mea.
Malo quidem me dignum quouis deputem,
Si id faciam: nam vſq; dum ille vitam illam *
Inopem, carens patria ob meas iniurias,
Interea vſque illi de me ſupplicium dabo,
Laborans, quærens, parcens, illi ſeruiens:
Ita facio prorſus: nihil relinquo in ædibus,

*Incolet.

s, nec veſtimentum: corraſi omnia.
is,ſeruos,niſi eos, qui opere ruſtico
do, facile ſumptum exerceant ſuum,
: produxi, ac vendidi, inſcripſi ilico
mercede: quaſi talenta ad quindecim
: agrum hunc mercatus ſum:hic me exerceo,
ii tantiſper, me minus iniuriæ
e,meo gnato facere,dum fiam miſer:
s eſſe vlla me voluptate hic frui,
i ille huc ſaluos redierit meus particeps.
genio te eſſe in liberos leni puto,
m obſequentem, ſi quis recte aut commode * in illum e-
ret: verum neque tu illum ſatis noueras, liditur l.
ille: hoc ibi fit, vbi non vere viuitur:
m nunquam oſtendiſti quanti penderes.
ni ille eſt credere auſus quæ eſt æquum patri.
ſi eſſet factum,hæc nunquam eueniſſent tibi.
i res eſt,fateor:peccatum à me maximum eſt.
enedeme, at porro recte ſpero illum tibi
n affuturum eſſe hic confido propediem.
tinam dij ita faxint. CH. facient: nunc ſi com-
dum eſt,
ſia hic ſunt,hodie apud me ſis volo.
on poſſum. CH. cur non? quæſo tandem ali-
ntulum
arce: idem abſens facere te hoc vult filius.
on cōuenit qui illum ad laborem impulerim,
me ipſum fugere. CH. ſiccine eſt ſententia?
ic. CH. Bene vale. ME. & tu. CH. lacrumas ex-
it mihi,
etque me eius: ſed vt diei tempus eſt,
re oportet me hunc vicinum Phaniam,
enam vt veniat:ibo vt viſam ſi domi eſt.
opus fuit monitore: iamdudum domi
o apud me eſſe aiunt: egomet cōuiuas moror.
eo hinc intro: ſed quid crepuerunt fores?
à me quiſnam egreditur?huc conceſſero.

anquam hæc inter nos.] *Bene ex arte comica ſe-*
ex opitulator inducitur, qui & miſeria & triſtitia
alterius

alteri:us valde commoueatur: ſimu l amborum ſen iunctio & familiaritas, ad id quod ſecuturum eſt rum accommoda futura eſt, ſimul exprimitur à pc tua miſeratio quæ inter ſenes eſſe ſolet, & omnii & prolixa. Quanquam hæc inter nos.] *Exorc & oratori congruum. quod enim exigua notitia, per incepta, vel nulla conſuetudo anteactæ vitæ fa hibet, id vel virtus vel propinquitas cogit.* Vicinit *cinia non tam homines qui eundem incolunt vicu ficat, quam qui prope domum tuam habitant. I autem non homines, ſed propinquitatē proprie vic.* Nam prò deûm atque hominum fidem.] *Ex vehemens eſt in eum, qui & ſenex & diues contin bore defatiget: & eo magis Chremes admiratur h borem nondum intellecta cauſa.* Vt coniicio.] *Id iecturam capio, hinc coniectura dicta eſt à coniect. à directione quadam rationis ad veritatem. Vnde e mniorum atq; ominum interpretes, coniectores v* Nemo.] *Pro quiſquam.* Tute illorū officia fu *Nunc dicimus, officiis fungeris. Fungor idem eſt ficium munusque ago: vt, Fūgor magiſtratu, Fun legatione.* Nunquam.] *Deeſt Nam.* Tam mane *aduerbium, alibi nomen videtur: vt, Iam mane iam clarū mane feneſtras Intrat.* Quin te in fun ſpicer.] *Quin, pro quod non, hoc in loco: alias pro pro etiam, pro quare ponitur.* In fundo.] *Super. Agrum in proximo hic mercatus eſt. Fundus enim continetur. de quo Cic. in quodam ioculari libello: verò vocat, quē poſſit mittere funda, Ni lapis excid caua fūda patet.* Remittis, neq; te reſpicis.] *Nihi cantius de eo qui nihil ſibi parcit, nec ſui miſeretur aliis remittit aliquid, i. con donat, is eſt facilis & n turæ.* At enim dices.] *An tipophoræ reſpōdet.* Pœ *Id eſt, parū videtur. Pœnitet enim eum qui paru alibi Ter. Noſtri noſmet pœnitet. Verg. in Bucol. Ne niteat calamo triuiſſe labellum. Cic. ad filium: Qu quantū proficias non pœnitebit.* Quod in opere do.] *Opera eſt actio, & perſona ipſa quæ opus per pus, finis eſt & fructus operæ. Nonnunquam opu pera videtur accipi. Vergilius, Mollibus è ſtratis c*

ſurgit. In illis exercendis.] *Qui aliis præeſt, aut nil.as, aut imperator, plus efficit ſua adhortatione era.* Tantúmne eſt ab re tua ocij tibi.] *Diffinquit Cicero, eſt cura rerum alienarum. Nam ea rcipimus & ſentimus, quæ nobis ipſis, aut prot diuerſa ueniunt, quã illa quæ cæteris, quæ quaſi ruallo interiecto videmus, aliter de illis ac de noamus.* Ab re tua.] *Id eſt, à negotiis tuis familiaicitur etiã ab re tua, contra vtilitatem tuam: ſicut & è repub. id eſt, pro re tua, & pro repub.* Homo mani à me nihil alienum puto.] *Hæc ex Platontia, qui inquit, Ortus noſtri partem patriam ven artem amicos. & vt Stoicis placet, quæ in terris gi-, ad vſum hominum omnia creãtur. Homines auinum cauſa generantur, vt ipſi inter ſe alii aliis poſſint.* Percontari.] *Id eſt, interrogare. Percon-ote natura ad finem ſpectat coarguendi. Interrooſcendi gratia; Percõtamur vero arguendi: quamn vtroq; indifferenter vtamur.* Vſus.] *Modo opus t, aliàs vtile: vt, opus eſt facto, pro facere. Sic Salm & prius quàm incipias conſulto, & vbi conſuraturè facto opus eſt.* Mihi.] *Non repugnat ſenbremetis, ſed ſe ſolum meruiſſe dicit vt crucietur.* eruiſti?] *Dicimus mereo & mereor. Mereor de te, tid in te confero vel bonũ vel malum.* Ne retice.] *ice: nam reticemus dolores: obticemus pudenda: tacreta. vt, Nec tacui demens. In Eunucho, Virgo veſte lachrumans obticet.* Aut cõnſolando, aut õ, aut re iuuero.] *His tribus adhibitis, quid amvera amicitia exoptandum?* Depone.] *In tempo-* ſinam inquam.] *Hæc magis geſtu exprimuntur.* n graueis.] *Apoſiopeſis: & admiratio ponderis raquibus ſenex vtitur.* Perdite.] *Bene perdite: nam eſt, qui in omne ſcelus eſt traditus.* Animum æ-.] *Pro ægro dixit. nam animus æger: corpus verò n dicitur.* Et via peruolgata patrũ.] *Patres bo-ut aliorum exemplis, nonnunquam minis, filios em adhortantur.* Tantiſper volo.] *Tantiſper, oſt ſe Dum, pro Donec ſiue Quamdiu. Cicer. In ductus, vt ibi eſſet tantiſper, dum culeus in quem*

deiectus

deiectus deferretur, compararetur. Sunt qui a Tantiſper pro Tantummodo: ſunt qui pro Interea. i. ab vrbe cond. Tamen id imperium ei ad puberem incolume manſit, tantiſper tutela muliebri. & I ſine Dum vſus eſt. Non amori operam daban *ſenex iuxta Horatij præceptum, laudator acti temp ducitur.* Rem & gloriam.] *Hæc duo potiſſimum bus ſtrenuis comparatur. Res tria notat, imperium uitias, litem, & venerem.* Putauit me.] *Clemen pater filium laudat, quod non pertinax in malis, fuerit.* Vbi comperi.] *Hæc oratio tota patheic bene comperi, compertum eſt mihi, & exploratum quod ſcio per inueſtigationem.* Accurrunt ſerui. *lud in Andr. Accurrit, mediā mulierem amplecti* ctos ſternere.] *Ex conſuetudine antiqua. lectu ſtratis antiqui cœnitabant. vnde triclinium à trib dictum. Horat. Sæpe tribus lectis videas cœnare nos. Ter. in Adel. Lectulos iligneos dedit faciendo vbi potetis vos.* Cœnam apparare.] *Nihil ſigni de ſene dicere potuit, qui voluptates & cõmoda, qu natus gratia filij narrat. Nam apparare, eſt ad di quandam, verius ad pompam: Præparare vero, eſt lia ſunt aut fore creduntur.* Eum ego eieci.] *E dat.* Corraſi omnia.] *Omnia compilaui, vendi contrarium eſt, abradere: & eſt per vim aliquid* Produxi ac vendidi.] *Bene produxi: nā produce ducere ſignificat. M. T. in Frument. Nemo tuorum rum abs te productus, nemo interrogatus. Hinc pr res dicuntur, qui virgines abducunt, & eas ad q exponunt.* Talēta ad quindecim coēgi.] *Cõgeſſ naui. Hinc coactores argentariorū dicuntur, qui cogunt.* Decreui.] *Plus eſt decernere, quàm con & eſt proprie decernere, de rebus magnis certam ſententiam.* Voluptate frui.] *Si parentes pro fili rant, quis clementior hoc ſene, qui omnia cõmoda filio aſpernatur? Frui, proprie eſt delectationem c vſu.* Ingenio te eſſe leni in liberos puto.] *Libe titudinis numero dixit, cum Menedemus vnicum filium. Cõſtat enim antiquos oratores, hiſtoriæq; minum ſcriptores, etiā vnum filium filiamve, liber*

is numero appellaſſe. In Hecyra liberos in ſignifica- nius filiæ dixit, Qui illum decreuerunt dignũ, ſuos ros cõmitterent. Sic Cic. En cui tuos liberos cõmit-]anti penderes.] *Quanti illum faceres. Tractum quis, qui ante ſignatam pecuniam, æs & argentum int.* Nec tibi credere auſus.] *Adoleſcentibus glo- eſt, ſi modeſtia vtuntur & pietate in parẽtes, vt ni- nt aut faciant niſi conſilio parentum.* Porrò recte | *Porrò eiuſdem ſignificationis cuius verò & autẽ: bus tamen ponere non poſſit. Significat etiam apud onge, certe, poſtea, vltro: Spero pro credo, vſitatum de præſenti loquamur, ſiue de præterito. Similiter pro credo, tum in præterito, tum in præſenti, tum ro.* Vtinam dij faxint.] *Faxo futurũ tempus tan- el, vt alij, promiſſionum modo oſtendit.* Dionyſia t.] *Hoc eſt Bacchanalia. Dionyſii autẽ, qui & Bac- citur, ſacra, à pleriſque Graciæ vrbibus triennio elebrabantur.* Quæſo.] *Primam perſonam indi- habet duntaxat. Licet quæſere lectum ſit apud Sal- i & Tullium.* Nihil opus fuit monitore.] *Hoc itore. nam vocatores proprie dicebantur qui ad co- abant.* Præſto ſum.] *Idem eſt quod adſum: nec ère verbo cohæret, niſi verbo ſubſtantiuo, & hun . Nam præſto adſum, magis poeticum eſt.* Egomet]as moror.] *Hoc eſt, in mora detineo: à quibuſ- orari pro expectare exponitur, ſed mea ſententia, oetice, quàm oratorie.*

ACTVS I. SCENA II.

bici quadrati hypercatalectici & acatalectici. di- vnus acatalecticus, quadratus vnus catalecticus, catalectici duo.

LITIPHO, *adoleſcens.* CHREMES.

l adhuc eſt, quod vereare Clinia: haudqua- quam etiam ceſſant: Catalect.
m ſimul cum nuncio tibi hic ego affuturam ſie ſcio: Brachycat.
' tu ſollicitudinem iſtam falſam, quæ te ex- ciat, omittas.
Qui cum loquitur filius? Troch. di.ca.

CL. Pater adeſt, quem volui: adibo. pater op ne aduenis.

Troch. te. ca. CH. Quid eſt? CLI. hunc Menedemum noſt ſtrum vicinum?

Iamb. oct. hypercatalect. CH. Probe. CLIT. huic filium ſcis eſſe? CH. a in Aſia. CL. non eſt pater:

Apud nos eſt. CHR. quid ais? CLIT. aduenie naui egredientem ilico

Adduxi ad cœnam. nam mihi magna cum inde vſque à pueritia

Semper fuit familiaritas. CH. voluptatem m nuncias.

Quàm vellem Menedemum inuitatũ, vt no eſſet hodie amplius,

Vt hanc læticiam nec opinanti primus ei obi domi:

Iamb. quadr. catalect. Atq; etiam nunc tempus eſt. CLI. caue faxi eſt opus pater.

CH. Quapropter? CLI. quia enim incertum e quid ſe faciat: modo venit.

Timet omnia. patris iram, & animum amicæ ga vt ſit, ſuæ.

Eam miſerè amat: propter eam hæc turba, at tio euenit. CH. ſcio.

CL. Nunc ſeruolum ad eam in vrbem miſit, noſtrum vnà Syrum.

CH. Quid narrat? CLI. quid ille? ſe miſerũ eſſ miſerum? quem minus credere eſt?

Quid reliqui eſt, quin habeat, quæ quidem mine dicuntur bona,

Parenteis, patriam incolumem, amicos, gen gnatos, diuitias?

Atq; hæc perinde ſunt, vt illius animus, quia e

Qui vti ſcit, ei bona: illi qui non vtitur recte, m

CLI. Imò ille fuit ſenex importunus ſemper: nihil magis

Vereor, quàm ne quid in illum iratus plus ſa xit pater.

CH. Illéne? ſed reprimã me. nam in metu eſſe illi eſt vtile.

ıid tu tecum? CH. dicam: vt vt erat, manſum en oportuit. (nem:
'e aliquanto iniquior erat, præter eius libidi-
tur: nam quem ferret, ſi parentem non ferret
m?
ine erat æquum ex illius more, an illum ex
ıs viuere? &
illum inſimulat durum, id non eſt: nam pa-
um iniuriæ (bilis,
ıodi ſunt fermè: paulò qui eſt homo tolera-
ıi crebro nolunt: nolunt crebro conuiuarier:
ıt exiguè ſumptum; & ea ſunt tamen ad vir-
n omnia.
ıi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
eſt Clitipho cõſilia conſequi cõſimilia: hoc
eſt, periculum ex aliis facere, tibi quod ex
iet.
a credo. CH. ego ibo hinc intrò, vt videam
s quid cœnæ fiet:
empus eſt diei, vide ſis ne quo hinc abeas
ıus.

adhuc eſt quod vereare.] *Hic Cliniæ, qui ex A-*
ıd. erat, ingẽs de amica ſolicitudo exprimitur. Ac-
ſodalis opitulator Clitipho, qui aduentum amici
ıptate patri narrat. Nihil adhuc eſt quod ve-
Clinia miſerat accerſitum Antiphilam: diſcrucia-
ıod non rediret. Haudquaquã etiam ceſſant.]
ondum differunt aduentum. Solicitudinem i-
Bene ſolicitudinem dixit: nam ſolicitudo eſt quæ
mentibus: ſolicitatio, quæ ab alio fit. Audiui in
e.] *Recte eiuſcemodi eſt oratio per infinitum, nam*
e dicitur, Audiui quod in Aſia eſt. Nec opinan-
eratum enim gaudium maius eſſe ſolet, quemad-
& dolor acerbior ſi non opinanti obiicitur. Caue
Volebat Chremes nunciare Menedemo rediſſe fi-
Clitipho prohibuit, quod Cliniæ nondũ patris vo-
ſet perſpecta. Miſerum? quem minus credere
nus, hoc loco pro non ponitur. Non eſt inquit. cre-
Cliniam eſſe miſerum. Hoc ad ſequentia reſpicit,
Quid reliqui eſt, quin habeat quæ quidem in ho-

mine eſſe dicuntur bona? Minus credere eſt: pro,
dendum eſt. huiuſmodi loquutio parum Latinis
Quæ quidem in homine dicuntur bona?] *S*
vulgo. Quum tantum animi bona, ſecundum phil
appellãda ſunt. Et hoc illud quod ſupra dixit Chre
firmauit, ſcilicet Cliniam non eſſe miſerum. Illéne
mes ſermonem quem cœperat repreſſit, vt exempl
filius terreretur. Illéne?] *Hoc clara voce pronunci*
Sed reprimam me.] *Hæc ſubmiſſa voce protulit*
diret filius. Hunc.] *Scilicet Cliniam.* Vt vt erat.]
bene tuetur patrum partes, qui omnino à filiis t
ſunt. Præter eius libidinem.] *Vult cauſam Clin*
ri deteriorem: vt oſtendat parentes filiis, ob vitia e
ſperiores eſſe. Nam quem ferret, ſi parentem n
ret ſuum?] *Tale eſt illud, Cuius ſaluti conſulet, q*
negligit? Erat æquum?] *Ab æquo ſuſcipit pater*
fenſionem. Durum id non eſt.] *Aliud obiectum*
& à ſtatu diffinitiuo cenſet patrem non eſſe appe
durum, qui filios à vitiis ſua ſeueritate deterret.
ri.] *Eſt frequenter ſcorta ductitare.* Conſequ
milia.] *Nam cuius animus in re mala ſemel corru*
indies fit peior. Nobis quid cœnæ.] *Minus dix*
ſi dixiſſet, quæ cœna. Sic illud, Quicquid hoc hon
Aliter exprimitur quàm ſi diceremus, quis hic ho

ACTVS II. SCENA I.

CLITIPHO.

Octon. Iãb. QVàm iniqui ſunt patres in omneis ado
teis iudices,
Qui æquum eſſe cenſent, nos iam à pueris il
ſci ſenes:
Neq; illarũ affines eſſe rerum, quas fert ado
Ex ſua libidine moderantur, quæ nunc eſt, n
olim fuit.
Mihi ſi vnquam filius erit, nę ille facili me vte
Nam & cognoſcendi, & ignoſcendi dabitur
ti locus.
Non vt meus, qui mihi per alium oſtẽdit ſua
tentiam.
Perij, is mihi, vbi adbibit plus paulo, ſua quæ
facinora?

ait, periculum ex aliis facito, tibi quod ex vſu
is: næ ille haud ſcit, quàm mihi nunc ſurdo
ret fabulam.
nunc me amicæ dicta ſtimulant, Da mihi, at-
affer mihi.
uid reſpondeam, nihil habeo: neque me quiſ-
m eſt miſerior. (men
ic Clinia, etſi is ſuarum rerum ſatagit: atta-
bene ac pudice eductam, ignaram artis me-
iciæ. (bilis.
t potens, procax, magnifica, ſumptuoſa, no-
uod dem ei recte eſt: nam nihil eſſe mihi, re-
eſt dicere.
o mali non pridem inueni: neq; etiam dum
pater.
m iniqui ſunt patres.] *Solus Clitipho permanſit, i de patre conqueritur, vt mos eſt adoleſcentiũ, qui præcepta moleſtè ferunt.* Quæ nunc eſt.] *Huic il- trarium: Sed nunc ea me exquirere, iniqui patris quod ante hac fecit nihil ad me attinet. Dum tem- am rem tulit, ſiui animum vt expleret ſuum.* Ex idine.] *Libido eſt quæque voluntas temerè ſuſce- ud Salluſt. in Catil. tamen in bonam partem capi- gisq; in decoris armis, & militaribus equis, quàm s & conuiuiis libidinem habebant.* Cognoſcen- noſcendi.] *Ex affectu eorum loquitur, qui cum bnoxij ſint, alium habent animum, quàm haberẽt, eſſent.* Per alium oſtendit ſuam ſententiam.] *s, Sed reprimam. nam in metu eſſe hunc, illi eſt v- i adbibit.*] *Quàm petulãs ſit filius in parentem, o- r, cuius præcepta contemnit.* Ne ille.] *Næ pro cer- ur.* Da mihi atq; affer?] *Verba ſunt amicæ: quæ litiphonem ſtimulant, quàm patris præcepta. Sata- itiuo iungitur. Satagit, id eſt, anxius eſt & curio- um rerum.* Pudice eductam.] *Quod nos educa- nus, antiqui educere dixerunt.* Procax.] *Procare eſt. vnde procaces meretrices, ab aſſidue poſcendo: i vxorem poſcentes in matrimonium.* Religio.] *vel ſolicitudo. Terent. in Andria, Dignus cum tua*

iſtac religione & odio. Inde dies religioſi, infame. fauſti dicti: quos ex contraria cauſſa propter hom ritatem relinquam.

ACTVS II. SCENA II.

CLINIA. CLITIPHO.

Octoſ. Iambici.

SI mihi ſecundæ res de amore meo eſſent, i dum ſcio
Veniſſent: ſed vereor ne me abſente hic mul rupta ſit.
Concurrunt multæ opiniones, quæ mihi a exaugeant:
Locus, occaſio, ætas: mater, ſub imperio e
Cui nihil iam præter precium dulce eſt. CL nia. CLIN. hei miſero mihi.
CLIT. Etiam caues, ne videat fortè † hinc te aliquis exiens?

† al. hic.

CLIN. Faciam: ſed neſcio quid profectò m mus præſagit mali.
CLIT. Pergin' iſtuc prius diiudicare, quàm ſ veri ſiet?
CLIN. Si nihil mali eſſet, iam hîc adeſſent. iam aderant. CLIN. quando iſtuc erit?
CLIT. Non cogitas, hinc longius abeſſe? mores mulierum?
Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt. ô Clitipho,
Timeo. CLIT. reſpira: eccum Dromonem c ro, vnà adſunt tibi.

SI mihi.] *Hic mira amantis ſolicitudo exprimi expectanti hora, dies, annus videtur.* Si mihi *res eſt ſuſpicionis plena. Torquetur igitur Cli & dilatione amicæ Antiphilæ.* Sed vereor ne *Bene amantis exprimit affectum, qui ſemper omn teri... ſuſpicatur.* Mihi animum exaugeant.] *dicitur animus, quando multa concurrunt quib tur in eam partem in qua inclinatur.* Occaſio *Hi loci ex arte Rhetorica etiam ad maioris rei conf nem valent.* Occaſio, locus, ætas, mater.] *A ta denunciantur aut à rebus, aut à perſonis. hac enin*

locus,occaſio,inſtrumentum,modus, & cætera re-
:identia à perſonis deducunt hoc modo. Nam ſimi-
entibus aut maioribus ſuis filij plerumque cre-
': & nonnunquā ad honeſtè turpiterque viuendū.
er à natione quoque, patria, ætate, educatione &
na ſumuntur. Hei mihi.] *Hei,datiuo iungitur. vt,*
'ei mihi qualis erat. Heu vero,accuſatiuo: vt alibi
:us, Heu me miſerum. Mihi animus præſagit ma-
:fieri conſueuit, vt quoties aliquid expectamus, ea
int potius quæ mentem noſtram ad cogitandum
!mali trahant. Quando iſtuc erit?] *Non poteſt*
ex nimia ſuſpicione venturam amicam. Non co-
inc longius abeſſe?] *Clitipho remouet ſuſpicio-*
animo Cliniæ, & locorum interuallo, & ex cultu
um, quæ maiorem temporis partem in ſe ornando
int. Clitipho,timeo.] *Vide nulla re arceri poſſe*
mem ex pectore amantis. Eccum Dromonem
yro.] *δεικτικῶς. & cum geſtu nimiæ lætitiæ pro-*
:ndum eſt.

ACTVS II. SCENA III.

j & octonarij Iābici,permixtis Trochaicis Catalect.

YRVS, DROMO, *ſerui.* CLITI-
PHO. CLINIA.

tu? DRO. ſic eſt. SY. verum interea dum ſermo- Troch.catal.
nes cædimus, (nia?
unt relictæ. CLI. mulier tibi adeſt: audin' Cli-
I. Ego vero audio nunc demum, & video, &
eo clitipho. (gregem
nime mirum, adeo impeditæ ſunt, ancillarum
int ſecum. CLIN. perij, vnde illi ſunt ancillæ?
I. men' rogas?
Non oportuit relictas: portant quid rerum.
LIN. hei mihi.
urum, veſtem: & veſperaſcit, & non noue-
nt viam.
m à nobis ſtulte eſt. abi dum tu Dromo illis
uiam
ere: quid ſtas? CLIN. væ miſero mihi, quanta
: ſpe decidi.

CLIT. Quid iſtuc? quę res te ſollicitat autem? c rogitas quid ſiet?
Viden' tu ancillas, aurum, veſtem? quam ego vna ancillula
Hic reliqui: vnde ea eſſe cenſes? CLIT. vah nur mum intelligo.
SY. Di boni, quid turbæ eſt? ædes noſtræ v pient, ſcio. (mi
Quid comedent? quid bibent? quid ſene erit n
Sed video, eccos quos volebam. CLIN. ô Iupi binam eſt fides?
Dum ego propter te errans, patria careo de tu interea loci
Collocupletaſti te Antiphila, & me in his de ſti malis.
Propter quam in ſumma infamia ſum, & mec minus ſum obſequens:
Cuius nunc pudet me, & miſeret: qui harum r cantabat mihi,
Monuiſſe fruſtra, neque potuiſſe vnquam a me expellere:
Quod tamen nunc faciam: tum cùm gratum eſſe potuit, nolui. (rat vid
Nemo eſt miſerior me. SY. hic de noſtris verl
Quæ hic ſumus locuti. Clinia, aliter tuum am atque eſt, accipis:
Nam & vita eſt eadem, & animus te erga ide
Quantum ex ipſa re coniecturam * fecimus.
CLIN. Quid eſt obſecro? nam mihi nunc nil rum omnium eſt
Quod malim, quàm me hoc falſo ſuſpicarier.
SY. Hoc primum, vt ne quid huius rerum ignor
Quæ eſt dicta mater eſſe ei ante hac, non fuit:
Ea obijt mortem, hoc ipſa in itinere alteræ
Dum narrat, forte audiui. CLIT. quænam eſt a
SY. Mane: hoc quod cœpi primum enarrem (pho: (om
Poſt, iſtuc veniam. CLI. propera. SY. iam pri
Vbi ventum ad ædeis eſt, Dromo pulſat fores:

Sen. Iamb. * al. cepimus.

uædam prodijt: hæc vbi aperuit oſtium,
uo hic ſe conijcit intro: ego conſequor:
oribus obdit peſſulum: ad lanam redit.
iri potuit, haud vſquam alibi, Clinia,
udio vitam ſuam te abſente egerit.
improuiſo eſt interuentum mulieri:
a res dedit tum exiſtimandi copiam,
dianæ vitæ conſuetudinem:
aiuſq; ingenium vt ſit declarat maxume:
em telam ſtudioſe ipſam offendimus,
criter veſtitam veſte lugubri,
uis cauſa opinor, quæ erat mortua:
ro ſum ornatam, ita vti quæ ornantur ſibi,
nalam re eſſe expolitam muliebri:
as paſſus, prolixus, circum caput
is negligenter: pax. CLIN. Syre mi, obſecro
in lætitiam fruſtra conijcias. SY. anus
men nebat: præterea vna ancilla erat:
bat vnà, pannis obſita,
ta, immũda illuuie. CLIT. ſi hæc ſunt Clinia
a vti credo, quis te eſt fortunatior?
anc, quam dicit ſorditatam & ſordidam?
am hoc quoque ſignum eſt, dominam eſſe
a noxiam,
ius tam negliguntur internuncij.
liſciplina eſt, eiſdem munerarier
as primùm, ad dominas qui affectant viam.
Perge obſecro te, & caue ne falſam gratiam
as inire. quid ait, vbi me nominas?
i dicimus rediſſe te, & rogare vti
t ad te, mulier telam deſerit
nuo, & lachrymis oppletos totum ſibi:
ile ſcires deſiderio id fieri tuo.
Præ gaudio (ita me dij amẽt) vbi ſim neſcio.
iui. CLIT. at ego nihil eſſe ſciebam Clinia. Proceleuma & tres anapeſti.
um viciſſim Syre, dic quæ illa eſt altera?
ducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem, quid Octo. Iamb.
chidem? (hos ſcilicet. acat. per-
celeſte quo illam ducis? SY. quo ego illam? ad mixtis troch.
Ad patrémne? SY. ad eum ipſum. CLIT. ô ho- cat.

minis impudentem audaciam.

SY. Heus tu, non fit ſine periculo facinus ma
&memorabile.

CLIT. Hoc vide, in mea vita tibi laudem is c
tum ſcelus:

Vbi ſi paululũ modo quid te fugerit, ego per
Quid illo facias? SY. at enim. CLI. quid enim
ſinas, dicam. CLIN. ſine.

CL. Sino. SY. ita res eſt, hæc nunc quaſi cum
quas malum, ambages mihi

Narrare occipit? CLIN. Syre verum hic dicit,
ad rem redi.

Octõ. Troch. SY. Enimuerò reticere nequeo: multis modis
rius (hercle eſt,

Clitipho eſt: neque ferri potis eſt. CL. audien
SY. Vis amare: vis potiri: vis, quod des illi, effici
Tuum eſſe in potiundo periculum non vis:
ſtulte lapis,

Siquidem id ſapere eſt, velle te id quod non
contingere.

Aut hæc cum illis ſunt habenda, aut illa cu
amittenda ſunt.

Harum duarum conditionum nunc vtram
vide:

Et ſi hoc conſilium, quod cepi, rectum eſſe
tum ſcio.

* Nã redundat in verſu. * Nam apud patrem tua amica tecum ſine m
ſit copia eſt.

Tum quod illi argentum es pollicitus, eadem
inueniam via.

Quod vt efficerem, orando ſurdas iam aureis
dideras mihi.

Quid aliud tibi vis? CL. ſiquidem hoc fit. SY.
dem experiundo ſcies.

CL. Age age, cedò iſtuc tuum conſilium qu
eſt? SY. aſſimulabimus

Tuam amicam, huius eſſe amicam. CL. pulchre,
quid hic faciet ſua?

An ea quoque dicetur huius, ſi vna hæc dedeco
parum?

SY.

ò ad tuam matrem deducetur. CL. quid eò?
ıngum eſt Clitipho,
ıarrem; quamobrem ıd faciam, vera cauſa eſt.
'abulæ,
.tis firmi video, quamobrem accipere hunc
expediat metum.
ıe, habeo aliud, ſi iſtuc metuis, quod ambo
iteamini
riculo eſſe. CL. huiuſmodi obſecro aliquid
eri. SY. maximè.
uiam hinc: dicam vt reuortantur domum. Senarij.
ıem,
ixti? SY. ademptum tibi iam faxò omnem
ım,
m vtramuis ocioſe vt dormias.
uid ago nunc? CLIN. tu ne? quod boni eſt.
Syre dic modo
. SY. age modo: hodie ſero, ac ne quic-
n voles.
ɔatur modo, fruere dum licet: nam neſcias,
poteſtas poſthac, an nunquam, tibi.
ıyre inquã. SY. perge porrò, tamen iſtuc ago.
Verum hercle iſtuc eſt. Syre, Syre inquam,
heus Syre.
.caluit, quid vis? CLIT. redi redi. SY. adſum,
uid eſt? (mò Syre,
c quoque negabis tibi placere. CLIT. I-
& meum amorem, & famam permitto tibi.
ıdex, ne quid accuſandus ſis vide.
culum eſt iſtuc me admonere Clitipho,
ſtuc minor mea res agatur, quàm tua.
uid nobis forte aduerſi euenerit,
ınt parata verba, huic homini verbera.
ɔpter neutiquam hæc res neglectui eſt mihi.
ı exora, vt ſuã eſſe adſimulet. CLIN. ſcilicet
ım] me eſſe, in eum iam res rediјt locum,
eceſſe. CLIT. merito te amo Clinia.
Verum illa ne quid titubet. SY. perdocta eſt
ıe.
At hoc demiror, qui tam facile potueris

Perſuadere illi, quæ ſolet quos ſpernere.

SY. In tempore ad eam veni, quod rerum om

Primum: nam miſerè quendam offendi milite

Eius noctem orantem: hæc arte tractabat viru

Vt illius animum cupidum inopia incenderet

Eademq; vt eſſet apud te ob hoc quàm grati

Sed heus tu vide ſis, ne quid imprudens ruas:

Patrem nouiſti ad has res quàm ſit perſpicax.

Ego te autem noui quàm eſſe ſoleas impoten

Inuerſa verba, euerſas ceruices tuas,

Gemitus, ſcreatus, tuſſeis, riſus abſtine.

CLIT. Laudabis. SY. vide ſis. CLI. tutemet mir

SY. Sed quàm citò ſunt conſecutæ mulieres?

CLIT. Vbi ſunt? cur retines? SY. iam nunc ha eſt tua. (lo

CLIT. Scio, apud patrem: ât nunc interim. SY

CLIT. Sine. SY. non ſinam inquam. CLIT. paulisper. SY. veto.

CLIT. Saltem ſalutare. SY. abeas, ſi ſapis. CLI

Quid iſtic? SY. manebit. CLIT. ô felicem hom SY. ambula.

AIn' tu?] *Hæc ſcena plena eſt timoris & ſuſpicio* *perſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit* Ain' tu?] *Hoc,* *vt intelligas multa verba præceſſiſſe.* Mulier.] *Non* *phila, aut amica: ſed ſic dixit quaſi illi qui deſper* *redituram.* Ego verò audio.] *Verba ſunt reſpira* *ad ſe redeuntis.* Minime mirum.] *Mulieres à natu* *dæ in inceſſu ſunt. ſed hic additur cauſa tarditatis.* me mirũ.] *Scilicet ſi relictæ ſunt.* Perij.] *Cliniæ ſu* *quod amica corrupta ſit, ab ancillarum grege oritu* *enim ab aliis amatoribus eſſe putat.* Portât quid re *Ob hoc nõ eſt ſecurus Syrus, quod mulieres relictæ ſ* veſperaſcit, & non nouerunt viam.] *Cauſa cur* *portuit relictas, quis enim tutus, ſi quid portat, &* *ctc, & in incerto itinere?* Væ miſero mihi.] *Magis* *catur Clinia quod à Syro aurum & veſtem audieri* dum.] *Dum* παρέλκον. Vnde ea eſſe cenſes?] *Vn* *iſta, tanquã notũ eſſet, nõ explicuit.* Quid turbæ eſt *ſona ſeruilis, vtpote fidelis, heri impenſis timet.* Qui bæ eſt.] *Turba primum perturbationem ſignifica* *turbo turbas, perturbo, deturbo. Dehinc multitu*

turbatione nõ vacat. Capient.] *Aliàs diligent ſi- Verg. Aut capere, aut captas iã deſpectare videtur.* uos volebam] *Eccum eccã, eccos eccas, ellum el- ellas, ab ecce compoſita ſunt, & per aduerbia re- r, non per nomina. Eccum, ecce hic, ſubintellige : quo agebamus. Eccam, ecce hic, ſubintellige fœ- ta ellum intellige, ecce illum virum, &c.* O Iupi- *exclamat dum putat ab amica eſſe deceptum.* Er- *inc errores dicuntur.* Pudet & miſeret.] *Rectè, pudorem ſolet conſequi miſericordia. Pudet ve- eſt; Piget pœnitentiæ. Terent. in Adelph. Fratris m pudet, pigetque. Et bene pudet de filio in pa- Andria, Tum patris pudor.* Cantabat.] *Hoc eſt, r dicebat, & ſignificantius dixit cantabat, & an- ere pro eloqui dixerunt.* Ab hac.] *Sic dixit, quia appulerat: etſi ſuperius, Me deſeruiſti dixerit.* Hic is verbis.] *Superius, Portant quid rerum, & au- veſtem dixit.* Videlicet.] *Scilicet & videlicet i- ficare videntur quod certe: ſed habet vſum ſuum itudinem cum deriſu permixtam. Vergil. Scilicet labor eſt. Quintil. Hoc videlicet expectaſti.* Ex *Ex ſignis quæ dicturus eſt.* Anus quæ dicta eſt *Hoc contra illud eſt quod ſupra dictum à Clinia, b imperio cuius eſt, mala.* Ea obiit mortem.] *m, ne ab illa corruptam amicam ſuſpicetur.* Al- m narrat.] *Antiquum eſt: nos alteri dicimus.* m eſt altera ?] *Interrogat, qui nondum intelle- icam aduentare.* Propera.] *Properat qui feſti- liquid agit vel dicit. Verg. Multa forent quæ mox peranda ſereno Maturare datur.* Iam primum n.] *Sic incipit, vt multa pudicitiæ ſigna narratu- ius in primo ab vrbe cond. Iam primum omnium ſtat.* Anus quædam prodit.] *In Eunucho de vi- erſona; Prodi foras, male conciliate.* Ad lanam *Hæc ſigna ſunt pudicè vitam agentis. Sic in An- imum hæc pudicè vitam, parcè, ac duriter agebat, tela victum quæritans.* Vitam exegerit.] *Aliter xigere vitam, exigere fabulam, & exigere opus, t enim traducere expellere, & finire.* Exiſtimandi .] *Iudicandi. Aeſtimare enim, eſt conſiderare: Exi-*

ſtimare

ſtimare vero, iudicare. nam prius conſideramus ea dicanda ſunt. Quæ cuiuſque ingenium.] *In. Nam qui cum ingeniis conflictatur eiuſmodi, &c.* dimus.] *Reperimus. Offendere fere idem eſt quod* Eius anuis cauſa.] *M. Varronem & P. Nigidiu Ro. generis doctiſſimos conſtat non aliter locuto. ſcripſiſſe, quam ſenatuis & domuis, qui eſt prim ab eo quod eſt ſenatus & domus.* Ornantur ſibi. *placeant amatoribus.* Nulla malam re expolita *eſt, non fucatam. Mala enim à ſimilitudine mali, pomi, nomen aſſumpſit: nam id eſt, quod præem naſum, oculos & buccam, quod rotundum eſt, & ciem mali.* Capillus paſſus.] *Id eſt ſparſus. Verg. Iliades paſſis. Sunt quædam verba, quæ à diuerſo præſenti: ſed & præterito confunduntur, ſicuti ita à pando paſſus deſcendit: à vertor, & verre ſum.* Pannis obſita.] *Sic in Eunucho, pannis a obſitum.* Immunda illuuie.] *Proluuies & ill gnificantiam habent parem, & immunditia eſt. V diſſima ventris Illuuies.* Sordidatam & ſorc *Sordidus à natura dicitur; Sordidatus vero fit vrg ceſſitate. Sordidatam refertur ad illud, pannis obſi didam, ad illud, neglecta, immunda illuuie.* E xam.] *Hoc eſt culpam. Noxa etiam ſignificat d Sueton. in Cæſare, Spurinamque irridens, & vt fa gnens, quod ſine vlla ſua noxa Idus Martiæ eſſen* diſciplina eſt.] *Præceptum in arte amandi, vt prius ancillas corrumpant.* Affectant.] *Affectar num animum ad faciendum habere.* Falſam gr *Scilicet mentiendo.* Opplet os.] *Nam ex nimi interdum lachrymæ prouenire ſolent.* Agedum]. *gularem numerum deſiderat: Agite pluralem. vero vtrunque.* Quæ eſt illa altera?] *Interrogat ſmemor verborum Syri, O Clitipho poſt iſtuc veniat* quid.] *Hem interiectio eſt nouas res & optimè a* Quò illam ducis?] *Hoc cum timore pronuncian met ne pater illius amicam cognoſcat.* O impu audaciam.] *Bene audaciam quæ propriè eſt te* Heus tu, non fit ſine periculo facinus.] *Sente peralis, quæ & ſeruis conuenit.* Hoc vide.] *Sic d.*

r qui res maximas aggrediuntur. Vbi ſi paulu-
*erba proprie alicuius committentis alteri cum pe-
l res ſuas, vel ſalutem.* At enim.] *Aliquid ſup-
i. Syrus dicere volebat, aut in ea re non eſſe peri-
ant ſe effecturum quod intendit. Sed illius ſermo-
iphe interrumpit:* Ita res eſt. hæc nunc quaſi
*hæc oratio imperfecta eſt: vtpote à Clitiphone, qui
is audiendi eſt, interrupta. recuſat enim Clitipho
, & vult amica ſine his potiri: quod Syrus fieri
at: quia neceſſe eſt, ſi amare vult, vt admittat pe-
Ergo ſubintelligendum eſt, quod hic velit compos
ſui ſine periculo: quemadmodum ſi aliquis ſine
iculo velit conſequi victoriam: Aut aliquid tale:
uerbium vſitatum in ignauos, qui ſine labore con-
llent, quod optant.* Malum.] *Aduerbium eſt in-
indignationis.* Potis eſt.] *Pro non poteſt.* Vis
*Potior à potis deſcendit. Ideo illi in ſignificatione
mum. dicitur enim, ſum compos animi aut ratio-
d hæc habeo.* Vis quod des illi, effici.] *Pro in-
poſitum.* Haud ſtulte ſapis.] *εἰρωνικῶς. id enim
e periculo, quod fieri non poteſt, eſt inſipientis.
c.] Scilicet pericula* Cum illis.] *Inuidioſe illis,
vna ſit. Sic in Eunucho, Non perpeti meretricum
ias.* Harum duarum conditionum.] *Hoc ſic in-
is, vt tandem velit conſilium ſuum anteferri.* Ha-
arum conditionum.] *Aut velle pericula cum
ut amittere eam vnà cum periculis. Condicio, eſt
aliquem, vel denunciatio, condicere enim priſca
ſi denunciare. conditio vero ſine c, vt hic eſt legen-
t conuentio certam legem in ſe continens. Alibi Te-
cepit conditionem, dehinc quæſtum occipit. Dicitur
næ conditionis: ita vt referas ad fortunas, non ad
id eſt, diues eſt. Eſt etiam conditio inter plura eli-
ſortis ſublata electio. Conditionum, id eſt, opinio-
lectionum.* Quod vt efficerem.] *Superius; Vis
s illi, effici. Id efficimus, quod cum magno conatu
nine facimus: vixque per nos finem accipit.* Siqui.
*Syrus repetit verbum Clitiphonis, quod per eum
e videat.* Aſſimulabimus tuam amicam.] *Cal-
iphonis amica, Cliniæ eſſe ſimulatur, vt Antiphila
ad So-*

ad Soſtratam deducatur, quæ poſtea agnoſcitur fi metis: qua cognita, & altero conſilio inuento à Sy quebatur argentum è Chremete quod Clitipho promiſerat. Dedecori eſt parum?] *Turpe eſt h nam amicam, nedum duas.* Quid eo?] *Cum in tione: quaſi dicat, Quid tum ſi ad matrem dedu* Fabulæ.] *Recte fabulæ: quia neque veræ ſunt, n riſimiles.* Huiuſmodi obſecro aliquid.] *Qu amans inducitur credere Syrum, qui iocatur ia aliquid quo potiatur amica ſine periculo.* Q nunc?] *Dubius & circa pericula & circa amica conſilium.* Age modo.] *Sic pronunciandum eſt, diſcedat, & dicat amicæ Clitiphonis, vt domum tur.* Syre inquã.] *Trepide Syrum reuocat iam dec* Tamen iſtuc ago.] *Quod cœpi, ſcilicet vt dica vt domum redeat.* Verum hercle.] *Id eſt, verb & trepidi amantis, & concedere nolentis Syro, conſtituerit peragat.* Concaluit.] *Bene de amo luit. In Eunucho, Accede ad ignem hunc, iam cal ſatis.* Ne quid accuſandus.] *Ne quid, deeſt ob pter, & eſt admonitio aliquid alicui trepide comn* Quaſi iſtic minor mea res agatur.] *Securi c mus his ad quos non minus pertinet quod agendu ad nos.* Huic homini verbera.] *Amabant vetere ximo ſimilia dicere. Cic. Minus earum putauit, ſi mario quam de ſacrario fuiſſe ablatum.* Homin *δεικτικῶς hæc dixit, ſe ipſum oſtendens.* Ne illa tubet.] *Subaudi timeo. Titubare eſt proprie pedi valentibus inſiſtere, quales ſunt ebrij. Ad animu transfertur, quoties ab animo verba diſſentiunt. igitur Clitipho ne quid temerè effundat quo ſe indic* ſolet quos ſpernere.] *Quos, id eſt, quales a Vergil. Quos ego ſum toties iam dedignata maritos* ſum quendam offendi.] *Rectè miſerum dixit, deret non admiſſum arte ſcilicet meretricis.* Inop *licet ſui. Ouid. Nitimur in vetitum ſemper, cupi negata.* Inuerſa verba.] *Omnia ponit quæ ab am corde fieri ſolent.* Inuerſa verba.] *Id eſt, verba pr & in contrarium pronunciata. Eſt enim inuertere in contrarium vertere, & præpoſtere verba pronu*

auo vola. Euerſas ceruices.] *Ceruix, ſeu ceruices, r pars colli, vbi origo eſt omnibus neruis. vnde ho- æ ceruicis dicitur, quaſi indomabilis, & quaſi duri & duræ mentis.* Euerſas ceruices.] *Contrarium ſas ceruices. Et ſignificat illum flecti & dominari a.* Vide ſis.] *Vultuoſe pronunciandum eſt.* Cur ?] *Impatientia amantis oſtenditur. Nam viſa a- tipho verba Syri obliuioni tradiderat.* Apud pa- *Obſeruabo id quod me admonuiſti.* At nunc inte- *ὑποσιώπησις amantis: vt ſit, ſine interim pauliſper ica ludere.* Nihilo magis.] *Vult Syrus eum per- odeſtum, ne ſi inceperit, non poſſit ſe abſtinere, et- e vidente.* Quid iſtic?] *Iſtic pro iſte.*

ACTVS II. SCENA IV.

ici octonarij catalectici, permixtis Iambicis quadratis catalecticis. Porrò ſenarij quinque.

CCHIS. ANTIPHILA. CLINIA. SYRVS.

ol te mea Antiphila laudo, & fortunatam
dico
ſtuduiſti, formæ, mores vt conſimiles forent.
eque (ita me dij ament) miror, ſi te ſibi quiſ-
expetit.
nihi quale ingenium haberes, fuit indicio
o tua.
egomet nunc mecum in animo vitam tuam
idero,
mque adeò voſtrarum, volgus quæ ab ſe
gant, (eſt,
ſſe iſtiuſmodi, & nos nõ eſſe haud mirabile
pedit bonas eſſe vobis: nos quibus cum eſt
on ſinunt.
forma impulſi noſtra, nos amatores colũt.
i immutata eſt, illi ſuum animum aliò con-
it.
ſpectum interea aliquid nobis eſt, deſer-
iuſmus.

Vobis

Vobis cum vno ſimul vbi ætatem agere de
eſt viro,
Cuius mos maxime eſt conſimilis voſtrum,
vos applicant:
Hoc beneficio vtrique ab vtriſq; vero deuin
Vt nunquam vlla amori veſtro incidere po
lamitas. (
AN. Neſció aliàs: me ſcio quidem ſemper ſe
Ex illius commodo meum comparem c
dum. CL. vah,

Iamb.oct. catalect.

Ergo mea Antiphila tú nunc ſola reducem
patriam fácis.
Nam dum abs te abſum, omnes mihi labor
quos cœpi leues.
Præterquam tui carendum quod erat. SY.
CL. Syre, vix ſuffero:
Hoccine me miſerum non licere meo mod
nio frui?
SY. Imò vt patrem tuum vidi eſſe habitum,
iam duras dabit.
BA. Quiſnam hic adoleſcens eſt, qui intuet
AN. Ah retine me obſecro.
BA. Amabo quid tibi eſt? AN. Diſperij. BA. p
ſera: quid ſtupes

Senarij.

Antiphila? AN. videon' Cliniam, an non? BA

al. Mi expectate: tunc erit Toch.ca.

CLIN. Salue anime mi. AN. ô * mi Clinia, ſal
vt vales?

al. aduenisse.

AN. Saluum * veniſſe gaudeo. CL. teneóne te
Antiphila, maximè animo exoptata meo?
SY. Ite intro, nam vos iamdudum expectat ſe

AEdepol te mea Antiphila.] *Non potuit mel ditionem meretriciam exprimere, quam per e meretrix eſſet: quæ tamen nomini meretricio fauet libi reprehendantur meretrices, nihil aliud ex am leſ... nium quærere, quam pecuniæ extorſionem, hi iucunda amantium congreſſio ſignantiſſimè expri* Aedepol] *Per Caſtorem, & Pollucem, ornatiua j randi, aduafeminis.* Formæ mores vt conſimi rent.] *Mores enim pudici grauiores eſſe ſolent in p*

6

Vergilius, Gratior eſt pulchro veniens è corpore Sibi quiſque expetit.] *Rectè expetit: cùm eam à ia commendet Expet mus enim tantum ea, quæ ſunt, & planè bona, vnde de rebus expetendis à obis ſcriptum: quæ ſcilicet peti deb nt.* Oratio.] *dixeris cum vno velle ætatem traducere. Antiqui auca verba orationem dixerunt.* Nam expedit eſſe vobis.] *Quia cum ſolo viuitis. Nec poteſt eſſe mor, niſi inter duos, qui ſibi inuicem fidem ſeruent, lud, Nec regna, nec tædæ ſocium pati valent.* ppe forma impulſi.] *Et hic amor eſt gratia vo-s tantum. Et bene impulſi: nam hæc omnia nox, vi-mor, adoleſcentia, ab impulſionis parte dicuntur, tiocinationis.* Amatores colunt.] *Bene amato-tor, fingi poteſt: Amans, verè amat.* Colunt.] *inferioris perſonæ ad ſuperiorem: nonnunquam is ad inferiorem. Vergil. Poſthabita coluiſſe Sa-*il proſpectum.] *Proſpicimus futura: dijudica-ſentia.* Incidere poſſit calamitas.] *In Eunucho, undi calamitas. Propriè calamitatem ruſtici grā-icunt, quod comminuat calamum, hoc eſt culmum m.* Neſcio alias.] *Verba mulieris commendantis in virum.* Vah.] *Clamoſa interiectio hoc in loco ad n ſpectat. Nec potuit vox accommodatior dari a-træ nimio amore ferme inſanienti ad primum cum ngreſſum.* Credo.] *Syrus non ſe loco mouerat, t verbis Clitiphonis, qui cum loquebatur, vt eum mbniatum abire cogeret.* Vix ſuffero.] *Vix, diffi-i ſignificat, & aliquando pro Non ponitur. Cuid. imus tanti totaque Troia fuit. Lucilius, Carcer tre dignus.* Suffero.] *Suſtineo, alias ſuppono.* patrem tuum vidi eſſe habitum.] *Cum non ſe Syrus Clitiphonem abigere, ad minas patris, quem fingit iratum.* Vidi eſſe habitum.] *Vario mines habiti atque affecti eſſe poſſunt: quibus ſe-Academicos aliud atque aliud videtur.* Etiam abit.] *Subintelligendum eſt, vel lites, vel partes. cho, Duras partes fratris prædicas. Et partes du-φογεῖ ως ab actoribus ſcenicis.* Ah retine me.] *la præ nimia, lætitia, viſo Clinia, animo male eſſe*

cœpit. Nam & animus vnà cum corpore nonnunq ficit nimio mœrore: ſic & interdum nimio gaudio. Cliniam, an non?] *Tanta læticia erat Antiphil amatorem agnoſceret, de eo tamen dubitaret.* Anii *Mollis oratio, & fœminea, multis implicata blanc Mi, vim blandimenti habet, nam ſignificat meus.* ſalue.] *Illa ad maiorem gratiam amãtem propric appellauit. Salue, modo admirantis interiectio* neónete?] *Præ nimio amicæ deſiderio perij, cu tatione loquitur. Sunt qui legant, Teneóne te, ratur ad fidem: ita vt dubitet, an à ſe alienata ſit de perſiſtat.*

ACTVS III. SCENA

CHREMES. MENEDEMVS.

Senarij.

LVceſcit: hoc iam ceſſo pultare oſtium
Vicini? primum ex me vt ſciat ſibi filium
Rediſſe, etſi adoleſcentem hoc nolle intellig
Verum cum videam miſerum hunc tã excru
Eius abitu: celem tam inſperatum gaudium
Cum illi nihil pericli ex indicio ſiet?
Haud faciam: nam quod potero adiutabc
Ita vt filium meum amico, atq; æquali ſuo
Video ſeruire, & ſocium eſſe in negociis.
Nos quoq; ſenes eſt æquum ſenibus obſeq
ME. Aut ego profectò ingenio egregiè a
riam
Natus ſum: aut illud falſum eſt quod vulgò
Dici, Diem adimere ægritudinem hominib
Nam mihi quidem quotidie augeſcit magis
De filio ægritudo: & quanto diutius
Abeſt, magis cupio tanto, & magis deſidero
CH. Sed ipsũ foras egreſſum video: adibo, al
Menedeme ſalue: nuncium apporto tibi,
Cuius maximè te fieri participem cupis.
ME. Nunquid nam de gnato meo audiſti Ch
CH. Valet, atque viuit. ME. Vbi nam eſt qua
apud me domi.
ME. Meus gnatus? CH. ſic eſt. ME. venit? C
ME. Clinia

enit? c. dixi. ME. eamus, duc me ad eum ob-
).
ın volt te ſcire ſe rediſſe: etiam & tuum
ectum fugitat, propter peccatum: tum hoc
t,
duritia illa antiqua, etiam adaucta ſit.
ı tu ei dixiſti vt eſſem? c. non. M. quamobrem
:me?
ıia peſſume iſtuc in te, atq; in illum conſulis,
n leni & victo eſſe animo oſtenderis.
ɔoſſum: ſatis iam, ſatis pater durus fui. c. ah,
ens in vtranq; partem Menedeme es nimis,
gitate nimia, aut parſimonia.
em fraudem, ex hac re atq; ex illa, incides.
n, olim potius, quàm paterere filium
eare ad mulierculam, quæ paululo
at contenta, cuiq; erant grata omnia,
uiſti hinc. ea coacta ingratis
ı cœpit victum volgò quærere.
um ſine magno intertrimento non poteſt
, quiduis dare cupis. nam vt tu ſcias,
ea nunc inſtructa pulchrè ad perniciem ſiet:
n, iam ancillas ſecum adduxit plus decem,
as veſte, atq; auro: ſatrapes ſi ſiet
r, nunquam ſufferre eius ſumptus queat,
ı tu poſſis. ME. éſtne ea intus? CH. ſit rogas?
am ei vnam cœnam atq; eius comitibus
uod ſi iterum mihi ſit danda, actum ſiet.
: alia omittam, pitiſſando modo mihi
ni abſumpſit? ſic hoc dicens, aſperum
oc eſt, aliud lenius: ſodes vide,
dolia omnia, omnes ſerias,
: ſolicitos habui: atq; hæc vna nox.
: futurum cenſes, quem aſſidue exedent?
di amabunt, vt tuarum miſeritum eſt
eme fortunarum. ME. faciat quod lubet,
, conſumat, perdat, decretum eſt pati:
lum modo habeam mecum. CH. ſi certum
bi
:re, illud permagni referre arbitror.

Vt neſcientem ſentiat te id ſibi dare.
M. Quid faciā? C. quiduis potius, quā quod c
Per alium quemuis vt des: falli te ſinas
Technis per ſeruulum: etſi ſubſenſi id quoqu
Illos ibi eſſe, & id agere inter ſe clanculum.
Syrus cum illo veſtro conſuſurrat: conferunt
Conſilia adoleſcentes: & tibi perdere
Talentum hoc pacto ſatius eſt, quàm illo m
Non nunc pecunia agitur: ſed illud, quomo
Minimo periculo id demus adoleſcentulo.
Nam ſi ſemel tuum animum intellexerit,
Prius proditurum te tuam vitam, & prius
Pecuniam omnem quàm abs te amittas filiu
Quantam feneſtram ad nequitiam patefecer
Tibi autem porrò vt non ſit ſuaue viuere.
Nam deteriores omnes ſumus licentia.
Quodcunq; inciderit in mentem, volet: neq;
Putabit prauum, an rectum ſiet, quod * petet
Tu rem perire, & ipſum, non poteris pati.
Dare denegabis. ibit ad illud ilico,
Quo maxime apud te ſe valere ſentiet:
Abiturum ſe abs te eſſe ilico * minabitur.
ME. Videre verum, atque ita vti res eſt, dicere
CH. Somnum ego hercle hac nocte oculis r
di meis,
Dum id quæro, tibi qui filium reſtituerem.
M. Cedo dextrā: porrò te idē oro vt facias C
C. Paratus ſum. M. Scin' quid nunc te facere
CH. Dic. ME. quod ſenſiſti illos me incipere
Id vt maturent facere: cupio illi dare
Quod volt: cupio ipſum iam videre. CH. o
dabo.
Syrus eſt apprehendendus, atq; adhortandu
A me neſcio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere ſentiant.
Paululum negoti mihi obſtat: Symus, & Crito
Vicini noſtri hic ambigunt de finibus:
Me cepere arbitrum: ibo ac dicam, vt dixeram,
Operam daturum me, hodie non poſſe his da
Continuo hic adero. ME. ita queſo: di veſtran

* petit.

* minitabitur.

ꝺmparatum eſſe hominum naturam omniũ,
melius vt videant & iudicent,
ſua? an eo fit, quia noſtra in re, aut gaudio
præpediti nimio, aut ægritudine?
ıi quãto nũc plus ſapit, quàm egomet mihi?
ſolui me ocyus, operam vt tibi darem.

cit.] *Veri amici officium pulcherrime à Terentio c ſcena exprimitur: in qua amicus amico ſimul, & ſperati, maximo cum affectu nuncium, & conſiliũ* ceſſo.] *Aliquis ceſſare dicitur, id eſt, tardare ad celeriter peragendum. Vergilius, Ceſſas in vota e. Ceſſat deſidioſus: Requieſcit defeſſus.* Miſerum *Cum affectu: nam proprium veri eſt amici lætari oſperis amici, & dolere aduerſis.* Ex indicio] *Improprie eſt oris & linguæ.* Senem.] *Plus habet, quam ſi diceret Menedemum.* Nos quoque ſt æquum ſenibus obſequi.] *Iuxta illud pro- n vſitatiſſimum, Pares cum paribus facillime con- ur. Naturaliter enim adoleſcentes adoleſcentĩ- es vero ſenibus potius inſeruiunt & obſequuntur.* o profecto.] *Id eſt, ex his duobus neceſſe eſt alte- tum eſſe verum: ſed ſenex ex nimio filij deſiderio de eo quod omnibus approbatiſſimum eſt.* Inge- *oc eſt, natura. Ingenium naturalis eſt ſapientia. in Catil. Ingenium nemo ſine corpore exercebat. im quoque veteres dixerunt ex ſua ſponte vel na- erg. li. 2. Georg. Nunc locus aruorum ingenijs quæ cuique.* Egregie ad miſeriam.] *Egregium di- uod ex grege eligitur. Sed hic egregie, valde, ni- n eſt ergo ad laudem poſitum.* Diem adimere æ- inem hominibus.] *Seruius Sulpit. ad Cicero- Nullus dolor eſt, quem non longinquitas temporis t atque molliat.* Nuntium apporto tibi.] *Nun- res ipſa, & nuntius dicitur.* Cuius maxime.] *Be- ime, quis enim nuntius illi gratior eſſe poterat ij?* Nunquid nam de gnato meo?] *Quia omnis licitudo circa filium erat, idcirco ſtatim de eo ſuſpi- ſt, nondum facta mentione.* Valet atq; viuit.] *Pro- õ in ſenſu eſt, ſi. n. valet, neceſſario viuit: non ſi viuit, Ergo viuit & valet dicendũ erat. Et bene vtrumque*

iunxit. nam multi viuunt, ſed non bene valent. gnatus.] *Magis cum admiratione quàm cum int tione legendum.* Clinia meus venit?] *Addidit & quod fieri conſueuit in his quos diu optanimus, & veniſſe credimus* Dixi.] *Denuntiatio eſt confirmat tentiæ, nec mutandæ, tranſlata de foro & cauſid. Præco dixiſſe pronunciat.* Dixi.] *Hoc verbum in fi tum, ſuperiora confirmat, & eſt proprium his qui uerũt cauſam.* Dixi.] *Sic dixit, quaſi iã obtũderet nedemo.* Etiã & tuũ conſpectũ fugitat.] *Plus e fugit, & fugitat dixit, vt oſtenderet filiũ vehement re.* Nõ tu ei dixti vt eſſem?] *Vt, aliquando certan tatem ſignificat, & nonnunquam incertam. Alibi geſta.* Quia peſſume iſtuc.] *Conſilium & par omnibus, & filiis ſalubre: patres enim nimiæ larg clementia liberos corrumpunt. Illi verò nimia licẽ riores facti, patribus mærori, ſibi vero detrimẽto ſi* poſſum.] *Hoc eſt animi victi, & clementis. Inte nimiam indignationem ſpectat: vt illud Satyrici,* [illegible] *ſum ferre Quirites Græcam vrbem.* ab vehemen *dixit vehemens, de eo qui non ſeruaret modũ. Ve en ticula, ſicuti quædam alia, tum intenſionem, tum n nem ſignificat. Ergo vehemẽs à mentis vi atque im citur.* In eandem fraudem.] *Fraus pro dolo &* [illegible] *antiquis accipiebatur.* Mulierculã.] *Minus eſt qu ceret, aut mulierem, aut meretricem, vtpote quæ e tẽta paruo.* Coacta ingratis.] *Hoc eſt inuita, & b cta & ingratis. nã aliquis ingratis dicitur aliquia qui inuitus & coactus præter voluntatẽ facit.* P cœpit victũ volgo quærere.] *Sic in Andria, Lan la victũ quæritãs. & recte victũ, & non cibũ prot bus eſt enim, qui delicatis præbetur: Victus, in par diſque alimoniis eſt conſtitutus. Vergil. Victũ infel cas lapidoſaq; corna.* Quærere.] *Melius dixiſſet q re. quærit enim, qui ad plenum & perpetuũ reponi ritat, qui vix quotidie in quærendo victum inueni* illa.] *Antiquum eſt, nos autẽ dicimus poſtea.* Sine u intertrimento.] *Id eſt damno. Detrimentum, ſec Varronem, à detritu dicitur, quod ea quæ trita ſunt vis precij ſint. Intertrimentum ab eo quod duo quæ*

diminuta, à quo etiam intertrigo dicta. Quiduis upis.] *Et hoc eſt nimiæ largitatis* Primum iam is.] *Et hoc eſt ſignum, illam probe inſtructam ad dum amatores.* Satrapes.] *Satrapes à Græcis pro- Præfectus dicitur.* Nedum tu poſſis.] *Nedum negatiuè ponitur: vt, Non crederem tibi obulum, pro te effunderem ſanguinem. Iam Chremes Bac- credit Cliniæ eſſe amicam. Et obſeruat Terentianam udinem, qui inducit nihil ſapere eos qui falluntur.*] *Hoc cum dolore dicere ſolemus in his, in quib. de- tum ingens paſſi ſumus.* Actum ſiet.] *Actum eſt, de ea re de qua iam lata ſit ſententia, & eſt verbum ntis.* Pitiſſando modo.] *Bene pitiſſando.* Et Re- olia omnia.] *Nam pitiſſare proprie eſt parce vi- tiſtare, quaſi tentandi gratia, tale eſt verbum quo vtitur cyatiſſo, tale eſt & græciſſo. Pitiſſando, id eſt, s labris exponendo, dum ſaporem vini probat.* Sic cens, aſperum.] *Id eſt, auſterum. Secundum Pli- ria vini ſunt genera, auſterum, dulce, & tenue.* Re- olia.] *Vt inquit Plin. in Italia reſina vino condendo è probatur Brutia circa Alpes ligneis vaſis condūt, ſq; cingunt. Picantur autem protinus à canis ortu: perfunduntur marina aqua aut ſalſa, ac leui cine- nenti aſperguntur. Dum igitur vina aperiuntur, elinuntur.* Omnes ſerias.] *Seria, dolium: & pro- ts fictile de limo oblongum. Perſius: Et ô ſi ſub ra- eperet argenti ſeria dextro Hercule.* Sollicitos ha- *Variis officiis, & miniſteriis diſtractos: nihil ſignifi- ts dicere potuit. Quid enim aliud eſt ſolicitare, quam o mouere? Solum autem quin ſignificet locum, quis at? quum exules quoq; dicantur ſolo patriæ ſuæ pul- citos igitur habuit omnes domeſticos, qui hinc & in miniſtrandum diſtinebantur.* Quem exedent.] *dixit, quā ſi, cuius res, dixiſſet.* Sic me di amabunt.] *ment.* Vt me tuarum miſeritum eſt.] *Bene miſeri- Nam ſecundum nonnullos, miſerari eſt flere & la- ari. Miſereri vero, miſerationes alienis caſibus exhi-* Sumat, conſumat, perdat.] *Quis hoc patre indul- or? ſed hoc contingere ſolet dum vnicus eſt gnatus.* Su-] *Accipiat. alias ſumere eſt negligere. Sal. in Iugurth.*

Sumat aliquem ex populo monitorem officij ſui. Pe
Quod maius eſt, & quod finem conſumendi habet,
loco poſuit. Per alium quemuis vt des.] *Quod ſali*
præceptum parentibus dari poteſt? Nulla enim re
ſcentes magis corrumpuntur, quam nimia parentu
dulgentia. Technis.] *Id eſt fallaciis.* Subſenſi.] *Ben*
ſenſi Nam ſubeſt temperamentum plenæ pronuncia.
vt ſubtriſtis, ſubridet, non ad plenum triſtis, aut ri
quum quinq; ſint ſenſus, duo ſunt viſus & auditus
nos magis ſenſibiles habemus, quam pecora. Cicero
ſolum videam, ſed etiam audiam. Duabus ergo reb.
mus, aut ratione, aut ſenſu: quibus maxime præſtam
teris animalibus. Ergo ſenex dicit, ſe ſenſu ſenſiſſe ſer
fraudem parare. Quam abs te amittas filiū.] *Am*
pro dimittas dixit. Nam quod nos dicimus dimitter
tiqui etiam dicebant amittere. Vt Vergilius, Quiſqu
amiſſos hinc iam obliuiſcere Graios. Salluſt. Pactu
miſſa, publico conſilio. Ad nequitiam.] *Bene de adul*
te, nequitiam dixit: nequitia enim eſt luxus vitæ pro
atque effuſus. Ouid. Nequitia eſt quæ te non ſinit e
nem. Nam deteriores omnes ſumus licentia.
tentia propriè ſeni conueniens. & deteriores ſignant
protulit. deteriores enim homines licentia à bono a
lum vertuntur. Eſt enim peius à malo, quod in vſu e
creberrimè frequentatur. Deterius vero à bono: vt mi
ſint meriti quam quod placet. Vergilius 3. Georg.
rior donec paulatim ac decolor ætas. Putabit.] *Put*
inſtantia: Reputamus præterita. Putare propriè pu
eſt, & arbores & vites dicimus putare: hinc putare e
gitare, quia cogitando ſuperflua mente recidimus. E
men putare, eius qui ſimplicitate pectoris aberrauit.
ro, Non putauit, lapſus eſt. Minabitur.] *Minatur e*
filius parenti dum ſe charum animaduertit, & diſce
ſimulat. Qui.] *Quomodo & eſt ſermo comicus.* Reſti
re.] *Redditur cupientibus, vt domino ſeruus: Reſtitu*
cupiens, vt patriæ ciuis. Et redditur & reſtituitur
piens cupientibus: vt patri filius. Apprehendendus.
Andria, Tuus pater me modo apprehendit. Me cepere
bitrum.] *Arbiter dabatur his, qui de finibus rege*
ambigerent. Dicitur enim arbiter iudex, quod totu
hat

rbitrium & facultatem. Aliena melius vt vi-
: iudicent quàm ſua.] *Huic illud Cic. lib. 1. Of-*
contrarium eſt, Eſt enim difficilis cura rerum a-
, quanquam Terentianus ille Chremes, humani
alienum putet. Sed tamen quia magis ea perci-
que ſentimus, quæ nobis ipſis aut proſpera, aut
ueniunt, quam illa quæ cæteris, quæ quaſi lon-
a llo interiecto videmus, aliter de illis, ac de no-
imus.

CTVS III. SCENA II.

SYRVS. CHREMES.

ac circumcurſa, inueniendum eſt tamen — Senarij.
ntum, intendenda in ſenem fallacia.
ı me feſellit hoſce id ſtruere? videlicet
liniæ ſeruus tardiuſculus,
uic noſtro tradita eſt prouincia.
hic loquitur? perij, númnam hæc audiuit?
re. SY. hem.
d tu iſtic? SY. recte, equidem te demiror
ne
ne, qui heri tantum biberis. CH. nihil nimis.
narras? viſa vero eſt (quod dici ſolet,)
enectus. CH. eia. SY. mulier commoda, &
æc eſt meretrix. CH. ſanè idem viſa eſt mihi.
idem hercle forma luculenta. C. ſic ſatis,
on vt olim, ſed vti nunc ſanè bona:
que miror, Clinia hanc ſi deperit.
t patrem quendam auidum, miſerum, at-
idum.
hunc noſtin'? at quaſi is non diuitiis
, gnatus eius profugit inopia.
factum vt dico? C. quid ego neſciam?
n piſtrino dignum. SY. quem? CH. iſtum
um
leſcentis. SY. Syre tibi timui male.
ſtus eſt id fieri. S. quid faceret? C. rogas?
e ſ iret, fingeret fallacias,
leſcenti amicæ quod daret:
dem inuitum ſeruaret ſenem.

SY. Garris. C. hæc facta ab illo oportebant S
SY. Eho laudas quæſo, qui heros fallunt? C. i
Ego verò laudo. S. rectè ſane. C. quippe quia
Magnarum ſæpe id remedium ægritudinum
Iam huic manſiſſet vnicus gnatus domi.
SY. Iocóne, an ſerio illhæc dicat, neſcio:
Niſi mihi quidem addit animum, quo libeat
* al. Et. C. * At nunc quid expectat Syre? an dum hinc
Abeat, cùm tolerare huius ſumptus non que
Nónne ad ſenem aliquam fabricam fingit? S
lidus eſt.
C. At te adiutare oportet adoleſcentuli
Proceleu. in ij. Cauſa. SY. facile equidem facere poſſum, ſi i
Etenim quo pacto id fieri ſoleat, calleo.
CH. Tanto hercle melior. S. non eſt mentiri m
q elidltur. Ch. Fac ergo. S. At heus tu facito * dum ead
memineris.
Si quid huius ſimile forte aliquando eueneri
Vt ſunt humana, tuus vt faciat filius.
CH. Non vſus veniet ſpero. SY. ſpero her
quoque:
Neq; eo nunc dico, quod quicquam illum ſe
Sed ſi quid, ne quid: quæ ſit eius ætas vides.
Et næ ego te (ſi vſus veniat) magnificè, Chre
Tractare poſſim. C. de iſtoc, cùm vſus veneri
Videbimus quid opus ſit: nunc iſtuc age.
SY. Nunquam commodius vnquam herum
loqui:
Proceleuſ. ſecundo. Nec cum malefacerem, crederem mihi impu
Licere. quiſnâm à nobis egreditur foras?

HAc illac circumcurſa.] *Iucundus error, in q à ſeruo decipitur, quem credidit alteri falla tendere, dum ſibi intendit: & ſic eum aggreditur cia in alterum.* Intendenda.] *Verbum à ven tranſlatum, qui retia intendunt ad feras capiend ergo parat ſenem fallere, intendēda dixit, vel à ſag arcu.* In ſenem.] *Cum ſtomacho ſeruili, ſenē dixi dria, Quantum intellexi modo ſenis ſententiam.* N fefellit.] *Idem ſuperius, Etſi ſubſenſi id quoq; ill*

hic eſt error, credi ſenem Menedemum, dum Syrus nete ipſo intelligit. Prouincia.] *Onus dicitur cu- i gerendæ. Nam acquiſitæ bello longe ab Italia , prouinciæ dictæ, à porro, vel à procul vincendo, prætores, quia cũ officio mittebãtur, officia quoq; æ nominantur.* Rectè.] *Ioco vult Syrus deflectere m in aliud, & ſubterfugere heri reprehenſionem.* ſenectus.] *Plin. li. 10. Natur. hiſtoriæ de aquilis ri, Oppetunt non ſenio, nec ægritudine, ſed fame, in ſuperiore accreſcente roſtro, vt aduncitas aperiri at. Igitur aquila tantum in ſenectute bibit, vel de nguinem ſugit: ex quo prouerbium in ſenes, qui unt quam comedunt.* Eia.] *Eia interdum hortantis correctionem ſignificat.* Mulier commoda.] *A datione meretricis incepit, vt melius perſuadeat deperire hanc, cum ſit amica Clitiphonis.* Faceta.] *meretrice faceta dixit. Nam facetus eſt, qui facit uod vult. Poteſt etiam referri ad formã corporis, icatio vocabuli indicat.* Ita non vt olim.] *Præte- ber præſentib. præferuntur, & magis commendan-* dum.] *Tranſlatio à terra quæ nihil profert.* Pro- *Superius, In Aſiam ad regem militatum abiit. Hinc s dictus proprie, qui procul à ſedib. ſuis vagatur.* ẽ piſtrino dignum.] *Ambigue an de Dromone, ro, à quo bene annotarẽtur ſenum vitia. Et ſecum t.* Syre tibi.] *Et hic ſecũ* Seruaret ſenem.] *Bene dixit, de eo qui penitus ſe perderet, & continuis ret laborib.* Eho quæſo.] *Eho, modo interiectio rogantis, aliàs admirantis, aliàs ad ſe vocantis.* nagnarum ſæpe id remedium ægritudinum *um fallere in tempore, quidam de officiis ſcribentes butauerunt.* Aliquam fabricam.] *Tranſlatio ab expugnaturi oppida, machinamẽta belli ad id præ-* Stolidus eſt.] *Superius, Ille Cliniæ ſeruus tardiuſ- ſ. Et proprie ſtolidus eſt, qui proxime accedit ad n ſenſumq; pecudum.* Calleo.] *Id eſt, callide ſcio.* s tu.] *Iam prouidet fallaciæ, quam mente concepe- facilius mereatur veniam, ſi quid ſtruxerit in he-* ſiquid, ne quid.] ἀπὸ κοινοῦ, *quaſi dicat, Si quid t.* Quæ ſit eius ætas, vides.] *Quæ amori eſt ob- noxia,*

noxia. Et næ.] *Pro valde.* Magnifice.] *Bene magn xit, memor verborũ Chremetis, qui ſupra dixit, He à ſeruis, aliquando eſſe remediũ magnarum ægritu* Tractare.] *Superi⁹. Quo pacto id fieri ſoleat, calle* nã à nobis egreditur foras.] *παρασκευὴ alteri*

ACTVS III. SCENA II

Iambici quadrati & acatalectici & catalectici. D item vnus, & fragmentum. Iambici quadrati. rius vnus. Fragmentum vnum.

CHREMES. CLITIPHO. SYRV

QVid iſtuc quæſo? qui iſtic mos eſt Clitip ne fieri oportet?
CLIT. Quid ego feci? CH. vidíne ego te mo num in ſinum huic meretrici
*al'. men'. Infercre? S. acta hæc res eſt, perij. CL. *méne? ſce oculis, ne nega.
Facis adeò indignè iniuriam illi, qui non ab manum.
Nam iſtæc quidem contumelia eſt,
Hominem amicum recípere ad te, atque ei cam ſubagitare:
* al. vino. Vel heri in* cõuiuio, quàm immodeſtus fui
CH. Quàm moleſtus? vt equidem (ita me dij metui quid futurum denique eſſet.
Noui ego amantium animos: aduertunt g quæ non cenſeas.
CLIT. At mihi fides apud hunc eſt, nihil n facturum pater.
CH. Eſto, at certo concedas aliquo ab corun liquantiſper.
Multa fert libido: ea prohibet facere tua pra ego de me
Quadrat. Iamb. acat. Facio coniecturam: nemo eſt meorum am hodie, apud
Quem expromere omnia mea occulta Cliti
Apud alium prohibet dignitas, apud aliun facti piget:
Ne ineptus, ne proteruus videar, quod illum credito.

trum eſt intell gere, vtcunque atq; vbicun-
pus ſit obſequi.
iſtic narrat? CLIT. perii. SY. Clitipho, hæc
præcipio tibi,
is frugi & temperãtis functus officium. CL.
odes.
ſanè. CHRE. Syre pudet me. SY. credo, neq;
uria:
ihi moleſtum eſt. CLIT. pergin' hercle? SY.
n dico quod videtur.
Nónne accedam ad illos? CH. eho quæſo, v-
cedendi via eſt.
im eſt, hic prius ſe indicarit, quàm ego ar-
im effero. Chreme
homini ſtulto mihi auſcultare? CH. quid fa-
SY. iube hunc
ne aliquo. CL. quò ego hinc abeam? S. quò
: da illis locum,
mbulatum. CLIT. deambulatum, quò? SY.
uaſi deſit locus. (ſeo.
: iſtac, iſtorſum, quo vis. CH. rectè dicit, cen-
Dii te eradicent Syre, qui me iſtinc extrudis.
tu pol tibi iſtas
c comprimito manus. Troch. catal. dimeter.
i' verò? quid illum porro credis facturum
ne, Troch. cat.
i, quantum dii dant tibi opis, ſeruas, caſti-
nones?
iſtuc curabo. S. atqui nunc here hic tibi aſ-
idus eſt.
t. S. ſi ſapias: nam mihi iam minus, minusq;
nperat.
d tu? ecquid de illo, quod dudum tecum e-
ſtin' Syre? aut
i tibi quod placeat, an nondum etiam? SYR.
lacia
t, inueni nuper quandam. CHR. frugi es, ce-
id eſt?
i, verum vt aliud ex alio incidit. CH. quíd-
yre? SY. peſſima hæc

Eſt

Senarius. Eſt meretrix. CH. ita videtur. S. imò ſi ſcias,
Octon. iamb. Vah, vide quod inceptet facinus. fuit quædam Corinthia
Troch. quadrati catal. Hic: huic drachmarum hæc argenti mille d mutuum.
CH. Quid tum? S. ea mortua eſt, reliquit filiam ſeſcentulam.
Ea relicta huic arraboni eſt pro illo argento. in telligo.
S. Hanc ſecum huc adduxit, ea quę eſt nunc a rem tuam.
CH. Quid tum? S. Clinia orat ſibi vti nunc iam: illi tamen
Poſt daturum mille nummûm poſcit. CH. & quidem? SY. hui
Dubiúmne id eſt? CH. ego ſic putaui: quid ni cere cogitas?
SY. Egóne? ad Menedemum ibo: dicam ha captam è Caria,
Ditem & nobilem: ſi redimat, magnum ineſſ lucrum.
CH. Erras. S. quid ita? CHR. pro Menedemo n bi ego reſpondeo,
Non emo: quid ais? SY. optata loquere. CH non opus eſt.
SY. Non opus eſt? CH. nō hercle vero. SY. qui miror. CH. iam ſcies.
Mane, mane: quid eſt, quòd tam à nobis g crepuêre fores?

QVid iſtuc quæſo?] *In hac ſcena Syrus hero det, quod multum facit ad extorquendum arg* Quid iſtuc?] *Viderat Chremes filium ludentem cu chide, quám Cliniæ eſſe credebat. Et bene expreſſit gationem paternā ſæpe repetendo.* Huic meretrici *intulit, quàm ſi dixiſſet mulieri.* Acta hæc res.] *deſperantis. timebat enim Syrus, ne ob hoc fallacia t geretur.* Méne?] *More filiorum, quod commiſera audacter negat.* Facis adeò indignè ill iniuria *ne pater poſt obiurgationem, ad admonitionem tran* heri.] *Ingerit aliud malefactum inter admonition*

tres. Vt equidem metui.] *Vt pro quantum,vel iter.Verg.Vt vidi,vt perij.* Aduertunt grauiter.] *amore omnia ſuſpecta ſunt.* Eſto.] *Verbum con-* Concedas aliquo.] *Et hoc quærit Syrus, vt · Clitipho ab amica, ne Chremes eius eſſe animad-* :go de me facio coniecturam.] *Patres conan- ;re filios aut proprio exemplo, aut aliorum.* Ne .ne proteruus.] *Ineptus quo ad dignitatem:pro- 'icitur importunus, qui alteri eſt impedimento, npotentiā mentis obuium cubito feriat, aut con- ſibi cedere cogat.* Quid iſtic?] *Syrus ſecum loqui- ſ ſuæ fallaciæ.* Frugi.] *Vtilis & neceſſarius à fru- tæ quod his fruamur dictæ ſunt. Inde fructus & ım. Frui autem eſt veſci, à frumine, quæ eſt ſum- ſulæ.* Sodes.] *Eſt aduerbium blandientis.* Quin ıleſtum eſt.] *Quin pro etiam. Mihi habet em- Mihi,qui non ſum pater.* Pergin'.] *Iraſcitur Cli- tum aduerſus ſe loqui.* Eho.] *hoc loco admonen-* na via.] *ſcilicet honeſta: nec impudice agas.* Actū *iper deſperantib. hoc verbum datur.* Hic prius.] *n loquitur.* Deambulatum, quo?] *Bene impor- tantis exprimitur, nec pater, nec Syrus, nec deli- nte facta remouere poterat Clitiphonem ab ami-* tas comprimito manus.] *Subticet percuſſio- ſurgat in tragicum cothurnum.* Quid tu?] *Bene io de fallacia erga Menedemum exquirit.* De il- *dicere ſolent, qui de re aliqua peragenda inter ſe ır.* Vt aliud ex alio incidit.] *Multa eſſe fingit: nilius fit quod finxerit.* Peſſima eſt hæc mere- *ntrarium illud quod ſuperius dixit, Mulier com- faceta hæc eſt meretrix. Sed hoc loco peſſimam ap- tpote quæ teneat virginem, quam Syrus illi reli- ;oni fingit, & hæc eſt valens cauſa ad extorquen- ntum.* Inceptet.] *Incipere & inceptare, magno- facinorum & audaciæ. In Eunucho, Quid ince- ſo?* Arraboni.] *Pignori, hoc loco intelligas. Ar- :itur merces, corolarium: & eſt quod prius datur ım reddatur.* Mille nummûm.] *Tale & illud ninum occiditur, & anti [illegible] eſt.* Dubiúmne *Quod meretrix auara [illegible].* Hui.] *Et cætera hu- iuſmodi*

huiſmodi generis, ſane ſunt aduerſus eos, quibus ir
Ibo dicam.] *Se aſtutum fingit ad decipiendum*
mum. Superius, Etenim quo pacto id fieri ſoleat c
ptata loquere.] *Ita loquitur ille, qui cum alio l*
& cui is aduerſatur in conſilio de re peragenda.

ACTVS IV. SCENA I

Iambici quadrati acatalectici. Trochaici catal
nus acatalecticus, vnus hypercatalecticus.

SOSTRATA. CHREMES. NVTR
SYRVS.

Iamb. quadrati catal. NIſi me animus fallit, hic profecto eſt a
quem ego ſuſpicor,
Is, qui cum expoſita eſt gnata. CH. quid volt
re hæc oratio?
S. Quid eſt? is'ne tibi videtur? NVT. dixi equ
bi mihi oſtendiſti, ilico
Eum eſſe. SO. at vt ſatis contemplata modo
nutrix. NV. ſatis. (hi
SO. Abi iam nunc intro: atque illa ſi iam lau
Hic ego virum interea opperibor. SY. te vol
quid velit.
Neſcio quid triſtis eſt: non temere eſt: met
ſit. C. quid ſiet?
Næ iſta hercle magno iā conatu magnas n
SO. Ehem mi vir. CH. ehem mea vxor. SO. t
quæro. CH. loquere quid velis.
SO. Primum hoc te oro, ne quid credas me
ſus edictum tuum
Facere eſſe auſam. CH. vin' me iſtic tibi (etſi i
bile eſt) credere?
Troch. quat. catalectici. * Credo. SY. neſcio quid peccati portet hæc
SO. Meminiſtin' me eſſe grauidam, & mihi
gnopere interminatum,
Troch. cat. * Si puellam parerem, nolle tolli? CH. ſcio q
Suſtuliſti. SO. ſic eſt factum. SYR. domina, erg
damno auctus eſt.
SO. Minime, ſed hic erat anus Corinthia ha
pura, ei dedi

:ndam. CH. ô Iupiter, tantámne eſſe in ani-
inſcientiam? al.Inſcitiam.
i,quid ego feci? CH. rogitas? SO. ſi peccaui
hreme,
feci. CH. id equidem ego, etiamſi tu neges,
ſcio, (mnia.
entem, atq; imprudētem dicere, ac facere o-
cata in hac re oſtendis. nam iam primum, ſi
n
m exequi voluiſſes, interemptam oportuit.
ılare mortem verbis, re ipſa ſpem vitæ dare.
nitto: miſericordia, animus maternus, ſino.
bene verò abs te proſpectum eſt: quid vo-
cogita:
nui illi prodita abs te filia eſt planiſſime,
l vti quæſtum faceret, vel vti veniret palàm,
d cogitaſti. quid vis? ſatis eſt dū viuat modo.
m illis agas, qui neq; ius, neq; bonum atq;
m ſciunt? (bet.
eius, profit, obſit, nihil videt, niſi quod lu-
hreme peccaui, fateor, vincor: nunc hoc te
ro,
tuus eſt animus natu grauior, ignoſcētior,
ſtultitiæ iuſticia tua ſit aliquid præſidi.
icet: equidem iſtuc factum ignoſcam. verū
ita, (quid eſt,
cet te mea facilitas multa: ſed iſtuc, quic-
occeptum eſt cauſa, loquere. SO. vt ſtultæ
eræ omnes ſumus (lum
æ. cum exponēdam do illi, de digito annu-
,& eum dico vt vnà cum puella exponeret,
etur, ne expers partis eſſet de noſtris bonis.
recte: conſeruaſti te atq; illam. SO. hic is eſt
us.
e habes? SO. quam Bacchis ſecum adduxit
ſcentulam. SY. hem.
d ea narrat? SO. ea lauatum dum it, ſeruan-
nihi dedit
n: non aduorti primo: ſed poſtquam aſpe- *Annulum diſſyllabum eſt.
o

Cognoui: ad te exilui. CHR. quid nunc ſuſ aut inuenis
De illa? SO. neſcio, niſi vt ex ipſa quæras vnd habuerit,
* al. eſt. Si potis * es reperiri. SY. interii, plus ſpei vid volo.
Noſtra eſt, ſi ita eſt. CHR. viuítne illa cui tu d SO. Neſcio. (
CH. Quid renunciauit olim feciſſe? SO. id qu
CH. Nomē mulieris cedo quod ſit, vt quærat Philtere.
SY. Ipſa eſt: mirum, ni illa ſalua eſt, & ego pe Soſtrata,
Sequere me intro hac. SOST. vt præter ſpem quàm timui male, (C
Ne nunc animo ita eſſes duro, vt olim in to
CHR. Non licet hominem eſſe ſæpe ita vt vo non ſinit:
Nunc ita tempus eſt mihi, vt cupiam filiam: hil minus.

NIſi me animus fallit.] *Hæc ſcena Antiphilæ tionem continet: ex qua inter virum & coni tercatio oritur, demum reconciliatio. Simul Syro alia ratio extorquendi argentum.* Expoſita.] *E eſt morti tradere & obiicere.* Quid volt.] *Chrem loco mouerat.* Hæc oratio.] *Pauca verba, vetere neni quoque dixerunt.* Dixi equidem.] *Hæc ſic vt quæ nihil in hac dubitationis habeat.* At vt ſa *dicimus in his rebus de quibus addubitamus, & pue quos iam diu non vidimus.* Contemplata.] *plari dictum eſt à templo, id eſt, loco qui ab omni ſpici, vel ex quo omnis pars videri poteſt, quem templum nominabant.* Satis.] *Multum, infinit Satis vero, finitum.* Te volt.] *Signantius dictum quærit, aut expectat.* Neſcio quid.] *Deeſt Ob pter.* Quid ſit.] *Cum ſtomacho pronunciandum* mi vir.] *A blandimento incipit. Mi, & vir, plu blandimenti habent, & vir maritum ſignificat. quoq; de animalibus poſſe dici, Verg. in Bucolicis o Vir gregis ipſe caper.* Ehem mea vxor.] *Hæc rep*

ndignantis eſt. Primum te oro.] *A purgatione ne mulier contra edictum mariti feciſſe videatur.* ſti.] *Educaſti. Hoc in alia ſignificatione nonnun- onitur. Tollere nutrire. Iuuenalis, Tollere dulcem hæredem.* Damno auctus.] *Propter dotem quæ :t recte damno dixit. nam damnum rei eſt: Malum ninis.* Haud impura.] *cõmendatio perſonæ, cui ponenda, ne Chremes ab ea impudicè filiam educa- bicetur. Impurus, eſt aliquo vitio maculatus: & do dicitur improbus.* O Iupiter.] *Terribilis excla- nis, poſtquam audiuit filiam anui datam exponen-* ntam in eſſe.] *ἔκλειψις eſt quæ datur iratis. ſub- decet.* Inſcitiam.] *Inſcitia eſt ignorãtia quædam* Inſciens feci] *Prudens eſt, qui intelligentia ſua ſentit, ſciens, qui alicuius indicio rem cognoſcit. s, per ſeſe, ſciens, per alios. Cuius contrarium in- eſt qui ignorat res. Et imprudens, qui non dele- bet bonorum & malorum.* Imperium exequi.] *i ponit peccatum quod contra edictum ſuum fece-* o.] *Concedo: quia animus maternus plurimũ ve- etur.* Illi prodita.] *Socij enim deficere dicuntur. t defectionem ſociorum. Prodere parentes. Verg. iram prodimur. Deſerere verò, patroni. hinc mili- æ deſertores dicuntur, qui patriam deſerũt, quam e deberent. Verg. Deſertorem Aſiæ.* Quid cum il- .] *Amatores deſignat, qui nihil penſi habent, ex- ris & omnis æquitatis: ea ſola recta putant, quæ erint.* Peccaui, fateor.] *Victa mariti argumen- en ſuum fatetur, & quo magis mereatur veniam, atis opinionem inire tentat: & hoc per deprecatio-* noſcentior.] *In crimine ſic confeſſo, vltimum re- confugere ad iudicum miſericordiam.* Mea faci- *ecte: quia cito vxori veniam dedit. Facilitas illius cito iram deponit, Clementia illius, qui nunquam r.* Qua occeptum.] *Quaſi de magna re dixit.* Et & miſeræ omnes ſumus.] *Vituperatio à ſexu: s enim cõſueuerunt eſſe imperitiores viris, & mul- rſtitionibus detineri.* Religioſæ.] *Superſtitioſæ. us etiam appellabatur is, qui nimia & ſuperſtitio- ligione alligauerat: vt hoc loco.* De noſtris bo-

nis.] *Et hæc erat ſuperſtitio.* Iſtuc recte.] ἀρχαϊκῶς
Lauatum.] *Secundum antiquos: nos dicimus lotu*
uidius Faſt. 2. Mane lauaturas ſacra petebat aquas.
lui.] *Oſtendit nimiam lætitiam de inuenta filia. id*
dixit acceſſi. Plus ſpei video.] *Nolebat tam cito c*
filiam: ne occaſio præriperetur † *auferendi argentũ.*
ſpei.] *Melius eſt vt non ad Syrum referas, ſed ad*
tam. Mirum ni illa ſalua.] *Non poteſt credere*
anũ, quod maxime vellet ob recognitionẽ Antiphilæ
perii.] *Quia recognita eſt antequam aufferrem ar*
Nihil minus.] *Pro Non, quod auctus diuitiis eſſet*

† al. offerendi.

ACTVS IV. SCENA II.

Iamb. Octon. Acatalect.

SYRVS.

Niſi me animus fallit, haud multum à me
infortunium:
Ita hercle in anguſtum oppidò nunc meæ c
tur copiæ.
Niſi aliquid video, ne eſſe amicam hanc gnati
ſcat ſenex.
Nam quod ſperem de argento, aut poſſe po
me fallere,
Nihil eſt. triumpho, ſi licet me latere tecto,
Crucior bolum tantum mihi ereptum tam ſu
faucibus.
Quid agam? aut quid comminiſcar? ratio de
gro ineunda eſt mihi.
Nihil tam difficile, quin quærendo inueſtiga
Quid ſi hoc incipiam nunc? nihil eſt. quid ſi
tundem egero.
At ſic opinor. non poteſt: imò optimè: euge
mam habeo.
Retraham hercle opinor ad me illud idem fu
argentum tamen.

Niſi me animus fallit.] *Recognita Antiphila,*
anxius nouum quærit conſilium de extorquenda
nia. & bene deliberantem de re aliqua exprimit. Eſt
dialogiſmus acuti ingenij in multa cognitione ver
Copiæ meæ.] *Tranſlatio ſumpta ab imperatore*

iè fuſus ab hoſtibus, ſe in aliquem tutiſſimum lo- ceperit. Copiæ numero multitudinis & ἀρχαϊκῶς de ı dicitur. Sall. Ex omni copia Catilinæ. Verg. Et quæ rcum copia luſtro. Triũpho, ſi licet me latere.] *proprie ſeruorum, quoties vident ſe quod inceperãt, are non poſſe, & ἀρχαϊκῶς legendum.* Bolum.] *atio ab animalibus, quibus aufertur præda.* Com- ar.] *Fingam. Inde commentum dicitur. Alibi, Atq; : commentum placet.* Nihil tam difficile.] *Senten- ralis ſine certo autore, quæ ſeruis etiam conuenit.* i ſic?] *Qui aliquid incepturi ſunt, multa propone- t & affirmare, & refellere quod ſit faciendum vel endum.* Sic opinor.] *Nam quæ opinamur, puta- æ putamus, incerta ſunt.* Euge.] *Vox lætantis eius imum inuenerit conſilium.* Fugitiuum argen- *Facete & ilocalariter ſeruili more de argento tan- de homine dixit.*

CTVS IV. SCENA III.

ıici quadrati catalectici, & vnus Senarius. Trocha- drati catalectici, & vnus hypercatalect.

CLINIA. SYRVS.

a mihi res poſthac poteſt iam interuenire
:anta,
nihi ægritudinem afferat: tanta hæc lætitia
ırta eſt.
patri me nũc iam, vt frugalior ſim quàm volt.
ıil me fefellit: cognita eſt, quantum audio hu-
verba.
bi ex ſententia tua obtigiſſe lætor.
mi Syre audiſtin' obſecro? SY. quid ni? qui vſ-
vnà affuerim?
Cui æquè audiſti commodi quicquam eue-
e? SY. nulli.
Atque ita me di ament, vt ego nunc non tam
ıpte cauſa (uis dignam.
, qu m illius: quã ego ſcio eſſe honore quo-
a cre o: ſed nunc Clinia age, da te mihi viciſ-
: (cetur,
amici quoque res eſt videnda, in tuto vt collo-

Ne quid de amica nunc ſenex. CL. ó Iupit
quieſce.
CLIN. Antiphila mea nubet mihi. S. ſiccine i
terloquere?
CL. Quid faciam Syre mi? gaudeo: fer me. S
hercle verò.
CL. Deorum vitam adepti ſumus. SY. fruſtra
ram hanc opinor ſumo.
CL. Loquere, audio. S. at iam hoc non ages.
gam. SY. videndum eſt inquam,
Amici quoque res Clinia tui in tuto vt collo
Nam ſi nunc à nobis abis, & Bacchidē hic reli
Noſter reſciſcet ilico eſſe amicam hanc Clitip
Si abduxeris, celabitur itidem, vt celata adhuc
CL. At enim iſtoc nihil eſt magis Syre meis r
aduorſum.
Nam quo ore appellabo patrem? tenes quid c
S. quid ni?
CL. Quid dicam? quam cauſſam afferam? S
nolo mentiare.
Apertè, ita vt res ſeſe habet, narrato. CLIN. qu
SY. iubeo,
Illā te amare, & velle vxorem hanc eſſe Clitip
CL. Bonam atque iuſtam rem oppidò imper
factu facilem:
Et ſcilicet iam me hoc voles patrem exorare, v
Senem voſtrum. SY. imò vt recta via rem nar
dine. CL. hem,
Satis ſanus es, aut ſobrius? tu quidem illum
prodis.
Nam qui ille poterit eſſe in tuto? dic mihi.
SY. Huic equidem conſilio palmam do: hic m
gnifice efferò, (tæ a
Qui vim tantam in me, & poteſtatem habean
Vera edicendo, vt eos ambos fallam: vt cum
ſenex,
Veſter noſtro, iſtam eſſe amicam gnati, non
tamen.
CL. At enim ſpem iſtoc pacto rurſum nupt
omnem eripis.

dum amicam hanc meam eſſe credet, non
mittet filiam.
taſſe quid me fiat paruipendis, dum illi con-
s. (larier?
l(malum) me eandem cenſes velle id aſſimu-
ſt dies, dum argentum eripio, pax, nihil
lius.
ntum ſat habes? quid tum quæſo, ſi hoc pa-
eſciuerit?
id ſi redeo ad illos, qui aiunt, Quid ſi nunc
im ruat?
tuo quid agam. SY. metuis? quaſi non ea po-
s ſit tua,
elis in tempore vt te exoluas: rem facias palã.
ge, age, traducatur Bacchis. SYR. optume ipſa
foras.

a mihi res poſthac.] *Nimia Cliniæ lætitia expri-
ur de recognita Antiphila. qua perditus, vix poteſt
ì Syro, vt Clitiphoni ſuccurrat.* AEgritudinem
.] *Tale & illud, Deorum vitam adepti ſumus.* De-
patri.] *Plus dedere hoc loco, quàm obſequi. dede-
le patri, quemadmodum in hoſtium poteſtatem ho-
edunt. In Andria, Tibi pater me dedo, quaſi qui
ntraria, & deditio in hoſte fieri ſolet.* Frugalior.]
antior ſi frugalis non extat, vnde deſcendat, vide
mi Syre.] *à blandimento incipit, vt faciunt qui
am ſperatum conſequuti ſunt.* Quid ni?] *Quid
lierim.* Meapte.] *Cum ablatiuo* παρέλκον *addi-
t noſtrapte. Cato tamen poſuit mihipte, pro mihi*
ignam quouis honore.] *Amica etſi impudica
mmodo amatori placeat, ab eo commendatur a-
um impellente.* Da te.] *Duæ partes orationis: Dare
d repetas: Dedere eſt ad perpetuum. Damus & ami-
limus tantum hoſtibus.* Nam amici.] *Iuſta petitio:
rendum eſt amico, ne quid illi incommodi accidat.
.] Plus gratiæ habet, quam ſi dixiſſet Clitiphonis. Et
:, animi eſt: Amator verò, corporis. Et amator eſt ad
:. Amicus qui perpetuo amat.* Ne quid de amica.]
πταις. O Iupiter.] *Exclamatio terribilis penè
io gaudio deſipientis.* Nubet mihi.] *Hinc omnis*

lætitia dependet. Interloquere.] *Hoc loco inter no get, quemadmodum in verbo intercipit, interbibit. tem interloqui, impedire, & interpellare loquentem* me.] *Id eſt, tolera. Tolerandus eſt, qui ex amore deſipi amor deus eſt, & non voluntas. cogit enim hominem quod vult.* Hercle vero.] *Vero vt plurimum ironi uenit. Verg. Egregiam verò laudem, & ſpolia ampla tis. Sane & Vero, pronunciandi adiumenta, in ver gationem habent, licet cōfeſſionem afferre credantur* nō ages.] *id eſt, audies, in Andr. Hoccine agis?* Inq *Verbum hoc vim interdum maximam habet ad ad tionem.* Videndum.] *Et videndum eſt, & vide, ma greſſu... dicuntur. & Inquam vtimur nonnunqu petitione ... prædictorum.* Noſter.] *Cum ſtomacho.* duxeris.] *Recte abduxeris: nam abducitur propri alienum.* Quo ore.] *Sic dicimus, quādo aliquid pu committimus.* Appellabo.] *Sic duxero Bacchidem.* imo.] *Cautus ſeruus ea admonet, quæ non erant a nuptiis.* Bonam atque iuſtam.] *ἀγωνικῶς legendi* celet ſenem veſtrum.] *Dicimus enim, celo tibi hac & celo te hac re, intelligendum: celet ſenem de Ba* Prodis.] *Prodere proprie ad parentes refertur, ſe nunquam ad eum cui res alterius demandata eſt, & conſilio* * *aliter regitur.* Meam eſſe credet.] *Nece Chremes Bacchidem gnati amicam non crediderit, eſſe crediderit.* Committet.] *Bene de filia commi xit: quia proprie magna committimus, & ea ſecundu natum, quæ ſalutem in dubio habent.* Quid ma *Malum interiectio eſt iraſcentis.* Vnus eſt dies.] *tempus pro ratione. non vult Chremetem diu creder chidem Cliniæ eſſe amicam.* Pax. *Aduerbium comic ſignificat tantum* Si nunc cœlum ruat?] *Verbum tum in eos qui ſubtimidi in re peragenda, ſemper di lent, quid ſi hoc vel illud accideret?* Age age.] *V ſentientis, & qui victus eſt rationibus callidi ſeru* ptume exit.] *παρασκευὴ eſt alterius ſcenæ.*

* al. alter.

ACTVS IV. SCENA IV

Iambici quadrati catalectici. vnus hypercatale

B

HIS. CLINIA. SYRVS. DROMO, PHRYGIA *ancilla.*

pol.proterue me Syri promiſſa huc induxe-
nt.
minas,quas mihi dare pollicitus eſt:quod ſi
nc
eperit,ſæpe obſecrans me vt veniam, fruſtrà
:t. (te
venturam dixero,& conſtituero:cum is cer-
:iarit,Clitipho cum ſpe pendebit animi.
ım,ac non veniam.Syrus mihi tergo pœnas
et.
Satis ſcite promittit tibi. SY. atqui tu hanc
i credis?
iſi caueo.BA.dormiunt: ego pol iſtos com-
ebo.
rygia, audiſtin' homo iſte modo quam vil-
demonſtrauit
i? PH.audiui.BA. proxumam eſſe huic fundo
exteram? PH.memini.
rriculo percurre. apud eum miles Dionyſia
t.
inceptat? B. dic me hic oppido eſſe inuitam,
e aſſeruari:
aliquo pacto verba his me daturam eſſe, &
uram,
j hercle:Bacchis mane mane, quò mittis iſt-
quæſo?
aneat. BA. abi. SY. quin eſt paratum argen-
BA.quin ego maneo.
ui iam dabitur.BA.vt lubet,num ego inſto? S.
n' quid ſodes?
id? SY.tranſeundum eſt nunc tibi ad Menede-
a,& tua pompa
lucenda eſt.BA.quam rem agis, ſcelus? SY. e-
e? argentum cudo,
ibi dem. BA.dignam me putas,quam illudas?
on eſt temere. (tibi reddo.
ímne tecum hic res mihi eſt? SY.minime, tuũ

BA. Eatur. SY. ſequere hac, heus Dromo. DR.
me volt? SY. Syrus. DR. quid eſt rei?
S. Ancillas omneis Bacchidis traduce huc propere.
DR. Quamobrem? S. ne quæras: & ferant quæ huc attulerunt:
Sperabit ſumptum ſibi ſenex leuatum eſſe abitu.
Næ ille haud ſcit hoc paulum lucri, qua damni apportet.
Tu neſcis quod ſcis Dromo, ſi ſapies. DR. dices.

SAtis pol proterue.] *Reſtat ad fallaciam & a quendum argentum, vt Bacchis irata à Syro p & ad Menedemum tranſeat.* Satis pol.] *Meretr queſtio exprimitur, cuius tota indignatio depende tradita pecunia.* Huc induxerunt.] *Inducitur cum verbis alterius decipitur.* In Andria.] *Vide inducas.* Promiſſa.] *Cicero, Promiſſa tua memori Aliter accipitur, cum dicimus promiſſa barba. n mittere, eſt polliceri: & ad magnitudinem nutrir tus, Capillum promittam.*

Pollicitus.] *Pollicemur magis ſponte: Promitt gati.* Promiſſa.] *Dicitur promiſſum & promiſſio. ſio & pollicitatio eandem vim habent. ſed pollicit toris aſſeuerationis eſt.* Vt veniam, fruſtra veni *chra permutatio eiuſdem verbi per tempora, quæ iratis.* Spe pendebit animi.] *Quod eſt corpori ciatũ animi tranſtulit. Supra viſum eſt quam tor amãtes in amicarũ expectatione.* Ac nõ veniã.] *retricis calliditas exprimitur. Iã cogitauit quẽadn rus videatur apud Clitiphonẽ vanus & mendax, e illo verberetur.* Mihi.] *In meã vltionẽ. Verg. Poſt ſimili pœna commiſſa luetis.* Pendet pœnas.] *T Verg. Tum pendere pœnas Cecropide iuſſi.* Satis ſc *cum riſu pronunciandum. Scite, pulchre. In Andr puer.* Promittit.] *Scilicet venturam.* Hanc *Hanc, & ad contemptum, & ad odium di bent enim iſta pronomina quandam emphaſin.* commouebo.] *Bene iſtos, quaſi odioſos. In*

te iſto. Ver. Aut quid petis iſtis? Hæc enim prono-nentis ſunt, odiumq́; monſtrantis. Dormiunt.] *nt & negligentes.* Mea Phrygia.] *Hoc eſt pro-eretricis vltro excludere amantem, & alium re-l ad ali im ſe cōferre.* Phrygia.] *Nomen à regione, bia, Andria, Samia* Quam villam.] *Villa domus quo ruſtici res vehunt, & euehunt. Verg. Et iam rocul villarum culmina fumant. Vterer Varronis o ex primo de re ruſtica ad Fundaniam, niſi no-*.Ad dexteram.] *Inducit memorem meretricem, im, vbi ſit, & quid agat amans. nam huiuſcemodi nil aliud agunt, nil aliud curant, quam quomo-d ab amantibus extorqueant.* Curriculo.] *Hoc rbium, aliàs nomen.* Apud eum miles.] *Hic eſt perius Syrus: Nam miſerum quendam offendi ibi ius noctem orantem, hæc arte tractabat virum.* Dionyſia.] *Aliter agitat accipitur, quum dici-at conuiuia & Dionyſia: & aliter quum dicimus, tia. Iuuenalis, Hæc ego non agitem?* Quid ince-*Tanquam de magno facinore dixit: nam inceptare re magnorum eſt facinorum.* Seruari.] *Cuſtodi-lius ſuſpicioſe obſeruari. vt illud Verg. Quod ſu-li menſes & ſydera ſerua.* Mane mane.] *Hæc ſin-ba ſi diligenter notes, Syri magnam trepidationem ideo ſtatim de argento mentionem fecit, in quo lis ndebat inter Syrum & Bacchidem.* Quin.] *Pro loco ponitur.* Quin.] *Repetit Bacchis Syri verbum, ſt iratorum.* Num ego inſto?] *Fingit ſe non ma-curare vt habeat argentum: quemadmodum fa-qui defeſſi ſunt diu petendo aliquid.* Sodes.] *tis aduerbium.* Quam rē agis ſcelus?] *In And. llic ſcelus. Et ad intellectū, non ad verba redigitur. ſcelus ſceleſtus intelligitur. & plus dixit quàm ſce-, Tu nihil niſi ſapiētia es. Mart. Non vitioſus homo ſed vitium.* Eo.] *Ridicule additum: vt ſit Eo, loci um.* Argentum cudo.] *Ioculariter dixit. Cuditur cunia dum imprimitur.* Quam illudas?] *In And. vobis videmur eſſe idoneæ, in quib. ſic illudatis? Il-te, ſeptimo caſu: & illudo te accuſatiuo dicimus. quoq; illudo te & tibi.* Non eſt temere.] *Sic di-*

cimus

citur quando aliquid fit non ſine magna ratione.] *hac re, vt ad Menedemum traducar. & eſt cum in tione legendum, ita vt neget non veniſſe ea gratia. Cito flectitur, & quia mulier, & meretrix, quæ minimo lucello.* Quamobrem.] *Vtpote tardiuſc intelligit Syri conſilium. de eo ſuperius : Ille Clini tardiuſculus.* Damnum.] *Damnum rei eſt: Mal hominis. Perſoluet Chremes argentum ex fallac quod erit maius damnum, quàm ſi permanſiſſet n* Tu neſcis quod ſcis Dromo.] *In Eunucho, Tu pis, quod ſcis neſcis. Non poſſumus neſcire quod ſc ita vt concordia diſcors. Vergilius, ſequiturq; ſeq* Neſcis.] *Hoc eſt quod dicitur. Quod ſcis neſcis, biale eſt, & multum apud dialecticos tractatum & non facio, & amicus ſum & non ſum, & audi audio, & cætera huiuſmodi.*

ACTVS IV. SCENA V.

Senarius, vnus quadratus.

CHREMES. SYRVS.

ITa me dij amabunt, vt nunc Menedemi vi
Miſeret me, tantum deueniſſe ad eum mali
Illanccine mulierem alere cum illa familia?
Etſi ſcio, hoſce aliquot dies non ſentiet,
Ita magno deſiderio fuit ei filius.
Verum vbi videbit tantos ſibi ſumptus dom
Quadratus. Quotidianos fieri, nec fieri modum,
Optabit rurſum vt abeat ab ſe filius. Syrum
Senarij. Eccum. SY. ceſſo hunc adoriri? CH. Syre. SY. quid eſt?
SY. Te ipſum mihi iamdudum exoptabam c
CH. Videre egiſſe iam neſcio quid cum ſen
SY. De illo quod dudum? dictum ac factum
CH. Bonáne fide? SY. bona hercle. CH. n ſum pati
Quin tibi caput demulceam, accede huc Syr
Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac luben
SY. At ſi ſcias quàm ſcite in mentem venerit.
CH. Vah, gloriare eueniſſe ex ſententia?
S. Non hercle verò, verum dico. CH. dic qui

:litiphonis eſſe amicam hanc Bacchidem
ıo dixit Clinia, & ea gratia
duxiſſe, ne tu id perſentiſceres.
:. s. dic ſodes. c h. nimium inquam. s. imò
:.
ı auſculta quod ſupereſt fallaciæ.
licet tuam vidiſſe filiam:
complacitam formam, poſtquam aſpe-

:upere vxorem. c h. modo quæ inuentá
eam.
:m iubebit poſci. c h. quamobrem iſtuc * al. Equidē.

ſus nihil intelligo. s. vah, tardus es.
ſſe. s y. argentum dabitur ei ad nuptias,
que veſtem, quî, tenésne? c h. compareť?
um. c h. at illi ego neque do, neque de-
:o.
uamobrem? c h. quamobrem? me rogas?
ı fugitiuo dabo? s y. vt lubet.
perpetuo dicebam vt illam illi dares,
ſimulares. c h. non mea eſt ſimulatio.
c tua miſceto, ne me admiſceas.
daturus non ſim, vt ei deſpondeam?
bam. c. minime. s y. ſcite poterat fieri.
c, quia dudum tu tantopere iuſſeras,
c h. credo. s y. cæterū equidē iſtuc Chreme
n: que facio. c h. atqui tum maximè
lare operam vt fiat, verum alia via.
uæratur aliud, ſed illud quod tibi
gento, quod iſta debet Bacchidi, id nun c
dum eſt illi: neque tu ſcilicet
confugies: quid mea? num mihi datum eſt?
i? num illa oppignorare filiam
: inuito potuit? verum illud Chreme
is ſummum ſæpe ſumma *malicia eſt. *al. iniuria.
l faciam. s. imò, aliis ſi licet, tibi non licet:
: in lauta, & bene aucta parte putant.
n egomet iam ad eam deferam. s y. imò,

lube

Iube potius. CH. quamobrem? S. quia enim i
ſuſpicio eſt
Tranſlata amoris. CH. quid tum? SY. quia vi
Magis veriſimile id eſſe, cum hic illi dabit:
Et ſimul efficiam facilius ego quod volo:
Ipſe adeò adeſt, abi, effer argentum. CH. eff

ITa me dij amabunt.] *Hic eſt tranſacta Syri, & tandem extorquetur argentum: & idem eſt qui fuit in prima comœdiæ parte. miſeretur enim demi & eius vicem dolet, credens Bacchidem ami niæ eſſe.* Tantum mali.] *Magis propriè dixiſſe niſi ad ægritudinem animi referas.* Illancine rem?] *Hoc eſt, quod ſupra dixi, iſta pronomina aff temptum & odium.* Cum illa familia.] *Cum dixit, id quod ſuperius facete Syrus pompam ap* Ita magno deſiderio.] *Vix in primis explebile rium illius rei eſt quam diu optauimus: ſed eius p dies paulatim nos ſatietas capit.* Nec fieri m *Quod plus eſt, & ad prodigalitatem accedit.* Ecc *Andria, Atque eccum video. Superius dixi eccum reſolui per aduerbia, non per nomina. ſed tamen ſi Donatum, eccum, quaſi ecce eum, veteres dixer cum, ellum: quòd apertius ſignificat ecce eum, ec* Ceſſo hunc adoriri.] *Quaſi de improuiſo allo gredi. In And. Hic ſi me imparatum nunc in ver. adortus eſſet. Adoriri dicitur, qui ex inſidiis repen dit, dictum ab eo, quod corpora aggredientium e ſubito, atque increſcant.* Hem.] *Interiectio læti, turbati.* Te mihi ipſum iamdudum.] *Lauren la, vir omnium noſtræ ætatis eruditiſſimus, dici & iamdudum de paruo tempore dici, vnius hor mihi eræ, aut duarum horarum, vel ad ſummum ſed Donatus illud Terentianum exponēs: Iamduc tem inter* * *nos factæ lites: ſic inquit, Quia iamdu finitæ moræ eſt, addidit ætatem, vt oſtendat multu temporis: & factum eſt, Iamdudum ætatem, pr quo tempore. Lucilius, Vt multum menſeſque die tamen ætatem. Aetatem, diu longinquoque te prolixo vt eſt ætas, & quæ ſequuntur.* Videre

* al. eos.

hoc ex verbis Syri à quo exoptaretur: credebat e-x.ſe à ſeruo non optari, niſi gratia fallaciæ in Me-n. Acfactum reddidi.] *Secure & cum magna pronunciat: & plus eſt quàm ſi diceret feci.* Ca-ulceam.] *Magni blandimenti ſignum, quod fit, n re optata domino ſeruus ex ſententia obſequi-*i aliquid.] *Non dicit quid: vt eum lætiorem red-ſpe magni boni detineat.* Hercle vero.] *Aduer-confirmatiua.* Non hercle vero, verum dico.] *gloriari, & ſe veridicum fatetur: vt hi qui re ma-cta fingunt ſe non gloriari: vt ſint maioris fidei itatis.* Tui Clitiphonis.] *Hoc eſt, quod ſuperius Qui vim tantam in me & poteſtatem habeam ıtiæ, vera dicendo, vt eos ambos fallam. Inferius non credet Menedemo Bacchidem Clitiphonis eſ-*. Imò ſic ſatis.] *Sic dixit, vt qui ſuſpicaretur à dictum nimium inquam, non ſerio, ſed ioco.* idiſſe filiam.] *Neq; hoc Menedemo crediturus es, dum dicet inferius: Et illum aiunt velle vxo-*ebit poſci.] *Id eſt, peti. Petimus aliquid preca-imus imperioſe: Poſtulamus iure.* Prorſus nihil .] *Prorſus, pro eo quod eſt omnino. Sunt qui con-m velint. Vel prorſus, certe, recte, vere: & dici-porro verſus. nam prorſum, & porro verſum, id erſum. Hinc & proſa oratio, quam non inflexit.* Vah.] *Interiectio mirantis, & hoc cum geſtu & leuiori perſonæ congrue dictum.* Argentum] *Scilicet à Menedemo. inferius Chremes non im-rborum Syri, Menedemo dicet, Et illum aiunt rem: vt quum deſponderim, des qui aurum, & tque alia quæ opus ſunt comparet.* Qui.] *Pro* ſpondeo.] *Propriè dixit. Spondet pater puellæ: t pater adoleſcentis. In Andria, Placuit, deſpon-*iuo dabo?] *A conditione perſonæ Cliniam vi-nam fugitiui proprie ſerui, vnde in edicto Aedi-ulium titulus eſt ſeruorum fugitiuorum, Si tiuus, erroue ſit, noxáue ſolutus non ſit.* Non e-tuo.] *Vergilius, Connubio iungam ſtabili, pro-e dicabo. Illa datur perpetuo, quæ omnes annos to exigit.* Tua miſceto.] *Verba probi viri qui non vult*

non vult adhærere conſilio alterius in re non pr Cui daturus non ſum.] *Argumentum ab æqu æquum, non leges ipſæ concedunt, vt quis pater fil. cui ſpondeat, deinde deneget.* Iſtuc Chreme.] *I probabili vult inire opinionem optimi ſerui, qu no bona fide morem gerat, & pro viribus obſe.* Fiat, quæratur aliud.] *Aſtute & callide, in omn ſentitur hero: quia iam lenibus verbis extorqu gentum.* Eò nunc confugies.] *Id eſt, ad ratio ſtatim callide ſubiicit. magna vis eſt perſuaſioni niam non prius amouemus ea quæ is reſpondere aliquid petimus.* Me inuito potuit?] *Hæc pro te eſſent, & iure non teneretur reddere id argen.* lauta.] *Non decet eum qui lautæ vitæ ſit & dæ, in omnibus iuris rigorem obſeruare. nam qu guem ius ſeruant, aſperi, difficiles, & tenaces m dentur.* Egomet.] *Senex gloriæ cupidus adeò verbis Syri, vt ad meretricem cum argento feſti piat.* Simul conficiam.] *Hoc loco pro efficiam quo ſæpius in hac ſignificatione Cicero vtitur. ab feɛtum, proprie verbum conuenit gladiatoribus grauiſſimis vulneribus occubuerunt. Cicero in Ca Gladiatori illi confecto & ſaucio.*

ACTVS IV. SCENA V

CLITIPHO. SYRVS.

Senarij.

NVlla eſt tam facilis res, quin difficilis ſiet,
Quam inuitus facias: vel me hæc deamb
Quàm non laborioſa, ad languorem dedit.
Nec quicquam magis nunc metuo quàm ne
Miſer aliquo extrudar hinc, ne accedam :
chidem.
Vt te omnes equidem dij, deæque quantum
Cum iſtoc inuento, cúmque incepto perdui
Huiuſmodi mihi res ſemper comminiſcere,
Vbi me excarnifices. SY. i tu hinc quo dign
Quàm penè tua me perdidit proteruitas.
CL. Vellem hercle factum: ita meritus. SY. m
quo modo?

iſtuc ex te prius audiſſe gaudeo,
argentum haberes, quod daturus iam fui.
uid igitur tibi vis dicam? abijſti, mihi
m adduxti, quam non liceat tangere?
non ſum iratus: ſed ſcin' vbi nunc ſit tibi
cchis? CL. apud nos. SY. non. CL. vbi igitur?
apud Cliniam.
ij. S. bono animo es: iam argentum ad eam
'es,
:i pollicitus. C. garris: vnde id? S. à tuo patre.
dis fortaſſe me. S. ipſa re experibere.
ego fortunatus homo ſum: deamo te Syre.
cauſa id fiat, obſecundato in loco.
er egreditur: caue quicquam admiratus ſies.
imperabit, facito: loquitor paucula.

Apud redũdat in metro.

eſt tam facilis res.] *Hic exprimitur amantis antia, qui ob nimium amorem Syro in re ſua idehinc paulo momento illum demulcet.* Quin.] *d non.* Difficilis.] *Huic illud contrarium: Nihil homini volenti.* Vel me hæc. *Vel modo non eſt ua coniunctio, ſed pro etiam poſita, vt apud Verg. mo miſeranda manus.* Hæc deambulatio.] *Quæ non laborioſa. nam deambulatio homini potius em quam laborem affert.* Vt te omnes quidem *rouidens adoleſcens non conſiderat quid à Syro in n peractum ſit, ſed omnia ad voluptatem ſuam* ſtoc inuento.] *Cum contemptu atque odio hæc antur* Tuo iſtoc inuento, cumque incepto.] *magno facinore. nam inceptum, & inceptare, & magnorum eſt facinorum.* Perduint.] *Et anti- & Plautinum.* Comminiſcere.] *Pro commi- id eſt, fingis. hinc commentum, alibi, Atque ipſis nentum placet.* Excarnifices.] *Terribiliter excar- xit, id eſt, excrucies. Excarnificare deductum eſt à Carnifex eſt, qui carnes ex homine facit. nam ca- ſt, eò quod careat anima. & caro proprie dicitur m. Verg. Et corpora luce carentum. vel caro ſic tſi cado. Verg. Belloque caduci Dardanidæ, quod cet ſine anima ſit, & cadat.* I tu hinc.] *Et hic clamat: quod iam extorſerit argentum.* Proter-

uitas.] *Importunitas, vel petulãtia. Proteruitas, l*
quædam contumelia: Procacitas, maior: Petulãtia, n
Ita merit⁹.] *Meretur quis & bonũ & malũ, & m*
promereri eſt præſtare beneficium. Vergil. Quique
mores alios fecere merendo. Et idem, Nunquam
negabo Promeritam. Ex te prius audiuiſſe nega
fingimus, quando ſumus collaturi beneficium in
& quicquam audimus quod non placet, nec tamen
fenſos reddat. Non liceat tangere.] *Nimius eſt*
adoleſcente cum videat amicam, nec tamen tang
cultas datur. Iam non ſum iratus.] *Non poteſ*
mia lætitia diutius retinere quod fecerit. Iratus.
eſt ex cauſa: Iracundus ex moribus. Scin' vbi nu
Hæc interrogatio gaudentis eſt, & cui omnia ex
ceſſerint. Perij.] *Hæc vox eſt amantis, aliquid m*
cantis. Iam argentum.] *Iam, nimiam velocitatem*
cat. Deferes.] *In alia ſignificatione accipitur ill*
piadis ad Alexandrum, Amabo, inquit, mi fili
neque deferas me. Hinc delator. Garris.] *Tanq*
vnde garrulus. Et garrire is dicitur, qui inani
tur. Experibere.] *Antiquum eſt: nos dicimus*
Iuuen. Experiar concedatur in illis, &c. Næ ege
eſt, valde. Deamo te Syre.] *Id eſt, valde amo.*
auget, aliàs diminuit Qua cauſa id fiat.] *Vt*
habeamus quod ad Bacchidem deferas. Obſecu
loco.] *Obſecundare eſt omnia ad alterius nutu*
Loquitor paucula.] *Paucula dixit, non pauca:*
iorem vim admonitio iſta habitura eſt. nam pa
ram patre loquitur Clitipho.

ACTVS IV. SCENA V

CHREMES. CLITIPHO. SYR

VBi Clitipho nunc eſt? SY. eccum me, in
eccum hic tibi.
CH. Quid rei eſſet, dixti huic? SY. dixi pler
innia.
CH. Cape hoc argentum, ac defer. SY. hei,
lapis?
Quin accipis? CLI. cedo ſanè. SY. ſequere
Tu hic nos dum eximus interea oppenber

ihil eſt, illic quod moremur diutius.
nas quidem iam decem habet à me filia;
ro alimentis eſſe nunc duco datas:
rnamentis conſequentur alteræ.
hæc talenta dotis apposcent duo.
multa iniuſta, ac praua fiunt moribus?
nc relictis omnibus, inueniundus eſt
, labore inuenta mea cui dem bona.

litipho nunc eſt?] *Egreditur Chremes cum ar-* . Eccum me, inque.] *Syrus ſubijcit verba Cliti-* *æ patri reſpondeat.* Inque.] *Raro alibi præter in-* *inquit reperies. Inque, id eſt, dic.* Pleraque o- *Hic adiectio in primo poſita eſt loco. Adiectiones ve-* *prima parte orationis, aut in vltima adyciuntur.* *Pleraque, ex abundantia poſitum eſt. Omnia, ne-* *additum in vltimo, ſicut interea loci, interibi.* as lapis?] *Hoc dictum in ignauum: Illa vero, cau-* *s, aſinus, in ſtultum.* Quin.] *Pro cur non.* Op- e.] *Antiquum eſt, ſicut experibere.* Minas qui- *nducitur tenax ſenex circa rem ſollicitus, qui con-* *r de damno quod illi acciderat de inuẽta filiâ.* Pro is.] *Nam crediderat anũ illam oppignoraſſe filiã* . Alteræ.] *Id eſt, totidem.* Porrò.] *Modo aduer-* *nis: alias temporis.* Hæc apposcent.] *Hæc plura-* *Hæ. In Eunucho, Continuo hæc adornant vt lauet.* *nione, Hęc illæ erant itiones.* Talenta duo.] *In* *bus dicet, Duo talenta pro re noſtra ego decreui* Relictis omnibus] *Poſitis omnibus aliis nego-* ore inuenta.] *Proprie parta.*

TVS IV. SCENA VIII.

MENEDEMVS. CHREMES.

o omnium nunc me fortunatiſſimum — Senarij.
tum puto eſſe gnate, cum te intellego
cere. CH. Vt errat? M. te ipſum quærebam
me:
uod in te eſt, filium, & me, & familiam.
do, quid vis faciam? ME. inueniſti hodie
n.

CH. Quid tum? ME. hanc ſibi vxorem da
Clinia.
CH. Quæſo quid tu hominis es? ME. quid? C.
oblitus
Inter nos quid ſit dictum de fallacia,
Vt ea via abs te argentum auferretur? ME. ſci
CH. Ea res nunc agitur ipſa. ME. quid dixti C
CH.* Erraui: ſic res acta eſt. ME. quanta ſpe d
CH. Imò hæc, quæ nunc apud te eſt, Clitiph
Amica. ME. ita aiunt. CH. & tu credis? ME. or
C. Et illũ aiunt velle vxorem, vt cum deſpon
Des qui aurum, ac veſtem, atque alia, qu
ſunt, comparet.
ME. Id eſt profecto: id amicæ dabitur. CH. ſci
Daturum. ME. vah, fruſtra igitur gauiſus mi
Quiduis tamen iam malo, quàm hunc amitt
Quid nunc renunciem abs te reſponſum Ch
Ne ſentiat me ſenſiſſe, atq; ægrè ferat?
CH. Aegrè? nimium illi Menedeme indulges
Inceptum eſt: perfice hoc mihi perpetuo Cl
CH. Dic conueniſſe, egiſſe te de nuptiis.
ME. Dicã: quid deinde? CH. me facturũ eſſe
Generum placere: poſtremo etiam ſi voles,
Deſponſam quoq; eſſe dicito. ME. hẽ iſtuc
CH. Tanto ocyus te vt poſcat, & tu id quod
Quàm ocyſſime vt des. M. cupio. C. ne tu pro
(Vt iſtam rem video) iſtius obſaturabere:
Sed hæc ita vt ſunt, cautim & paulatim dabi
Si ſapies. ME. faciã. CH. abi intro, vide quid
Ego domi ero, ſi quid me voles. ME. ſane vo
Nam te ſciente faciam quicquid egero.

Erraui, prima ſyllaba pertinet ad verſum præcedentem.

MVlto omnium me nunc.] *Hic eſt iucunda erroris ſenis de verbis Syri, qui Menedem decipi, dum ipſe decipitur.* Vt errat.] *Verg Vt vid* Filium.] *Filium prius nominauit, in quo omnis tris erat.* Quæſo.] *Modo obiurgatorium eſt.* Q minis eſt?] *In Eunucho, Quid iſtuc inquam o Scire nos conuenit, cum recto caſu profertur in tuo, non eſſe contumelioſum: vt ſi dicas, Quis hic Si autem in obliquo, contemptum ſignificari: vt,*

nis? quid mulieris? quid ornatus? Ea res nunc a-ſa.] *Et ex hoc credit eos inter ſe finxiſſe Cliniam a-ntiphilam.* Sic res acta eſt.] *Vt decipiaris. Et hæc cum contemptu interrogat. nam & hoc fictum eſſe* :a aiunt.] *Ita aiunt, de re dicimus, quam volumus* *im.* Id eſt profecto.] *Fingit ſe credere amico quem ognouerat.* Gauiſus.] *Bene de filio gauiſus dixit, udemus propriis: gratulamur alienis.* Miſer.] *Mi-:ui animæ miſeria eſt.* Amittere.] *Pro dimittere, ıtiquo.* Aegrè.] *Sic diſtingue, vt Chremes hanc vo-nedemi ſubrideat: quippe quod filius non ſit vlla in ıdus.* Indulges.] *Nullum magis proprium verbum e potuiſſet de patre, qui omnia filio permittit.* In-ı.] *Nam quod ſemel inceptum eſt, non poteſt facile* Deſpōſam.] *Et hoc eſt quod Cliniæ magis placitu-* .Hem.] *Modo interiectio lætantis, aliàs iraſcentis.* ocyus.] *Quia ſi acceperit filius deſponſatam An-n, quamprimum expoſcet argentum ad ornamen-enda.* Næ.] *Pro valde: & hoc proprie Terentianum* pediem.] *Temporis aduerbium, & ſignificat Ci-* ſaturabere.] *Id eſt nimiam de filio capies ſatieta-uod eſt corporis, ad animum tranſtulit, & ſic plus bo intulit, quàm ſi inueniſſet proprium verbum.* ent.] *Tanquam iure, quia iure aliquid poſtula-* e ſciente.] *Recte ſciente. nam ſciens eſt, qui alicuius rem cognoſcit. Prudens, qui intelligentia ſua ali-ntit. ergo ſciens eſt per alios.*

ACTVS V. SCENA I.

chaici quadrati catalectici, & ſenarij iambici.

MENEDEMVS. CHREMES.

ı me non tam aſtutum, neque ita perſpicacem eſſe, * id ſcio. — al. certo ſcio, tunc eſſet Iamb.
ic adiutor meus, & monitor, & præmonſtra-Chremes,
nihi præſtat. in me quiduis harum rerum con-nit,
ſunt dicta in ſtultum, caudex, ſtipes, aſinus, ımbeus.

In illum nihil poteſt : nam exuperat eius ſ
hæc omnia.
CH. Ohe, iam deſine deos vxor gratulando
dere, (nio i
Tuam eſſe inuentam gnatam : niſi illos ex tu
Vt nihil credas intelligere, niſi idem dicti
centies.
Sed quid interim illic iamdudum gnatus ceſſ
Syro?
ME. Quos ais homines Chreme ceſſare? CH.
Menedeme aduenis?
Dic mihi, Cliniæ quæ dixi nunciaſtíne? ME.
CH. Quid ait? ME. gaudere adeò occepit, q
cupiunt nuptias.
CH. Ha ha hæ. ME. quid riſiſti? C. ſerui ve
mentem Syri (fingit
Calliditates. M. itáne? C. vultus quoque ho
ME. Gnatus quod ſe aſſimulat lætum, id dic
id. ME. idem iſtuc mihi
Venit in mentem. CH. veterator. ME. magis, ſ
noris putes
Ita rem eſſe. CH. ain' tu? ME. quin tu auſcul
mane, hoc prius ſcire expeto
Quid perdideris: nam vbi deſponſam nũciaſ
Continuo injeciſſe verba tibi Dromonem, ſ
Sponſæ veſtem, aurum, ancillas, opus eſſe
tum vt dares.
ME. Non. CH. Quid non? ME. non inquam. C
ipſe gnatus? ME. nihil prorſus Chreme.
Magis vnum etiam inſtare, vt hodie confic
nuptiæ.
CH. Mira narras: quid Syrus meus? ne is
quicquam? ME. nihil.
Iamb. tetrã. acatal. CH. Quamobrem? ME. neſcio equidem; ſe
ror, qui alia tam plane ſcias:
Sed ille tuum quoq; Syrus idem mire finxit fi
Vt ne paululum quidem ſuboleat eſſe amica
Cliniæ.
CH. Quid ais? M. mitto iam oſculari, atque
xarand nihil puto.

C

id eſt, quod amplius ſimuletur? ME. vah. CH.
eſt? ME. audi modo:
hi vicinis conclaue in ædibus quoddam
:
intro latus lectus, veſtimentis ſtratus eſt.
id poſtquam hoc eſt factum? ME. dictum, fa-
: huc abiit Clitipho.
as? M ſolus. C. timeo. ME. Bacchis conſecuta
ico.
a? ME. ſola. CH. perij. ME. vbi abiere intro, o-
ere oſtium. CH. hem,
æc fieri videbat? ME. quid ni? mecum vnà
l.
ij eſt amica Bacchis Menedeme, occidi. Iamb. ſenarij.
uamobrem? CH. decem dierum vix mihi eſt
ilia.
id? iſtuc times, quod ille operam amico
uo? (eſt?
ò quod amicæ. M. ſi dat. C. an dubium id tibi
uam animo tam cōmuni eſſe aut leni putas,
: vidente amicam patiatur ſuam. ME. ha
æ.
i, quo verba facilius dentur mihi.
rides? merito mihi nunc ego ſuccenſeo:
res dedêre, vbi poſſem perſentiſcere,
ſem lapis, quæ vidi? væ miſero mihi,
illud haud inultum, ſi viuo, ferent:
am. ME. Non tu te cohibes? non te reſpicis?
ibi ego exempli ſatis ſum? CH. præ iracundia
deme, non ſum apud me. ME. Téne iſtuc
ui?
e id flagitium eſt, te aliis conſilium dare,
ſapere, tibi non poſſe auxiliarier?
Quid faciam? ME. id quod me feciſſe aiebas
rum:
e eſſe patrem ſentiat, fac vt audeat
credere omnia, abs te petere & poſcere,
uam aliam quærat copiam, ac te deſerat.
mò abeat potius multo quouis gentium,
m hic per flagitium ad inopiã redigat patrem.

Nam ſi illi pergam ſuppeditare ſumptibus
Menedeme, mihi illæc vere ad raſtros res redit
ME. Quot incommoditates hac re accipies
caues?
Difficilem oſtendis te eſſe, & ignoſces tamen
Poſt, & id ingratum. C. ah, neſcis quam dolea
vt lubet,
Quid hoc quod rogo, vt illa nubat noſtro? niſi
Quod mauis. CH. imò & gener, & affines plac
ME. Quid dotis dicam te dixiſſe filio?
Quid obticuiſti? CH. dotis? ME. ita dico. CH. al
Chreme,
Ne quid vereare, ſi minus eſt, nihil dos mouet
C. Duo talenta pro re noſtra ego eſſe decreui
Sed ita dictu opus eſt, ſi me vis ſaluum eſſe, &
& filium,
Me mea omnia bona doti dixiſſe illi. M. quar
agis?
CH. Id mirari te ſimulato, & illum rogato ſim
Quamobrem id faciam. ME. quin ego vero q
obrem id facias neſcio.
CH. Egóne? vt eius animum, qui nunc luxu
laſciuia
Diffluit, retūdam, redigam, vt quò ſe vortat n
ME. Quid ais? CH. mitte, ac ſine me in hac re
mihi morem. ME. ſino.
Itáne vis? CH. ita. ME. fiat. CH. age iam vt vxore
cerſat, paret.
Hic, ita vt liberos eſt æquum, dictis confutabi
Sed Syrum. ME. quid eum? CH. egóne? ſi viuo
exornatum dabo,
Adeò depexum, vſq; vt dum viuat, meminerit
per mei.
Qui ſibi me pro ridiculo, ac delectamento put
Non (ita me di ament) auderet hæc facere
mulieri,
Quæ in me fecit.

Troch. quadrati. catal.

Verſus perficitur ſequēti ſcena.

EGo me non tam aſtutum.] *Quia iam ad e properat fabula, fallacia detegitur per Menede*

æ *Antiphila deſponſabitur.* Ego me.] *Vt inſultat* *um alterius ſtulticiam & tarditatem ludibrio ha-* n tam aſtutum.] *Hæc iactationis cuiusdam ſpe-* *ngere ſe non aſtutum, dum videt alterum ſtultio-* iutor.] *Cum riſu hæc pronuncianda: & Adiutor* *n re bona: Impulſor in re mala.* Caudex, ſtipes.] *riose dicuntur in ſtultum & hebetioris ingenij* *n: quemadmodum dum ignauum lapidem appel-* *uamuis tamen idem ſit: ſed hoc plus eſt.* Ohe.] *In-* *eſt, ſatietatem vſque ad faſtidium deſignans.* Ob-:.] *Obtundit, qui ſæpe repetendo aliquid dicit.* Ob-:.] *Eſt tranſlatio à fabris, qui ſæpe repetunt tun-* *liquid malleo, & idem obtundunt & hebetant.* :um Syro.] *Bene ceſſat, tanquam deſidioſus. nam* *eſidioſi, Requieſcunt defeſſi.* ehem Menedeme, ;?] *Sic tanquam expectatus: & Aduentus proprie* *orum, neceſſariorumq; dicitur.* Quaſi qui cu- *In Andria, Ita tum diſcedo ab eo, vt qui ſe neget* *iturum.* Ha ha hæ.] *Vox nimij cachinni, & ac-* *ata Chremeti, qui credebat Menedemum decipi in* *iſſimulare illum petere vxorem.* Itáne?] *Sic lege,* *eludat Chremetem, qui paſſus eſt ſe à ſeruo decipi.*] *Format, ſi triſtes ſunt, lætos reddit. Fingere pro-* *iguli, qui formas ducit ex luto.* Se aſſimulat.] *ad id, Vultus fingit hominum.* Venit in men- *c dicit, quia ſcit ab illo deceptum Chremetem.* Ve-] *Vetus eſt in aſtutia.* Ita rem eſſe.] *Vultuoſe pro-* *dum, quod ſi Chremes ſciret ſe à Syro deceptum,* *m veteratorem appellaret.* Mane.] *Deceptus Chre-* *er percipit verba Menedemi, quæ ipſe loquitur, &* *nprudens eluditur.* Non.] *Ridicula negatio. Illa* *giliana, amara, Non verum Aegonis.* Quid *Cum admiratione repetit Non.* Hodie conſice- nuptiæ.] *Incipiet paulatim detegi fallacia: nam* *eſt Cliniam non falſo velle Antiphilam.* Ne is quam?] *ἀποσιώπησις admirantis. hoc ma-* *quod nec Syrus verba interiecerit ad* Alia tam plane ſcias.] *Pul-* *ſis.* Ille tuus quoq; Sy- Finxit filium.]

Refertur ad id quod Chremes ſupra dixit, Vultus q bon. ... flagit. ſcelus. Suboleat.] *Tra... à ſenſ. randi.* Quid ais?] *Nonnunquam perturbati int ris eſt dicere, quid ais? ſed hoc loco metuentis eſt, terrogantis.* Mitto iam oſculari.] *Color rhetoric* ſculari.] *Hæc eſt quarta amoris linea nam ſunt qu Prima viſus, Secunda loqui, Tertia tactus, Quarta li, Quinta coitus.* Id nihil puto.] *Sic dicimus quan bemus aliquid maius ad confirmandum.* Conclau *Eunucho, Virgo in conclaui ſedet. Eſt autem concl paratior locus in interioribus tectis: vel quod intr loca multa & cuncta clauſa ſint adhærentia in* Sola.] *Hoc magnum argumentum quintæ lineæ, q la cum ſolo fuerit.* Quid ni?] *Quid niſi.* Familia *loco pro re familiari ponitur, vnde in iudicium v lite familiæ Herciſcundæ, id eſt, hæreditatis. Cicer bro de Orat. Idem Herciſcundæ familiæ cauſam ag poſſit.* Operam dat.] *Facete dictum à ſene.* Si da *ſpondendum, & eſt ἔκλειψις, quaſi dicat neſcio.* D id tibi eſt?] *Iam credit Chremes ſe eſſe deceptum.* cam patiatur ſuam. *Subaudi, ſubagitari, & e ſta ἔκλειψις in re turpi. Vergilius, Nouimus &* Quid ni?] *Pro cur non, & hæc verba proprie ſu dentis.* Ni eſſem lapis.] *Superius, Nam ex ape ſtultitia hæc omnia, & plus eſt quam caudex, ſtip pus.* Nam iam.] *ἀποσιώπησις, Verg. Quos ego.* Te loqui?] *Verg. Méne incepto deſiſtere victam?* Ab filium dare.] *Hinc illud Seruij Sulpitij ad Cice Denique noli te obliuiſci Ciceronem eſſe, & eum lis conſueueris præcipere & dare conſilium.* Flagi *Facinus. Flagitium, more militari dicitur res fla hoc eſt increpatione digna. nam flagitare eſt pe inde flamma & flagella quod hæc non ſint ſi tu & crepitu.* Imo abeat.] *Hoc terribiliter ciendum: & verba propriè rigidi & aſperi patris.* uis gentium.] *Gentium, in fine ſuperflua ad ſicut interea loci. dat tamen quandam αὔξησιν ianti.* Si pergam.] *Perſeuerem, aliàs pergere,* Vere ad raſtros.] *Quaſi dicat, Id quod tu M abſentia filij exercebas, hoc eſt, rem ruſticam, ſed*

re cogar. Quot incommoditates.] *Satis commi-
nam hoc nomen leue quiddam ſignificat, vt in Eu-
Imò enimuero infeliciter. nam incõmoda alia ſunt
Parmeno.* Capies.] *Ibi inimicitias caperem. Ca-
porte dicimus, cum id quod in nobis eſt aſſumi-
de capere pro eligere ponitur.* Niſi quid eſt.] *Ho-
tit, quod officium eſt probi & modeſti viri.* Et af-
*Vxoris cognati ſui: Affines, mariti. vnde multi gra-
t. & veluti rami propinquitatis in affinitate &
one diſpoſiti.* Quid obticuiſti?] *Sic dixit, qua-
et Chremetem dicere, quod parua dos videretur:
emus conſilia: reticemus dolores: obticemus quo-
s pudet* Pro re noſtra.] *Tacite rem ſuam exte-*
uam rem agis?] *Hoc eſt quaſi perturbati inter-*
Illum rogitato.] *Pulchra admonitio, vt per-
iat filium.* Diffluit.] *Perſius, diffluis amens.* Quid
Ais dicimus de iis qui vana loquuntur. Fiat.] *Con-
ati aduerſus pertinacem.* Sed Syrum.] ἀποσιώ-
ſcilicet puniam. Dictis.] *Quia liberi verbis ob-
li ſunt: ſerui vero verberibus puniendi.* Adeo
im.] *Hoc verniliter more ſenum iratorum lege, &
e contrarium.* Viduæ mulieri.] *Bene perſonam
m delegit, quæ ludibrio habetur, & quia mulier,
viro orbata,*

ACTVS V. SCENA II.

*aici quadrati catalectici & iambici quadrati a-
catalectici, & fragmentum.*

LITIPHO. MENEDEMVS. CHREMES. SYRVS.

:tandem quæſo Menedeme, vt pater
in breui ſpatio omnem de me eiecerit ani-
m patris.
nam ob facinus? quid ego tantum ſceleris
niſi miſer?
id faciunt. ME. ſcio tibi eſſe hoc grauius mul-
c durius
: verum ego haud minus ægre patior id, qui
cio:

Nec

Nec rationem capio, niſi quod tibi bene e
mo volo.

CL.Hic patrem aſtare aiebas? ME.eccum. C
me incuſas Clitipho?

Quicquid ego huius feci, tibi proſpexi, &
tiæ tuæ:

Vbi te vidi animo eſſe omiſſo: & ſuauia in p
Quæ eſſent, prima habere, neque conſulere
gitudinem:

Cœpi rationem, vt neque egeres, neque vt ha
ſes perdere.

Vbi, cui decuit primo, tibi non licuit per te m
Abij ad proximos tibi quæ erant, eis com
credidi:

Ibi tuæ ſtultitiæ ſemper erit præſidium Cliti
Victus, veſtitus, quo in tectum te recceptes.
hei mihi.

CHR.Satius eſt, quàm te ipſo hærede, hæc po
Bacchidem.

SY. Diſperij, ſceleſtus quantas turbas con
ſciens?

CL.Emori cupio. CH. prius quæſo diſce qu
Vbi ſcies, ſi diſplicebit vita, tum iſtoc vtitor.
SY.Here licétne? CH.loquere. SY.at tuto? CH
re. SY.quæ iſta eſt prauitas,

Qúæue amentia, quod peccaui ego, id obeſ
CH. ilicet,

Nec te admiſce, nemo accuſat Syre te, nec tu
Neque precatorem pararis. SY.quid ais? CH
ſuccenſeo

al.tibi. Nec illi, nec * huic: nec vos eſt æquum, quo
SY. Abiit, ac rogaſſe vellem. CL.quid? SY.vn
peterem cibum:

Iamb. quad. Ita nos abalienauit: tibi iam eſſe ad ſororem
CL. Adeóne rem rediiſſe, vt periculum etia
mihi ſit Syre?

SY.Modo liceat viuere, eſt ſpes. CL.quæ? SY
ſurituros ſatis.

C.Irrides in re tanta, neque me quicquam
adiuuas?

ͻ & ibi nunc ſum, & vſq; dudum id egi, dum
itur pater.
ntum ego intelligere poſſum. CL. quid? SY.
aberit longius.
id id ergo? S. ſic eſt, non eſſe horum te arbi-
CL. Quid iſtuc Syre?
inus es? SY. ego dicam quod mihi in * men- al. in mente
venit: tu diiudica. eſt.
tis fuiſti ſolus, dum nulla alia delectatio,
opior eſſet te, indulgebant tibi, dabant: nunc

am eſt inuenta vera, inuenta eſt cauſa, qua te
llerent.
veriſimile. S. an tu ob peccatum hoc, eſſe il-
iratum putas?
i arbitror. SY. nunc aliud ſpecta, matres o-
s filiis
ato adiutrices, auxilio in paterna iniuria
eſſe: id non fit. CLIT. verum dicis: quid er-
iunc Syre
i? SY. ſuſpicionem iſtam ex illis quære, rem
er palàm:
eſt verum, ad miſericordiam ambos addu-
ito, aut
cuius ſis. CL. recte ſuades, faciam. S. ſat re-
ioc mihi in
m venit: namq; adoleſcens quàm minima in Troch.
ſitus erit,
acillime patris pacem in leges conficiet ſuas.
i haud ſcio anne vxorem ducat, ac Syro nil
iæ.
iutem hoc? ſenex exit foras: ego fugio: adhuc Iāb. tetram.
id factum eſt: catal.
non iuſſiſſe ilico me arripi. ad Menedemum
e pergam: cum
orem mihi paro: ſeni noſtro fidei nihil habeo.

e tandem?] *Reſtat ad tranquillitatem rerum o-*
m, vt Clitipho verbis patris perterritus, in viam re-
r vxorem ducat. Itáne.] *Sic incipit, vt qui ſe à patre*
abdi-

abdicatum putet. Tandem.] *Hic expletiua coniun cer. Quouſq; tandem abutere Catilina patientia no liàs ponitur pro Tamen, vt, In qua ciuitate tande trare te viuere? nonnunquã pro Saltem.* Admiſit. *ous eſt, plus eſt admittere, quàm facere: alibi, Hæc tere indigna.* Volgo id faciunt.] *Adpurgationẽ ſi nihil aliud habemus, argumentum ab exemplo a ſumimus, qui idem factitauerunt, ſed multo mag. ſi ab exemplo omnium ſumitur.* Quid me incuſa *incuſas: quia filio maior eſt pater.* Quicquid ego feci.] *Huius abſolute: vt per ἔκλειψιν deſit rei. In Ne quid ſit huius oratio. alibi: Nihil me iſtius fa patri.* Ego huius feci.] *Semper grauis inceptio or quæ exordium ſumit à pronomine.* Animo omiſſ. *gligenti. alibi, At enim metuas ne ab re ſint on paulo.* Et ſuauia quę eſſent prima habere.] *Sal Quæ prima mortales ducunt. & Primus modo aa non ad Ordinem pertinet. in Eunucho, Nihil prius fortius.* Ad proximos.] *Bene ad proximos, ad q ſtat poſt filium hæreditas.* Receptes.] *Alibi, M ceptes filium, & frequentatiuo vſus eſt, quod non frequenter poterit ſe recipere.* Viuere.] *Cum vi ratione intelligas.* Vita.] *Hoc loco actus & mores. I Quem ego viderim in vita optimum, id eſt, in actu ribus.* Quæ iſta eſt prauitas?] *Deriuatio crimin eſt. Et bene optimi ſerui fungitur officio.* Ilicet. *ſemper finem rei ſignificat, vt actum eſt. Ilicet pe pen, quod ſignificat ire licet. Sic iudices de conſilio bantur, ſuprema dicta cum præco pronunciaſſet. It go increpatio eſt, quia interloquendo impedit Chr narrantem.* Neq; precatorem pararis.] *Alibi, catorem abeam. & precari aliquando idem, quod cari: hoc eſt à ſe crimen depellere. hinc precatio.* Nih cenſeo.] *Succenſere is dicitur, qui cum amare deb ſius iraſcitur.* Vt periculum etiam fame mihi ſit *Quod eſt extremi miſeriarum. Etiam fame, fame antiquiſſimos in quinta declinatione nominum va tur, ex quo poteſt eſſe genitiuus caſus: quia C. Cæſar de Analogia huius die, & huius ſpecie dicendum Salluſt. in Iugurtha, Vix decima parte die reliqua.*

is caſus. Eſurituros ſatis.] *παρὰ προσδοκίαν, qui reſpondemus quàm expectatur.* Non eſſe horum ror.] *Quaſi cum odio Horum dixit, & eo magis ec te filium dixit.* Cum iſtis fuiſti ſolus.] *Satis lis ratio adoleſcenti imprudenti & parum p... ſtatim ſubiicit, Eſt veriſimile.* Iratum putas?] *tum, ob peccatum. Iratus eſt, qui ex aliqua re la- iraſcitur. Iracundus, ex parua vel nulla cauſa.* Id .] *Mater tibi non eſt adiutrix: & hoc propè veriſi-* Ad miſericordiam.] *Quia parentes veri filiis ci- unt.* Minima in ſpe ſitus erit.] *Nam ſi non eſſe rediderit, eo miſerabilior videbitur patri, & citius ricordiam commouebitur.* Quid autem hoc?] *vox timentis.*

ACTVS V. SCENA III.

mbici quadrati acatalectici. Trochaici va- rij numero ſeptem.

SOSTRATA. CHREMES.

cto, niſi caues tu homo, aliquid gnato con- ies mali.
ideò miror, quomodo tam ineptum quid- n potuerit tibi
in mentem, mi vir. CH. oh, pergin' mulier eſ- ilámne ego
iquam volui, quin tu in ea re mihi aduerſa- ueris Soſtrata?
ogitem iam, quid eſt quod peccem hîc, aut nobrem hoc faciam, neſcias,
re nunc tam confidenter reſtas ſtulta? SO. e- eſcio.
iò ſcis potius, quàm quidem redeat ad inte- n hæc eadem oratio. Decem ſat. Diuide in. & ſi tollas eadem, verius conſtat.
iniquus es, qui me tacere de re tãta poſtules.
poſtulo: iam loquere: nihilominus ego hoc am tamen.
ies? CH. verum. SO. non vides quantum mali Troch.
a re excites?
um ſe ſuſpicatur. CHR. ſubditum, ain' tu? SO. Octon. hyp.
è inquam, mi vir.

Dena. cat. CH. Confitere tuum non eſſe. S. ah, obſecro inimicis ſiet.

Iāb. tetram. catal. Egóne confitear meum nō eſſe filium, qui ſi

CH. Quid? metuis, ne non, cùm velis, conui lum eſſe tuum? (gis credendi

SO. Quod filia eſt inuenta? CH. non, ſed qu

Dimeter. Quod eſt conſimilis moribus,

Trochaici. Cōuinces facile ex te natū: nam tui ſimilis eſ

Nam illi nihil vitii eſt relictū, quin id itidem

Tum præterea talem, niſi tu, nulla pareret fi

Sed ipſe egreditur, quàm ſeuerus, rem cum cenſeas.

PRofectò niſi caues.] *In hac ſcena continetu quædam diſſidii inter virum & vxorem, quu moroſi atq; difficiles ſunt.* Tu homo.] *Cum conte ſtomacho pronunciandum.* Ineptum quicquai *ineptum: nam ineptum eſt quod à quouis reprel.* Venire in mentem.] *Venire in mentem veteres cordationis cauſa tantum. ſed etiam recogitatio derationiſq; poſuerunt.* Quod peccem.] *Not rum impudentiam & imperitiam, quæ vt pluri rant quæ praua aut recta ſunt.* Tam confiden *cte confidenter. nam confidentia ſæpius in mala cia verò in bonā partem accipitur. Alibi, O inge fidentiam.* Neſcio.] *Sic lege, vt intelligas contra* re tanta.] *Scilicet in periculo filij.* Subditum ſe *ſuppoſitum. Iuuenalis, Tranſeo ſuppoſitos.* Ain' *Ais'ne. & eſt percontatiuum verbum.* Inimic *Hæc imprecatio vſurpatur ſic ab Ouidio, vt illiu ſit.* Conuinces.] *Verbum iudicij eſt.* Tui ſimil *plerunque filij conſimiles ſunt parentum moribu* ſeuerus.] *Nam facie ipſa videtur quandam pr oſtendere, re verò alius eſt.*

ACTVS V. SCENA IV

Trochaici quadrati catalectici permixtis iambicis aliquot.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHRE

SI vnquam vllum fuit tempus mater, cum luptati tibi

ı,dictus filius tuus tua voluntate,obſecro
memineris,atque inopis nunc te miſereſcat
(mihi.
peto & volo, parentes meos vt cōmonſtres
ſecro mi gnate, ne iſtuc in animum inducas
n,
m eſſe te. CL. ſum. S. miſeram me, hoccine
ſiſti obſecro?
i,atque huic ſis ſuperſtes,vt ex me atque hoc
s es,
: poſthac (ſi me amas) vnquam iſtuc verbum
audiam.
t ego (ſi me metuis) mores caue in te eſſe i-
ſentiam.
uos? CH. ſi ſcire vis ego dicam : gerro,iners,
,helluo,
damnoſus: crede,& noſtrum te eſſe credito.
on ſunt hæc iam parentis dicta. CH. non, ſi
pite ſis meo
tero vt aiunt Mineruam eſſe ex Ioue: ea cau-
ıgis
litipho flagitiis tuis me infamem fieri.
iſthæc prohibeant. CHR. deos neſcio, ego
l potero, enitar ſedulò.
id quod habes, parentes : quod abeſt,non
is, patri
odo obſequare, & vt ſerues quod labore in-
rit.
i per fallacias adducere ante oculos? pudet
hac præſente verbum turpe: at te id nullo
o
piguit. CL. eheu,quam ego nunc totus diſ-
o mihi,
pudet? neq; quod principium inueniam ad
ndum,ſcio,
m vnquam fuit tempus.] *Adhuc filius matrē tam reddit,dum petit vt parentes commōſtret: & cilius peruenitur ad tranquillitatem omnium re-* ıa voluntate.] *Quaſi innuit illam de induſtria iſſe appellari filiū.* Quod peto, & volo.] *Peto,*

inquit, quaſi precario. nam proprie aliquid preca dicimur. Obſecro te mi gnate.] *Verba propr deſperatæ.* Sum.] *Hæc vox ſimplex terribiliter pr tur.* Huic ſis ſuperſtes] *Mos iurandi antiqui tum. & bene inducitur mater mitior patre, & q trix ſit in paterna iniuria filio.* Si me amas.] *l blandientis matris ſunt, & quæ valde de filio ſi* Si me metuis.] *Matri dat verba ſuauia, patri ra. illa inquit, ſi me amas: hic, ſi me metuis.* Ger fraus.] *Hæc dicuntur in abiectiſſimum quemqu lius precij hominem.* Gerro.] *Hinc congerro, qu dicitur, nam gerræ, nugæ ſunt. alij dicunt à corr duci. Plaut. in Perſa, Iam pol ille hic aderit, cred meus.* Helluo.] *Vorax, Catul. in Cæſ. An parum eſt.* Ganeo.] *Veteres ganeum meretricum tab xerunt, ἀπὸ τῆς γῆς, quod ipſa ſit in terra. Hinc ducitur, qui meretrices ſequitur.* Damnoſus. *poſtremum cum ſuperioribus conuenit.* Paren *cet qui filium amet.* Non ſi ex capite ſis mec *genti clamore pronuncianda: & ſic oſtendit Ch nō debere abiicere ſpē patris, etſi ab eo verba aſ* Aiunt.] *Bene aiūt, de re fabuloſa & ficta.* deo *Modus loquendi, præſertim iratorum.* Enitar. *mis fiam.* Inuenerit.] *Id eſt, acquiſierit. alibi, uenta mea cui dem bona* Adducere.] ἀποσιώ *ſta, noluit dicere meretricem, præſente matre.*

ACTVS V. SCENA

Trochaici quadrati catalect. mixtis iamb.

MENEDEMVS. CHREMES. CLI SOSTRATA.

ENimuero, Chremes nimis grauiter cru
 leſcentulum,
Nimisque inhumane: exeo ergo, vt pac
 liem. optumè
Ipſos video. CH. Menedeme cur non
Filiam, & quod dixi dotis, firmas? SO. m
 ſecro
Ne facias. CL. pater obſecro vt mihi ign
 da veniam Chreme:

xorem. CH. egóne mea bóna vt dem Bac- Iamb.tetr.
dono ſciens?
iam. ME. at id nós non ſinemus. CLIT. ſi me
ı vis pater,
SO. age Chreme mi. ME. age quæſo, ne tam Troch.
na te Chreme.
Quid iſtuc? video non licere, vt cœperam,
rtendere. (ciat
; vt te decet. C. ea lege hoc adeo faciã, ſi fa-
o hunc æquum cẽſeo. CLIT. pater omnia
: impera.
rem vt ducas. CL. pater. CH. nihil audio.
me recipio:
HR. nihil etiam audio ipſum. CLIT. perii.
dubitas Clitipho?
vtrum vult. ME. faciet omnia. SO. hæc dum
s, grauia ſunt, (ter.
nores: vbi cognoris, facilia. CL. faciã pa-
mi, ego pol tibi dabo puellam lepidam, Gnate mi eſt
u facile ames, extra verſũ.
anocratæ noſtri. CL. Rufámne illam vir-
(ter.
parſo ore, adunco naſo? non poſſum pa-
elegans eſt: credas animum ibi eſſe. S. a-
abo.
iſtuc? quandoquidem ducenda eſt, ego-
beo propemodum,
lo. SO. nunc laudo gnate. CL. Archonidis

ıcet. CL. Pater hoc nunc reſtat. CH. quid?
o ignoſcas volo,
cauſa fecit. CH. fiat. Vos valete, & plau-

ALLIOPIVS RECENSVI.

rò Chremes.] *Interuenit perſona, cuius grã-*
oncilietur: ita vt omnia trãquilla ſint, & com-
t comœdiæ finis poſtulat. Enimuero.] *Nõnun-*
ipium eſt aliquid per iram dicturi. Accerſi.]
: quia proprie accerſitur vxor, dum ad virum
e facias.] *Hæc timebat ne omnia bona illi tra-*

deret. Obſecro.] *Nil ſignificantius. nam Orare dos petere: obſecrare verò, iratos rogare.* Scien *peius eſſet, quàm ſi neſciret.* Rufam.] *Rufus co ber idem eſt.* Elegans eſt.] *Hic ad formam reſ ſæpius ad orationem, & ad verba.*

ADELPHI.

FABVLAE INTERLOCVTO

Mitio ſenex.	*Demea ſenex.*
AEſchinus adoleſcens.	*Cteſipho adoleſc*
Syrus ſeruus.	*Dromo ſeruus.*
Soſtrata matrona.	*Hegio ſenex.*
Pamphila nurus.	*Canthara nutri*
Geta ſeruus.	*Sannio leno.*

C. SVLPITII APOLLINAI periocha in Adelphos.

Duos cum haberet Demea adoleſcentulo
Dat Mitioni fratri adoptandum Aeſchin
Sed Cteſiphonem retinet. hunc citbariſtr
Lepore captum, ſub duro ac triſti patre
Frater celabat Aeſchinus: famam rei,
Amorem in ſe transferebat, denique
Fidicinam lenoni eripuit. vitiauerat
Idem Aeſchinus ciuem Atticam pauper
Fidemq; dederat, hanc ſibi vxorem fore.
Demea iurgare, & grauiter ferre: mox i
Vt veritas patefacta eſt, ducit Aeſchinu
Vitiatam, potitur Cteſipho cithariſtriam
Exorato ſuo patre duro Demea.

DONATI PROLEGOME in Adelphos Terentij.

H*Aec fabula Adelphi Palliata, vt ipſum indi ex plurali numero, cum ſit vna: ex maſcul tum ſit comœdia: ex Græca lingua, cum ſit Lati Potuit eam Terentius Fratres dicere: ſed & Gra* & Φωνίαν *perderet, & præterea Togata videret mam, non ſtatim intelligeretur Menandri eſſ rentius in primis lectorem ſcire cupit: minus*

*prias ſcribere, quam Græcas transferre. Eſt igi-
ndri: & à fratrum facto, quib. argumentum ni-
ien accipit. Huius tota actio cum ſit mixta ex r-
nere, vt ferè Terentianæ omnes, præter Heauton-
mon: tamen maiori ex parte motoria eſt. nam ſta-
s perpaucos habet L. Prodeſt autem, & delectat,
ylo. In hac primæ partes ſunt, vt quidam putant,
t quidam, Syri. Quod ſi eſt vt primas Syrus ha-
ndæ Demeæ erunt: tertiæ Mitionis, & ſic dein-
anquam etiam ſunt qui putant primas Mitioni
cundas Syro, tertias Demeæ. Nam quod ait Te-
enes qui primi veniunt: non ad partes quas dici-
d ordinem pertinet exeuntium perſonarum. Hæc
cætera huiuſmodi poemata, quinque actus ha-
ſe eſt, choris diuiſos à Græcis poetis, quos etſi re-
tuſa iam inconditi ſpectatores minime diſtinguũt
mici, metuentes ſcilicet, ne quis faſtidioſus finito
ut admonitus abeundi, reliquæ comœdiæ fiat con-
& ſurgat: tamen à doctis veteribus diſcreti atque
, vt mox aperiemus poſt argumenti narrationem.
ologus aliquanto lenior inducitur: qui magis et-
purgando, quam in aduerſarijs lædendis eſt occu-
otaſis eſt turbulenta: Epithaſis clamoſa: Cataſtro-
quarũ partiũ rationẽ diligẽtius in principio pro-
s, cum de comœdia quædã diceremus. Hæc ſane a-
dis ſcenicis funerib. L. AEmilij Pauli, agentibus
uto, & L. Turpione, qui cũ ſuis gregibus etiam tũ
i agebant. Modulata eſt autem tibijs dextris, id eſt,
ſeram grauitatem, qua ferè in omnibus Comœdijs
oc Poeta. ſæpe tamen mutatis per ſcenam modis,
mutauit: quod ſignificat titulus ſcenæ habens ſub-
erſonis literas, M. M. C. Item diuerbia ab hiſtrioni-
ro pronunciata ſunt, quæ ſignificantur D. & M.
ecundum perſonarum nomina præſcriptis in eo loco
pit ſcena. Adnotandum ſane, quod hæc fabula
ικὸν πρόσωπον non habet, hoc eſt perſonã quæ ad ar-
ũ nihil attineat, quæq; ſit aſſumpta extrinſecus, vt
ndria Soſia. Hanc dicunt ex Terentianis ſecundo
ã, etiam tum rudi nomine poetæ: itaq; ſic pronũcia-
delphi Terenti, non Terenti Adelphi: quod adhuc*

magis de fabulæ nomine poeta, quam de poetæ no bula commendabatur. In hac quidem ſpectatur terſit inter ruſticam, & vrbanam vitam: mitem, ram: cœlibis, & mariti: veri patris, & per adoptio cti: Quibus propoſitis ad exemplum, vitanda peri giendaq; Terentius monſtrans, artificis poetæ p fabulam obtinet laudem.

ARGVMENTVM.

EX duob. Atticis fratribus, alter quidẽ Demea rus coluit, vxorem duxit, filios ſuſcepit duos. A & Cteſiphonem. At alter, Mitio nomine, vxorem n & filios procreare noluit: ſed ſibi filium fratris A optauit, atque ita indulgenter eduxit à paruulo, luxuriatus adoleſcens, ad poſtremum ciuem Atti ginem vitiaret, captus amore eius. quo facto, & tre puellæ pepigit nuptias eiuſdem quam vitiauit rem geſtã ad patris, à quo adoptatus fuerat, conſci iãq; perlaturus eſſet, precibus Cteſiphonis fratris ſi pud durum patrem atque agreſtem Demeam par arctius haberetur, impulſus eſt, vt & eidem à leno ret meretricẽ, quo pacto multiplici errore cõpletur Nam & Demea cum hoc ipſo, id eſt, cũ Mitione li tanquam cũ eo, qui corruperit adoleſcentem ado mores perditos, neſciens ſuũ ſibi filiũ Cteſiphonem ruptũ. Eluditurq; à Syro & Mitione per totã fab mater puellæ iam decimo menſe poſt raptum virgi ſchinum credit ſibi ipſi rapuiſſe meretricem, qua ba.o cito in tranquillum redacta eſt. Nam re com vitio virginis, Mitio dat ciuem Æſchino quam uerat, eiuſq; matrẽ ipſe accipit. Deprehenſo verò Ct in amore meretricis, primo iraſcitur Demea, poſt atque habendæ eius meretricis licentiam præbet. actus hæc continet, Mitionis ſolius primo verba: & iuſdem & Demeæ iurgium. Secundus actus hæc c Lenonis alteram rixam aduerſus Æſchinum pro ciuſ... apud Syrum querelas: lætitiã Cteſiphonis ſionem amore, & euiſdem gratiarum actiones apu ſchinũ. Tertius actus hæc continet, Trepidationem Soſtrata & Cantaræ nutricis ob parturientem Pa vitiatam ab Æſchino: Getã nunciantem dominæ

quod ſibi rapuerit AEſchinus meretricem: reditũ
n Demeæ: eiuſdemq́; cum Syro ludificante ſermo-
em: interuentum Hegionis: cum querela apud
Demeam de facto Aeſchini, & conſolatione So-
Quartus actus hæc continet: Cteſiphonis cum Syro
em: deluſionem Demeæ, eiuſdemq́ue in ſcenam in-
im, atque ſecundam fruſtrationem per Syrum fa-
tionis cum Hegione ſermonem: querelam AEſchi-
us ſuis: eiuſdemq́; cum Mitione patre facetiſſimã
onẽ: Demeæ reditum in ſcenam ex errore in quem
ecerat Syrus: & renouatum cum fratre eiuſdem
: proceſſionem in ſcenam temulenti Syri. Quintus
c continet, Deprehenſionem Cteſiphonis cum me-
tertium cum Mitione iurgium Demeæ, eiuſdemq́;
linæ correptionem: & per eum multa in comœdia
c eſt, blandimentum circa AEſchinum: & affabi-
irca Getam: conciliationem Syri & vxoris eius: &
circa Cteſiphonem, permiſſionemq́; habendæ mere-
ruatur autem per totam fabulam mitis Mitio, ſæ-
ea, Leno auarus, callidus Syrus, timidus Cteſipho,
AEſchinus, pauidæ mulieres, grauis Hegio. In di-
s actib. fabulæ identidem meminerimus, primo pa-
n denumerationem neq; Græcos, neq; Latinos ſer-
m eius diſtributio huiuſmodi rationem habeat, vt
ntior ſpectator eſſe potuerit, longior actus ſit: vbi
ſior, breuior atque contractior. Deinde etiam illud,
em actum poſſe conijci & tres, & quatuor ſcenas
ntium atque exeuntium perſonarum. Facta autem
t eſt de duabus fabulis, Adelphis Menandri, &
rientibus Diphili.

LVDIS FVNERALIBVS. Q. FAB. MAX.
RNELIO AFRICANO AEDILIBVS CVRV-
. EGERE L. ATTILIVS PRAENESTINVS,
TIVS PROTIMVS. MODOS FECIT FLAC-
CLAVDI TIBIIS SERRANIS. FACTA GRAE-
MENANDRV L. ANICIO, M. CORNELIO

PROLOGVS.

POSTQVAM Poeta ſenſit ſcrip
ſuam
Ab iniquis obſeruari : &
ſarios
Rapere in peiorem partem, q
ᶏuri ſumus:
Indicio de ſe ipſe erit, vos eritis iudices,
Laudi'ne an vitio duci factum oporteat.
Synapothneſcontes Diphili comœdia eſt.
Eam Commorientes Plautus fecit fabulam.
In Græca adoleſcens eſt, qui lenoni eripuit
Meretricem in prima fabula, cum Plautus loc
Reliquit integrum. cum hic locum ſumpſit ſil
In Adelphos, verbum de verbo expreſſum ext
Eam nos acturi ſumus nouam. pernoſcite,
Furtum'ne factum exiſtimetis, an locum
Reprehenſum, qui præteritus negligentia eſt.
Nam quod iſti dicunt maleuoli, homines nob
Eum adiutare, aſſidueq; vnà ſcribere:
Quod illi maledictum vehemens exiſtimant,
Eam laudem hic ducit maximam, cum illis p
Qui vobis vniuerſis, & populo placent.
Quorum opera in bello, in ocio, in negotio,
Suo quiſq; tempore vſus eſt ſine ſuperbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fabulæ:
Senes qui primi venient, hi partem aperient:
In agendo partem oſtendent: facite æquanim
Poetæ ad ſcribendum augeat induſtriam.

POſtquam poeta ſenſit ſcripturam.] *Poſtqua quoniam: cuius reciprocum, quoniã pro poſtquã. in Aulul. Quoniã is moritur, ita audio ingenio fuit* quã Poeta ſenſit ſcripturã ſuã. *Indifferẽter, omi aliquid ſcripſiſſet, ſcriptor à veteribus dicebatur.* A quis.] *Inimicis: vt, Fatis Iunonis iniquæ.* Obſeri *Obſeruatio ad honorem refertur: vt, Præterea rege ſic. Aegyptus, & ingens Lydia, nec populi Parthorur Medus Hydaſpes Obſeruat. Sed nunc obſeruari, c ſignificat, & audiri. Obſeruari ergo, & honorari,*

audiri, ſignificat. vt Plautus Obſeruat orare vt *ilpetur mulieri.* Rapere in peiorem partem.] *per genera verborum, & vtrique ſententiæ apte* *, ſcripturam ſuam.* Rapere in peiorem partẽ.] *io dare, vituperare.* Indicio de ſe ipſe erit.] *Mi-* *it ſimplicitatem vera dicturi, cum indicaturum* *m narraturum. Et indicio erit, pro index erit.* In-ſe.] *Indicat is, qui de ſe volens aliquid, & de a-* *trodit: ſed confitetur qui de ſe tãtũ, & qui inui-* eritis iudices.] *Bene, quia apud iudices indiciũ* *ir qui accuſatorem adiuuant.* Laudíne an vi-*lium non fecit, vt appareat, ſi crimen non ſit; lau-* *eſſe.* Synapothneſcontes Diphili comœdia *numeri, nec genera reſpicienda ſunt contra ſen-* *emque ipſam.* Eam cõmorientes Plautus fe-am.] *Sicut apud Græcos δρᾶμα, ſic apud Lati-* *aliter Fabula dicitur, cuius ſpecies ſunt, Tragœ-* *dia, Togata, Tabernaria, Prætextata, Crepidata,* *μικτὸς, Rhyntonica.* In Græca adoleſcẽs eſt.] *ilicet: quaſi diceret, Quidam adoleſcens eſt, qui* *puit meretricem.* In prima fabula.] *Hoc eſt, in* *te: vt dicimus in primis digitis, non enim aut* *ut tertia fabula eſt.* Reliquit integram.] *Cum* *nsferret.* Sumpſit ſibi.] *Libere tulit: hoc eſt, non* *ſt, vt Sume pater.* Iñ Adelphos.] *Latine declina-*um de verbo expreſſum extulit.] *Hac appro-* *de Græco eſſe ſublatum, non de Plauto, vt dicit* *us.* Extulit. *Mirè non dixit tranſtulit: ſed extulit,* *Græca videatur Latino ſtylo.* Eam.] *Adelphos* ouam.] *Veterem Græcam eſſe intelligimus.* Fur-actum.] *Hoc eſt, vitio duci.* An locum repre-] *Hoc laudi duci.* Negligentia eſt.] *Plauti ſcili-* *æmulari nunc exoptat negligentiam.* Reprehen-*tentum, reſumptum.* Nam quod iſti dicunt.] *ipiendi vim habet modo: vt, Nam ego hanc ma-* *neam dico.* Homines nobiles.] *Vt, Scipionem* *m, & Lælium Sapientem, & Furium Pylum.* uuare. *Legitur & adiutare. Pacuuius in Chry-* *a mihi.* Aſſidueque vnà ſcribere.] *Non ſic dicit* *ius: verum hic oratorie crimen non tangit.*

Qui vobis vniuerſis, & populo placent.] *V ſis, qui in cauea ſunt. dicit. Populo, qui etiam præte trum, id eſt, vniuerſam vrbem.* In bello.] *Scipionis* cio.] *Furij Pyli.* In negocio.] *Scilicet Lælij Sapie* agendo partem oſtendent.] *χύμη. Hic enim ia accipiendi eſſent: imò potius cæteræ perſonæ: ſed ipſi ſtatario charactere, partem aperient: in motorio, pa ſtendent. Nam duo agendi ſunt principales modi; rius, & Statarius: ex quibus ille tertius naſcitur, q tur μικτός.* Aequanimitas.] *Fauor, & propitius a Et deeſt veſtra.*

ACTVS PRIMI

SCENA PRIMA

MITIO, SENEX.

Senarij.

STORAX, non redijt hac nocte na AEſchinus,
Neque ſeruulorum quiſqua aduorſum ierant?
Profecto hoc verè dicunt, ſi al piam, aut
Si vbi ceſſes, euenire ea ſatius eſt,
Quæ in te vxor dicit, & quæ in animo cogita
Irata, quàm illa, quæ parentes propitij.
Vxor ſi ceſſes, aut te amare cogitat,
al. aut Aut tete amari, aut potare, * atq; animo obſ
Et tibi bene eſſe ſoli, cum ſibi ſit male.
Ego, quia non redijt filius, quæ cogito?
Quibus nunc ſolicitor rebus? ne aut ille alſeri
Aut vſpiam ceciderit, ac perfregerit aliquid?
Vah, quemquámne hominem in animo inſtitu
Parare quod ſit charius, quàm ipſe eſt ſibi?
Atqui ex me hic non natus eſt, ſed ex fratre, i
Diſſimili ſtudio eſt iam inde ab adoleſcentia
Ego hanc clementem vitam vrbanam, atq; o
Secutus ſum: & quod fortunatum iſti putant
Vxorem nunquam habui: ille contrà, hæc om
Ruri agere vitam, ſemper parce, ac duriter

Sel

ere:vxorem duxit, nati filij
de ego hunc maiorem adoptaui mihi;
paruulo:habui, amaui pro meo.
e oblecto:ſolum id eſt charum mihi.
em contrà me habeat, facio ſedulo.
termitto, non neceſſe habeo omnia
o iure agere:poſtremo alij clanculum
uæ faciunt, quæ fert adoleſcentia,
e celet, conſuefeci filium.
i mentiri, aut fallere inſuerit patrem, aut
t, tanto magis audebit cæteros.
& liberalitate liberos
e ſatius eſſe credo, quàm metu.
tri mecum non conueniunt, neque placent.
d me ſæpe clamitans:quid agis Mitio?
dis adoleſcentem nobis? cur amat?
at? cur tu his rebus ſumptus ſuggeris?
nimio indulges. nimium ineptus es:
n ipſe durus eſt, præter æquumq; & bonum;
longe, mea quidem ſententia,
perium credat grauius eſſe, aut ſtabilius
d fit, quàm illud, quod amicitia adiungitur.
ſic ratio, & ſic animum induco meum:
actus qui ſuum officium facit,
reſcitum iri credit, tantiſper cauet:
t fore clam, rurſum ad ingenium redit.
m beneficio adiungas, ex animo facit:
ar referre:præſens, abſensq; idem erit.
trium eſt, potius conſuefacere filium
nte recte facere, quàm alieno metu.
ter ac dominus intereſt. hoc qui nequit,
r neſcire imperare liberis.
ne hic ipſus, de quo agebam? & certe is eſt,
quid triſtem video:credo, iam (vt ſolet)
t, ſaluum te aduenire Demea,
mus.

ix.] *Nomina perſonarum, in comœdiis duntaxat, re debent rationem & etymologiam. etenim ab- eſt comicum aperte argumenta confingere: vel no- men per-*

men perſonæ incongruum dare, vel officium quod ſ… mine diuerſum. Hinc ſeruus fidelis Parmeno: infi… Syrus, vel Geta: miles, Thraſo, vel Polemon: iuueni… philus: matrona Myrrhina. Et puer, & ab odore St… à ludo, & à geſticulatione Circus: & item ſimilia,… bus ſummum poetæ vitium eſt, ſi quid è contrari… gnans contrarium diuerſumque protulerit: niſi p… φεςπν nomen impoſuerit ioculariter: Vt Miſargy… Plauto dicitur trapezita, & fere hoc modo apu… Poetis nomina componuntur, deſcribenda per ἀντι… quod deſignat Storax. Primæ partes, ſicut in pro… promiſit, à ſenibus aguntur: quorum contention… gumentum relata, vita aſpera cum leni, & pat… cum ſeueriſſimo comparatur. Storax.] *Storacem … non Aeſchinum, quo tacente, puerum, id eſt, Ae… abſentem credit: quia ſeruuli adoleſcentibus præſt… vt in Andria, Obſeruabam mane illorum ſeru… nientes, aut abeuntes. Sed quia fieri poterat, vt do… ſente adeſſet Storax, commodiſſime adiecit, Nequ… lorum quiſquam qui aduerſum ierant.* Storax … diit hac nocte.] *Hoc alij interrogatiue, alij pro … proferunt, ſed magis pronũciatiuè dicendum.* Nec … lorum quiſquam.] *Propter Storacem, quem a… reſpondendo intelleximus.* Qui aduerſum.] *Prop… tus eſt. nam aduerſatores dicuntur.* Ierant.] *Pr… pronunciando, quod nos addita u, Iuerant dicim… eſt illud Vergilij, Nos abiiſſe rati, & vento petiiſ… nas.* Profectò hoc verè dicunt.] *Abſolutè non… qui.* Si abſis vſpiam.] *Abundat vſpiam, aut dee… ctus, aut quid tale, aut ibi vſpiam: ſignificat eni… & in loco, & ad locum.* Si abſis vſpiam, aut v… ſes.] *Si abſis, ad parentes propitios: ſi ceſſes, ad vxo… tam refert in deſertorem.* Vxor.] *Subaudiendum… irata vxor.* Quæ in animo.] *Omne quod ſentim… cogitamus, aut dicimus: & vtrumque pro oratio… illa ἐνθυμητικὸς, quæ in cogitatione eſt: hæc προφορ… κὸς dicitur, quæ in verbis eſt conſtituta. Verg. Et … multi crudele canebant Artificis ſcelus, & taciti … videbant. & ipſe alibi, Nunc ſi quis eſt qui hoc … ſic cogitet.* Quam illa quæ parentes.] *Erudit…*

quem dicat, quia ſcit nomina vxoris & parentum ne eſſe. Vxor, ſi ceſſes.] Quare non ſi abſis? an quia ceſſanti quam abſenti ſuccenſemus? an quia irata ſi ceſſes? Aut te amare cogitat.] ἐπεξήγησις cum ια. Aut te amare cogitat: aut minus peccati eſt a-oprio cedere, quam alieno amori obſequi, nulla re nte, ſine vxore potare, aut velle delicias. Ergo αὔξη-ſi forte τῷ ἰδιωτισμῷ hoc putamus dictum. Aut te cogitat, aut tete amari.] Cum duo propoſuerit, vſumpſit. Nam cum dixiſſet, Quæ in te vxor dicit, in animo cogitat: intulit, aut te amare cogitat. Aut te cogitat, aut tete amari.] Quia te amare ἀμ-s dixerat, cito intulit quod certum eſt, Aut tete a-quia illud te dixerat: hoc geminauit, & tete dixit, m ſignificantius. Aut animo obſequi.] παράφρο- quia non rediit filius.] Plus eſt quod dixit, ego, i diceret pater. Quæ cogito? quibus? &c.] Hoc unciandum eſt, vt horrere videatur ipſe cogitatio-im. Ego quia non rediit filius.] ἀνακόλουθον; m pater dixit. Quibus nunc ſolicitor rebus.] nam malis: non vt vxor, bonis. Ne aut ille alſe-ae quam teneri ſit amoris hic timor, in iuuene præ- Aut vſpiam.] Vſpiam & in loco & ad locum ſi-t Ceciderit ac perfregerit aliquid.] Iungen-t non ſolum ceciderit, ſed etiam perfregerit. hæc ſunt bi nemo euenire velit. Ne aut ille alſerit, aut vſ-ceciderit.] Nimium tenerè amat, qui hæc in iu-ertimeſcit, quæ circa infantulos caueri ſolent. uamne hominem.] Sic dicimus de ea re quam ur ferè ab omnibus fieri. Quàm ipſe eſt ſibi.] am duo ſint: ſed hoc poetæ Comico licet. Atqui ex c natus non eſt.] Quaſi dicat, Ex me non eſt, & por, quid paterer ſi genuiſſem? Ex me natus non Quaſi dicat, nō meus. Sed ex fratre.] Hoc eſt, omnino enus eſt. Is adeo.] Tranſitus ad argumentum ſub-ius. Adeo.] Aut abundat, aut Nimium ſignificat. Eunucho, Adoleſcentem adeo nobilem. Ego hanc ntem vitam vrbanam.] Clementem vitam, figura itam clementem dicimus; quæ clementes facit. Cle-tem eſt qui colit mentem. Atque otium.] Deeſt vrbanum.

vrbanum. Secutus ſum.] *Bene ſecutus, quaſi ma* *rectè beateque viuendi.* Et quod Fortunatum tant.] *Romani ſcilicet qui cœlibem, quaſi cœlitem & item Græci, apud quos ſunt huiuſmodi ſententi* tunatum iſti putant.] *Me vtique vxorem non Dicit autem Romanis id videri, quos ſpectatore Menander,* * Quod fortunatum iſti putant.] *putant ſic pronunciandum, & quod fortunatum tant, vxorem, & hæc bona & concinna loquuti. Putant, bene dicit is cui diſplicet aliena ſententia.* tant.] *Id eſt, hi qui à me diſſentiunt.* Vxorem quam habui.] *Si non habui, dixiſſet, poterat vi buiſſe.* Ruri agere vitam.] *Contra hæc omnia iu breuitas: ſed ſubiunxit fratris deſcriptionem, v ipſis malam vitæ conditionem oſtendat.* Semper p duriter.] *Semper licèt incertam diſtinctionem hal men rectè additum eſt: quia vel ruri agere, volupt vel parce ac duriter ſe habere, virtutis? ſed ſemper tium: parce autem, ad ſeruandam: duriter vero, a rem referendum eſt.* Ruri agere vitam, ſemper p duriter ſe habere.] *Variauit, vt in Andria.* V duxit.] *Recte duxit, non ducere, ſemel enim hoc f mea.* Vxorem duxit.] *Variè per modos diſcurrit* rem duxit.] *Adiuuandum pronunciatione eſt, ne vtrinque aſſecuti videantur. Nam ſic in fine fal Demea, Vxorem duxi, quam ibi miſeriam vidi? n alia cura.* Inde ego hunc.] *Mirè Inde ſubiungi perſonam prætulerit. Sic alibi, E prædonibus vnde ſe audiſſe abreptam è Sunio.* Inde ego.] *Inde pro bus. & Mihi abundat. Et benè hunc dixit, quia de quebatur.* Eduxi à paruulo.] *Quod nos educa mus, educere veteres dicebant. vt, Educet ſyluis re gumque parentem.* Habui, amaui pro meo.] *Q quid ſit, Habui; & cum multa dicantur, hoc ſolum eſt, Habui, credidi, duxi, exiſtimaui. vt alibi, Semp dicta eſt hæc, atque habita ſoror. &, Sic itaque habe itaque dicantur. Ergo pro meo ſubaudiendum eſt habui pro meo, & amaui pro meo.* In eo me oblecta lum id charum mihi.] *Abſolutè vtrunque, & in ſolum.* In eo.] *Quaſi in ea re.* Solum id mihi cha

ıificat, quam ſi diceret, Solus is eſt charus mihi. e oblecto.] Noue dixit, pro, Eo me oblecto. Fa-ılo.] Secus à dolo, id eſt, ſine dolo & impenſe. Ille contra faciat] Item, ſimiliter. Contra, viciſſim., Vt illa illum contra: qui eſt amoris cultor opti-, prætermitto.] Do ſumptum, prætermitto deli-ı neceſſe habeo omnia pro meo iure agere.], non neceſſe eſt patrem ſæuire, quia pater eſt. In-• æquitatem hoc intereſt: Ius eſt quod omnia recte ibilia exigit: Aequitas eſt, quæ de iure multum Ergo hic ſenſus, Non neceſſe eſt, eti mſi liceat ſæ-patrem. Et mire oſtendit ius ſuum niſi neceſſitate, eruandum. Poſtremo alij clanculum.] Non ıs: ſed alij adoleſcentes, clanculum patres ſuos. t adoleſcentia.] Veniam addidit ſtatim, peccata ſcentibus ad ætatem remouendo, & vide quam quam pudice, quam innocenter loquutus eſt. Ita let, conſueſeci filium.] Tribus enim vincitur ıtura, conſuetudine, & ratione. Nam qui men-allere inſuerit.] Separatim ſubaudiendum eſt, πρὸς τὸ mentiri. Cæteros.] Quia iam deceperit udore ac liberalitate.] Pudore, ad filios retti-alitate ad parentes. Argumentum à coniugatis: ate, inquit, regendi ſunt: propter quod liberi di-Liberalitatem autem, bonitatem dicit. Retinere ſe puto.] Bene retinere, à vitiis ſcilicet: nam vi-tenent, quos retinent patres, à vitiis ſcilicet. Nam ui aduerſum aliquem tenet. Hæc fratri mecum ıueniunt.] Noua loquutio, & non conueniunt, ongruunt: ac per hoc, in his ego & frater diſſenti-diſſimiles ſumus. Venit ad me ſæpe clami-it importunitatem odioſam oſtendit, ad me dicen-ondı tam aſſiduitatem, addendo ſæpe, & congrue, ı ſæpe dixit, adiecit aptius verbum, non dicens ſed clamitans Quid agis Mitio?] Reminiſcere ı, & inuenies interrogationem huiuſmodi vel ıis principio conuenire, vel obiurgationis. Cur doleſcentem nobis?] Recte nobis additum eſt, ... ſi alibi, Pſaltriam nobis, ſi diis placet, parauit: at? cur potat?] Vide quemadmodum vt durum

obiur-

obiurgatorem oſtendat Demeam: cum ab eo d
crimen vocari, quæ aut ætatis ſunt, i. vt, Cur ama
turæ: vt, Cur potat? aut pietatis: vt, Cur tu his r
ptum ſuggeris? &c. Cur amat? cur potat?] (
ad illud refertur quod ait ſupra: Do, prætern
prætermitto delicta intelligimus ex amore. Cu
illud quod ait, Do ſumptum. Nimium ineptu
trunque dure: & nimium, & ineptus es. Præter
que & bonum.] *Potuit & non addi, præter æ*
num. Et errat longe.] *Melius eſt Longe ſimpli*
piendum, vt locale ſit, quam valde. Mea quiden
tia.] *Modeſte addidit, mea quidem ſententia: n*
pro præcepto dici exiſtimet. Qui imperium cr
trum cuiuſlibet, an Demeæ tantum? Grauius e
ſtabilius.] *Grauius, ad vim: ſtabilius, ad tem*
tur. Vi quod fit.] *Id eſt, metu ac malo.* Qu
quod amicitia adiungitur.] *Illud fit, quod v*
iungitur, quod amicitia. Mea ſic ratio eſt, (
mum induco meum.] *Mea ſic ratio eſt, ad*
pertinet confirmanda. Sic animum induco mei
pertinet quæ dicturus eſt. Mea ſic eſt ratio.] *I*
deſte ἰδιωτικῶς. Et ſic animum induco meun
μακρολογία. Malo coactus.] *Duo dicit, malo, e*
Qui officium ſuum.] *ὁ τὸ καθῆκον ποιῶν, i. qui*
Officium autem dicitur quaſi efficium, ab efficie
vnicuiq; perſonæ congruit. Dum id reſcitum i
id facit ſcilicet. Tantiſper.] *Tantiſper, quaſi ta*
& pauliſper quaſi parumper, vt parumper di
Tantiſper cauet. *Peccare ſubaudiendum eſt. n*
ἐκλειπτικῶς & obſcurè dictum eſt. & bene ca
malo. Si ſperat fore clam.] *Iterum, quod fac*
diendum. Rurſum ad ingenium redit.] *Mi*
tulit, cauet: ſed, ad ingenium redit. &, Rurſum
ſum: vt prorſum, prius verſum. Ille quem bene
iungas.] *Non dicit, beneficio adiunctus, vt ſu*
coactus. Ille quem beneficio adiungas.] *Ille*
beneficio: Ille coactus, hic adiunctus: Ille dum ia
iri credit, tantiſper cauet: hic præſens abſenſque
Et præſens, & abſens, non ad aliquem locum, ſed
dem retulit & monitorem. ille quem benefici

ntra illud ait, *Malo coactus.* Ex animo facit.] *ſcilicet.* Studet par referre.] *Id eſt benefacere.* abſensq; idem erit.] *cōtra illud, Si ſperas fore* *us ad ingenium red*..Hoc patrium eſt.] *Supe-raciũ eſt: hoc ... à perſona ducitur argumen-* ſuefacere.] *N... ,ſed conſuefacere.* Quā ietu.] *Vide quemadmodum ſuum ad indulgen-tum reuocet ... diſciplinæ.* Hoc pater ac s.] *A differentia perſonarum & officiorum.* In-*Differentia eſt.* Hoc qui nequit.] *Longe melius, iam ſi diceret, non vult.* Fateatur neſcire.] *Hoc r ſe melius conſulere, & volentem hoc exercere.* mperare liberis.] *Oratorie, quaſi artis ſit in-ime agere. Imperare, modo non ad ſuperbiam, ſed um eſt referendum.* Fateatur neſcire.] *Deeſt* l'ne ipſus de quo.] *κατ' οἰκονομίαν ſuperuenit, mo eſt, vt factis dicta oſtendantur.* Et certe is *nunc confirmat ipſum eſſe eum, cum propior eſt, ili, nec in longum proſpiciente conſpectu.* Neſcio em video.] *Orationis apparatus ex vultu oſtē-Stetit acri fixa dolore, Tum quaſſans caput hanc ectore vocem.* Neſcio quid.] *Deeſt propter: vt neſcio quid.* Vt ſolet.] *Cauſa cur illum æquo ter ferat. Vt ſolet, inquit.* Saluum te aduenire gaudemus.] *Vt aſperior oſtendatur Demea, et-itur ab eo quem obiurgaturus eſt.*

CTVS I. SCENA II.

DEMEA. MITIO, *ſenes.*

pportunè: te ipſum quærito. Senarij.
Quid triſtis es? DEM. rogitas me, vbi nobis ai. rogas.
inus
l triſtis ego ſim? M. dixine hoc fore?
ecit? DE. quid ille fecerit? quem neq; pudet
im: neque metuit quenquam: neque legem
e vllam: nam illa, quæ antehac facta ſunt,
modo quid deſignauit? M. quidnam id eſt?
effregit, atq; in ædeis irruit
ipſum dominum, atque omnem familiam

Multauit vſque ad mortem:eripuit mulierei
Quam amabat:clamant omnes,indigniſſin
Factum eſſe:hoc aduenienti quot mihi Miti
Dixere?in ore eſt omni populo:denique
Si conferendum exemplum eſt, non fratrei
Rei dare operam,ruri eſſe parcum ac ſobriu
Nullum huius ſimile factum.hæc cùm illi M
Dico,tibi dico:tu illum corrumpi ſinis.
MI.Homine imperito nunquā quicquā iniu
Qui,niſi quod ipſe facit,nihil rectum putat.
DE. Quorſum iſtuc? MI. quia tu Demea l
iudicas.
Non eſt flagitium(mihi crede)adoleſcenti
Scortari,neque potare,non eſt,neque fo
Effringere.hæc ſi neq; ego neq; tu fecimus
Non ſiuit egeſtas facere nos.tu nunc tibi
Id laudi ducis,quod tum feciſti inopia.
Iniurium eſt:nam ſi eſſet vnde id fieret,
Faceremus:& tu illum tuum,ſi eſſes homo
Sineres nunc facere,dum per ætatem licet,
Potiùs quàm vbi te expectatum eieciſſet
Alieniore ætate,poſt faceret tamen.
DE.Pro Iuppiter,tu homo adiges me ad in
Non eſt flagitium facere hæc adoleſcentul
Auſculta,ne me obtundas de hac re ſæpiu
Tuum filium dediſti adoptandum mihi:
Is meus eſt factus:ſi quid peccat Demea,
Mihi peccat:ego illi maxumam partem fe
Obſonat,potat,olet vnguenta de meo.
Amat?dabitur à me argentum,dum erit c
Vbi non erit,fortaſſe excludetur foras:
Fores effregit?reſtituentur:diſcidit
Veſtem?reſarcietur:eſt (dis gratia)
Et vnde hæc fiant,& adhuc non moleſta ſ
Poſtremo,aut deſine:aut cedo quemuis ar
Te plura in hac re peccare oſtendam. DE.
Pater eſſe diſce ab alijs,qui vere ſciunt.
MI.Natura tu illi pater es,conſilijs ego.
DE. Tune conſulis quicquam? MI. ah ſi
abiero.

Amat, prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedentem.

:cine agis? MI. an ego toties de eadem re
am?
uræ eſt mihi. MI. & mihi curæ eſt: verum
:ea,
us æquam vterque partem, tu alterum,
m alterum: nam ambos curare propemodũ
ere illum eſt, quem dediſti. DE. ah Mitio.
ii ſic videtur. D. quid iſtuc? tibi ſi iſtuc placet;
dat, perdat, pereat, nihil ad me attinet:
erbum vnum poſthac. MI. rurſum Demea
e? DE. an non credis? repetóne quem dedi?
ſt: alienus non ſum. ſi obſto, hem deſino:
vis curem, curo: & eſt dis gratia,
a vt volo eſt: iſte tuus, ipſe ſentiet
us: nolo in illum grauius dicere.
nihil, neq; omnia hæc ſunt, quæ dicit, tamẽ
il moleſta hæc ſunt mihi, ſed oſtendere
e pati illi nolui: nam ita eſt homo,
laco, aduerſor, ſedulo, & deterreo,
vix humanè patitur: verum ſi augeam,
am adiutor ſim eius iracundiæ,
m profecto cum illo, etſi Aeſchinus
llam in hac re nobis facit iniuriam.
hic non amauit meretricem? aut cui non
t
d? poſtremo nuper (credo iam omnium
at) dixit velle vxorem ducere:
am iam deferuiſſe adoleſcentiam.
bã. ecce autem de integro: niſi quicquid eſt,
:ire, atque hominem conuenire, ſi apud fo-
eſt.

opportune: teipſum quærito.] *In hoc actu di-*
ſi homines, diuerſi patres, & diuerſa ſtudia pro-
er, hic lenis, hic amarus, hic facetus, hic impolitus,
is, hic pertinax, & difficilis in delictis. Hẽ oppor-
:ipſũ quærito.] *Melius quã Menãder: cũ hic illũ*
iã propriorẽ, quã ad reſalutandũ faciat. Quid tri-
?] *Bene interrogat. potuit enim non iratus frater*
. Vbi nobis Aeſchinus ſiet.] *Quaſi quædã cau-*
iſtitiæ. Dixin' hoc fore?] *Credo, iam vt ſolet,*

obiurgabit. Quid ille fecerit.] *Animaduertẽdũ, rogatus interroget more indignantiũ. ꝙ ideo facit, det Mitionem eo vultu interrogare, vt videatur m prehendere culpam AEſchini.* Quem neq; pud quam, neç metuit quenquam.] *Varie per caſu rit. Quem neque pudet quicquam, contra illud q pater dicit, Erubuit, ſalua res eſt* Quem nequ quicquam.] *Magno ordine accuſauit. non, inqui mouetur patrum, non metu parentum, non timor Ergo gradatim αὔξησις oratoria proceſſit.* Tenere *Bene tenere. quia legem. & eſt ἀμφιβολογία orat* illa quæ antehac facta ſunt, omitto.] *Accu tempora recipit: præteritum, ab ante geſtis: & pr ijs quæ obyciuntur. Ergo vtrunque mira breui ſtrinxit.* Modo quid deſignauit?] *Deſignare, eſ nam facere in vtramque partem, & bonam & Nam & deſignatores dicti, qui ludis funebribus credo ob eam cauſam, quod ipſis ludis multa fian ſpectanda: ſimul etiã vt turba retineatur: quæ fiu ſpectaculis, aut in litibus.* Modo quid deſignau *to ergo deſignationem, contractionem, aut condi populi in vnum intelligi. hoc enim contigit ei, q flagitio plurimum in ſe oculos & ora conuertit, & ſ lo eſt vulgo: quemadmodum deſignatores qui lu bribus multitudinem retinent.* Deſignauit.] *H apud veteres duas res ſignificabat, etenim praue facta, deſignata dicebantur.* Quidnam id eſt?] *I iam contemnens interrogat Mitio.* Fores effregi *ſingula magna cum vociferatione inferenda ſunt chatur enim aduerſus malè interrogantem.* Fore git, atque in ædes irruit.] *Totum quidem vnun eſt. Rapuit meretricem. Sed vide qua pompa, qua v tione dilatatur accuſatio Demeæ de moribus AEſc hil niſi inania referentis.* Fores effregit, atque irruit alienas] *Hæc ſingula conſideranda ſunt. & cit alienas, quia ſi lenonis diceret, parua res tur.* Ipſum dominum.] *Iterum ſuppreſſa eſt infa ſona.* Atq; omnem familiam mulctauit.] *Aut pro ſeruis lenonis dicit, aut pro meretricibus. Mu lacerauit, mulctauit, molliuit, atque diſſoluit. Vn*

ulctando, quaſi multiber. Vſque ad mortem.] *uidia cædis & mortis mentione, quæ tamē nulli* :ripuit mulierem quam amabat.] *Omnia ma-e, & accuſatorio dicta ſunt: & hoc maxime, quod & meretricem non dixit, contentus facti atroci-onarumque vilitatem reticens.* Mulierem eri-*[on abduxit: ſed eripuit.* Clamant.] *A præiudi-utoritate rumoris.* Hoc aduenienti mihi quot ixere?] *Quaſi dicat, diſplicet omnib. & multi eū, nec tamen Lenonis querelæ mentio ſit, vide ora-oc autem vel articulus, vel aduerbium loci eſt.* In omni populo.] *Sall. In ore gentibus agens, popu-ti.* Si conferendum exemplū eſt.] *Tanquā non endū.* Non fratrem videt rei operā dare.] *Sa-e hoc infertur legentibus argumentū. nam magis ille ipſe eſt quem laudat.* Rei dare operam.] *Nō uri eſſe.] Non in vrbe.* Parcum.] *Non prodigū.* n.] *Non inſanum.* Parcum ac ſobrium.] *Contra r amat, cur potat?* Rei dare operam.] *Quam fa-a hæc omnia falſa, & è contrario facit Demeam* Nullū huius ſimile factum?] *Hoc cum admira-itio tangitur, quaſi ipſius ſit fratris natura.* Nullū mile factum?] *Hoc cum admiratione admirantis iandum eſt, & ardentibus in Mitionē oculis, & endum eſt, eſſe, aut, inueniri.* Hæc cum illi Mitio bi dico.] *Illi, pro in illum: & tibi, pro in te.* Tu il-ūpi ſinis.] *Deeſt nam: ſed feruentius* ἀσυνδέτως *& hoc tibi & Tu, pronunciandum eſt intento di-infeſtis in Mitionem oculis. nam hoc agi ſtomacho im diſſimulatores ſolet.* Tu illū corrumpi ſinis.] *modo dixit ſinis corrūpi: mox vehemētius dicet, An utat fore, ſi perdiderit gnatū.* Homine imperito ā quicquā iniuſtius eſt.] *Miro ſtomacho apud i-e ipſo tāquam apud alterum loquitur.* Nihil rectū] *Proprie putat, nā hoc verbū imperitorū eſt.* Quor-ue?] *Deeſt pertinet, aut dicis.* Niſi quod ipſe fa-*θάδεια. hoc enim proprium ruſticorum eſt atq; im-ū.* Quia tu Demea.] *Id eſt, homo imperitus.* Hæc udicas.] *Pari virtute hæc leniter dicta ſunt, quæ ra vehementer.* Non eſt flagitium.] *Non pecca-*

tum negat eſſe, ſed flagitium non eſſe contendit. & i *indignanter pronunciandum eſt, vt ſi dicat: Scort* *dem adoleſcentulum, delictum eſt, ſed non eſt flagi* *veniæ locus non tam in facto, quam in perſona eſt c* *tus.* Non eſt flagitium, mihi crede, adoleſce ſcortari.] *Mirè reſpondit, & oratorie, ad hæc q dioſe dicta ſunt. Nam quod ait ille: Eripuit m quam amabat, hic ſcortum dicit, quod irruit in æ nas, quaſi ex vino furens, potare, quod cum al propoſitum eſt, hoc ſolum dicendo, leue reddit, id e effringere.* Mihi crede.] *Quaſi imperito dicit, M de, non enim me intellige. Quod imitatus Cicero lium exagitat, Magna ſunt, mihi crede, noli hæc co re. Hic enim & autoritas dicentis, & contemptus tur audientis.* Hæc ſi neque ego neque tu fe *Quia dixit, Qui niſi quod ipſe facit, nihil rectu* Non ſiuit egeſtas.] *Non voluntas prohibuit, ſe tas, & ideo nulla laus.* Quod tu feciſti inopia. *feciſti, in eo quod ſignificat nō feciſti.* Iniurium e *nihil quicquam iniuſtius homine imperito.* Vnd ret.] *Fierēt, producta prima ſyllaba. Ennius, Mi mine fieri paruum.* Et tu illum tuum, ſi eſſes l *Multum progreſſus eſt accuſans accuſantem.* N ſet vnde fieret.] *Non eſt neceſſario conſequens, ſe biliter admittitur apud oratores. non enim omnes bent vnde faciant, continuo etiam faciunt.* Exp *Odioſum & malæ vitæ: nam filiȷs parentes aut ſunt, aut expectati; amabiles boni: expectati, mali, mors in dies ſingulos expectanda & exoptanda expectamus ante diem, Speramus ad diem. vnd intelligitur qui expectat, quam ille qui ſperat.* I foras.] *Non dixit amiſiſſet: ſed, vt quiddam abij eieciſſet.* Quàm vbi te expectatum.] *Eo rem pro ipſe magis videatur conſulere diſciplinæ, quam* Alieniore ætate, poſt faceret tamen.] ἀναχ *deeſt enim, quamuis. & faceret vltimum, mag habet. nihil enim prodeſſet, inſuper obeſſet, retiner filiū iuuenem. Alieniore pro aliena dicens, cōparat dum pro poſitiuo poſuit.* Pro Iupiter.] *Tragica e tio eſt, & bene tanquam ipſe ſe reprehenderet*

Tu homo adiges me ad inſaniam.] *Et tu ho-* ·, *negat illi familiaritatem.* [Non eſt flagitium æc?] *Moraliter indignatio expreſſa eſt iisdem ver-* *rater dixerat, repetitis.* Ne me obtundas.] *Ne* *& moleſtè interpelles. nam obtundere, eſt ali-* *e odioſe repetere.* Tuum filium dediſti ado- n mihi.] *Mira argumentatio per ἐπαγωγὴν, quæ* *ab oratoribus dicitur, cum per interrogationem* *ius ad id quod volumus, concludendum.* Is meus s.] *Sic progreditur, quaſi confeſſionis genus ſit* *ium tacuiſſe.* Si quid peccat Demea.] *Conclu-* *: rei à non dubiis ſumpta.* Si quid peccat De- *τοῦ ἰδιωτισμοῦ interpoſuit Demea: & repetitum eſt,* go illi maximam partem feram.] *Errant qui* *illi eſſe pronomen cum ſit aduerbium loci, vt, Illi* *'ia fata, Degeneremque Neoptolemum narrare* *. Illi ergo, ibi vbi ille peccat. Quare quidam et-* *'labam diſcretionis cauſa, vt locum ſignificet, cor-* *Et maximam partem optime dicit. non enim vni-* *quia non ſolus pater Aeſchini eſt: ſed maximam,* *magis eſt cuius filius cœpit eſſe per adoptionem.*] *Suſtinebo, tolerabo.* Olet vnguenta.] *A ſummo* *i propoſita ſoluuntur. & mira varietas eſt, Olet* *a: ne diceret, obſonat, potat, vnguitur: ne ſcilicet* *citationis paleſtricæ, non luxuriæ dicerentur.* A- *πὸς τὸ, Cur amat?* Dum erit commodum.] *Dare* Vbi non erit.] *Argentum ſcilicet: ſed commodum* *ibaudiendum eſt.* Fortaſſe excludetur foras.] *protulit, quaſi dicat, nihil ſibi deperiſſe, ſi gratis* *erit ad amicam admiſſus. Et totum hoc τοῦ ἐξυπα-* *'gendum eſt. Et mire fortaſſe dicit, vt pater indul-* *credens adoleſcentem poſſe etiam amari ab amica.* *m affirmauit, vt diceret Excludetur foras.* Fores it? reſtituentur.] *Peruenit ad præſens crimen, illa* *nte acta fuerant.* Reſarcietur.] *Re abundat.* Et vn- c fiant.] *Iterum, ſubaudiendum eſt.* Et adhuc non ta ſunt.] *Quia non eſt flagitium adoleſcentem ſcor-* ib aliis qui verè ſciunt.] *Superbum fuiſſet, à me* *melius ergo ab aliis dictum eſt.* Natura illi pater nſiliis ego.] *Vrbane Mitio Conſiliis ſubiunxit, plus*

enim valet ad laudem conſilium, quam natura. E *oſtendit poeta verbis Mitionis, qui non natura ſed ſit pater, nullum patrem eſſe ſapientem: eum verò ne perturbatione perfrui iis quos amat, quem pat conſilium fecerit, non natura, hoc eſt, qui filium ado rit. Et mire cum natura ſingulariter dixerit, plu intulit: conſiliis ego* Tun' conſulis quicquam?] *tior contumelia: & ideo ſequitur denunciatio diſc* Túne conſulis quicquam?] *Quia dixit, Conſi pater ſum: à coniugatis argumentatus reſpondit conſulis quicquam? Quia à conſulendo conſ dic & conſultores.* Si pergis, abiero.] *Vt, Donec me f vino Abluero.* Si pergis, abiero.] *ἀρχαϊσμὸς, pro & hoc geſtu abeuntis, vel abituri pronunciatur.* S agis?] *Rectè, quia iam abibat: quaſi reuocantis co eſt* An ego toties.] *Hoc conuerſum intelligas dice* diam.] *Deeſt Te: ſed exprimere durum fuit. & hoc tundere.* Curæ eſt mihi.] *Aeſchinus ſcilicet.* Cui æquam vterque partem.] *Proprie, vterque & æ quaſi particeps fratris.* Propemodum.] *Niſi ad propemodum, falſa videretur eſſe ſententia.* Ah M *Religioſe commotus eſt: ac veluti incuſatio eſt perfia ideo exclamat dolens, & tranſit in iracundiam co nemq́; quæ ἐπιτροπὴ dicitur.* Mihi ſic videtur.] *Ra biliter, non eſt ſic, dixit: ſed, ſic videtur. non vult en rum eſſe.* Quid iſtuc?] *Deeſt loquor, aut reſiſto. na prie ſignificatio eſt de ſententia ſua decedentis.* Profu perdat.] *ἐπιτροπὴ figura. Verg. I, ſequere Italiam pete regna per vndas.* Profundat, perdat, pereat. *ſic pronuncianda ſunt, vt oſtendatur geſtu, nolle qu quitur.* Si verbum vnum poſthac.] *ἀποσιώπησις tibi fecero, aut tale huiuſmodi.* Rurſum.] *Quaſi cu raſceris?* An non credis?] *iraſci ſcilicet.* Repetóne dedi?] *Ruſticani ſtomachi eſt repetere ſemper verb inuitus alius audierit.* Repetóne quem dedi?] *erat ſi Aeſchinum diceret: ſed plus eſt, quem dedi.* A eſt.] *Quaſi dictum ſit, Quid ergo loqueris? quia æg Cur ægre eſt? quia alienus non ſum.* Alienus non *Mire alienus non ſum, quaſi timeat iam dicere, pater* Alienus non ſum.] *Satis cum ſtomacho: quaſi dic*

p

e iam eſſe non licet, alienus non ſum. Iſte tuus.] er Iſte tuus, ad illud quod dixerat, Meus eſt fa- : tuus, ipſe ſentiet poſterius.] Quantus ſis, q; eum ames: hoc eſt, vt decipiatur per indulgen- n. Ipſe ſentiet.] Sentire, multi pro malo poſuere, bi, Sit rogas? Senſi: nam vnam ei cœnam atq; eius dedi. Nolo in illum grauius.] Scilicet quam rius] Etenim Demea ſatis hoc, ſatis exiſtimat di- um, qui non prouideat in futurum: & arctius r eſt. Nihil, & nonnihil.] Nota figura eſt con- lacidiſſimo ſeni, qui in reprehendendo adoleſcente s eſt. Nec nihil.] Apparet Terentium fauere le- atribus: vnde ſubiecit etiam rationem facti Mi- q; omnia hęc ſunt quæ dicit.] Bene à Mitione r, quia indulgentioris eſt plura ſcire: & ſupra ie me celet conſueſeci filium. & hic ſenſus eſt, Nec nda ſunt quæ dicit, nec omnia dicit tamen. hoc la ſũt quæ dicit: ſed multa alia. & ordo eſt, Neq; : quæ dicit, ſunt omnia. Nonnihil moleſta.] ne Nec nihil dixit, & Nonnihil maluit repetere, iementer iracundiã demonſtrare. eſt enim altera Nõnihil moleſta hęc ſunt mihi.] Optime poeta i fecit commotum: ne ſi omnino immobilis eſſet, gere adoptiuo filio, ſed omnino eum non curare . Ergo ſic in eum ſeruat placidum animum, vt ta- eat patris affectum. Illi.] Demeæ ſcilicet. Aut il- i vbi Demea litigabat. Sed oſtẽdere me ęgrè.] go ægre pati. nam aliter nõ erat parens. Nam ita o.] Homo dixit moraliter: ſic enim de iis dicimus e reprehendimus, vt alibi, Vt homo eſt, ita morem im placo] Id eſt, cum volo placare. Verum ſi .] Argumentum à contrario. nam placare, con- eſt irritantibus augentibusque iracundiam. Aut ſim eius iracundiæ.] σύλληψις. Nam à genitiuo ſatuus aſſumptus eſt. Etſi Aeſchinus nonnul- ac re.] Rurſus ἁπλότης, vt ſit mitis reſponſio: & ra[illegible] Etſi, & Nonnullam nobis, tempera- [illegible] Quam hic non amauit meretricem: [illegible] aliquid?] ἦθος ὑπερβολῆς, quam nõ, [illegible] hæc ſunt, vt non graui ſono accuſa-

tionis proferantur, ſed ſolam reprehenſionem co
Aliquid vero, admirantis eſt. Quod addidit me
oſtendit Mitionem hoc ſolam adhuc ſcire: nihil
vitiata virgine. Quam hic non amauit meret
Et hoc cum venia & defenſione. nam colere meretr
eſt flagitium, & ſimul etiam vitiatæ virginis igna
ditur Mitio. Aut cui non dedit aliquid?] *Al*
cendo prætermiſit vel meretricem, vel numerum
iam omnium tædebat.] *Etenim addimus ad e*
pud nos parum certa ſunt. Credo.] *Id eſt puto.*
velle vxorem ducere.] *Mirum eſt apud Terenti*
etiam per neſcias perſonas indicet argumenta.
Mitio neſciat amari ab Aeſchino ciuem virginen
dicit, credo, iam omnium tædebat: & Dixit ſe vell
ducere. Sic ex parte magna oſtendit neſcius argu
ideo, quia veriſimile eſt amantiſſimum Aeſchini
omnes ſcire affectus adoleſcentis & conſuetudine
paret præterea, conatum ex parte fateri vitiatu
Aeſchinum: & pudore impeditum, tantum
quod honeſte potuit, velle ſe vxorem ducere, qu
vellet, tacuiſſe confuſum. Sperabam iam defe
doleſcentiam.] *Recte ſperabam, pro gaudebam*
dicimus, cum erraſſe nos cernimus. Et mire non
rabam illum iam corruptum: ſed mitis ſenex to
attribuit, nihil filio. Deferuiſſe adoleſcentiam
propoſitum circa ætatis veniam. Deferuiſſe.] *Q*
ſum à feruore tenuiſſe. Legitur & deſæuiſſe. Ecc
de integro, niſi quicquid eſt.] ἀπὸ πιώπησις *pr*
non vult credere. Niſi quicquid eſt.] *Deeſt, q*
niſi quia. Et eſt ſenſus, Niſi quia non temere cre
ſcire: quicquid eſt.

ACTVS II. SCENA

SANNIO, *leno.* ÆSCHINV
adoleſcens.

Iâb. tetr. cat. OBſecro populares, ferte miſero, atque in auxilium:

n eliditur in ſubuenite. Subuenite inopi. AE. ocioſe, nunc iam ilico ſiſte.

›ectas? nihil pericli eſt:nunquam dum ego
hic te tanget. Dimeter.
ſam inuitis omnibus.
quam eſt ſceleſtus, non committet hodie
n iterum vt vapulet.
:hinc audi,ne te ignarum fuiſſe dicas meo- Iãb.tetr.acat.
orum,
ſum. AE. ſcio. SAN. at ita, vt vſquam fuit
iiſquam optuma:
te poſterius purges, hanc iniuriam mi-
e
ſſe, huius non faciam. crede hoc, ego Troch.cat.
ius perſequar.
verbis ſolues vnquam, quod mihi re ma-
is.
veſtra hæc: nollem factum: iuſiurandum Acatalect.
r,te eſſe
n iniuria hac,indignis cùm egomet ſim ac-
modis.
præſtrenue, ac fores aperi. SA. cæterum
hili facis?
trò nunc iam. SA. at enim non ſinam. AE. Iamb.acat.
e illuc Parmeno.
iſtoc abiſti: hic propter hunc aſſiſte. hem, Troch. catal.
o.
nc iam oculos à meis oculis quoquam di-
as tuos:
a ſit, ſi innuero, quin pugnus continuò in Iamb. quad.
hæreat. catalect.
volo ergo ipſum experiri. AES. hem ſerua:
e mulierem.
facinus indignum. AES.geminabit, niſi ca- Troch.
A.hei miſero mihi.
i innueram: verum in iſtam partem potius
to tamen.
am. SAN. quid hoc rei eſt? regnúmne Ae- Iamb.acat.
e hic tu poſſides?
›ſſiderem,ornatus eſſes ex tuis virtutibus.
d tibi rei mecum eſt? AES.nihil. SA.quid?no-
qui ſim? AE. non deſidero.

SA.Teti-

SA. Tetigíne tui quicquam? AE. ſi attigiſſe infortunium.

SAN. Quid tibi magis licet meam habere, ego argentum dedi?

Reſponde. AES. ante ædeis non feciſſe eri hic conuicium.

Nam ſi moleſtus pergis eſſe, iam intro arri que ibi

Vſque ad necem operiere loris. SA. loris lib ſic erit.

SAN. O hominem impurum, hiccine lib aiunt æquam eſſe omnibus?

AES. Si ſatis iam bacchatus es leno, au nunc iam.

SA. Egóne bacchatus ſum in te, an tu in m mitte iſta, atque ad rem redi.

SA. Quam rem? quo redeam? AE. iámne m cere, quod ad te attinet?

SAN. Cupio: modo æqui aliquid. AE. vah, l qua me non volt loqui.

SA. Leno ſum, fateor, pernicies communi ſcentium,

Periurus, peſtis: tamen tibi à me nulla eſt

AE. Nam hercle etiam id reſtat. SAN. illuc q di, quò cœpiſti Aeſchine.

AES. Minis viginti tu illam emiſti; quæ res tat male.

Argenti tantum tibi dabitur. SAN. quid, ſi illam nolo vendere,

Coges me? AE. minime. SA. nanque id m neque vendendam cenſeo,

Quæ libera eſt: nam ego illam liberali aſſ ſa manu.

Nunc vide vtrum vis, argentum accipere, ſam meditari tuam.

Delibera hoc, dum ego redeo leno. SA. pr me Iupiter

Minime miror, qui inſanire occipiunt ex ini

Domo me eripuit: verberauit: me inuit xit meam.

facta hæc tantidem emptam poſtulat ſibi Troch catal. permixtis
niſero plus quingentos colaphos infregit Iáb. acatal.

enim quando bene promeruit, fiat, ſuum In enim eliditur m.
ſtulat.
:upio, ſi modo argentum reddat: ſed ego
olor:
ixero dare tanti, teſteis faciet illico,
ěme: de argento ſomnium: mox, cras redi.
poſſum ferre, ſi modo reddat, quanquam
m.
ogito id, quod res eſt, quando eum quæ-
cceperis,
da, & muſſitanda iniuria adoleſcentiũ eſt.
dabit, fruſtra egomet mecum has ratio-
puto.
populares.] *Popularitas in omnis rei cõſor-*
umitur, nunc autem populares ciues dicit. &
id veteres quiritari dicebant, Quirites concla-
ſecro populares, ferte miſero, atque inno-
ilium.] *Hic exemplum eſt contumelioſi per po-*
uitis, & in perniciem ſuam pauperis contuma-
enite inopi.] *Vide quàm poſteriora vehemen-*
ad incendendũ populum. primo miſerum: poſt,
n: ad vltimum inopem poſuit. & primo, ferte
: poſt ſubuenite. Et totum hoc principium, à be-
t ſumitur, quæ comparatur ex inuidia potentiæ
nam contraria in Aeſchino eſſe vult intelligi.
q; innocenti auxilium, ſubuenite inopi.]
Miſer, Innocens, Inops. Ocioſe nunc iam.]
re ſignificat. nam niſi qui ſecurus eſt, ocioſus nõ
] *Modo locum, non tempus ſignificat.* Ocioſe
ilico hic conſiſte.] *Simul imperauit modum,*
um, factum. Modum, ocioſe: tempus, nunc: Lo-
actum, conſiſte. Nam Iam & Ilico alterum tem-
gitur, alterum loco. At conſiſtere, eſt audacter
ter ſtare: vt, Conſtitit in digitos extemplo arre-
ne. Iſtam inuitis omnibus.] *Deeſt abducam.*
n inuitis omnibus.] *Bona ἔκλειψις. nemo enim*
itur qui luctatur. Quanquam eſt ſceleſtus,
non

non committet.] *ἀναπόδοτον primum nam c* *fuiſſet quanquam, non ſubiecit tamen.* Nunqu *non. Vergil. Nunquam omnes hodie moriemur* rum vt vapulet.] *Minaciter Poeta priorem l* *lit, dicendo iterum: vt non ea lem lis eſſet de qua mea queſtus eſt, ſed inſtaurata naſcatur.* Cor *Perficiet: ſed hoc proprie de illicitis, & puniend* *bus dicimus. Et ſimul hic oſtendit Comicus ad* *dere ſe lenoni, inuitum ſe noxam intuliſſe, & id* *rit, feciſſe lenonis culpa, non ſua.* Leno ego *terribiliter pronunciandum eſt: quaſi dicat, c* *eris. Sed ex argumento eſt, quod contemnit Aeſ* *nas lenonis: vtpote qui iam vxorem decreuer* Scio.] *Hic ſic reſpondit quaſi in lenone immin* *tantum conſiſteret.* Fide quiſquã optuma.] *P* *cipiendis comminationibus denunciatio, commi* Huius non faciam.] *Figurate ergo. Quod te* *eſt purgationem tuam. Huius autem, δεικτικὸν* *nim ſtipulam, aut floccum mouerat, aut ſumm.* Ego meum ius perſequar.] *Hoc eſt lenonium* ius.] *Meam libertatem.* Meum ius.] *Meam* *Nam vt illa iniuria eſt, quæ fit innoxio: ita ius* *la quæ redditur reo.* Perſequar.] *Vlciſcar. Ci* *tuas iniurias per te, id quod non poteſt, perſeq* Huius non faciam.] *Cicero, Ne tantulum qu* *motus eſt.* Neq; tu verbis ſolues vnquam q re maleficeris.] *νομικῶς. Et ſolues, lues, perſo* *ſatisfacies, ac te purgabis.* Re malefeceris.] *eſt re, & ſignificanter proferendum. ibi enim* *tia. Et plus dixit, re malefeceris, quàm iniuria* Noui ego veſtra hæc.] *ἔκλειψις: deeſt enim,* iurandum dabitur.] *Hoc eſt, iurabimus te eſſe* *cui iniuria fiat huiuſmodi. Aut ſeparatim, iuſ* *dabitur, & ſeparatim, te eſſe indignum iniuria* *melius, verba enim ſatisfaciunt, cum res collig* *neralibus cauſis. nam ſæpe iræ ac lites iureiur* *terminatæ.* Indignum iniuria hac.] *Comice* *& indignis.* Abi præſtrenue.] *Aut abi præ, id* *aut abi præ, id eſt præ i, vt, I præ, ſequar, aut p* *vt præd iuitis vrbe Latini.* Abi præſtrenue.] *M*

niñarum lenonis, non reſpondiſſe Aeſchinum ad
ixerat. Cæterum hoc nihil facis.] *Nihil pro*
ur & nihili. At enim non ſinam.] *Enim ince-*
ticula apud veteres fuit, ſed & conuenit pertur-
Nimium iſtoc abiiſti.] *Quaſi ex contumacia le-*
careat, quod multum abierit. Propter hunc.]
nc, vt Vergil. Templum de marmore ponam Pro-
am. Hem, ſic volo.] *Mirè comicus ex alterius*
uid faciat alter oſtendit. Quin pugnus conti-
ugnus, à pugna dictus: aut ab illo pugna. Pu-
ntinuò.] *Id eſt veſtigium litigantis.* Iſtuc volo
ium experiri.] *Expreſſe oſtendit pauperioris lo-*
ontumaciam vſque ad pericula cædis. Iſtuc volo
ium experiri.] *Hoc illo dicente, Seruus lenonem*
. Hem ſerua.] *Neſcias cui dicat hæc Aeſchinus,*
an ſeruo, ſed ſeruo magis eſt veriſimile. Gemi-
ſi caues.] *Hoc comminantis eſt, non iubentis ſe-*
uia longè ſtat Parmeno, gemina putauit dictum.
nabit, ſubaudiendum eſt plagam. Geminabit
es.] *Non ſingularem pugnum & vnum dabit, ſed*
it: quaſi dicat, geminato duplicatoq; numero in-
ei miſero mihi.] *Leno pulſatur.* Non innue-
onuenienter Poeta auidiorem Parmenonem ma-
it inducit, cum ſupra dominum inuitum oſtende-
d inferendam iniuriam. In iſtam partem po-
cato.] *Vt verberes non iuſſus potius, quàm iuſ-*
erberes. Nunc iam.] *Duæ partes ſunt. Et bene*
a ſero, & poſt plagas. Et vtrum hoc lenoni, vt ab-
uellæ, vt introeat dicitur: ſed facetius eſt, ſi lenoni
s dici: quaſi hoc factum ſit quod voluerit: & quaſi
vt vapulet. Et iam etiam tarditatis incuſatio eſt.
Iam melior, iam diua precor. Regnúmne Ae-
] *Inuidioſa moraliter exclamatio, & ardentior ad*
Regnúmne Aeſchine hic tu poſſides?] *Bene*
t, Athenis, vbi grauius crimen eſt dominari velle.
rāni ibi ſemper oppreſſi ſunt, & maximè proximi.
iderem.] *ἠθικὴ εἰρωνεία contemnentis inuidiam.*
s eſſes ex tuis virtutibus.] *Cito oſtendit quan-*
longum ſit regnum: qui dixerit ornari potuiſſe le-
Ex tuis virtutibus.] *Sic veteres per ἀρετὰς vir-*

tutes

tutes pro flagitiis dicebant. Lucil. Animo ac vi Quid tibi rei mecum eſt?] *Hoc quia verberau cit: vt ſit, quid tibi debeo? non quia nihil ſibi* Nihil.] *Facete, quia ipſe abſtulit, & nihil vult* Quid? noſtine qui ſiem?] *Proprie: ſic enim dic hil quicquam debet, Non me nouit: non quod i ſed quod in iure non cernatur.* Si attigiſſes.] *attigiſſes, quàm tetigiſſes: eſt enim multo minus quàm tangere.* Quid tibi magis licet.] *Hic no tiocinatio eſt, quàm exclamatio per dolorem.* M bere pro qua ego argentum dedi.] *Meam, ſed magna moralitate additum, Pro qua argen ad vociferationem, ſimul eſſe oſtendit leno quo* Qui tibi magis.] *Si mihi, inquit, non licet tang cur tibi licet meam, non tangere ſed habere? Et trum domi in conſuetudine, an corrumpere, id eſ re, intelligimus?* Ante ædes non feciſſe erit m conuicium.] *Non erat quod ad hæc iuſtè reſpo ideo ſic reſpõdet, vt conuicium dicat, quod verum* ris liber?] *Lora apud veteres laura dicebantu triumphorum, ſub qua mos erat captiuos vincir per pompam: ideo autem, vt conditionis reminiſc ris cæduntur mancipia. Nam mancipia dicunt manu capta ſunt: Serui, qui ſeruati ſunt, cum oporteret iure belli. Vnde Vergil. ſic inducit capt gantem, Per patrios manes, per ſpes ſurgentis Iu cor hanc animam ſerues natoq; patriq;.* Hiccine tem.] *Scilicet Athenis.* O hominem impurum *teres impurum generaliter pro improbo poneb eadem hac fabula: Perſuaſit ille impurus, ſat ſcio* eſſe omnibus.] *Quaſi diceret, vbi non eſt, qu ſchinus loquitur. Et bene omnibus, vt ne lenone videantur excepti.* Omitte iſta, atq; ad rem re *perbe adoleſcens maleficium non putat lenoni eſſe dum. Ad rem autem, ad negotium de quo agit* Quam rem?] *Quam abduxiſti. Res enim pecuni gitur: vel id pro quo pecunia danda eſt.* Quo te *Ad quam reuertiſti domum: quia, Fores effregit, a des irruit alienas.* Quod ad te attinet?] *Quod deſt & commodum eſt.* Cupio.] *Ille, vis dixit: h*

æqui aliquid.] *Subaudiatur dicas.* Vah leno ne non volt loqui.] *Nomen ſacrilegum & in-eno, iniquitatem agitat. uſt... pacro i..atur.* *n εἰρωνικῶς pronunciandum eſt.* Leno ſum] *Fi-χάρνησις.* Orta eſt iniuria.] *Orta, cœpta* Illuc edi quo cœpiſti.] *Figurate. rectum enim erat, ſti: niſi ſorte Quo pronomen eſt modo accipien-ſit à quo. Et bene memor eſt dixiſſe Aeſch num, a. atque ad rem redi* Quæ res tibi vertat ma-*cit contumeliam, quaſi & hoc multum ſit inimi-umnus dicitur deus, qui rebus adopinata reuer-iræ eſt. ſæpe autem maledicit quod bonum puta-oc eſt male vertiſſe, vt ille gladius qui muneri niniculum fuit reginæ pereunti, de quo Vergil. recludit Dardanium, non hos quæſitum munus* Quid ſi ego tibi illam vendere nolo?] *Hæc nt ſtomachi, & ideo ſtultiora. nam quod iam a-diturum ſe negat. & quid ſi nolo, noue dictum ιδιωτισμῷ.* Quid ſi nolo vendere, coges me?] *em dici, Quid ſi nolo, coges me?* Minime.] *εἰρω-* q; id metui.] *εἰρωνεία contumax & ridicula in m amiſit id, de quo dixit ſe cogi non poſſe.* Nam liberali aſſero cauſa manu.] *Ordo eſt, Ego uſa manu aſſero. & ſunt iuris verba, à quibus rtores dicuntur vindices alienæ libertatis. nam ſa liberalis dicitur, quæ actionem in ſe conti-tis.* Prò ſupreme Iupiter.] *Hæc locutio ad hoc , vt ex verbis Lenonis appareat quàm facile mi-ſit, & quiduis libenter accipere.* Prò ſupreme *Supremum, nunc dicit ſummum, ab eo quod eſt , & ſuperius: Vergil. Rex ipſe Iouis de gente ſu-mus Aeneas tua nos ad limina miſit. & non ab-rſona & plebei, & Lenonis, & vim paſſi, Iouem itio perſequi, vt quotidie videmus ab homini-i & ordinis fieri.* Minime miror qui inſani-int ex iniuria.] *Senſus hic eſt, Inſanos fieri per leroſque mirabar. ſed iam non miror, poſtquam iniuriam quam ſum paſſus, inſanire compellor: clamem, Prò Iupiter. & ſimul aduerte vigilan-, vt vbicunq; in comœdia vocem tragicam ex-*

tulerit, ſtatim perſonam inſaniam d cere faciat. ſu pra, Pro Iupiter, tu homo nunc a ig me ad inſani inuito abduxit meam.] *Honeſtiori perſonæ hæc ſufficeret, abduxit m am: ſed Leno bene addidit Me nam abducuntur mere rices abſque voluntat: Le Et decora locutio e t per ex er be, me inuito abdu enim addit puellam, aut quid tale.* Tantidem e poſtulat.] *Tantidem emotã, legitur & totidem e* Homini miſero.] *Secundum illud Menandri * miſero plus quingentos colaphos infregit. Contume des, colaphus, & digna Lenone.* Infregit.] *Vt illu feciſſe Aeſchinus videatur, cum ſonitu ſe colaphiz gnificat. Infregit autem, ill ſit, inflixit, vt ſit ſenſus homini miſero plus quàm quingentos colaphos. & ter pronunciandum eſt, hoc enim exprimitur, vt u cuſet in alieno facto fortunam ſuam. Et vide q hoc diſtet ab illo quod ſupra dicebat, Ipſum iſtuc periri: hoc, quia ſolus eſt: illud, quia cum aduerſa* ne promeruit.] *Bene, multum, promeruit, adiu fuit: cui contrarium eſt commeruit. nam mereri mereri eſt præſtare beneficium. Vergil. Quique ſu res altos fecere merendo. Et, - nunquam regin Promeritam.* Vbi me dixero tanti dare.] *Re vbi enim pactio intereeſſerit precii, iam ereptio ſublata erit, & precium debebitur.* Mox cra *Tranſit ad μιμητικόν.* Id quoque pati poſſum.] *cras redi: id eſt, moram.* Quanquam iniuriu *Vendere quod nolis. Eſt ſcilicet.* Id quod res e *id quod verum eſt, bona locutio.* Quando eur ſtum occeperis.] *Vt in Andria, Deinde quæſtu pit.* Muſſitanda.] *Patienda, conſideranda cum & vt in amatore putanda, atque per hoc perferen ſitare enim proprie eſt diſſimulandi cauſa tacere, vel à muto, vel ab M. quæ litera eſt nimium preſ ac penè nullius, adeò vt ſola omnium cum inter vo ciderit atteratur atque ſubſidat. Hinc Vergil. Muſ ipſe Latinus.* Fruſtra egomet mecum.] *Præpa genus ad accipiendas viginti minas, totius ſummæ deſperatio.*

***

AC

ACTVS II. SCENA II.

SYRVS, *ſeruus*. SANNIO.

:gomet conueniam iam ipſum: cupide ac- Iamb.quadr. acatalect. & Senarij.
iat faxo, atque etiam
at ſecum eſſe actum. quid iſtuc Sannio eſt,
:e audio
uid concertaſſe cum hero? SAN. nunquam
iquius
nem comparatam, quàm quæ hodie inter
it.
ilando, ille verberando vſque ambo defeſ-
is.
ulpa. SAN. quid agerem? SYR. adoleſcenti
gestum oportuit.
d potui melius, qui hodie vſq; os præbui?
e, ſcis quid loquar?
i in loco negligere, maximum interdum
um. SA. hui.
ſti, ſi nunc de tuo iure conceſſiſſes paulu-
que (tiſſime;
nti eſſes morigeratus, hominū homo ſtul- Eliſio excipit[ur] à verſu ſequenti.
bi iſtuc fœneraret. SAN. ego ſpem precio
io.
uam rem facies: abi, neſcis ineſcare homi-
nnio.
lo iſtuc melius eſſe: verùm ego nunquam
tutus fui,
equid poſſem; mallem auferre potius in
tia.
oui tuum animum, quaſi iam vſquam tibi
inti minæ,
obſequare: præterea autem te aiunt pro-
Cyprum. SA. hem.
iſſe hinc quæ illuc veheres multa: nauem
tam: hoc ſcio:
bi pendet: vbi illinc ſpero redieris, tamen
s.
un pedem: perij hercle, hac illi ſpe hoc in-
it. SY. timet,

Iambici ſenarij.

Inieci ſcrupulum homini. SAN. ô ſcelera, ill
Vt in ipſo articulo oppreſſit: emptæ mulier
Complures, & item hinc alia, quæ porto C
Niſi eò ad mercatum veniam, damnũ maxi
Nunc ſi hoc omittam, actũ agam: vbi illinc
Nihil eſt: refrixerit res, nunc demum venis
Cur paſſus? vbi eras? vt ſit ſatius perdere,
Quàm aut hic nunc manere tã diu, aut tũ
SY. Iámne enumeraſti, quod ad te redituru
SAN. Hoccine illo dignum eſt? hoccine inci
ſchinum?
Per oppreſſionem vt hanc mihi eripere poſ
SY. Labaſcit: vnum hoc habeo: vide, ſi ſatis
Potius quàm venias in periculum Sannio,
Seruéſne, an perdas totum, diuiduum face
Minas decem corradet alicunde. SA. hei m
Etiam de ſorte nunc venio in dubium miſe
Pudet nihil, omnes dentes labefecit mihi.
Præterea colaphis tuber eſt totum caput:
Etiam inſuper defraudet? nuſquã abeo. SY
Nũquid vis quin abeã? SA. imò hercle hoc
Vtut hæc ſunt facta, potius quàm lites ſeq
Meum mihi reddat, ſaltem quanti empta e
Scio nõn te vſum antehac amicitia mea:
Memorem me dices eſſe, & gratum. SY. ſed
Faciam: ſed Cteſiphonem video, lætus eſt
De amica. SAN. Quid quod te oro? SYR.
mane.

Eliditur d in quod.

In per eliditur e.

TAce, egomet conueniam iam ipſum.] *In actus eſt, exemplum continens vitæ auarorum pe in damnum ipſius auariciæ rationibus ruunt; duorum inter ſe nequam hominum ſpectanda qu ciſſim, & doloſa captatio eſt.* Tace egomet co iam ipſum.] *Tace, ſi pro aduerbio eſt, omnibus pro verbo ponitur, dicitur Cteſiphoni maximè ſol ſupplicanti omnibus ob metum patris. Iam auten ditatis eſt ſed properationis ſignificatio.* Bene d eſſe actum.] *Actum rectè additum eſt: nam mu cupide accipimus, ita tamẽ vt malè nobiſcum eſſe actum.* Quid iſtuc Sannio eſt?] *Illud ſupra poſi*

i proſcenio dicitur. Et vide quam ingenioſe Terẽ-
upra ab AEſchino. Lenonis nomine facit Sannio-
, vtpote ab homine arroganti & feroci ob ætatem
i: at hunc blande circumuenientem, honorificen-
it cum Lenone loqui, & Sannionem eum vocare.
n ſordidis profeſſionibus agunt vitam, honorificè
oprio appellas. Sed qui in ſplendidis artibus ſunt
gaudent artis nomine nuncupari, vt Imperator,
ilosophus. Sic & in Eunucho, Audire vocem vi-
ido militis, apud ſe loquens meretrix: Et poſtquã
inus videt, Salue mi Thraſo, inquit: non, ſalue
id erat duriſſimum. Et mox ita perſonat, Miles
ò edico tibi. Neſcio quid concertaſſe cum
rgute poſitum, neſcio quid. vult enim ex illo au-
nciſcatur initium quod perſuadendum ſuſcepit.
aſſe.] οἰκονομία. honorifice hominem tractat, vt
um ſibi reddat, & vt eum faciat ad contemnen-
niam liberalem. nam honeſtas adimit auaritiam.
ationem comparatam.] διασύρει, quia ille
e dixit, non cæſum eſſe. Comparatam.] Pro
conſtitutam. Et comparatam ad dictum Syri re-
ait concertationem fuiſſe, pares faciens AEſchi-
enonem. nam Sannio vult ſibi deberi pro eo quod
t, quod abſtulit illi Syrus, dicendo eum non ver-
eſſe, ſed potius concertaſſe. Et propriè dixit con-
em, ipſum actum. nam certamen, eſt res ipſa de
tur, vter columbã ſagitta feriat: vter prior per-
metas. Vnde Verg. Velocis iaculi certamina po-
io. At vero certatio, ipſe actus contentioque cer-
eſt. Ille verberando, vſque ambo defeſſi ſu-
certa eſt diſtinctio, vel verberando vſque, vel
eſſi. & eſt Vſque aduerbium, ſignificans aut diu
um. Tua culpa.] Poteſt & nominatiuus & ſe-
ſus eſſe, ſi nominatiuus eſt, deeſt Eſt: ſi ſeptimus,
um eſt. Adoleſcenti morem geſtum opor-
ib ætate adiuuatur ſententia, ideo adoleſcenti di-
AEſchino. Et morem gerere, proprie Lenonis &
is eſt, vnde & ipſe ſic reſpondet, vt non fugiens
r dicat, vſque os præbui. Adoleſcenti mo-
ſtum oportuit.] Cum ἐμφάσει Adoleſcenti

pronunciandum eſt, ſcilicet qui facilius aſſentati-retur. Quid potui melius?] *Subauditur morem. Et hoc ſubtiliter Leno, cum morem gerendum fuiſ-ſe meretricis precio dixerit Syrus. Hodie autem non ſi-gnificat, ſed iracundam eloquentiam ac ſtomac. Vergilius, Nunquam omnes hodie moriemur inulti. Modo age, corripientis eſt aduerbium.* Scis quid l. *Argute, quia ſimulauerat Leno non intellexiſſe q. rat ſeruus.* Scis quid loquar?] *Legitur, Et ſc. quar.* In loco negligere, maximum interdum *additum eſt in loco, & Interdum: non enim ſe* nunc de tuo iure conceſſiſſes.] *Bene tuo iure ret, non erat res mea quam venalem habui. Aut a re, de lenonina duritia: vt alibi, Meo iure vtar, ſit qui prior ad dandum ſit.* Ne non tibi iſtuc f ret.] *Fœneratum eſt, cum lucro redditum & mul Fœneraret ergo, non AEſchinus, ſed ipſa res in que tio eſt.* Ego ſpem precio non emo.] ἀντιπτωσις *pecuniam in loco negligere, maximum interdu crum.* Nunquam rem facies.] *Leno quicquid lucrum refert, & ſic lucri genus dicit eſſe Syrus quemadmodum perſuadet. Et nota rem, & litem tium meretricis, & patrimonium, & omnem nominari.* Nunquam rem facies.] *Secundum ſerui Lenonem Syrus hortatur, hominem ad lucr tans, non ad honeſtatem.* Neſcis ineſcare ho μεταφορὰ *ab aucupibus, qui auibus capiendis eſ cibum.* Credo iſtuc melius eſſe.] *Vide comic rem vtriuſque perſonæ, & callid Lenonis, & ca Syri ſerui.* Age.] *Age, nunc verbum eſt ſignific quia iam prope eſt vt conſentiat perſuadenti.* Tu mum.] *Deeſt liberalem.* Quaſi iam vſquam tib ginti minæ.] *Senſus, Quaſi numero in aliquo d. in aliqua æſtimatione conſtituas: & non ſi velis, contemnas viginti minas, dummodo huic obſeq* Te aiunt proficiſci Cyprum.] *Et eum non pr dixit, ſed iam proficiſci. & non ab vno dicit ſe ſe, ne negaret, ſed aiunt inquit.* Præterea autem *χαιστικος eſt figura. Nam veteres libenter coniu multiplicabant.*

Co

niſſe hinc quæ illuc veheres multa.] *Nuſquã* *idit alias Terentius: ſed apparet ex confeſſione vera hæc omnia eſſe. & mira varietas eſt, proficiſſe: Conductam nauem: ne diceret, proficiſci, eme-nducere nauem. & conductam nauem addidit, vt im res habere non poſſit.* Hoc ſcio, animus tibi] *Hoc & correptè legi poteſt, vt articulus demon-r ſit & productè, vt ſignificet aut hanc rem: aut um, id eſt, Cyprum.* Vbi illinc ſpero redieris.] *a vult Syrus oſtendere quid Leno debeat ſperare, n ſe accepturum modo.* Tamen hoc ages.] *Hoc s debitum nam hoc agere dicimus eum qui inſtat* *ic* Nuſquam pedem.] *Quia exclamatio eſt, per* *ionem non completur.* Inieci ſcrupulum homini.] *non audit. ſimul enim dicitur, cum ille clamat: & il legi non poteſt. Et hic oſtendit Syrus quo hæc locutus ſit.* Quæ porto Cyprum.] *Hanc inſu-it poeta, vel quod Veneri ſacrata ſit, vt Horatius, ia potens Cypri: Vel quod mercatus in ea ſit, i-unquam dimoueas, vt trabe Cypria Myrtôũ paui-a ſecet mare.* Illuc vide.] *Vide τῷ ἰδιωτισμῷ dicit.* ſo articulo oppreſſit.] *μεταφορὰ perſeuerans lo, id eſt, lapillo, qui nos in calceo latens ple-laedit. & oppreſſit vel AEſchinus, vel res ipſa, bijcit, id eſt, quod ait, Emptæ mulieres complu-* Item hinc alia.] *In Lenonis mercibus ἐξοχή.* Em-lieres complures] *σύλληψις, Emptæ, legitur &* Niſi eò ad mercatum veniam.] *Eò, nunc ad-n eſt loci, id eſt, Cyprum: mercatus autem, lo-mpuſque ſignificat.* Damnum maximum eſt.] *r hoc damnum in precio mulieris eſt.* Nunc ſi nittam.] *Quod damnum eſt ſcilicet. Hoc autem gocium cum AEſchino.* Actum agam.] *Pro-m, id eſt, nihil agam. quod enim in iure ſemel iudi-fuerit, reſcindi, & iterum agi non poteſt. Sic in tone, Actum aiunt, ne agas.* Nihil eſt.] *Noue ni-pro nulla ſpes eſt.* Refrixerit.] *Pro refrigeſcet.* ſatius perdere.] *Per ὑπερβολὴν hoc accipe. nam nuenit perſonæ Lenonicæ damna contemnere.* Hic manere.] *Dum non nauigo.* Tum perſequi.]

Cum rediero. Iámne enumeraſti.] *Finxit Syrus* *tellexiſſe quid apud ſeipſum Leno locutus ſit: ideo i* *ait, quam ille ſecum diſputauerit.* Quod ad te re putes?] *Hoc dicto tantum illum accepturum ſig* *quantum dederat in puella. Nam hoc ad nos redit* *nobis abierit. Et dicendo rediturum, oſtendit ſuper* *minas nihil illum ſperare oportere. ſic enim ſupra* *viginti tu illam emiſti: quæ res tibi vertat male.* H illo dignum eſt?] *Huiuſmodi comploratio ſumm* *ſperationem Lenonis oſtendit.* Hoccine incipere Æ num?] *Quaſi de magno facinore dixit, vt Heautont* *meno, Vide quod inceptet facinus. AEſchinum aut* *laudatione dixit, quaſi quem non deceat malefacere* *de quam omnia experiatur impotens & miſer ob* *randam rem ſuam.* Vt hanc mihi eripere poſtul *dicit de qua, quia de illa ſermo eſt. Poſtulet, velit* *ret. Cicero, Vt temporibus reipublicæ cædet, non* *ſtulandum, id eſt, cupiendum aut expectandum* pere poſtulet.] *ἐν τῷ ἤθει dixit, non eripuerit, ta* *adhuc non fecerit, & ſic loquuntur, qui nolunt* *perſeuerare iniuriam.* Labaſcit.] *Hoc preſſe dici* *propriè dicit labaſcit, vt & ſuam inſtantiam,* *ſtationem tarde incipientis conſentire monſtrari* *inchoatiuum verbum eſt. Et eſt metaphora ab* *facta: quæ multis ſucciſa ictibus, ferri tandem in* *caſum ponderis ruinamque minitari.* Vnum h beo.] *Hoc clare: & ſubaudiendum eſt quod dicam,* *cere.* Vide ſi ſatis placet.] *Non placet dixit:* *placet, veluti magnum conſilium præbiturus.* quam venias in periculum.] *Oratorie, compa* *peiorum. dicit hoc eſſe quod ſuggerit eligendum.* duum face.] *Hoc eſt, diuide. Figura μακρολογία:* *duum, à diuiſione: Dimidium, à dimenſione dicimus* nas decem.] *Scit illum viginti poſſe accipere: ſed* *agit, vt optet Leno quod paulo ante nolebat.* Co alicunde.] *Alicunde dictum eſt, quaſi non habent* *nec ipſi in promptu ſunt.* Hei mihi etiam de ſorte venio in dubium miſer.] *Sors eſt ſumma, cui e* *ſecus acquiritur fœnus. Ergo ſortem dicit de precio q* *pta eſt, id eſt, viginti minis. Et vide illum de damno*
excl

quam de iniuria. Nunc venio in dubium.] *riculum. Verg. Nec tibi deſertæ in dubijs co-am Profuit.* Omnes dentes labefecit.] *In-ri tunc dolet, cum adiuncta damno eſt, vt ſu-lo eum quæſtum occeperis: accipienda & muſſi-ria adoleſcentium eſt. Vide idcirco enumeratis adiecit, Etiam inſuper defrudet. Et vide vt ea-xit ſupra, repetat, ſ. d ardentius tamen, & cum Verg. in magnis repetit, quod non ſemel dicit.* tuber eſt totum caput.] *Tuber, eſt genus cibi tumentibus, & quaſi prægnātibus arenis. Plus ruam ſupra dixit, ſupra enim dixit, Plus quin-ohos infregit mihi: Hic vero, Colaphis tuber eſt t.* Etiam inſuper defrudet.] *αὔξησις apta tro. nam honeſtior perſona non hunc ordinem* frudet.] *Frande decipiat.* Nuſquam abeo.] *vim habet comminantis: niſi illud cum con-eperit Syrus.* Vt lubet.] *Negligenter ſeruus t rogetur à Lenone.* Nunquid vis quin a-*c eſt plena locutio, Nunquid vis: nec deſiderat um. & hoc vti dicto diſcedentes ſolent. Quin e non ſignificat.* Imò hercle hoc quæſo vt vt acta.] *ipſe ſibi ſatisfacit. Vt vt enim, quoquo icat, diuerticulum ad preces faciens.* Potius, s ſequar.] *Quia dixerat Æſchinus: Nunc vi-is, argentum accipere, an cauſam meditari tuā.* reddat.] *Sortem, quam ſolam ſupra recuſabat, non enim quanti emi dixit, ſed inuidioſe meum t.* Saltem.] *τὸ ἔσχατον, natum eſt autem à capti-qui nihil aliud præter ſalutem à victore petāt.* vſū antehac amicitia mea.] *Figura ἀποσι-ā oſtēdit ſe fideliter promittere quod promittit. ne Danais è claſſib vnū. Et bello Iliacos fateor ttes.* Memorē me dices.] *Figurate eſt inducta ræmiorū. Et bene vtrūq; narrat, nā non conti-emor eſt, etiā gratus eſt. Memor. n. eſt, qui apud : Gratus qui meruit hoc nomine vocari, dum Nam multi ſunt memores, ingrati tamen.* Se-310.] *... promittit, vt nihil ſua intereſſe cre-*ulo.] *... ſine dolo.* Sed Cteſipho.

nem video.] *Aduentus in proſcenium perſonari conſulto conſilio fingitur à poeta, tanquam ſuper alijs rebus in medio poſitis: quæ ipſarum interueniutur. mire tamen, quod quaſi ex argumento ſit, vt jectus ſui antequam loqui incipiatur, deſcribantur* eſt de amica.] *Hoc lenius, & ſubmiſſe.* Quid oro?] *Deeſt agis, & deeſt ego.* Quod te oro?] *At aut propter quod, ſubintelligimus: vt ſit, Quid reſpondes? de eo propter quod te oro: aut ſi quid ... quam bene faſtidioſum lenonem facit Syrus, vt ... deſperando viginti minas accipiat, nam & ſupr... tendenti dicit totiens in vno ſenſu hoc idem Syr... us. Poteſt hoc & interrogatiue pronunciari.*

ACTVS II. SCENA I...

CTESIPHO, *adoleſcens.* SYRV...

Iamb. quad. catalect.

ABs quiuis homine, cum eſt opus, beneficipere gaudeas:
Verum enimuero id demum iuuat: ſi, quem eſt benefacere, is facit.
O frater, frater, quid ego nunc te laudem? te ſcio,
Nunquam ita magnifice quidquam dicam quin ſuperet tua:
Itaque vnam hanc rem me habere præter a... cipuam arbitror,
Fratrem homini neminem eſſe primarum magis principem.
SY. Cteſipho. CT. ô Syre, Aeſchinus vbi ... lum, te expectat domi? CT. hem.
SY. Quid eſt? CT. quid ſit? illius opera Syre ... uo: feſtiuum caput,
Qui omnia ſibi poſtputarit eſſe præ meo ...
al. laborem. Maledicta, famam, meum * amorem & pec... ſe tranſtulit.
al. quidnam. Nihil pote ſupra. ſed * quiſnam foris crepu... ne, ipſe exit foras.

ABs quiuis homine, cum eſt opus benefic... pere gaudeas.] *In hac ſcena gratiarum a...*

us qui præſtitit, & eius cui præſtitum eſt, & ex ij quantitate. Nam omne quod geritur, aut in, aut in perſonis, aut in attributis eorum. Abs omine.] *Bene ſic cœpit dicturus O frater frater. undum regulam dixit: quia dicimus Quibus, à quo. Quæ facit, non Quibus, & incerta diſtin- um eſt opus accipere beneficium, vel cum benefi- nus Hoc vetus eſt, illud communiter.* Id demum *oſtendit plus eſſe quod iuuat, quam gaudium.* Is *me, ſubaudiendum eſt bis numero: O frater, fra- it fratrem ne deſere frater. Vnum relatum eſt ad nem: alterum, ad laudem: & ſubdiſtinguendum, r quæſiuiſſe quid vltra diceret, & plus inueni- otuiſſe, quam frater.* Quid ego nunc te lau- *uid, propter quid. Et nunc te τῷ ἰδιωτισμῷ addi- ſuperfluo. vt, Tu nunc Carthaginis altæ Funda- is.* Quid ego nunc te laudem?] *Quia laus ge- eſt: quod non adhibetur, niſi dubiæ rei.* Quid e- te laudem?] *Diſtinguendum, Quid autem, pro* Nunquam ita magnifice.] *Deeſt quod. vt ſit, iquam ita magnifice. Duplex cauſa eſt commit- dis, ſi res aut nimium mala eſt, aut nimium bo-* us quin ſuperet tua.] *Bona περιφράσις. virtus, quam tu.* Itaque vnam hanc rem me habe- *e & ſubiunctiuum poteſt eſſe media ſyllaba cor- præpoſitiuum, producta eadem ſyllaba, vt ſit ita-* em.] *Noue dixit vnam rem fratrem ſed ego pu- non ſubdiſtinguendum, ſed legendũ contexte vſ- incipem. nam ſi diſtinxeris Fratrem: erit bis, vt ſubaudiendum & ſupra & infra, quod ſi fra- rioribus iunxeris, & cum admiratione pronun- & ſubaudietur Quam mihi. Hanc ſane locutio- debemus, propter perſonam elaboratam. nam ni- idet, & ruſticus adoleſcens eſt, qui laudare co- ſchinum, quaſi titubans, & pene balbutiens.* m neminem.] *Noue auribus noſtris, ſed vete- uetudine locutus eſt. nam cum nemo ne homi- ficet, quid opus fuit dicere, hominem neminem? cimus, figura eſt ἀρχαϊσμὸς* O Cteſipho.] *Mire udium ſignificans, O Cteſipho.* O Syre.] *Ille vt præui-*

præuidens: hic, vt qui non præuiderit, O dicit. O S ſchinus vbi eſt?] *Bene ſtatim de illo, cui agebat loqui cœpit.* Ellum.] *Ecce illum, vel pronomen e uerbium demonſtrantis. Alij interrogatiue legun ellum dicis? te expectat domi. Vt ſit ellum pronom illum. nam & illum, & ellum, & ollum veteres c* Domi.] *Aduerbium eſt in loco.* Hem.] *Interiecti tantis.* Feſtiuum caput.] *Huic contrarius ſenſus culum caput. Alij putant, Feſtiuum caput, non intelligendum, ſed orationis quam habet Cteſiph gratias fratri. Ita in Eunucho, Quàm venuſte, q principium adueniens. Quod ſi eſt, nihil poteſt ſu laudationem: nam ſupra factum erit accipiendum le: nam caput Aeſchini intelligo, id eſt, ipſum Ae vt in toto pars ſit per συνεκδοχὴν: in quà figur pro toto ponenda eſt, quæ aut eminet ex toto, a precij eſt ad id quod agitur. Quod ipſum ſic eſſe tum à bonis autoribus, ſi exempla συνεκδοχῆς per ſiderare ſtudes, inuenies.* Illius opera.] *Dicen & corporeum laborem Aeſchini oſtendit, & re vt, Hunc mihi da proprium ſata nocte laborem.* peram.] *Hanc religionem ait, vt Annua magna fer Cereri lætis operatus in herbis.* Quid ſit?] *D ris? ſed eſt admirantis magis quàm interrogantis.* pera nunc viuo.] *O miram amplificationem ben dixit, illius opera amicam habeo: ſed quod ſatis ſatis amatorium, Illius opera viuo, inquit.* Quin *Admiratiue quin: & ſic pronunciandum quin κον, vſque ad Maledicta, famam.* Maledicta, *Maledicta, aut lenonis, aut Demeæ: Famam aute nam ſi aliter acceperis, idem maledictum videt mala fama.* Præ meo commodo.] *Id eſt, mei comparatione: vt in Eunucho, Hic ego illum cont me, id eſt mei comparatione.* Meum amorem tum.] *De rapienda meretrice, & amanda.* Meu rem, & peccatum] *Cum dixiſſet, Omnia: du intulit, maledicta & famam, vt, Omnia Mercur vocemque coloremque. Et hoc vt ſit defectus qu telligendus ex affectu gratias agentis.* In ſe tra *Pulchra παρρησία, qua erratura eſt Soſtrata*

ruemadmodum iam errauit Demea, eo quod ab *t amari meretricem.* Nihil pote ſupra.] *ἔκλει-* *mirationem eſt: ſubaudiendum eſt enim vel eſſe,* *t pote pro potis, vt mage pro magis, τῷ ἀρχαϊσμῷ.* iam foris crepuit?] *Reſonuit, vt decrepiti di-* *tmoſi ſenes. Foris, ſingularis numeri, nomina-* Mane.] *Mane, gaudentis eſt hoc dictum, non o-* *entis.*

CTVS II. SCENA IV.

INVS. SANNIO. CTESIPHO. SYRVS.

eſt ſacrilegus? SAN. méne quærit? nun-
dnam effert? occidi:
:O. AES. ehem opportune: teipſum quæri-
id fit Cteſipho?
: omnis res: omitte verò triſtitiam tuam.
illam hercle verò omitto, qui quidem te
n fratrem ô mi Aeſchine,
mane, ah, vereor coram in os te laudare
is,
entandi magis, quàm quod habeam gra-
ıcere exiſtimes.
inepte, quaſi nunc non norimus nos inter
teſipho.
nihi dolet, nos penè ſerò ſciſſe, & penè in
ɔcum
vt ſi omnes cuperent, nihil tibi poſſent au-
er.
ebat. AES. ah, ſtultitia eſt iſtæc, non pudor,
ɔ paruolam
nè ex patria: turpe dictu: deos quæſo vt i-
rohibeant.
:aui. AES. quid ait tandem nobis Sannio?
n mitis eſt.
ɔ ad forum ibo, vt hunc abſoluam: tu intrò
m Cteſipho.
re inſta. SY. eamus, nanque hic properat in
um. SA. ne tam quidem:

Quamuis

Quamuis etiam maneo ocioſus hic. SY. re
ne time.
SA. At vt omne reddat. SY. omne reddet, tace
ac ſequere hac. SA. ſequor.
CT. Heus heus Syre. SY. hem, quid eſt? CT. e
hercle hominem iſtum impuriſſimum
Quamprimũ abſoluitote, ne ſi magis irritatu
Aliqua ad patrem hoc permanet, atque eg
perpetuò perierim.
SY. Non fiet, bono animo eſto, tu cum illa
oblecta interim,
Et lectulos iube ſterni nobis, & parari cætera
Ego iam tranſacta re conuortam me domu
obſonio.
CT. Ita quæſo: quando hoc bene ſucceſſit, i
hunc ſumamus diem.

VBi ille eſt ſacrilegus?] *Mire Aeſchinus ſe uerſus lenonem ſuperbiam, qua oſtenditur tan lenior ab amoribus meretriciis, quanto audacior nem.* Méne quærit? num quid nam effert?] *Spe leno ſe aliquid accepturum propter conuicium: Minis viginti tu illam emiſti: quæ tibi res vertat genti tantum dabitur. Et vide quanti faciat leno cro iniuriam, qui ſe ſacrilegi nomine ſignificari n non dolet, ſed etiam cupit. Oportet autem, Méne tum quadam geſticulatione & ſubſaltatione ſpe nonis, ad hoc ſe quæri vt accipiat, pronunciare.* Oc hil video.] *Occidi, non quia ſacrilegus dictus eſt, nihil accipit, & ſimul geſtum conſidera loquentis.* Occidi, nihil video. *Mire hoc verbo appare tu lenonis & ſpem mortuam, & extinctum gaud & apta ἐκλειψις, hæc dicentis, Occidi, nihil vide addidit proferri, aut quid tale.* Hem.] *Interiectio næ rei.* Opportune te ipſum quærito.] *ἀσυνδ veniſſe: non enim ſequenti nectitur.* Quid fit Cte *Quid fit, blandum initium eſt. non enim nunc ini cum ipſe dicat, In tuto eſt omnis res. mox ipſe in iam hæc addidit præter naturam quæſtionis.* Qu *Quid agitur?* In tuto eſt omnis res.] *Quaſi a*

negocium de amica. An omnis res, & lenonis ſuſpicio patris Demeæ? Omitto vero.] *Ve- t: aut correptiuum eſt iamdudum non omit- o* illam hercle vero omitto.] *Apparet non ꝛm dici Cteſiphoni ab Aeſchino, Omitte triſti- : nec nunc primum reſponſum, omitto. & ideo ,hercle vero, quia nunc demum da'a eſt plena* triſtitiam tuam. *Sic dixit, quaſi nimiam.* Qui e habeam fratrem.] *Acuendum Te* O mi] *Mi, meus: ſed vocatiuo dixit caſu.* Coram in are.] *Coram, ad ipſum pertinet quem laudat, ui audiunt: in os, ad ipſum qui laudatur. Nam at, qui non tacet apud alios, & hoc agit non per ed ipſe præſens. In os qui apud ipſam loquitur idat.* Laudare amplius.] *Quia laudauit.* Ne ıdi.] *Antiqua ἔκλειψις, deeſt enim cauſſa.* Aſ- *Adulandi. Et vtrum deeſt cauſſa, an ad* ipſam itur?* Ne id aſſentandi.] *Specta, ſi non ruſti- ns eſt & puriſſimæ ſimplicitatis, adeò vt etiam e fratrem nimio pudore non poſſit. hoc ſolo quia cum illum nimium laudarit abſentem.* Quam eam gratum.] *Varie: non enim intulit, quas nti.* Quod.] *Quia.* Age inepte.] *Non eſt iniu- maior frater eſt, & blanda dicturus.* Hoc mi- *τοῦ ἰδιωτισμοῦ, Mihi dolet pro doleo. & Dolet bis lum eſt.* Et penè in eum locum rediiſſe.] *beneficij ex periculo & difficultate ob tempus.* ıes cuperent.] *Non ſi ego tantummodo aliis bus.* Pudebat.] *Deeſt fateri.* Stultitia eſt *c ſcilicet fateri ei qui ipſe patri nunquam quic- terit.* Tam ob paruolam rem.] *Ergo dimi- ungitur Tam particula, & deeſt perire: ſed τοῦ tacetur.* Tam ob paruolam rem.] *Id eſt, me- ꝛt bene hic dicit Aeſchinus, quaſi qui maiora ,id eſt vitium virginis.* Penè è patria.] *Deeſt ia amatores comici cito comminantur patriam vt omicæ ſequantur.* Penè è patria.] *ἀποσιώπησις χάριν. Menander mori illum voluiſſe ntius, fugere.* Turpe dictu.] *Te fugere ſcilicet,* . Verũ hæc prohibeant.] *Id eſt, exilium fu- gamque*

gamque patriæ. Peccaui.] *Approbauit ex peri*
gnitudinem beneficij. Quid ait tandem nobis
τοῦ ἰδιωτισμοῦ additum eſt, non enim Nobis intel
eſt. Iam mitis eſt.] *Quia debacchatus eſt ſuprà*
mitis eſt, dixit. Ego ad forum ibo.] *Tunc enim,*
de menſæ ſcriptura magis, quam ex arca domoqu
pecunia numerabatur. Vt hunc abſoluam.]
hunc, reddito illi precio, dimittam. Nam velut le
quibus debetur aliquid. Dicuntur etiam ſerui
qui cum debitores preciorum fuerint, pecunian
debitam. Eſt ergo abſoluam, pro à me ſoluam.
tur in triſtitia lenonis, qui illum cum barba le
mœſto vultu ſequitur tanquam reus? Tu intro
Cteſipho.] *Bona ἔκλειψις, ſignificans lætitiam*
meretricis. Syre inſta.] *Iam Syrus, non vt adiu*
inſtanter adiuuet, rogatur. Eamus, namque hi
rat.] *Hoc clamat Syrus, vt beneficium oſtendat ſ*
rurſus lenonem de profectione abſterreat. Ne
dem.] *A lenone inconſtanter dicitur, vt pertur*
tuentis, magnum damnum poſſit oſtendere. Ne
dem.] *Tam, pro tantum, an pro tamen? & deeſt*
properare, aut propero: vt ſit etiam aduerbium
vel conſentientis. Quamuis etiam.] *Pro, in qua*
Etiam particula, vtrum conſentientis aduerbiu
iunctio, qua ſignificat, & properare ſe, & non i
vt negligat quod ſibi debetur? Maneo ocioſus
ſeparatim inferendum eſt, quaſi pertinaciter a
*tem lenonem inſtaturum ſe exclamationem * fac*
tetur. Maneo ocioſus hic.] *Dixit enim proper*
ſum conſenſerat in Syri verba, properaſſe dicent
detur, ne time.] *Quod deſperauerat leno, Syr*
ſermo. Vt omne reddat.] *Propter illud quod*
xerat Diuiduum face. Et probatum eſt, compl
quod ait, Cupide accipiat faxo. Et hoc ipſum, cun
& vultuoſa ſupplicatione pronunciandum eſt. Ta
do, ac ſequere hac.] *Sic ait Syrus, quaſi nunc*
doceat, quæ ſit ars non perdendi. Et totum cum ſ
præſtantis magnum beneficium dicit. Sequor.]
bo Leno ſatis commitigatus oſtenditur. Heus h
te.] *Ex argumento eſt oſtendere quantum tim*

um patrem. Heus heus.] *Vox eſt de longinquo* *is.* Obſecro hercle hominem illum impuriſ-] *Satis manſuete, quaſi lenonem aut non poſſit ru-* *t non audeat dicere, hominem dixit.* Iſtum im-um.] *Auariſſimum, & totum cum execratione* Te ſi magis irritatus ſiet.] *Velut clamet ſcilicet:* *ie de Lenone, quem irritari dicit vt canem. nam* *proprie canes dicuntur. Lucilius de litera R, Irri-* *quod homo quamplurima dictat. Lenonem autẽ* *ſipho vt ruſticus, vt ſub patre duro, vt amator.* ad patrem hoc permanet.] *Non dicit quid: ſed* *igimus raptum puellæ ſignificari.* Aliqua ad pa-c permanet.] *Proprie ſecretum latens, laticẽ* *tur intra vas clauſum exiſtenti, quod cum effun-* *nat. Sic & alibi de committendis ſecretis loquens,* *quit, rimarum ſum: hac atque illac perfluo.* At-tunc perpetuo perierim.] *Quaſi & nunc ſe* *itiat, ſed non perpetuo.* Non fiet, bono animo *illi liberalis timor eſt: ita Syro ſeruilis confiden-* im illa te intus oblecta.] *Moraliter illa dictũ* *turne illa hodie Pamphilo, & Illa quidem mea e-* um illa te intus oblecta.] *Honeſte explicauit* *u.* Et lectulos iube ſterni nobis.] *Seruus ** *comicum. Et vide vt totum ſuperbe ac magnifice* *Syrus.* Conuertam me domum.] *Conuertam,* *dictum, verbum eſt enim magni moliminis, &* *ngentis. Nam conuertere ſe, dicitur quem pompa* *vt imperator proprie conuertit exercitum. Et hoc* *, vt moribus arrogantes ſerui ſint cum lætantur.* o, &c.] *Volũt quidam & hunc verſum Syri per-* *ngendum ſed Cteſiphonis verba eſſe, ex ſubditis* *ſt: cum dicit, Hunc diem miſere nimis cupio, vt* *etuum in lætitia degere.*

CTVS III. SCENA I.

STRATA, *matrona.* CANTHA-
RA, *nutrix.*

o mea tu nutrix, quid nunc fiet? CA. quid Iamb. quadr. catalect.
t rogas? rectè

Aedepol ſpero. SO. modo dolores mea tu
piunt primulum.

CA. Iam nunc times, quaſi nunquam adfuer
quam tute pepereris?

SO. Miſeram me, neminem habeo: ſolæ ſum
autem hic non adeſt,

Nec quem ad obſtetricem mittam, nec qui
Aeſchinum.

CA. Pol is quidem iam hic aderit: nam nun
num intermittit diem,

Quin ſemper veniat. SO. ſolus mearum mi
eſt remedium.

C. E re nata melius fieri haud potuit, quan
eſt hera:

Quando vitium oblatum eſt, quod ad illu
potiſſimum.

Talem, tali genere, atque animo, natum ex
milia.

S. Ita pol eſt, vt dicis: ſaluus nobis, deo
vt ſiet.

OBſecro mea tu nutrix.] *Hæc ſcena, Tragœdi ſeruat. Nam Tragœdia in tria diuiditur, Ex Geſta, & Exitum. Hic ergo expectatio eſt, in Ge Geſta, in planctu Soſtratæ: Exitus.* ✱ Obſecro m trix.] *Hinc demonſtratur qui ſit maternus affec grata in dominos ſeruorum fides ſit: Eundemq & dolorem eſſe ex falſis & veris malis.* Obſec nutrix.] *Perſonæ aut ſuis verbis, aut aliorum ex ſuis: vt nunc perſona Soſtratæ: Ex alienis. Æſchini perſona ex Mitionis oratione ac Deme* cro mea tu nutrix.] *Mea nunc pro blandim tur.* Quid nunc fiet.] *Imploratio eſt magis ti quam ignoratio, & interrogatio. namque illius quippe anicula eſt. ſed non ſapientior nutrix eſt, mina ſua. Ipſum etiam quod dicit, Nutrix, hi eſt. Vt, Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſorore nim nomina ad aliquid, quibus nos tamen veli lari, vt Magiſter, Medicus, Orator.* Modo dol tu occipiunt primulum.] *Euidenter hic mod*

aduerbium eſt. Et rurſus, Mea tu, blandimẽtum uo non progreditur colloquium fœminarum, & repidantium. Primulum.] *Initium, & ipſa orim, diminutiue demonſtrata eſt. Non enim pri- primulum dicit.* Nunquam tute pepereris.] *parationem doloris: nihil mali adhuc ſequutum n ſic turbatur Soſtrata. Iã nunc timens quaſi nũ fueris, nunquam tute pepereris. Docte duo propo- us experientes ſcientesq; rerum ſumus videre & g. ſic, Quæque ipſe miſerrima vidi, Et, quorum na fui. Tute autem pro tu, παρέλκον eſt quod* & facit tute, & tutemet, & tutemetipſe.* Miſerã *oprium eſt mulierum quum loquuntur, aut alijs vt Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororem. mmiſerari: vt, Miſeræ hoc tamen vnum Exeque- mihi. Nam hæc omnia, muliebria ſunt, qui- alis ingentibus quaſi in aceruum rediguntur, rantur nullius momenti querelæ.* Neminem *Quid enim opus eſt? aut cur nunc quereris?* Solæ *Nunquam pluraliter ſolæ.* Nec quem ad ob- n mittam, nec qui accerſet Aeſchinum.] *Ha- uditur, & magis trepidanter quam rationabili- r. nam refellit hoc totum nutrix Canthara.* Solæ *Cum hoc nomen ſingularitatis ſit, mire ſolæ plu- xit.* Neminem habeo: ſolæ ſumus.] *Mulie- eritur, & ex perturbatione ſua æſtimans, metu cit ea quæ pauca ſunt.* Geta autẽ hic nõ adeſt.] *ratio eſt, vt oſtendatur abſens qui ſuperuenturus* quem ad obſtetricem mittam.] *Deeſt habeo. nſuetudine eſt ſic loqui, cum vtrumque nobis, utrum deeſſe conquerimur.* Nunquam.] *Pro nõ, r non ad omne tẽpus retulit: nam qui poteſt? ſed ad es, ſecundum quod ait, Nam nunquã vnũ inter- m.* Solus meatum miſeriarum.] *Bona locutio.* a.] *Sic propriè dicimus de ijs quæ contra vo- noſtram acciderunt, vt nunc vitium virginis e nata, ex vitio virginis. Sic Lucil. p. i. i. Et ſic ma- e, quam non Aeſchino culpam, ſed potius caſui am vellet. Eſt autem ordo, Nihil potuit melius è ieri, quam id quod factum eſt hera: vt quando-*

quidem vitianda erat virgo, ab eo vitiaretur, qui *petendus ad matrimonium. Senſus enim hic eſt* *vim fieri virgini: ſed ex conditione eius quæ vitia* *hil potuit melius euenire, quam contigit, vt ab eo* *tur, cuius nos non pœniteret. Intelligere autem* *fieri, & factum eſſe, pro euenit, & contigit, dici.* fieri haud potuit.] *Si fieri pro euenire acceperis* *ſecutio locutionis: ſin minus, deerit, quantum in* *ſit, è re nata, quantum intelligo.* Quando vitium eſt.] *Hoc eſt è re nata.* Oblatū eſt.] *Oblatū dicitu* *tur inuito.* Quod ad illum attinet potiſſimum *vitium oblatum ſit potiſſimum, hoc eſt, bonum: ſ* *ſona eius qui obtulit, vitium factum eſt bonum* *ſe ipſum malum eſt. Et hoc eſt quod melius haud* *tuit, quam factum eſt. Illum autem dicit, AEſch* *licet. Potiſſimum autem ſuperlatiuum eſt ab eo* *potis & potius. Sic enim facit, potis, potius, potiſſ* *Quod, modo exceptionem ſignificat: vt ſit, quant* *lum attinet, id eſt, AEſchinum.* Tali genere.] *illum talem * & tali animo.* In illo.] *Et genus* *pertinet: Familia etiam ad defunctos. Alij genus* *litatem referunt: Familiam, ad copias. Vnde & p* *lias dicitur, vt ſit, ex tanta familia, ex tam di* *Hæc omnis περίεργος tragica eſt gaudiorum in* *ante funeſtiſſimum nuncium.* Talem.] *Scilicet* *à forma, à pulchritudine.* Tali genere.] *Id eſt, a* *extrinſecus ſunt, id eſt, honeſtate generis.* Atque *Id eſt ſapientia, modeſtia. Hoc modo igitur nihil p* *in laude.* Saluus nobis, deos quæſo vt ſiet.] *S* *nus eſt cum nihil ad vota preter ſalutem opus eſt.*

ACTVS III. SCENA

Iambici quadrati acatalectici, & vnus dimeter *mixtis trochaicis aliquot catalecticis.*

GETA, *ſeruus*. SOSTRATA CANTHARA.

NVnc illud eſt, quod ſi omnes omnia ſua conferant,
Atque huic malo ſalutem quærant, auxilij ferant,

ihique, heræque, filiæque herili eſt: væ mi-
nihi:
:epente circumuallant, vnde emergi non
:
tas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.
ſeculum? ô ſcelera, ô genera ſacrilega, ô
iem * impurum! al impium.
iiſeram, quidnam eſt, quod ſic video timi-
k properantem Getam?
m neque fides, neque iuſiurandum, neque
niſericordia
, neque reflexit: neque quod partus inſta-
ope:
ræ indignæ per vim vitium obtulerat. SO.
itelligo
e loquatur. CA. propius obſecro acceda-
oſtrata. GE. ah,
um, vix ſum compos animi: ita ardeo ira-
a.
, quod malim, quàm illam totam familiam
iihi obuiam,
hanc in eos euomam omnem, dum ægri-
iæc eſt recens.
ii id habeam ſupplicij, dum illos vlciſcar
.
nam primum extinguerem ipſi, qui illud
xit ſcelus:
em Syrum impulſorem, vah, quibus illum
rem modis?
m medium arriperem, & capite primum in
n ſtatuerem,
ro diſpergat viam:
enti ipſi eriperem oculos: poſt hæc præcipi-
arem.
ruerem, agerem, raperem, tunderem, &
rnerem.
o heram hoc malo impartire properè? SO. Iam, acat.
emus, Geta.
n, quiſquis es, ſine me. SO. ego ſum Soſtrata.
ɔi ea eſt? te ipſam quærito:

Te expecto : oppido opportune te obtuli obuiam

Hera. SO. quid eſt? quid trepidas? GE. heu m quid feſtinas mi Geta?

Animum recipe. GE. prorſus. SO. Quid iſtuc ergo eſt? GE. perijmus.

Actum eſt. SO. eloquere obſecro quid ſit. G SO. quid iam Geta?

GE. Aeſchinus. SO. quid ergo is? GE. alien noſtra familia. SO. hem,

Perij: quare? GE. amare occepit aliam. SO. væ mihi.

GE. Neque id occulte fert : à Lenone ipſus palàm.

SO. Satin' hoc certe? GE. certe, hiſce oculis vidi Soſtrata. SO. ah, ah,

Me miſeram: quid credas iam? aut cui creda ſtrúmne Aeſchinum,

Iamb. tetrā. acatal. Noſtram vitam omnium, in quo noſtra ſp mneſque opes ſitæ

Erant? qui ſine hac iurabat ſe vnum nunqua rum diem.

Qui ſe in ſui gremio poſiturum puerum dic trem

Ita obſecraturum, vt liceret ſibi hanc vxo

GE. Hera lachrymas mitte, ac potius, quod rem opus eſt, porro conſule,

Patiamur'ne, an narremus cuipiam? SO hai homo ſanus'ne es?

An hoc proferendum tibi vſquam eſſe vide mihi quidem non placet.

Iam primum illum alieno animo à nobis e pſa indicat:

N... e ſi hoc palam proferemus, ille infic ſat ſcio:

Tua fama & gnatæ vita in dubium veniet maxime

Fateatur, cum amet aliam, non eſt vtile

Quapropter quoquo pacto celato opus eſt minime gentium:

am. GE. quid ais? SO. proferam. GE. hem,
oſtrata, vide quam rem agas.
ɔre res loco non poteſt eſſe, quam in quo
ſita eſt.
indotata eſt: tum prætereà quæ ſecunda ei
rat
o virgine dari nuptum non poteſt: hoc re-
n eſt,
s ibit, teſtis mecum eſt annulus, quem a-
it.
o, quando ego conſcia mihi ſum, à me cul-
ſſe hanc procul:
recium, neque rem vllam interceſſiſſe illa
e indignam, experiar Geta.
l iſtuc? accedo vt melius dicas. SO. tu quan-
o res
ae Hegioni cognato huius, rem omnem
o ordine:
noſtro Simulo fuit ſummus, & nos coluit
ne.
n hercle alius nemo reſpicit nos. SO. prope-
mea Canthara
obſtetricem accerſe, vt cum opus ſit, ne in
nobis ſiet.

illud eſt.] *Hic locus ſecundum artem comicam* *ım currentem exprimit, & nunciantem mala,* *itaque pars ſcenæ motoria eſt. ſignificat autem* *e negocium eſt, nunc tale periculum eſt: aut vero* *cationem temporis habet, vt ſi diceret, quando* *tempore.* Nunc illud eſt.] *Vtrum periculum, aut* *Eſt enim* ἔκλειψις. Quod ſi omnes omnia ſua .] ὑπερβολή *cum* παρονομασίᾳ *omnes omnia. Hinc* *Omnes in hoc indicio conferant omnia.* Salutem t.] *Non remedium, vt ægro: ſed vt pereunti ſalu-* *ioue dixit malo ſalutem: pro, contra malum.* Au- il afferant.] *Mirè de proximo, repetitum eſt* πα- *id eſt, conferant & afferant. Hoc conuenit præſer-* *iacho minus verba curantis. ſic ſupra, Omnes o-* uod mihiq;, hereq;, filieq;.] *Mira in ſeruo fides,*

cum primum ſe ponat in herili malo : & poſt ſe ma *vltimo puellam.* Quod mihique, hæreq;, filiæ *eſt.*] *πολυσυνδετον ſecundũ, vt, Omnia ſecum Ar* *Afer agit, tectumq́;, laremq́;, Armaq́;, Amycleu* *nem, Creſſamq́; pharetram.* Circumuallant.] *Circ* *lant ſe circa nos, & ſtipant ſe inuicem. nam circũ* *mus nos, & alios. tamen rara locutio eſt. Et circun* *dixit, veluti inimica acies contra nos: & ideo addid* *emergi non poteſt. Cum impreſſio eſt hoſtium, ſic di* *Sall. Preſſi vndiq; multitudine. Cic. Qui ſemper p* *tur, & nunquam emergunt. Et emergi, noue. nam* *dicitur, non emergor. ſed ideo eſt vſus, quia extra* *tionem & mergo & mergor facit.* Vnde emergi n *teſt.*] *Vnde, abſolute, an deeſt illud, an vnde, pro* Vis, egeſtas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.] *Hæ* *quæ circumuallant: Vis illata : Egeſtas ipſius puell* *ſtitia iudicum illius temporis: Solitudo à defenſori* *famia ab iis qui credant precio vitiatam. Nam &* *ditis ſic habes, Quando ego conſcia mihi ſum, neq; p* *neque rem vllam interceſſiſſe.* Hoccine ſeculum *queſturus de homine, ſeculum accuſat prius, vt à* *mores increpet, & è contrario. Secula in omnibus v* *dantur, vt, Quæ te tam læta tulerunt Secula?* O ſc genera ſacrilega, O hominem impurum.] *A* *nimis dolentib. incuſare alia ex aliis. Verg. Cum c* *ſui corpus miſerabile nati, Atq; deos atq; aſtra vo* *delia mater. &, Quem non incuſaui amens homin* *deorumq́;.* O hominem impurum.] *Aeſchinum* *& hoc ἠθικῶς. nam ſemper vltimũ ponimus eum,* *xime iraſcimur. vt in Andria, poſt accuſatum ſoce* *vituperatam ſponſam: Nam quid ego dicam de patr* *Phorm. Itáne tandem vxorem duxit Antipho iniuſ* *Et poſt multa, O facinus audax. O Geta monitor. V* *Vix tandem inquit.* Video timidum & proper Getam?] *Timidum perturbatum, non enim timet,* *let. Sic Plaut. in Bacchid. Nam vt ex naui vecta es, c* *mida es.* Quem neque fides, neq; iuſiurandum. *eſt, Hominem impurum, quem neque fides, neq; iu* *dum, exaggerat crimen admiſſum.* Quem neque f *Quia promiſit.* Neque iuſiurandum.] *Quia iu*

um miſericordia.] *Quia vim intulit.* Neque *cundum* παρέλκον. *nam abūdat illum. vt, Nunc eminans ictus, nunc ille ſiniſtra. Et eius videli- ordia quam amauit, neque repreſſit, ne auderet; it, ne faceret. & ſic hoc dictum eſt, vt à Vergilio, ingemuit noſtro, num lumina flexit, Num la- ictus dedit, aut miſeratus amantem eſt? &c. vt ſi reprimi ne faceret, ſaltem vt in peccando eſſet uit commoueri, ſed melius quod ſupra.* Neque tus inſtabat prope.] αὐξητικῶς *addidit non triti, ſed etiam patris ſcelus.* Qui miſere.] *Deeſt* e.] *Inepte, crudeliter, vt Verg. Quæ cauſa indi- ſ Fœdauit vultus?* Non intelligo ſatis.] *Ad ta ignorans inducitur, vt malo nuntio repentè & quia oportuit ipſam priorem loqui, præſens Quia autem non eſt perpendenda tam ſuauis ἡ- ntis ad iraſcentem: idcirco non audit, ne ob il- onſeruus loqui deſinat.* Satis quæ loquitur.] *i audiente Geta, loquitur. idcirco nec audit eum videtur ab eo Soſtrata.* Vix ſum compos ani- *vix tandem: aut vix non, vt Lucil. Carcer vix nus.* Compos animi.] *Id eſt, competentis ani- ni animi: cui contrarium eſt, Impos animi. Sal- te animo, neq; lingua ſatis compotem, cum de a- timio loqueretur. Alij compotem animi, compo- no intelligunt.* Quàm illam totā familiam.] *am culpa familiæ, quàm ſcelus Aeſchini oſten- pter quem omnes cruciandi ſunt.* Iram hanc.] *dum pro qualitate, interdum pro quantitate, interdum pro vtroq;, vt, Tuaq; animam hanc dextra? &, Hunc ego te Euriale aſpicio? Sed nunc hanc dixit. vt Salluſt. in deſcriptione Celtiberi gitur redarguit Tarquinius.* Satis mihi id ha- plicij.] *Moraliter loquitur: nam ferè quando iraſcitur ſibi videtur fortis, tanquam qui plus* in vlciſcar modo.] *Verum eſt hanc eſſe vindi- e ex recentiſſimis flagitiis properata ſit. Sic Ver- nc ſuperbum [illegible] noua quærens.* Seni ani- num extinguerem.] *Bene extinguerem, quia Verg. Igneus eſt illis vigor, & cæleſtis origo Se-*

minibus. Et primum addidit, quod ordinem ſig *tunc enim adiicitur, cum multa ſubiicienda monſt* *vt cui fracta prius crura, brachiaq́;* * *& cætera* *Aeſchinum totum promouens oſtenditur, etiam pe* *ſupplicia.* Syrum impulſorem.] *Cauſa pœnæ.* Va bus illum lacerarem modis.] *Hic voluntas in* *oſtenditur, pœnam pro merito repoſcentis. Et nota,* *rum dixerit, addidiſſe nutus de ſupercilio.* Illum mem.] *Iſta pœna.* Statuerẽ vt cerebro diſpergat *Et cerebrum & vix diſpergi poteſt; ideo videtu* *guum. vt apud Vergilium: enſemque cruore Spun* *ſparſasque manus. Aliter enim dicitur, Spargite* *foliis: Aliter, Sparſerat & latices ſimulatos fontis* Adoleſcenti ipſi eriperem oculos.] *Bene ocul* *ris indices, adiutoresq́; flagitij.* Poſt hæc præcipi rem.] *Grauior pœna cæcitatis, non prouidere qu* Cæteros ruerem.] *Ruere actiuam vim habet.* *in ſecundo, Icta eorum qui in flumine ruebant, n* *tur. Ruere enim, eſt toto corpore vti ad impellendu* *faciunt qui ipſi præcipites alios proſternunt. V* *prie ſues ruere dicuntur. Verg. Ipſe ruit, denteſqu* *licus exacuit ſus. & Horat. Hanc rabioſa fugit can* *tulenta ruit ſus.* Tunderem & proſternerem *quam fortis ſibi videatur qui dolet & iraſcitu* rem.] *Proſequerer, premerem. Vergil. Illa fretus* *tos, id eſt, nimia celeritate perſequitur. & penè* *præuenitque.* Ego ſum Soſtrata.] *Hæc ideo in* *vt veriſimile ſit ſupra non viſam Soſtratam, quan* *vix nunc agnoſcitur ab irato.* Te ipſam expecto do opportune.] *Incerta diſtinctio, vtrum Te ex* *pido opportune, ſit dicendum: an Expectare, ſit ir* *ter cupere, & ſine præſcriptione temporis, ſpera* *certum tempus. Vnde apparet ad Te expecto, qu* *nimium eſt, non eſſe iungendum Oppido.* Quid mi Geta?] *Probus aſſignat hoc Soſtratæ. Aſper* *ad omnia ſeruum reſpondere: ſed nutricem puta* *qui.* Quid feſtinas?] *Perturbaris. Et commo* *Prorſus, actu commoto, & anhelanti ob perturb* *& contentum curſum.* Animum recipe.] *Quod* *ut; geſtu oſtendi minimè potuit, id ex verbis So*

in Geta. nam ideo dicitur, *Animum recipe*: quia
anhelitu, crebriora verba continuare non poſſit.
, actum eſt.] *Iam bina verba iunguntur. Perii-*
m eſt, verba ſunt deſperationis. nam actum eſt
ea re, de qua iam lata ſit ſententia. Eloquere
:c.] *Bene eloquere. nam conatur tantum quod*
itur, nec intelligitur: cui vitio contraria virtus
itia. Iam plus hic geſtu, quam dictu agitur: quia
iximus, & faſſus eſt qui nunciat: & integra-
iuncij, cum apud illam loquitur, ad quam ma-
nitas pertinet: quo dolore, vox plerunque ſub-
atque ſingultit, & ſimul dat ſignum perdita-
n: Væ mihi miſeræ.] *Interponitur mulieris af-*
uo nuncio. Amare occepit aliam.] *Peius eſt,*
ipit, quam amat: nam in eo quod dixit, Occepit,
: mali metuenda ſignificat: vt in principiis quæ
piciunt, non ſtatim imminutionem inſpectant.
, magnum facinus dixit. A lenone ipſus eri-
um.] *Sic nunciat, vt vltima peiora ſint. Et his ar-*
vult probare quod immodice amauit Aeſchi-
plus quam virginem, id ipſum quod pudor nec
, nec conſulit, amat. Quis autem magis potuit im-
ſe, quam qui poſt honeſtum amorem, ab lenone a-
Hoc etenim ſignificat meretricem. ergo non hone-
ab lenone: non per alium, ſed ipſus: nec emit, aut
ſed ob impatientiam valde amantis eripuit, neq;
, vt qui celaret factum, tanquam ſatisfacturus
leretur, ſed palàm. Satin' hoc certò.] *Magnis*
i ſtatim creditur. Hoc ergo ex dolore dixit, quod
:diens: non quia habet fidem. Hiſce oculis.] *ἰσχυ-*
ſeuerantis. Ah ah.] *Interiectio eſt flentis.* Me mi-
Mira affectio. nam lachrymæ non ſinunt finire
Quid credas iã? aut cui credas?] *Fides aut per-*
ilitate ſeruatur: ſi grauius perſona eſt cui creditur:
is rei qualitate, ſi ea res creditur, in qua fallere
tur, aut non poteſt, aut non debet. Hic ergo mi-
oque iam fidem dixit nullam eſſe, & in perſona,
: quod Vergilius tranſtulit, breuiusq; dixit, Nu-
uta fides, hoc eſt, nec in re, nec in perſona. Et hic
ieautontimorumenon, Prò Iupiter, vbi nam eſt
fides?

fides? Noſtrum Aeſchinum, noſtram vitam.] *ἐ*
κῶς omnia, quia fletus impedit verba, deeſt aute
feciſſe, vel quid tale. Sitæ erant.] *Sitæ, poſitæ.na*
eſt quicquid in loco ſuo poſitum non euertitur.
rum puerum.] *Puerum dixit, ſi puer naſceret*
quia diuinabat. Ad votum ergo cupientis retulit p
non quia neceſſe eſſet matrem iraſci. Et hæc omni
ſtupore dicuntur, ad exaggerandam perfidiam ill
creditur, & dolorem eorum qui crediderunt. H
chrymas mitte, ac potius quod ad hanc re
eſt.] *Hinc Vergil. Non lachrymis hoc tempus ait*
nia Iuno. Sentit autem non lachrymis agendum,
filio opus eſt. Porrò conſule.] *Porrò, in reliquu*
de, vel in futurum. Porrò enim ordinis & temp
uerbium eſt, non coniunctio. Hau hau mi homo,
ne es?] *Hoc ex perſona nutricis legendum eſt, i*
diſſimulandam rem putat. Mi.] *Pro meus.* Tua f
gnatæ vita.] *Tibi enim crimini erit vitiatam eſſ*
vel illi etiam oberit. & vtrum vitam, ſalutem a
dubium.] *In periculum.* Fateatur.] *Vitiaſſe fi*
complexio eſt διπλῆρ© oratoria, in qua vtrum
contrarium tollis: cogiturque quod ex altera p
hoc eſt, tacere. Quapropter quoquo pacto.] C
& pro perſona, & pro muliere hoc dictum eſt: ea
malis conſtantem eſſe demonſtratur. Non facian
faciam dixit, pro non tacebo: quaſi tacere aliqua
nem habeat, ſed moralis ſignificatio eſt, & comn
mnibus: ſicut aduocatum dicimus male feciſſe, cun
vit. Peiore loco res eſſe non poteſt.] *Satis ar*
ter Getam & Soſtratam ſententias ex perturbati
cit mutare. Quàm in quo nunc ſita eſt.] *Cau*
timendi. Primum indotata eſt. Ratio ſubiecta e
ſæ: & indotatam, pauperem modo dicit. Tun
terea quæ ſecunda ei dos erat.] *Videlicet a*
virgine nuptum. Et incerta diſtinctio eſt. ete
vit bis ſubaudiendum, Pro virgine dari n
Non poteſt.] *Iungendum, Dari nuptum. & p*
gine, id eſt, virgo. vt, Nunc plane eſt pro no
eſt, noua. Aut nec virgo, nec pro virgine nub
eſt. non virgo, quia vitiata eſt: nec pro virgine, q
dif

eſt. Si inficias ibit.] *Si negabit.* Teſtis mecũ us.] *Locutio hæc ſic capienda eſt, Hoc eſt, annu- teſtis: vel ſic, Annulus & ego teſtes ſumus: ſed id ſupra.* Poſtremo quando ego cõſcia mi- *Quando, pro quoniam, vel quando, pro quidem:* vllam.] *Hoc eſt internuncium, pactum clam, ſum. Et bene totum execratiuè dixit, vt alij fa- orreant.* Illa.] *Filia ſcilicet.* Experiar.] *Apud im.* Quid iſtuc?] *Verbum eſt ægrè conſentien- ui dicat, Quid hic reſiſtam?* Accedo vt melius *eſt; vt conſentiam, velut qui melius poſſim di-* ntum potes.] *Deeſt, cito. vt ſit, Quantum po-* . Atq; Hegioni.] *Apud Menandrum Soſtratæ citur* Huius.] *Filiæ ſuæ ſcilicet.* Simulo.] *No- puellæ, diminutiuũ à Simo vel Simone. Et notà palliata fabula Latinè diminutiuum.* Simulo ius.] *Summus, an ad cognitum, an ad amicum an abſolute ponitur? vt in Eunucho, Plurimà* [illegible] *impertit Gnato.* Et nos coluit ma- *miſerabilius Coluit dictum eſt, quàm ſi diceret gil. Per caput hoc iuro, per quod pater ante ſole- enim, & maioribus & minoribus conuenit. Vt; coluiſſe Samo.* Nos.] *Monoſyllabo finit, vul- [illegible] imens pronunciationem.* Tu mea Cāthara.] *ſeriæ fœminæ blandimentum eſt mea potius, nomen poſſeſſiuum. Deeſt enim, chara, vel quid addito, pronomen ſtaret Mea.* Curre.] *Mire ancillæ, Curre.* Vt cum opus ſit.] *Id eſt, cum erit partus.* Ne in mora nobis fiet.] *Locutio ra.*

CTVS III. SCENA III.

DEMEA. SYRVS.

i: Cteſiphonem audiui filium Senarij Iambici.
uiſſe in raptione cum Aeſchino.
mihi reſtat mali, ſi illum poteſt,
i rei eſt, etiam eum ad nequitiā adducere.
illum quæram? credo abductũ in ganeum
erſuaſit ille impurus ſat ſcio.
m Syrum ire video: hinc ſcibo iam vbi ſiet:

Atq;

Atq; hercle hic de grege illo eſt : ſi me ſenſe
Eum quæritare, nunquam dicet carnufex:
Non oſtendā me id velle. SY. omnē rem mo
Quo pacto ſe haberet, enarramus ordine:
Nihil quicquam vidi lætius. DE. prò Iupite
Hominis ſtultitiam. SY. collaudauit filium:
Mihi, qui dediſſem conſilium, egit gratias.
DE. Diſrumpor. S. Argentum adnumerauit i
Dedit præterea in ſumptum dimidium min
Id diſtributum ſane eſt ex ſententia. DE. hen
Huic mandes, ſi quid recte curatum velis.
S. Ehem Demea, haud aſpexeram te: quid a
DE. Quid agatur? voſtram nequeo mirari ſ
Rationem. S. eſt hercle inepta, ne dicam do
Abſurda. piſceis cæteros purga Dromo:
Congrum iſtum maximum in aqua ſinito l
Pauliſper: vbi ego venero, exoſſabitur:
Prius nolo. DE. hæccine flagitia? SY. mihi q
placent.
Et clamo ſæpe: ſalſamenta hæc Stephanio
Fac macerentur pulchrè. DE. di voſtram fi
Vtrum ſtudióne id ſibi habet, an laudi puta
Fore, ſi perdiderit gnatum? væ miſero mihi
Videre videor iam diem illum, cùm hic eg
Profugiet aliquò militatum. SY. ô Demea,
ISTHVC EST ſapere, non quod ante ped
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere. DE. quid? iſtæc iā penes vos pſ
SY. Eſt iam intus. DE. eho, an domi eſt habi
credo, vt eſt
Quadr. Demētia. DE. hæccine fieri flagitia? S. inep
Patris & facilitas praua. DE. fratris me qui
Pudet, pigetque. S. nimium inter vos Dem
Ac non, quia ades præſens, dico hoc, pe
intereſt.
Tu quantus quantus es, nihil niſi ſapientia
Ille futilis, ſomnium: ſineres verò illum tu
Facere hæc? DE. ſinerem illum? an nō ſex to
ſibus
Prius olfeciſſem, quàm ille quidquam cœp

intiam tuam tu mihi narras? DE. ſic ſiet
ıt nunc eſt quæſo. S. vt quiſq; ſuum volt eſ-
eſt.
d eum? vidiſtîne hodie? S. tuúmne filium?
ȝam hunc rus. S. iamdudum aliquid ruri a-
arbitror.
in' ſcis ibi eum eſſe? S. oh, qui egomet pro-
DE. optume eſt.
e hæreret hic. S. atq; iratum admodum.
d autē? S. adortus iurgio fratrem apud forū
ria iſtac. DE. ain' vero? S. vah, nihil reticuit:
numerabatur forte argentum, interuenit
le improuiſo: cœpit clamare, Aeſchine,
: flagitia facere te? hæc te admittere
genere noſtro? DE. oh, lacrumo gaudio.
u hoc argentum perdis, ſed vitam tuam.
os ſit: ſpero, eſt ſimilis maiorū ſuûm. S. hui.
: præceptorum plenus iſtorum ille.
lomi habuit, vnde diſceret. DE. fit ſedulo:
ætermitto, conſuefacio: denique
e, tanquam in ſpeculum vitas omnium
tque ex aliis ſumere exemplum ſibi:
ito. S. recte ſanè. DE. hoc fugito. S. callidè.
laudi eſt. S. iſtæc res eſt. DE. hoc vitio datur.
ſſimè. DE porrò autē. S. non hercle otiū eſt
ibi auſcultandi: piſceis ex ſententia
ſum: hi mihi ne corrumpantur, cautio eſt.
nobis tam flagitiū eſt, quàm illa Demea, nō
obis, quæ modo dixti: & quod queo,
ıis ad eundem illis præcipio modum:
ſum eſt: hoc aduſtū eſt: hoc lautum eſt parū:
te: iterum ſic memento: ſedulo
quæ poſſum pro mea ſapientia.
io, tanquam in ſpeculum, in patinas Demea
e iubeo: & moneo quid facto opus ſiet.
ıæc eſſe, nos quæ facimus, ſentio:
quid facias? vt homo eſt, ita morem geras.
d vis? DE. mentem vobis meliorem dari.
s hinc abis? D. recte. S. nam quid tu hic agas,
uid bene præcipias, nemo obtemperat?

DE. Ego

DE. Ego verò hinc abeo, quando is, quan
huc veneram,
Rus abiit: illum curo vnum: ille ad me attin
Quando ita vult frater, de iſtoc ipſe viderit.
Sed quis illic eſt, quē procul video? éſtne hi
Tribulis noſter? ſi ſatis cerno, is hercle eſt:
Amicus nobis iam inde à puero: dii boni,
Næ illiuſmodi iam nobis magna ciuium
Penuria eſt, homo antiqua virtute, ac fide:
Haud cito mali quid ortum ex hoc ſit publi
Quàm gaudeo, vbi etiam huius generis reli
Reſtare video. vah, viuere etiam nunc libet
Opperiar hominem hîc, vt ſalutem, & collo

DIſperii: Cteſiphonem audiui filium.] *Hi tur, quod ſeueri homines, ac recti & honeſti vel ridiculi ſunt, vel odio habentur, quoquo a Magno autem affectu, & quaſi exclamantis ad quaſi cauſam redderet cur dixerat, Diſperij.* Vnà raptione cum Aeſchino.] *οἰκονομία, in qua quantum commouebitur Demea ipſa re comperi parua rei ſuſpicione tantum ſe afficiat. Raptio perſonam refertur: Rapina ad rem: Raptus eſt ad ſi volumus proprie loqui.* Id miſero reſtat.] *B tanquam iam ſummum malum ſit, Aeſchinum e ptum. Et miſero mihi: quaſi qui nihil neſciat: rante Mitione.* Si illum poteſt.] *Non dubita ideo dicit Poteſt.* Qui alicui rei eſt.] *Recte, d ſupra dixit, Non fratrem rei dare operam videt parcum ac ſobrium.* Etiam eum ad nequitia cere.] *Quaſi inuitum dixit, non vocare, ſed abd cimus enim volentes, ſed abducimus inuitos. Neq tem proprie libidinoſa inertia dicta eſt, quod ni nullique rei apta ſit. Vnde & nugæ, quod nihil à non agendo.* Credo abductum.] *Non iiſſe, ctum eſſe: quaſi adhuc culpa nō ſit illius.* In gan quo.] *Veteres ganeum meretricum tabernam ἀπὸ τῆς γῆ τεύχει τῆς γῆς, quod ipſa ſit in terra, n nacula, ſuperius. Vnde & taberna quaſi traben dioribus dicta trabibus, quibus ſuperiora ſuſpe*

aſit ille impurus.] *Suademus facilia: Perſuade-*
fficilia. Et ſuadere facientis eſt, perſuadere perfi-
. Impurus pro improbo ponitur apud Terentium. Et
oq; excuſata voluntas eſt Cteſiphonis, cui à maiore
& improbo ingeſta ſit perſuaſione nequitia. Sed ce-
yrum ire video.] *Ire & abire, & venire, ſignifi-*
: video.] *Ire pro venire: vt, Nec vero Aeaciden me*
tatus euntem Accepiſſe lacu. Atque hercle hic de
illo eſt.] *Figura * de grege illo eſt. Ordo bonorum*
lorum dicitur, & grauium: vt equeſter ordo, ſena-
rdo. Grex vel bonorum vel malorũ eſt, & leuium.
ro, In his bonis gregibus omnes aleatores, omnes im-
pudiciq; verſantur. Quæritare.] *Inſtanter quæ-*
arnifex.] *Pro Ganeo poſitum eſt.* Non oſtendam
relle:] *Scilicet ſcire vbi ſit.* Quo pacto ſe habe-
ramus ordine.] *Hoc rectè, quia dixerat Mitio,*
equid eſt, volo ſcire, atq; hominem conuenire ſi a-
um eſt. Et enarramus, pro enarrauimus: vt, O-
mo fumat neptunia Troia. Et ordine, bene: quia
ter fatetur. Fallax autem & captioſa narratio
d timemus fateri. Nihil quicquam vidi lætius.]
m περίλυπον. Hominis ſtultitiam.] *Scilicet quia*
, ignorans vbi Aeſchinus ſit. Collaudauit fi-
Plus additum eſt, non enim ſolum non accuſauit,
llaudauit. Diſrumpor.] *Mire: his enim verbis*
tetur, collaudauit, & egit gratias. Et vide αὔξησιν
i reſeruatam. Argentum adnumerauit ilico.]
illud eſt, Cur tu his rebus ſumptum ſuggeris? Et
m inquit, adnumerauit, ſed quod peius eſt, ilico.
ibutum.] *Diſtributum, in diuerſa tributum, id*
artitum per pulmentaria. Huic mandes ſi quid
ratum velis.] *εἰρωνεία eſt maioris ſtomachi: quia*
, Ex ſententia diſtributum, id eſt, vt iudicat De-
pidatum. Sic alibi, Columen familiæ noſtræ, Bone
lue. Ehem Demea.] *Ehem interiectio eſt com-*
quaſi perculſi re ſubita & noua. Quid agitur?]
tis eſt, non interrogantis: vt alibi, O noſter quid
agitur? Nequeo mirari ſatis rationem.] *Mi-*
tiam illa quæ vehementer praua ſunt. Et ideo mi-
horrere, & reprehendere poſitum eſt. Et rationem

ἰδιολικῶς dixit malam: cum non ſit ratio niſi bona, *quitur populus.* Eſt Hercle inepta.] *Hoc ad ſe.* dicam dolo.] *Ne mentiar, id eſt, ex contrario* *dear: ſed vt ſedulo dicam.* Atq; abſurda.] *Ine* *ſtultum tantum: Abſurdum, quod & ſtultum* *ipſa ſtultitia diuerſum, & quaſi repugnans ſibi* *locutus eſt, vt videatur ineptam rationem ad* *referre: abſurdum, ad Mitionem, quem iam fier* *contrarium ſenectuti eſt.* Cõgrum iſtum ma *Διαστολή quia erant alij, non maximi, vt è contra* *tisq; minor, quia eſt & maior. Nam iſtum quo* *κλικὸν eſt. videtur enim oſtendere digito quem* aqua ſinito ludere pauliſper.] *Sic oſtendit* *ſonaſſe, qui viuos attulit piſces. nam non ludi* *viuus.* Prius nolo.] *Superbe, & pro autoritat* *non oportet, ſed nolo, ſubauditur, purgari eu* *ex mora corruptelæ acceſſurum piſci ex eo oſte* *ait Ludere, hoc eſt viuere, & non læſum viuere* *dixit, natare: quod etiam poſſunt languidi piſ* *ſuper planum fecit quid ſit Purga, dicendo e* *Purga igitur, exoſſa ſignificat: non vt quidam* *oſſabitur, comedetur.* Mihi quidem nõ plac *hoc ad ſenem: & vide quàm totum ſuperbè, &* *dixerit ob amicitiam omnium dominorum,* *Demea, quem tantum præ illis contemnit.* Sal *Hoc ad diſcipulum. Salſamenta aut ſalſi piſces* *ridum.* Salſamenta hæc Stephanio.] *In te* *opera danda eſt, vt ſtomachetur Demea: excep* *pſe in fine commutat: Hæc ergo cauſa eſt; quare* *que illi obiicitur magnifice inferens ſe vt luxu* *centemque ſeruum: præſertim qui adoleſcent.* *gus fuerit.* Vtrum ſtudióne.] *Aut ordo eſ* *aut eſt παρέλκον tertium: aut verò per ἔκλειψ* *quaſi dicat, vtrum eſt: aut vtrum verum eſt* *accipit, vtrum ſubdiſtinguat, & ſeparet à ſe q* *ceſſe eſt.* Vtrum ſtudióne.] *Aut vtrum ſupe* *aut Ne: aut certe τμῆσις figura eſt, pro vtri* *id ſibi habet, ſi ſciens lædit filium?* Laudi p *decipit.* Si perdiderit gnatum.] *Et magni* *dixit Aeſchinum: & mire, non addidit cui*

iiſcro mihi] *Hoc eſt quod ſupra dixit, Aegre eſt, a-*
non ſum. Videre videor iam illum diem.] *Illum*
quaſi quendam triſtem ac funeſtum. Quod ante
s modo eſt videre.] *Hoc ſumpſit Poeta de illo per-*
to ancillæ dicto, Quod ante pedes eſt, non videt: cœli
tur plagas. Sed etiam illa quæ futura ſunt.] *Ma-*
licula eſt aſſentatio. ſi quis maxime laudetur, quibus
ie caret. Iſthæc iam penes nos pſaltria eſt?] *Di-*
iſthæc, oſtendit iamdudum ſe hanc indignari. Eſt
itus.] *Vt, Ellum confidens catus.* An domi eſt ha-
is?] *Proprie. quia haberi vxor dicitur, & haberi*
cum coit. Credo: vt eſt dementia.] *Sic & in Eu-*
, Eam ſe intendit eſſe, vt eſt dementia. Et nominati-
ſus eſſe poteſt, & ſeptimus. Si ſeptimus, perditus, aut
ale ſubaudimus. Sed melius nominatiuum accipi-
ſum. Inepta lenitas patris, & facilitas praua.]
s, ad permittendum: Facilitas ad ignoſcendum, ſic
n. Sed ego, lenitatem ad Mitionem refero, qui hæc
patitur: Facilitatem ad Aeſchinum, cui hæc per li-
n facilitas datur. Prauum autẽ eſt, quod & ipſum
tientem: malum. quod alios tantum. Fratris mei
m pudet pigetq́;.] *Pudet, in his quæ turpiter fa-*
et, in his quæ cum damno ac malo. Pudere etiam ad
s: Pigere, ad dolorem refertur. Pudet, quod turpe
*et, quod dolet. Nimium inter vos Demea. * nunc e-*
additum eſt, quod ſupra dicebatur. & præterea repe-
Nimium confirmauit ſuperius dictum, non ſoluit.
antus quantus.] *Id eſt, quantuſcunque.* Nihil
pientia es.] *Ridiculè prius additum nihil, quàm*
tam laudis nomine. Deinde ſi ſapiens dixiſſet, non
*ſſet irriſio * ſed ſtultus.* Nihil niſi ſapientia es, il-
mium.] *Nec tu ſapiens, ſed ſapientia: nec ille ſomni-*
ſed ſomniũ, ὑπερβολή. Sineres verò illũ tuum.]
gumento fabulæ repetit Sinerem & εἰρωνικῶς inter-
Totis ſex menſibus.] *Totis, quaſi longi ſint. Id eſt*
s, vt ne vnum quidem diem minus à ſex menſibus
uid cœpturus ſit filius. Nimis comica & moralis aſ-
o, Quàm ille quicquam cœperit. Multum dixit, &
x menſes, & olfeciſſem, & priuſquam cœperit. Non
ſſem.] *Totum ridicule. Nam quid olfeciſſet, qui*

nondum quicquam ſcire cœpiſſet, cuiusque naril obiectum fuiſſet? Nam ideo nares à naritare dic quod nos odoratu doceant præſto & prope eſſe, qu oculi non vident. Vigilantiam tuam mihi nar *eſt, quam maxime ſcio.* Sic ſiet modo vt nunc e *dicit qui, ſed reſpice ad argumentum, & ridebi ptantem Demeam.* Vt quiſque ſuum vult eſſe, *Hæ ſunt ſententiæ & ſemper probabiles, & pro pe diculæ. Plautus in milite glorioſo, Nimia eſt mi mis pulchrum eſſe hominem.* Quid eum? vidiſl dic?] *Quid eum, initium interrogationis futuræ na alicuius. Sic in Heaut. Sed Syrum, quid eum?*] filium?] *Hoc clarè.* Tuúmne filium?] *Moris e cogitat quid reſpondeat, interrogatione remoueri* gam hunc rus.] *Vt pecudem dixit abigam: non nem, mittam.* Abigam.] *Hoc lentius, & abigam cudem dixit: vnde & Abactores dicti ſunt. Cic Equarum greges iſtum abigendos curaſſe.* Ian aliquid ruri agere arbitror.] *Hoc clarè. Ali agere arbitror. Hoc plus eſt, quàm illic eſſe. vult laude eius loqui: vt ſupra, Rei dare operam: parcum, ac ſobrium. Et agere proprie dixit. nam do, ager dictus eſt, quod in eo multa agenda ſ* egomet produxi.] *Mutata præpoſitione, no ſed produxi dixit, id eſt porrò duxi.* Metui, ne h *Hæc translatio vt ſubleuat Cteſiphonem, ita Ae uidioſa eſt. nam hæreret, non animo, nec volunta ſto decipientis aucupis.* Quid autem?] *Quid p vel ob quam cauſam. Vergil. Quæ fortuna viri quo littore linquant.* Quid veniant.] *Cui cont ſignificatione. * Id quod te oro.* Nihil reticuit. *enim minorem fratrem non peperciſſe maiori: ne ſe quicquid erat opus.* Cœpit clamare.] *ἤθικ & cœpit, & clamare: & quod ſequitur.* Ado gio eſt.] *Aggredimur de longinquo: Adorim diis, & ex proximo. nam adoriri, eſt ad aliquen eſt, exurgere.* De pſaltria iſtac.] *Hic mirè ſe tatus eſt: & memoriter, quia ille dixerat, Quia penes vos pſaltria eſt?* Interuenit homo de i ſo.] *Interuenire, eſt in medio negotio, quaſi e*

enire,& opprimere in ipſo actu eos,qui rem celatam .Et vide quam oratorie narrat geſtionem rei, quæ am facta ſit:his enim fides fit. Aeſchine hæccine a facere te?] *Et accuſatio à perſona:& vide pon- nomine Aeſchini.* Hæc te admittere?] *αὔξησις. nã admittere quam facere.* Hæc te admittere indi- *Pronum eſt hæc ſtatim credere Demeam de eo quem s laudauerit. Non videt fratrem rei dare operam, e,parcum,& ſobrium: vnde mira poetæ arte & ini- media, & poſtrema ſibi congruunt atque reſpon-* achrymo gaudio.] *Immoderata lætitia, maximè sm,lachrymas habet. Recte ergo additum eſt, gau- ia lachrymæ ſolum mœrorem ſignificant.* Non tu gentum perdis,ſed vitam tuam.] *Hæc figura o- δεινότης dicitur, qua oſtenditur non eſſe mediocre ctum eſt.* Hui.] *Quaſi admiretur ipſe quæ narrat.* ræceptorum plenus eſt iſtorum ille.] *Vide De- on deſinere culpam Aeſchini in Mitionem confer- m è contrario præceptorum ſuorum vult eſſe quod eſiphe.* Iſtorum.] *Quæ dicis ſcilicet, Non tu hoc um perdis, ſed vitam tuam,* Phy.] *Interiectio mi- ſt.* Domi habuit vnde diſceret.] *Vnde, id eſt, de* ſedulo.] *ἠθικῶς dictum eſt, fit. Et ſedulò, ſine do- inſtanter: quia negligentes, doloſi dicuntur.* In- : tanquam in ſpeculum vitas hominũ iubeo.] *um an rectè ſpeculum induxerit, cum alienas vi- t inſpiciendas eſſe. niſi fortè, ad cauſſam admonen- di, non ad effectum referamus. nam cauſſa inſpi- peculi, emendatio eſt vultus: effectus formæ per i- m reſultatio.* Hoc laudi eſt, hoc vitio datur.] *iloſophice, ſed ciuiliter monet, non enim dixit, hoc , ſed hoc laudi eſt. Nec, hoc malum, ſed vitio datur. t idiota, & comicus pater, non vt ſapiens & præce-* Callide.] *Callidus dictus eſt etiam qui exercet do- llidus dicitur, qui callum ſibi vſu artis induxerit.* es eſt.] *Non quam rem gerit Mitio: non vt ille a- t ſignificat, hoc verum eſt, hoc vtile eſt.* Porro au- *Prope delinitus erat Demea contra inſtitutum ar- ti. Artificioſe igitur poeta ſubiecit ex perſona vnde illum ad amaritudinem prouocet.* Por-

iò autem.] *At verò, & huiuſmodi principia narr ſunt, quibus ſuperiora ſequentibus connectuntur.* id nobis tam flagitium eſt.] *Non dixit peccatum dens ſenem, ſed flagitium. Et quidem flagitium co piſces, vel talia.* Quod queo.] *Quod poßum. ſed luit dicere, vt alluſionem de ſua arte faceret Syrus: re oſtenderet nihil ab illo dici ſerio.* Quod queo.] *quendo ſumpſit παρίμμιον Sic & infra, Sedulo mor poſſum, pro mea ſapientia. Et Ciceronis dictum refe eum, qui coqui filius ſecum cauſſas agebat.* Tu q aderas huic cauſæ.] *Nam apud veteres coquus c literam, ſed per* q *ſcribebatur.* Ad eundem illi cipio modum.] *arguta imitatio. Ad deridend meam, omnium quæ ſerio ille ſupra dixerat.* Hoc eſt, hoc aduſtum.] *Hæc contextè & coniunctè di quia non viciſſim Syro aſſentatur ſenex.* Pro mea tia.] *διασυρτικῶς ſapientia dixit, quia condimen ſtu ac ſapore temperant coci.* Tanquam in ſpec *Et hic ſpeculum non ad imaginem vultûs, ſed ad c contrapoſitæ rei retulit.* Nos quæ facimus.] *Non Mitio, Aeſchinus, & familia. An nos pro Domin An nos, pro Ego? & melius.* Sentio.] *Cum dila vultuoſe dicendum ſentio.* Verum quid facias? *facias, pro quid faciat: vnuſquiſque ſcilicet.* Vt eſt, ita morem geras.] *Virum aptum prouerbiu uis, an etiam amicis? Vt eſt, Obſequium amicos, odium parit. Et hæc ſententia modo velut querela voce proferenda eſt.* Mentē vobis meliorē da *τὸ vis, reſpondit agreſti feritate. nam reſpondend Recte, aut Valeas ſed hic, ne vel abiens blandus ſalutationibus ipſis amara ſupponit. Et memen hunc eundē inſalutatū relinquere, qui aduenies p te nec ſalutauerat, nec reſalutauerat fratrem. Me tem, pro bona ac tolerabili poſuit. non enim bonā meliorem optet. ſic Verg. Dij meliora pijs, errorem bus illum.* Tu rus hinc abis?] *Vult Syrus noſſ* Nā quid tu hic agas.] *Addidit hortatum, vt q mū abeat.* Tu rus hinc abis?] *Qui conſuetudinis eſt, animaduertit has interrogationes non inquire ſa poni, ſed admonitionis loco eſſe, apud eos quos*

re. *Sic igitur interrogat, vt hortetur: & ſic pronũ-t & ſciat, & approbet quod rogat.* Quando is, obrē.] *Noua locutio is quamobrem, pro is propter & alibi, In eo me oblecto, ſolum id eſt charũ mihi.* curo vnum.] *Vnum cum exceptione. & tamen ſic ir, vt appareat illum non poſſe ſibi imperare obli-i Aeſchini. nam idcirco addidit, Quando ita vult de iſtoc ipſe viderit. Amare cœpit, & ideo tenet. Nã curare, propemodum repoſcere eſt illum quem de-* uis illic eſt quem procul video? eſt'ne hic He-*nurna cauſa eſt, cur non abeat Demea, propter ali-fabulæ partem: & ſimul aliud additur quo indi-Bene autem dubitat & familiam * ciuem & mul-ſens à conſpectu ciuium.* Næ illiuſmodi iam no-gna ciuium penuria eſt.] *Næ valde.* Illiuſmo-*iuſmodi eſt Hegio id eſt, qualis. Et magna οἰκονομία iudatur, vt poſtulationi eius ſtatim adſit fides.* cito mali quid ortum ex hoc ſit publice.] *Vtrũ antis eſt, ne moriatur: an eſt teſtimonium vitæ ho-nunquam obfuturi reipublicæ.* Vbi etiam huius s reliquias reſtare video.] *Paucos ac raro bonos. liquias, pro relictis paucíſque dixit. ideo reſtare et-ctum eſt.* Viuere etiam nunc lubet.] *Ex hac dele-ie oſtenditur Demea, & quàm peccantibus ſit ama-ſæuus: & quàm facile incuſationi huius tanquam teſtimonio crediturus ſit, & quantum doliturus Aeſchino, qui diſpliceat talibus viris.*

CTVS III. SCENA IV.

HEGIO. GETA. DEMEA.
PAMPHILA.

dij immortales, facinus indignum: Geta Senarij.
uid narras? GE. eſt ſic factum. H. ex illáne ſa- Iambici.
ia
illiberale facinus eſſe ortum? ô Aeſchine,
aud paternum iſtuc dediſti. DE. videlicet
ſaltria hac audiuit: id illi nunc dolet
io: pater is nihili pendit. hei mihi,
am hic prope adeſſet alicubi, atque audi-
: hæc.

HE Ni facient quæ illos æquũ eſt,haud ſic auf
GE In te ſpes omnis Hegio nobis ſita eſt:
Te ſolum habemus:tu es patronus:tu parens:
Ille tibi moriens nos commendauit ſenex.
Si deſeris tu,perijmus. HE.caue dixeris:
Neq; faciam:neq; me ſatis pie poſſe arbitror.
DE.Adibo:ſaluere Hegionem plurimum
Iubeo HE.te quærebam ipſum;ſalue Demea.
DE.Quid autem?H.maior filius tuus Aeſchinu
Quem fratri adoptandum dediſti,neq; boni,
Neq; liberalis functus officium eſt viri.
DE. Quid iſtuc eſt? H. noſtrum amicum nora
mulum,

Atque, prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedentem.

Atq; æqualem? DE.quid ni?H. filiam eius virg
Vitiauit. DE.hem.H.mane, nondum audiſti D
Quod eſt grauiſſimum. D. an quicquam eſt
amplius?
H. Verò amplius : nam hoc quidem ferundu
quo modo eſt.
Perſuaſit nox,amor,vinum,adoleſcentia:
Humanum eſt:vbi ſcit factum,ad matrem virg
Venit ipſus vltrò lacrumans,orans,obſecrans
Fidem dans,iurans ſe illam ducturum domun
Ignotum eſt,tacitum eſt,creditum eſt:virgo e
Compreſſu grauida facta eſt: mẽſis hic decim
Ille bonus vir nobis pſaltriam(ſi dis placet)
Parauit,qui cum viuat:illam deſerat.
DE.Pro certóne tu iſtæc dicis? H.mater virgini
In medio eſt,ipſa virgo, res ipſa,hic Geta
Præterea,vt captus eſt ſeruulorum,non malu
Neq; iners,alit illas:ſolus omnem familiam
Suſtentat:hunc abduce:vinci:quære rem.
GE.Imò hercle extorque,niſi ita factum eſt D
Poſtremo non negabit:coram ipſo:cedo.
DE.Pudet:nec quid agam, neq; quid huic reſp
Scio.GE.intus clamat Pamphila.PAM.miſera
differor doloribus.
Iuno Lucina fer opem:ſerua me obſecro.HE.h
Numnam illa quæſo parturit? GE. certe Hegio
hem,

lem nunc veſtram implorat Demea.
os ius cogit,id voluntate impetret.
mum vt fiant,deos quæſo,vt vobis decet:
r animus veſter eſt,ego Demea
vi hanc defendam,atq; illum mortuum.
us mihi erat:vnà à pueris paruuli
:ducati:vnà ſemper militiæ & domi
paupertatem vnà pertulimus grauem.
pter nitar,faciam,experiar:deniq;
ı relinquam potius,quàm * illas deſeram. *al.illam.
ıihi reſpondes? DE. fratrem conueniam
ı:
nihi de hac re dederit conſilium, id ſequar.
Demea hoc tu facito tecum animo cogites;
os facillimè agitis,quàm eſtis maxume
:,dites,fortunati,nobiles:
xume vos æquo animo æqua noſcere
,ſi vos vultis perhiberi probos.
o,fient,quæ fieri æquum eſt,omnia.
:t te facere. Geta duc me intro ad Soſtratam.
me indicente hæc fiunt:vtinã hoc ſit modo
ım.verum nimia illæc licentia
euadet in aliquod magnum malum.
quiram fratrem, vt in eum hæc euomam.
immortales.] *Hæc ſcena fidem amici erga defũ-* *ıaturitatem ſenilis orationis,& accuſationem e-* *lædere nolit ipſe accuſator,continet.* Indignum *Iam narrauit Geta:& rectè.non enim apud ſpe-* *erũ fuerũt dicẽda quæ dicta ſunt. Illud ſanè ad-* *iuſmodi Hegionis verba induci, qualia eſſe de-* *ıtopere laudati viri,& eiuſdem Hegionis ac De-* id narras?] *Mirantis eſt, non interrogantis.* O ,pol haud paternũ.] *Mira maturitas:in qua* *um magis iniuriã illatam orbæ virgini, an Ae-* *caſſe,plus doleat.ſeruatur enim in Hegione quod* *ſit,& amicus.* Tã illiberale factũ.] *Id eſt, non* *uccenſeas,laudare homines, factum reprehen-* d paternũ iſtuc dediſti.] *Deeſt facinus. & de-* *ciſti. Sed ſic dicitur in re magna, vt,- dabit ille* *boribus ſtragemque ſatis.* De pſaltria hac

audiuit.] *Sic errat Demea, vt intelligatur quãtum iraſci in ijs quæ inopinatæ audiet.* Videlicet de t hac audiuit.] *Videlicet confirmatiuum eſt, vt, V videre licet: ſic ſcilicet, ſcire licet: ilicet, ire licet.* I pendit.] *Is abundat, vt in Heaut. Perij, is mihi, v bit plus paulo ſua quæ narrat facinora: Aut is, ſubiunctiuum pronomen minus quã finitũ.* Vti prope adeſſet.] *Quaſi non crediderit dicenti, In omni populo.* Haud ſic auferent.] *Quomodo acc haud ſic auferent: an factum ſuum auferent ſic? a rexerint culpam, non ſilentio tranſituros ipſos, ve quod factũ eſt?* Et ni.] *Si non ſignificat.* Haud ſi κτικὸν eſt. Quę illos æquũ eſt.] *Subauditur fac periori per σύλληψιν intellectum.* Haud ſic aufe *eſt, leniter abibunt, vel ſubtrahent culpam.* Hau ferent.] *Senilis & matura comminatio. & eſt Si ſtratio geſtura continens leuiſſimæ ac paruæ ſignif* In te ſpes omnis Hegio.] *Vt narratio non fui ſaria, ita preces interponendæ ſunt.* Tu es patro parens.] *Patronus autem temporale nomen eſt ris: aut certè appellatio eſt, per quam oſtenditur, cultus & obſequij debeatur. eſt enim nomen ac Parens autem, veri amoris nomen eſt, & æquali l net interpretationem. Et vide quã vigilãter poet pliciter matronã de abſente Hegione loquentem i Coluit nos dixit: cum ſeruus & ſupplex ad præ quitur, Tu es patronus, inquit.* Ille tibi morien mendauit ſenex.] *Seruus magnum veritatis i didit, dicendo moriens. nemo enim moriens non v tur, & vrgentia. vnde in iure vltima iudicia cert Sic & alibi, Hanc mihi in manũ dat, mors conti occupat.* Si tu deſeris, perijmus.] *Proprie qua nã ſocius deficit: Parens prodit: Patronus deſeri Poſt defectionem ſociorum & Latij. Et Verg. vni Prodimur. Et alibi prodidiſti & te, & illam m gnatum: quod quidem in te fuit. Plaut. Qui li bent, eos deſerunt. Hinc & milites, qui defenſ deberent eſſe, deſertores eſſe dicuntur. Hæc au magnam vim habent, ſi per ſingulas partes ora ſiderentur, ad commouendum precibus Hegi*

ronus, ab honeſto: Tu es parens, à iuſto. Si tu de-riimus.] *Et huic rei maximè reſpondet oratorie, u maximè commonuit. Vt, En ego victa ſitu. Et, io. Alij* πρὸς τὸ *per:imus* τοῦ εὐφημισμῷ *reſpon-unt.* Satis pie poſſe.] *Deeſt facere.* Neque me poſſe arbitror.] *Honeſta locutio. qua ſignificat ſfecerit, pro pietatis debito illis meritò parum eſ-s autem hic eſt, Neque faciam quod nefas eſt, vt am, nec hoc ipſum, quod facio, ſatis pium eſt, pro eſſitudine. Et bene addidit, ſatis. vt, Et ſapiens, n ſatis.* Saluere Hegionem plurimum iu-*leo prouidit Demea, non prouiſus eſt, quia opor-t audire quæ loqueretur Hegio, & ex illius iam indignationem moueri. Iubeo autem: volo ſigni-quod ſequitur, id quod præcedit. Non iubemus quod voluerimus, & eſt Homericum.* Maior fi-s Aeſchinus.] *Artificioſa poſtulatio: in qua, ne emea diceret, nihil ad ſe hanc querelam pertinere, ui Cteſiphonem curare debeat, infertur cauſa, cur nulet pater, quia filius, quia maior eſt, quia Ae-ſi quid eſt in ipſo nomine charitatis, quia fratris s, quia bonus & liberalis. & contra hæc, quibus eſt, fecit.* Neque boni.] *Quaſi id quod eſt, velit debet.* Neque liberalis functus eſt officium *uærendum inter bonum & liberalem quid inter-onus eſt, qui non nocet? Liberalis, qui etiam pro-bonus qui non peccat in facto? Liberalis, qui nec idem?* Aequalem.] ὁμήλικα. Quid ni?] *Plus eſt quam noueram. nam quaſi corripit dubitantem quid ni: vt ſubaudiatur, nouerim.* Filiam eius n vitiauit.] *Vides quantum valeat iniuria, vel perſonarum. Non contentus facinore, perſonas ante proponendas.* Hem.] *Interiectio eſt irati ve-r, quippe qui aliud vitium audiebat, præter cri-e ſciebat.* Quod eſt grauiſſimum] *Quia illud* An quicquam eſt etiam amplius?] *Amplius tis eſt, nam ideo Nondum etiam audis quod eſt num.* Amplius.] *Id eſt maius.* Perſuaſit nox, a-mum, adoleſcentia.] *Plaut. in Bacch. Quia iſtoc ſius fieri nihil poteſt, nox, mulier, vinum homini adoleſcen-*

adoleſcentulo. Et hæc omnia ab impulſionis pari tur, non à ratiocinationis. Ideo & perſuaſit dixit. ſtans perſuaſio, impulſio dicitur. vt ipſe, Dum in animus, paulo momento huc illuc impellitur. Hu eſt.] *Nihil tandem ex ea ſumptum conſuetudine e non humanum. & hoc dicere ſolemus, vbi peccat dem non negamus, ſed tolerabile eſſe dicimus.* P nox, amor, vinum, adoleſcentia.] *Hæc in ἀσυνδέτως, vt multa videantur.* Vinum.] *Pl quam ſi vinolentiam diceret. vt, Tu nihil niſi ſap ille ſomnium. Proximum huic & ſimile in Hecyr virgine vna adoleſcens cubuerit plus potus, ſeſe i nere vt potuerit, non veriſimile dicis, neque veri tror. Verg. Bacchus & ad culpam cauſas dedit.* Vb ctum.] *id eſt, intelligit & ſentit. quia ſupra futu cauerit: & quia qui impulſione peccat, non pecca natione. Hic locus illi rei occurrit. Cur ergo tacu* rans, obſecrans.] *Orare, eſt placidos petere, Ob ratos rogare. Vnde plus facit obſecrans, quam or vero orans, quam rogans. Cicer. Orare & roga* ipſus vltro lachrymans.] *Mire, & ad matrem tro lachrymans: ne quod leniter aut mollius mu ſet, prope pactionem iniiſſe videretur.* Ignotum tum eſt, creditum eſt.] *ἀσυνδέτως per συντομ let, hic loquitur: vt, Imus, venimus, videmus. Ig autem, quod vltro venerat, & lachrymans: Tacit orabat, & obſecrabat: Creditum eſt, quod fidem iurabat. Et honeſtius imperſonaliter, quam ignou cuimus, credidimus.* Virgo ex eo cõpreſſu gra cta eſt.] *Hæc addidit, ne ex viliore vſu, inhoneſta virginis ad conceptum libido peruenerit. & præt & hoc potuit dici, Ille quidem vitiauit virginem ſi ex alio concepit poſtea, quæ nunc grauida fact circo & à vitio virginis tempus oſtendit, vt cum tio conueniret.* Ille bonus vir.] *εἰρωνεία indign loco addita eſt verbis ardentibus.* Ille bonus v pſaltriam (ſi dis placet) parauit.] *Concluſio a nis. & bonus vir, εἰρωνεία quidem eſt, ſed ab eo p indignetur virum bonum eſſe debuiſſe, qui non pra, Neque boni, neque liberalis eſt functus offic*

conſidera, quo nomine Aeſchinum vocet, virum
ſcilicet, qui vult eius certa eſſe promiſſa, & qui
npridem videri maritũ velit. Nobis autẽ ex abun-
ἰδιωτισμῷ ad indignationem relatum eſt. Si dis
Bene interpoſitũ ad inuidiã. Si dis placet.] Scili-
ιος iuratũ eſt. Pſaltriã nobis.] τῷ ἰδιωτισμῷ. ſic
s, & eſt conſuetudinis peruulgatæ. Illã deſerat.]
ntrario dũ viuat obſtrictus eſt. Et deſerat.] Vi-
et. Pro certon' tu iſta dicis?] Hoc ideo non dicit,
m non habeat narrãti: ſed quia mira ſunt ſcelera.
rginis in medio eſt. Terribiliter ſatis, In medio
retineri non poſſit, nec cohiberi quin rẽ prodat. Et
cum argumentorum genera duo ſint ἔντεχνον &
ſicut in rebus manifeſtis ἀτέχνῳ vtitur. hoc ergo,
uperciliis dicendum eſt, In medio eſt, nam lenius
ceret, præſto eſt. Ipſa virgo.] Scilicet qua in Ae-
eum & teſtis, & crimen eſt. Et ideo addit, Res
l, Pondus vteri, exactis ad pariendum menſibus.
, vt captus eſt ſeruulorum, non malus.] Ad
igimus aliter dici non inertem Socratem, aliter
em ſeruum, aliter non malum Scipionem eſſe, ali-
ualum ſeruum eſſe. Præterea vt captus.] An,
capit animus ſeruilis, tantum non malus, neque
s? An, vt captus eſt ſeruulorum, quemadmodum
ipium in ſeruis habendis bonum euenit: vt in ca-
n vel piſcium, vel ferarum plurimum fortuna
ur? Et hoc ideo, quia ſeruum euenire bonum non
ut natura, ſed caſus eſt: vtpote in re rariſſima. vt
tus eſt ſeruulorũ, i. euentus eſt in ſeruis. vt captus
orũ, i. vt ſe habet conditio ſeruorum. Afran. in Si-
's vt ſeruorũ captus eſt facillime domo atq; noſtra
rouenditur. Ergo captus ſorte intelligo. Non ma-
elis. Neq; iners.] i. artem habens. Oratorie futu-
& indicẽ laudat: ſed ne improbe facere videatur,
l facit. non enim dixit, Bonus & ſolers, ſed quod in
icit, non malus, neq; iners. Et proferendi Getæ
me cauſa eſt, ne ꝙ permittere videatur in ſeruo
, atrocius fiat. & ſimul vt hæc προπαρασκευὴ non
Getam, quem prius laudat dicturus, Hunc ab-
ti, quære rem. Alit illas, ſolus omnem fami-
liam

liam ſuſtentat.] *Duas hic res docet: & vnde ha quod teſtimonium pudicitiæ eſt: & grauem teſtem* Getam. Solus.] *Incerta diſtinctio eſt, ſolus: ſed m lus omnem familiam ſuſtentat. Hoc verbo tenuis ſtenditur, quod bene frugi eſſe monſtratur in* Hunc abduce, vinci, quære rem.] *Non multum tit, vtpote de alieno ſeruo. ideo Geta plus de ſe l ipſe iam ἀσυνδέτως tria poſuit, vt multa videret* Hūc abduce.] *vt, Tu Voluſe armari Volſcorū ea plis. nam poſtea e litera, huiuſmodi verbis ablata abduce, vinci. Bono ordine & abduce: ab hoc illi mo poſſit intercedere & vinci: ne ſolutus, vt ſciat ſeruus accuſet.* Quære rem] *Latenter præter vi iam tormenta ſignificauit: nam hoc, quære rem: p ritatem, ſignificat.* Imò hercle extorque.] *ἀτ σις. Et bene ipſe de ſe plus & apertius quam Heg iur.* Extorque.] *Multum dixit, non torque, ſed Torquemus enim hominem, Extorquemus verit* det.] *Aduerſus hoc dicit. & perturbatus Demea erit ponderis, Pudet dictum, ſi Me nec addas, r dias.* Differor doloribus.] *Diuellor, diſcruci ror. Et proprie hoc genus querelæ conuenit part cui viſcera diſtenduntur, & ei quæ inexpertu nunc primum ſentiat.* Iuno Lucina fer ope *procuratio poetæ: vt & vox parturientis, pro ſuccedat ad inflammandum Demeam. Et nota, p quæ in comœdiis honeſtæ ſunt, & ex amore d ici nullam in ſcena eſſe, aut rariſſimam vocem.* Fe Partui. Serua me obſecro.] *Parturientem. l poſcit hæc precatio, & naſcentis & parturient* Númnam illa quæſo parturit?] *Illa ſcilicet mo eſt: quid enim opus fuerat nomine?* Illæc fic veſtram implorat.] *Hæc oratoria πλάσις eſt. vere rogat: ſed videtur hoc facere. Et implorare lis poſitos cum ploratu aliquem rogare.* Quo cogit, id voluntate impetret.] *Artificioſe ſimpliciter agendo, diffidere cauſæ videatur. Iu gum intelligitur.* Deos quæſo, vt vobis dece *non volūtate aduerſarium fore.* Vt vobis dece *γενικῶς dixit, non vt puellæ vtile eſt, ſed vt v*

decet.] *Græcè dixit ὑμῖν πρέπειν, & deeſt facere.*
ter animus veſter eſt.] *Officium amici exequi-*
reddenda cauſa, cur aduerſarius futurus ſit. E-
mea ſumma vi defendam hanc.] *Non dixit id*
, vos vlciſcar: ſed hanc defendam. Atque illum
um.] *Idonea cauſa eſt, aduerſus viuos querimo-*
ciendo, pro mortuo ſcilicet. qua in re, & de officio
tus eſt, & exaggerauit culpam in Aeſchino, qui
ur in vno & eodem facinore viuos mortuoſque læ-
ognatus mihi erat.] *Cauſa expoſita, iam agit He-*
erſona ſua, vtrum recte faciat: vt quam perſonam
oſtendat habiturus. Cum amicitiarum duo gene-
vnum neceſſarium, id eſt propinquitas ſanguinis:
voluntarium, quo nobis etiam alieniſſimi coniun-
: Mitionem dicit ac Demeam, & viuos, & volun-
itum ſibi amicos eſſe: Simulum vero & mortuum,
olum voluntate, ſed neceſſitate amicum fuiſſe con-
In qua re & illi non deerit, & his purgatur. Sed
atus mihi erat, vultu adiuuat: quia non à coniun-
nceptiua ſumpſit exordium. Cognatus mihi e-
ficia multa contra officium vnum Demeæ amicitiæ
nis. Paupertatem vnà pertulimus grauem]
εὐ ἦ eſt, quia magis coniungit malorum conſor-
iam bonorum. Nitar, faciam, experiar.] *Sic di-*
cat vindicabo, quod vult magis ſignificatum eſſe,
ictum. Et ne ei diceretur, nihil poteris: quod ad in-
um ſufficit, dixit Experiar. Animam relinquam
.] *Modeſta comminatio: prius quid ſibi poſſit eue-*
it, quam quid paſſurus ſit Aeſchinus. Fratrem
iam Hegio] *Vultuoſe pronunciandum, hoc*
dit Hegio; quaſi dicat, In manu fratris eſt conſtitu-
mea Quid mihi reſpondes?] *Reſpondere pro-*
itur, cum lis intenditur. Reſpondere enim, eſt prio-
qui, quaſi reſpondere, verba fundere: vt, Fundit-
ore querelas. Reſpondere.] *Poſteriore loco dice-*
Demea hoc tu facito.] *ἐπιθεραπεύσις ſupra ha-*
mminationis. Quam vos facillime agitis.] *Vt &*
acilem victum paret. & vide quam oratorie laudes
it argumenta ſuadendi. Aequo animo æqua
e oportet.] *Bene dixit, æquo animo: quia poten-*
tiori &

tiori & fortiori contra naturam eſt æquitas. I
Perſequebatur eum, quemadmodum apparet e
Decet te facere.] *Solicita obſequela Hegionis,*
loquendo, oſtendit impotentiorem perſonam co
ſchinum, quo magis gaudium creſcit comœdiæ: qu
ac tanto, pauperior puella, ſed tamen cupita, i
Non me indicente.] *Quia dixerat, ipſe ſentiet*
Et nimis dura compoſitio eſt: ſed apta iraſcenti.
hoc ſit modo defunctum.] *Vtinam, deſperan*
bet. Hoc, id eſt negotium, id eſt raptus virginis
ctum, finitum, id eſt, vt non peiora committat. De
finitum, id eſt, ne vlterius peccet Aeſchinus. Ni
licentia.] *Quam illi dat Mitio.* Profecto eua
ardua & prærupta veniet. Hæc euomam.] N
dam, ſed euomam, vtpote quæ me ægrum faciun
me releuabo, cum languor ille egeſtas ſit. Nam
hoc tranſlatione ſignificat.

ACTVS III. SCENA

HEGIO.

Senarij.

BOno animo fac ſis Soſtrata, & iſtam, qu
Fac conſolere, ego Mitionem ſi apud f
Conueniam, atque vt res geſta eſt, narrab
Si eſt, facturus vt ſit officium ſuum,
Faciat: ſin aliter de hac re eſt eius ſententia,
Reſpondeat mihi, vt quid agam, quamprim

BOno animo fac ſis Soſtrata.] *Hi ſex verſu*
buſdam non feruntur. In hac ſcena videtur i
Soſtratæ Hegio reſpondere. Poteſt tamen & ipſe
tanquam qui & rem nouerit, & mœrore eius n
Bono animo fac ſis Soſtrata.] *Meminiſſe*
quod dixit, Duc me intro ad Soſtratam, & quia
*in proſcenio eſt * non poteſt ſcenam. nam aliud*
Eamus intro, vbi dicitur, Intus deſpõdebitur, int
getur ſi quid eſt quod reſtet. illud enim interi
extra omne proſcenium. Fac ſis Soſtrata.] *Sis,*
ce additur verbo, ne, quod imperatiuo modo p
tur, ſuperbum ſit. Deductum eſt autem à ſena
ti formula. vbi enim aliquid Senatus Conſulib

'it, ſi eis videatur. Et iſtam quod potes.] *Quia* *triſtis, & circa triſtem filiam. Quod potes dixit.* nſolere.] *Duas res dixit, quas & ordine locutus* *u bonum habe animum, inquit, & filiam fac habe-* Mitionem.] *Quia Demeam iam vidit.* Si eſt fa- officium.] *Hoc dicendo, promittit eum eſſe factu-* *m facile eſt vnumquemque ſuo officio fungi.* Vt gam, quàm primum ſciam.] *Mature neque* *iatur, neque ſegnem oſtendit ſe fore.*

CTVS IIII. SCENA I.

i quadrati acatalectici, vno aut altero trochaico *catalect. mixto. Dimeter vnus Iambicus.*

CTESIPHO. SYRVS.

atrem hinc abiſſe rus? SY. iamdudum. CT. dic
les. SY. apud villam eſt.
am maxime operis aliquid facere credo. CT.
m quidem,
um ſalute eius fiat, ita ſe defatigarit velim,
io hoc perpetuo prorſus è lecto nequeat
re. (nam hunc diem
at, & iſtoc ſi quid potis eſt rectius. CT. ita:
imis cupio, vt cœpi, perpetuum in lætitia
e.
us nulla alia cauſa tam malè odi, niſi quia
t: quod ſi abeſſet longius,
x oppreſſiſſet illic, quam huc reuerti poſſet
.
i me illic non videbit, iam huc recurret,
o.
me, vbi fuerim: quem ego hodie toto non
e.
am? SY. nihil'ne in mente eſt? CT. nunquam
uam. S. tanto nequior.
imicus, hoſpes nemo eſt vobis? CT. ſunt:
oſtea?
opera vt data ſit. CT. quæ non data ſit? non
fieri. SY. poteſt.
diu. ſed ſi hic pernocto, cauſæ quid di-
re?

SYR. Vah, quam vellem etiam noctu amicis
moſ eſſet dari.
Quin tu otioſus es: ego illius ſenſū pulchr
Cùm feruit maxime, tam placidum, quà
reddo. CT. quomodo.
S. Laudarier te audit libenter: facio te ap
deum:
Virtutes narro. CT. meas? S. tuas: homini
cruiuæ cadunt
Quaſi puero, gaudio: hem tibi autem. CT.
e.. ? S. Lupus in fabula.
CT. Pater eſt? S. ipſus eſt. CT. Syre quid agi
S. fuge modo intro, ego videro.
CT. Siquid rogabit, nuſquam tu me: audiſ
tin' vt deſinas?

Ain' patrem hinc abiſſe rus?] *Hic oſtenditu boni adoleſcentuli, & verti* * *ſed ad peccand. Eti conſcientia & reuerentia parentis apparet. verorum patrum circa filios, Syro Demeam* ...
Ain' patrem hinc abiſſe rus?] *Compendio quid ſit iam locuturus Syrus.* Nunc autem r liquid operis facere credo.] *Vide quaſi i..rum Syri eſſe, de opere loqui. ſic enim dicit & illud, falſo: hoc, ſerio.* Vtinam quidem.] *A.. ſit, ſubaudiendum, & diſtinguendum anteq.. tur quod ſequitur.* Quod cum ſalute eius fi *eſt odiſſe patrem: ſed tantum timere ex proprio .. uatur enim in eo & amor filij & amoris aff.c.* duo hoc perpetuo.] *Quantum ſufficiat ama non opus erat perpetuo dicere, ſi triduum di..* ſtoc ſi quid potis eſt rectius.] *Deeſt, addi. n ſignificaret, non conueniret adoleſcentem ita d.. tus enim plus temporis optaſſe languori.* Nam miſere nimis cupio.] *Moriatur ſcilicet, & h.. ſeruum debet dicere, ne indecorum adoleſce.. ſit hæc ita dixiſſe: quamuis eiuſmodi adoleſcen comici, vt Næuius in Tribacelo, Deos quæſo & patrem & matrem meos.* Miſerè nimis c.. *mis abundat, more comicorum, qui hoc dicto nem inculcabant.* Cupio, vt cœpi, perpetuu..

te.] *Qui & ſupra dixit, Ita quæſo: quando hoc bene* ït, *hilarem hunc ſumamus diem.* Et illud rus nulla auſa tam male odi.] *Mirè oſtendit omnia ex deli-pratuum verti: adeò vt miſeram putet adoleſcens banam villam: qua re cæteri delectantur. Illud ergo am cum deteſtatione dixit: & Male, & nimis, & Mi-tm nimium, & malum, miſerumque eſt ſecundum ſententiam, Ne quid nimis.* Quod ſi abeſſet lon-] *Amori magis, quam rei conſulit adoleſcẽs.* Iam huc et.] *Mirè de ſene, recurret dixit, vt eius inſtantiam ſtraret.* Nihilne in mente eſt?] *Sic hoc accipiendũ adoleſcenti libero malitiam putemus, non ſapiẽtiam ideò in hac re magiſter eſt ſeruus.* Tãto nequior.] *dictum eſt, vt è contrario dicimus, tanto melior.* uam quicquam.] παρέλκον *pro nunquam, id eſt,* liens, amicus, hoſpes, nemo eſt vobis?] *Vide rum ad nequitiam, vt ſimplici adoleſcenti mentiẽdi lemonſtret, & honeſtum tentet adferre argumen. l mendacium, propter clientem, amicum, aut hoſpi- vrbe ceſſare viſum, quod tamen ne ſic intelligit ru-uſticus adoleſcens.* Cliens, amicus, hoſpes, ne-t vobis?] *Mirè ſic interrogauit, vt qui agreſtes in-toſque reprehendat, & inſociabiles alijs, propter a-tem ruſtici ſenis.* Hiſce opera vt data ſit.] *A ſu-ſubauditur, veniat in mentem, id eſt, cogita, dari e: & datam dicito.* Quæ non data ſit?] *Hic de fa-æſtio eſt, in qua quidam diſputant, quædam tunc ia intelligi, quando facta ſint. cũ autẽ non fiunt: non non fieri. ſed ne poſſibilia quidem eſſe dicenda, qui lo-* ἀδύνατον *dicitur.* Poteſt.] *Iterum ſubauditur, fieri a ſit, vel vt credatur data.* Interdiu.] *Bene: quia a-maxime nocte opus eſt.* Vah, quã vellẽ etiam no-*loc vtriuſq; perſonæ conuenit, ſed melius à Syro, & is dicitur, & quidã totũ Cteſiphoni aſſignant abuſq; iu. Et quam vellem, proprie dicimus in his quæ non ius fieri. Bene igitur deficiente argumẽto, cũ aliud nõ ret, in vota conuerſus eſt, vnde videntur magis hæc Cteſiphonis eſſe.* Calleo.] *Callide ſcio.* Cum maximè.] *Tertia coniugatione dixit, vnde feruere r correptã media ſyllaba.* Quomodo?] *Miratur,*

quia timet eum quem iſte contemnit. Laudarier t… libenter.] *Quod de Demea dicitur, in omnes paren… puta.nam nemo tam aſper eſt pater, vt non ſtatin… ſcat laud… filio.* Virtutes narro.] *Non dicit ele… indolem, ſed virtutes. Virtutes autem ſunt perfecti… tis, vel diui alicuius. Et bene cum ſtupore reſpondet… Oſtendens quod nullæ eſſent.* Meas? Tuas.] *Cum ge… nunciare debemus, vt intelligatur irriſio.* Quaſi … gaudio.] *Deeſt præ: vt ſit, præ gaudio.* Lupus in fa… *Silentij indictio eſt in hoc prouerbio: atque eiuſmo… tio vel in ipſo verbo, vt ipſa fabula conticeſcat: Qu… vidiſſe homines dicimus, qui repentè obmutuerint… ferè ijs euenit, quos prior viderit lupus: vt cum cog… in qua fuerint, etiam voce & verbis careant. Sic T… tus* ȣ φθέγξῃ λύκον εἶδες. *Et Vergilius, vox quoq… rim Iam fugit ipſa, lupi Mœrim videre priores. … tant ex nutricum fabulis natum, pueros ludifi… terrore lupi paulatim Capua venientis vſque ad li… biculi. Nam falſum eſt quod dicitur interueniſſe… Næuianæ fabulæ alimoniæ Remi & Romuli, dum … tro ageretur.* Fuge modo intro.] *Non dixit, i, ve… vade: ſed fuge, tanta celeritate opus eſt.* Si quid r… nuſquam tu me.] *Magna virtute Terentius rud… plicem, timidumque inducit Cteſiphonem ab initio… qui mox opprimeretur cum meretrice accumben… uentu patris, ob imprudentiam ac ruſticitatem ſua…* quam tu me.] *Familiaris* ἔκλειψις, *& apta pro… quare hæc omnia preſſa voce cum celeritate pron… da ſunt.*

ACTVS IV. SCENA I…

Troch. quad. catal. vnus Denarius, paucis Iamb. im…

DEMEA. CTESIPHO. SYRVS

NAE ego homo ſum infelix: primum fratre…
quam inuenio gentium:
Præterea autem dum illum quæro, à villa …
narium
Vidit is filium negat eſſe ruri: nec quid agam ſ…
CT. Syre. SY. quid ais? CT. men quærit? SY. …
CT. perij. SY. quin tu animo bono es.

DE.

Quid hoc (malum) infelicitatis? nequeo ſatis
:ernere:
ıe credo huic eſſe natum rei, ferundis miſerijs.
s ſentio mala noſtra: primus reſciſco omnia:
s porrò obnuntio. ægrè ſolus, ſi quid fit, fero.
·o hunc: primum ait ſe ſcire, is ſolus neſcit o-
a. (Syre.
Nunc redeo, ſi fortè frater redierit viſo. CT.
ro, vide ne ille hic prorſus ſe irruat. SY. etiam
s?
uebo. CT. nunquam hercle hodie ego iſtuc
mittam tibi:
ıe iam in cellam aliquam cum illa conclu-
, id tutiſſimnm eſt,
, tamen ego hunc amouebo. DE, ſed eccum
ratum Syrum.
n hercle hic quidem durare quiſquam, ſi ſic
oteſt.
quidem volo, quot mihi ſint domini: quæ
eſt miſeria?
uid ille gannit? quid volt? quid ais bone vir?
eſt frater domi?
d (malum) bone vir mihi narras? equidem
DE. quid tibi eſt?
tas? Cteſipho me pugnis miſerum, & iſtam
riam
occidit. DE. hem, quid narras? SY. hem, vide vt
lit labrum.
amobrem? SY. me impulſore hanc emptam
it. DE. non tu eum rus hinc modo
e aiebas? SY. factum, verum venit poſt inſa-

percit: nō puduiſſe verberare hominē ſenē,
ego modo puerum tantillum in manibus
ui meis?
do Cteſipho, patriſſas. abi, virum te iudico.
las? næ ille continebit poſthac, ſi ſapiet,
s.
ter. SY. perquam: quia miſeram mulierem &
cuolum,

Qui referire non audebam:vicit,hui,perforti
DE.Non potuit melius:idem ſenſit quod ego,
huic rei caput.
Sed éſtne frater intus?SY.non eſt.DE.vbi illun
ram, cogito.
SY.Scio vbi ſit, verum hodie nunquam monſ
D.hem quid ais?
SY.Ita.DE.diminuetur tibi quidem iam cereb
at nomen neſcio
Illius hominis, ſed locum noui vbi ſit. DE.
go locum.
SY. Noſtin' porticum apud macellum hanc
ſum?DE.quid ni nouerim?
SY.præterito hac recta platea ſurſum:vbi eò v
Cliuos deorsũ vorsũ eſt: hac te præcipitato:
Eſt ad hanc manum ſacellum,ibi angiportu
pter eſt.
DE. Quónam? SY. illic vbi etiam caprificus
eſt.noſtin'?DE.noui.SY.hac pergito.

Videntur Cretici.

DE.Id quidem angiportum non eſt peruium
rum hercle,vah,
Cenſen' hominem me eſſe? erraui: in portic
ſum redi.
Sanè hac multò propius ibis,& minor eſt err
Scin' Cratini huius ditis ædes? DE. ſcio. SY.
præterieris,
Ad ſiniſtram hac recta platea:vbi ad Dianæ v
Ito ad dextram,prius,quàm ad portum veni
ipſum lacum
Eſt piſtrilla, & ex aduorſum eſt fabrica? ibi
quid ibi facit?
SY.Lectulos in ſole iligneis pedibus faciũdc
Vbi potetis vos.D.rectè ſanè: ſed ceſſo ad e
gere?
SY.I ſane, ego te exercebo hodie,vt dignus
cernium.
Aeſchinus ocioſe ceſſat:prandium corrump
Cteſipho autem in amore eſt totus:ego iam
ciam mihi. (erit bell
Nam iam adibo,atque vnum quicquid,quo
C

m: & Cyathos ſorbillans paulatim hunc pro-
am d.em.

ego homo ſum infelix.] *In hoc actu exemplum neminem facilius, quam optimum quemque falli eludi: vt Verg. ait. Et næ, valde ſignificat, vt, Næ illi nter errant. Cicero in Catil.* Næ ego ſum homo] *Vide initium conueniens perpetuo mœrori De- r totam fabulam, aut diſperij dicit, aut defeſſus it aliquid tale ſemper, quod queratur: ita tamen, augmento ſit miſeria, quotieſcunque proceſſerit. us eſt quod nunc dicit, Næ ego infelix homo ſum, iſperij.* Nuſquam inuenio gentium.] *Abundat* ı. A villa mercenarium vidi.] *Sapientiſſime Te- etſi proxima villa eſt, neceſſario ſenem ad reliquos bulæ noluit ab vrbe diſcedere, perſonæ ſenilis me- m & arduum fuerat, dum redit, & cruciabile, ne o eius in tragœdiam tranſiret. Recte igitur inuenit nario illi in vrbe narratum, ruri non eſſe Cteſi- . at vbi perſona eſt adoleſcentis, & proficiſcitur ad & continuo redit, vt in Eunucho Phædria. Et, à trum à, pro de, poſitum eſt, vt ſit, de villa? an deeſt vt ſit, à villa vidi veniſſe mercenarium.* Nec quid ſcio.] *Vtrum fratrē an filium magis quæram. nam uerulus, tria dicit eſſe incommoda ſibi: quod fra- m inueniat: quod Cteſipho ruri non ſit: quod vtrum maneat, an ad villam abeat, ipſe neſciat.* Verum.] *verum, nomen non eſt, ſed aduerbium confirmantis,* Perij.] *Hæc Cteſiphonis perturbatio huc tēdit Poetæ t deprehendatur cum amica filius, repente ingreſſo* Quin tu animo bono es?] *Nunc quin, pro quin- ſitū eſt.* Quid hoc, malū, infelicitatis?] *Abundat ı.* Quid hoc, malum, infelicitatis?] *Deeſt, deos te-* uid hoc, malum, infelicitatis?] *Hic autem Ma- ro interiectione poſitum: & eſt dictum, quaſi, O ma- & eſt dictum anxij hominis & perturbati nimis.* Ni- credo.] *Pro niſi quia tam ſupereſt, vt me credam. im ſenſus eſt in huiuſmodi locutione.* Niſi me credo eſſe natum rei.] *Noua locutio, pro, niſi quia cre- it, huic rei, poteſt ſubtrahi, incolumi ſenſu: vt niſi*

me credo natum eſſe ferundis miſeriis. Ergo huic re. diſtinguendum : & ſic inferendum, ferundis miſeri. go, huic rei, pro ad hanc rem. Primus ſentio mal ſtra, primus reſciſco omnia.] *ἐπαναφορά.* Pr ſentio mala.] *Ridiculus error Demeæ. Et primus,. dinem : Solus, ad numerum dicitur.* Primus porr nuntio.] *Qui malam rem nuntiat, obnunciat: qui b annuntiat. nam proprie obnuntiare dicuntur Au qui aliquid mali ominis ſæuumq; viderint. Ergo, o tio malum imminens, quaſi omen nuntio. inde enim ἐ λογία huiuſce verbi eſt.* Aegre ſolus, ſi quid eſt, f *Praue ſcilicet.* Is ſol⁹ neſcit omnia.] *Et bene ſolus, te de multis: quia cum ſciat Mitio, Syrus.. Aeſchinu ſipho, populus, hic ſolus fallitur.* Si forte frater re viſo.] *Pro ſi rediit.* Huc prorſus ſe irruat.] *Neu verbum quaſi actiuu, ſe irruat poſuit.* Vide ne ille l *Iam metuitur quod futurum eſt. Et cum neutrum ruat, noue intulit ſe. Præterea ſic dixit irruat, tanqu eo qui pugnaturus ſit, vt in Eunucho. Quàm mox i mus? Aut tanquam de ſue: vt Horatius, Hac lutulent ſus. Et Vergil. Ipſe ruit, dentesque Sabellicus exacu* Etiam taces?] *Antique, pro tace. Sic in Andr. Eti. hoc reſpondes, pro reſponde. Eſt ergo correptionis ſign tio.* Hodie ego iſtuc committam tibi.] *Quod a eſt complexum mulieris.* Nam me iam in cellā aliq cum illa concludam.] *Id egit ſtulte adoleſcens, vt i prehendatur vbi concluſus eſt. ſed ſic ipſe egit, vt poſſit terfugere non deprehenſus, conſpectum patris.* In lam aliquam cum illa.] *Legitur figuratiue: vt di in locum pro in loco. In cellam concludam, non in cell Et mire, vt recluſum tutumq; locum ſubiret, cellam cet, quam ob ea quæ in ipſa celantur, clauſam eſſe co niat. nam & cella, & cellarium à reponendis celand reb. eſculentis & poculentis dicuntur.* Age, tamen huncamouebo] *Mire amouebo dixit, non deter nam proprie amouetur ſaxum de loco, in quo verbo ſig cat imminere ſibi magnum laborem in hoc opere. Et αὔξησιν: ſupra, vt pecudem abigam hunc rus, dixit: n Vt ſaxū amouebo, inquit.* Non hercle hic quidem tare quiſquam, ſi ſic fit, poteſt.] *Nimis moralite*

p

ba ſunt ſerui verberatum ſe indicantis, quis non ſeruum verberatum intelligat: & ſeruum recens im, & ſeruum fugam comminantem? Mire au- go, ſed quiſquam dixit: nec permanere: ſed dura- ic verbum, perferendis malis conuenit. vt Virgil. vosmet reb. ſeruate ſecundis. Hæc autem omnia uaſi non videat Demeam. Quot mihi ſint do- t hic apparet non à legitimo domino verberatum hæc eſt miſeria?] Deeſt quam patior. & quaſi io quædam eſt flebilis poſt querelas. Quid ille Gannitus eſt proprie veluti ploratus vapulan- d malum.] Et hic malum pro interiectione a- teſipho me pugnis miſerum, & iſtam pſal- ue occidit.] Mire interiecit miſerum, & neceſ- ddidit: vt oſtenderet Occidit, nimiæ cædis ver- occiſionis intelligi oportere. Vſque occidit.] lit, aut vſq; pro valde eſt, occidit pro vehemen- Nam occidere, & peroccidere, ad eadem refe- oud veteres. Vſque occidit.] ἰδιωτικῶς, non s loquitur. Hem vide vt diſcidit labrum.] it, ſed videtur oſtendere ſeni parum iam viden- ns. Hem vide vt diſcidit labrum.] Aſper me- m à cædēdo accipit: ego mediam breuem à ſcin- . tu eum rus produxe aiebas?] Mire Teren- qui falluntur, ex aliqua parte cautos facit, ſtabilius ſpectatorib. procedant doli. nam quæ it delectatio ſtultiſſimum falli? Non tu eum modo produxe aiebas?] Memoriter ſenex, uid dixerit Syrus paulo ante, ſed quibus ver- efert. nam ſic dixerat, Quem egomet produxi. uit poſt inſaniens.] Supra, Produxi iratum unc αὐξητικῶς, non iratum prædicat, ſed inſa- pepercit.] Vt ſupra, nihil reticuit. ſic dicimus præter expectationem geſta ſunt. Verberare ſenem.] M ſerum fit de ætate id, quod de con- poterat. Quem ego modo puerum tantil- nibus geſtaui meis?] Adludit ætati inui- itum recens hoc enim eſt quod dicit, modo. & εικτικὸν eſt, videtur enim manu fingere, quàm laudo Cteſipho, patriſſas.] Facile inductus

eſt ſenex varietate fraudis & doli. nam Syrus & ſup *laudans, non vt vituperans Cteſiphonem: & nunc v* *ſans, idem perficit, atq; perſuadet.* Patriſſas.] *ὠζηο* *vt ſupra dixerat, Spero, eſt ſimilis maiorum ſuoru* *confirmat quod ſperare ſe dixerat. Et virum te iud* *quit, non adoleſcentulum, hoc enim ad ætatem & p* *tem, non ad ſexum refertur.* Patriſſas.] *Attende q* *ne inuentum ſit inanem ſe dicere: nonne videtur* *tiſſimus, cum huiuſmodi laude non modo ſe non* *velle, quod odioſum eſt: ſed etiam filium apud intel* *vituperare videatur: ſiquidem non ſolum hic ſtul* *etiam ille, quia patriſſas inquit.* Patriſſas.] *Tam* *eſt, vt ſe laudet. & alibi addidit, quaſi dicat, Non* *tam demorer, Perfectus es.* Laudo Cteſipho.] *I* *verſus mirè doloſum oſtendit ſenem.* Næ ille cor poſthac, ſi ſapiet, manus.] *Comminatio eſt ſu* *parcior, velut ſerui.* Perquam.] *Nimis, εἰρωνεία* ſeruulum.] *Oratorie. non ſeruum, ſed ſeruulun* *ſenex.* Non audebam.] *Non poteram.* Hui perf *Hoc geſtu ſeruili, & nimis leniori perſonæ congru* *eſt.* Non potuit melius.] *Id eſt, Laudo te Cteſiph* *fieri.* Idem quod ego.] *Id eſt, patriſſas, virum* Sed éſtne frater intus?] *Deeſt reſponde, vt ſit* Verum hodie nunquam monſtrabo.] *Vole* *auidius quærere, quod hic ardor ſemper paratiſſ* *dentes etiam fallit, fingit, ſe nolle dicere. Hodie* *bundat, vt, Nunquam omnes hodie moriemur* *nunquam hodie, pro nullo tempore huius diei, q* *quam per ſe generale eſt.* Diminuetur tibi qui cerebrum.] *Comminationis genus verba ipſa* *vt appareat ſenem baculum ſuſtuliſſe.* At nom illius hominis, ſed locum noui vbi ſit.] *Rec* *hominem diceret, non erat errandum agnita p* *minis, & vbi habitet cognito: ſi notus eſſet, n* *quærendi ſupereſſet.* Dic ergo locum.] *Dic e* *ſi inuitum coegerit. Ergo, ſemper addimus, vt* *tarde quid facientes. vt Vergilius, Ergo age, c* *ceruici imponere noſtræ.* Noſtin' porticum cellum?] *Conuenit ruſtico & parciſſimo ſeni m* *vrbi neſcire, & ideo ſic interrogatur à ſeruo.* H

ꝫne, hanc deorſum, quia non eſt vna. Hac recta.] hac parte, vt manu viam oſtendere videatur. norim?] Correptiue, quid ni: pro, quid niſi. Etenuis ruſticus, tamen eſt ciuis Demea. Vbi eò veiuos deorſum vorſum eſt, hac te præcipitalentius. quidam clarius legunt: vt ſit, præcipitaſcende. Ad hanc manum.] *dicitur, in quo non certum dextrum, nec certum ſiniſtrum: & ideo n errorem. vult enim ſeruus hæc ſigna eſſe pert ſacellum.] Vt Varro ait, ſacra cella eſt. Pro- Propè. vt Vergilius, Templum de marmore poter aquam. & Lucretius, Propter aquæ riuum arboris altæ. Vbi etiam caprificus magna hoc Homerum imitatus eſt, qui dicit caprificum iana mœnia conſtitutam. Hac pergito.] Non uia longum eſt, pergito. Id quidem angiporeſt, anguſta, & curua via, quaſi angiportus: vt ut anguitia. Alij, quod inter portus ſit locus anoc eſt, inter domos. Nam domus, vel portus, vel eteres dixerunt. Et obſerua Terentianam conſue, in qua inducit nonnihil ſapere eos qui fallunſen' me hominem eſſe? erraui.] Calliditas eſt deprehenſum mendacium non defendere, ſed fapinionem ſimplicitatis acquirat. Vides igitur vt uccenſeat tanquam imprudens errauerit: non douerit interrogantem. Et mire ſe negat hominem: homo corde ſit, non corpore. Sanè hac multo ibis.] Quaſi erraſſe profuerit: illa via. & ſatis, ac valde: quia qui ſanus eſt, idem & validus. ſt erratio.] Erratio eſt pecudum. Error animi oci in quo erratur. Cratini huius ditis ædes?] nomen inuenit diuiti, Cratinus ἀπὸ τοῦ κράτους, potentia. Ad ſiniſtram hac.] Deeſt, ito. figura. Vbi ad Dianæ veneris.] Sic abſolute dicen addito, templo. Salluſt. Ad Iouis mandem noiuſquam ad portam venias.] Portam dicendit vſque ad muros finemque ciuitatis erratuneam. Porta autem ab aratro portando dicta eſt, eo loco coloniæ deductor & cōditor, ſubiūctis vacro, aratrum quo vrbem deſignat, ſuſpendit ma-

nus, ne imprimat ſulcos, vbi ciuitatis aditus relin ſunt. Apud ipſum lacum.] *Credibiliter addidit nam Varro docet, ſemper lacum portis additum ob vſum iumentorum exeuntium & introeuntiu terea vt aduerſum hoſtilem ignem portis de proxi ueniretur.* Eſt piſtrilla.] *Veteres abſolute diceb ſtrinam, vt ſutrinam. & medicinam, ad taberna rentes. nam piſtrino piſtrilla non conuenit. Et ſimu minutiua diuerſa ſunt à genere nominum primæ nis. vt Rana, ranunculus, veterana: vt eſt in his, ſcutella: canis, canicula.* Lectulos in ſole iligna dibus faciundos dedit.] *In vrbe conuiuium, a le, aut in vmbra, pro conditione temporis, inſtru Repente igitur interrogatus quod minimè opi quæſiturum ſenem, arripuit ſtatim lectulos, & tuit ſenex dicere, Mentiris. nam habet lectulos dit ex tempore, In ſole. Et ne eos quoque habere addidit iligneis pedibus faciundos. ſed hoc geſt ris adiutum eſt: quaſi eodem tempore ſeruus & quid dicat, & reſpondeat.* Vbi potetis vos.] *Ince ſona eſt. nam Syro, vel Demeæ hoc dictum iung* Bene ſane.] *Hic εἰρωνεία eſt, non approbati* ne.] *Aut abundat Sane, aut inferioribus iungi* licernium.] *Cœna quæ infertur diis manibus, q ſilentes cernant: id eſt, vmbræ poſſideant: vel q hæc inferant, cernant neque deguſtent. Nam de libantur inferis quiſquis comederit, aut biberit ſtatur. Aut erit Silicernium ſenex, qui iam ia lentibus vmbriſque cernendus ſit: & ſic eſt meliu vt quidam Xenophonta interpretatur: putati phonta ſic nos Silicernium intelligere, hoc eſt, cernentem, dum incuruus eſt, vel ſtratæ ſaxo viæ: cophagi iamiam appropinquantis ſibi.* Ocioſe nus ceſſat. prandium corrumpitur.] *ἀσωῦ Et.* Prandium corrumpitur.] *Vt coquus dixit, q conditionem quandam magis feruentem placere.* E proſpiciam mihi.] *Iam interdū ſignificat feſtina vt nunc: interdum ad deſcribendū ponitur, & incr moram, vt, Iam melior, iam diua precor, & Vos qu gameæ iam fas eſt parcere genti, Diique deæque*

*iam mihi dixit, tanquam hoc ſentiat, Illi ſua a-
cia : & ego illorum exemplo conſulam mihi. Et
iiciam, quaſi non pranſurus, niſi prouidero mihi.*
autem in amore eſt totus.] *Non potuit plus
ondi*a ac nimia voluptate.* Belliſſimum.] *Pro-
ſimum dixit, vnde & huiuſmodi ad irritandam
i, bellaria dicuntur.* Carpam.] *Modo eligam,
m ſignificat : vt, Carpit etiam vires paulatim, v-
ado Fœmina. Aliàs fruar, vt, Carpamus dum ma-
, dum flumina creſcunt. & Perſius, Genio car-
cia, id eſt, fruamur rebus dulcibus.* Paulatim
ducam diem.] *Bono verbo vſus eſt ad meta-
nquam vel morientis dici. Vt eſt, Nec te tua fu-
Produxi preſſive oculos.*

CTVS IV. SCENA III.

MITIO. HEGIO.

hac re nihil reperio, quamobrem lauder Quad. Iamb. & Troch.
opere Hegio:
facio : quod peccatum à nobis or-
corrigo.
t in illo credidiſti eſſe hominum numero,
putant, (ſtulant,
iuriam, vltò ſi quam fecere ipſi : expo-
ccuiant : id quia non eſt à me factum, agis
.
nime: nunquam te aliter, atq; es, in ani-
duxi meum. (tio:
o v. vnà mecum ad matrē virginis eas Mi-
eadem, quæ mihi dixti, tute dicas mulieri:
em hāc propter fratrem eius eſſe, & illam
m.
æquum cenſes, aut ſi ita opus eſt facto, ea-
E. bene facis.
i animum iam releuabis, quæ dolore, ac

& tuo officio fueris functus. ſed ſi aliter

arrabo, quæ mihi dixti. MI. Imò ego ibo.
e facis.

Omnes

Troch.cat. Omnes quibus res ſunt minus ſecundæ, m nescio quo modo
Suſpicioſi: ad cõtumeliam omnia accipiu
Propter ſuam impotentiã ſe ſemper credũ
Iãb.tetram. Quapropter teipſum purgare ipſis coram lius eſt.
MI. Et rectè, & verum dicis. HE. ſequere me intro. MI. maxume.

EGo in hac re nihil reperio.] *Hæc ſcena eſt tentiarum ſenilium ad officia demonſtranda pere vim aduerbialem in ſe continet. nam ſigni* Quod peccatum à nobis ortum eſt corrige *ret, peccatum eſt à nobis, participium fuiſſet: Ortum addidit, nomen eſt. Nunquam enim eaa rationis iungi, niſi per ἀσύνθετον poteſt.* Si qua ipſi expoſtulant.] *Hic diſtingue, & ſeparatim expoſtulant. Si quam fecere, ipſi expoſtulant. manifeſtus: ſed obſcura ſunt verba, & eorum diſtinctio. nam incertum, vtrum ſi expoſtulant. dum ſit: an ſi quam, pro vna parte orationis a teat.* Vltrò accuſant] *Vltrò, nunc prauè & p* quia à me non eſt factum.] *Hæc interrogatio triſti vultu eſt proferenda.* Ah, minime.] *N ago, ſed minime te credo eſſe illorum in numer* Vt vna mecum.] *Seruauit τὸ πρέπον, adiicien cum eas, quippe ad incognitam matremfamilia* cas mulieri.] *In nomine oſtendit cur hæc ita d ri enim inquit, nimis pauidæ, diffidenti.* Su hanc propter fratrem eius eſſe.] *Nimis breu cincte, & vt oportuit inter ſcientes.* Et illam p *Propter fratrem eius eſſe, ſubaudiendum eſt.* S cenſes.] *A iuſto & vtili eſt tota ſententia. Et ſus deſunt, quos multa exemplaria non haben* illi animum iam releuabis.] *Et deinceps Illi cere, quàm Nurui, adhuc diuitem reueritus.* miſeria.] *Dolore, parturientis: Miſeria, iniuria no accepta.* Sed ſi aliter putas.] *Artificioſe quod petebat, extorſit magis.* Imo ego ibo.] *bio quod ait imò, oſtendit ſe promptè agere, quod promiſit.* Minus ſecundæ.] *Dicere ſe*

diceret. Neſcio quo modo.] *Hoc eſt vehemen-* *la palam ratione.* Accipiunt magis.] *Mire addi-* *tgu, cum poſſit ſenſus & ſine hoc eſſe integer.* Pro- am impotentiam.] *Infirmitatem. & rurſus no-* *militatem aut miſeriam dicere.* Negligi.] *Legitur* *dicare.* Quapropter teipſum purgare.] *Vtrum* *vna pars orationis ſit, an diuiſe accipiendum? vt* *litionem ipſum Aeſchinum purgare.* Coram pla- is.] *Coram, id eſt, præſentem, & præſentibus. &* *indiget adiectione: Palam non indiget. & præterea* *id certas perſonas refertur: Palam generaliter di-* Et recte & verum dicis.] *Recte ad verba retulit:* *ad rem, atq; ſententiam. Poteſt enim recte & fal-* *, dummodo nullo vitio verborum, nominumq; di-* *tuanquam & ipſum fallere in tempore quidam de* *ribentes rectum putent.*

CTVS IV. SCENA IV.

nbici quadrati acatalect. Senarius vnus. Sca- *zon. troch quadrat. acatal.*

ÆSCHINVS.

ucior animi: hoccine de improuiſo mali mi- i obiici
n, vt neq; quid de me faciam, neque quid a- certum ſiet?
metu debilia ſunt: animus timore obſtupuit: Troch.
e conſiſtere nihil conſilii quit. vah, quomodo
hac expediam turba tanta? nunc ſuſpicio de ncidit (hanc
a immerito. Soſtrata credit mihi me pſaltriā
: id anus mihi indicium fecit. Troch. dim.
t hinc forte ea ad obſtetricem erat miſſa, vbi hypercat.
vidi, ilico (ſiet: Iāb. tetram.
o, rogito, Pāphila quid agat: iam partus ad-
obſtetricem accerſat. illa exclamat, Abi, abi, Aeſchine
iu verba dediſti nobis: ſatis adhuc tua fru- a eſt fides:
uid iſtuc obſecro inquam eſt? valeas: habeas n quæ placet.

Senſi

Senſi ilico id illas ſuſpicari, ſed me repreſſi t
Troch. quad. acatal. Ne quid de fratre garrulę illi dicerē, ac fieret
Nunquid faciam? dicam fratris eſſe hanc? q
nime eſt opus
Vſquā efferri. age mitto: fieri potis eſt, vt ne
Ipſum id metuo vt credāt: tot concurrūt ver
Egomet rapui: ipſe egomet ſolui argentum
abducta eſt domum.
Hæc adeò mea culpa fateor fieri, nō me hat
Vtut erat geſta, indicaſſe: exoraſſem vt eam
Ceſſatum vſq; adhuc eſt. nunc iam porrò
expergiſcere.
Nunc hoc primū eſt: ad illas ibo vt purgem
cedam ad fores.
Perii, horreſco ſemper, vbi pultare haſce oc
Verſus perficitur proxima ſcena. Heus, heus, Aeſchinus ego ſum, aperite al
ctutum oſtium.
Prodit neſcio quis: concedam huc.

DIſcrucior animi.] *Hoc loco χαρακτῆρα aman iuuenis, & ſenis facit indulgentis, ac lepidiſſi* Diſcrucior animi.] *αὐταπόδωσις figura. vt, O pr nimi.* Obiici.] *Proprie, quia inopinanti. nam o tur, in vtramque partem: vt ſi quos ante quis vi expectauerit, quo verbo magnitudo doloris oſte improuiſo incōmodo.* Hoccine de improuiſo m *verba, repentino nuntio perculſum indicant A propter diuortium ſtare, & iram circa ſe Soſtrata filia ob raptum meretricis.* Vt neq; quid me f *Plus eſt quid me faciam, quàm quid faciam, illu rebus: hoc, de ipſo homine intelligitur.* Nec qui certum eſt.] *Certum eſt, pro certū ſit. niſi fortè ſignificet.* Membra metu debilia ſunt, animus obſtupuit.] *Metu patris: Timore diuortii.* Nun cio.] *Modo oſtenditur cauſa trepidationis Aeſc* anus mihi indicium fecit.] *Illa anus cui Soſtr rat, Curre, obſtetricem accerſe.* Nam vt hinc for obſtetricem erat miſſa.] *Apparet inter cætera a xiſſe ad obſtetricem ſe miſſam: an vltro hæc ſuſpi Aeſchinus? Hinc autem addendo, oſtendit ſe ante*

lare. vt alibi, Ex Andro commigrauit huc viciniæ.
i.] Sunt qui addunt ſuperuacue Hanc: & legunt,
bi vidi. Pamphila quid agat: iam partus ad-
ſmatoria interrogatio, qua monſtrat Aeſchinus cu-
ſſe res omnes. Illa exclamat.] Non reſpondet: ſed
it. Et bene vim addidit ad exclamationem fuiſſe.
vocis ſono exclamat, non à verbis. Abi, abi iam
ne, ſatis diu verba dediſti nobis.] Vſque, dum
eremus. Satis adhuc nos tua fruſtrata eſt fi-
ſque dum deciperemur. Hem quid iſtuc obſe-
uam eſt?] Hem interiectio eſt nouas res & ino-
audientis. Valeas, habeas illam.] Quaſi recedas
abſit, vt in Andr. Valeant qui inter nos diſſidium
Garrulæ.] Vtpote anus. Ac fieret palam.] De-
cet, cui minimè opus fuit. Nunc quid faciam.]
ἀπόρησις. Vt ne qua exeat.] Erumpat: vt, -cum
amnis Exiit, oppoſitaſque euicit gurgite moles.
d metuo vt credant.] Ipſum, quod fratri rapui,
o Ne non poſuit. Tot concurrunt veriſimilia.]
eſſe credatur. Ad me abducta eſt domum.]
non dixit adducta, ſed abducta: Abducitur enim
, vt in Heaut. Abducimus tuā Bacchidem. Ad me
domum moraliter dixit, pro, ad domum meam, an
te, quia illic luctatus Leno eſt in retinenda contra
m puellas? Vtut erat geſta, indicaſſe.] Id eſt, ſi-
ſiue bene geſta erat. Vt enim, certam qualitatem
: vtut incertam: quaſi dicat, quoquo modo, male,
oraſſem vt eam ducerem.] Sic enim promiſe-
ſtratæ facturum. Nunc iam porrò Aeſchine
cere.] Sic & alibi, Enimuero Daue, nihil loci
tiæ neque ſocordiæ. Legitur & Etiam: quod eſt
um interdum. Nunc hoc primum.] Primum
d rogandus eſt pater. Accedam ad fores:] So-
licet. Horreſco ſemper.] Satis amatorie. nam
ſemper eſt, calor, & frigus recedit à corpore. vt,
meo, tremo, horreoque, poſtquam aſpexi hanc.
aliquis actutum oſtium.] Vim pluralem ha-
tis, quamuis ſingulariter dicatur. non eſt enim
iſi de multis, rectè ergo, aperite aliquis, & noue:
placet illud, vbi duæ diſtinctiones ſunt, vnde

Aperite eſt vna, altera Aliquis actutum oſtium. matur rurſus, Aperiat. proprie enim veteres & aliquis, & quiſnam non obſeruabant quo genere, numero declinarent. eſt ergo figura ἀρχαϊσμός.

ACTVS IV. SCENA V

Iambici quad acatal. & catalect. Dimeter vnus trochaici. quadr. catalect. Iamb. Senarij.

MITIO. ÆSCHINVS.

Troch. ITa vt dixi Soſtrata,
Facite: ego Aeſchinum conueniam, vt qu
acta hæc ; fiat, ſciat.
Sed quis oſtium hoc pultauit? AE. pater h
perii. MI. Aeſchine.
AES. Quid huic hic negoti eſt? MI. túne ha
Senarij. ſti fores? tacet.
*Si addas nunc, verſus conſtat. * Cur non ludo hunc aliquantiſper? meliu
Quandoquidē hoc nunq̄ mihi ipſe voluit c
Nihil mihi reſpondes? AE. non equidem iſ
ſciam.
Ita prima pertinet ad verſum præcedentem. MI. Itáne? nam mirabar quid hic negoti eſ
Erubuit: ſalua res eſt. AES. dic ſodes pater
Tibi verò quid iſtic eſt rei? MI. Nihil mihi c
Amicus quidam me à foro abduxit modo
Huc aduocatum ſibi. AES. quid? MI. ego d
Habitant hic quædam mulieres paupercu
Vt opinor, has non noſſe te, & certo ſcio:
Neq; enim diu huc cōmigrarunt. AES. qui
MI. Virgo eſt cum matre. AES. perge. MI.
orba eſt patre.
Hic meus amicus illi genere eſt proximus:
Huic leges cogūt nubere hāc. AE. perii. MI
AES. Nihil, rectè: perge. MI. is venit, vt ſec
Nā habitat Mileti. AE. hem, virginē vt ſec
MI. Sic eſt. AE. Miletum vſq; obſecro? MI.
aimo male eſt:
al. Quid ipſæ aiunt. * Quid ipſæ? quid aiunt? MI. quid iſtas ce
enim:
Commenta mater eſt, eſſe ex alio viro
Neſcio quo puerum natum: neque eum n

1 eſſe illum,non oportere huic dari.
, nonne hæc iuſta tibi videntur poſtea?
n. AE. obſecro non? an illam hinc abducet
? (riter
d ni illam abducat? AE. factum à vobis du-
icorditerque: atq; etiam, ſi eſt pater
ım magis apertè, illiberaliter. (ditis
mobrem? AE. rogas me? quid illi tandē cre-
mi miſero, qui * illi conſueuit prius, al. illam
elix haud ſcio, an illam nunc miſerè amat)
nc ſibi videbit præſenti eripi,
ab oculis? facinus indignum pater.
ratione iſtuc? quis deſpondit? quis dedit?
ındo nupſit? autor his rebus quis eſt?
it alienam? AE. an ſedere oportuit
rginem tam grandem, dum cognatus huc
iiret, expectantem? hæc mi pater,
æquum fuit, & id defendere.
ule, aduorſúmne illum cauſam dicerem,
ram aduocatus? ſed quid iſta Aeſchine
ut quid nobis cum illis? abeamus. quid eſt?
rumas? AE. pater obſecro, auſculta. MI. Ae- Troch. catal. quadrati.
audiui omnia,
am te amo: quo magis quæ agis, curæ ſunt

lim me promerentem ames, dum viuas, mi

ē delictum admiſiſſe in me, id mihi vehe-
r dolet,
pudet. MI. credo hercle: nam ingenium
ıum
ſed vereor ne indiligens nimium ſies.
iitate tandem te arbitrare viuere?
i vitiaſti, quam te ius non fuerat tangere:
ccatū primum magnū, at humanū tamen:
i ſæpe, itē boni: at poſtquā id euenit, cedo,
ircūſpexti? aut nunquid tute proſpexti tibi
et? quā fieret? ſi te ipsū mihi puduit dicere,
ſcerem? hæc dum dubitas, menſes abie-
ecm.

Prodidiſti & te,& illam miſeram, & gnatum
quidem in te fuit.
Quid? credebas dormiēti hæc tibi cōfecturo
Et illam ſine tua opera in cubiculum iri ded
domum?
Nolim cæterarū rerum te ſocordem eodem
Bono animo es,duces vxorē hanc. AE.hem.
no animo es,inquam. AE. pater
Obſecro non ludis tu nunc me? MI. ego te?
obrem? AES.Neſcio,
Niſi quia tam miſerè hoc cupio eſſe verum
rcor magis.
MI. Abi domum, ac deos comprecare, vt
accerſas: abi.
AE.Quid? iam vxorem? MI. iam. AE.iam?
quantum potes. AE. di mi pater
Omnes oderint, ni magis te, quàm oculos
mo meos.
MI.Quid? quàm illam? AE. æquè. MI.perb
AE.quid? ille vbi eſt Mileſius?
MI.Abiit: periit:nauem aſcendit. ſed cur ce
abi pater,
Tu potius deos cōprecare: nam tibi eos cer
Quo vir melior multo es, quàm ego ſum,o
raturos magis.
Iamb.quadr. acatalect. MI.Ego eo intrò,vt quæ opus ſunt parentu
vt dixi,ſi ſapis.
Iamb. cat. AES. Quid hoc eſt negoti? hoc eſt patrem
hoc eſt filium eſſe?
Si frater aut ſodalis eſſet,quî magis morem
Hic non amandus? hiccine non geſtandu
eſt? hem.
Itaq; adeo magnā mihi iniecit ſua cōmod
Troch. cat. Ne forte imprudens faciā,quod nolit: ſciēs
Sed ceſſo ire intro, ne mora meis nuptiis
ſiem?

ITa vt dixi Soſtrata facite.] *Hic apparet Mi multa dixiſſe.* Facite.] *Iubet vt vel ſecuræ ſint,* *nent nuptias.* Ego Aeſchinū conueniam.] *Mi ſurus Aeſchino, Aeſchinū quærit.* Pater hercle e

quod Mitio timetur? an quia illi non eſt confeſ-
tendit autem poeta tantundem pudorem poſſe, aut
s, quam timorem. Quid huic hic negocij eſt?]
imor, quid hinc egreditur pater. Túne has pepu-
es?] Sic cœpit interrogare, vt negationi locum præ-
nota, pepuliſti, elatum verbum: & Tragico cothur-
s quam loquelæ comicæ accommodatum. Tacet,]
d ſe loquitur Mitio. Melius eſt.] Et non ludere
eſt: ſed melius. & hoc meliore affectu dixit, quam ſi
dignus eſt. Hoc mihi nũquam voluit credere.]
llud quod ait, Deniq; alij clanculum patres quæ
, quæ fert adoleſcentia, ea ne me celet, conſueſeci fi-
edere autẽ magno affectu dixit. non enim confite-
patri: ſed crederet, vt parenti, aut ſodali ſuo. Non
m iſtas.] Deeſt pulſaui. Quod ſciam.] Quãtum
m? nam mirabar quid hic negocij eſſet tibi.]
negationem Mitio, vt ludere Æſchinum poſſit. E-
ſalua res eſt.] Nimis paterna ſententia. & è con-
mo in Andria, Vide num eius color pudoris ſignũ
indicat. Et quanti affectus eſt, non dixiſſe erubuit,
: ſed ſalua res eſt. Nónne videtur tibi res eius o-
Æſchino conſtituta? eodem animo & ſuprà dixit,
oblecto, ſolum id eſt charum mihi. Non enim ſolũ
uod expectabatur, ſed abſolute, quaſi ex omnibus
l eſt, inquit. Nihil mihi quidem.] Mihi, id eſt
iæ rei. & callida negatione cœpit: vt & illi adimat
li locum, ac fiduciam: ſimulque fiat ei deſperatio
eius, cuius mentio tam contemptim ab ipſo tra-
Amicus quidam me à foro abduxit modo
ocatum ſibi.] Hinc incipit mendacium mixtum
n amicus quidam me à foro huc, verum eſt: aduo-
alſum. Sed huc, & quidam, modo ἔμφασιν habent
otij, & in quo nec magnæ perſonæ, nec res difficilis
t longæ occupationis habentur, & Aduocatũ di-
ierum negocium demonſtrauit. nam & ſibi nõ
mulierib. addidiſſet, potuit aliud ſperari. Quid?]
vt ſit, quid ait? Ego tibi dicam.] Senile eſt nam
ndum fuit, & hoc ἔμφασιν habet vilis rei, quæ
dici poſſit, vel nõ celanda ſit. Mulieres pauper-
Non potuit magis celare dignitatem formæ & ęta-

ris puellæ quæ amatur ab AEſchino , quam vt
mo eodem nomine cum matre nominaret : dein
muniter diceret de ambabus vniuerſa, quibus c
debeant. Quædam mulieres paupeculæ.] *Pau*
addidit, vt magis deſperet AEſchinus impetrare
nuptias à patre & item, Quædam, vt ignobiles
ſtrarentur. Et totum hoc cum abiectione pronun
eſt. Et Quædam, & pauperculæ dicendo, adimi
ſpem nuptiarum. nam Quædam, ignobilem indic
per, indotatam, quid ergo remanet quod ſperet AE
Paupercule.] *Nec pauperes ſaltem.* Et cerre
ἐπανόρθωσις, *parũ dixi inquit.* Opinor.] *Vel adeo*
ſunt & nullius precij, vt opinor has non noſſe te
recte dicere & hoc, Vt opinor, has non noſti: ſed ill
ſtius. Vt opinor has non noſſe te.] *Aut abu*
aut deeſt Scilicet. Magnum autem crimen eſt
vicinæ puellæ, incognitam eſſe adoleſcenti de prox
quia ſcit hunc eſſe de quo dixerit, Quam hic no
meretricem: aut cui non dedit aliquid, ſubdidit
ne dignitatis pudoriſque eſſet, quod eam incogni
ſchino eſſe dixiſſet: Neque enim diu hic inquit
grauerunt. Et vt opinor, mire ipſe ſibi ſuaſit atq
mat quod nondum ille confeſſus eſt. Quid tum
Gratiſſime proditur AEſchinus amator, cum ſe
mulet. Virgo cum matre eſt.] *Vult Mitio ſic au*
ſchinum tanquam alieniſſimum. & ideo velut i
cti diligentius narrat. Virginem autem ἀρχαιο
muliere dixit. Perge.] *Vide inſtantius interr*
quàm extraneum decuit. Hic meus amicus.]
aduocatum abduxit de foro. Huic leges cogu
re.] *Non permittunt dixit, nec iubent ſed cogunt*
turbandũ AEſchinũ. & recte, alia enim ſinunt l
cogunt fieri. Et ne eſſet quod reſiſteretur illi, vu
lieres à lege cogitur. Perij.] *Hoc audit Mitio, ſed*
lat Nihil, recte.] *Id eſt, recte quod perij, & n*
comicis. Et vide triſyllabũ artificioſe eſſe ſubiect
perij dixit vix hoc locutus eſſe videatur. Venit i
auehat.] *Aliud peius in amatam, vt nec Athen*
teri nuberet. Nã habitat Mileti.] μίλητος *Mileti.*
verbiũ locale. Hẽ virginẽ vt ſecũ auehat?] *Hic a*

proditur adoleſcens, vt affectu fateatur ꝙ verbis
ic eſt. Miletũ vſq; obſecro?] ita animo male
lle oblitus ſui, ſic indignatur, vt in re propria. hic
callide vultu vtitur tãquã aliena narrãtis. Miletũ
ſecro?] Bene Vſq;. nã Miletos colonia eſt Atheniẽ-
onto. Animo male eſt.] Animo male fieri dicitur,
alicuius mœroris perculſus animus nõ ſuſtinet cor-
viturq́; ruina mẽbrorũ. Quid ipſæ? quid aiunt?]
m credit AEſchinus pudicã matrẽfamilias ſtatim
re in nuptias nouas viri ignoti. Quid iſtas cen-
ſſe dicere, ſubaudiendũ. Nihil enim.] Dicũt, ſub-
lũ, & ſic intelligendũ, Nihil, nõ quod taceãt, ſed ꝙ
nfirmationis habeat id quod dicunt. Commenta
eſt.] Nunc dicit quid dicat. Etiã cõmenta dixit, id
ciã confinxiſſe, veriſimile cõminiſci. Ex alio viro.]
proximo tangit AEſchinum. Priorem eſſe illũ.]
actat etiam partes AEſchini. Nónne hæc iuſta
entur poſtea?] Scilicet illa quæ amicus tuus di-
ius, quã hæc audires. Iuſta tibi.] Iuſta quæ poſtea
quã illa quæ pro Lemnio dicebas prius. Aut ſi hoc
quære quid ſit poſtea. Poſtea ſic abundaret, quo
terdum Hodie de ſtomacho adijcitur loquentis, vt
us, Nunquam omnes hodie moriemur inulti. Nõ.]
e pronunciandum eſt Non. An illam hinc abdu-
nc, tanquam ſingultus ploraturi eſt. nã ſic eſt pro-
ndum. Pater.] Quaſi hoc ad ſupplicãdum dicatur.
n à vobis duriter.] Non dure & crudeliter: ſed
ura mente, id eſt, inflexibili, & quod Græci dicunt
mmiſericorditerque.] Nota octo ſyllabarum ad-
m, atq; inſuper compoſitum, & cum coniunctione
Illiberaliter.] ἀνέλεως. nam multa duriter, etiã, ſi
immiſericorditer quoque: & facienda ſunt, & pa-
ſi ita ratio & cauſa cogat: & non ſit illiberale, id
malum atque inhoneſtũ. Si eſt pater dicendum
aperte.] Id eſt, apertius: quia iam apertũ fuerat,
& immiſericorditer. Et bene præfatus eſt: ne cõtu-
luerſus patrẽ videretur. Illiberaliter.] Iniuſte, in-
er, nõ bene, quia liberalis, bonus dicitur. Quamob-
Delectari magis cupiens Mitio, AEſchinũ vult pro-
e ad defenſionẽ ſui. Fore animi miſero?] Quid de

ſe plus diceret, ſi factum fateretur? Qui illi conſi
Legitur & illam: & dicebant veteres, hanc rem co
εὐσχημόνως. vt Plautus, Vt clandeſtine, vt celetur c
tudo. Et maiore affectu non amorem allegauit, ſed q
commune cum bonis, & multo iuſtius, conſuetu
Qui infelix.] *Non, qui: ſed qui infelix: & non am*
miſer dixit. & ita affectu proditur, qui vt alienus v
qui. Præſens præſenti eripit.] *Adiuuant ſignifica*
hæc ex abundanti addita. vt, Illum abſens abſentem
que videtq;. Et, fratrem ne deſere frater. Sic Ceciliu
ratoſthene, Hæc caterua plena gladiatori, cum ſuun
lius ſauciat ſocius ſocium. & totus hic locus eſt tra
ex Vergil. in 4. AEneid. Qui tibi nunc Dido cernen
ſenſus, Quos've dabas gemitus? cum littora feru
Proſpiceres arce ex ſumma, totumque videres Miſc
te oculos tantis clamoribus æquor? Iſtuc.] *Deeſt*
Quis deſpondit?] *Latenter obiurgat AEſchinum*
patre geſſiſſe. & dicitur figura * Quis deſpondit:
non interfuit pater. Quis dedit?] *Quia rapuit ant*
peteret. Quando nupſit?] *Quia nuptiæ non fact*
Et nupſit moleſte additũ, quaſi aliena ſit, quæ non
ducta ſit. Autor his rebus quis eſt?] *Datiuo ca*
harum rerum. Et Salluſt. Qui tunc Romanis Impe
rat. Autor his rebus quis eſt?] *Iterum obiurgat,*
interfuit pater, & agit ſic dolens, velut ſibi minus
præbitum fuerit, Mitio: vt ſe his, quantum amor p
videatur vlciſci, quodq; ſibi negotiũ non confiteatu
ſchinus. An ſedere oportuit.] *Sedere proprie igna*
ſationis eſt: vt ſedeant, ſpectentque Latini. &, qu
Verres? Quid ſpectas? Cur duxit alienã?] *Vtrum*
an quæ poſſit aliena eſſe: nam omnes alienas filias a
Tam grandem?] *Grandem ad ætatem veteres ret*
non ad corpus. & in parte ætatis dicitur grandis,
tota vita, niſi ſi addatur natu. vt, Grandis natu par
ductus ad ſupplicium. Et grandis infans, & grandi
& grandis ephebus, & grandis virgo recte dicitu
de ſcit AEſchinus? an grandem hic fingit ignotam? a
dixit pater: Commẽta mater eſt eſſe ex alio viro, neſci
puerum natum. Ergo & illa grandis: & ſerus M
qui tunc virginem petiit, cum iam alteri data ſit, ve
ſit

.Dum cognatus huc illinc veniret.] *Prouer-* *huc illinc.* Et id defendere.] *Non potuit magis* *e, & magis pueriliter loqui, quam vt non conten-* *! ait, Hæc dicere te æquum fuit, etiam adderet, Et* *iere. Pater autẽ, qualis affectus eſt, cum etiã patri* *i cauſam blãditur, vt ipſe nũc ſimulat.* Ridicule.] *us eſt caſus, ab eo quod eſt Ridiculus.* Quid iſta *e noſtra?] Hic iam vltima deſperatio: & Æſchi-* *onfeſſionem protrahet, & in finem fallaciæ ſenem* *Et bene quidem Noſtra dixit, memor eſt enim ſe* *ſe Æſchino interroganti, Tibi vero quid iſtic rei* *mihi quidem. Totũ autem hoc ſenex ad id redegit,* *vt torqueret Æſchinum, quam vt maius faceret* *m ſuum, exponendo id quod penè periculum a-* *incideret.* Quid eſt? quid lachrymas?] *Quaſi* *nimaduertit flentem, & quaſi cauſam omnem* *nquirit.* AEſchine.] *Non exhibuiſſet perſonam* *i pietate victus, pati filium nollet confeſſione tor-* *rg. nec plura querentẽ Paſſa Venus, medio ſic in-* *olore eſt. Bene ergo intelligunt qui ſic accipiunt,* *rum adhuc fuiſſe Mitionem, niſi victus affectu* *roieciſſet.* Nã te amo.] *Bene addidit, Nã te amo,* *inuidis, & inimicis moris eſt ſcire quid agamus.* *a me promerentem ames.] Quàm pie additum* *erentem, tanquam illic ſit votum Æſchini, cum* *er etiã immeritum amare, & animaduertendum* *uper ſequi, vel ſtatim, vel ex interuallo, maxime* *nodi confirmationibus. ſic Cicero, Ita velim mihi* *itios, vt cum illius temporis mihi venit in men-* *velim autem pro volo antiquè dicitur.* Admiſiſſe *Me in me αὐξητικῶς adiectum eſt.* Et me tui pu- *nbiguum quidam hoc dictum putant: ſed appa-* *ſcentem propter ſuũ peccatũ dicere, nõ quod quic-* *rpe fecerit patri.* Ne indiligens nimium ſies.] *ingratus, ſed negligens Æſchinus, nec negligẽs,* *gens, nec in alteriũ, ſed in ſe deliquit. Miræ clemẽ-* *eſt, aut omnino ignoſcere, aut crimen in lenius* *tre. nam tota obiurgatio ita amica eſt, vt non mul-* *andimento diſ … : magiſque proficiat apud* *m, vt vult … , quam illa aſpera atque per-*

fracta. In qua ciuitate tandem te arbitrare v
Communem locum inducit, à perſona, à facto, à tem qua ciuitate.] *Aliter pronunciandum eſt, id eſt, leniter: ne faciat illud Tullianum, Pro dij immort. binam gentium ſumus? quam remp. habemus? in q viuimus? Et Tandem pro Tamen.* In qua ciuitat *eſt, oblitus es Athenis te eſſe, vbi viuitur legibus ? mnes ſententias poni accuſatorias, & nihil amoris orationum colores difficillimi : ſed elaborauit T Mitionem facere leniter accuſantem. & inducere i duriſſimè blandientem* In qua ciuitate.] *Quod o Mitio, magni amoris eſt, & neceſſario pro perſona tio. non enim conuenit patrem nimium diligenten eius præterire peccata.* Virginem vitiaſti.] *Vide dici, & abeſſe tragicam inclamationem: & oſtendi & ad veniam feſtinari. Iam ſtatim dicet, Iam id p primum eſt magnũ, at humanũ tamẽ. Et nota pre huiuſmodi verbis ſummiſſa debetur.* Fecere alij boni.] *Moris eſt exemplo lenire, quod purgare n* Fecere alij ſæpe item boni.] *Conſolatio ab exe boni, non cũ hoc facerent, ſed aliàs boni* At poſt euenit.] *Euenit, inquit, non commiſſum eſt. nihi tius dici potuit.* Nunquid circũſpexti?] *συγχορ cumſpexiſti. Circumſpicimus præſentia? Proſpicim ra.* Quid fieret? *Id eſt, qua ratione, quo modo j qua ratione, id eſt, quibus adminiculis, vel per ç ſonas?* Si teipſum mihi puduit dicere. *Optim ditum eſt: quaſi non debuerit AEſchinum apud M pudere.* Qua reſciſcerẽ.] *Qua, i. per quos. & ſubauditur, Nunquid circumſpexti.* Qua reſciſ *Deeſt Re, vel ratione.* Mẽſes abierũt decẽ.] *Mire quaſi diceret, Te ceſſante menſes ceſſere. & locus e tionis à tempore. Et abire dicitur, quod paulatim rit. hoc autẽ ex partu intelligit.* Quod quidẽ in *Sall. Quod in familia noſtra fuit, præſtitit, vt in bellis adeſſet vobis. Et Cic. Senator P. R. quod in fuit, tacuit & pernoctauit in publico.* Prod te & illam miſeram.] *Vide feſtiuum ſenem, qu adoleſcenti accommodet. non enim illum quẽ ca ſcit, ſed amatorium ordinem fecit, prius dicen*

, *quam illã, tum etiam gnatum, vt ex animo amare* *ir id quod natum eſt.* Prodidiſti.] *Decepiſti vel de-* *. vt Vergil. vnius ob iram Prodimur.* Quod qui-*ite fuit.*] *Pro, id quod in te erat, id eſt, quantum* *ie tuo ſpei & auxilij partiumque tuarum : vel,* *um ad te ſpectabat. Et hic eſt illud quod obſequen-* *pater vult omnia per ſe eſſe correcta.* Dormienti *ij confecturos deos?*] *Quàm mitis, quàm face-* *rgatio. Videtur ſatis Mitio ille eſſe qui ante eſt de-* ? Quid credebas? dormienti tibi, &c.] *Incerta* *io, nam & per ſe quid, & , quid credebas, legi poteſt;* *i per hoc ſubaccuſetur Aeſchinus , Dormienti hæc* *fecturos deos? infertur. Et quæ ſint, quæ à diis ceſ-* *ſ præſtari non poſſint , ſequenti verſu docet , ne vi-* *dæ diis male ſenſiſſe.* Dormienti.] *Multo melius* *diceret ceſſanti, & non facturos, ſed, quod plenum* *fecturos. Et mire deos ponit in eo negotio quod ipſe* *tanquam hic & ſe & deos excuſet, quod non fece-* *ſchino, quæ volebat, etiam dormienti.* Et illam ſi- opera in cubiculum iri deductum domum.] *leductum iri domum.* Nolim cæterarũ rerum te *em.*] *Quàm nihil imperioſe ac pro autoritate pa-* *Nolim inquit, te ſocordem cæterarum rerum eſſe.* *it, ne ſis ſocors.* Bono animo es.] *Apparet flenti* *ſa omnia eſſe. & hoc decuit verecundum adoleſcen-* *r ex vi tantæ orationis & metu amittendæ puellæ.* *modo imperatiui modi eſt, temporis præſentis. nam* *turi eſt.* Duces vxorem.] *Datur in vltima obiur-* *& breuiter , & plena ſecuritas.* Hem.] *Singul-* *tu & gaudio dixit Hem.* Obſecro, non ludis tu *ne?*] *Mœſtus amatoris animus ludentem ſerio loqui* *t , vera dicentem , quia optata ſunt , putat ludere* *Poteſt & ob hanc cauſam dicere ludis tu me nunc?* *unquam eum antea luſerit.* Ego te? quamob- *Magna vis pronominum cur non ludat, quibus &* *conſideratio rei. nunc primo ego , deinde te , deinde* *ropoſitio. Et recte, Ludis. Eſt enim amantis, in fal-* *tum coniicere imminente lætitia qualibet ſenten-* *mici vero in falſum gaudium quenquam impellere* *cuius mœroris aduentum, & ideo negat ſe Mitio in*

hac par-

hac parte luſurum Aeſchinum, qui in aliis luſerit tam miſerè hoc cupio eſſe verum.] *Pro nimis: mia miſeria: vt, Ne quid nimis. hoc enim putant, q tutes mediocritates eſſe dixerunt.* Neſcio.] *Religi neſcio, quaſi non ſit ratio, quare non credat patri, q ſubiecerit cauſam.* Abi domum, ac deos com re.] *Magnus inſtitutor ſui beneficij eſt, qui à dii dum eſſe dixit, quod ipſe præſtabit, an ideo quia fuerat, prius rem diuinam facere, & ſic vxorem ac Et bene repetitum eſt Abi: quaſi hærenti moranti Vos iſtæc intro auferte: abite.* Quid? iámne vx *Acceſſit ad beneficium tempus. & ideo iam quaſi repetit adoleſcens.* Quantum potes.] *Aut deeſt quantum poteſt eſſe.* Quid? quam illam?] *Comm Mitio, & familiarem amatori facit, mentionem ſæpius de amica in vxorem ducenda.* Ni magis te oculos nunc amo meos.] *Mirè nunc addidit ganter inuentum eſt quod in ſe amator multum id eſt, oculos: vt è contrario in Eunucho, Adoleſcen riperem oculos, id eſt, ipſos de quibus amat.* Aeq *infert hoc quaſi dubitando inuenerit.* Perbenign *tum putat, quia amator hoc dixit. ergo benigne, t undeque.* Quid ille vbi eſt Mileſius?] *Non am tim timere deſinit. vnde Vergilius, Omnia tuta tin dem impia fama furenti Detulit, armari claſſem, que parari.* Abiit, nauem aſcendit.] *Facete, Abi ceret mentitus ſum. atque ita dixit, vt infantibus de terriculis dicere ſolent: quas cum ipſæ confinxer litas volunt, poſtquam illos vident nimium pauen hi videtur ridens hæc dixiſſe, vt intelligat Aeſchi tionem ioco fuiſſe mentitum.* Tibi obtemperatu gis.] *Mira ſententia, deos obſequi bonis: quaſi bon nibus multum debeant. & in excuſationem preca vide, quæ facultas nata ſit patrem ſine aſſentati dandi. non eſt autem iniurioſum, ad patrem ref precationem deorum, ſed magis honorabile. n le eſt apud Vergilium, Tu genitor cape ſacra ma triosque penates, vt ipſe patrem portet, hic deos.* intro, vt quæ opus ſunt, parentur: tu fac vt di pis.] *Hic verſus in quibuſdam non inuenitur.* Q

eſt

oti?] *Et mirantis hæc, & laudantis oratio eſt. & letur huiuſmodi patrem Terentius probare.* Qui morem gereret.] *Qui, quo modo, qua re, qua ra-* [ic non amandus?] *Omnia perfecit hic pater, vt ur, & laudetur, & foueatur.* Magnam mihi in- a commoditate curam.] *Mira ſententia, mala : bonis nobis naſci, an bonus parens magnæ curæ* Sciens caueбo.] *Facere quod nolit ſcilicet.* Sed e intrò, ne mora meis nuptiis egomet ſiem.] *t, vtpote obiurgatus.*

CTVS IV. SCENA VI.

DEMEA.

ſſus ſum ambulando: vt Syre te cum tua
nſtratione magnus perdat Iupiter.
aui vſque omne oppidum, ad portam, ad
m:
on? neque illic fabrica vlla erat, neque fra-
homo
ſe aiebat qui ſquam: nunc verò domi
n obſidere eſt vſque, donec redierit.

ſus ſum ambulando.] *Hic exemplum inducitur patris ex affectu vero, & ob hoc inuiſi omnibus, m tantum amare vultu, quam ipſa re, inducitur. quæ ſibi, neque cuiquam alij, ſed filio tantum con- pit. De autem, Valde ſignificat.* Vt Syre te cum nſtratione.] *Vt, pro Vtinam. & hæc omnia anhe- it.* Te cum tua.] *Adhuc non credit in errorem ſe fuiſſe.* Te cum tua monſtratione.] *ἰδιωτικῶς, tua monſtratione.* Perreptaui vſque omne op-.] *Tardus inceſſus, non perambulatio, ſed perrepta- ur.* Ad portam, ad lacum, quò non?] *Mirè pro- ra omiſit, vtpote porticum, macellum, Cratini æ- plum Dianæ, & vltima poſuit, vt quantum pera- t demonſtraret.* Ad lacum.] *Facete poeta memo- lucit ſenem, quorum minimè opus fuit meminiſſe.* on?] *Duobus dictis, Quò non addidit: quaſi & ad m laſſus appareat.* Certum obſidere eſt vſque redierit.] *Propriè obſidere dixit. conuenit enim &*

iratu,

irato, & repentè aggreſſuro. & ab eo quod eſt obſi- ſidere facit; producta media ſyllaba, ab eo quod eſt obſidere facit, eadem ſyllaba correpta.

ACTVS IV. SCENA VI

MITIO. DEMEA.

ſenarij. IBo, illis dicam nullam eſſe in nobis moram
DE. Sed eccum ipſum: te iamdudum quæro
MI. Quidnam? DE. fero alia flagitia ad te ing
Boni illius adoleſcentis. MI. ecce autem DE. n
Capitalia. MI. ohe, iam? DE. neſcis qui v
MI. ſcio.
DE. Ah, ſtulte, tu de pſaltria me ſomnias ager
Hoc peccatum eſt in virginem ciuem. M. ſcio.
DE. Eho ſcis & patere? MI. quid ni patiar? mihi,
Non clamas? non inſanis? M. non. D. malim q
Puer natus eſt. MIT. di bene vortant. DE. vi hil habet.
MI. Audiui. D. & ducenda indotata eſt? M. ſcil
DE. Quid nunc futurum eſt? MI. id enim, q ipſa fert:
Illinc huc transferetur virgo. DE. ô Iupiter,
Iſtoccine pacto fieri oportet? MI. quid facia plius?
DE. Quid facias, rogitas? ſi non re ipſa tibi iſt
Simulare certe eſt hominis. M. quin iam virgi
Deſpondi: res compoſita eſt: fiunt nuptiæ:
Dempſi metum omnem: hæc magis ſunt ho DE. cæterum
Placet tibi factum Mitio? M. non, ſi queam
Mutare: nunc cum non queo, æquo animo f
ITA VITA EST HOMINVM, quaſi c das teſſeris:
Si illud quod eſt maxume opus iactu non ca
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas.
DE. Corrector: nempe tua arte viginti minæ
Pro pſaltria periere: quæ, quantum poteſt,
Aliquo abiicienda eſt, ſi non precio, at gratis.
MI. Neque eſt, neque illam ſane ſtudeo vende

DE.

uid igitur facies? M I. domi erit. D E. prô di-
i fidem!
:ix,materfamilias erit vnà in domo?
non? D E. ſanúmne te credis eſſe? M. equidem
iror.
ıc dii ament(vt video ego tuam ineptiam)
um credo,vt habeas qui cum cantites.
Cur non? D E. & noua nupta èadem hæc di-
M I. ſcilicet.
i inter eas reſtim ductans ſaltabis. M I. probe:
obiſcum vnà ſi opus ſit. D E. heu mihi,
hæc pudent? M I. iam verò omitte Demea
iſtanc iracundiam,atque ita vti decet,
m ac lubentem fac te in gnati nuptiis.
s conueniam: poſt huc redeo. D E. ô Iupiter,
ne vitam? hoſcine mores? hanc dementiam?
ne dote veniet:intus pſaltria eſt:
s ſumptuoſa:adoleſcens luxu perditus:
leliraus:ipſa ſi cupiat Salus,
: prorſus non poteſt hanc familiam.

is dicam.] *In hac ſcena exemplum eſt intempeſti-
urgationis,ac per hoc ridiculæ.* Ibo, illis dicam.]
*ſt ſecum loqui vel ſenes, vel maxime aliquid ex a-
entes.* Illis dicam.] *Soſtratæ & filiæ.* Fero alia
ad te ingentia boni.] *Magno ſonitu,ac ingenti
:one futuræ accuſationis exorſus eſt. magna ſunt
ınia,& fero, & alia flagitia, & ingentia,& quod
s, boni illius adoleſcentis dicit.* Boni illius ado-
is.] *εἰρωνεία, quæ ſemper amarius ponitur, quam
tio manifeſta.* Ecce autem.] *Ecce dicitur,cum re-
iſſe aliquid rebus interuenit lætis: aut certe cum
ıitur, aliud emergit nouum. vt Verg. Ecce autem
à Tenedo tranquilla per alta, Horreſco referens,
ıs orbibus angues. &, Ecce trahebatur paſſis Pria-
rgo crinibus. & Cicero, Ecce autem repente ebrio
e, eſurientibus cæteris, &c.* Noua.] *Recentia. an
magna: vt Pollio & ipſe facit noua carmina.* Ne-
vir ſiet.] *εἰρωνεία. nam vir ad laudem ſumi ſolet,
Virum te iudico.* Scio.] *Satis ridicule,ne quod ille
cupit,*

cupit, abneget Mitio: vt conſentiendo, iracundia
*acriorem fieri*poſſibilem ſibi mitigare queat. na*
negotij totius geſtionem retulit, non ad illud quod
ſcis qui vir ſiet. Eho, ſcis & patere?] *Iam & i*
tur, non Aeſchino. Non, malim quidem.] *A*
Mitionem dicere Malim quidem, alij Demeam.
tus eſt. di bene vortant.] *Hic bono exemplo i*
Mitio iraſcentem iuſte Demeam leniter ferre: qu
mato ob mœrorem non conuenit inclementer ir
cum poſſit in tempore obiurgari, poſtquam deſto
fuerit. Et vide quam facete: cum ille, Puer natus
gumentum mali attulerit: hic ita reſpondit, qu
dum ſolent illi, quibus puellam naſci metuentiu
ciatur, puerum natum eſſe. nam in omnibus q
euenerint, dij bene vertant, dici ſolet: quia ſæpe h
optauerunt, quæ aliis aliter atque expectauerun
giſſent, quam poteſtatem rerum vertentium ſ
tranque partem, Vertumno deo ſupereſſe veteres
uerunt. Virgo nihil habet.] *Vult rem ſine rem*
vi: quia ſcit poſſe nuptiis finiri ſolicitudinem.
maritudinem Demeæ contra omnes, vt nec virgin
cat. Audiui.] *ἀφελῶς & cum ἐξουθενισμῷ reſpo*
quaſi leue ſit quod admiſſum eſt. Et, ducenda
eſt?] *Ducenda ſcilicet, niſi damnandus ſit Aeſc*
hoc verbum neceſſitatis vim habet: vt, Pacem T
rege petendum. Quid nunc futurum eſt?] *Mor*
tium, cum ipſe ſciuerit quid futurum ſit, Mition
rogat: & huiuſmodi interrogatio ſecundum figu
non habet reſponſionem, ſed Mitio ſic reſpondit,
pliciter inquirenti. Illinc huc transferetur vir
ginem quæ etiam cum viro fuit, vocat. Vergil.
infelix. O Iupiter, iſtoccine pacto geri oport
piter tragice adiecit à Mitione verſus: Iſtoccine
ipſum Mitionem reſpiciens, dixit. Si non re ipſa
dolet.] *Nunc rem pro veritate poſuit.* Simulare
hominis.] *Non hoc dixit quia hominis eſt men*
quia ſæpe iracundiæ ſimulatio, cuſtodia diſciplin
virginem deſpondi: res compoſita eſt: fi
ptiæ.] *Ne diceret, deſpondi, compoſui, facio. Et*
puellam qui petit: Spondet à quo petitur. Recte

,deſpondi dixit. Hæc magis ſunt hominis.] Be-
i hominis: ille enim a . . rat, Simulare certe eſt ho-
cæterum placet tibi factum Mitio? Nihil aliud
Demea, niſi vt ſæuiret Mitio, quod impetrare non
etiam ab eadem ſententiae de prauitate & peccato
i. Si illud quod eſt maxime opus iactu non
Vtrum quod opus eſt iactu, an iactu non cadit, in-
inctio. Quaſi cum ludas teſſeris.] Recta erat,
: Ita vita eſt hominum quemadmodum teſſeris lu-
quemadmodum ludus eſt teſſerarum. Nota ergo
utionis. Illud quod ceciderit forte, id arte vt
i.] Ars adhibenda pro fortuna: non enim ſi male
ciderit, deſerēdus eſt ludus. Et forte nunc pro for-
elligendum. Corrector.] Quia dixit, Arte vt
ſed moris eſt iratis ab vltimo verbo contra di-
ipere. Neque eſt, neque illam ſane ſtudeo
.] In ſcopulo verſatur Mitio, in quo elegit ineptus
leri, quam prodat Cteſiphonem patri. Cur non?]
cere, Non eſt AEſchini amica: ſed celanda eſt cul-
bonis. Ita me di ament, vt ego video tuam in-
] Ordo eſt, Ita me di ament te facturum credo vt
ui cum cantites. Ipſe ſe fallit, non inquirendo vl-
cauſam retentæ in domo meretricis. Mirè autem
quaſi turpius ſit cantare ſenem cum pſaltria, quã
noua nupta eadem hæc diſcet?] Alius ſubau-
e, ſed ô magna in verbis elegantia! vide enim quã
ficet Diſcet. & ideo non vxor, ſed noua nupta, quã
docilem eſſe, ipſum indicat nomen. Hilarum.]
on hilarem. Tu inter eas reſtim ductans ſal-
uſus eſt natus ab eo fune quo introductus equus
n Troiam eſt. Connexis manibus fune, chorū du-
ntes: hoc à quibuſdam dicitur, ſed ego puto ma-
tos choros puerorum, puellarumque cantantes,
cere exiſtimari: & id maxime conuenire ad exagi-
nportunitatem ſenis, veluti pueros imitantis. Si-
n quia iſte connexus manuum laſciuus ac petu-
it diſcretionem conditionis, dignitatis, ætatis, in-
ricem, nouam nuptam, & ſenem. Et hoc, quemad-
ictum eſt, & quanto ſtomacho iam ab AEſchino
eſt, & tranſitum ad Mitionis luxuriam deſcri-

bendam. Iam vero omitte Demea.] *Mire vrb* *expreſſit vltro obiurgantis qui obiurgatus eſt.* ſtanc iracundiam.] *Nam ira, de cauſa eſt: Irac* *vitio multum iraſcentis.* Atque vti decet hilari bentem.] *Bene addidit lubentem: multi enim* *ſimulantes, non lubentes ſunt.* Fac te.] *Non dix* *elabora vt eſſe poſſis.* Hanccine vitam? hoſcine hanc dementiam?] *ἐλλειπτικῶς omnia, vtpote ſe ſecum loquens. deeſt. enim Eſſe, aut quid tale* ſumptuoſa.] *Domus, id eſt, homines.* Ipſa ſi cu lus ſeruare prorſus non poteſt hanc famil *μωροποιία. Plautus, Lubentiorem te faciam quàm bentia eſt. Etenim ὑπερβολή eſt, Ipſa Salus ſi cu re, prorſus non poteſt hanc familiam. Hinc lice quantum & caloris & grauitatis apud Terent imitationem Cæcilianam. Vide quantum creue rioribus, vt ſic finiat.*

ACTVS V. SCENA

SYRVS. DEMEA.

Senarij.

AEdepol Syriſce te curaſti molliter,
Lauteq; munus adminiſtraſti tuum.
Abi: ſed poſtquam intus ſum omnium rer
Prodeambulare huc libitum eſt. DE. illud
Exemplum diſciplinæ. S. ecce autem hic a
Noſter: quid fit? quid tu es triſtis? DE. ohe
S. Eho iam tu verba fundis hic, ſapientia?
DE. Túne ſi meus eſſes? S. dis quidem eſſe
Ac tuam rem conſtabiliſſes. DE. exempl
Curarem vt eſſes. SY. quamobrem? quid
rogas?
In ipſa turba, atq; in peccato maxumo,
Quod vix ſedatum ſatis eſt, potaſtis, ſcelus
Re bene geſta. S. ſane nollem hunc exitum

AEdepol Syriſce.] *Hic exemplum inducit ſeruorum ſub miti domino.* Aedepol Syri raſti molliter.] *Quia detexit Cteſiphonem, iam ebrius inducatur Syrus: per cuius fallacias te Et Syriſcum ſe dicit, non Syrum, τῷ ὑποκοριςμ* liter.] *Delicate.* Lauteque munus adminiſt

uid eſſet belliſſimum, carperes: cyathosque ſorbil- t munus ſeruile, eſſe & bibere. Abi.] Verbum el alteri cùm laudatione blandientis. nam ſic di- iam compotes ſunt votorum omnium, perfectiq; niuerſis. Prodeambulare.] Nota duas præpo- ii dictioni adiunctas. vt, pede proſubigit terram. ꝑοσεxερχην. Et optime ad delicias exprimendas hoc onuenit. nam producere ſignum * deambulare nam deambulare etiam intus potuit. Exēplum æ.] Quia vnus ex multis reliquus. An quia ſe- iper etiam pædagogus: vt ipſe ait, Quem ego pue- llum in manibus geſtaui meis. Quid fit? quid is?] Mirè ſecuritatem ebrij hic expreſſit. nūquid neſcit interuentum ſenis, vt ſolebat, Syrus? aut præcauet? Subblanditur tantum: & ita rerum, vt cum eum ſæuum ſciat, cauſam triſtitiæ eius Tu verba fundis hic ſapiētia?] Vtrū ſapientia tu ſapientia? quia dixit ſupra, Tu quantus quā- il niſi ſapientia es. Fundis.] Vtrum ſine vlla ceſ- fers? An perdis? ſecundū illud, Nam quid tu hic, ſi quid boni præcipias, nemo obtemperat? Dis ſſes Demea.] Ab eo quod eſt dis ditis, dites fa- quod eſt diues diuitis, diuites. Quamobrem? ?] Nihil nunc in Syro niſi ſimplex & purum ob ı. Et vide, quamobrem, quid feci dicere, non eſſe In ipſa turba.] Non minus ridicula importu- eæ eſt, quàm ebrietas Syri, quia aduerſum te- ı tantæ grauitatis oratione perſonat, vt ex di- tu & verbis, & ex audientis habitu & ſtupore voluptatem percipiant ſpectatores. vides enim ndere verborum cum ebrio litiget. Potaſtis, Non quod plus videt ſenex quàm obijcitur o- loratorie Potaſtis dixit, cum vnum ebrium propter illud quod ait, Exemplum diſcipli- in omnibus ſit, quod in vno nunc aſpici- gilius, - & crimine ab vno Diſce omnes. Sa- m hunc exitum.] Et hoc dictum argumentū m oblitum omnium rerum nihil reſpondiſſe r fallaciam: ſed tantummodo pœnitere, quod

ACTVS V. SCENA

DROMO. SYRVS. DEMEA

HEus Syre, rogat te Cteſiphò vt redeas. S
DE. Quid Cteſiphonem hic narrat? SY. ni
cho carnifex.
Eſt Cteſipho intus? SY. non eſt. DE. cur hic n
SY. Eſt alius quidam paraſitaſter paruolus.
Noſtine? DE. iam ſcibo. SY. quid agis? quo ab
mitte me.
S. Noli inquam. DE. non manum abſtines m
An tibi mauis cerebrum diſpergi hic? S. abijt
Aedepol comeſſatorem haud ſanè commo
Præſertim Cteſiphoni: quid ego nunc agam
Niſi dum hæ ſileſcunt turbæ, interea in angu
Aliquò abeam, atq; edormiſcam hoc villi? ſi

HEus Syre.] *Quàm clarè dicat, oſtenditur e præmiſit Heus ante, quàm loqueretur.* Ct *Mire additum nomen eſt, cum aut ſine hoc, aut p men intelligi poſſit Cteſipho.* Vt redeas.] *Redeas oſtendit & illum inter pocula, à quo egreſſus e* Eſt alius quidam paraſitaſter paruolus.] *paraſitaſter, ſed alius Cteſipho, qui eſt paraſitaſte non alter, ſed alius: quaſi non duo, ſed multi ſint nes. Et hoc ſic pronunciandum eſt, vt ſimul & q dicat Noſtin'? Quaſi ſicophanta, nunc addidit no veteratoris eſt, etiam mentientem confidere.* Qu quo abis?] *Hoc iam ebrie conuenit, non illi gnouimus Syrum. nam quod retinet ſenem, co genus eſt.* Non manus abſtines maſtigia?] *Et ciſſe manum, vt teneret Demeam, ex ipſius ver tur.* An tibi mauis cerebrum diſpergi hic?] *Vt bacillo minatur.* Abijt.] *Quia prohibere non p miſſo & deſperanti vultu quid factum ſit dicit, pronunciat.* Aedepol comeſſatorem haud ſa modum?] *τῷ ἐυφημισμῷ tantum inopinatus ſu vt omnia ſic offendat, quemadmodum qui comeſſ greditur, quia comeſſatoris eſt ſuperuenire ad & vociferari aliquid in iocularem ſtrepitum. qua ſalſe, totum ad Demeam contulit.* Præſertim Ct

a exceptio, vt apparet omnibus incommodum, & in chino, ſed præcipue Cteſiphoni. Niſi dum hæ ſi- turbæ.] *Non quæ iam ſunt, ſed quæ erunt.* Hoc *τοχόγραμμα eſt ... ini, vt vnus vllus, aſinus aſellus, vallus, vinum villum.*

CTVS V. SCENA III.

MITIO. DEMEA.

ı à nobis ſunt, ita vt dixi, Soſtrata, Senarij.
vis. quiſnam à me pepulit tam grauiter
ſ?
:i mihi, quid faciam? quid clamem, aut
ar?
:m, ô terra, ô maria Neptuni. MI. hem tibi,
t omnem rem: id nunc clamat ſcilicet.
lites: ſuccurrendum eſt. DE. eccum adeſt
unis corruptela noſtrûm liberûm.
ıdem reprime iracundiam, atq; ad te redi.
ɔreſſi, redij, mitto maledicta omnia.
ſam putemus: dictum inter nos hoc fuit,
leò eſt ortum, ne tu curares meum,
go tuum, reſponde. MI. factũ eſt, non nego.
.r nunc apud te potat? cur recipis meum?
ıis amicam Mitio? * nunquid minus al. num qui.
ĕ ius æquum eſt eſſe, * quàm mecum eſt tibi? al. quod.
o ego tuum non curo, ne cura meum.
ı æquum dicis. D. non? M. nam vetus verbum
ıuidem eſt,
ıunia eſſe amicorum inter ſe omnia.
ete: nunc demum iſtæc nata oratio eſt.
ſculta paucis, niſi moleſtum eſt Demea.
ıio ſi id te mordet, ſumptum filij
faciunt, quæſo facito hæc tecum cogites.
s duos olim pro re tollebas tua.
ſatis putabas tua bona ambobus fore,
:um vxorem credidiſti ſcilicet
rum. eandem illam rationem antiquam
ne:
rua, quære, parce, fac quamplurimum
liaquas, gloriam tu iſtanc obtine.

Mea, quæ præter ſpem euenêre, vtantur ſine
De ſumma nihil decedet: quod hinc acceſſe
Id de lucro putato eſſe. omnia hæc ſi voles
In animo vere cogitare Demea,
Et mihi, & tibi, & illis dempſeris moleſtiam
DE. Mitto rem: conſuetudinem ipſorum. M
Scio. Iſtuc ibam: multa in homine Demea
Signa inſunt, ex quibus coniectura facile ſi
Duo cum idem faciunt ſæpe, vt poſſis dice
Hoc licet impune facere huic, illi non licet:
Non quòd diſſimilis res ſit, ſed quòd is qui
Quæ ego eſſe in illis video, vt confidam fo
Vt volumus: video eos ſapere, intelligere, i
Vereri, inter ſe amare. ſcire eſt liberum
Ingenium, atq; animum: quouis illos tu di
Reducas: at enim metuas, ne ab re ſint tame
Omiſſiores paulò. ô noſter Demea
Ad omnia alia, ætate ſapimus rectius.
SOLVM VNVM hoc vitium affert ſenectu
nibus,
Attentiores ſumus ad rem omnes, quàm ſa
Quod illos ſat ætas acuet. DE. næ nimium
Bonæ tuæ iſtæ nos rationes Mitio,
Et tuus iſte animus æquus ſubuortant. MI. t
Non fiet: mitte iam iſtæc: da te hodie mihi:
Exporge frontem. DE. ſcilicet, ita tempus fe
Faciundum eſt. cæterum rus cum filio
Cum * prima luce ibo hinc. MI. imo de no
ſeo:

al. primo lucu.

Hodie modo hilarum fac te. DE. & iſta
Vnà illuc mecum hinc abſtraham. MI. pugn
Eo pacto prorſum illuc alligaris filium.
Modo facito, vt illam ſerues. DE. ego iſtuc v
Atq; ibi fauillæ plena, fumi ac pollinis
Coquendo ſit faxo, & molendo: præter hæ
Meridie ipſo faciam vt ſtipulam colligat:
Tam excoctam reddam, atque atram, qua
eſt. MI. placet.
Nunc mihi videre ſapere. atq; equidem filiu
Tum etiam ſi nolit, cogas vt cum illa vnà c

D

:ides? fortunatus qui iſtoc animo ſies:
itio. M. ah pergiſne? D. iamiam deſino.
go intro : & cui opus eſt rei, hilarem hunc
umus diem.

ı à nobis ſunt ita vt dixi Soſtrata.] *In hac ſcena io eſt perſonarum mitis parentis ac ſæui.* Parata à unt.] *De verbis abeuntis vult oſtendere Poeta rationem cum Soſtrata habuerit ingreſſus Mitio. quas ἐκλείψεις interpoſuerit. Primo, Parata à nt, Quæ non dixit: ſed, ita vt dixi, dicendo ſignifi- iſſe omnia. Deinde, Vbi vis, fiant nuptiæ, vel quid t omiſit: aut dicturus hoc ipſum audit vehemen- s eſſe pulſatas, & quod aiebat, abiecit.* Quiſnam pulit.] *A me modo, id eſt, meas.* Tam graui- *ıia irati omnia concite faciunt, cum pulſandæ fo- t exituros fores Demeæ: ſic eas pulſauit, vt & his ſci videretur.* Hei mihi quid faciam? quid a- qu d clamem? aut quærar? ô cœlum, ô terra, a Neptuni.] *Multum laborauit Terentius, vt ανα- ſeruaret in dolore Demeæ: quo maior debet in Cte- reprehenſio eſſe, quàm in delictis Aeſchini. & no- l vbi non inuenit quod dignum loqueretur, ab in- one cœpit, Hei mihi. Et adhuc cum pro rei magni- oratio parua eſſet,* Quid faciam, *inquit. In a- ıdignatus eſt: in ſuo, Quid faciam, inquit. In alie- auit: hic ait, Quid agam. In alieno clamauit, & s eſt: hic in ſuo relinquitur, & præter* δια- *v in Aeſchini peccato Mitionem accuſauit: in Cte- is, elementa cum diis omnibus, ac toto mundo.* υξησις. *& quam imitatur Vergilius in Orpheo, poſt m rurſus Euridicen, Quid faceret? inquit, omnia onſumpſerat primus dolor. Quo rapta bis coniuge ? Nam quid præter omnes terras atque inferos loci ebat. Quo fletu manes. Per quem fletum manes, omnes primis luctibus impleuerit lachrymis. Qua ıa voce moueret? cui nec ira quidem inexperta re- rat. Et vide hic gradus doloris & iracundiæ: in tan- autem vt iam creſcere non poſſint, quippe in initio læ tantum triſtis eſt Demea. nam ſic audit à Mitio-*

ne, Quid triſtis es? Et ipſe, Rogas me (vbi nobis nus ſiet) Quid triſtis ego ſim? Inde mox procedit adeò vt ſic incipiat. Diſperij, Cteſiphonem audit vnà fuiſſe in raptione cum Aeſchino. Inde poſt Næ ego homo ſum infelix. Ad poſtremum, Heu m faciam? quid agam? Et naturali quodam modo, p ſummus furor ad extrema peruenit, repentè ſe tatur, & mitis eſt. O cœlum, ô terra, ô ma ptuni.] *Neptunus, quia medius ſit inter cœlum feros, dum vtriuſque regni particeps habeatur, torum omnium potior. nam ideo tridentem habet mero trium elementorum: vt apud Vergilium id cit, Iam cœlum terramque meo ſine numine venti Et apud Homerum ſic idem,* ὣς εἰπὼν σύναγεν νεφέ ... ἕ δὲ πόντον, χερσὶ τρίαιναν ἑλών· πάσας δ' ὀρόθυνε πανδοίων ἀνέμων σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε γαῖαν πόντον. *Et hoc eſt quod ait Horatius in arte poetica dum tamen & vocem comœdia tollit. In hæc enim rum natura diuiditur. vt Verg. Principio mare, a cœlumque profundum. Et per hoc totum mundu ſauit.* O cœlum, ô terra, ô maria Neptuni.] *deos elementa vocauit, quod diis quoque iraſcitur iis commorantur, vt dolentes ſolent: An quia deos putat, ideo hæc omnia Neptuni dicit: quaſi dictum Neptunia fiant, niſi intercederet perſona Mitionis videns ad aliud conuerſus deſiit diluuium & in rebus optare obiecto fratre. cui maximè iraſcitur, per quem deteſtabatur omnia. Tale eſt apud Verg. vel medium fiant mare. An omnia accuſat vt indi ſolent. Vt, quem non incuſaui amens hominumq; d Et vt Atque deos atque aſtra vocat crudelia mater* ti i.] τῷ ἰδιωτισμῷ. Tibi.] *Nulli enim Mitio loqu.* nunc cia nat.] *Id, ob id.* Paratæ lites.] *Videtur pert mutiſſe, dicendo ſcilicet, Et paratæ lites. Sed vt confirmet ſeipſum, quia ſuccurrendum eſt ait.* Succ dum eſt.] *Cteſiphoni ſcilicet.* Communis corr noſtrum liberûm.] *Qui communiter ambos corr* Communis corruptela noſtrûm liberûm.] *accuſatio eſt iſta, quam prior: quippe cum iam n ambobus accuſetur Mitio, non de vno.* Tandem

[ira]cundiam.] *Mirè, quia reprehendere nequit ira-*
[..]t,nimietatem reprehendit irati.Et Ira,de cauſa eſt:
[..]dia, de moribus. Atque ad te redi.] *Quia ira ab*
[..]eſt iure dicitur, quod à ſe eat qui iraſcitur & fu-
[..]d te redi, proprie dixit. Vergilius,Verum vbi nulla
reperit fallacia, victus In ſeſe redit.& Cicero, Re-
atque ad mores ſuos. Repreſſi,redij.] *Non quid*
ſed quo geſtu dicatur ſpecta: & videbis neque ad-
[..]eſſiſſe iracundiam, neque ad ſe rediiſſe Demeam,
[..]n mira eſt atque perſpicua moralitas in huiuſmo-
apparet. Rem ipſam putemus.] *Videtur pau-*
deſtomachatus, quam res etiam incertæ poſce-
[..]ed & hoc morale: nam iuſte irati, omiſſa ſæuitia,
[..]cinationes ſæpe feſtinant. & præterea illud acce-
[..]d non inuenit iam quod condigne dicat: ſimul et-
[..]i increpatus eſt à fratre, quod apud ſe iam non
[..]cundiam vehementem. Rem ipſam putemus.]
[..]us,purgemus. nam & hinc putamina purgamen-
[..]ſunt.vt Plaut.in Captiuis ait, Nucleum amiſi,re-
[..]nori putamina. Et Vergilius, Multa putans in-
[..]tare proprie eſt falſa & caſſa à veris & vtilibus
vnde arborum purgatores, putatores dicuntur.
[..]auſam ipſam litis oſtendit. vt, Mitte iſta, atque
[..]edi. Ne tu curares meum.] *Nam ambos cura-*
[..]emodum repoſcere illum eſt quem dediſti. Fa-
[..]t.] *Apparet Mitionem inuitum quidem fateri,*
[..] contemnere obiecta. Cur emis amicam Mi-
[..]clamatio iſta nominis, magnam inuidiam ſigni-
Regnúmne Aeſchine hic poſſides? Et,Pacem te po-
[..]nnes Turne. Num qui minus mihi idem ius
eſt eſſe?] *Aut Num, aut Qui abundat. & eſt*
[..]ui minus æquum eſt eſſe idem ius mihi, &c. Qui
*[..]tre vel Cur ſignificat.*Non.] *Confidenter Non re-*
[..]non habens rationem quam ſubiiceret: niſi illi
[..]um veniſſet in mentem. Nam quia ſe videt in
[..]auſam incidiſſe, totum verniliter & facete agit:
[..]it æquitatem, vbi iuſto ſe tueri non poteſt. Quod
Demea ſtatim conuincitur dicendo, Nunc de-
[..]ec nata oratio, vt oſtendat, illum perturbatum
[..] protuliſſe dicta ſuis ſuperioribus. Commu-

nia eſſe amicorum inter ſe omnia.] *Inter Pyth* *ortum dicitur.* Facete, nunc demum iſtæc nata eſt.] *Alij totum iungunt: alij ſeparant. & bene,* N *nam ſic dicimus de rebus repentinis, vt ſupra,* E *melius fieri haud potuit, quam factum eſt, hera.* A paucis, niſi moleſtum eſt Demea.] *In duas pa uiditur tota perſuaſio: nihil paſſurum Demeam nihil corruptelæ.* Et me tum vxorem crediſti ducturum.] ἐπαγωγή. Principio ſi id te mordet ptum filij quem faciunt.] *Figuratiua locutio eſt,* *nuchum quem dediſti nobis quas turbas dedit?* Q *Modo obiurgatorium eſt quæſio.* Pro re tua.] *Pro* *nij tui qualitate.* Conſerua quære, parce, fac plurimũ illis relinquas.] *Hoc ſic pronunciandu pareat hanc ipſam voluptatem diſplicere Mitioni.* ſerua.] *Parta.* Quære.] *Noua.* Parce.] *Omnibus* tur ſinc.] *Aut deeſt His: vt ſit, His vtantur. Au tantur antique locutus eſt.* De ſumma nihil de *Rei tuæ ſcilicet.* Dempſeris.] *Pro demes.* Mitt *Pecuniam. & hæc exclamatio eſt moralis nimis a tardos, ac non intelligentes homines.* Conſuet ipſorum.] *Loquor, aut quid tale, ſubaudiendu* rem, conſuetudinem ipſorum.] *Vel ab vtilita neſtatem tranſit, vel à rebus ad illos ipſos de qu tur. Cauetur enim ne aut rem perdant, aut ipſ* Mane, ſcio, iſtuc ibam.] *Moralis & faceta continens in ſe latenter blandimentum, quo a auditor.* Multa in homine Demea ſigna inſ *ſcuriſſimus ſenſus & re, & verbis.* Duo cum ciunt.] *Obſcurè locutus eſt: cum hic ſit ſenſus:* *faciunt, quorum vni licet facere, alteri non licet.* poſſis dicere.] *Melius eſt Sæpe ad ſuperiora co nam poſſunt duo idem facere, & caſu, non vt ſi nem facere videantur. tunc ergo erit ſignum.* *faciunt. Dicere autem poſuit pro Intelligere & eo quod præcedit, id quod ſequitur. vt, Hænere beneficium pulchrè tibi dices. &, Memorem m & gratum.* Non quod diſſimilis res ſit.] *An licet.* Quæ ego illis ineſſe video.] *Ordo & ſen Multa in homine Demea ſigna inſunt, ex quibus*

ilè ſit : quæ ego illis ineſſe video, vt confidam fore ita umus. Duo cum idem faciunt.] *Nam ambo & t & intelligunt : & loco verentur. non ingenij vi- ed ætatis eſt.* Intelligere, in loco vereri.] *Non in telligere : ſed in loco vereri.* Inter ſe amare.] *Cito nter ſe, quod eſt cum alter alterum inuicem amat.* m metuas.] *ἀντίθεσις ad priorem tractatum perti- ui eſt habitus de conſuetudine rei familiaris.* Ne ab en ſint omiſſiores paulo.] *Quia amant, potant, nguenta.* At enim metuas, ne ab re ſint tamen ores paulo.] *Oratorie paulo. nam non paulo o- es fore Demea, ſed plurimum fore credit & metuit. , à patrimonio.* Omiſſiores.] *Negl gentiores. Sic in Vbi te vidi animo eſſe omiſſo.* O noſter Demea.] *& cum quodam complexu eius qui reprehenditur, io & de more ſublata. Et ſic hoc dixit, tanquam di- eſſet, Multa te latent, ſimplex homo es. nam huiuſ- ntentia, latenter quandam dicentis autoritatem mque deſignat.* Ad alia omnia ætate ſapimus :.] *Præterquam ad auaritiam. & per hoc, quod o- eris, vitium ſenectutis eſt.* Attentiores ſumus ad nnes.] *Proprie attentiores reddit omiſſioribus. ſu- m dixerat, Ne ab re tamen ſint omiſſiores paulo.* ſat eſt.] *Quaſi dicat, attentos nos eſſe non ſtatim eſt.* Quod illos ſat ætas acuet.] *μεταφορικῶς* Ne nimium bonæ tuæ iſtæ nos rationes Mitio, iſte animus æquus ſubuortat.] *Næ, valde, Sub- nfra legendum eſt. Si Næ pro non coniunctione eſt, tat legendum eſt : ita vt ſubaudiamus timeo, vel a ale. Et tuæ & iſtæ quod ait, ſignificationem habent modi rationem & ineptam. nam apparet non eas ab eo qui ſic loquitur : vt ſupra, Iam verò omitte tuam iſtanc iracundiam.* Tace, non fiet.] *Tace δὲ φημισμῷ poſitum eſt: quaſi diceret, Non ſubuer- ixeris, quod mali ominis verbum eſt.* Da te hodie] *Accommoda teipſum voluntati meæ. nam in ani- anſtulit quod eſt corporis. vt in Eunucho, Mihi ſeſe monem quærere. Cic. Ceruicolam iactare, & popu- ommodare.* Da te hodie mihi.] *Si non vis, inquit te: vel propter me mitis eſto.* Exporge frontem.]

Quia

Quia contrahi in verbo dicitur. Et verbo iſto oſt quanto conatu opus ſit ad explicandam tantam con nem ſenectutis & ſeueritatis. Scilicet ita fert tem ciundum eſt.] *Vide ſi non hoc ſit, quod Græci* dicu ſic, & ita tempus fert, &, Faciundum dicendo, oſ magis cogi neceſſitatibus, vt paulo ſit tranquillior. tanta difficultate promittit, tanquam mala ſubit atq; adeò maiorem partem ſecum diſputat, neceſſa velit nolit faciundum eſſe: vt ſit lætior: & hoc quie affert.* Cæterum rus cras cum filio primo cũ lu hinc.] *Hoc ideò facit, quaſi gaudere interim non p ſe vicinæ ſæuitiæ proximitate ſoletur.* Faciundũ e *mirè: tanquam neceſſitate cogatur ad gaudendum ſenex.* Ibo hinc.] *Tanquam de malo loco.* De noct *undat De.* Cum primo lucu.] ἀπὸ πώπη πς. *nam mo lucu veteres dicebant, lucum pro luce, pro ſole Ergo cum primo lucu, cum primum ſol cœperit re.* Cum primo lucu.] *Veteres maſculino gener lucem.* Facite.] *Eodem verbo vtitur, quo iamd laborem ad lætitiam ſe conuertentis oſtendat, id eſ vt ſis hilaris.* Et iſtam pſaltriam vnà illuc mec abſtraham.] *Vide ſingulas ſyllabas imbutas ama ruſtica, atq; agreſti. nam Iſtam odium ſignificat: ſæuitia in nomine eſt, quam delicioſam eſſe oporte mecum, quam cum adoleſcentib. eſſe conuenerat ad quem locum pſaltriam ſecum ire compellit. vel in illinere pœna ceſſet, Cum filio ibo hinc, inqu verò abſtraham: nam illuc eo animo dixit, quo ſu* hinc.] *Et apparet illum quaſi mãcipium ducitur lam, nõ vt fidicinam.* Mecum hinc abſtraham.] *ducam, ſed quod eſt ſæuientis, abſtraham.* Pugn *Magnam rem feceris. ſic Lucil. Vicimus ô ſocij, & pugnauimꝰ pugnam.* Eo pacto prorſus illic all lium.] *Hæc cũ riſu dicit Mitio Et ligare, eſt inic vincula. Quis verò dicitur alligari ad aliquid, ſin nõ poſſit? Ergo ꝓprie ad amicã alligari adoleſcẽtẽ a torẽ. Prorſus autẽ, certe, rectè, ac verè ſignificat* V ues.] *Acuẽdũ illã. Hoc eſt, nõ iã filiũ, ſed illã ſerı vtrũq; retinueris.* Ego iſtuc videro.] *Hoc eſt, nẽ.* Coquẽdo ſit faxo & molendo.] *Neamen*

ibi fauillæ plena fumi, ac pollinis coquendo ,& molendo.] *Atqui molere prius eſt, quàm co-* *d illud prius poſuit quo pulchritudo magis fœda-* *nia prius torreatur triticū vt tundi poſſit? vt Verg.* *re parant flammis: & frangere ſaxo.* Coquendo ſit molēdo.] *Præter hæc,* ... *octaua.* Meridie *ſol vehementior eſt, & nomen facit de aduerbio.* *m dixerunt veteres, quaſi medidiem, r pro d poſito* *cognatione harum inter ſe literarum.* Vt ſtipulam ...] ... *fieri neceſſe eſt.* Tam excoctam ...] ... *dixit reddam, pro faciam.* ... *tatem ſiccati coloris: Atram, ad calo-* ... *quàm aſpera, quamque ingrata clau-* ... *finitur oratio.* Placet. nunc mi-* ...] *Non contra dicit, ne rurſus prouocet* ... equidem filium.] *Non ſolum ſua-* ... *ridere cogit inuitum.* Derides for-* ... iſto animo ſies.] *Hoc verbum vultu De-* ... *riſiſſe videatur inuitus. Sed rur-* ... *ſeuereq; dixit. Et ridet qui ſimplici-* ... *Deridet qui cum alterius irriſione & contemptu* fortunatus qui iſtoc animo ſies.] *Non laudan-* *quod ait, fortunatus: ſed moraliter reprehendentis:* *s, cum iis aliquid cura offenderit, fortunatos ſtul-* *nihil ſentiant. Ad hoc quoq; dixit in Eunucho. At* *ix neque ridiculus eſſe, neque plagas pati poſſum.* ... deſino.] *Et hic velut neceſſitatem queritur im-* Et cui opus eſt rei.] *Cui rei credis, niſi nuptiis?* *udo, atq; lætitiæ: voto, & gaudio nuptiali.* Hunc us diem.] *Non accipiamus, ſed impendamus, &* *mus. Vnde & ſumptum dicimus pecuniam quæ* *da eſt.*

ACTVS V. SCENA IV.

Trochaici quadrati catalectici.

DEMEA.

...quam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit,
...es, ætas, vſus, ſemper aliquid adportet noui,
... moneat, vt illa, quæ te ſcire credas, neſcias: Iamb. tetram. acatal.
Et

Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repr
Quod mihi nũc euenit: nam ego vitam durã
vixi vſque adhuc,
Troch. Prope iam excurſo ſpacio, mitto: id quamob
ipſa repperi
FACILITATE nihil homini eſſe melius, neq;
Id eſſe verum ex me, atque ex fratre, cuiuis fa
noſcere.
Ille ſuam ſemper egit vitam in otio. in conui
Clemẽs, placidus, nulli lædere os, arridere o
Sibi vixit: ſibi ſumptũ fecit: omnes benedicũt
Ego ille agreſtis, ſæuus, triſtis, parcus, trucu
tenax,
Duxi vxorem: quam ibi miſeriam vidi? nati ſi
Alia cura. porro autem dum ſtudeo illis vt
plurimum
Facerem, contriui in quęrendo vitam atque
meam.
Nunc exacta ætate, hoc fructi pro labore ab
Odiũ. ille alter ſine labore patria potitur cõ
Illum amant: me fugitãt. illi credunt cõſilia
Illũ diligũt: apud illũ ſunt ambo: ego deſert
Illum vt viuat optant: meam autem morter
ſtant, ſcilicet
Ita eos meo labore eductos maxumo, hic fe
Paulo ſumptu. miſeriam omnem ego capio,
titur gaudia.
Age age, nunc experiamur cõtra hæc quid e
Blãde dicere, aut benigne facere, quãdo eõ
Ego quoq; à meis me amari & magnipẽdi p
Si id fit dando, atq; obſequendo, non poſt
feram:
Decrit: id mea minimè refert, qui ſum natu
mus.

NVnquam ita quiſquam bene ſubducta ra
In hac ſcena exemplum inducitur hominum
tutem tædio deſerunt, ob contemptum eius, quod
mnes ſæuum eſſe, vitioſum ſit. Et adeo fauet Teren
mentioribus ac mitiſſimis patribus, vt hunc quoq
iat ad ſententiã Mitionis, non tamen hoc ſentiente

i oportet: ſed quod ita res cogat. vult enim natura-
eſſe veris patribus acrimoniam: ſed eam ſemper in-
tm eſſe adoleſcentibus. Bene ſubducta ratione.]
iſpoſita, bene cõputata. Ducere enim eſt digitis com-
. ſed ducere eſt apud alium & palam: ſubducere,
eipſum & ſecreto. quo magis in verbo iſto maioris
onis & diligentiæ ſignum eſt. Quin res.] *Quin*
ur non ſignificat. Quin res, ætas, vſus.] *Tria po-*
: quibus Res pro experientia ponitur: & hac dicit ſe
tatum. nam mox dicet. Re ipſa reperi, facilitate ni-
homini melius, neq; clementia. Aliquid moneat.]
is eſt per caſus. ſubauditur enim Quem. Quæ ti-
aris prima.] *Ante alia eligenda: quæ & primo lo-*
nda, ac per hoc optima. Vitam duram quam vi-
χαϊσμός, vt Lucilius, Magnam pugnauimus pu-
Nam ego vitam duram vixi vſq; adhuc.] *Prius*
uid faciat, quàm cur faciat. Prope iam excurſo
.] *Id eſt, ad calcem propter ipſos decurſus metaſq;*
i, & eſt μεταφορὰ, ſumpta à curſoribus. Excurſo
.] *Id eſt, in ſumma ſenectute.* Id quamobrem, re-
peri.] *Quia ſecum loquitur, ideo multa reticet, &*
faciam: &, Si quis quærat: &c. Dicam. Facilita-
m facilem ſe infert. Inter facilitatem & clementiã
reſt: Facilis eſt, cuius ira cito ſoluitur: Clemens,
i iraſcitur. Ille ſuam ſemper egit vitam.] *Hic*
aſi comparatiua qualitas inducitur de vtroque: &
n initio fabulę loquutus eſt, ſic in fine hic loquitur.
ns, placidus, nulli lędere os.] *Mira varietas &*
, & in partibus orationis. Et clemens eſt qui colit
i ſuam, nec eam vexat iraſcendo. Nulli lædere os.
re omnibus.] *Voluptatis affectus eſt duplex: aut*
: quiete voluptas eſt, aut ex aliquo actu. ergo hic
; complexus eſt. Nulli lædere os.] *Id eſt nullum*
em lædere. & vide quàm grate à nominib. ad ver-
ſeat. Clemens, placidus.] *Clemens eſt circa recta*
: Placidus etiam circa delinquentes. & clementis
i lædere os; placidi, arridere omnibus. Et clemens
placidus vultu. Nulli lædere os.] *Adeò vt nulli*
iſtem faciat: & hæc eſt figura ἀναφορά, cum re-
us per ea quæ diximus: & ἐξηγητικῶς omnia repe-

tita

tita ſunt. Ego ille agreſtis.] *Bene addidit ille: qu notus, hoc ipſo quod ferus & agreſtis: & ſæuus, fa ſtis, animo; truculentus, vultu Et aliter dici poteſt ſtis ſit qui dolet, truculentus & ſæuus qui terret. αὔξησις mira per iſta decurrit.* Duxi vxorem] *duxi vxorem. ſed Etiam cum magno ſignificatu ad eſt. maiore enim pondere ſubtrahitur coniunctio. xi etiam vxorem, dicenda ſunt.* Quam ibi mi vidi?] *Ibi inquit, quaſi vxor locus ſit & hoc ſine ctione, vt multa quæ enumerat, multa videantur.* ra.] *Non altera.* Patitur commoda.] *Ac caſu extulit, quod nos abiectiuo dicimus, id eſt pati tur commoda. Actius in Clytemneſtra, Feras po plagas.* Illum diligunt, apud illum ſunt amb deſertus ſum.] *Hoc oſtendit Terentius verum pa moleſtiorem & odioſum eſſe magis adoleſcentibus* vt viuat, optant.] *ἀρχαϊσμὸς. Nam ſic veteres loqu nos verò dicimus, Illi optant: non illum.* Illum. *nem.* Nunc experiamur.] *Magis comice plura periamur dixit, quàm ſi diceret, Experiar.* Qua prouocat.] *Non addit, quis: ſed intelligemus à ſignificari.* Si id fit dando atq; obſequendo.] *turam ſequutus eſt, qui artem ignorat, putans omnia debere, non dando & obſequendo.* Si id fit *iam à liberis ſi magni pendor.* Non poſteriores: *Subauditur partes. aut parui faciam, id eſt, non Mitione. Et translatio eſt à partibus hiſtrionum* Non poſteriores feram.] *Primus in his ero inq do, atq; obſequendo.* Deerit, id mea minime ref *de remanere in Demea non penitus eiectam ſecuri*

ACTVS V. SCENA V

SYRVS. DEMEA.

Senarij. HEus Demea, rogat frater ne abeas longi
DE. Quis homo? ô Syre noſter, ſalue. q
quid agitur?
SY. Recte. DE. opportune eſt. iam nunc hæc t
mum addidi
Præter naturam ô noſter, quid fit? quid agit
Seruum haud illiberalem præbes te, & tibi

I

is bene faxim. SYR. gratiam habeo. DEM. at-
Syre
rum eſt, & ipſa re experiere propediem.

s Demea, rogat frater ne abeas longius.] *Hic
ndit poeta quàm abſurde blandus conetur eſſe, qui
at: & quàm incommoda ſit repentina largitas, vbi
à parcitate nimia in contrarium vitium profu-
currerit.* Heus Demea, rogat frater ne abeas
s.] *Vt apparet, iam edormiuit crapulam Syrus. &
raliter dixit Frater: nec addidit tuus.* Frater.]
er. nam deeſt tuus. O Syre noſter ſalue, quid
*n non hæc blanda, ſed dura ſunt. nam ſalue dixit
ſolum quem ſæpe viderit, ſed cum quo toties liti-*
Quid fit? quid agitur?] *Interrogat & cum
cum damnet actus eius.* Recte.] *Bene reſpondit.
interrogationes de ſalute atque incolumitate eius
interrogatur.* Hæc tria.] *Deeſt verba.* Præter
n.] *Plus dicit, quàm ſi diceret, præter conſuetu-*
am nunc hæc tria primum addidi præter na-
noſter, quid fit? quid agitur?] *Hoc preſſius di-*
. Seruum haud illiberalem.] *Dura & impor-
ente commutatio, ex tanta vituperatione in lau-
, oſtendit contra naturam ſuam niti Demeam.*
te.] *Id eſt, te oſtendis, factis probas.* Et tibi lu-
ne faxim.] *Et bene ad quam rem adiectum eſt:
re * hoc addidit. quis enim credat tam ſubitis poſt
blandimentis, niſi factis quoque vera eſſe oſten-*
Et tibi lubens benefaxim.] *Et, additum eſt,
at hanc eſſe ſententiam, Non ſolum te laudo, ſed
uuo: illud dicendo, hoc faciendo.* Et tibi lubens
im.] *Poteſt hoc & ſic intelligi, Bene tibi faxim
is. multi enim bene, ſed non ex animo faciunt.
go addidit, quæ placidum oſtendant ipſum, at-
entem.* Atqui Syre.] *Atqui, abundat per πα-*
yre.] *Aſſeueratio eſt non credentis.* Hoc verum
*uaſi falſum fuerit illud quod iurgabat, & hoc ſit
n quod nunc dicit.* Propediem.] *ὑφὲν. Nam
propediem aduerbium eſt temporis,
vt ſi diceret, cito.*

ACTVS V. SCENA VI

GETA. DEMEA.

Senarij. HEra, ego hinc ad hos prouiſam, quàm m
ginem
Accerſant: ſed eccum Demeam: ſaluos ſies.
DE. Oh, qui vocare? GET. Geta. DE. Geta ho
maxumi
Precii eſſe hodie te iudicaui animo meo.
Nam is mihi eſt profecto ſeruus ſpectatus ſa
Cui dominus curæ eſt, ita vt tibi ſenſi Geta.
Et tibi ob eam rem, ſi quid vſus venerit,
Lubens bene faxim. meditor eſſe affabilis,
Et bene procedit. GE. bonus es, cùm hæc ex
DE. Paulatim plebem primulum facio mean

HEra, ego hinc ad hos prouiſam.] *Ad hos* *tionem & Aeſchinum ſcilicet. Prouiſo duas* *ficat, procedo, & video.* Sed eccum.] *Hoc apud* qui vocare?] *Hac interiectione vtimur, vbi ex* *lo notos videmus.* Oh, qui vocare?] *Poſt Oh, no* *caturus, non habuit quod diceret, & ideo ſubi* *vocare? Vergilius, O quàm te memorem virgo* *haud tibi vultus Mortalis, nec vox hominem ſo* *certe, An Phœbi ſoror, an nympharum ſanguinis* *ris eſt autem inferiores proprio nomine vocari,* *velis, ſed hic hominis oblitus, dum dubitat &* *inhæſit pronomini.* Animo meo.] *Hoc eſt, ſec* *nimi mei ſententiam, & quantum ad animum* *tinet.* Nam is mihi eſt profecto ſeruus.] *I* *dando, quia non laborat, ſubiecit ſpecialiter m* *aut, vt exiſtimo, nihil habuit quod diceret, niſi l* *ne vllius facti mentione. Et mihi, id eſt, quant* *dicium meum pertinet.* Cui dominus curæ *hic dominas habuit, dominum dixit: quia præ* *ſculinum. Vergilius, Deſcendo, ac ducente deo* *inter & hoſtes Expedior. Et præterea ſententia* *inducitur, cum nullum ſpecialiter dominum ſig* Vt tibi ſenſi Geta.] *Maximum delinimentum* *nomine vocans: quod tantum ſuperioribus eſ*

gratè, poſtquam ipſe dixit, nomine appellauit Ge-
:t tibi ob eam rem.] *Quid & tibi? vtrum quem-*
um aliis? an quemadmodum Syro? Et tibi ob eam
ſi quid vſus venerit.] *Defectus quidam ruſtici*
naturam blandientis, cogit dicta repetere ſine gra-
: autem promiſſiones ad hoc promittuntur, vt cum
is agi à Demea huiuſmodi res cœperint, non ſit ab-
i ſpectatoribus Demeam tam cito eſſe mutatum.
)r eſſe affabilis.] *Sic hoc lentius: vt illud ſupra,*
nc tria hæc addidi præter naturam, O noſter, quid
d agitur? Paulatim plebem.] *Moraliter inferio-*
·bam plebem dixit: hoc eſt, vt in vrbe vulgus, ita
'ia ſeruos. Et ſit translatio ab iis qui honores do-
non pro merito petunt, ambitioſiq; ſunt. Plebem
um facio meam.] *Hoc eſt, mihi fauentem. Et è*
:o Vergilius, Immixti Danais haud numine noſtro.

.CTVS V. SCENA VII.

ÆSCHINVS. DEMEA.

SYRVS. GETA.

dũt me quidem, dum nimis ſanctas nuptias Senatij.
dent facere: in apparando conſumunt diem. In quidem
id agitur Aeſchine? AE. hem pater mi, tu hic aliquid eli-
ditur.

as hercle vero & animo & natura pater,
mat plus quàm hoſce oculos: ſed cur non
ũm (eſt,
accerſis? AE. cupio: verum hoc mihi moræ
a, & hymenæum qui cantent. DE. eho, (ce.
uic ſeni auſcultare? AE. quid? D. miſſa hęc fa-
æum, turbam, lampadas, tibicinas:
ianc in horto maceriam iube dirui
m poteſt: hac transfer, vnam fac domum:
e & matrem, & familiam omnẽ ad nos. AE.
:t
pidiſſime. DE. euge, iam lepidus vocor.
des fient peruiæ, turbam domum
t, & ſumptum admittet. multa, quid mea?
idus ineo gratiam: iube nunc iam
:ret Babylo illi viginti minas.

Syre ceſſas ire ac facere? SY. quid ago? DE. dii
Tu illas. abi & traduce. GE. dij tibi Demea
Bene faciant, cum te video noſtræ familiæ
Tam ex animo factum velle. DE. dignos arb
Quid tu ais? AE. ſic opinor. DE. multo rectiu
Quàm illam puerperam nunc huc duci per v
Aegrotam. AE. nihil enim vidi melius mi pat
DE. Sic ſoleo. ſed eccum Mitio egreditur for

Occidunt me quidem.] *Adoleſcens & Den ſe affabiles, imaginem præbent, & quàm dulc nioribus aſſentatio, & quàm ingrata cẽſura. ἰδιωτ tem dixit, Occidunt me, pro, nimis lædunt & cruc* Dum nimis ſanctas nuptias.] *Et nimis & ſa dicule additum eſt, in ea ducenda quæ iam pepe ſanctum eſt, quod omni obſeruatione inuiolatum bene additum eſt Nimis: quia nimium pro vitio iuxta illam ſententiam, Vt ne quid nimis.* Occic quidem.] *Quidem pro expectatione * eſt: tan hac mora nullus alius occidatur, niſi qui amat, id* Quid agitur Aeſchine?] *Iã ipſe docuit, quid ſit, agitur, blandimentum eſſe. Iam nunc hæc tria p didi præter naturam, O noſter, quid fit? quid agit* pater.] *Non ſine conſternatione reſpondet Aeſchi hic blande interrogat, & miti vultu. nam ex impr iectus eſt Demea, & inſperanti.* Tuus hercle v nimo & natura pater.] *Totum eripuit Mition animum quidem reliquit.* Qui te amat plus q oculos.] *Magis comicum quàm amo.* Sed cur mum vxorem accerſis?] *Bene ſubiecit quæ vo credebat.* Verum hoc mihi moræ eſt, tibicin menæum.] *Hoc eſt, quod ait, Dum nimis ſancta ſtudent facere. Hymenæum quidã Liberi & Vene dicunt eſſe, qui primus certas nuptias inſtituerit, laudem cantatur virginalibus nuptiis ob huiuſn ritum. Alij virum fortem Atticum dicũt fuiſſe, q à prædonib. virgines, oppreſſis latronibus, intact reſtituerit. Alij quod ὑμὴν dicatur membrana qu eſt munita virginitas, quæ primo diſrumpitur co menæũ putant, veluti hymnũ vocari virginaliũ n*

ic accipe Hymenæum in nuptijs, quemadmodũ θρῆνον *iere, vel in ſacris hymnum.* Vin' tu huic ſeni au- *ire?] Contempſit ſeipſum dicendo huic ſeni, hoc ſolum is cauſæ cur audiendus ſit, quod ſit ſenex. Et totum pares lætiſſimo vultu dici.* Turbas, lampadas, tibi- *.] Bene totum pluraliter: vt qui reprehendit ſic mul- laut. Quos tu mihi paraſitos, luſcos: quos ſumanos is? Hæc igitur vultu pronuncianda ſunt, vt appareat licere dicenti.* Atq; hanc in horto maceriem iu- ui.] *Maceries dicitur paries nunc * alicuius dema-* Euge iam lepidus vocor.] *Apparet Demeam ex- li cauſa aſſentari, non quod animo facit.* Fratri æ- nt peruiæ.] *Elegantius quam fratris.* Ineo gra- *In gratiam eo, hoc eſt, amicos comparo.* Ego lepi- *rridens adoleſcentis animum ſic inquit.* Iube nunc *Inſultantis eſt verbum. Iube, tanquam præſtet Mi- ic dicit Demea. Aut apud ſe dicit hoc.* Iube nunc.] *nſultantes dicere ſolemus, nunc minare, nunc reſi- uem afflictum tenemus, ita & Mitioni Demea di- e nunc.* Iube nunc iam dinumeret Babylo illi minas.] *Nimis morale eſt, cum de abſente tanquã nte agimus. Eſt autẽ Iube nunc iam, figura etiam lautum frequentiſſima.* Iube nunc iam.] *Iube ſic uemadmodũ ſupra ille qui cũ alius nemo adeſſet, a- eret.* Dinumeret.] *Dinumeret dixit, quaſi multũ t.* Illi.] *Cui illi? Cteſiphoni, Lenoni, an Æſchino? an* abylo.] *Fratrem Babylonem ob nimiam liberali- ocat, an Æſchinum nimis prodigum?* Syre ceſ- ac facere?] ἰδιωτικῶς *dicitur.* Dirue.] *Hoc vultu adhortãte.* Cũ te video noſtræ familiæ tam ex factũ velle.] *Ex animo aliquid facere, eſt id face- in animo ſuo velit: aut certe ex tota mẽte præſtare, nctorie, ſed ex animo factũ, bene factũ intelligere s: vt ſit ex animo, quaſi ex ſententia.* Dignos arbi- *Multa deſunt, & vos, & eſſe, & qui fiant.* Quid tu *vultu dicitur quid tu ais, quo videmus loqui eos, rrogant geſticulante vultu quid ſentiant de conſi- quos ſciunt approbaturos eſſe.* Sic ſoleo.] *Poteſt videri. quippe, quando tale conſilium probat De- od probaret adoleſcens.*

ACTVS V. SCENA VII

MITIO. DEMEA. AESCHINV

ſenarij. IVbet frater? vbi is eſt? túne iubes hoc Deme
DE. Ego vere iubeo, & in hac re, & in
mnib⸱is,
Quàm maxume vnam facere nos hanc famil
Colere, adiuuare, adiungere. AE. Ita quæſo p
MI. Haud aliter ſentio. D. imò hercle, ita nobi
Primum huius vxoris eſt mater. MI. eſt: quid
D. Proba & modeſta. MI. ita aiunt. DE. nat
dior.
M. Scio. D. parere iam diu per annos hæc n
Nec qui eam reſpiciat, quiſquam eſt: ſola
quam hic rem agit?
Iamb. tetrã. acatal. DE. Hanc te æquum eſt ducere: & te operam
dare.
MI. Me ducere autem? DE. te. MIT. me? DI
quam. MI. ineptis. DE. ſi tu ſis homo,
Hic faciat. AE. mi pater. M. quid? tu autem hu
auſcultas? D. nihil agis,
Fieri aliter non poteſt. M. deliras. AE. ſine te
mi pater.
M. inſanis? aufer. DE. age, da veniam filio. M
ſanus es?
Ego nouus maritus anno demum quinto
geſimo
Fiam? atque anum decrepitam ducam? ic
authores mihi?
AE. Fac: promiſi ego illis. M. promiſti autẽ
largitor puer.
DE. Age, quid ſi quid te maius oret? MI. q
non ſit maximum.
DE. Age, da veniam AE. ne grauere. DE. fac,
te. MI. non omittis?
AE. Non, niſi exorem. MI. vis eſt hæc quiden
ge. prolixe Mitio.
MI. Etſi hoc mihi prauum, ineptum, abſurdũ
alienum à vita mea (
Videatur: ſi vos tantopere iſtuc vultis, fiat.

DE

Merito te amo. verum, quid ego dicam? hoc
nſit quod volo:
nunc quod reſtat? Hegio his eſt cognatus
oxumus,
is nobis, pauper: bene nos aliquid facere illi
t.
Quid facere? DE. agelli hic ſub vrbe eſt paulu-
quod locitas foras:
demus, qui fruatur. M. paululum id autem? DE.
ultum, tamen
ndum eſt: pro patre huic eſt, bonus eſt, noſter
recte datur. (Mitio
mo non meum illud verbum facio, quod tu
& ſapienter dixti dudum: vitium commune o-
ium eſt,
nimium ad rem in ſenecta attenti ſumus:
c maculam nos decet
ere. dictum eſt verè, & re ipſa fieri
et. M. quid iſtuc? dabitur quidem, quando hic
t. AE. mi pater.
nc tu mihi es germanus pariter corpore & a-
io. M. gaudeo.
o ſibi hunc gladio iugulo.

t frater?] *Apparet Mitionem dixiſſe, Cur diruis? Sy-
reſpondiſſe, Quia hoc iubet frater tuus.* Iubet fra-
Dirui maceriam ſcilicet. Túne iubes hoc Demea?]
*ogatiuè pronunciandum totum. ita erit vna perſo-
oſtenditur breuiter ex huius verbis, quid prior dixe-
us. Et mirum initium, ne proœmio eſſet opus Demeæ
fitendam mutationem voluntatis.* Hac re.] *Mace-
ſectione.* Et alijs omnibus.] *Vt nuptijs ſenilibus.*
re.] *Subauditur iubeo, per* ζεῦγμα. Colere, adiu-
adiungere.] *Colere, ad nurum pertinet: adiuuare,
gionem: adiungere, ad Soſtratam. & notandum Coli
riori: vt, Poſthabita coluiſſe Samo, hic illius arma.*
hercle, ita nobis decet.] *Antiqui ſi addebant ſta-
erbum, Nos decet facere, Nos decet dicere: ſi non adde-
, Nobis decet, dicebant.* Primum huius vxoris
iater.] *Incipit à perſuaſione, ſed latenter, ita vt ea*

quæ propoſito conſilio dicenda erant, ante demonſ quam dicat, quid fieri velit. Et hoc ſemper fit ab ora in his rebus à quibus incipere non oportet, propter tudinem, aut incommoditatem rei quæ perſuaden Conſidera adeo apud Verg. vbi perſuadet Iris matri naues ſuas incendant: & inuenies hoc ipſum con vltimum poni poſt argumenta quamplurima. Quin & mecum infauſtas exurite puppes. Et initium à p factum eſt: nam dicit, Huius vxoris eſt mater. Pro modeſta.] *Proba ſibi, & modeſta apud alios. & vi des conciliatoribus inuentas & vſitatas.* Ita aiunt. *ita reſpondet, quaſi dicat, Sed quid mea?* Scio.] *Mitio non intelligit quò res tendat: ſed tamen vult dam admirantis, cur hoc dicatur, reſpondet.* Parei diu per annos hæc non poteſt.] *Rectè, ne contr ſuadere videatur.* Per annos non poteſt.] *Bene nos, quia non eſt ſterilis.* Hanc te æquum eſt du *Te, Mitio ſcilicet.* Et te operam.] *Te, AEſchine. n illum conſeruus à Mitione eſt. Et quare AEſchinu ram dare æquum eſt: ſcilicet vt proſit ſocrui.* Parei diu per annos hæc non poteſt.] *Hoc autem add contra filios pater ſuadere videatur nuptias, ſi illis c des eſſe procreandos ſuadeat.* Me ducere autem.] *vis in pronominibus poſita eſt. nam Me ille ſic dicit quem minimè deceat.* Te.] *Ille ſic reſpondet, quaſ maximè oporteat.* Ineptis.] *Verbum eſt, quod facit i ineptis, ineptit.* Si tu ſis homo.] *Non ſi es, ſed ſi ſi. quaſi in eo ſe hominem ſit AEſchinus probaturus.* S homo.] *AEſchine, ſi ſis, pro ſi eſſe volueris, & ſi cr mo volueris.* Si tu homo.] *Hic facete & mirè coeg. ſchinum ad perſuadendum. non enim dixit, Si tu ſis perſuade: ſed ſic faciat, vt ab illo non factum, ſed eſſ exigeret.* Quid tu huic aſine auſcultas?] *Aptum tium grandi, & fatuo.* Mi pater.] *Mi, vocatiuus ca ab eo quod eſt Meus.* Fieri aliter non poteſt.] *An rio.* Deliras.] *Proprio vocabulo vſus eſt tanquam ci.* Inſanis? aufer.] *Congrue ſeni, deliras, iuueni, i Et aufer, vel te, vel manum. nam rogans manum uet ſcilicet, dicens, Mi pater.* Aufer.] *Aut Te deeſt Manum, aut pro eo quod eſt abi. aut ſic: aufer*

ouus maritus.] *Apud Menandrum ſenex de nu- grauatur.* Ego nouus maritus anno demum & ſexageſimo fiam, atque anum decrepitam ?] *hic deeſt & quis, & quid, & quando, & quo- ſit, Quis? ego: quid? nouus maritus: quando? anno into & ſexageſimo: quomodo? anum decrepitã du-*]; anum decrepitam ducã]*Hoc facete addidit, faciendum hoc eſſet, ſi puella duceretur ſeni.* An- um quinto & ſexageſimo.] *Hæc ætas eſt, vt t, etiam comicorum ſenum. Et demum aduerbiũ s eſt.* Id'ne eſtis mihi autores?] *Hoc eſt, perſua- g. Autor ego audiendi.* Decrepitam.] *Decrepitã. acho anili iracundo: aut decrepitam, obtuſi ani- æ ſenectutis: aut decrepitam, cui ſæpe moribun- erit planctu familia, id eſt, clamauerit.* Largi- *rbum eſt imperatiui modi, futuri temporis.* De or puer.] *Acutius de te dictum eſt, quam de ene in eum qui promiſerat puellæ coniunctionem* a veniam.] *Præſta beneficium, concede quod pe-* grauere.] *Ne te difficilem præbeas, quia grauem præſtare, qui id facilè non præſtat in beneficio eſt.* Da veniam, ne grauere, fac, promitte.] *us agentium, fatigantiũq; verba ſunt.* Age pro- io.] *Aut age prolixè, id eſt, age benignè, vt ſit pro- gnè ſecundum veteres, aut per ἀσύνδετον, & ἔx- ge, correptiuum. aut ad prolixè ſubauditur no- tut quid tale, & Mitio velut inſuaui dictum ſit.* ; mihi prauum, ineptum, abſurdum,] *Prauũ, ducit nullo cõmodo ſuo? Ineptũ, qui nũc voto filio- it vxorẽ? Abſurdũ homini, qui nunquã duxerit, uã ducere voluerit, ſeni duci vxorẽ, quæ adoleſcẽ- non ſit.* Si vos tantopere iſtuc vultis, fiat.] *Cur ertitur de voluntate Soſtratæ? An quia illam con- ceſſe eſt, vel propter pauperiem, vel ob amorẽ filiæ* os tantopere iſtuc vultis, fiat.] *Ridicule dixit, vxorem ſe ducere, non quia velit, aut debeat: ſed atur iubentibus.* Hoc confit quod volo.] *Per- quit, quod volo: vt ſumptum & turbam domum Mitio, & ego ineam gratiam.* Quid nunc quod *Quid reſtat, pro quid ſequitur. An quod reſtat,*

tanquam reliquiarum priorum, ac per hoc minim. gio eſt his cognatus proxumus?] *Commenda. næ quaſi notæ, etiam Mitioni, ob merita ſua. Et be dit proximus: nam multi gradus & veluti rami ſ pinquitatis in affinitate & cognatione diſpoſiti.* nobis.] *Recte, nam vxoris cognati, marito affi* Pauper.] *Iā hoc nomine apparet aliquid flagitari.* locitas foras.] *Foras dixit, locum pro perſona quaſi diceret neſcio cui alieno, ſic & nos dicimus quid dicit* * *Ecce hac pro ecce hic, Cice. Hic tum al lia parte. Deeſt ergo aliquid, vt ſit, Quod loci verſum. Aut ſi foris, foris poſito, id eſt alieno.* Sub agelli paululum.] *Totum cum contemptione pro dum.* Huic demus qui fruatur.] *Id eſt, qui fru piat, non proprietate potiatur. Proprie ergo, & iure dixit fruatur. eſt autem fruatur, alatur: qui dicitur ſumma gula, per quam cibum lingua de vētrē.* Bonus eſt, noſter eſt, recte datur.] ἐπιτρ *hortantis, &* ἀσυνδέτων *multa congerentis.* Nol *Bene addidit, namque dixit, Pro patre huic eſt.* eſt.] *Potuit reſponderi, Quid mea?* Recte datur *non quæratur, an dandum ſit, ſed illud ſolum,* Bonus eſt, noſter eſt.] *Hæc omnia vultuoſe, tāq inuidiam parſimoniæ faciat Mitioni. Et plus ſigni ficer, quam ſi addatur, qui noſter.* Non meum il bum facio.] *Nunc verbum pro* ἀξιώματι *poſuit, ſtringitur verbo. Ergo verbum, breuis ſententia.* illud verbum facio.] *Nota verbum pro ſentētia verbo dic, ſi quid eſt, quod me velis. Et miſeram verbum audio? Verbum dixit veram ſententiam. ba à veritate dicta eſſe teſtatur Varro.* Hanc m nos decet effugere.] *Maculam* τῶ χλευασμῶ *d dens opinionem Mitionis, quia parſimoniam, maci tet, & ſimul auxit, primo vitium, deinde macula do.* Suo ſibi iugulo gladio.] ἀλληγορία, *& no ſuo ſibi, moraliter, & vt veteres ſolent loqui.*

ACTVS V. SCENA I

Fragmentum Troch. catalect. quadr. vltimus ſi

SYRVS. DEMEA. MITIO. AESCH

um eſt quod iuſti Demea.
Fragi homo es: ædepol hodie mea quidem
entia
Syrum fieri eſſe æquum liberum. MI. iſtunc
rum?
nam ob factum? DE. multa. SY. ô noſter De-
i, ædepol vir bonus es.
tos vobis vſq; à pueris curaui ambos ſedulò:
, monui, bene præcepi ſemper quæ potui
nia. (fide
apparet: & quidē porrò hæc, obſonare, cum
m adducere, apparare de die conuiuium:
ıediocris hominis hæc ſunt officia. SY. ô le-
ım caput.
remo, hodie in pſaltria iſtac emunda, hic ad-
or fuit,
rauit: prodeſſe ęquum eſt: alij meliores erunt.
ue hic vult fieri. MI. vin'tu hoc fieri? AES. cu-
. MI. ſiquidem
. Syre, ehò accede huc ad me, liber eſto. SY.
e facis.
bus gratiam habeo, & ſeorſum tibi præterea
nea.
audeo. AE. & ego. SY. credo: vtinam hoc per-
ıum fiat gaudium, (beram.
iam vt vxorem meam vna mecum videam li- In quidem
ptimam quidem mulierem. SY. & quidem tuo fit eliſio.
oti huius filio
: primam mammam dedit hæc. DE. hercle ve-
erio
dem prima dedit, haud dubium quin emitti
ıum ſiet.
b eam rem? D. ob eam: poſtremo à me argen-
ı quanti eſt, ſumito.
i tibi Demea oro omnes ſemper omnia opta-
fferant.
yre proceſſiſti hodie pulchre. DE. ſi quidem
rò Mitio
um officium facies, atque huic aliquid pau-
um præ manu

Dederis,

Dederis, vnde vtatur. reddet tibi citò. MI
vilius.
AES. Frugi homo eſt. SY. reddam hercle, da
AE. age pater. MI. pòſt conſulam.
D. Faciet. S. ô vir optime. AE. ô mi pater feſti
MI. Quid iſtuc? quæ res tam repente mores
uit tuos?
Quod proluuium? quæ iſtæc ſubita eſt largit
dicam tibi:
Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem, & fe
putant,
Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex æquo
Sed ex aſſentando, indulgendo, & largiendo
Nunc adeò ſi ob eam rem vobis vita mea in
Aeſchine,
Quia non iuſta, iniuſta, prorſus omnia omni
tequor,
Miſſa facio, effundite, emite, facite quod vo
Sed ſi id vultis potius, quæ vos propter
ſcentiam
Minus videtis, magis impenſe cupitis, co
parum,
Hæc reprehendere & corrigere meo, & obſe
re in loco:
Ecce me, quod id faciam vobis. AES. tibi pa
mittimus:
Plus ſcis quid facto opus eſt. ſed de fratre qu
DE. ſino.
Hàbeat: in iſtac finem faciat. AE. iſtuc recte. Pl

CALLIOPIVS RECENS

FActum eſt quod iuſti Demea.] *Id eſt, diruta* *ceria.* Frugi homo es.] *Vtilis, vt fruges.* Aede die mea quidem ſententia iudico Syrum fie rum.] *Hoc eſt, quod iamdudum promiſerat Syro.* *opportune: videtur enim modo meritum præceſſ* *Sententia iudico,* κυϱιολογία. Multa.] *Oratorie ma* *neraliter dicere, quam quærere ſpecialiter quod i* *non poſſit. Et Mitio ſingulariter vnum quærit, hi* *liter multa reſpondet.* Quódnam ob factum

enim cauſſas manumiſſionis in iure formula eſt. ol vir bonus.] *Iurat bonum: quia præter opinio-* Ego iſtos vobis vſque à pueris.] *Intelligit Sy- rantem pro ſe Demeam non habere quod dicat: & proſequitur ordinẽ meritorum, ſecundum quem pædagogum fuiſſe.* Docui, monui, bene præce- *icule adduntur, & tantum conſuetudine: quia im- r etiam facta praue pro bonis.* Quæ potui o- *Bene, quæ potui: quaſi plura vellet.* Res appa- *ſirè irridet Demea: ſic tamen, vt ſerio agere videa-* parare de die conuiuium.] *Id eſt, repente. neque dictum, nec pridie conſtitutum.* Poſtremo hodie ria iſta emenda.] *Et hoc totum ſerio dicitur: vt diculum videatur.* Hic adiutor fuit.] *In re bona, s: in re mala, impulſores dicuntur. Ergo hic adiu- ur à non iraſcente: à criminante autem & irato,* . Hic adiutor fuit: hic curauit.] *De more repe- Hic: cum dicitur, hic adiutor fuit, hic curauit. Sic emus onerare audientem meritis eius quem lau- Deinde, quid non præſtitit, qui & officium corpo- iutor: & curam animi præbuit, vt conſultor?* De- ic vult fieri.] *Abutitur Demea, ſciens prodigam em adoleſcentuli.* Syre accede huc ad me.] *V- eundem manu emittat: an vt palam fiat, iubet ccedere, iuris publici conſuetudine ludens? Et vi- comicam manumiſſionem, quam facete induxe- e condigne.* Et ſeorſum tibi præterea Demea.] *Demea plus quam volebat: nam qui conabatur a- æfertur etiam his, qui amantur.* Gaudeo & e- *ulantium Syro hæc verba ſunt: quibus de more , reſpondet.* Vtinam hoc perpetuum fiat gau- *Integrum, ſolidum & nuſquam interruptum.* am vt vxorem meam.] *Vt ipſe, Syrus: ita vxor. ſecundum veteres, qui ſeruis nomina à nationi- nebant.* Vna mecum videam liberam.] *Hoc ſic iandum eſt, quaſi gaudeat ſe recordatum Demeæ: m vltro cogitas habuiſſe * plene oblitus fuit.* Ho- nam mammam dedit hæc.] *Ridiculum meri- uidem oportuerit primam eſſe quamcunque. an pſa eſt, quod ingenui dicuntur ſerio à nutricibus*

liberis

liberis educandi Hercle vero ſerio] *Aduerbia ſi* *firmatiua.* Ob eam rem?] *Hoc eo vultu dicit, quo* *luti excutimus, & oſtendimus momenti eſſe nulli.* gentum quanti eſt ſumito.] *Quanto precio va* gentum quanti eſt ſumito.] *Hoc verbo vtimur* *ciunt, qui perſuadere aliquid cupiũt.* Dii tibi De ro omnes ſemper omnia optata offerant.] *O* *mnia: antiqua elegantia, & figurata.* Proceſſiſt pulchre.] *Nunc vere pulchre proceſſit Syrus.* Sic tu tuum officium facies.] *Hoc eſt patroni, vt l.* *non deſeras, ſed vt alas manumiſſum. Plautus, F* *lius quam pars lenonum, qui libertos habent, &* *ſerunt.* Vnde vtatur.] *Vtatur, viuat, vnde vſura* *citur, vt, Vnius vſuram horæ gladiatori iſti non* *an vnde alatur, de quo vſumfructum capiat, & ci* *ſortem reddat? Et hoc melius. nam ideo addidit, Re* *cito.* Iſtoc vilius.] *Hoc egit Terentius, vt conuerſi* *vſque adeo prodigum faceret Demeam, donec parc* *deret Mitionem.* Iſtoc vilius.] *Quaſi, nihil minus* *enim eſt floccum oſtendentis, aut quid tale: cum &* *qua ſubauditur, quicquam, & non dabo.* Faciet.] *negatum in fine fabulæ videatur, addidit Deme* *& faciet quod petis ſcilicet: quod irridens dixit,* *prodigo dicere videatur. Et mire faciet: quia nec* *erat ſtatim conſenſurum qui negauerat: & perp* *gatio eſſe in fine non debuit.* Quid iſtuc? quæ res pente mores mutauit tuos?] *Animaduerten* *qua calliditate Terentius quærens finem fabulæ,* *lætitiam per ipſum Demeam nititur in vniuerſos* *tota comœdia triſtis ac ſæuus interturbauit & voc* *eſt.* Quod proluuium?] *Proluuium, quod Græc* *μιαν, id eſt, promptus animus ad largiendum.* Su largitas?] *Repentina: ac per hoc ipſa eſt ingrata & i* *rata: vt euenit cum ex nimis parcis non largi & li* *ſed effuſi prodigique redduntur.* Vt id oſtend *Abundat id. Aut ἔκλειψις eſt, propter id.* Quo facilem & feſtiuum putant.] *Multum detraxit* *dicendo, Te iſti putant, per quod ſignificatur errar* *ſcentes, & hunc non eſſe feſtiuum.* Quod te iſti f & feſtiuum putant.] *Bene in poſtremo dignita*

e ſeruata eſt, vt non perpetuo commutata videre- Truculēti, apud Plautum. Indulgendo.] Attende entiam à Demea culpæ aſſcribi denuo. Et largien- io.] Seuerè additum eſt nomen, verbis ex animo . Quia non iuſta iniuſta prorſus omnia o- obſequor.] Prouerbiales ſunt huiuſmodi elo- s. fanda nefanda, digna indigna, velis nolis. Effun- mite, facite.] Effundere, ad Aeſchinum pertinet: d Cteſiphonem: Facite ad omnes. Facite quod vo- et.] Proprie rediit rurſus ad amaritudinem pri- Hæc ἐπιτροπή eſt figura, qua inuitos nos permit- ndimus, quod nolumus fieri. Quæ vos potius r adoleſcentiam minus videtis.] Hic oſtendit us magis Demeam ſimulaſſe mutatos mores, quam ſe. Minus videtis: magis impenſe cupitis: tis parum.] ἀχρονεία, minus, magis, parum. Hæc ndere & corrigere me, & ſecundare in lo- bus tria redduntur, & vtraque αὐξητικῶς. Illa in partem ſuperiora; hæc in bonam, quæ inferiora n tantum enim culpæ eſt, minus prouidere, quam cupere: nec tantum mali eſt, impenſe cupere, n, parum conſulere. Item reprehendere bonum eſt; orrigere; optimum, ſecundare. nam qui reprehen- continuo corrigit: qui corrigit, non ilico ſecundat, etiſſimum reddit & fideliſſimum. Alij ſecunda- ui dictum putant, & ideo additum eſſe, In loco: n ſemper faciundum ſit. Ergo ſecundare, vel in onuertere, vel obſequi intelligimus. Tibi pater imus.] Noluit Terentius ab amoribus filiorum repulſum patrem. Sino, habeat: in iſtac finem Hæc quidem permiſſio eſt: ſed & exceptionem in es, & cum quodam ſtomacho & velut minaci di- ione profertur. In iſtac finem faciat.] Hoc eſt, liam amet, aut ne alteram comparet: ne poſt il- urietur vlterius. Iſtuc recte.] Bene & Mitio non de propoſito ſuo, qui vt peccaſſe alias oſtenderet , ob nimiam aſperitatem, cum exceptione qua- dans verba eius, Iſtuc rectè, dixit: quaſi di- on vt cætera, & ſimul repoſuit ei, qui ſupra di- Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem & feſti- uum pu-

uum putant, id non fieri ex vera vita, neque adeo & bono, &c.

HECYRA.

FABVLÆ INTERLOC TORES.

Philotis meretrix.	*Soſia ſeruus.*
Syra anus.	*Phidippus ſenex.*
Laches ſenex.	*Myrrhina matron*
Soſtrata matrona.	*Philumena nutri:*
Pamphilus adoleſcens.	*Bacchis meretrix.*
Parmeno ſeruus.	

C. SVLPITII APOLLIN

Periocha in Hecyram.

Vxorem duxit Pamphilus Philumenam,
Cui quondam ignorans virgini vitium obtuli
Eiusque per vim quem detraxit annulum,
Dederat amicæ Bacchidi meretriculæ.
Dein profectus in Imbrum eſt: nuptam haud attig
Hanc mater vtero grauidam, ne id ſciat ſocrus,
Vt ægram ad ſe transfert: reuertit Pamphilus:
Deprehendit: partum celat: vxorem tamen
Recipere non vult. pater incuſat Bacchidis
Amorem: dum ſe purgat Bacchis, annulum
Mater vitiatæ forte agnoſcit Myrrhina.
Vxorem recipit Pamphilus cum filio.

DONATI PROLEGOME

in Hecyram Terentij.

HAec fabula, Apollodori eſſe dicitur Græca. na & Phormio ab eodem dicuntur eſſe tranſlatæ. liquæ quatuor ſint Menandri comici. Hecyra aut tur ideo, quia per ſocrus & ſoceros in eo aguntu nam & ἑκυρὸς & ἑκυρὰ, ſoceri nomen, ſocrusque cant. Eſt autem mixta motoriis actibus, ac ſtatari tumque ſententiarum & figurarum continet in Vnde cum delectet plurimum, non minus vtilita ſpectatoribus. Atque in hac primæ partes ſunt L ſecundæ Pamphili, tertiæ Phidippi, quartæ Parn

ıceps aliarum perſonarum quæ his adiunctæ ſunt. ı eſt autem, vt cæteræ quinque actib. legitimis, quos litis diſtinguemus. In hac prologus eſt & multiplex, toricus nimis, propterea quod ſæpe excluſa hæc codiligentiſſima defenſione indigebat. Atque in hac ſ turbulenta eſt, Epitaſis mollior, lenis Cataſtrophe. ane eſt ludis Megalēſibus, Sex. Iulio, C. Rabirio AE-urul. Egitq; L. Ambiuius. Modulatus eſt eā Flacudius tibijs parib. Tota Græca eſt, Factaq; & ædita loco, Gn. Octauio, T. Manilio Coſſ. Cantica & deſummo in hac fauore ſuſcepta ſunt: προτατικὰ πρό-l eſt, perſonæ, extra argumentum, duæ ſunt, Phylo-Syræ. In tota comœdia hoc agitur, vt res nouæ c tamen abhorreat à conſuetudine. Inducuntur eıeuolæ ſocrus, verecunda nurus, leniſſimus in v-naritus, & item deditus matri ſuæ, meretrix

ARGVMENTVM.

ā in tenebris ante nuptias, cui annulum extorſe-ıeretricē amans dum ignorat Pamphilus duxit v-·auidam ex cōpreſſu ſuo. Quam peregre profectus; quiſſet domi, rediens parientem offendit furtim & ıtrem ſuam. Qua re commotus, dum repudium arentibus, & cauſam repudij neſcientibus, parat: tricem, apud quam annulus inuentus eſt, cogno-em ita à ſe vitiatam vxorem, & ex ſe natum filiū. ıctus colloquium continet meretricis Phylotidis ıræ cū Parmenone: vt per harū perſonas, quæ προ-icuntur, argumentum ſpectator diſcat. Secundi or in hoc eſt, Immeritam vxorem veluti malam ıccuſat Laches: & conuenit Phidippum de eadem ıtim poſt quorum colloquium conqueſtio inducıatæ, quod falſum crimen inuidioſumq; ſuſtineat. tui hæc aſcribuntur, Conqueſtio Pāphili peregre ı, de amore ſuo circa vxorem, paritudo Philume-ıtæ verba ſuper ægritudinem nurus, quam mor-afflictam, fletus Pamphili errantis, cum putat filium natum eſſe. colloquium Parmenonis cum ıaui venientibus, vt mox loquatur cum ipſo Pā-uo in arcem mittitur, Irā Lachetis, Phidippique

& Pamphili verba de reconcilianda illi coniuge, &c ab inuicem litigioſa diſſenſio. Quartum actum h plent: Perturbatio Myrrhinæ ex interuentu mar iuſdem cum eo nimis callida ac muliebris aſtuti ptatio. Soſtratæ, Pamphili Lachetisque colloquiun matio patris & ſoceri aduerſum Pamphilum vx cuſantem. Conuentio meretricis promittentis ſe iu matronis exhibituram de non admiſſo ad ſe Pamp quinto actu Bacchidis narratio de intus geſtis, quium cum Parmenone inducitur, quem nunciu ad Pamphilum, Pamphilique ad vltimum actio apud ipſam Bacchidem. Docet autem Varr. neque i bula, neque in alijs eſſe mirandum, quod actu ſcenarum paginarumq; ſint numero, cum hæc di in rerum deſcriptione, non in numero verſuum c ſit, non apud Latinos modo, verum etiam apu ipſos.

ACTA LVDIS MEGALENS. SEX. IVLI CORNELIO DOLOBELLA AEDILIB. MODOS FECIT FLAC. CLAVD. TIBIIS BVS. TOTA GRAECA APOLODORV EST. ACTA PRIMO SINE PROLOGO. SECVNDO, CN. OCTAVIO, T. MANLIC RELATA EST LVCIO AEMILIO PAVL DIS FVNERALIB. NON EST PLACIT TIO RELATA, Q. FVLVIO, L. MARTIC LIB. CVRVLIB. EGIT L. AMBIVIVS, CIVS TVRPIO. PLACVIT.

PRO

PROLOGVS.

HECYRA eſt huic nomen fabulæ: hæc cum data eſt
Noua, nouum interuenit vitium & calamitas,
Vt neque ſpectari, neque cognoſci potuerit.
ulus ſtudio ſtupidus, in funambulo
m occuparat. nunc hæc planè eſt pro noua:
ii ſcripſit hanc, ob eam rem noluit
referre, vt iterum poſſit vendere.
ognoſtis eius, quæſo hanc noſcite.
ad vos venio ornatu prologi:
xorator vt ſiem, eodem vt iure vti ſenem
quo iure ſum vſus adoleſcentior.
qui exactas feci vt inueteraſcerent,
Poeta ſcriptura euaneſceret.
uas primum Cæcili didici nouas,
ſum earum exactus, partim vix ſteti.
iebam dubiam fortunam eſſe ſcenicam:
rta, certum mihi laborem ſuſtuli:
agere cœpi, vt ab eodem alias diſcerem
tudioſe, ne illum ab ſtudio abducerem.
t ſpectarentur: vbi ſunt cognitæ,
ſunt: ita poëtam reſtitui in locum
m remotum iniuria aduerſarium
io, atq; ab labore, atq; ab arte muſica.
ſcripturam ſpreuiſſem in præſentia,
terrendo voluiſſem operam ſumere,
io eſſet potius, quàm in negocio:
iſſem facile, ne alias ſcriberet.
uid petam, mea cauſa, æquo animo attēdite.
n ad vos referam, quam mihi per ſilentium
agere licitū eſt, ita eā oppreſſit calamitas.
amitatem veſtra intelligentia
ſi erit adiutrix noſtræ induſtriæ.
imùm eam agere cœpi, pugilum gloria,
uli eodem acceſſit expectatio,
m cōnuentus, ſtrepitus, clamor mulierum

Fecere, vt ante tempus exirem foras.
Vetere in noua cœpi vti conſuetudine,
In experiundo vt eſſem: refero denuo:
Primo actu placeo: cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores, populus conuolat:
Tumultuantur, clamant, pugnant de loco:
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba nulla eſt: ocium, & ſilentium eſt.
Agendi tempus mihi datum eſt: vobis datur
Poteſtas condecorandi ludos ſcenicos.
Nolite ſinere per vos artem muſicam
Recidere ad paucos. facite vt veſtra autorita
Meæ autoritati fautrix, adiutrixq; ſit.
Si nunquam auare ſtatui precium arti meæ:
Et eum eſſe quæſtum, in animum induxi max
Quam maxime ſeruire voſtris commodis:
Sinite impetrare me, qui in tutelam meam
Studium ſuum, & ſe in veſtram commiſit fic
Ne eum circumuentum inique iniqui irridea
Mea cauſſa cauſſam hanc accipite, & date ſile
Vt libeat ſcribere alijs, mihiq; vt diſcere
Nouas expediat poſthac, precio emptas meo

HEcyra eſt huic nomen fabulæ.] *A nomin vt incognitam probaret, & ideo ſpectandam.* eſt huic nomen fabulæ.] *Nominatiuo caſu figu in vſu ſit, vt datiuo dicamus, quãuis præſto ſint e quib. veteres per omnes fere caſus hoc genus locu nunciabant.* Hecyra eſt huic nomen fabulæ.] *ma data eſt ſine prologo ludis Megalenſibus: quos lius, & Cornelius Dolabella ediderunt: ſed occupa lo ſtudio funambuli, diſplicuit. Poſtea data eſt luc brib. L. AEmylij Pauli: Quos fecerũt Q. Fabius M & Cornelius Africanus. Tunc quoque non per per ſtudium populi circa gladiatores. Tertio ad mum introducta, Q. Fuluio, L. Martio ædilibus: actorum L. Ambiuij, & L. Turpionis eſt com ta.* Hecyra eſt huic nomen fabulæ.] *Totus hi gus ſubtilem conqueſtionem continet, ob hoc, ne populum neglectæ fabulæ reum faciat, & facile re*

fa

em. Hæc cum data eſt noua.] *Ita dicitur, data eſt*
i, data eſt cœna, datum eſt prandium. Et edidit, à da-
endit. Hæc cum data eſt noua, nouum interue-
ium.] *Sic & Homerus* * *Et dari dicitur fabula, cũ*
Stare, cum placet. Hæc cum data eſt noua, no-
nteruenit vitiũ.] *σύλληψις prima: deeſt enim, huic,*
figura παρονομασία Noua nouum. Vitium & ca-
as.] *Bene ſecundum augures. Vitium enim eſt, ſi to-*
tum: Vitium & calamitas, ſi tonet & grandinet ſi-
etiam fulminet. Vitium & calamitas.] *Tranſ-*
ab augurio, & vitio creati dicuntur conſules.
nitas.] *παρὰ τὴν καλάμην dicitur clades, quia cla-*
: vt aliud ſit grandinis culmum frangentis, aliud
aliud doli mali. ſic Probus. Vt neque ſpectari.]
, quod non ſpectata eſt: calamitas, quod nõ cognita.
ue ſpectari, neque cognoſci.] *Mira defenſio:*
m non iudicio comœdia exacta eſt, ſi ſpectari cogno-
on potuerit: cogniturus ſcilicet ſi audiretu. Vt ne-
ectari, neque cognoſci.] *Ideo theatrum, ideo*
res, ideo actores: quia maior pars in geſtu eſt quã
is. Cognoſci.] *vel probari, vel ſciri, an Hecyra ſci-*
ur, quæ ſcita ſit nomine? Ita populus ſtudio ſtu-
] *A deriuatione cauſæ, quia non mala, inquit, ex-*
ſed quia populus funambuli admiratione obſtu-
uod infra de gladiatoribus dicet, ad cõmutationem
ducendam. Ita populus ſtudio ſtupidus.] *Hic*
ur & populus, qui neq; iudicauit de fabula, neq;
ulte errauit. Stupidus, pro ſtupens, vt, Timidisq;
nit ÆEgle. Pro noua.] *Recte: iã enim nõ eſt noua.*
ui ſcripſit hanc, ob eã rẽ.] *Id eſt, ob eam cauſam,*
cat, non iterũ acta eſt ſine cauſa. Cur ergo non poſt
lũ relata eſt, vbi ille ceſſerat: in quo maluit auarũ
populo inducere, quam ſuo operi diffidentem. Ite-
erre.] *Superuacuũ eſt.* Vt iterũ poſſit vẽdere.]
licet ludis. hoc, vt diximus, ad laudem fabulæ refe-
ſtquam tantũ fiduciæ poetæ dedit. Alias cogno-
, quæſo hanc noſcite.] *Mire illi fauorẽ petit ex*
e ſpectatori notæ ſunt. Eius.] *Poetæ, quaſi hæc o-*
ota ſit. At in Andr. quæ omnium prima eſt, ali-
vt pernoſcatis, & quid ſpei ſit reliquum, poſt-

hac quas faciet de integro comœdias, ſpectandæ, an e. dæ ſint vobis prius. Orator ad vos venio ornati logi.] *Magna arte hic prologus ſcriptus eſt, & nimis rie. nam toties expulſa fabula quomodo honeſte re potuit in proſcenium, niſi primò ipſa impudentia pr cia proferretur? deinde actor peritiſſimus ipſe habitu baret & Poetam & Comœdiam: cuius autoritas el verbis? tum deinde ſubtiliter nouo poetæ à vetuſto gnæ autoritatis Cæcilio peteretur exemplum, & pe ingenioſiſſime: nam quod rudi Terentio contigit, a memoratur veteri Cæcilio: quod huic ſemel, illi ſæp huic in aliis nunquam, hoc illi ferè in omnibus: qu præter Hecyram & actæ, & probatæ ſunt cæteræ, i tim exactæ, partim vix probatæ. Itaque his omnibu mentis id factum eſt, vt neque deſperandum ſit rentio, quod expulſus eſt, vt nihilominus illi tantu buendum ſit, vt aut par Cæcilio, magno tunc poet vltro melior etiam eſſe poſſit. Hic tamen L. An hiſtrio fuit actor comœdiarum.* Orator ad vos v *Oratorem audire oportere, ius gentium eſt: Or non licet iniuriam pati. Ideo ergo ne expellatur, Prologum, ſed oratorem nominat. Plautus, Impi te Oratorem verberas.* Eodem vt iure vti ſen ceat.] *Vt, Me liceat caſus miſerari inſontis amici.* exorator vt ſiem.] *Orator, eſt dum agit: E cum impetrauerit. Ita illud, dicentis: hoc iam effec ficationem habet. Et Orator eſt, cui cauſa def mandatur.* Quo iure ſum vſus adoleſcentior *quam illud agens adfert exempla, quibus oſtend pe non eſſe Terentio, excluſam eſſe vnam illius fa cum multorum poetarum multæ exactæ ſint, & Cæcilij, cuius illo tempore magna autoritas fuit.* ſcentior.] *Hæc comparatio minus à poſitiuo ſonat diminutiuam exprimit. vt, Iam ſenior, ſed cruda de diſque ſenectus.* Nouas qui exactas feci vt in ſcerent.] *σύλληψις. Et inueteraſcerent, denuò age quia nondum acta, noua dicitur fabula.* Inuet tent.] *In conſuetudinem venirent, ſpectarentur, a tur* Exactas.] *Expulſas.* Ne cum poeta ſc euaneſceret.] *Cauſa facti honeſtior eſt, nõ ſe poeta*

ſi

ius poematis cauſa laborare. In his quas primum lij didici nouas.] *A ſimili argumentum, quod ſit mparationem artificioſam & oratoriam rerum ac arum.* Partim ſum earum exactus, partim vix] *Vide, plus eſſe in exemplo. ſiquidem partim exactæ æcilij fabulæ, partim vix admiſſæ, cum vna Hecyra a ſit: & eſt ſenſus, Aut diſplicui, inquit, aut in alis vix placui. Partim ſum earum exactus, pro in aſi nisi ſplendida locutio eſt. Partim, aduerbium eſt. prie locutus eſt. Nam fabulæ aut agi dicuntur, aut* Quia ſciebam dubiam fortunam.] *Non igitur culpa, ſed caſus eſt. nam ideo fortunam euentum ex*pe incerta, certum mihi laborem ſuſtuli.] *Sen*e, *& verum. nam vbi certa ſpes eſt, nihil opus eſt lartio a vehementi.* Spe incerta.] *Pro ſpei incertæ. an ns* Incerta, certum.] *Honeſta figura, quæ dicitur n,.* Eaſdem.] *Exactas.* Cœpi.] *Difficultatem facti limen oſtendit.* Ab eodem.] *Cæcilio ſcilicet.* Nouas ſe, ne illum ab ſtudio abducerem.] *Iterum cau eſtatis.* Perfeci vt ſpectarentur.] *Attende quan ndus habeat, quod non feci dixit, ſed potius perfeci: lem difficultatis oſtenderet.* Placitæ ſunt.] *Nota ipium ſine origine verbi.* Ita poetam reſtitui in n.] *Mire non Cæcilium, ſed poetam, vt hoc generali ulo præſtitiſſe, non vni homini videatur.* Vbi ſunt itæ, placitæ ſunt.] *Elegans promiſſio, & hanc plam ſi cognoſcatur. & eſt coniectura à futuro tempore.* tui in locum.] *Quia remotum & excluſum dixit.* e iam remmotum.] *Geminauit m ſecundum an s, qui omnes in verbis liquidas duplicabant.* Ab ſtutque ab labore.] *Bene oſtendit ſe populo profuiſſe, ium poetam ad laborem reuocando, atque artem. Ab n in tertio commote audiendum eſt, vt, Hic portus alij unt, hic alta theatri Fundamenta locant alij, imma e columnas Rupibus excidunt, ſcenis decora alta fu* .In preſentia.] *Statim vt à populo eiiciebatur.* Vt in eſſet potius, quàm in negotio.] *Ex ipſis rerum nibus oſtendit facultatem deterrendi.* Nunc quid m mea cauſa.] *Bene petam, & mea cauſa, quaſi o*. Mea cauſa æquo animo attendite.] *Commen*

datio perſonæ leuis per aliam perſonam grauem,ſec
præcepta in Rhetoricis. Hecyram ad vos refero.]
ſa. Principium à principali quæſtione, an cognita ſi
ſpectanda ſit. Quam mihi.] *A perſona dicentis.* It
oppreſſit calamitas.] *Hoc ſuccedit pro illo, qu*
perſona aduerſariorum,ſimul ad fortunam retulit c
populi. non enim dixit quod præſto erat. Ita eam o
ſit calamitas.] *Eam calamitatem. Calamitatem re*
nos fabulam illum dicere putaremus. Veſtra intel
tia.] *Ab auditorum perſona.* Noſtræ induſtriæ.]
à ſua. & bene περιφράσει *vſus eſt, ne diceret vos vo*
primum eam agere cœpi.] *Iam hinc narratio*
inducitur. & vt non lædat populum, & vt defend
tam. Pugilum gloria.] περίφρασις αὐτὶ τ̃. *Pug*
iam glorioſi: vt minus turpe ſit, antelatos eſſe. ſicut
-vaſtis cum viribus effert Ora Dares, magnoque vi
murmure tollit, Solus qui Paridem ſolitus contende
tra. Hæc eſt gloria pugilum gratia funambuli. Pu
gloria.] *Pugil dictus eſt à pugna: & pugna à pugn*
res namq; ante vſum ferri & armorum pugnis, &
bus, & morſibus, corporumq; luctatione certabant.
ſit expectatio.] *Narratio cur excluſa ſit. hoc eſt, n*
tæ culpa deiecta eſt, nec iudicio populi: & ideo nu
mittenda eſt. Pugilum gloria, funambuli eode
ceſſit expectatio.] πολυλογία. Expectatio.] *Deſid*
vt Vergil. Expectate venis. Funambuli eodem a
expectatio.] *Duplex cauſa ad vnam excluſionem a*
tur. Comitum conuentus.] *Vtrum eos comite*
qui ſunt pugilum aſſectatores? an ſeruos qui domi
quuntur? Studium.] *Certamen diuerſis fauentium*
mor mulierum.] *Bene mulierũ: non enim timet eas*
ſuffragari vel refragari non licet in theatro. Vt ad
pus exire foras.] *ne* τῷ ἐξουθενισμῷ, *grauẽ paſſus vi*
iniuriam. Vetere in noua.] αὐτίθετον *primum.* Vet
noua cœpi vti conſuetudine.] *Niſi nouam com*
intellexeris, non erit aperta ſententia. nam vt ſupra
Nunc hæc plane eſt pro noua. An à Terentio noua i
ctum eſt, quia nunquam aliàs excluſus eſt? Et bene v
vt oſtendat turpe non eſſe, quod & aliis poetis ſæpe
gerit. Refero denuo.] *Aut re abundat, aut Denu*

mu

ſtu placeo.] *Ratiocinabiliter dixit primo, quia ſe ſunt actus partes fabulæ.* Placeo.] *Placeo dixit uod eſt, fabula placet, aut Terentius. & mire non uit pependit iudicium, ſed ſtatim placuit: vt quod r, non iudicio, ſed perturbatione factum ſit.* Quum rumor venit datum iri gladiatores.] *Hoc ab- à noſtra conſuetudine: verumtamen apud antiquos res in theatro ſpectabantur.* Datum iri.] *Datum, vt fabulam commendet: & omnia ſpectatori & licantur.* Non potui tutari locum.] *Facete re- um.* Nunc turba nulla eſt.] *ἀνταπόδοσις αὐτὶ τ̃ iatur.* Turba.] *Id eſt, θόρυβος.* Nunc turba nul- tium & ſilentium eſt.] *Turbam retulit ad id ra dixit, Populus conuolat, tumultuantur: Otium, Pugnant de loco: Silentium ad illud quod dixit, mulierum. Otium, πρὸς τὸ pugnãt: Silentium, πρὸς nt.* Nunc turba nulla eſt: otium & ſilentium *uæ adhortatio per enumerationem.* Agendi tem- hi datum.] *Ab Aedilibus ſcilicet.* Vobis datur s condecorandi ludos ſcenicos.] *Quaſi ali- is populus cum ſpectet.* Nolite ſinere per vos.] *[..]ρνοίας.* Artem muſicam.] *Oratorie, quaſi non auſa agatur, ſed artis muſicæ.* Meæ autoritati.] *n ſenex eſt.* Meæ autoritati fautrix adiutrixq; *a Terentium probo, & eſt figura ἀναλογία. Vult eſſe eius autoritatis, vt & populo placere iam de- ipſi placet.* Si nunquam auare.] *Commendatio ictis, id eſt, à perſonæ attributis.* Si nunquam a- *A meritis defenſoris argumentum ad laudem fa-* nunquam auare. *Per hæc verba Terentius vult are, quam grauis autor ſit, qui ſuas comœdias ic Horatius, Ea cum reſpondere coneris Quæ gra- us, quæ doctus Roſcius egit.* Et eum eſſe quæ- animum induxi.] *Modo non Nunquam ſubau- Si, vt ſit, Et ſi eum eſſe, &c.* Quam maxime ſer- ris commodis.] *Plus dixit commodis, quam ſi luptatibus.* Maximum quam maxime.] *Ini- ui παρόμοιον.* Sinite impetrare me qui in tute- am.] *Ordo eſt, Sinite impetrare me, ne eum cir- um inique iniqui irrideant, qui in tutelam*

meam ſtudium ſuum, & ſe in veſtram commiſit Mea cauſa.] *Quaſi orator, cauſam dixit.* Mea cau ſam hanc incipere.] *Hoc oratorie, ſic enim fit cu ſona pro perſona ad commendationem affertur* Et d lentium] *Quaſi fabulæ ac poetæ.* Mea cauſa ca παρονομασία. Vt libeat ſcribere aliis.] *Oratorie* que vt diſcere expediat.] *Proprie diſcere. doc poeta, diſcit ſcenicus.* Nouas expediat poſthac.] *tili argumentatio eſt. & bene, vt expediat tanqu ſturus ſit: & ſi non expedierit, dum quæſtum ma ſeruire populo putat.* Precio emptas meo.] *Aeſt ne à me facta quantum Aediles darent: & proinde viclitante, ſi abiecta fabula, à me precium quod po merauerint, repetant. Ergo Meo, à me facto, à me nam quomodo alibi dixit, poſtquam Aediles emer bene, vt ſequatur populus iudicium eius, qui æſtim re fabulas potuerit.* Precio emptas meo.] *Vt volunt, periculo.*

ACTVS PRIM

SCENA PRIMA.

PHILOTIS, *meretrix.* SYR *anus.*

Senarij.

PERPOL quàm paucos merctricibus
Fideleis euenire amatores, S
Vel hic Pamphilus iurabat Bacchidi,
Quàm ſanctè, vt quiuis facil credere,
Nunquam illa viua ducturum vxorem dom
Hem duxit. SY. ergo propterea te ſedulo
Et moneo, & hortor, ne cuiuſquam miſere
Quin ſpolies, mutiles, laceres, quemquam n
PHIL. Vtin' eximium neminem habeam? S minem.
Nam nemo illorum quiſquam, ſcito, ad te

ita paret ſeſe, abs te vt blanditiis ſuis
n minimo precio ſuam voluptatem expleat.
ie tu amabo, non contra inſidiabere?
'amen eandem pol eſſe omnibus iniurium eſt,
iurium eſt autem vlciſci aduerſarios?
a via captent te illi, eadem ipſos capi?
me miſeram, cur non aut iſtæc mihi
& forma eſt, aut tibi hæc ſententia?

ol quam paucos reperias meretricibus fide.] *Nouo genere hic vtraque* προτατικὰ πρόσωπα *in-* *:ur. Nam & Philotis & Syra non pertinent ad ar-* *tum fabulæ. Hoc autem maluit Terentius, quàm* *prologum narraret argumentum, aut* θεὸν ἀπὸ *induceret loqui.* Perpol quam paucos repe. *Hæ perſonæ Terentij more extrinſecus aſſumuntur:* *gumenti obſcuritatem ſpectator effugiat.* Perpol paucos.] *Animaduertendum eſt in hac fabula* *um bonam meretricem inducturum, ne id contra* *videatur facere, etiam aliam meretricem non ma-* *'ucere: vt id exemplis fiat tritius, & vſu veriſimile.* quam paucos.] *Ordo eſt, Pol perquam paucos* *s: nam perpol non eſt latinum, ſed* κατὰ τμῆσιν, *per-* *.nimio.* Quàm paucos.] *Quidam non paucos, ſed* *'egunt. ſic enim Apollodorus.* Reperias.] *Aptum* *ad raritatem, & ideo non dixit Pauci ſunt, ſed* *reperias, quaſi quærens: non autem reperitur, ni-* *quæritur: non quæritur, niſi quod præſto non ſit.* s.] *Huiuſmodi ſententias rhetores* διανοίας *vocant,* *,non eſſe, ſed euenire dixit, vt non rationis, ſed ca-* *l, quod rariſſimum eſt.* Fideles.] *Fidi in maximis,* *in minorib. negotiis.* Vel hic Pamphilus.] *Tranſi-* *nerali ſententia ad ſpecialem. Vel, nunc veluti: a-* *iunctio diſiunctiua eſt, aliàs corruptionem ſigni-* *et apud Ciceronem, vel optimam Meſſanæ vitam.* *us, Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam. Aut* *modo.* Iurabat quoties Bacchidi quam ſan- *'ria ſunt, quod iurabat, & quoties, & quàm ſan-* *od totum de more amatorum & meretricum di-* *æ iureiurando teneant, quos lege non poſſunt.* Vt quiuis.]

quiuis.] *Non modo Bacchis, quæ amica erat.* Nunc illa viua ducturum vxorem.] *Ita* * *id eſt, iurans iurabat, Nunquam illa viua vxorem ducturum.* E xit.] *Pronuncia ita vt mirantem oſtendas.* Ergo prc ea.] *Modum ergo, affectum exprimere reprehen tarde ſibi conſentientem. ſic Vergilius, Ergo age cha ter ceruici imponere noſtræ.* Propterea te ſedulo *dulo, inſtanter, & ex animo, vel ſine dolo.* En dixit *aduerbium demonſtrantis eſt, vt, En alter.* Et m & hortor.] *Monemus conſilio: Hortamur impulſu* cuiuſquam miſereat.] *Deeſt te.* Quin ſpolies, les, laceres.] *Quin pro minus. Et magna perſuaſi malefaciendum.* Spolies.] *Spoliare eſt non mi partem auferre: Mutilare, aliquid detrahere, ſi res eſſe non poſſit: Lacerare autem cum omnino n beas quod imminuas. vnde mutili dicti ſunt boue capri, ſine cornibus. nam male qui à multa putant inde Mulciber Vulcanus, quod mutilatus ac debili proprie Mulciber dictus eſt, quod omnia mulceat, molliat ac vincat.* Vtin' eximium neminem hab *Vtin' pro vt ne,* ἀποστροφὸς. *& perſeuerat in* ἀλληγορί *eximia pecora dicuntur, quæ à grege excepta ſun ſus dominorum, vt vberius paſcantur. Sed prop mij ſunt porci maiores, qui ad ſacrificandum ex berius paſcuntur. Etenim boues qui ad hoc elec egregij dicuntur: & oues lectæ, vt Vergilius, M lectas de more bidentes. Ita & porci eximij.* Vti mium.] *Deeſt, cenſes, vt ſit, cenſésne vt eximi minem habeam? vel certe mones.* Vtin' eximiun *paratum ex omnibus. Propriè eximius porcus e emptus à grege, atque ſignatus macula aut nota* beam.] *Deeſt cenſes, aut vis, aut mones.* Na mo quiſquam.] παρέλκον *tertium: nam a Quiſquam.* Scito, ad te venit.] *Bene addit ſcito: & moraliter, & acutius pronunciandu enim verbum illorum qui familiares corrigunt.* ita paret ſeſe.] *Hoc verbum paret, aduerſum ficos & ſegnes ſumitur. Vt alibi, An paraſti te vt ſ la reliqua in te ſit tibi?* Abs te.] *Pro ex te.* Suam ptatem expleat.] *Bene expleat, quod contrariun*

amatorem voluptate ſatiari. Hiſcine.] ἐρώτησις. talibus: & vide ſi pulchra meretrix puella eſt. Inere.] Inſidiari malum eſt: ſed contra inſidiari in. Tamen eandem pol eſſe omnibus, iniurium em aliter & vehementius intulit. nam peius eſt eſſe omnibus, quàm nullum excipere. Iniurium.] m. Iniurium autem indignantis modo ſignificatio vim aduerbij habet. Vlciſci aduerſarios?] De luerſarios mutato nomine poſuit. durũ enim fuematores diceret. Qua via captent te illi.] Qui te ſæpe, tu eos vel ſemel cape. Eheu me miſeram.] ia non perſuaſit: ſed affectum doloris expreſſit. Inr enim ex vultu eius, nõ eam perſuaſiſſe quod voicii me miſeram, cur non aut iſtæc mihi ætas, ıa eſt.] ἐμπαθῶς ait quod reliquũ eſt: quia quod perſuadere non potuit. Et bene iſtæc ætas & fora vtrunque non habet, & mirè è contrario deſcrileformitas lenæ, & formam & voluntatem maentis. Aut tibi hæc ſententia.] δεικτικῶς: ſioſtendit ſecundum φυσιογνωμικῶς difficilem dereperiri bonum.

ACTVS I. SCENA II.

MENO ſeruus. PHILOTIS. SYRA.

ſi quæret me, modo iſſe dicito — Senarij.
ortum percontatum aduentum Pamphili:
quid dicam Scirte? ſi quæret me, vti
icas: ſi non quæret, nullus dixeris:
t vti poſſim cauſa hac integra:
leóne ego Philotin? vnde hæc aduenit?
s, ſalue plurimum. PH. ô ſalue Parmeno.
ue mecaſtor Parmeno. PA. & tu ædepol Syra:
hi Philotis vbi te oblectaſti tam diu?
nime equidem me oblectaui, quæ cum milite — Proceleuſm.
hum hinc ſum profecta inhumaniſſimo:
o ibi perpetuum miſera illum tuli.
depol te deſyderium Athenarum arbitror
on cepiſſe ſæpe, & te tuum
ium contempſiſſe: PH. non dici poteſt
cupida eram huc redeundi, abeundi à milite,

Voſq;

Voſq; hic videndi, antiqua vt conſuetudine
Agitarem inter vos libere conuiuium.
al: illi. Nam * illic haud licebat, niſi præfinito loqui
Quæ illi placerent. PA. haud opinor commod
Finem ſtatuiſſe orationi militem.
PH. Sed quid hoc negoti eſt? modo quę hęc na
Hic intus Bacchis? quod ego nunquam credic
Fore, vt hac ille viua poſſet animum inducere
Vxorem habere. PA. habere autem? PH. eho
non habet?
PA. habet: ſed firmæ hæ vereor vt ſint nuptiæ.
PH. Ita di deæq; faxint, ſi in rem eſt Bacchidis.
Sed qui iſtuc credam ita eſſe? dic mihi Parmen
PA. Non eſt opus prolato: hoc percontarier
Deſiſte. PH. nempe ea cauſa, vt ne id fiat palar
Ita me di bene amabunt, haud propterea te ro
Vt hoc proferam, ſed vt tacita mecum gaudea
PA. Nunquam dices tam cõmode, vt tergum r
Tuam in fidem committam. PH. ah. noli Parm
Quaſi non tu multo malis narrare hoc mihi,
Quàm ego quę percõter, ſcire. P. vera hæc præ
Et illud mihi maximum vitium eſt, ſi mihi fid
Das te tacituram, dicam. PH. ad ingenium red
Fidem do, loquere. PA. auſculta. PH. iſtic ſui
hanc Bacchidem
Amabat, vt cum maxime, tum Pamphilus,
Cùm pater vxorem vt ducat orare occipit.
Et hæc communia omnium quæ ſunt patrum
Se ſenem eſſe dicere: illum autem eſſe vnicum
Præſidium velle ſe ſenectuti ſuæ.
Ille primo ſe negare: ſed poſtquam acrius
Pater inſtat, fecit animi vt incertus foret,
Pudorine, ânne amori obſequeretur magis.
Tundendo atq; odio deniq; effecit ſenex:
Deſpondit ei gnatam huius vicini proxumi.
Vſq; illud viſum eſt Pamphilo neutiquam gra
Donec iam in ipſis nuptiis, poſtquam videt
Paratas, nec moram vllam, quin ducat dari:
Ibi demum ita ægre tulit, vt ipſam Bacchidem
Si adeſſet, credo ibi eius commiſereſceret.

Vt

nq; datum erat ſpacium ſolitudinis,
loqui mecum vnà poſſet: Parmeno
juid ego egi? in quod me conieci malum?
otero hoc ferre Parmeno, perii miſer.
te di deæq; perduint cum iſtoc odio Laches.
ad pauca redeam, vxorem deducit domum.
illa prima virginem non attigit:
onſecuta eſt nox, eam nihilo magis.
iid ais? cum virgine vnà adoleſcens cubuerit
potus, ſeſe illa abſtinere vt potuerit? al. potùs.
riſimile dicis: nec verum arbitror.
edo ità videri tibi: nam nemo ad te venit,
piens tui: ille inuitus illam duxerat.
iid deinde fit? PA. diebus ſanè pauculis
mphilus me ſolum ſeducit foras,
q;, vt virgo à ſe integra etiam tum ſiet:
te, quàm eam vxorem duxiſſet domum,
e eas tolerare poſſe nuptias:
am decrêrim me non poſſe diutius
, eam ludibrio haberi Parmeno,
ntegram itidem reddam, vt accepi à ſuis,
oneſtum mihi, neq; vtile ipſi virgini eſt.
m ac pudicum ingenium narras Pamphili.
c ego ꝓferre, incōmodum eſſe mihi arbitror:
atri autem, cui tu nihil ducas vitii,
um eſt: ſed illam ſpero, vbi hoc cognouerit,
ſſe ſe mecum eſſe, abituram deniq;. (dic.
id interea? ibátne ad Bacchidem? PA. quoti-
it, poſtquam hunc alienum ab ſeſe videt,
a multo, & magis procax facta ilico eſt.
ędepol mirū. P. *atqui ea res multo maxime al. atque.
cit illum ab illa: poſtquam & ipſe ſeſe,
, & hanc, quæ domi erat, cognouit ſatis,
mplum ambarum, mores earum exiſtimans,
a vti liberali eſſe ingenio decet,
, modeſta, incommoda atq; iniurias
neis ferre, & tegere contumelias.
mus partim vxoris miſericordia
us, partim victus huiuſce iniuriis,
m elapſus, Bacchidi, atq; huic tranſtulit
Amo-

Amorem, poſtquam par ingenium nactus eſt.
Interea in Imbro moritur cognatus ſenex
Horum: ea ad hos redibat lege hæreditas.
Eò amantem inuitum Pamphilum extrudit p
al. reliquit. Relinquit cum matre hic vxorem. nam ſenex
Rus abdidit ſe: huc raro in vrbem commeat.
PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiæ?
PA. Nunc audies: primum, dies complusculo
Bene conueniebat ſanè inter eas: interim
Miris modis odiſſe cœpit Soſtratam:
Neq; lites vllæ inter eas, poſtulatio (c
Nunquam. PH. quid igitur? PA. ſi quãdo ad e
Confabulatum, fugere è conſpectu ilico:
Videre nolle: denique vbi non quit pati,
Simulat ſe à matre accerſi ad rem diuinam: al
Vbi illic dies eſt complureis, accerſi iubet.
Dixere cauſam tunc neſcio quam: iterum iub
Nemo remiſit. poſtquam accerſunt ſæpius,
Aegram eſſe ſimulant mulierem: noſtra ilico
It viſere ad eam: admiſit nemo. hoc vbi ſene
Reſciuit: heri ea cauſa rure huc aduenit:
Patrem continuo conuenit Philumenæ.
Quid egerint inter ſe, nondum etiam ſcio.
Niſi ſanè curæ eſt, quorſum euenturum hoc
Habes omnem rem: pergam quò cœpi hoc it
PH. Et quidẽ ego: nam cõſtitui cum quodã h
Me eſſe illum conuenturam. PA. dii vortant
Quod agas. PH. Vale. PA. & tu bene vale Phil

SEnex ſi quæret me, modo iſſe dicito ad po
Hoc ſeruus dixit, in ſcenam de proſcenio reſpicie
nex ſi quæret me.] *Duæ coniecturæ ſunt in hac ſ*
veræ ſint nuptiæ: & an veriſimile ſit, abſtinere pot
doleſcentem à virgine, ſibi nuptũ tradita. Senex ſ
ret me.] *Magis expreſſit conſuetudinem, dicendo*
quàm ſi diceret, dominus maior. Senex ſi quæret
ex verbis ſuis tam meretrix quàm lena deſcripta eſt
Parmeno ipſe, qualis ſit oſtenditur ex ſua locution
eundi autem cauſa de argumento ſumitur: quia P
lus abſens eſt, & expectatur in dies eius aduentus

con

tum aduentum Pamphili.] *Honeſtam cauſam di-* *eſt, Pamphili aduentum. Et percuntatum, & per-* *um ſcribitur, ſed percontatum à conto dicitur, quo* *vtuntur ad exploranda loca nauibus opportuna. ſi* *r unctatum, ab eo quod à cunctis perquiratur, di-* Senex ſi quæret me, modo iſſe dicito ad por- *Hæc omnia ſubmiſſa & veloci pronunciatione effe-* *unt. hoc enim deſiderant huiuſmodi verba, vtpote* *i, & feſtinātis.* Audin' quid dicam Scirte.] *Au-* *lo ſentis, intelligis, vt Verg. Progeniē ſed enim Tro-* *ānguine duci Audierat. Item alibi, Neque audit* *habenas.* Audin' quid dicā Scirte?] *Audis mo-* *iduertis.* Scirte] *κοῦφον πρόσωπον inducitur.* Au- id dicam Scirte?] *Conuenit nomen ſeruo puero,* *σκιρτᾶν, quod eſt geſtire & ludere.* Nullus.] *Pro* as vt vti poſſim.] *Inter alias & alia hoc intereſt:* *as alio tempore ſignificat: alia aliter, aut per alia.* ı.] *Non dicta.* Sed videon' ego Philotion?] *Mi-* *ita eſt cauſa narrandi, ideo quia peregre venit me-* *'ia,* quaſi Athenis omnia eſſe ſciret.* Sed videon' ilotion?] *Sic ſolet dubitari, aduenientibus ipſis* *ſt multum temporis interuallum vident.* Vnde ıenit?] *Cum quodā contemptu eius hæc dicit Par-* al:ue mecaſtor Parmeno.] *Olim ſalutantes ad-* *uſiurandum, vt hoc ſe dolo facere videretur.* Me.] *ectio eſt, & abundat: aut poſitum eſt pro μὰ ſyl-* *Græci μὰ τὸν Ἀπόλλωνα dicunt.* Et tu ædepol Sy- *ſit, ad caſtor addendo ædepol, & quod ille Parme-* *ic addidit Syra.* Syra.] *Sura veteres legerunt, u* *nentes: & Muſia, Suria.* Dic mihi Philotis.] *ntiam, ſupra Philotion, hic Philotis dixit.* Vbi te ſti tam diu?] *Facete dictū meretrici: non vbi fui-* *i te oblectaſti.* Minime equidē me oblectaui.] *us proferendum eſt: & reſpondet πρὸς τὸ Te.* Co- ı hinc ſum profecta.] *Hinc magnum oſtēdit do-* *re Philotion, quod relictis Athenis Corinthi ha-* :. Cum milite hinc ſum profecta inhumaniſ- *Iulia dixit, & milite, & hinc, & inhumaniſſimo.* niſſimo.] *Quid potuit de milite dici, niſi in ſu-* ı: *namq; omnis miles inhumanus: hic vero, inhu-*

* al. quæ ſi Athenis eſſet omnia ſciret.

maniſſimus. Corinthum hinc ſum profecta.] *H*
gumenta ſunt, an ſe oblectare pot erit, à perſona, qu
les inhumaniſſimus: à loco, quod hinc profecta: à te
quod biennium: à re, id eſt, ab iniuria quā intulit.
nium ibi perpetuum.] *Vt continuationem ſui c*
ſtenderet, perpetuum dixit. Miſera.] *Muliebris in*
tio, τὸ miſera. Illū tuli.] *Non, cum illo fui, ſed tuli:*
me oblectaui. Deſideriū Athenarū.] *Quod Cori*
profecta es. Athenarum arbitror.] *Quod dixit h*
te. * *Athenarū. ἀμφιβολογία, te deſiderium cœpiſſe.*
pol te deſiderium Athenarū arbitror cepiſſe
Quod cū milite inhumaniſſimo. Conſiliū contē
Pœnitudine eſſe poſſeſſam. Huc redeundi.] *Iterum*
Abeūdi à milite.] *A perſona.* Voſq; hic vidēdi.
Redeundi, abeundi, voſq; hic videndi.] *Orati*
rem in tria diuiſit, huc redeundi, abeundi à milite,
hic vidēdi: vt diceret: huc veniēdi. Niſi præfinito l
A tempore. Hic oſtendit quod dixit ſupra, Tuli. &
agitare conuiuium libere. Agitarē inter vos libe
uiuium.] *Inter agere & agitare hoc intereſt: qu*
eſt aliquid vel neceſſarium facere: agitare volup
Ergo agitarem, exercerem. Nam illic haud lice
præfinito loqui.] *Legitur & illi: vt ſit circumfl*
centus, & ſignificet illic. vt Illi mea triſtia facta,
tutum eſt. Præfinito.] *Deeſt tempore, aut quid i*
præfinito loqui quæ illi placerent.] *Duo a*
præfinito, & quæ illi placerent: vt neq; quantū ve
quod vellet, diceret. Haud opinor cōmode.] *C*
blande, bene. vt, Nunquā tam dices cōmode. Finē f
orationi militem.] *Argute militem, quia quaſi*
ſit orationi, quæ in pace plurimum poteſt. Sed q
negoti eſt?] *Hic ad argumentū nunc deſcendit.*
mione, Sed quid tu es triſtis? prælatus ſcilicet allocu
& ſeparatarū, & permiſtarum perſonarū, ne ieiu
gumentum veniens, non agere fabulam ſed narr
retur. Quid hic negoti eſt?] *Bene addidit nego*
geret inuidiam facti, nam potuit dicere, Quid hoc
vt diximus ad inuidiam & magnitudinem rei, N
xit. Quæ narrauit mihi.] *Quæ, qualia ſcilicet c*
Modo quod narrauit mihi.] *Quæ legendum*

a & quanta. & hoc ἐν ὑποκρίσει. Quod ego nun-
credidi.] *Quod totum cum inuidia pronunciandũ ex*
.meretricis, quæ facinus indignũ nuptias putat. Vt
lle viua poſſet.] *Mire oſtendit ex iiſdem verbis ean-*
ant eſſe quam ſupra dixit, Nunquã illa viua vxorẽ
rum. Poſſet animũ inducere.] *Quaſi in rem durã*
manẽ. Habere autẽ?] *Oſtendit pronunciatione quod*
eſt, vt nõ habeat. Sed firmę hæ vereor vt ſint nu-
] *Bene pro perſona ſerui, qui vult dominum vxorium*
gis, quã amatorem Bacchidis. Vt.] *Ne non.* Sed fir-
æ vereor.] *Animaduerte Terentium in nuptiis hoc*
n ſeruare, vtrũ firmas an infirmas dicat nuptias. Si
ı eſt Bacchidis.] *Bene additũ, Si in rem eſt Bacchi-*
oſtenderet ſe non malignitatis, ſed beneuolẽtiæ cauſa
ota ſuſcipere. In rem.] *Pro vtilitate: Ab re, contra*
tem. Sed qui iſtuc credam.] *Id eſt, nuptias eſſe*
as. Sed qui iſtuc credam ita eſſe? dic mihi Par-
.] *Superiore voto excuſauit crimen curioſitatis: iam*
r poſt Bacchidem audire velle. Non eſt opus pro-
oc percontarier deſiſte.] *Vide quã conuenienter*
um id agat vt narrantẽ Parmenonem inducat, tamẽ
diuerticulis morales facetias internectat. Non eſt
prolato, hoc percõtarier deſiſte.] *Incerta diſtin-*
rũ prolato hoc, an hoc percõtarier. Ita me di bene
ant.] *Pro ament. vt, donec regina ſacerdos, Marte*
geminã partu dabit Ilia prolem. Vt hoc proferã.]
n. Bacchidi ſcilicet, vel cuilibet. Mecũ gaudeam.]
, intra me. Vergil. Hæc ſecum. Nunquã dices tam
de.] *Hæc pronunciatio eiuſmodi eſſe debet, vt ex ea*
t prope deletum Parmenonem, vix ſe poſſe cõtinere
rret. Nunquam dices tam cõmode.] *Quaſi ex*
ibefactus eſt: ſic enim loquitur. Ah noli Parme-
rtificioſe ſe fingit audire nolle, vt taciturа credatur
rit: quia curioſitas ſignũ eſt loquacitatis. Sic Horat.
tatorem fugito. nam garrulus idem eſt. Quaſi tu
ulto magis.] *Deeſt ita dicis: vt ſit, ita dicis quaſi.*
c Philotis non eſt inſtãtior, hæc callidiate, vt magis
ad dicendum prouocet. Quaſi nõ tu multo ma-
rare hoc mihi.] *ἔλλειψις. deeſt enim, ita grauan-*
re: aut, ita negas te eſſe locuturum. Et illud mihi

vitium eſt maximum.] *Seruile vitium eſt, tacer poſſe.* Vera prædicat, & illud mihi maximum vi *Hæc lentius apud ſeſe, illud clare.* Si mihi fidem *Etiã alia ſe habere vitia exceptione ſignificat, in hoc dicit, Illud mihi vitium maximum eſt.* Si mihi fi das.] *Animaduerte his dilationibus etiam ſpecta ſuſpendi quo libentius audiat.* Si mihi fidem das deliter, pro des. Ad ingenium redis.] *Quia à ſe di rat, ſi taceret. Cicero, Redit ad ſe.* Hanc Bacchidem bat, vt cum maxime.] *Eiuſmodi eſt hæc tota narra defenſionem adoleſcentis continere videatur: quod tricem amicam neceſſitate coactus deſeruerit. Mire vnde quæſtio eſt, inde cœpit. Amabat, inquit Bacch Sic & in ſecundo Vergilius, an fortiores Græci Tr Fracti bello, inquit, fatiſque repulſi Ductores Da* Bacchidem amabat.] *Ordo & ſenſus hic eſt, Han chidem tum amabat Pamphilus, vt cum maxime ar cum pater vxorem vt ducat orare occipit. Et Vt p pro Quemadmodum. Et maxime bis numero ſubau Et cum maxime, vna pars orationis eſt, aut cum n pro nimis.* Cum pater.] *Cum modo aduerbium e. quando.* Orare occipit.] *Maxima neceſſitas eſt, pater.* Et hæc communia omnium.] *Quid ſi in eſt quod orabatur? oſtendit iuſtum & frequentat dicebat pater.* Se ſenem eſſe dicere.] *Omnem adoleſcenti ſenex amputauit pro ſuo ſenili comm gans. potuiſſet enim adoleſcens dicere: Quam prō ram geris, hanc precor pro me deponas.* Senem eſſ re.] *Illud poſſet agere amator contra vtilitatem ſu non poterat filius contra vtilitatem patris. Ergo v ret pater, ſuam cauſam interponebat.* Præſidium ſe ſenectuti ſuæ.] *Præſidium ſenectutis, ſobolem ceſſorem dicit.* Sed poſtquam acrius pater inſta *dicit, & acrius, & pater, & inſtat.*

Sed poſtquam acrius pater inſtat.] *Poſtqu quit, pater acrius inſtat, non compulſus eſt Pam ſed tantum deliberauit.*

Pater inſtat.] *Maioris eſt cum pater inſtat, qua rogat.* Pudorine ánne amori obſequeretur m *Sic oſtendit in vtramque partem, vt tandem in*

ſti adoleſcentis pudor amorē vincere debuiſſet. Pudo-
,ánne amori.] *ἀνακόλουθον, non n. præpoſito Vtrū, in-*
,*An'ne.* Pudorine ánne amori.] *Latens excuſatio-*
tio explicata eſt. Pudori.] *Patris ſcilicet.* Amori.]
etricis. Tundendo atque odio.] *Tundere, eſt ſæpius*
repetere. tranſlatio à fabrorum malleo. Odio.] *Aſſi-*
tte. Attendenda eſt difficultas vniuſcuiuſque verbi.
dendo atq; odio deniq; effecit.] *Deniq; temporis*
tudinem ſignificat. Efficimus, quod cum magno cona-
· molimine facimus, vixq́; per nos finem accipit. Tun-
lo atq; odio denique effecit ſenex.] *Mire inter-*
t moras, ad poſtremum confeſſurus vxorem ductam.
o, inquit, negauit: poſt, deliberauit: ad poſtremū, du-
Non inquit, ipſe: ſed effecit hoc ſenex. Ita mutatione
næ totam voluntatem adoleſcentis abſoluit. Deniq;
it.] *Oratorie tempus appoſuit. nam hoc ſignificat De-*
Odio.] *Hoc eſt, inſtantia.* Deſpondit ei gnatam.]
non hic dici, Duxit vxorem Pamphilus: ſed totum ad
n referri. Neutiquam.] *Non nimis.* Donec iam in
nuptijs.] *Nota locutionem ſenſu magis quam verbis*
eſtam. Donec iam in ipſis nuptijs.] *Deeſt, poſitus,*
tutúſve, ita doluit, & ægre tulit. Aut repetere debe-
ic, In ipſis inquam nuptijs. Donec iam in ipſis nu-
] *In mentione nuptiarū efferueſcit animus amatoris.*
norā vllā quin ducat dari.] *Vbi nec aliquā diecu-*
el dilationem videt ad nuptias. Quin.] *Quo minus.*
:mū.] *Deniq;, poſtremo. Et mire additum eſt Ibi, quia*
endebat in ipſis nuptijs. & ſic eſt, quaſi dixiſſet, In i-
quam nuptijs. Demum ita ægre tulit, vti ipſam
iidē, ſi adeſſet, credo, ibi eius cōmiſereſceret.]
περβολικῶς, vt Verg. Vel Priamo miſeranda manus.
ſam Bacchidem.] *Quæ nunc accuſatrix eſt, & eſt*
nentum ab animo. Aegre tulit.] *Idem Vergilius,*
talia fando, Myrmidonum, Dolopúmve, aut duri
Vlyſſi, Temperet à lachrymis. Credo ibi.] *Ibi, per*
. Vt colloqui mecum vnà poſſet.] *παρέλκον ter-*
& argumentū à perſona quod ait, mecū. Parmeno
] *Argumentum à dictis: quod ait, Parmeno perij.*
eno.] *Moraliter, & antonomaſiace nomen repetit.*
nificanter fecit, non addendo Dicebat, & in μιμητι-

χεὶν ἀ διηγηματικῶ tranſeundo. Et mire interpoſuit no
vt affectum doloris oſtenderet. Sic Vergil. Anna fa
enim. Parmeno perij miſer.] *ἐν ἤθει repetit nomen.*
te dij, deæque perduint.] *Obtinuit, & perſuaſit ſe*
nam iam meretrix ſeni iraſcitur, non Pamphilo. (
iſtoc odio.] *Cum inſtantia ac moleſtia.* Vt ad p
redeam.] *Tanquam multa ſint, quæ de Pamphili*
re dici poſſint. Vt ad pauca redeam] *Præceptum*
torium in longa narratione pro veritatis inquiſitione:
dit enim auditorem acriorem, quem ſpes finis recipit
gatum. Vxorem deducit domum.] *Vxor dicitu*
ab vngendis poſtibus, & figenda lana, id eſt, quod
puellæ nuberent, maritorum poſtes vngebant, ibiq
nam figebant: vel quod lotos maritos ipſæ vngebant,
rei teſtis Ennius, Exin Tarquinium bona fœmina
& vnxit. Nocte illa prima.] *Pronunciandum ac*
Illa prima: quaſi dicat plena deſiderij plena cupiditat
militer addidit Virginem, & expreſſe, non attigit. N
illa prima.] *Quaſi dicat, plena amoris, & plena c*
dinis, vt mirum ſit quod infertur, non tactam virg
Et hic argumentum eſt quanta fecerit Pamphilus er
amicam ſuam. Virginem non attigit] *Virginem e*
ons eſt: quamuis non amatam, virginem tamen: & n
xit, non amplexus eſt: ſed, ne attigit quidem. Quæ
ſecuta eſt nox.] *Eam primam noctem ſcilicet.* N
magis.] *Quaſi nihilo poſſet eſſe magis aut minus. Et*
lo magis aſſeuerationis eſt. Quid ais? cum virgine
Inuenitur quaſi interiectio vnà, id eſt, ſimul. vn
Cum virgine.] *A perſona* Vnà.] *A loco.* Adoleſc
A perſona. Cubuerit.] *Ab habitu & occaſione.* Plu
tus.] *Ab impulſione & ex accidentibus.* Cum virgi
nà adoleſcens cubuerit.] *Argumenta in coniect*
neceſſario poſita, quibus Terentius ex vtraque part
ſputans, τὸ ἀπίθανον purgat, ne quis illum ſtulte ho
fuiſſe iudicaret. Hæc enim meretrix tarde credit
mentis, ne à Parmenone vincatur. Hinc eſt quod a
rat. Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
Veriſimile dicis.] *αὔξησις peruerſa. prius eſt enir*
rum, deinde veriſimile. Sed ideo ſic dixit, quia e
non veriſimile, verum tamen. vt, Decios pro alieno

mori voluiſſe. Non veriſimile dicis.] *Hoc iam plus* *ntum eam amaſſe Bacchidem, quantum non poſſit* Credo ita videri tibi. nam nemo ad te venit.] *o compendio vſus eſt, non oſtendens cur hoc falſum* *od putet meretrix: ſed cur hoc putet. ita ex eius perſo-* *ellitur quod obiecit.* Ille inuitus.] *Inuitus dicendo,* *admonet iterum iterumque. vt Verg. Italiam non* *ſequor.* Quid deinde fit?] *Interponitur perſona* *tum feſtinans, vt alibi, Quam metui quorſum eua-* Diebus ſane pauculis.] *Hic exitus eſt.* Poſt Pam- s me ſolum ſeducit foras.] *Ne teſtis quiſquam &* *r ſecretorum interueniat.* Me ſolũ ſeducit foras.] *aris in ſeruo iactantia de dominorum familiaritate,* *quia decens eſt, vt per eum quid geſtũ ſit, ſpectatores* Narratq; vt virgo ab ſe integra etiã tum fiet.] *illud quod ſupra dixerat, Nocte illa prima virgi-* *onẽ attigit.* Seque antequam eam vxorem du- domum.] *Bonus color purgationis, diceretur enim,* *ſi illam odio habebat, ducebat vxorem?* Tolerare] *Tolerare, verbum eſt male patientis.* Decrerim.] *rim, & defixerim.* Quam decrerim me non poſ- tius habere.] ἀποστροφὴ καὶ ἠθοποιία ἀπὸ μνημο-ις. Eam ludibrio haberi.] *Honeſto verbo & pu-* *oleno vſus eſt. & noue pro vitiari.* Quin.] *Quo* . Integram.] *Id eſt honeſtam. non enim dixit ſpo-* *ı virginem aut mulierem.* Vt accepi à ſuis.] *Vi-* *er quidem integram ſpecificat, id eſt, talem qua-* *cepi à ſuis. potuit enim vitiatam accepiſſe, vt ſæpe* *. ergo non abundat, Vt accepi à ſuis, ſed habet ſi-* *ationem.* Pium ac pudicum ingenium narras hili.] *Erga meretricem, pium: pudicum, erga virgi-* *Cogitur pium dicere Pamphilum, quem periurum* . Piũ & pudicũ ingeniũ narras pãphili.] *An ſi-* *rga virginẽ & piũ, pudicũ? an pium erga meretricem;* *ũ erga virginem?* Hoc ego proferre.] *Verba Pam-* *ſunt: non vt quidam putant ad perſonam Parmeno-* *ferentes.* Hoc ego proferre.] *Amorem ſcilicet me-* *cis.* Cui tu nihil dicas vitij.] *Nunc vitij, culpæ* *iæ.* Abiturum denique.] *Denique, moram ſignifi-* *& poſtremam tarditatem. Itaque poſtremo vel ſero*

abituram indicat Quid interea? *Exultantis eſt, &* *ſtientis audire.* Interea.] *Inter eos dies.* Poſtquam l alienum abs ſeſe videt.] *Pro alienatum dixit,* *Phormione, Quid ego vobis Geta alienus ſum? Nam* *modo alienum, ſi amabat, dixiſſet?* Poſtquam hunc num.] *Oratorie non iam Bacchidem excuſat, quam à* *ſimili cauſa vult inducere, quod ipſa ſit in Pamphilum* *rior.* Alienum ab ſeſe videt] *Id eſt, maritum. na* *nomen à meretricib. alienum eſt.* Maligna multo.] *gna, difficilis. Malignus eſt, qui difficultatem ſui oſt* Procax.] *Diſpoliatrix & petax. Procare enim eſt p* *Ver. Procacibus auſtris, id eſt, impudentibus. nã qui* *tum petit, impudens eſt & procax. Vnde proci dicti* *qui filias alienas in matrimonium petierunt.* Atq res.] *Atqui, imo, legitur & Atque.* Non ædepol m *Obtinuit quod volebat Parmeno, nam credidit Philot* *iuriam faciam Pamphilo.* Atqui ea res multo n me.] *Opportune concitatius Pamphilum defendit* *meno, poſtquam Philotis inducta eſt, vt faceretur in* *factam.* Et hanc quæ domi erat.] *Vxorem modeſta* illam.] *Meretricem malam.* Et illam, & hanc quæ mi erat.] *Illam, quæ meretrix eſſet: hanc, id eſt, vx* Cognouit.] *Diligentius & attentius conſiderauit* *cognoſcere, eſt diligenter & attente conſiderare.* Co uit ſatis.] *Bene ſatis, ex ipſius moribus, & ex mere* Ad exemplum.] *Quaſi ad imaginem, & collatione* *ſpeciem comparationis.* Exiſtimans.] *Intelligens.* H vti liberali eſſe ingenio decet.] *Qualitas compar* Pudens, modeſta.] *Hæc contra vitia meretricia p* *pudens hæc, illa procax: modeſta hæc, illa maligna. Re* *verò ſuperadduntur ornamenta vxoria, matronæqu* *des.* Incommoda atque iniurias.] *Callide, laudat* *re, non repetit vitia meretricis apud meretricem: &* *contentus de vxoris laudibus, vitia meretricis inte* Incommoda atque iniurias viri omnes ferre. *gura* ἔκλειψις. Tegere.] *Hoc plus eſt, quam ferre, &* *re, quod meretricẽ amaret. & plus dixit tegere, quã c* *Tegere enim ad hoc dixit, vt non ſolum cuiquam non* *ret, ſed vt ne quis ſciret.* Hic animus.] *Oratorie dixi* *enim Pamphilum dixit: ſed animum Pamphili.* V

m

ordia.] ἀμφιβολία. Hic animus.] *Hic, pro Tum.* *c annis grauis, atque animi maturus Alethes.* V- iſericordia.] *Recte, quia ex miſericordia amor* *. & ſic in Phor. Miſerum eſt, virgo ipſa facie e-* *Vergil. Heu quib. ille Iactatus fatis.* Partim vi- iuſce. iniurijs.] *Qualitas relatiua.* Deuictus, victus.] *De proximo repetiuit* παρόμιον, *deuictus,* *s.* Paulatim elapſus.] *Adeo eſt tardus amor* *li & magnus, vt etiam poſt iniurias difficile di-* Elapſus.] *Animus, non Pamphilus.* Poſtquam enium nactus eſt.] *An ſibi par? an abſolute bo-* *dicimus, ſic par eſt facere te. Ergo aut ſibi par, aut* *eſt, liberali fœminæ.* Par ingenium nactus eſt.] *nium, eandem voluntatem. Salluſtius, Quos* *liſſe, & eadem metuere in vnum cogit. Idem alibi,* *m velle a. i. n. e. d. f. a. c.* Interea in Imbro mo- gnatus ſenex.] *Bene cauſa abitionis Pamphili* . Cognatus ſenex.] *Bene quod ait ſenex. nam a-* *unus non conueniebat fabulæ. In comœdia ita* *Terentium, aut meretrix moleſta, aut ex duab.* *moritur, aut ſenex. Ita ex huiuſmodi morti-* *commodum vitatur, vel lucrum inſuper naſci-* *n ſit cauſa lugendi.* Horum.] *Maluit horum,* *minorum, dicere.* Ea ad hos redibat lege hæ-] *Verbo iuris vſus eſt. ea enim legitima eſt hæredi-* *amiliæ debebatur.* Eo amantem.] *Modo iam* *non enim amicam.* Inuitum Pamphilum ex- ater.] *Inuitum receſſiſſe vis verbi demonſtrat,* *rie extrudere dicitur, qui manib. expellit. ſed hic* *ne vſus eſt, vt oſtenderet tantum importunitatis* *is fuiſſe, quantum impulſio manuum efficere po-* trudit.] *Verbum neceſſitatis.* Relinquit.] *In* *ſentis temporis, legitur & reliquit.* Relinquit tre hic vxorem.] *Præparatio ad futurum erro-* ı ſenex rus abdidit ſeſe.] *Nam inceptiua par-* , *Nam meus conſeruus eſt homo vt magni precij,* *n milite glorioſo.* Rus abdidit ſeſe.] *Verbum* *lentis ſenem: quod ſe abdidit, dixit.* Huc raro in ommeat.] *Huc bene dixit, vt oſtendat Parmeno-* *be eſſe. mira* οἰκονομία, *fac enim præſentem, &*

nullus erit error in fabula. Commeat.] *Comm abiſſe inde vbi te eſſe oporteat. Ergo hoc dicto o quam raro ad vrbem veniat ſenex : quippe commea ex aliqua commoratione temporalis abſceſſus.* Qu huc habent infirmitatis nuptiæ?] *Bene vſque ad ſpenſa narratio eſt, & in hac interrogatione quaſi machatur Philotis decepta, quod nihil videat infir in nuptijs: quod optauerat.* Quid adhuc haben *triſtior meretrix dixit.* Nunc audies.] *Sic ait, qu dudum audire cupienti, vel quaſi ad moleſtiam pe tricem.* Bene cõueniebat ſanè.] *Bene, pro multu, valide: quia qui ſanus, idẽ & validus.* Miris modi *ris exẽplis.* Interim miris modis odiſſe.] *Hucuſ menonem poeta verba paſſus eſt dicere, cætera acti. naturus.* Interim miris modis.] *Mirè, ad finem e rerum explanatio reſeruatur, namque ſi quæras, Parmeno, cum nõ odio ſocrus, ſed pudore, ſimulaui ſus ſocrũ Philumena ſimulauerit.* Interim] *Mod te: & eſt aduerbium temporis.* Poſtulatio.] *Expoſ querela, ſed proprie expoſtulatio eſt apud illum ip peccauerit: Poſtulatio, de illo ad alterum.* Quid i *Recte dixit, ſi hoc non fuit, quid ergo? Poſtulatio la, & quaſi iuſta interpoſitio querelarum.* Fugere ſpectu ilico.] *Bene è conſpectu, vtpote quæ cauere da intelligi. Sed tamen ſubiungit, Videre nolle, vt i tia Parmenonis appareat : qui argumentum odio didit, quod Philumena neque videri vellet, req re.* Fugere è conſpectu.] *Ne videretur.* Vid le.] *Ne videret.* Denique, vbi non quit pati.] *ſuſtinere, & ſuſtineri intelligi poteſt hoc loco. vtr quam non potuit ſuſtinere ſocrum? an poſtqua ferre non potuit ſic ſe celantem nurum? Poteſt etia telligi, Vbi non potuit argumenta odij ſui ip pati, & conuenire, migrauit à ſocru.* Non quit p *lerare aut tolerari : quia patior commune eſt? na te, & à te, dicimus.* Abijt.] *Proprie abijt, quia ctauit vt mitteretur.* Vbi illic dies eſt com *ἀρχαίως dies, non diebus dixit.* Accerſi iube *addidit quæ, quia intelligitur.* Dixere cauſam n ſcio quam.] *Ideo Neſcio quam, quia nullius*

1. Nemo remiſit.] *Hic iam apertius odium vide-* *nec iam fingitur cauſa.* Poſtquam accerſunt.] *tur noſtri, id eſt, miſſi à ſocru.* It viſere.] *Vt, Po-* *enates Venimus.* Poſtquam accerſunt.] *Id eſt,* *obis ſcilicet. & mira varietas* It viſere ad eam.] *ſicij eſt, videre quærentis aliquem.* Admiſit ne- *iurioſa etiam ipſa pronunciatio eſt.* Hoc vbi ſe- iuit.] *Scimus quæ ad nos deferuntur: Reſcimus* eri ea cauſa.] *Bene ea cauſa: quippe qui ſe ruri* t. Nondum etiam ſcio.] *παρέλκον tertium. &* . *Et eſt σύνταξις ſcio ſcire, cum ἀναβάσει.* Non- am.] *Recte ſeruauit reliquis partibus fabulæ* *n & attentum ſpectatorem.* Niſi ſanè curæ eſt n euenturum hoc ſiet.] *Bene, quia curioſus eſt* *, & idem garrulus. nam per totam fabulam talis* r. Quorſum euenturum.] *ἔκλειψις. Deeſt ſcire,* mnem rem.] *Quaſi dicat, quam audire expe-* gam quo cœpi hoc iter.] *Pergam hoc iter: vt,* *iter pennis.* Quo cœpi hoc iter.] *Ad portum* Nam conſtitui cum quodam hoſpite.] *Dicit* *ur in reliqua fabula non appareat perſona huius* *s.* Conſtitui.] *Conſtitui proprie. nam de huiuſ-* *us dicitur conuenire & conſtituere, de cuiuſmodi* *ud extraneos meretrices agunt.* Di vertant bene *as.*] *Sæpe enim res eueniunt aliter quàm volu-* *deo Vertumnus colitur, qui præeſt vertentibus.*

ACTVS II. SCENA I.

mbici quadrati acat. Troch. quadr. catal.

CHES, *ſenex.* SOSTRATA, *mulier.*

ûm atque hominum fidem, quod hoc ge-
eſt? quæ hæc coniuratio?
es mulieres eadem æque ſtudeant, nolint-
mnia:
leclinatam quicquam ab aliarum ingenio
reperias.
adeò vno omnes animo ſocrus oderunt
:

Viris

Viris eſſe aduorſas æque ſtudium eſt, ſimili
naci: eſt,
In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ
litiam,
Senarij. Et ei ludo, ſi vllus eſt, magiſtram hanc eſſe ſat
SO. Me miſeram, quæ nunc quamobrem
neſcio. LA. hem,
Tu neſcis? SO. non, ita me dij beneament,
ches:
Iamb. tetra. Itaque vnà inter nos agere ætatem liceat. LA
la prohibeant.
SO. Meque abs te immerito eſſe accuſatam
dum reſciſces. LA. ſcio:
Te immerito? an quicquam pro iſtis factis
te dici poteſt?
Quæ me, & te, & familiam dedecoras: filio
paras:
Tum autem, ex amicis inimici vt ſint nol
nes, facis:
Qui illum decrerunt dignum, ſuos cui liber
mitterent:
Tu ſola exorere, quæ perturbas hæc tua in
SO. Egóne? LA. tu inquam mulier, quæ me
lapidem, haud hominem putas.
Senarius. An quia ruri eſſe crebro ſoleo, neſcire arbit
Troch. quad. acatalect. Quo quiſque pacto hic vitam veſtrorum ex
Multo melius hic quæ fiunt, quam illic vbi
duc, ſcio:
Ideo quia vt vos mihi domi eritis, proinde
fama foris.
Iampridem equidem audiui cepiſſe odium
lumenam:
Minimeque adeo mirum: & ni id feciſſet, m
rum foret:
Sed non credidi adeo, vt etiam totam ha
ſet domum.
Quod ſi ſciſſem, illa hic maneret potius, t
tes foras.
At vide quàm immerito ægritudo hæc or
abs te Soſtrata:

ịratum abij, concedens vobis, & rei ſer-
,
s veſtros, ociumq́; vt noſtra res poſſet pati,
ori haud parcens, præter æquum atque æ-
n meam. (hi?
ɔro his curaſſe rebus, ne quid ægrè eſſet mi-
ı mea opera, neque pol culpa euenit. LAC.
naximè. (ta:
fuiſti: in te omnis hæret culpa ſola Soſtra-
c erant, curares: cum ego vos ſolui curis
is:
ella anum ſuſcepiſſe inimicitias non pudet?
ces culpa factum. SO. haud equidem dico
ı·hes.
ıdeo (ita me di ament) gnati cauſa. nam de
dem,
ɔ peccando detrimenti nihil fieri poteſt.
ı ſcis an ea cauſſa mi vir me odiſſe, aſſimu-
t,
matre vnà plus eſſet? LAC. quid ais? non ſi-
t eſt,
eri nemo voluit viſentem te ad eam intro-
re?
ıim laſſam oppido tum aiebant, eò ad eam al. Eam.
dmiſſa ſum.
ɔs eſſe illi mores morbum magis, quàm vl-
liam rem arbitror:
o adeò. nam veſtrarum nulla eſt, quin gna-
elit
vxorem: & quæ vobis placita conditio eſt,
:
ere impulſu veſtro, veſtro impulſu eaſdem
nt.

ûm atque hominum fidem.] *In hac ſcena ac-*
ſocrus eſt, quæ ſe coniecturaliter defendit, dicens
è factum in perniciem nurus. Prò deûm atque
m fidem.] *ἐμπαθῶς ab exclamatione cœpta ſce-*
enex enim difficilis & iratus. Quod hoc genus
hæc coniuratio?] *Conatur Terentius aduerſus*
famam

famam ſocrum bonam reperire, & incipit à gene clamatione, quo vehementior ſit eius accuſatio pa que ad ſpeciale crimen deſcendit. Quod hoc geni *cuſatio à perſona, cui accidit ex ſexu quod ſocrus eſ* iuratio.] *Confeſſio bonæ rei eſt: Coniuratio malæ, coniuratio Catilinæ dicta eſt.* Quæ hæc coniurat *cuſatio à re.* Vt omnes mulieres eadem æq deant.] *Bono argumento vtitur, Læſiſti nurum, crus es: & nulla ſocrus diligit nurum.* Vt omnes tes.] *Accuſatio à cauſa eadem.* Studeant.] *Maior eſt ſtudere, quam velle.* Neq; declinatam quicı *Id eſt, flexam vel inflexam, ab eo quod declinauerit tum ſit diuerſam vel diſſimilem dixiſſe. vt eſt illuc tumulum inflexit.* Itaque adeo vno animo.] *an ex ſententia hac, vel adeo ex hac ſcena nomen fi inuentum.* Itaque adeo.] *Neceſſaria ſententiæ λία ad deſcribendam vtramque perſonam.* Viris uerſas.] *Aliud argumentum, Læſiſti nurum, vt uerſareris: nam mulieres omnes aduerſantur viri* lis pertinacia eſt.] *αὔξησις. nam ſtudium & bo pertinacia verò nunquam non mala.* Aeque ſ eſt.] *Studium eſt dedita opera voluntatis homin tior atque impenſior.* In eodem omnes mihi v ludo doctæ ad malitiam.] *Tria in accuſatione quibus duo ſunt communia, vnum ipſius: quod m & quod ſocrus, communia: quod ipſa ſpecialiter eſt ad malitiam Soſtrata. Ex his colligit iniuriai nurum per coniecturam.* Et ei ludo, ſi vllus eſt ſtram.] *Magna amplificatio criminis. dubitat an malitiæ: & magiſtram non dubitat Soſtratam: ſcio, inquit.* Me miſeram.] *Et hæc quæ ἐμπαθῶς miſericordiam ſpectat defendentis oratio.* Qu quamobrem accuſer neſcio.] *Oratoriè pro ſe mulier, ſiquidem maioris innocentiæ eſt, neſcire quam defendere. Et his verbis oſtenditur ſine nox iam Philumenam: non ſolum hanc quæ loquitur tam.* Itaque.] *Modo duæ partes ſunt orationis:* me dij bene ament, mi Laches.] *Modo mi Lach blandientis, ſed eius qui periclitetur innoxius.* me dij bene ament.] *πίστις per iuſiurandum.* N

bene ament.] *Animaduertendum veteres non* *ἐμφημισμὸν in verbis, quam κακέμφατον neglexiſſe:* *ic, Ita me dij bene ament.* Di mala prohibeant.] *rodit vxorem, cuius amor optabilis fuit in adole-* Di mala prohibeant.] *Vt vna inter nos agamus* Poſtmodum reſciſces.] *Hæc figura ab oratori-* *πάγγελμα nominatur: in qua aliquid promitti-* *licibus nos probaturos, cum metuimus, ne quid il-* *re perſuaſum ſit.* Poſtmodum reſciſces.] *Fidu-* *ciæ.* *Reſciſcere eſt, cum quod de induſtria cela-* *x argumentorum vi agnoſcitur.* An quicquam s factis.] *Amare παρὰ προσδοκίαν.* Quæ me, & amiliam.] *Iam ſic accuſat, quaſi probauerit cri-* *eſt amplificatio.* Quæ me, & te, & familiam.] *ggeratio eſt, quæ δεινότης appellatur: cum ex vno* *multa fiunt ab oratorib. crimina* Dedecoras.] *atur, quod honeſtum eſt: Turpatur, quod hone-* *corporale.* Cui ſuos liberos committerent.] *beros in ſignificatione etiam vnius filiæ.* Dignum i liberos committerent.] *Multum ſonantes &* *rio ſtrepitu nec maſculinum genus, nec fœmini-* *uit: nec vnam, ſed liberos. Sic Cicero, En cui tuos* *ommittas: cum de vno ageret. &, habemus enim* *mnes: de puella.* Dignum.] *Sic dixit dignum, vt* *giſtus ſit, accipere vxorem meruiſſe.* Tu ſola ex- *Emergis, reperiris. Verbum hoc impudentiam no-* *ro, Exortus eſt ſeruus, qui, quem in eculeo appel-* *poſſet, eum accuſet ſolutus.* Exorere.] *Exiſtis. Ex-* *itur, qui non expectatus inuadit aliquem.* Tu in- nulier quæ me omnino lapidem, haud ho- putas.] *Tu mulier ἔμφασιν malitiæ habet: Et o-* *xpreſſio conſuetudinis eſt ad indignationem. Et* *nquam vtilis niſi ad telum, quem magis ad iniu-* *legit. nam ſaxum melius, quam lapis. Vt Vergilius,* *e ſubuectare humeris.* Tu inquam mulier.] *Sic* *es* & Vergilius. Varium & mutabile ſemper Fœ-* lapidem non hominem.] *Sufficeret, lapidem* *d de ſtomacho, non hominem additum eſt. Plautus,* *eus elephanti corio circumtectus eſt, non ſuo.* Haud em putas.] *ἐν ἤθει. Sic Apollodorus** An quia ru-

ri cre-

al. Rus abdidis ſe.

ri crebro eſſe.] *Memor ſui eſt, qui dixerat*† *Rus ib*
quiſque pacto veſtrorum.] *Veſtrorum pro veſt*
veteres. Multo melius hic quæ fiunt.] ὑπερβολῇ
vt in Adelphis, An non prius totis ſex menſibus olſ
Ideo quia vt vos mihi domi eritis.] *M. re co*
vnde ſciat, ne ſuſpicioſe crimen obiicere videretur.
mihi: quia commoditas familiæ ad hunc redunda
Pridem equidem audiui cepiſſe odium tui
menam.] *Primo obiurgatio eſt Soſtratæ, cur non a*
rum: ſecundo cur non ametur à nuru: tertio, cu
adeo puella nupta deſerat domum. Minimeq; a
rum.] *Satis amare, pro merito dicit odium cont*
tum, amoremque, ſimul excuſat nurum, quæ ode
ſocrum, & ſimul præuenit, quid ſi non læſa eſt, ſed
habet? Sed non credidi adeo.] *Deeſt, oſuram ſ*
vide quam immerito ægritudo hæc mihi ori
te Soſtrata.] ἠθικῶς *poſt acrem inuectionem ſeip*
ſeratur, vt inuidiam duræ inclamationis in ipſam
tat. Sic in Andria, Age nunc iam: ego pol hodie, ſi
bi oſtendam herum quid ſit pericli fallere, Et, c
Chreme pietatem gnati non te miſeret mei? Tant
rem capere ob talem filium? Quàm immerito æ
hæc oritur mihi abs te Soſtrata.] *Poſtquam d*
dixit, de perſona eius cuius fama eſt, id eſt, cum*
tudo hæc oritur.] *Oritur & magnitudinem re*
cat, & repentinum impetum, vt ſupra, Tu ſola
Rus habitatum abij.] *Quia dixit, Senex rus ſeſe*
Concedens vobis.] *Ne diceretur quod ſit v*
cauſa. Vobis melius pluraliter, quam ſi diceret, t
ſtros ſumptus, otiumque.] *Sumptus veſtros, ia*
alibi: Otium, vitam vrbanam. Vel quod nihil acqu
in Adelphis, Hanc ego clementem vitam, vrbana
otium ſecutus ſum. Concedens vobis, & rei ſer
Concedens vobis, id eſt, vt vos in vrbe eſſetis.
uiens.] *Res ſeruit diuitibus, quia abundant: rei*
pauperes, quia ſe coartant ad anguſtias rei. Ita
pro qualitate ſua & ſeruat, & ei rei ſeruitur. Ho
perat aut ſeruit collecta pecunia cuique. Otiu
Hoc eſt amorem: quaſi nihil agentibus. Vt noſtra
ſet pati.] *Mediocris ſcilicet: vt comici patresſ*

r æquum atque ætatem meam.] *Præter æquum,* *'os eſtis domini: vel quia vos fruimini, cum ego do-* *i.* AEtatem.] *Quia ſenex. Vergilius. Vires vltra, ſor-* *ſenectæ.* Non te pro his curaſſe rebus.] *Mirus* *pro his inquit, tot rebus vnam & facilem redderes,* *'s ne quid ægre eſſet mihi. Et te ſic pronunciandum,* *licat, Etſi alij non curarent, curare debuiſti.* Non pera neque pol culpa.] *Vellet dicere nurus cul-* *nit: ſed melius dixit, non mea, ne accuſando confir-* *quod dixit ſenex: Omnes ſocrus oderunt nurus.* e pol culpa euenit.] *Bene additum* Neque pol *Potuit enim fieri, vt non fecerit ipſa iniuriam:* *en permiſerit fieri. mire tamen nec ipſa accuſat* . Non mea opera, neque pol culpa. *Vide-* *um dixiſſe opera & culpa: & tamen non eſt idem.* *enim eſt, ſi ſcientes læſerimus: Culpa, ſi neſcientes:* *a alterum ſceleris, alterum ſtultitiæ eſt.* Sola hic *Ratio, & deeſt enim: vt ſit, ſola enim hic fuiſti, quod* *m & maritum pertinet. nam non ſola cum qua* Sola hic fuiſti.] *Sola quantum pertinet ad regen-* *num: cæterum & filius, & nurus erant: ſed* *eſt, ſine me.* In te omnis hæret culpa.] *Etſi in* *ulpa aliqua: in te omnis eſt tamen Soſtrata.* Sola a.] *Optime geminauit Sola, more iraſcentium,* *a nomen poſuit. & Soſtrata, additum ad amari-* *s inclamantis.* Cum ego vos ſolui curis cæ- *Vos, pro te, vt, Deſiſte manum committere* Cum puella anum ſuſcepiſſe inimicitias.] *it tanquam conceſſerit etiam nurum iniquam* um ego vos ſolui.] *Noua figura, ſolui vos.* Il- es culpa factum.] *Præuenit defenſionem: &* *pronunciauit in crimen.* Cum puella.] *Puel-* *nde dixit: ita hanc cum amaritudine anum.* quidem dico mi Laches.] *Mi Laches modo di-* *aſi grauiſſimum accuſatorem arguens, & quaſi* *ta & delaſſata eius inclamationibus. Non ergo* *itis eſt modo Mi, ſed inuidioſe rogitantis.* Gau- ta me di ament) gnati cauſa.] *Quod ſimilis* *n ſit, an quod talem vxorem habeat, quem* *nca accuſare poſſit? Et gnati cauſa dixit, quia*

talem vxorem habens, ſua cauſa quid gaudeat non Nam de te quidem ſatis ſcio.] *Id eſt, nihil detr ſit, ſi tu pecces, id eſt, nunquam, inquit, peccando pei potes: ſed es eadem quæ ſemper es. Senſus eſt, Iam t vt peior fieri non poſſis. Sic Cicero, Eſt idem Ver fuit ſemper.* Peccando detrimenti.] *Seruas inqu merum peccatorum, nec fit vllum copiæ detrimentu tum plurimum delinquas: tantundem ſemper admi* Peccando detrimenti.] *Hic ſenſus obſcurus eſt, hic dum quantumcunque, inquit ſceleris admiſe eſt, quantumcunque peccaueris, nihil de tua ex tione minuitur; nihil de pudore derogatur, eadem fuiſti, quia peior fieri non potes.* Peccando detri ti.] *Quidam hanc putant ἐιρωνείαν, quaſi dicat, ſum quod ex nulla peccato tuo damnum pati poſ ſed male.* Qui ſcis an ea cauſa mi vir.] *Defenſio uatione cauſſæ, in qua oſtenditur non hanc eſſe qu ycit cauſam ſenex, cur abierit nurus ad matrem.* Vt cum matre.] *Deeſt Sua.* Vt cum matre vi eſſet.] *ἰδιωτικῶς dixit, id eſt, diu ac maiorem* Quod heri nemo voluit.] *Bene infirmauit d nem ſenex dicendo, ſi propter matrem abyt, cur tu es, cum venires?* Enim laſſam oppido.] *I defenditur ſocrus, vt error ſenis vſque ad κατ perſeueret.* Enim laſſam oppido.] *Pro, Opp dixit. Superuacua ponitur interdum hæc con dut pro altera coniunctione.* Oppido.] *Valde latio à ruſticis, qui interrogati quemadmodu proueniſſent, reſpondebant, Oppido, id eſt, qu oppido ſufficere potuiſſent.* Eo.] *Propterea, ideo* eſſe illi mores.] *Acerbiſſime inſtitit ſenex ſationi vxoris, & defenſioni nurus, ſiquidem ſu dicat nurum nec mendacij culpam incurrer verè ægrotet ex moribus malæ ſocrus.* Nam ve nulla eſt.] *Pro veſtrum: hoc enim ab eo quo ſtræ.* Quin gnatum velit.] *Quin, quæ non.* vobis placita conditio eſt, datur.] *Imago dam argumentationis, quæ dicitur ἀπ' ἀρχῆς λους; quod latine dicitur, ab initio ad finem. neraliter cœpit inuectionem, ita generaliter co*

& eſt ſenſus, Eo improbius facitis, quòd illas, legeritis, odiſtis. Vbi duxere impulſu veſtro.] *erba eadem ſtomachoſe & ſignificanter repetiuit, robitas ex proximo appareat impulſu.* Vbi duxe- pulſu.] *Videtur vt ſuprà diximus hæc tota ſcena interpoſita, vt fabulæ nomen hinc intelligeremus um. Et impudentiam ſocruum, impulſus repetitio ſtrauit.* Impulſu veſtro.] *Sic in Heaut. Scortari nolunt, nolunt crebrò conuiuarier.*

ACTVS II. SCENA II.

PHIDIPPVS *ſenex.* LACHES. SOSTRATA.

ſcio Philumena meum ius eſſe, vt te cogam,
æ ego imperem facere: ego tamen patrio ani-
victus, faciam
concedam: neque tui libidini aduerſabor.
que eccum Phidippum optume video: ex hoc
ſcibo quid ſit.
pe, etſi ego meis omnibus ſcio me eſſe appri-
obſequentem:
n adeò, vt facilitas mea illorum corrumpat
nos.
ſi tu idem faceres, magis in rem & noſtram, &
ram id eſſet.
video in illarum poteſtate eſſe te. PH. eia
.
dij te heri de filia: vt veni, itidem incertum
ti.
ita decet, ſi perpetuam vis eſſe affinitatem
,
te iras: ſi quid eſt peccatum à nobis, profer,
refellendo, aut purgando, vobis corri-
us.
lice ipſo: ſin ea eſt cauſa retinendi apud
gra eſt, te mihi iniuriam facere arbitror Phi-
e,
uis, ſatis vt meæ domi curetur diligenter.

At (ita me di ament) haud tibi hoc concedo, et pater es,
Vt tu illam ſaluam magis velis, quàm ego: id gnati cauſſa,
Quem ego intellexi illam haud minus, quàn pſum magnifacere.
Neq; adeo me clam eſt, quàm eſſe eum grauit turum credam,
Hoc ſi reſcierit: eo domum ſtudeo hæc prius, illehuc redeat.
PH. Laches, & diligentiam veſtram & ber tatem
Noui, & quæ dicis, omnia eſſe, vt dicis, ani induco:
Et te hoc mihi cupio credere: illam ad vos ſtudeo,
Si facere poſſim vllo modo. LA. quæ res faci prohibet?
Eho nunquidnam accuſat virum? PH. minime poſtquam attendi
Magis, & vi cœpi cogere vt rediret, ſanctè adiu
Non poſſe apud vos Pāphilo ſe abſente perd
Aliud fortaſſe alijs vitij eſt: ego ſum anim natus,
Non poſſum aduerſari meis. LA. hem Soſtrat heu me miſeram.
LA. Certúmne eſt iſtuc? PH. nunc quidem vt tur. Sed nunquid vis?
Nam eſt quod me tranſire ad forum iam op LA. eo tecum vnà.

ETſi ſcio Philumena meũ ius eſſe.] *In hac ſce ralis allocutio Phidippi eſt ad filiam, mitiſſimi pa lorem oſtendens.* Etſi ſcio.] *Apparet & hic mult patri ſuo Philumenam locutam fuiſſe, ergo hæc re eſt, nō principium.* Vt te cogam.] *Etiam inuitam ſ* Scio meum ius eſſe vt te cogam.] *Hoc idem in phis, non neceſſe habeo, omnia pro meo iure agere.* animo victus.] *Bene victus: quia non ratione faci ctus eſt vndecunque, qui recedit à iure.* Neque tua diui.] *Libido eſt qualibet voluntas temere ſu*

E

ne libidini, eſt enim non æquum, domo mariti abeſſe am. Etſi enim pro voluntate poſuit libidinem: tamen cuſauit hoc nomine. Optime.] *Opportune.* Ex hoc ſcibo.] *Legitur & hinc, locale aduerbium: & quaſi inatur vxori modo ſe inuenturum ipſam peccaſſe, urum.* Quid fiet.] *Vtrum quid fiet rei? an quid fiet ?? vtrum innocens, an iniqua? Et videtur hoc Soſtra ere. nam vicini ſunt inter ſe proximi Laches & Phi ſ.* Phidippe etſi ego meis.] *Expoſtulatio La apud Phidippum, accuſationem continens, tan cauſam iniuriarum intendat.* Apprime.] *Vehemē* ?. Scio me eſſe apprime obſequentem.] *Princi ì perſona eius cum quo agitur, & ſua: & an vile ſit obſequi hominem ſuis.* Sed non adeo, vt facilitas *Facilitas, indulgentia.* Sed non adeò vt mea faci- *Deeſt tamen. & eſt ἀνακόλουθον tertium.* Eia ve- *Modo aduerbium corripientis.* Eia verò.] *παρέλκει.* video.] *Iucunde temperat eius culpam, quē accu m dicat illum coactum à ſuis facere ſibi iniurias.* : heri de filia.] *Narratio, & memoriter poeta: quia heri ea cauſa ruri huc aduenit, patrem continuo nenæ conuenit.* Itidem incertum amiſti.] *Pro a συγκοπῇ. Et itidem quid eſt? an id, Incertū amiſti, vt certus veni? Iungendum ergo, vt veni itidem, vt ſit, , amiſiſti itidem incertum. incertus, inquit, veni; ſ à te receſſi.* Haud ita decet.] *Nō vſq; adeò decet. onfirmatio.* Haud ita decet.] *Bene additum eſt ita. im celandæ iræ, non vſq; adeò tamen, vt diſcordiam* :. Aut ea refellendo, aut purgādo.] *Refellit, qui Purgat, qui fatetur, & ſic defendit. Ergo refellimus iecturam: Purgamus per cæteros ſtatus.* Te iudice *Vergil. Pan deus Arcadiæ mecum ſi iudice certet. nim eſt te ipſo, niſi ſcilicet reo culpæ, & tibi ipſi ac enti, vel qui me ſperes vincere.* Vobis corrige- *Plus dixit Vobis, quam tibi.* Sin ea eſt cauſa reti- apud vos.] *Reprehenſio.* Arbitror Phidippe.] *didit nomen, excitans audientem.* At (ita me dij) haud.] *Addidit iuſiurandum. vix enim credi- tantundem amare ſocerum, quantum patrem.* t meæ domi curetur diligenter.] *Vt, ne non, &*

iungendum eſt Satis diligenter:non enim, Metuis ſat
ſi illi pater es.] *Salluſt. in* 1. *lib. Et liberis e*
auunculus erat. Etſi illi pater es.] *Compendium*
lit. Vergilius, Hei fuge nate dea. Hoc enim ſ
Quanquam natus dea ſis, fuge tamen. Id adeò
cauſa.] *Honeſti amori nurus rationem ſubiecit*
Nam non continuò rectum eſt nimis amari à ſocero
niſi propter filium diligatur. Bene ergo, gnati cau
credibile eſt enim patrem non patris pietate ſu
Quem ego intellexi.] *Et cauſam ſui amoris o*
& mariti nullam erga coniugem culpam: quippe
met, & à Parmenone dictum, Eo amantem inuiti
philum extrudit pater. Quem ego intellexi illan
minus quam ſeipſum magnifacere.] *Hic ſubti*
neratur culpa nurus:ſiquidem indigne iniuriam fa
cro & marito. Neque adeò me clam eſt, quan
Ingenioſiſſimè poeta iam præparat cauſam ſimulat
hanc rem iracundiam Pamphilo. Hæc priuſqu
huc redeat.] *Hic ſubtiliter etiam terrorem inieci*
diæ mariti. Laches, & diligentiam veſtram.]
pium ſimiliter à perſona eſt factum. Laches, & d
tiam veſtram.] *Remotiuo ſtatu agit Phidippus*
ſona ſua nam in filiam remouet culpam, cur non re
relatiuam ſimul tentat qualitatem: poteſt enim vi
iniuria ſocrus ad hanc voluntatem eſſe compulſa
ches & diligentiam veſtram.] *Ab eo cœpit quo*
motus eſt, & quod inprimis purgandũ ſibi fuit:
ctã aut voluntatẽ aut diligentiã habere videatur
Et cũ affectu quodam, & gemitu dixit Laches, quo
Phidippe, & bene à nomine cœpit, vt conſentire il
tur. Et diligentiam quod ille ait, Sin' metuis, ſati
domi, &c. Et veſtram melius, quam tuam:cum ill
de ſe tantum. Et benignitatem, quod ait, Haud til
do, etſi illi pater es, vt tu illam, &c. Et diligent
ſtram, & benignitatem.] *ἀπόδοσις ad vtrunqu*
gentiam.] *Quia dixit, Si metuis, ſatis vt meæ do*
tur diligenter. Benignitatem.] *Quia dixit, Hau*
cedo, etſi illi pater es, vt tu illam ſaluam ma
quam ego. Et quæ dicis omnia, eſſe vt dicis.] *C*
tauit: & quod dixit gnati cauſa: & quod

illam amet Pamphilus. Et te hoc mihi cupio cre-] *Melius quam ſi & hic iuraret.* Et te hoc mihi cu- redere.] *Bene collegit ex viciſſitudine quod vole-* i facere poſſim.] *Hic eſt remotio.* Si facere poſ- llo modo.] *Et melius dixit, quam ſi nec facere poſ- dixiſſet. hoc enim vult intelligi: Volo & non poſſum* · Eho numquidnam accuſat virum?] *Geſticu- quædam ſecretiora quærentis: ſæpe enim de mari- llæ parentibus queri ſolent aliquid eiuſmodi, quod ſis committendum eſt.* Eho numquidnam ac- virum?] *Eho interiectio ponentis aurem prio- nam illa quærit quæ ſolent de maritis puellæ matri- ueri.* Nam poſtquam attendi.] *Inſiſte & vi- im deſit animum: vt ſit, attendi animum. non enim n eſt, ſed nudum. aduerti enim oculos, aut ani- ſubauditur.* Sancte adiurat.] *τὸ ad nunc auſti- ejt, ſignificat enim valde.* Non poſſe apud vos hilo ſe abſente perdurare.] *Bene hic addidit verba Philumenæ, ad quæ Phidippus reſponde- um diceret, Etſi ſcio ego Philumena meum ius eſ- c.* Non poſſe apud vos Pamphilo ſe abſen- rdurare.] *Magnifice contra illud quod Laches di- gre laturum Pamphilum. & ita locutus eſt, qua- Pamphilo gratius eſſe debeat.* Perdurare.] *Pro- & muliebriter dixit.* Aliud fortaſſe aliis vitij *Sic dixit, ne diceret, Sed coge vt redeat. & mol- ixit Aliis, quam ſi Tibi dixiſſet.* Ego ſum ani- eni natus.] *Hoc contra illud quod primum di- eſt, Etſi ego meis omnibus ſcio me eſſe apprime ob- ntem: ſed non adeo, vt facilitas mea illorum cor- at animos.* Animo leni natus.] *Hoc eſt plenum. ſum animo leni, cum dicimus, ἐλλειπτικῶς pro- r.* Non poſſum.] *Concluſio.* Ego ſum animo] *Qualitas venialis.* Hem Soſtrata.] *Quæ dixi- non mea opera neque pol culpa euenit.* Heu me mi- n.] *Ad ſe rediri totiens, quaſi delaſſata, conqueritur.* ertúmne eſt iſtuc?] *Quod Philumena non re- deat.* Nunquid vis?] *Diſcedentis ver- bum.* Tranſire.] *Ci- to ire.*

ACTVS II. SCENA III.

SOSTRATA.

Troch. quad. a ...

Ædepol eſt extra carmē.

AEdepol, næ nos mulieres ſumus iniquè æqu omnes inuiſæ viris
Propter paucas: quæ omnes faciunt dignæ v deamur malo.
Nam (ita me ament di) quod me accuſat nunc ſum extra noxiam.
Sed non facile eſt expurgatu: ita animum indu runt, ſocrus
Omneis eſſe iniquas: haud pol me quidem. nunquam ſecus
Habui illam, ac ſi ex me eſſet nata: nec quî hoc hi eueniat, ſcio.
Niſi pol filium multis modis iam expecto, v deat domum.

AEdepol næ nos mulieres ſumus iniquè æqu omnes inuiſæ viris.] *In hac ſcena eſt allocutio, qu ducitur ſecum loquens anus. per quam orationem n eius & animus mitis intelligi poſſit.* Iniquè æquè. *micum* παρόμοιον. *Et vide ſententiam defenſionem a ſatarum ſocruum continentem: contra illud quod ai taque vno animo omnes ſocrus oderunt nurus. Offic enim boni poetæ eſt nullum genus hominum ſpecialit dere. Sic Vergilius, Quod ſæpe malæ legere nouercæ, i non omnes nouercæ, ſed tantum malæ.* Aedepol næ mulieres.] *Laches generaliter incuſauit ſocrus, hæc rimas defendit. Cauſa accuſationis iniquæ. Non eni mnes ſumus malæ.* Nam ita me ament di.] *Bene i nam ſine iureiurando incredibile eſt, ſi ſit bona ſo* Quod me accuſat.] *Deeſt in eo: vt ſit, in eo quod m cuſat nunc vir, ſum extra noxiam. An Quod, pr quod?* Socrus omneis eſſe iniquas.] *Intelligitur bus iniquas: id eſt, nuribus: quia ſocrus nomen e aliquid dictum.* Ita animum induxerunt.] *Indu animum eſt ita retinere vt non amittatur, id eſt, perſu re animo ſuo.* Haud pol me quidem.] *Eſſe iniqu ſubaudiendum eſt à ſuperiore, vt ſit, pol pro pleno i*

iura

). Haud pol me quidem.] *Subaudiendum ſcio : noui eſſe, aut tale quid, ſecundum* ἔλλειψιν, *quæ ris eſt his qui ſecum loquuntur.* Nec qui hoc mi-iiat.] *Qui, vnde.* Multis modis.] *Vehementer.* pecto vt redeat.] *Quia nihil mirum in ma-xpectare vt filius redeat: idcirco additum, mul-is.*

ACTVS III. SCENA I.

tici quadrati catalect. Iamb. quadr. & catalect. & acatalectici. Senar.

ıPHILVS, *adoleſcens.* PARMENO.
MYRRHINA, *mulier.*

ni ego plura acerba eſſe credo ex amore ho-ıini vnquam oblata, — Troch.
nihi. heu me infelicem, hanccine ego vitam perdere?
: cauſſa ego eram tantopere cupidus re-di domum?
ınto fuerat præſtabilius vbiuis gentium a-etatem, — Iamb. cat.
ıuc redire, atque hæc ita eſſe miſerum me cere? — Acatal.
s omnes, quibus eſt alicunde aliquis obie-abos,
uod eſt interea tempus, prius quàm id re-ı eſt, lucro eſt.
ſic citius qui te expedias his ærumnis re-
:diſſes, hæ iræ factæ eſſent multo ampliores. — Troch.
ıc aduentum tuum ambas Pamphile ſcio ituras. — Iamb. cat.
ȝnoſces: iram expedies: rurſum in gratiam ıes. — Rurſum abundat.
nt hæc, quæ tu pergrauia eſſe in animum ti tuum.
uid conſolare me? an quiſquam vſquam ım eſt æque miſer?
àm hanc vxorem duxi, habebam alibi ani-ımori deditum;

Iam in hac re vt taceam, cuiuis facilè ſcitu
fuerim miſer.
Tamen nunquam auſus ſum recuſare eam,
mihi obtrudit pater.
Vix me illinc abſtraxi, atque impeditum in
pediui animum meum,
Vixq; huc contuleram: hem noua res orta eſt,
ab hac quæ me abſtrahat.
Tum matrem ex ea re, me aut vxorem in cul
uenturum arbitror:
Quod cum ita eſſe inuenero, quid reſtat, niſi
vt fiam miſer?
Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas
Tum vxori obnoxius ſum: ita olim ſuo m
nio pertulit:
Tot meas iniurias quæ nunquam vllo pa
loco. (
Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt euenil
Vnde ira inter eas interceſſit quæ tam permā
PAR. Haud quidem hercle parum eſt: ſi vis v
ram rationem exequi,
Non maxumas, quæ maxumæ ſunt interdu
iniurias
Faciunt: nam ſæpe eſt, quibus in rebus aliu
tus quidem eſt,
Cum de eadem cauſa eſt iracundus factus
ciſſimus,
Pueri inter ſeſe quàm pro leuibus noxis iras
Quapropter? quia enim qui eos gubernat
infirmum gerunt.
Itidem illæ mulieres ſunt fermè, vt pueri, l
tentia:
Fortaſſe vnum aliquod verbum inter eas ira
conciuerit.
PAM. Abi Parmeno intro, ac me veniſſe nun
PAR. Hem quid iſtoc eſt? PAM. tace.
Trepidari ſentio, curſari rurſum prorſum: a
ad fores,
Accede propius. PAR. hem, ſenſiſtíne? PAM.
bularier.

ıpiter, clamorem audio. PAR. tute loqueris,
vetas?
'ace obſecro mea gnata. PAM. matris vox viſa
Philumenæ.
s ſum. PAR. quî dum? PAM. quia perij.
R. quamobrem? PAM. neſcio quod magnum
lum
cto Parmeno me celas. PAR. vxorem Phi- al. celant.
ıenam
ıre neſcio quid dixerunt; id ſi forte eſt, neſcio.
Interij: cur mihi id non dixti? PAR. quia non
eram vnà omnia.
Quid morbi eſt? PAR. neſcio. PAM. quid? ne-
ne medicum adduxit? PAR. neſcio.
Ceſſo hinc ire intro, vt hoc quamprimum,
equid eſt, certum ſciam?
ıam modo Philumena mea nunc te offendam Iamb. quadr.
ctam? catal.
ſi periculum vllum in te eſt, periiſſe me vnà
id dubium eſt.
Non vſus facto eſt mihi, nũc hunc intrò ſequi:
inuiſos omneis nos eſſe illis ſentio.
ıemo voluit Soſtratam intro admittere.
te morbus amplior factus ſiet,
l ſane nolim, maxime heri cauſſa mei:
ım ilico introiſſe dicent Soſtratæ:
id tuliſſe comminiſcentur mali
i, atque ætati illorum, morbus quî auctus ſiet.
in crimen veniet, ego verò in magnũ malum.

nini ego plura acerba.] *Hic allocutio eſt per con-*
ueſtionem. Et bene ſe non amatoribus modo, ſed infe-
t amatoribus comparauit, & principium eſt à ſum-
ius mali. Nemini plura acerba.] *Ab eo loco con-*
onis, in quo dicitur, quod nulli fere talia aduerſa
erint Nemini ego plura acerba.] *Nimis contur-*
r tragici in hac ſcena dolores eſſent, non comici, ni-
rer, Ex amore. Nemini ego plura acerba eſſe
.] *Acerba dupliciter euenerunt Pamphilo, ex*
rito de meretrice: ex præſenti de vxore. Heu me in-
felicem.]

felicem.] *Ab ipſa ſimplici exclamatione.* Hanccin vitam.] *Ab eo quod ab aduerſis ad aduerſa dela* Parſi perdere.] *Parco conſeruo, parſi facit: Parco, n do, peperci. Modo ergo continui, abſtinui ſignifica* pidus redeundi domum.] *Ab eo quod contr contigit malum* Heu me infelicem.] *Lachrym dicit.* Vbiuis gentium agere ætatem.] *A m ſuprum comparatione.* Vbiuis gentium agere tem.] *Magna deteſtatio præſentis loci eligere quaſi ras, vel quamuis gentem, potius, quàm eam in q Vergilius, Tollite me Teucri, quaſcunque abduc ras. & Gentium hic abundat. & bene, Vbiuis g agere ætatem, quia ſupra dixerat, Hanccine ego parſi perdere? Nimis enim Tragicum fieret, Sati in mari perire.* Atque hæc ita eſſe miſerum m ſcere?] *Quod ait, lachrymantis eſt. Reſciſcere eſt perire, quod de induſtria fuerat celatum.* Nam r mnes quibus eſt alicundè.] *Aut deeſt Apud Apud nos omnes: aut Nos omnes pro Nobis om* Nam nos omnes.] *Ratio ſuperioris ſenſus. & de pud, aut Penes, aut quid tale.* Nam nos omn bus eſt.] *Conſtat hanc σύμπτωσιν eſſe. retulit enim eſt, non ad nos omnes: ſed ad quibus eſt alicunde, v do: Nam quibus eſt alicunde aliquis obiectus lab cro eſt tempus, hoc eſt, nos omnes.* Nam omnes c eſt.] *Hac figura vſus eſt etiam Tullius pro Muren tor quoque ne ſe pulchrum ac beatum putaret, que carmen compoſitum eſt. Nam ille datiuum ſubiecit, cum præpoſuiſſet nominatiuum. & toti pollodori eſt, qui ſic ait:* * Quibus eſt alicund *genus locutionis abſolutum dicitur. Tale eſt apu gilium, Craſtina lux, mea ſi non irrita dicte ris, Ingentes Rutulæ ſpectabis cædis aceruos.* A *Sed ſic.* At ſic, citius qui te.] *At hoc modo, q niſti, & diſcordias eſſe celerius reperire poteris: c modo his ærumnis te abſoluas. Et bene expedia mnis. Aut enim ſoluunt nos curæ abeuntes, a pediunt & ligant aduenientes: vt Soluite cor tum Teucri, ſecludite curas.* At ſic citius qui *tentia contraria. nam ſupra ſic colligit, Si ignor*

vnicuique bonum eſt: ſequitur vt malum ſit, ea nouiſſe. hic per contrarium, Si in aduerſis ſuis ere vnicuique quamprimum bonum eſt: ſequicito cognouiſſe ſit quam optimum. Sed nunc um tuum ambas.] *Ne accuſare alteram altera* Rem cognoſces.] *Melius eſt rem quàm litem.* ognoſces, iram expedies, ruſum in gratiam :s.] *τριχωλ@ ſententia. & bono ordine vſus eſt: im ſit querela: deinde ponitur iracundia: poſtreur in conſilium.* Leuia ſunt hæc quæ tu pereſſe.] *Genus conſolationis, non à ſubſtantia, ſed à tte: non dicit non eſſe cauſam ſolicitudinis: ſed leit.* Quæ tu pergrauia eſſe.] *Bene additum cona, non Grauia, ſed Pergrauia.* Leuia ſunt.] *A tte.* Quæ tu in animum induxti tuum.] *Id eſt, ſti tibi.* Quid conſolare me? an quiſquam vſ- *Vt ſolet in vero amore, ipſa conſolatione ægreſcit ingenioſe: non inquit, dicis. ſed conſolaris me: & oſtendis ſcire te quod miſer ſum.* Priuſquã hanc duxi.] *Hoc refert ad illud caput, in quo ait, Neplu a acerba eſſe credo ex amore homini vnquam* riuſquam hanc vxorem duxi.] *Ante rem.* Haalibi animum amori deditum.] *An miſer ſit ;, ἀπ' ἔργων ἀρχῆ τέλος. ante rem, in re, & poſt rẽ.* m alibi.] *Grauius dixit alibi quàm ſi in meretret, & maluit alibi dicere, quàm ad meretricem.* nihi obtrudit.] *Recte enim dici potuit, Quomovxorem duxit, ſi amabat? Et bene obtrudit, quia c alibi, Aliquid monſtri alunt: ea, quoniam nemidi poteſt, itur ad me, & obtrudit pro obtrudebat, temporis.* Vix me illinc abſtraxi.] *Vix, vel mulr, vel ſtatim ſignificat.* Atque expediui animum] *Curæ, vt diximus, aut ligãt, aut ſoluunt: vt Vermihi reddat eum, vel eo me ſoluat amãtem. Amam curæ vincula dicuntur.* Vixq; huc.] *Maluit àm ad vxorem dicere.* Hem noua res orta eſt, *Porro, deinde, & vim habet, deinde modo explii continuarum miſeriarum referentis.* Quod cũ inuenero quid reſtat niſi porro vt fiam midinem ſeruauit allocutionis, in quo à præteritis, à* præſen-

præſentibus; à futuris inducitur perſonæ loquentis Niſi porro vt fiam.] *Porro poſtea, vel in poſtremu coniunctionem putant.* Pietas iubet.] *Aptè, quia dixit, addit Iubet.* Tum vxori obnoxius ſum.] *cum dixiſſet, non intulit vxoris, ſed mutauit caſus.* lim ſuo me ingenio perpulit.] *Olim ad diuturn retulit, non ad ſpatium præteriti temporis.* Tot me iurias.] *Hæ ſunt iniuriæ quas ſupra dixit. Nocte il ma virginem non attigit. Quæ conſecuta eſt nox hilo magis, & deinde, Quid interea ibátne ad Bacch. Quotidie.* Tot meas iniurias.] *Aliam vim habe dixit, me pertulit: aliam, quod adiecit iniurias me liam, quod reticuit.* Quæ nunquam vllo perfec co.] *Non dixit Quas, ſed Quæ, vt ad omnia non ad rias referatur extrema concluſio.* Sed magnum quid neceſſe eſt.] *Benè de ambabus ſentiens, put gnam cauſam eſſe, quæ iram fecerit, & iram diutu* Quæ tam permanſit diu.] *Et à re, & à tempore.* quidem hercle parum eſt.] *Seruilis ratio, & ſi & non his reſpondens omnibus quæ dixit Pamphil tantum nouiſſimæ parti.* Si vis verò veram rati exequi.] *Vero, vel nomen eſt, vel coniunctio, vel bium.* Non maximas, quæ maximæ ſunt int iræ, iniurias faciunt.] *Iniuriæ faciunt iras, non iurias: ſed hic facere ὑπαλλακτικῶς dixit, ſecundu riorem rationem increpans errorem Pamphili, qu magnitudine æſtimet iniuriæ quantitatem. Alij probant, oſtendunt, intelligunt. Cautè dixit Interd runque enim ſic.* Parum.] *Subaudiendum neceſſ ueniſſe, vel euenit. nã conſequens ſententia tollit q dixit, Neceſſe eſt.* Non maximas quæ maximæ *Senſus eſt; In quo primum non iræ iniurias faciu piendum eſt. ſecundum, non maximas maximæ, pro oſtendunt.* Cum de eadem cauſa.] *Obſerua cutionem ſuam: ſed conuenit ſeruo hæc humilitas ris. nam plenum erit, ſi diceret, Nam ſæpe eſt, qu rebus alius ne iratus quidem eſt, cum de eiuſdem r iracundus factus inimiciſſimus. Eſt autem pro eu xit. & eſt ordo, Sæpe eſt cum quibus in rebus alius tus quidem eſt: de eadem cauſa iracundus factus*

mici

mus. Iracundus factus inimiciſſimus.] *Iratus* *i ex aliqua re laceſſitus iraſcitur: Ira undus, qui ex nullá ve cauſa præcedente iraſcitur.* Pueri inter ſe- *lrgumentum à ſimili.* Quapropter.] διαλεκτικῶς *ogat.* Quia enim qui eos gubernat animus.] *γικὴ ἀπόκρισις.* Infirmum gerunt.] ἐξηλλαγμέ- *ῃ τῇ infirmus eſt. ſed* *ἀνακόλουθα* *iſta conuenit ſer-* dem illæ mulieres ſunt ferme vt pueri.] *Artifi-* *lulieres à perſona: à ſimilitudine Pueri: à facto iras* *: ab accidentibus ſimilitudinis, Animus infirmus: à* *ne perſonæ mulieris accidentium, Leui ſententiâ: à* *Fortaſſe vnum aliquod verbum inter eas iram hanc* *erit. qua ſententia totum hic ſublatum eſt quod ait,* *gnum neſcio quid neceſſe eſt eueniſſe Parmeno, vn-* *nter eos interceſſit.* Fortaſſe vnum aliquod ver- ram hanc conciuiſſe.] *Sic Plautus, Fortaſſe te a-* *uſpicauere. nam veteres infinitiuo modo adiunge-* *rtaſſe.* Conciuerit.] *Commouerit.* Quam pro s noxis.] *Interrogatiue; Noxis, iniuriis, culpis.* illæ mulieres.] *Sexus alius, at ingenium & ſen-* *n eſt. Et mirè ſimilitudinem contulit ad id quod a-* ram hanc conciuerit.] *Legitur & conſciuiſſe. Et* *ſciuiſſe, eſt rem nouam feciſſe.* Conciuerit.] *De-* *t, fecerit.* Curſari rurſum prorſum.] *Rurſum* *retro: Prorſum ante ſignificat. & eſt prouerbiale:* *nus ſurſum deorſum, intro foras, hac illac, & ſimi-* *eci ἄνω κάτω.* Trepidari ſentio, curſari rurſum m.] *Trepidatio, ad vocem refertur loquentium:* *io, ad ſonum pedum. Et trepidatur ab his qui mor-* *utant: Curſatur ab his qui raptum ſciunt.* Tute ris, me vetas?] *Mire expreſſus eſt mos auſcultan-* Tace obſecro mea gnata.] *Non ſolum hic Iuno* *non inducitur, ſed etiam ſilentium parturienti in-* *nponitur quia furtiua conceptio eſt, & tamen e-* *i verba ſunt matris, vt duntaxat argumenta ſcien-* *nanifeſta ſint: Pamphilo vero, & Parmenoni, tan-* *egram continentis filiam videantur.* Tace obſe- ca gnata.] *Conceptum furtiuum furtim conuenit* Quia perii.] *Satis amatorie.* Matris vox viſa eſt.] *hæc quæ ſenſu percipi poſſunt, viſa, dicimus: Ver-* *gil.*

gil. Viſæque canes vlulare per vmbram. Vxorem menam pauitare.] *Pauitare τῷ ἐξοθενισμῷ.* P: neſcio quid.] *Pauere & timere, & ad corporis, & nimi perturbationem veteres referebant. Plautus chid. Nam & ex mari timida ecce ego pauitare, æg quia ſic horruiſſe ac palpitare venis.* Quia non p vnà omnia.] *Deeſt Dicere.* Nullus ſum.] *Rurſu felicem & miſerum appellauit hic.* Nullus ſum] *κῶς.* Quia non poteram vnà omnia.] *Cum ſi pronunciauit, & deeſt Dicere.* Nemóne medici duxit.] *Scilicet ex quo ſcire poſſes.* Neſcio.] *Perti Parmeno idem repetit verbum, & verbum aptum ſonę ſeruili.* Ceſſo hinc ire intro.] *In vultu prolo Sic autem ait poeta, vt grauem morbum in vxore ſtans maritus, protinus ingrediatur. & parum in ſus offendat.* Quo nam modo Philumena?] *. ria ἀναστροφή. Sic enim in Phormione, Quod ſi eò n tunæ redeunt, Phanium abs te vt diſtrahat, nulla hi vita expetenda.* Nam ſi periculum vllum in *Multum dixit, Si in te periculum ineſt, me per dubito, tantus autem affectus non eſt mariti tant. amatoris quoque.* Nam ſi periculum vllum.] *N miſit amor dicere perituram: ſed ſi periculum.* Off affectam.] *Laſſam poſſeſſamque morbo, ab eo q affici: vnde affectus dicuntur, propter quos afficim.* Vſus facto eſt mihi.] *Vide artificem Terentium admodum aliàs per Pamphilum, aliàs per ipſum nonem inuenit, quemadmodum naſcitur à cæteris nem ante nuptias ab ipſo Pamphilo vitiatam eſſe.* . ſus facto.] *Non vtile. Facto abundat.* Nam inu mnes nos eſſe illis ſentio.] *Acute eiuſmodi cau perit, quæ vel hominem curioſum contineret: quæ Parmenonem modo, ſed mox etiam Soſtratam ar ingreſſu.* Heri nemo voluit Soſtratam.] *Qua dixerit, Vnde intelligis?* Heri nemo voluit Soſtr *Argumentum odij.* Maxime heri cauſa mei.] *B xime, qui & propter ipſam, vel propter inuidiam non velit fieri grauiorem morbum.* Seruum in ilico.] *Mire, vt criminoſius, ſuſpicioſumque ſit: n chetis, aut Pamphili ſeruum: ſed Soſtratæ, nec Pa*

ltem. Cõminiſcentur.] *Dicent cum confinxerint.*
:i atque ætati illorum.] *Bene τῷ ἀφελεῖ ... ma-*
'orum, quàm puellæ dicere: quod r. ique intelligi-
luî.] *vnde.* Hera.] *Soſtrata in litem.* Ego verò in
um malum.] *In quæſtionis tormenta.*

ACTVS III. SCENA II.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILVS.

cio quid iam dudũ hic audio tumultuari miſera:
netuo, ne Philumenæ magis morbus aggrauescat:
te Aeſculapi, & te Salus ne q̃d ſit huius, oro.
ad eam viſam. PAR heus Soſtrata. SO. hem.
.. iterum iſtinc excludêre.
em Parmeno, túne hic eras? perii, quid faciam
:ra?
ſam vxorem Pamphili, cum in proximo hic
gra?
Ion viſas, nec mittas quidem viſendi cauſa
ıquam.
QVI amat cui odio ipſus eſt, bis facere ſtultè
:
:m inanem ipſus capit, & illi moleſtiã affert.
utem filius introiit videre, vt venit, quid agat.
id ais? an venit Pamphilus? PAR. venit. SO.
abeo gratias.
hoc verbo animus mihi rediit, & cura ex cor-
:ceſſit,
ea de cauſa maxime huc nunc introire nolo:
remittent quidpiam Philumenam dolores,
n rem narrabit, ſcio, continuò ſola ſoli,
ter vos interuenit: vnde ortũ eſt initium iræ:
cum video ipſum egredi: quàm triſtis eſt? SO.
gnate.
lea mater ſalue. SO. gaudeo veniſſe ſaluom.
ıne
ena eſt? PAM. meliuſcula eſt. SO. vtinam iſtuc
i faxint.

Quid tu igitur lachrumas? aut quid es tam
PA. recte mater.

SO. Quid fuit tumulti? dic mihi: an dolor r
inuaſit?

PAM. Ita factum eſt. SO. quid morbi eſt. PA.
SO. quotidiana? PA. ita aiunt.

I ſodes intrò, conſequar iam te mea mater.

PA. Tu pueris curre Parmeno obuiam, atq; h
ra adiuta.

PAR. Quid? non ſciunt ipſi viam, domum
deant? PAM. ceſſas?

NEſcio quid iam dudum hic audio tumu
*In hac ſcena quaſi quædam deliberatio eſt c
ſuaſionis, diſſuaſionisq; partes, quas in ſubditis cc
bimus.* Hic.] *Quia nimis vicini ſunt.* Magis mo
grauescat.] *Grauior fiat. Proprie, qa morbi gr
dicti. Virgil. Vbi aut morbo grauis, aut iam ſe
nis Deficit. Sall. Morbi graues ob inediam inſe
ſcentibus.* Male metuo ne Philumena magis
*Terentius bonam ſocrum facere, vt bonam meret
ciat.* Quod te Aeſculapi, & te Salus.] *Deeſt
vt ſit, propter quod.* Nunc ad eam viſam.] *S
Reſpice ad hæc.* Hem.] *Interiectio eſt nouas res a*
Heus Soſtrata.] *Vide quemadmodum per ſeip
meno: per Parmenonem arceatur Soſtrata: quæ
eſſe propter officium, neque ingredi propter ſocr
citur.* Iterum iſtinc excludere.] *Bene iterum,
dorem incuteret repetitione iniuriæ. & memorit
nim dixit, Noſtra ilico it viſere ad eam, admiſit
ſimul vide quàm vehementius ad iniuriam ſone
di, quàm non admitti.* Ehem Parmeno.] *Ehe
ctio eſt eius quæ commota ſit noua re.* Non viſ
rem Pamphili.] *Vt dixit ſupra ſeruum Soſtrata
menonem: ſic hic, vxorem Pamphili dixit mag
Philumenam: vt animum & officium eiuſdem
matris breuiter demonſtraret.* Non viſas.] *V
Soſtrata conſuluit: hic de duabus reſpondet na
illam non vult ingredi, & cauet ne ipſe mittatu
ne Quenquam, ne apertè pro ſe loqui videatur.* I
amat cui odio ipſus eſt.] *Aliā cauſam ſubium*

i fuerat ipſi Soſtratæ dici quod ſupra dictum eſt. qui amat.] *Cauſa à ſententia morali.* Cui odio ·ſt.] *Deeſt Eam, vel Eum.* Et illi moleſtiam af- *Bene hoc adiecit: ne qui amet hoc dicat, Laborem, rômerear, quem amo.* Tum autem filius tuus.] *uſa ab euentu.* Videre, vt venit quid agat.] *upra viſere. an viſere officij eſt apud ægros: videre nis? & ideo additum, quid agat.* An venit Pam- ?] *Bene imitatur affectum.* Hem.] *Interiectio fæ- ic matronalis.* Ex corde exceſſit.] *Geminauit tionem.* Laborem inanē ipſus capit, & illi mo- affert.] *Hoc validiſſimum ad diſſuadendum fuit.* huc introire nolo.] *Cur ſi venit Pamphilus, non eundum, cauſa narratur.* Nā ſi remittent quip- *Verbum actiuū quaſi neutrum poſuit.* Philume- ores.] *ἀκαταλήπτως errat, nō enim verè dolor mor- m ſit partus.* Scio, continuò ſola ſoli.] *Vt, Haud inuiſus cœleſtibus, auras Vitales carpis. Et ſic ſola tur, quomodo præſens præſenti: ſic Verg. Illum ab- entem auditq́; videtq́;.* Vnde ortum eſt.] *ἀνακό- rtium.* Quæ inter vos interuenit.] *Melius ſic, diceret, quæ illi feceris.* Quàm triſtis eſt?] *χαρα- ρς locuturi Pamphili.* O mi gnate.] *Ordo eſt, O e, gaudeo te ſaluum veniſſe: ſed intercedit Pam- riſtis.* Saluáne Philumena eſt?] *Citò probat Pā- amare nurum. cum poſt ſalutationem nihil prius, e ſalute vxoris eius inquirat.* Saluáne Philume-] *Mirè obuiam ſibi exeuntem filium, nihil aliud, hilumena interrogauit: vt oſtenderet eius morbū i eſſe.* Meliuſcula eſt.] *Verum eſt quantum ad n pertinet.* Meliuſcula eſt.] *Hoc ad morbum, & tum paritudinis verum eſt, ita vt non mentiatur lius matri.* Vtinam iſtuc ita dii faxint.] *Diligen- cio loquitur, vt rea apud filium ſocrus.* Quid tu acrumas?] *Locus ab eo quod agitur: quo ſignifi- a eſt, quare ergo tu triſtis es?* Rectè mater.] *Sic cum ſine iniuria interrogantis aliquid reticemus: additum mater, vt duritia reticentiæ blando no- olliretur. Alij rectè ſic accipiunt, vt intelligant, ni- nali.* Quid fuit tumulti?] *Antiqui ſic declinant.*

runt, tumulti, ſenati: vt Salluſt. Decretum ſenati fi mihi.] *Dic, verbum eſt inſtantis aud re, & curioſi terrogantis Verg. Dic mihi Dameta, cuium pecus?* I repente inuaſit.] *Proprie inuaſit, quia repentè.* I ctum eſt.] *Moris eſt aſſentiri ad dicta interroganti quæ vera ſunt, celant.* Ita aiunt.] *Bene aliis aſcri falſum ſit, vt ipſis aſſcribatur mendacium.* Ita aiu *hac tota interrogatione, & reſponſione colorem indu cretum, ægrè obiurgantis.* Ita aiunt.] *Religioſe me ad rumorem retulit, aiunt inquit, ne ipſe falſum dic deretur.* I ſodes intro.] *Metuit, ne ingrediatur m ſoceros: & ideo dicit:* I ſodes intro.] *Et apparet in centem, manu annuere, vt domũ redeat: & ſimul q gis faciat, addit cauſam.* Conſequar iam te me ter.] *Adiecit & tempus Iam. Mea neceſſario ad mea mater, & ſodes, quia I intro durum eſt.* Fiat.] *dixit hoc mater, fiat, ne omnino iuſſis alienis parere tur: quaſi imperemus & nos, quæ nos ipſi facturi* Tu pueris curre Parmeno obuiam.] *Probabilis qua ablegat etiam Parmenonem, dum iubet eum occurrere. Et ſimul notandum, quod in hac fabu cule vexatur vſque ad vltimum ſeruus, & ablegat ſit & piger, & curioſus.* Atq; eis onera adiuta.] *tio antiqua figurata. Et eſt μετωνυμία, pro, ipſo portantes, eis onera adiuta.* Quid? non ſciunt ipſ domum qua redeant?] *Iam vide quemadmodu tur Parmenoni perſona loquacis, curioſi, pigri.* I *aduerbiale eſt.* Domum qua redeant?] *Quaſi l gnificet, videtur reliquum præceptum ſeruus nõ a ſe. Sin audiuit, Quia, Quomodo intelligemus, id eſt admodum onus portent de naui: vt, Quid fieret, fieret.* Ceſſas?] *De induſtria omnes ablegauit ſ non audirent quæ intus poſt ſcenam ſunt acta: qua populo eſt narraturus.*

ACTVS III. SCENA III

Trochaici octonarij catal. & ſenarij ſex.

PAMPHILVS.

NEqueo mearum rerum initium vllum in idoneum,

: exordiar narrare, quæ nec opinanti ac-
lunt,
n quæ perſpexi his oculis, partim quæ accepi
auribus:
ne propter exanimatum citius eduxi foras.
modo me intrò vt corripui timidus, aliò ſu-
cans
o me viſurum affectam, ac ſenſi eſſe vxorem:
mihi,
uam me aſpexere ancillæ aduenisse, ilico o-
es ſimul
exclamant, venit, id quod me repente aſpexe-
t.
ontinuo voltum earum ſenſi immutari omniũ,
tam incommode illis fors obtulerat aduen-
ı meum.
larum forte interea propere præcurrit nunci-
,
niſſe: ego eius videndi cupidus, recta conſe-
or:
ıam introij, extemplo eius morbum cogno-
ıiſer.
ıeque vt celari poſſet, tempus ſpacium vllum
at.
: voce alia, ac res monebat, ipſa poterat con-
ri.
uam aſpexi, ô facinus indignum inquam, &
ipui ilico citus.
le lacrumans, incredibili re atque atroci per-
conſequitur: iam vt limen exirem, ad genua
dit
mans miſera: miſeritum eſt. profecto hoc ſic
vt puto:
IBVS NOBIS vt res dant ſeſe, ita magni, atque
niles ſumus.
ıabere orationem mecum à principio inſtitit:
Pamphile, abs te quamobrem hæc abierit
ſam vides.
vitium eſt oblatum virgini olim ab neſcio
improbo.

Nunc huc confugit, te atque alios partum vt c
ſuum.
Sed cum orata eius reminiſcor, nequeo quin
mem miſer:
Quæque fors fortuna eſt inquit, nobis quæ
die obtulit,
al. obteſtamur. Per eam te * obſecramus ambæ, ſi ius, ſi fas eſt
Aduorſa eius per te tecta, tacitaque apud o
ſient:
Si vnquam erga te, animo eſſe amico ſenſiſt
mi Pamphile,
Sine labore hanc gratiam te, vti ſibi des, p
nunc rogat.
Cæterum de reducenda id facias, quod i
ſit tuam,
Parturire eam, neque grauidam eſſe ex te
conſcius.
Nam aiunt tecum poſt duobus concubuiſſ
menſibus.
Tum poſtquam ad te venit, menſis hic ag
ptimus,
Quod te ſcire ipſa indicat res. nunc ſi pc
Pamphile
Maxime volo, doque operam, vt clam partu
niat patrem,
Atque adeò omneis: ſed ſi fieri id non pote
ſentiant,
Dicam abortum eſſe: ſcio nemini aliter
ctum fore,
Quin quod veriſimile eſt, ex te recte eum
putent.
Continuo exponetur: hic tibi nihil eſt quicqu
commodi:
Et illi miſeræ indigne factam iniuriam conte:
Pollicitus ſum, & ſeruare in eo certum eſt, qu
xi fidem.
Nam de reducenda, id vero neutiquam hor
eſſe arbitror:
Nec faciam: etſi amor me grauiter, conſuetu
eius tenet.

ımo, quæ poſthac futura eſt vita cum in men-
ı venit,
ıdoque. ô FORTVNA vt nunquam perpetuo al.data.
' bona.
m prior amor me ad hanc rem exercitatum
didit.
ı ego conſilio miſſum feci, idem nunc ope-
ı huic dabo.
Parmeno cum pueris: hunc minime eſt opus Senarij.
re adeſſe: nam olim ſoli credidi
abſtinuiſſe in principio, cum data eſt.
r ſi clamorem eius hic crebro exaudiat,
rturire eam intelligat, aliquò mihi eſt
ıblegandus, dum parit Philumena.

ue mearum rerum initium vllum inuenire i-
neum.] *In hac ſcena conqueſtio eſt ad deliberatio-
ſcendens, an habeat Pamphilus, an excludat vxo-
ın quà tota oratio Pamphili ad argumentum ſpe-
amatoria magis, quàm maritalis eſt. nam aliter
rueniretur ad vltimam cognitionem omnium re-
niſi adoleſcens furtiuum conceptum vxoris, &
ı aliquanto lenius, quàm coniugalis dolor expetit,
iſſet.* Nequeo mearum rerum.] *Hæc eſt Home-
a* * Nequeo mearum rerum initium.] *Hoc prin-
ı magna διαπορήσει oneratur, vt oſtendantur æ-
e & multæ & graues.* Idoneum.] *Aptum, con-
ıs.* Vnde.] *A quo.* Partim quæ perſpexi his o-
] *His quaſi miſeris vult intelligi, quibus perſpe-
l audiui mala. An ſic dictum eſt, vt apud Vergil.
ıque his auribus hauſi.* Qua me propter exanima-
] *Inter exanimatum & exanimum hoc intereſt: Ex-
ıtus eſt conterritus, conturbatus, vt, Sed quid nam
hilum exanimatum video? Et Verg. Exanimata ſe-
impingeret agmina muris: Exanimus vero, eſt oc-
vt Verg. Corpus vbi exanimi poſitum Pallantis A-
Seruabat ſenior.* Me intro vt corripui.] *Raptim
ſſus ſum.* Timidus.] *Pro timens, nomen loco par-
.* Morbo me viſurum affectam.] *Quia & hic
us eſt.* Heu mihi.] *Interiectio dolentis eſt. Vergil. E-
ır, an ſileam? Et dicitur hæc figura ἐπιτομή.* Hei

mihi.] *Mire interpoſuit* χετλιασμὸν. Id quod m
pente] *Deeſt propter, vt ſit propter id: ac per hoc ide*
quod me repente aſpexerant.] *Cauſa cur lætæ*
mauerint, id ergo, ob id. Sed continuo vultum e
ſenſi immutari omniū.] *Mire Pamphilus etiam*
larum metu impellitur, vt alienum naſci puerum
cetur: nec vllo modo in memoriam redeat hanc ſe pu
vel huiuſmodi vitiaſſe. Vultum earum.] *Quæ vid*
Fors obtulerat.] *Offerri dicuntur tam bona quam*
ſi inſperata obijciantur aſpectibus. Obtulerat.] *Ob*
dicitur in vtranque partem, quicquid expectationem
uenit. Ego eius videndi cupidus.] *Non erit ple*
repentini doloris, ſi aliquid præſentiens ſuſpicatu
ideo addidit, Ego eius videndi cupidus. Recta c
quor.] *Abſolute, & ſine adiectione, non enim addid*
Extemplo eius morbum.] *Morbum mitiore a*
quam vitium dixit, aut probrum. Et recte, quia
Alio me ſuſpicans morbo viſurum affectam, ac ſe
vxorem. Spatium.] *Moram.* Ac res monebat.]
tus. O facinus indignum.] *Facinus indignum non*
lam, Hoc eſt, Philumenam, ſed ad autorem vitij ref
Et corripui illico.] *Ardens ſcilicet dolore. & eſt*
cur cito exierit Lacrumans.] *Non furens, ſed lacru*
non iratus, ſed miſertus. Atque atroci.] *Id eſt vehe*
Mater conſequitur: iam vt limen exirem, a
nua accidit miſera.] *Oſtendit affectum miſeri*
ſuæ matrem potius dicendo, quam Myrrhinam, & a
do miſeram. Miſeritum eſt.] *Vt recte ſupra dict*
de illo, Pium & pudicum ingenium narras Pam
Ad genua accidit.] *Accidere eſt geſtu corporis*
dere humilitatem cadentis: propter Ad, quod eſt iux
cadere. Salluſtius autem ſine præpoſitione dixit, Qu
cidam aut quo? Lacrumans miſera.] *Miſerabil*
habens. Miſeritum eſt.] *Hoc ipſe ſibi.* Omnibus n
vt res dant ſeſe, ita magni atque humiles ſum
*Mire dixit, dant ſeſe. Homerus * Sed hic Seſe ilico &*
lidius dixit: & eſt hæc καθολικὴ *ſententia. Apollo*
* O mi Pamphile, abs te quamobrem hæc abie
A nomine, & blandimento mire: quia ſecreta confit
vt Vergil. Anna (fatebor enim) miſeri poſt fata Su

Apr

ıcipio idem elaborauit, *vt aduerſus pudorem con-ı & voce & confeſſione duraret* O mi Pamphi-te quamobrem hæc abierit.] *Venialis ſtatus, in ɩfeſſio eſt, & precatio.* Abs te quamobrem.] *blandimentum ante confeſſionem.* Nam vitium.] *ɩſſio.* Nam vitium eſt oblatum.] *Cœpit à cau-ɔlatum.] Ad repentina pertinere, ſuperius an-nus.* Oblatum.] *Quaſi non expectanti & nolen-ini.] Quaſi quæ falli poſſet.* Olim.] *Recte olim, ɩcilis venia circa vetera iam delicta. Vnde tentat s longinquitate extenuare peccatum. Olim ergo nſes nouem.* Ab neſcio quo improbo.] *Mire ſit perſonam dicendo, neſcio quo, id eſt, neſcio, quem oſtendat ignobilem, ita abiectum. nam ſi nomen habet & dignitatem, vt, Et nos aliquod nomenque e Geſſimus. Et ne placere videatur is qui fecit, ım dixit.* Nequeo quin lacrumē miſer.] *Vide-ſi diſtillantes fletus detergere.* Nequeo.] *Deeſt e.* Sed cum orata eius.] *Bona παρένθεσις.* Quæ-s fortuna.] *Precatio.* Fors fortuna.] *ὑφέν, id eſt, ɩrtuna. Et fortuna, in incerto: Fors fortuna in bo-ur. Virg. Si qua in te fortuna fuiſſet. Et ipſe, O fors* Per eam te obteſtamur.] *Oratorie inducuntur ɩcētibus preces.* Per eam te obteſtamur ambæ.] *io, eſt precatio cum mentione earum rerum per imus, vt, Per euerſæ genitor fumantia Troiæ Ex-eſtor.* Si ius, ſi fas eſt.] *Vtrū inuidioſe, an quaſi quæ leges neſciat?* Vti aduerſa eius.] *Mire non ed aduerſa.* Per te tecta, tacitaque.] *Tecta ſi re-cita, ſi repudias, ſub alia excuſatione. An idem ſi-? An potius neque re, neque verbo indices? ante-ideantur: tacita, ne dicantur?* Si vnquam erga *il. Si conceſſa peto, ſi dant ea mœnia Parcæ. Teren. germani fratris dilexit loco: ſiue hæc te ſolum ſem-maximi.* Si vnquam erga te.] *Ab anteacta vita.* ɩcitaque.] *Tecta ſint, ne hæc alij ſciant: tacita, ne et.* Vti ſibi des pro illa.] *Subauditur Gratia.* m de reducenda.] *Tentat etiam hoc perſuadere, rie, & verecunde. Et mire de reducenda dixit, ſpuenda.* Quod in rem ſit tuam.] *Nam niſi*

reducatur, reddenda dos erit. Solus conſcius.] *A*[…] *bili. nam hoc nomine oſtendit tacere eum poſſe, quod* [con]*ſcius ſit ipſe ſolus.* Nam aiunt.] *Honeſtius aiunt, pr*[…] *dixit. nam quis aut ſcire, aut dicere potuit, niſi Phil*[…] *na? ergo recte: aiunt enim potius honeſtum eſt, qua*[…] Poſt duobus concubuiſſe eam menſibus.] *Poſt* [duo]*bus, ſimpliciter accipiendum, non poſt duos: eſt* ἀναστροφὴ *pro duobus. poſt, id eſt, non ſtatim vt nup*[ta] *ſed poſtquam nupta eſt, poſt duos menſes nuptiarũ:* […] *reliqui quinque menſes. Et hinc apparet ante duos,* […] *quam cum Pamphilo concumberet, vitiatã, quatuor* [men]*ſibus cum Pamphilo fuiſſe: ex quibus, duobus poſter*[…] *amatã eſſe, reliquis tribus peregrinatum fuiſſe Pãph*[…] *An poſt duobus, pro poſt duo? vt Plautus, Poſt pri*[…] *denique, & Poſt paulò.* Quod te ſcire ipſa indicat[…] *Quia contriſtatus corripuiſti te foras.* Partus eue[…] *Philumenæ ſcilicet.* Abortum eſſe.] *Non eſt latinu*[m] *orſa eſt, ſed abortum fecit.* Abortum eſſe.] *Deeſt n*[…] *vel Factum, vel abſolute, quomodo dicimus, è re na*[…] *quemadmodum dicimus, Ex te mihi orta eſt iniuria* abortũ eſſe.] *Rationabiliter dixit, fit enim abortus* […] *ſeptimo ſine pernicie feminis.* Suſpectũ fore.] *Suſ*[…] *lẽ, ſuſpicioſum.* Ex te recte eum natũ putent.] *N*[…] *xit natũ abortũ: quaſi abortus naſcatur. Natum e*[…] *facto, conceptoque dixit.* Hic tibi nihil eſt quicqu[am] commodi.] *Cum alienus exponitur, & non tolli*[…] *tuo. Et mire necandi pueri non fit mentio: quia Pã*[…] *lius inuenietur, cũ ei etiã per patrẽ puellæ poeta ſu*[…] Exponetur.] *Ad mortem ſcilicet.* Hic tibi nihil e[ſt] quam incommodi.] *Ab vtili, & eſt* παρέλκον […] *vt, Nihil vidi quicquam lætius.* Et illi miſere in[…] *Vt non ſit* ἀνακόλουθον, *ſuperiori verſui,* τὸ *Et ada*[…] *eſt: vt ſit, Et tibi nihil eſt quicquam incommodi.* […] iniuriam.] *Mire iniuriam dixit, vt non contemn*[…] *ſed tollenda.* Pollicitus ſum.] *Plus quàm prom*[…] illi miſeræ.] *Cõcluſio per enumerationẽ. Et non læd*[…] *quit, & proderis miſeræ.* Quod dixi.] *Quod pr*[…] vero neutiquã honeſtũ eſſe arbitror.] *Neutiq*[…] *omnino negatiuũ, ſed aliquid aſſẽſionis habet. eſt n*[…] *quam, Non nimis, Non valde.* Nec faciam.] *Be*[…]

Nec faciam, multa enim etiam inhoneſta amore ſuſci-
r. Etſi me amor grauiter, conſuetudoque te-
] *Hoc cum gemitu. Etſi non eſt complexiuum, neque*
ſitiuum, ſed ſubiunctiuum, id eſt, pro tametſi. Amor
rauiter conſuetudoque.] *Quæ duæ res contra ho-*
m & vtile validiſſimæ. Et bene tenet, non tenuit.
umo, quæ poſthac futura eſt vita.] *Bene pro-*
r in affectum eſt, vt veriſimile fiat potuiſſe reticere.
rumo non pendet à ſuperiori, ſed interpoſitis diu fle-
dixit. Lacrumo, quæ poſthac.] *Quæ modo vim*
minis non tenet: ſed querelæ. Et Lacrumo ſic dixit, vt
l. Sic effata ſinum lacrumis impleuit obortis. Et eſt
, Lacrumo, cum in mentem venit. O fortuna.] *Hic*
nam pro bona poſuit. Vt nunquam perpetuo es
.] *Legitur & Data. nam & ſic pro bona intelligitur*
irio. Idem nunc operam huic dabo.] *Si idem,*
eidem, hoc eſt amori. Operam dabo.] *Difficulta-*
i oſtendit, dicendo, operam dabo. Adeſt Parmeno
pueris.] *Quia idem Parmeno eſt ſecretorum con-*
addidit cum pueris. Minime eſt opus.] *Id eſt, o-*
non eſt opus. Aliquo mihi eſt hinc ablegandus,
parit Philumena.] *In tota comœdia non ceſſabit,*
t piger: nec reſciſcet aliquid, cum ſit curioſus Par-
Dum parit Philumena.] *Dum aliàs dummodo:*
donec: nunc, quandiu.

ACTVS III. SCENA IV.

PARMENO. SOSIA. PAMPHILVS.

tu, tibi hoc incommodum euenisſe iter? — Senarij & vnus quad.
.Non hercle Parmeno verbis dici poteſt
am, quantum re ipſa nauigare incommo-
m eſt.
Itáne eſt? so. ô fortunate, neſcis quid mali
rieris, qui nunquam es ingreſſus mare:
aliàs vt * omittam miſerias, vnam hanc vide: — al. mittam.
triginta aut plus eo in naui fui,
interea ſemper mortem expectabam miſer:
que aduorſa tempeſtate vſi ſumus.

PARM.

PARM. Odioſum. SO. haud clam me eſt: dea
hercle aufugerim
Potius, quàm redeam, ſi eo mihi redeundum ſi
PAR. Olim quidem te cauſſæ impellebant leue
Quod nunc minitare facere, vt faceres Soſia.
Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante oſtium
Ite intro: ego hunc adibo, ſi quid me velit.
Here etiam tu hic ſtas? PAM. equidem te exp
PAR. quid eſt?
PAM. In arcem tranſcurſo opus eſt. PAR. cui h
ni? PAM. tibi.
PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemiden
ſpitem
Myconium, qui mecum vnà aduectus eſt, conu
PAR. Perij: vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluos domu
Rediſſet vnquam, vt me ambulando rumperet.
PAM. Quid ceſſas? PAR. quid vis dicam? an co
niam modo?
PAM. Imò, quod conſtitui me hodie conu
rum eum,
Non poſſe, ne me fruſtra illic expectet. vola.
PAR. At non noui hominis faciem. PAM. at fa
vt noueris.
Magnus, rubicundus, criſpus, craſſus, cæſius.
PAR. Cadaueroſa facies: dij illum perduint.
Quod ſi non veniet? maneámne vſq; ad veſpe
PAM. Maneto: curre. PAR. non queo, ita
ſus ſum.
PAM. Ille abiit: quid agam infelix? prorſus neſ
Quo pacto hoc celem, quod memorauit Myr
Suæ gnatæ partum: nam me miſeret mulieris.
Quod potero, faciam: tamen vt pietatem cola
Nam me parenti potius quàm amori obſequi
Oportet. at at, eccum Phidippum, & patrem
Video: horſum pergunt: quid dicam hiſce, i
tus ſum.

AIn' tu tibi hoc incommodum eueniſſe iter?
ratio eſt currentis ad argumenta: alia actiuum c
rum, ſed perfecti poetæ eſt, ita ſeruire argumento, vt
ſp

tor nouis delectationibus teneatur. Nam in hac ſce- nec perueniat ad Pamphilum Parmeno, hoc δραματ- tur, cum hoc oſtenditur quid mali ſit nauigatio. u?] *Pro aiſne tu? Et ſic iam aliquid dixiſſe magni in 'enti oratione ex reſpondentis ſermone demonſtratur.* u?] *In hac ſcena naſcitur oratio: aut in ſcenam de-* . Tantum, quàm re ipſa nauigare incommo- ſt.] *ἀναγκαῖον quartum. non enim intulit quan- vt Vergilius, Sed quanto ille magis formas ſe vertit es: Tanto nate magis contende tenacia vincla.* O late, neſcis quid mali præterieris.] *Bene maiori , dicens ô fortunate, quam ſi reſponderet, Ita.* Qui am es ingreſſus mare.] *Proprie dixit ingreſſus. i iam nauigauit, egreſſus dicitur, ſic Vergilius, E- ptata potiuntur Troës arena.* Nam alias vt omit- iſerias.] *παράλειψις oratoria. Et miſerias, naui- is ſcilicet.* Dies triginta.] *Accuſatiuus caſus ple- umerum & continuationem rei ſignificat.* Dies a aut plus eo in naui fui.] *Hoc exitioſum, vel ſine o videri poteſt. Sed vide quid addat.* Aut plus eo i.] *Abſolute, vt alibi, Annos ſexaginta natus es, eo, vt coniicio.* Semper mortem expectabam] *Dura eſt expectatio mali. Verg. Incluſi pœnam ex- t.* Semper mortem expectabam.] *Id eſt, horis o- s, cum continuatione triginta dierum.* Ita vſque.] *vel diu, vel valde.* Odioſum.] *Eſſe ſcilicet in mari a dies, & nomen pro aduerbio poſuit, odioſum pro* Haud clam me eſt.] *λιτότης, pro Ego maxime in- quàm odioſum ſit. Nam qui iungunt, & ſic legunt, & non intelligunt.* Aufugerim.] *Coniunctiuum n poſuit pro indicatiuo futuro: vel, vt alij dicunt, tiuo.* Aufugerim.] *Sic veteres, quod nos fugerim.* quidem te cauſæ impellebant leues.] *Mire in fugitiuum, qui ob vitium huiuſmodi, non ob cau- giat, & bene leues dixit, hæc enim non eſt leuis.* nunc minitare facere.] *Vt ſit ordo, Olim qui- cauſæ impellebant leues Soſia, vt faceres quod nunc ris facere hac occaſione. Artificioſe, & in Andr. ſic iſanti periurium ſeruo Myſis, Noua nunc religio in ſit?* Facere.] *Vt faceres. Comicum eſt, & Terentia- num.*

num. Sed Pamphilum ipſum video.] *Ipſum à qui ſum ſum, vel dominum, vt Græci dicunt* αὐτὸν. Ego adibo.] *Vel noua curioſitate ait Parmeno.* Equid expecto.] *Bene excepit Pamphilus Parmenonem, deatur vera dicturus.* Equidem te expecto.] *Ap Pamphilum Parmenonis abſentiam deſiderare: eò nunc prior Parmenonem alloquitur.* In arcem tran ſo opus eſt.] *Oſtendit quam longe ſit, cùm in arce cat. Et bene in arcem, quam Minerua condidit.* T curſo.] *Pro tranſcurrere.* Cui homini?] *Hæc verb ſua pronunciatione vim recuſationis in ſe continent.* homini.] *Cum recuſatione pronunciandum, & eſt reſponſio; laborem ad alium transferentis.* In arc *Pronunciat, vt oſtendat quam longum ſit in arcem currere.* Qui mecum vnà aduectus eſt.] *Appar cum eo aliquid negotij habere, cum dicit, Qui mecu eſt aduectus:* Vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluus do rediſſet nunquam.] *Facete dixit. More enim hoc rum qui longis itinerib. maris periclitati, vouent a ſi peruenerint. & conuenit hoc Pamphilo, quem ſup le nauigaſſe audierat.* Quid vis dicam? an conu modo?] *Non enim mandauerat quicquam, qui ſin ſa mittebat, oblitus bene diſſimulare, vt qui mētiun ſic pronunciandum, An conueniam modo? vt rep dere dominum Parmeno videatur.* Imò quod co me hodie.] *Deeſt dic. & ſumitur à ſuperiori ſe qua dixit, Quid vis dicam? an conueniam modo? ẽg dixit. Nam non hoc interrogantis ſimpliciter.* Imò conſtitui me hodie.] *Apparet eum hanc conqu & vix corraſam inueniſſe cauſam.* Vola.] ἀδικῇ ἐν λῇ *vſus eſt. Ita curras vt volare magis quàm curr dearis. Et antea tranſcurrere iuſſerat: nunc adiecit rio. nam non curre, ſed vola.* At non noui homi ciem.] *Moralis expreſſio pigritiæ in tot excuſationi ſita eſt.* At faciam vt noueris.] *Stomachoſe pronu dum At, quod & Pamphilus repetit dicens, At fac noueris.* Magnus, rubicundus, criſpus, cæſius ſus.] *Properatio.* συναθροισμός. *Et aceruo ſine con no vſus eſt.* Magnus, rubicundus.] *Imperite Ter de Myconio criſpum dixiſſe aiunt: cum Apollodor*

u.

dixerit, quod proprium Myconis eſt, vt Lucilius, Mymnis calua iuuentus. Vnde etiam prouerbium Græ- μυκώνι@ φαλακρ@. Sed ego Terentium puto ſcien- icetius Myconium criſpum dixiſſe. Cæſius.] Glaucis ,quaſi felis oculos habens & glaucos. Cadaucroſa s.] Subliuida, ac perſona rubore & liuore. Rubicun- im & craſſam faciem ſæpe habent, quod eſt pro- i cadaueris. Poteſt & pulpoſa intelligi, & craſſa: cadaueroſa. Caro enim dicta eſt eo quod carcat ani- caro proprie dicitur mortuorum. Vergilius, Et cor- uce carentum. Vnde carnifices dicti, quod carnes ex ie faciant. Pulpa vero, proprie ea quæ manduca- o quod pulſetur, & conſcindatur. Poteſt & r pro d vt caro ſit dicta quaſi cado: vt Vergilius, Belloquè e. Dardanidæ. quod iam ſcilicet ſine anima ſit, & ca-)ij illum perduint.] More pigrorum male optat eî r quẽ mittitur. Quid ſi non veniet?] Omnia dicit, Maneto: curre.] Etiam Pamphilus tanquam de ria perſeuerat. Non queo, ita defeſſus ſum.] Hoc u. & ſpectaculo plus eſt. nã in ſenſu & autor expri- ſitudinem. Ille abiit.] Quaſi dicat, licet iã loqui. Ille] Quaſi cum difficultate completam rem oſtendit hoc Suæ gnatæ partum.] ἐπεξήγησις. Quod potero n.] i. celabo quãtum potero. An quaſi proiiciens cu- feſſus angore dixit, Quod potero faciã, i. ſi potero, amori. Et rurſus tanquam pietatis admonitus, adie- eptionem: Tamen vt pietatem colam.] Seruat e- i illo amorem poeta: cuius non pœnitebit, re cogni- errore ſublato. Quod potero, faciam.] Id eſt, a- obſequar. nam miſericordia mulieris de amore de- :. Quod potero faciam.] Apparet hoc dictum us eſſe, non virtutis. Tamen vt pietatem colam.] latus eſt læſam matrem eſſe ab vxore: hoc enim cre- & ideo ſe ad exceptionem reuocauit: Ita ſe amori oportere, vt non obliuiſcatur omnino pietatis. Et n eam cauſam contulit neceſſitatem non reducendæ , quæ inuenietur nulla eſſe. Sunt tamen qui ma- eadem ſententia, totum hoc iungunt, Quod pote- iam, tamen vt pietatem colam: hoc eſt, in quan- tero, dabo operam, aduerſus amorem, vt omiſſo eo, pietatem

pietatem colam, & ſubiungitur cauſa. Tamen vt p[ietatem] colam] *Deeſt Ita, vt ſit Tamen pro Duntaxat Ita vt pietatem colam. Dixerat enim, Quod potero, & addidit exceptionem, Tamen vt pietatem colam:* *Non ſum oblitus & matris.* Tamen.] *Pro Ita* Nam me parenti potius quàm amori obſequi *mori, ſcilicet vxoris, quia dixit, Quod potero fa[ciam], hoc eſt quod dixerat, quod potero faciam.* Atat.] *I[nter]ectio eſt conterriti & conturbati.* Horſum pergunt *do pergunt, pro eunt; aliàs perſeuerant.*

ACTVS III. SCENA V

Trochaici octonarij catalectici, & Senar[ij] Iambici.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

DIxtíne dudum dixiſſe illam ſe expectare fili[um]
PHI. Factum. LAC. veniſſe aiunt: redeat
quam cauſam dicam patri,
Quamobrem non reducam, neſcio. LAC. que
hic audiui loqui?
PAM. Certum obfirmare eſt viam me, quam
ui perſequi.
LA. Ipſus eſt, de quo hoc agebam tecum. PAM
mi pater.
LAC. Gnate mi ſalue. PH. bene factum, te adu
Pamphile,
Atque adeo, quod maxumum eſt, ſaluum
validum. PAM creditur.
LAC. Aduenis modo? PAM. admodum. LAC
quid reliquit Phania
Conſobrinus noſter? PAM. ſane hercle homo
ptati obſequens
Fuit dum vixit: & qui ſic ſunt, haud multum
dem adiuuant.
Sibi vero hanc laudem reliquit: vixit, du
xit bene.
LAC. Tum tu igitur nihil attuliſti huc plus vn
tentia?

uicquid eſt, id quod reliquit, profuit. LA. imò
fuit.
illum viuum, & ſaluum vellem. PH. impune o-
ire illuc licet.
uiuiſcet iam nunquam : & tamen vtrum ma-
ſcio.
i Philumenam ad ſe accerſi hic iuſſit : dic iuſ-
te.
oli fodere ; iuſſi. LAC. ſed iam eam remittet.
ſcilicet.
nnem rem ſcio, vt ſit geſta: aduenieus audiui
nia.
iſtos inuidos di perdant, qui hæc libenter
ciant.
go ſcio me cauiſſe, ne vlla meritò cõtumelia
vobis poſſet: idq; ſi nũc memorare hic velim,
fideli animo, & benigno in illam, & cle-
ti fui,
oſſim: ni te ex ipſa id magis velim reſciſcere:
ue eo pacto maxume apud tẽ meo erit inge-
ĩdes,
la, quæ in me nunc iniqua eſt, æqua de me
rit,
culpa hoc eueniſſe diſſidium mea ; ita te-
leos.
ındo eſſe ſeſe indignam deputat matri meæ,
ıcedat, cuiuſq; mores toleret ſua modeſtia;
alio pacto componi poteſt inter eas gratia;
ında aut mater eſt à me Phidippe, aut Phi-
na,
ıe pietas matris potius commodum ſuadet
Pamphile ad aures haud inuito ſermo mihi
ſit tuus,
poſtputaſſe omnes res præ parẽte intelligo,
vide, ne impulſus ira praue inſiſtas Pãphile,
Quibus iris impulſus nunc in illam ini- Senarij.
ſim?
nquam quicquam erga me commerita eſt

Quod nollem:& ſæpe,quod vellem:meritam
Amoq; & laudo,& vehementer deſidero.
Nam fuiſſe erga me miro ingenio,expertus ſu
Illiq; exopto,vt reliquam vitam exigat
Cum eo viro,me qui ſit fortunatior.
Quandoquidem illam à me diſtrahit neceſſita
PH. Tibi id in manu eſt,ne fiat. LA. ſi ſanus fie
Iube illam redire. PAM. non eſt conſilium pat
Matris ſeruibo commodis. LA. quo abis?man
Mane inquam,quo abis? PH. quę hæc eſt perti
LA. Dixin' Phidippe hanc rem ægre laturum
Quamobrem te orabam,vt filiam remitteres.
PH. Non credidi ædepol adeo inhumanum fo
Ita nunc is ſibi me ſupplicaturum putat?
Si eſt,vt velit reducere vxorem,licet.
Si alio eſt animo,renumeret dotem huc,eat.
LA. Ecce autem tu quoq; proterue iracundus
PH. Percontumax rediſti huc nobis Pamphil
LA. Decedet iam ira hæc,etſi merito iratus eſt
PH. Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ,
Sublati animi ſunt. LA. etiam mecum litigas?
PH. Deliberet,renuncietque hodie mihi,
Velítne, an non.vt alij, ſi huic non ſit,ſiet.
LA. Phidippe ades,audi paucis:abijt: quid m
Poſtremo inter ſe tranſigant ipſi vt lubet:
Quando nec gnatus,neque hic mihi quicqu
temperant,
Quæ dico paruipendunt porto hoc iurgium
Ad vxorem:cuius fiunt hæc conſilio omnia
Atque in eam hoc omne , quod mihi ægre
uomam.

DIxtíne dudum dixiſſe illã ſe expectare fili *cete principium eſt interrogantis ita, vt ſciat reſponſurus ſit quem interrogat. Illaturus eſt en mentum per* ἐπαγωγήν. Dixtíne dudum.] *Quia ſanctè adiurat non poſſe Pamphilo ſe abſente pe* Dixtíne dudum.] *Captioſa interrogatione cœp yus,Veniſſe autẽ,redeat.* Factum.] *Id eſt,dixiſſe me. & deeſt Eſt, vt ſit, Factum eſt.* Quamob reducam neſcio.] *Habet cauſam:ſed non vult*

præterea non vult cum inuidia matris ſuæ loqui : ſi
im conferat. vt vxorem non reducat domum. Quem
ic audiui loqui?] Vt ſolet, primo perſonas inducit
loquentes, deinde ipſas conuenire inuicem. vt alibi,
hic loquitur? Myſi ſalue. Certum obfirmare eſt
me.] Aduerſus omnia obſtinate agere: id eſt, contra
.Obfirmare viam me, quam decreui.] Id eſt, vt
potius quam amori morem gerat. Atque adeo
maximum eſt, ſaluum atque validum.] Ordo
imum adueniſſe, deinde ſaluum, poſtremo validum.
m atque validum.] αὔξησις ad ſalutem. Validus
e, robuſtus, & habitior corpore. Creditur.] Minus
reſpondet, de repudio vocaturus. Quod maxi-
eſt.] Legitur &, quod maxime eſt. Aduenis mo-
difficile inuenitur præſentis temporis. Modo.] At
oſtendat eſſe momentum etiam præſentis temporis,
Admodum, quod eſt minus. Aduenis modo?]
Vigilásne deûm gens AEnea? vigila. Admodum.]
tio cur adhuc non viderit patrem. Cedo quid
it Phania conſobrinus noſter?] Vtrum ia-
Laches de hæreditate loquitur præſente ſocero, vt
upidiorem faciat ad remittendam filiam? Et ſit
c, vt ex alio principio peruenire queamus ad
volumus dicere. An ideo, vt ſciat rem, &
r ſuas, cupidiorem ſocerum redditurus? Con-
us noſter.] Quaſi ſororinus. Sobrini ſunt ex
ſororibus: Conſobrini, ex fratre & ſorore. †
inquitatis frequentiæ Terentius monet: aut ha-
k Conſobrinus noſter.] Cum de fratre natus
, & alter ex ſorore, conſobrini: cum ex fra-
patrueles dicuntur. Sane hercle homo vo-
obſequens fuit.] Sane, ſatis, valide. nam qui
r validus eſt. Voluptati obſequens fuit.] Con-
t Pamphilus: diſiungi enim volens, nihil dicit, vel
elictum. Haud multum hæredem adiuuant.]
nſulunt hæredi. Sibi vero hanc laudē reliquit:
m vixit, bene.] Bene & facete, nihil hæredi relin-
ſibi vero relinquunt. Vixit, dum vixit, bene.]
nū Vixit aliud ſignificat: & alterum Vixit, aliud.
dum vixit, bene.] Sententia eſt hortantis ad

† al. & propinquitate Terentius frequentata monetur vt hæredum.

delicate viuendum. Vixit, dum vixit, bene.] *Hoc e ſcilicet reliquit.* Vna ſententia?] *Expreſſit animum a ſenis.* Quicquid eſt id quod reliquit, profuit.] *Q quid, & ad prauitatem refertur, vt, At enim id mihi eſt, quod eſt de me opinionis: quicquid eſt.* Quicqui id quod reliquit.] *Nullum in hoc ſene fuit doloris cium ante, quam ſciret aliquid relictum.* Profuit.] *I pro nobis fuit: ac per hoc noſtrũ eſt: poteſt enim ipſe pro ſe: poteſt res eius.* Imo obfuit.] *Morem eorum expr quibus relinquitur, qui cum audierint ſibi aliqui relictum, tunc triſtes ſe fingunt.* Nam illum viuun ſaluũ vellẽ.] *Non idem viuum, quod ſaluum.* Imp optare iſtuc licet.] *Bene impune, quia hæredi pœ mortuos reuiuiſcere. An ſine detrimento optas: vt cũ n cus dicit de iam mortuo, Ego ſi illũ curarẽ, viueret.* In ne optare.] *Si optata euenirẽt nunquã inquit optar ille reuiuiſceret.* Ille reuiuiſcet iã nunquã.] *Mire his verbis Phidippum quoq; ſubinuidere indicat. Pl nunquã quã non.* Et tamen vtrũ malis ſcio.] *Mo illum magis quã vt reuiuiſcat denuo.* Et tamen v malis ſcio.] *Quid malis de duobus, ſcio: vtrũ illũ m permanere, an reuiuiſcere.* Heri Philumenam.] *Hoc quò omnis tendebat oratio.* Ad ſe accerſi iuſſit.] *Be accerſi & iuſſit: vt nihil vxor ſua ſponte fecerit.* Heri lumenam accerſi ad ſe hic iuſſit.] *Et Heri, & iuſ ne: vt breue tempus ſit, & coacta videatur exiſſe. abduci, ſed accerſi: nec à nobis, ſed à ſe.* Omnem rem vt ſit geſta.] *Vergilius, Troianas vt opes & lamen regnum, &c.* At iſtos inuidos di perdant.] *Bene dos, qui matrimonio inuideant. ergo reuocanda vxor adeo non puduit mendacij honeſti deprehenſum ſene inuidos faceret, qui vera prodiderant.* Ego ſcio m uiſſe.] *Principium à tempore, à dictis, factiſque, tan quam aduerſariorum: & ab anteacta vita & præſen* go ſcio me cauiſſe, ne vlla merito contumelia. *re addidit Merito, non enim cauere inquit ne fieret tui. Igitur ne merito fieret: quod in me fuit.* Idq; ſi n *Ab anteacta vita.* Et clementi fui.] *Pro fuerim, i tiuum pro coniunctiuo poſuit.* Ni te ex ipſa id n velim reſciſcere.] *παραληψις.* Namque eo pacto

xin

e apud te meo erit ingenio fides.] *Bene, nō dictis,*
ige io. Cū illa, quæ nunc in me iniqua eſt, æqua.]
ua æqua, παρονομασίαι *ſunt Terētianæ. Et bonum ar-*
entum. nam & Vergilius, Ipſe hoſtis Teucros inſigni
e ferebat, inquit, & Cicero, Te ipſo teſte iniquo atque
obo, verum ad hanc rem ſatis idoneo: te inquam teſte,
n. In me iniqua eſt, æqua de me dixerit.] *Quia*
rſarij teſtimonium, ſi contra ſe dicat, tam graue eſt,
i vel boni viri. Neque culpa hoc eueniſſe diſſi-
i mea.] *Non ergo quid fiat: verum per quos fiat,*
endum eſt. Et nimis abrupte dixit eueniſſe, non eue-
Hoc eueniſſe diſſidium.] *Ad confirmationem non*
re, ſed eueniſſe dixit. Sed quando ſeſe indignam.]
: profert, vt eam oſtendat cauſſam eſſe diſſidij: & hoc
ntat, vtrum dotem retinere poſſit. Et ideo ſupra, Ne-
ea culpa hoc diſſidium eueniſſe, id teſtor deos, inquit.
tat matri meæ cui concedat.] *Fortaſſe ergo indi-*
& recte deputat: mihi tamen mater colenda eſt, hoc
Deputat matri meæ cui concedat.] ἐν ὑποκρίσει
meæ: vt idonea ſit cauſa repudij. Cuiuſque mores
t.] *Hoc melius quam obſequatur, aut inſeruiat.*
s toleret.] *Bene mores, vt aniculæ: notat enim pra-*
m, vnde ſenes moroſi appellantur. Horatius, Donec
i canicies abeſt Moroſa. Mores toleret ſua mode-
) temperamentum! mores potius, quam iniurias di-
Neque alio pacto componi poteſt.] *Niſi vt con-*
natri, toleretque mores eius. Segreganda aut ma-
à me Phidippe.] *Bene, tanquam ex deliberatione*
quod facturus eſt. Et mollius ſegreganda quam
enda. Nunc me pietas matris potius commo-
uadet ſequi.] *Quam mollibus verbis repudium*
tum eſt à Pamphilo. Ad aures haud inuito.] *O-*
lictum, haud inuito. non enim in totum volenti:
de diſſidio: ſed tamen quia pie locutus eſt, medio-
pprobauit. Pamphile, haud inuito.] *Grauis o-*
tà nomine incepta. Vergil. O præſtans animi iu-
& eſt figura λιπότης. *Sic Verg. Poſthabiti tamen il-*
nea ſeria ludo. Haud inuito, ſermo mihi acceſ-
.] Senili loquacitate, pro, Recte locutus es. Omnes
lus dixit, quam ſi vxorem diceret. Præ parente

intelligo.] *Bene parente: quod nomen commune &*
patre eſt, & cum omnibus quos hæc neceſſitudo coniu
melius ergo, quam ſi diceret, Matrem. Verum vi
impulſus ira praue inſiſtas Pamphile.] *Leniter &*
denter Ira. Non ergo iudicio Inſiſtas Pamphile.] *N*
nim incipere, ſed inſiſtere hic, malum eſt. Quibus iri
pulſus.] *Non dixit, qua ira, ne ſuperbe loqueretu*
quibus iris, vt hoc ipſum per εἰρωνείαν derideret. qu
ter dixit, Impulſus ira. An iris matris aut meæ vxo
meæ? an omnium trium? Quibus iris impulſus.]
non vult iram eſſe, ne peccaſſe videatur vxor ſic enim
ſi nec ipſa peccauerit. Quibus iris.] *Ille iram ſingul*
dixit, hic, Irás pluraliter, ne videatur vnius iræ
mittere vxorem. Quæ nunquam quicquam erg
commerita eſt pater.] *Aduerte, proprietatem ex*
commerendi & merendi. Et ſæpe, quod vellem n
ſcio.] *Mereri bona dicimus: Commereri mala; id eſt,*
quere, peccare. Ergo hic meritam, pro præſtitiſſe dixit
Ego te quæ plurima fando Enumerare vales, nunq
gina negabo Promeritam. Amoq; & laudo.] *Non*
qui amantur, & laudantur: nec qui laudantu
iam continuo deſiderantur. Multa ergo dixit: A
& laudo & vehementer deſidero. Et vide, amo
pulſus nimius hic eſt circa vxorem: & quaſi
ſuæ matris & vitiatæ, loquitur: ſed tali opus e
philo ad eiuſmodi argumentum, donec peruer
καταστροφήν. in qua vxorem reduci neceſſe eſt. Erg
Hoc totum repudiaturus inaniter diceret, niſi
tum fabulæ poeta reſpiciens, reducturi anim
Pamphilo reſeruaret. Et nota reſeruaret. Et not
diutem eam quam laudat, pietate ſola comp
Nam fuiſſe ergà me.] *Quantum valet quod f*
xit: & non eſſe: quaſi re tranſacta. Vt reliquam
exigat.] *Satis flebiliter dixit, reliquam exigat.*
Omnes vt tecum, meritis pro talibus, annos
Cum eo viro.] *Non inuidere, iam non eſt*
Quandoquidem illam à me diſtrahit neceſſit
mnis concluſio verborum Pamphili repudij confirm
continet: plus tamen ſententia ſignificante, quam
Quandoquidem illam à me diſtrahit nece

ſatio in neceſſitate, quæ eſt inexorabilis. Et neceſſitas, ſcilicet, quam neceſſitatem domi offendit: quod ex ſcilicet peperit Sed modo vult neceſſitatem, matris vi- racundiam, quæ à nuru ita offenſa ſit. Tibi id in u eſt, ne fiat.] *Hoc oppoſuit, quod minime vult Pam- t videri, & quod prodeſt ſocero.* Si ſanus ſies iube redire.] *Pro, ſi ſanus es. nam aliter, Iubeas dicere t.* Si ſanus ſies.] *Bene pater ſupra iram dixit, nunc am, g. ſignificat ineſſe Pamphilo.* Si ſanus ſies.] *Non ulpæ eſt, cui vt redeat iubere poteſt.* Non eſt con- ı.] *Durius erat, Nolo reducere. ergo hoc lenius di-* Matris ſeruibo commodis.] *Hoc verbo neceſſita- qua cogatur, oſtendit.* Quo abis?] *Factum Pam- x patris verbis oſtenditur, quod diſceſſit. & bene: lterius præſente patre reſiſtere durum fuit.* Mane, ım quo abis?] *Bene quo abis, quia patrem deſeris orem.* Quæ hæc eſt pertinacia?] *Sicut decuit ſoce- & ſubindignatur, quia coram ſibi fit contumelia.* e Phidippe.] *Artificioſe Laches, vt minus miretur, ius indignetur ſocer, iraſci Pamphilum dicit: quan- prædictum eſt, & ſic oportuit.* Dixine Phidippe rem ægre laturum eſſe eum?] *Renouauit verba dem perſona. nam ita dixerat, Neque adeo me clam uam eſſe eum grauiter laturum credam, Hoc ſi re- it.* Quamobrem te orabam vt filiam remitte- *Inuidioſe aduerſum Phidippum, tanquam in illo ſit e purgat, & non accuſat Pamphilum.* Adeo inhu- ım fore.] *Bene quaſi iratus, inhumanum eſſe, in-* Non credidi ædepol adeo.] *Potuit enim dicere, redidi inhumanum fore: ſed acerbe addidit Adeo.* Ita is ſibi me.] *Sibi & me, magno pondere legendum umque pronomen: vt, cantando tu illum? Id eſt, ge- ocerum, vel Pamphilo Phidippum, vel ſi quid tale eris.* Supplicaturum.] *Parum eſt ſatisfacturum, caturum addidit.* Sin alio eſt animo, renumeret n huc, eat.] *Hoc recte ſocer. non tam vt dotem reci- uam vt terreat, hoc dicit. Et renumeret proprie: quia cunia eſt. Et hic ἰδιωτισμὸς iraſcentis eſt, & exigentis um. Eat verò mire dictum, quaſi ipſe proiiciatur, qui ur ire. & ſimul in hoc verbo quaſi renunciatio chari-*

ſatis eſt. Renumeret dotem huc, eat.] *Terrorem tendæ dotis oſtendit, cum dicit, Renumeret dotem: cum iniuria, Huc, & iracunde, Eat.* Ecce autem tu que proterue iracundus es.] *Addendo Quoque, nihil aſſenſus eſt: quaſi dicat, quomodo Pamphilus.* terue iracundus es.] *Proterue, immoderate, & ſup dictum eſt ideo, quod proterat alium qui proteruu Nam proteruus eſt, qui dum alius obuius eſt, pro quod faciunt & tauri in appetitu coitus fœminaru quas calent.* Percontumax rediſti.] *Proprie conti dicitur contemptor potiorum.* Percontumax rediſt nobis.] *Magnæ indignationis eſt, abſentes alloqui, v bi, O Aeſchine, pol haud paternum iſtuc dediſti.* N Pamphile.] *Nobis τῷ ἀττικισμῷ. nam aut abunda ſignificatu adiuuat pronunciationem.* Decidet iam *Quaſi in ira ſit culpa, non deponetur ira, inquit, ſed det.* Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ.] *quaſi dicat. quia habetis vnde dotem reddatis, aut, nullam cauſam habeatis repudij, ſed ditiorem qua coniunctionem.* Quia paululum vobis acceſſit p niæ, ſublati ſunt animi.] *Et non maior eſt factus philus. ſimul maiore ſtomacho, quod cum labore cel aperte oſtendit.* Sublati animi.] *Pro elati, Sublati Et hoc proprie ferarum eſt. vt, Attollitq́; animos: rum qualis in aruis Saucius ille graui venantum vu pectus, Tum demum mouet arma leo, &c. Nam beſti animi qualitate vel erigunt corpora, vel deponunt, a cero.* Etiam mecum litigas?] *Belle, & illum ex in iracundiorem & hoc ad ſe dicentem, quod propter philum dicebat, effecit.* Etiam mecum litigas?] *Inu quaſi iam cum Pamphilo litigauerit.* Deliberet, re tietq́; hodie.] *Ferocius quam ſocerum deceret: att mature, quod Deliberet dixit.* Vt alij, ſi huic nō ſit, *Magna fiducia conditionem filiæ aſſerit: quoniam Pamphilus nolit, paratum alterum dicit eſſe.* Si huic ſit.] *Subauditur vxor. Sed dura dictu reticuit vt deb* Phidippe ades.] *Nomine appellat: quod facere ſole iratos mitigare conātes.* Poſtremo inter ſe tranſiga *Non enim hæc voſtra ſunt, quib. intereſſe delectet.* Q do nec gnatus, neque hic.] *Inuidioſe, gnatus: & obte*

erant. & hic non familiariter dictum, ſed quaſi ab Quæ dico paruipendunt.] *Quia obtemperamus acitæ voluntati.* Porro hoc iurgium ad vxorem, &c.] *Bene rurſus in errorem reditur: ne quæ vera ntra fabulæ propoſitum cognoſcantur.* Porro hoc m.] *Porro quaſi aliquid magnum.* Cuius hæc onſilio omnia.] *Non tranſacta obiiciuntur v- d quæ nunc aguntur.* Conſilio.] *Vtrum diſpo- ? an ἀgωνεία eſt in male conſulentem?* Atque in oc omne quod mihi ægre eſt.] *Non quod ira d quod mihi ægre eſt, dixit.* Euomam.] *Bene, ritudinem ſolet vomitus releuare: ſic Cicero in Ca- dicit, Quæ quidem l.m.u.q.t.p.e.f.q.p.*

ACTVS IV. SCENA I.

rochaici & Iambici octonarij catalectici & acatalectici mixti.

MYRRHINA. PHIDIPPVS.

quid agam? quò me vortam? quid meo viro ſpondebo
? nam audiſſe vocem pueri viſus eſt vagiẽtis:
ipuit derepente tacitus ſeſe ad filiam:
i reſciuerit peperiſſe eam, id qua cauſa clam abuiſſe
, non ædepol ſcio. Iamb. dim.
ium concrepuit: credo ipſum ad me exire: Troch. cat.
ı ſum.
or vbi me ad filiam ire ſenſit, ſe duxit foras. Iamb. cat.
eccam video: quid ais Myrrhina? heus tibi di-
ı Y. mihíne mi vir?
r ego tuus ſum? tu virum me, aut hominem
ıtas adeo eſſe?
vtrumuis horum, mulier, vnquam tibi vi- Troch. catal.
orem,
ludibrio tuis factis habitus eſſem. MY. Qui- Iamb. cat.
PH. at rogitas?
filia. hem, taces? ex quo? MY. iſtuc patrem ro-
eſt æquum?

Perij:ex quo cenſes,niſi ex illo, cui data eſt nup
obſecro?

Acatalectici. Aca. Troch. PH. Credo,neque adeò arbitrari patris eſt alit
demiror

Iamb.catal. Quid ſit quamobrem tantopere hunc omne
celare volueris

Partum:præſertim cùm & rectè,& tempore ſu
pererit.

Troch. catal. Adeon' peruicaci eſſe animo, vt puerum præ
res perire,

Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiam
hac ſcires

Potius, quàm aduerſus animi tui libidinem
cum illo nupta?

Ego etiam illorum eſſe hanc culpam credidi,q
eſt penes.

MY. Miſera ſum. PH. vtinam ſciam ita eſſe iſtu
nunc mihi in mentem venit,

Ex hac re quod locuta es olim, cum illum ger
cepimus.

Nam negabas nuptam filiam tuam poſſe te p
Cũ eo,qui meretricẽ amaret, qui pernoctare

MY. Quamuis cauſam hunc ſuſpicari, quàm
veram,malo.

PH. Multo prius ſciui,quàm tu,illum amicam
re Myrrhina: (ſe

Verum id vitium nunquam decreui eſſe ego :
Nam id omnibus innatum eſt: at pol iam ad
quoque cum oderit.

Sed vt olim te oſtendiſti eandem eſſe, nihil c
ſti vſque adhuc,

Vt filiam ab eo abduceres: neu quod ego eg
eſſet ratum.

Id nunc res indicium hæc facit, quo pacto ſ
volueris.

Troch. octo. catalect. MY. Adeóne me eſſe peruicacem cenſes, cui
Vt eo eſſem animo, ſi ex vſu eſſet noſtro hc
trimonium?

PH. Túne proſpicere aut iudicare noſtram
quod ſit, potes?

:i ex aliquo fortaſſe,qui vidiſſe eum diceret
tem, aut introeuntem ad amicam, quid tum
ſtea;
deſtè ac raro hoc facit? nonne ea diſſimula-
ios
humanum eſt, quàm dare operam id ſcire,
nos oderit?
ijs poſſet ab ea ſeſe derepente auellere,
im tot conſueſſet annos, non eum hominem
erem,
rum ſatis firmum gnatæ. MY. mitte adoleſcen-
obſecro,
: me peccaſſe ais: abi, ſolum ſolus conueni.
velitne, an non, vxorem: ſi eſt, vt dicat vel-
:,
:ſin eſt autem vt nolit, rectè conſului meæ.
quidem ille ipſe non volt, & tu ſenſiſti eſſe in
Myrrhina
um: aderam, cuius conſilio ea par fuerat
ſpici.
obrem incendor ira, eſſe auſam facere hæc
ſſu meo:
ico, ne extuliſſe extra ædeis puerum vſquam
s, (ſtulem;
zo ſtultior, meis dictis parêre hanc qui po-
tro, atque edicam ſeruis, ne quoquam effer-
nant.
Iullam pol credo mulierem me miſeriorem Iamb. acat.
ere:
rt hic laturus hoc ſit, ſi ipſam rem vt ſiet, re-
erit,
:depol clam me eſt: cum hoc, quod leuius eſt,
animo iracundo tulit.
ua via ſententia eius mutari poſſit, ſcio.
nihi vnum ex plurimis miſeriis reliquum fue-
malum.
:rum vt tollam cogit, cuius nos qui ſit neſci-
s pater:
cum compreſſa eſt gnata, forma in tenebris
ſci non quita eſt,

Neque

Neque detractum ei tum quicquam eſt, qu
poſſit noſci qui ſiet:
Ipſe eripuit vi, in digito quem habuit, virgi
iens annulum. (di
Simul vereor Pamphilum, ne orata noſtra ne
Celare, cum ſciet alienum puerum tolli pro ſu

PErij, quid agam?] *Mirè in hac ſcena iterum* *ſenis atque anus: & tamen varie & alio modo, vt inter ſe diuerſos, & tamen notos, poſſimus agnoſcere.* quid agam?] *Hæc prologui oportet Myrrhinam, ius perſona reminiſcatur ſpectator geſtæ rei, ſimulq; ius perſonæ verbis, quid agat altera perſona, monſt Nam perſcrutari Phidippum vniuerſa conclauia, per totam domum, cognito partu filiæ ſuæ, apparet e ſentibus dictis.* Perij, quid agam?] *Singula ita pr ciat, vt perturbatam oſtendat.* Quid agam? Qu vertam?] *Figura* διαπόρησις, *apta turbatis.* Nam ſe vocem pueri viſus eſt vagientis.] *Vergilius, nuò auditæ voces, vagitus & ingens, Infantumque flentes in limine primo. Et eſt* ὀνοματοποιΐα. *nam v ſic eſt, vt quaſi vagitus ſæpius ſonet.* Pueri viſus gientis.] *Proprie dixit, vagientis, & infantium e ſus* eſt.] *Quomodo, Audire vocem viſa ſum modo* Ita corripuit derepente.] *Raptim intulit: Et de vna pars orationis eſt: vt defeſſus, aduerbiis enim p tiones ſeparatim non adduntur.* Derepente.] ὑφέ *ſi ſeparaueris, non eſt latinum derepente.* Quod ſi. *pro nam, aut itaque, ſed & nos in huiuſmodi ſignifi ſic dicimus.* Quod ſi reſciuerit.] *Scimus manifeſta mus occulta.* Id qua cauſa.] *Id, hoc ipſum, peperiſ* Non ædepol ſcio.] *Ideo quia vera cauſa dici non* Sed oſtium concrepuit.] *Plus eſt quàm crepui Con modo auctiuum eſt.* Ad me.] *Bene ad me, q tigaturum.* Vbi me ad filiam ire ſenſit.] *Hoc an & ſimul argumentum delicti eſt, quod exiit à fili rito ingreſſo mulier.* Vxor vbi me ad filiam.] *A tis eſt geſtus & dictum.* Se duxit foras.] *Ordo, du Et verbis vſus eſt intra domeſticos parietes, art* ἰδιωτισμῷ *ſe duxit pro abiit.* Atque eccam vi

A

; *mulierem fugere, & viri auerſari præſentiam:* *hoc ſeparatim pronunciandum.* Heus tibi dico.] *Myrrhinam auertentem ſe, quaſi nihil inueniat* *at de filia.* Mihíne mi vir?] *Sic & in Andr. Ni-* *ndes? cum turbatum ſe oſtendit Dauus.* Vir.] *italem conditionem retulit, non ad ſexum, vt Ver-* *col. Vir gregis ipſe caper.* Tu virum me.] *Accu-* *ncrepatione incipiens.* Aut hominem.] αὔξησις *. Adeo autem abundat Vergil. Tuque adeo quem* *æ ſint habitura deorum Concilia, incertum eſt.* vtrumuis horum.] *Vir aut homo.* Mulier vn- ibi viſus forem.] *Acerbe mulier: vt ſuprà, Tu* *mulier, quæ me omnino lapidem nō hominem pu-* bus.] *Callide mulier, & quaſi nullius culpæ con-* *bus dixit, & quibus factus ſcilicet.* At rogitas?] *ſcitur interroganti: nam interrogare quæ ſcias,* *tiæ eſt.* Hem taces?] *Non taces nunc: ſed taces,* : quo?] *Bene ex quo, quia argumentum impudi-* *puerperium taciturnum.* Peperit filia.] *Propoſi-* *nis.* Iſtuc patrem.] *Mira calliditas. Rea mulier* *efenditur quod accuſat.* Perii, ex quo cenſes.] *litum ad effectum, perii.* Obſecro iſtuc patrem eſt æquum?] *Ex ſua interrogatione accuſauit* *em.* Niſi ex illo cui data.] *A veriſimili argu-* Niſi ex illo cui data eſt nuptum.] *Solutio* *per fiduciam reſpondentis. Sall. Ita fiducia, quàm* *tis purgatior es.* Credo, neque adeo arbitra- *accuſatione maritus ad defenſionem ſui conuer-* *it quod cœperat.* Sed demiror quid ſit.] *Mol-* *us, iam non iraſcitur, ſed miratur. Adeo vides* *m nulla re alia, quàm mulieris correptione le-* Quamobrem tantopere.] *Alia intentio crimi-* nes nos celare volueris.] *Recte, quia putat &* *um eſſe celatum.* Præſertim cum & recte & e ſuo pepererit.] *Vide, duæ cauſæ ſunt celandi* *ſi non tempore ſuo venerit, quod indicium ſtupri* *ſi non recte euenerit, hoc eſt, monſtri aliquid na-* *rit. Hic autem & tempore ſuo, & recte natum* . Demiror.] *Valde miror: quod minus eſt quàm* Præſertim cum & recte.] *Attulit mulieri com-*

pendium

pendium credulitas ſenis ſemel correpti, ne aliter ſi *tur.* Omnes nos celare volueris.] *Antiqua locu* *lam rem celo te.* Præſertim cum & recte, & tem ſuo.] *Recte ad illud pertinet quod non monſtrum o* Tempore ſuo.] *Ad ſpacium quo prægnantes eſſe c* *uerunt, id eſt, ad menſium dinumerationem: quia* *ptimo menſe naſci ſolent.* Adeon' peruicaci eſſe mo.] *Inuectio.* Vt puerum præoptares perire.] *tate infantis, inuidia.* Adeo peruicaci eſſe.] *Pe* *eſt perſeuerans cum quadam vi.* Ex quo firmiore ter nos fore amicitiam poſthac ſcires.] *Ab acc* *bus inuidia. Et bene additur Scires: quia imprude* *delicto veniam frequenter extorſit.* Potius quàm a ſum animi tui libidinem.] *A voluntate peccanti* *dia. Animi tui libidinem dixit, vt minima cauſa* *ſceleribus ſubiecta eſſet.* Eſſet cum illo nupta.] *A* *non, illi nupta, ſed cum illo nupta. Ergo ambo ſib* *cem nubunt.* Ego etiam illorum eſſe hanc cul *Bene, etiam illorum: nõ enim hoc ſe erraſſe ait, quo* *putauerit culpã, quæ minor eſt: ſed, etiam illorum,* *mune peccatum fuerit: ſed nunc quidem totum cri* *Myrrhinæ. An etiam pro adhuc, vt maior ſit dolor,* *opinanti acciderit.* Vtinam ſciam ita eſſe iſtuc.] *ſeram eſſe. Alibi, Miſerum, quem minus credere eſ* *rit ſenſus, Vtinam vere ſis miſera.* Vtinam ſcian eſſe.] *Hoc quidam ſic accipiũt, quaſi Phidippus di* *nes te culpa eſt, quam illorum eſſe credebam: &* *quod credo, penes te eſſe culpam, ita nõ eſſe certo ſcia* *dixit ſe miſeram: & miſeros niſi innocentes dicimus* *nim hoc reſpondet, Vtinam in hoc negotio miſeram* *ſceleſtam reperiam. Sic Salluſtius, Atque ea cogen* *coactos: ſceleſtos magis quàm miſeros diſtringi. Et* *quitur.* Sed nunc mihi in mentem venit.] *Arg* *tum ex antecedentib. dictis & factis.* Nunc mihi i tem venit.] *Recte nunc, quaſi alias nihil ſuſpicãti.* locuta eſt olim.] *Pro ante.* Cum illum generum mus.] *Vt arbitrum capere dicimus, id eſt, eligere,* *laude locutus eſt Pamphili.* Cepimus.] *Elegimu* *Ante locum capies oculis* Cum eo.] *Viro.* Qui m cem amaret, qui pernoctaret foris.] *Non in hoc*

o, quod hæc locuta ſit: ſed argumentum eſt, quod celauerit partum, quæ hoc olim dixerit. Ac pernocta- Propter illud quod dixerat, Quid intereà ibáine ad idem? quotidie. Et nota familiariter hoc verbum porrectio. Sic in Adelphis, Sed ſi hic pernocto, caue quid Syre? Quamuis cauſam.] Hoc propter ſpectatocitur, vt geſtorum meminerit. Quam ipſam ve- Quia ſola ex omnibus defendi non poteſt. Multo ſciui quàm tu.] Bene pergit, quia taciturnitas pro ione accepta eſt. Verùm id vitium.] Hoc intelligi teſt, niſi vitium bis numero ſubaudieris. Adoleſ-æ.] Melius dixit adoleſcentiæ, quàm Pamphili: vt n ætate fuerat, non timeret in ingenio. Nam id o-ıs innatum eſt.] Amare in adoleſcentia. At pol lerit, ſe quoque cum oderit.] Mire ſenectutem : ſenex, cùm & velocem oſtendit his verbis: Iam & addit, Se quoque oderit, quaſi dicat: Non ſolum abit, ſed & odio habebit: & non alienas mulieres nec vxorem quoque, ſed etiam ſeipſum. Plus ergo il- quàm ratio depoſcebat: ſed mire ad affectum ſenis endum. Se quoque cum oderit.] Id eſt, vt pœ-um ſui facti. Sed plus dixit, quàm ſi diceret, facta :d vt olim te oſtendiſti.] Cum ſuperiora dicta t filiam abduceres.] Vehementius dixit, quàm ſi , vt filiam ei non redderes. Neu quod egiſſem eſ-ım.] Quod ab eo abducis, non bona ſocrus: quod non bona mater: quod irrita facis quæ geſſi, non bo-es, inquit. Nunc res indicium facit.] Hoc eſt, elauiſti partum. Id nunc res.] Quaſi dixerit vn- Quo pacto factum volueris.] Non ſolum quod d, etiam quod voluit, obiicit. Quo pacto factum is.] Deeſt fieri. Peruicacem.] Per vim agentem, oſam me eſſe cenſes. Cui.] Deeſt ei, vel circa eam. ater fiem.] Rurſus à veriſimili, an mater contra actat. Si ex vſu eſſet hoc matrimonium.] Caltier ex his quæ dixit ſenex defenſionē arripit. Nam iit, Negabas poſſe filiam tuam te pati cum eo qui cem amaret, qui pernoctaret foris. Ex vſu no- Modo, vtile. ſi pro noſtra eſſet vtilitate. Túnc pro-:.] A perſona. Aut iudicare.] Proſpicere futura, indi-

iudicare præſentia. Audiſti ex aliquo fortaſſe.]
ſatis, & oratorie. Aliquo.] *Non à certa perſona. B*
liquo, ademit iudicibus authoritatem. Qui vidiſſe
diceret.] *Non qui vidiſſet.* Exeuntem aut intre
tem.] *Sic Cicero, Tibi autem Balbe reſpondebo: Pr*
precario ſi licet, ſi fas eſt defendi à me eum, qui in
fuiſſet, qui vnguenta ſumpſerat, qui Baias viderit:
nim dixit, Amplectentem amicam. Aut introeun
σύλληψις prima. In ludum ducere & reducere. E
tem aut introeuntem.] *Mollis eſt, quia luditur*
quentibus ad amicam, ἐξουθενισμὸς criminis, de con
dine. Quid tum poſtea?] *ἰδιωτισμὸς, quo contem*
crimina leuiora. Si modeſte.] *Adhibito modo: ve*
cum pudore & modeſtia: vt celatum voluerit. Nón
diſſimulare nos.] *Duobus modis feruntur peccat*
ignoſcendo, vel cohibendo. Modo diſſimulare, eſt
rantiam fingere. Magis humanum eſt.] *Bene, q*
illud humanum diſſimulare, an magis humanum di
lare: quia & iraſci, & arguere humanum eſt? Mag
manum.] *Nota, pro humanius, Terentiano more.*
nos oderit?] *Qui, vnde vel quamobrem. Et recte*
enim dolens quod non ametur, id facit quo magis o
Nam ſi is poſſet ab ea ſeſe derepente auellere.
torie non contentus defendiſſe Pamphilum, hoc ipſo
quo accuſatus eſt, laudat. Derepente.] *Vna pars*
nis eſt. Qui cum tot conſueſſet annos.] *Lauda*
eos Terentius, qui conſuetudine vincuntur, vt alit
paruæ conſuetudinis cauſa, huius mortem tam fert
liariter. Et mox, Vt neque me conſuetudo, neque
neque pudor commoueat, neque commoneat, vt ſeri
dem? Ergo ferus quem longa conſuetudo non comi
Qui cum tot conſueſſet annos.] *Non qua cu*
qui cum: vt à quibus, & non à quis. Et conſueſſe p
dicitur in ſtupro. Non eum hominem ducerem.
ſolum inquit, homo non eſſet, id quod forſitan nihil
intererat: ſed quod nobis maximum eſt, vir ſtabili
eſſe non poſſit. Nec virum.] *Vir modo, maritus.*
eum hominem ducerem, nec virum ſatis fir
gnatæ.] *Poteſt & ſic intelligi, Non eum hominem*
rem, qui conſuetudine longi temporis tenere abrum

virum ſatis firmum gnatæ.] *Quem res venereæ mouerent. nam firmum etiam hic poſſumus intelligelidum in officio coitus. ſic Horatius, fortiq́ue marito et vxorem.* Mitte adoleſcentem obſecro.] *His ſolemus commentitia argumenta contemnere, vt, cordia animos maternos his natos. Et ibi, Mitto adde iſtuc, * Imprudens timuit adoleſcens: ſ eo, tu. Verum & cætera. Etenim illi dixerat, Verum id n, nunquam decreui eſſe ego adoleſcentiæ. Adeon aci eſſe animo, vt puerum præoptares perire potius, aduerſus animi tui libidinem eſſet cum illo nupta?* æ me peccaſſe ais, abi ſolus ſolum conueni.] *hæc dicit mulier, vtpote memor quod cum Pamphicuta. Et ſolus ſolum ideo, quia metuit, ne orata n ſeruet Pamphilus, & ideo multi ſciant.* Roga, e an non vxorem.] *Verba quibus cum Pamphiatur ſocer: ne ſi aliter agat, reſpondeatur à genero.* conſului meæ.] *Illum, inquit, nolle, ſignum eprouidiſſe filiæ.* Siquidem ille ipſe non vult, & ſiſti.] *Animaduertendum, quemadmodum omnia ſe defenderit Myrrhina, in malam partem accedippus: & hinc magis accuſat vnde illa ſe purgat.* conſilio ea par fuerat proſpici.] *Non dixit, cuſilio repudium daretur Pamphilo, ita ad vnum oxitum ſpectant.* Eſſe auſam facere hæc iniuſſu *Abducere filiam, celare partum, exponere pue-* nterdico.] *Inter edico, & interdico hoc intereſt: us, quod iubemus fieri: Interdicimus, quod vetari. Edicimus etiam vni generi hominum: Interdiuerſis. Itaque Prætoris edicta, & Interdicta di-. Interdico, ſeparatim dicendum, legendumq́ue, terdico ne velis, non eſt integrum.* Interdico, ne ſe extra ædes.] *Id agitur, ne ſub incerto interciuer: & tragœdia fiat ex comœdia.* Meis dictis hanc poſtulem.] *Demonſtratiue & accuſatorie nc, quaſi tam contumacem.* Hanc qui poſtu-*Quid eſt hanc, vtrum mulierem? an vxorem? an acem fœminam?* Ibo intro.] *Sibi ipſi hoc dicit σμῷ.* Edicam ſeruis, ne quoquam efferri ſi-*Et hoc recte poeta: quia ita opus eſt, ne compleat*

Myrrhina quod promiſit de exponendo puero, dit Dein *continuo exponetur.* Nam vt hic laturus ho Sic *oſtenditur cauſa, cur perpetuo celandum ſit ſe tium virginis.* Nam vt hic.] *Quantum iracundiæ turus ſit, quantum furoris: hoc enim ſignificat Vt. mul poeta, quod alibi obſcure facit, hic aperte demo quod periculum ſit in fabula, niſi καταστροφὴ ſucc* Non clam me eſt.] *Id eſt, ſcio.* Nec qua via ſent eius mutari poſſit, ſcio.] *Neſcio quo modo ex ira placidus fiat.* Sententia eius.] *De puero non expo* Hoc mihi vnum.] *Hoc adhuc, inquit, malum no euenerat, cum euenerint multa. & vide, an ſi pue tollat cogit, quaſi cum gemitu & percontatiue pr ciandum ſit: etenim Si, obſcuram locutionem fac forte Cum, vel Quod, ſignificat.* Hoc mihi vnum e rimis miſeriis reliquum fuerat malum.] *Ex on malis reliquum cum dicat, maximum malum ſig Nam non mediocre eſt quod omnium miſeriarum timum & inter mala multa reliquum, quod ſic mus. Poſſumus & nos interrogatiuè pronunciare.* rum vt tollam cogit.] *Recte tollam, quæſtio, v* Forma in tenebris noſci quita non eſt.] *Ab queo paſſiuum fecit queor, retinendo participiu eſt: ſed antique dixit.* Neque detractum.] *Sol fieri.* Ipſe eripuit.] *Hic ad exitum ſpectat πα quia per annulum fiet cognitio.* Ipſe eripuit.] *E rio, inquit, factum eſt: ipſa vt non eriperet, ſed ipſi tur.* Simul vereor Pamphilum ne orata noſtr *licet ſi ſuſtulerimus cogente ſene, eum puerum, q poſitum iri Pamphilo paulò antè promiſi.* Cum ſci num puerum tolli pro ſuo.] *Non ſolum, inquit, grè feret alienum, verum etiam pro ſuo.*

ACTVS IV. SCENA II

SOSTRATA. PAMPHILVS.

Iamb. quad. acat.

NOn clam me eſt mi gnate, tibi me eſſe
 ctam, vxorem tuam
Propter meos mores hinc abiſſe: etſi ea di
 las ſedulo:

ım ita me di ament, itaque obtingant ex te quæ
:opto mihi,
unquam ſciens commerui, merito vt caperet il-
odium mei:
ante quã me amare rebar, ei rei firmaſti fidem.
ı mihi intus tuus pater narrauit modo, quo pa-
ɔ me habueris
oſitam Amori tuo: nunc tibi me certum eſt
ntra gratiam
rre, vt apud me præmium eſſe poſitum pieta-
ſcias.
ımphile, hoc & vobis, & meæ commodum fa-
æ eſſe arbitror:
us abituram hinc cum tuo meo eſſe certo de-
ui patre: (qua,
ea præſentia obſtet, neu cauſa vlla reſtet reli-
tua Philumena ad te redeat. PAM. quæſo, quid
ıc conſilii eſt?
ſtultitia victa, ex vrbe tu rus habitatũ migres?
facies: neque ſinam, vt qui nobis mater male-
lum velit,
ɔertinacia dicat eſſe factũ, haud tuã modeſtia.
tuas amicas tu, & cognatas deſerere, & feſtos
s
auſa nolo. SOS. nihil iam mihi iſtæ res volu-
tis ferunt.
ætas, tempus tulit, perfuncta ſatis ſum: ſatias
iam tenet
orum iſtorum: hæc mihi nunc cura eſt maxu-
; vt ne cui mea
ıquitas ætatis obſtet, mortémve exoptet meã.
ideo me eſſe inuiſam immerito, tempus eſt
ıcedere:
ɔtime, vt ego opinor, omneis cauſſas præci-
n omnibus:
hac ſuſpicione exoluam: & illis morẽ geſſero.
ne obſecro hoc effugere, volgus quod male
lit mulierum.
Quàm fortunatus cæteris ſum rebus, abſque
hæc foret,

Hanc matrem habens talem, illam autem vxor
 s o. obſecro mi Pamphile,
Non tu te rem incommodam, vt quæque eſt, in a
 mum inducas pati.
a.L. illa. Si cætera ſunt ita vt tu vis, itaque vt eſſe ego * ill
 exiſtimo,
Mi gnate da veniam hanc mihi, reduc illam. P.
 væ miſero mihi.
s o. Et mihi quidem: nam hæc res nõ minus me
 le habet, quàm te, gnate mi.

NOn clam me eſt.] *In hac ſcena velut qualitas n cialis in diſputationem venit: iuſtúmne ſit repu coniugem cauſa matris: & omnino quid fieri debeat.*] clam.] *Vero ordine à purgatione ſui incipit mater al ra, ne quod diſcedit, iracundiæ videatur.* Tibi me ſuſpectam.] *Id eſt, in ſuſpicionem veniſſe.* Vxo tuam propter meos mores hinc abiſſe.] *Blandi xorem ſignificauit, quàm ſi diceret Philumenam. Et res proprie ſenum dicuntur: vnde ſenectus moroſa, & roſi homines, qui ſui cuiuſdam moris ſunt.* Etſi ea c mules ſedulo.] *Ea, id eſt, quæ ſcio. Et ea, pro eam ſed abſolute occurrit ſupra latæ ſententiæ, & genere tro. & eſt ordo, Etſi ea diſſimulas ſedulo, non me clan &c.* Verùm ita me dii ament.] *Cõiectura quæ ſol iureiurando.* Nunquam ſciens cõmerui.] *Bona ptio, quia poſſumus aliquem inſcienter lædere, quæ veniam pertinet.* Itaq; obtingant ex te.] *Pro ſe i & ita rem Pamphilo probat, vt blanda ſit.* Itaque.] *partes orationis.* Vt nunquã ſciens.] *Hic ordo eſt i iurandi, vt cum præpoſuerit Ita, ſequatur vt. Cicer velim mihi deos propitios, vt cum illius temporis mil nit in mentem, &c.* Merito vt caperet odium illa r. *Bene dixit merito. nam vt nos immerito quis non o non eſt in noſtra manu. hæc eſt exceptio. Plautus in nummo, Quin dicant, non eſt, merito ne dicant, id eſt* rito vt caperet odium illa mei.] *Id enim eſt, culp merito.* Teq; antequam me.] *Deeſt iam, vt ſit ordo, te amare me rebar: tantũ firmaſti fidem ei rei.* Teq; a quam me amare rebar, ei rei firmaſti fidem.] *Or*

us hic eſt, Et quod ante rebar, ei rei firmaſti fidem meã: ue me fefellit, quod ante rebar, te me amare. *Nam ei* *irmaſti fidem, id eſt, probationem attuliſti.* Nam mihi s pater.] *Dixit enim ſupra, Atq; in eã hoc omne quod* *i ægre eſt, euomam. potuit enim euomendo narraſſe* *d matrem filius præpoſuiſſet vxori.* Tuus pater.] *Fa-* *iarius, quam ſi diceret Laches.* Præpoſitam amori .] *Plus dixit amori tuo, quam ſi vxori tuæ diceret.* Vt d me præmium eſſe poſitum pietatis, ſcias.] *La-* *it mulier, ne quod dictura eſt odio, aut dolore, aut cer-* *a facere videatur.* Præmiũ eſſe poſitum pietatis.] *Verg. Hic pietatis honos. ſunt hic ſua præmia laudi.* Mi phile, hoc & vobis & meæ commodum.] *Rem* *am dictura, vide quantis præblanditur verbis, remq́;* *nolliat.* Nunc tibi me certum eſt contra gratiam.] *ra nũc viciſſim.* Et meæ commodũ famæ.] *Ab ho-* . Mi Pamphile, hoc & vobis & meæ.] *Princi-* *hoc aliquid eſt peccantis fœminæ. A blandimento er-* *cipit, vt libenter audiat.* Ego rus abituram hinc tuo me eſſe certo decreui patre.] *Certo dixit, ne ſit* *adendi locus.* Cum tuo me certo eſſe decreui.] *Ad* *ddidit, certo decreui: vt non audeat diſſuadere filius.* nea præſentia.] *Non dixit iam culpa, ſed præſentia.* d ſi iſtuc cõſilij eſt?] *Bene: quia illa decreui dixerat.* s.] *A perſona.* Stultitia.] *A cauſa.* Victa.] *Non enim* *ns.* Vrbe.] *A loco.* Tu.] *A perſona.* Habitatum.] *A* . Illius ſtultitia victa, ex vrbe tu rus habitatum res?] *Vide quam oratoriè omnia congeſſerit, à perſonis,* *ſis, à locis, à factis.* Illius ſtultitia.] *Ab vtili. Mire* *m & Rus, & ex vrbe, & Habitatum dixit.* Vt qui is mater maledictum velit.] *Ab honeſto.* Non fa-, neque ſinam.] *Primo, non facies: deinde ſi facere* *uεraris, non ſinam. Et non facies, non eſt interdi-* *s: ſed quaſi dicat, Scio te non facturam rem tuam* *am. Sunt autem qui neque ſinam iungant inferio-* *s, ſunt qui totum contexte legant, Non facies vſque* *eſtia.* Mea pertinacia dicat eſſe factum.] *Bene* *et, cum vult ſua intereſſe ne fiat.* Tu tuas amicas *In diſſuadendo commiſcuit & honeſtatem & vtilita-* Mea cauſa nolo.] *Non eſt ſuperbum nolo, ſed*

conſuetudine dicitur. Nihil iam mihi iſtæc res.] *Con omnia. Et ab vltimis incipit.* Iſtæc res.] *Amicæ, cogna dies feſti.* Dum ætas, tempus tulit.] *Tulit pro paſſ eſt, permiſit, & in bonis enim & in malis dicitur.* Di ætas, tempus tulit, perfuncta ſatis ſum.] *Si inq meæ voluptatis cauſa exercenda ſunt, iam non delecta ſi officij ac religionis, iam non poſſum, quæ ſum anus.* *ceſſaria diuiſio quia ille & religionem incuſſerat feſtor dierum.* Dum ætas, tempus tulit.] *Non inquit rep hendat: quæ cum potuerim perfuncta ſatis ſum. Sic V Sat patriæ, Priamoq; datum.* Satias me iam tenet.] *mis materne atque aniliter.* Hæc mihi nunc cura maxima.] *Hoc nimis ſerio pronunciandum. & ne cui o ſe, ne Tibi diceret.* Vt ne cui me longinquitas æt obſtet.] *Hoc ad nurum: expectationem ad filium ref hinc enim odio digni parentes, expectati appellantur.* ginquitas ætatis obſtet Mortémve meam.] *Cun dulo agat ſocrus, ne quid per iracundiam ſtatuiſſe vi tur: vide tamen vt intermiſceatur indignatio & multa lore deprompta ſint: quod poeta non inuitus facit ad res exprimendos: perſonasque reddendas.* Hic video eſſe inuiſam immerito.] *Quia rus decreui pergere quaſi nurum vitatura, ſed locum. Et mire inuiſam, & addidit cui, ſed dixit, Tempus eſt concedere. Quia anu an quia nurus in domo?* Omnes cauſas præcidam omnibus.] *Bene omnibus, ne ſpecialiter læſiſſet nurum generaliter dixit.* Et illis morem geſſero.] *Mire illis nurui. Et morem geſſero, acriter dictum: vt oſtendat h los olim voluiſſe, vt expelleretur, vt ſi dicas, inimicum morem geſſiſſe, quod ſe ſuſpenderit.* Sine me obſecro effugere.] *Quia dixerat maritus eius, Omnes ſocrus runt nurus.* Sine me obſecro hoc effugere.] *Pote ſimum eſt ad extorquendum aliquod argumentum, illis quibus chari eſſe debemus, noſtra cauſa potius, q illorum, dicimus velle nos, aut nolle, quod facimus. na Pamphilus ſupra ſic dixit, Non facies, neque ſinã.* Q male audit.] *Supra dixit. Ab honeſto.* Abſque hæc foret.] *Abſque, extra: vt ſit aduerbium magis q præpoſitio. & vna, Res ſubaudienda. Et totum ἐν ὑπ ..., ſtatimque iungendum, Hanc matrem habens ta*

a autem vxorem. Vel certe. Abſque foret, pro abeſſet, hæc de vxore dici putant, vt A'ſque ſit præpoſitio. n tute rem incommodam: vt quæque eſt, in animo inducas pati.] *Horatius, Durum, ſed leuius fit patientia, Quicquid corrigere eſt nefas* Si cætera ſunt.] *Cætera, abſque vna dicenti.* Itaque vt eſſe ego illam exiſtimo.] *Quia potuit dici ei, O ſocrus, ergo dubitas de probitate nurus: addidit, Itaque vt eſſe ego illam exiſtimo.* veniam hanc mihi.] *Mihi, propter quam putas non* *cendam.* Væ miſero mihi.] *Nec negat, nec promittit:* * al. intumeſcit. *ingemiſcit, vtpote qui penitus dolore commotus, ægritudinem animi diſſimulare non poteſt.* Væ miſero mihi.] *Nihil potuit pro rerum qualitate reſpondere, niſi vt ingemiſceret.* Et mihi quidem.] *ὄχθος. quid enim, & mihi? an* * al. ei. *multa ſic in vſu noſtro ſunt.*

ACTVS IIII. SCENA III.

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS.

Vem cum iſtoc ſermonem habueris, procul hinc ſtans accepi vxor.
c eſt ſapere, qui vbicunque opus ſit, animum poſſis flectere,
od faciundum fortaſſe ſit poſt, idem hoc nunc ſi feceris.
Fors fuat pol. LA. abi rus ergo hinc: ibi ego te, & tu me feres.
. Spero ecaſtor. LA. i ergo intro, & compone quę ſimul tecum
antur: dixi. SO. ita vt iubes, faciam. PA. pater. Senarius. Iamb. cat.
. Quid vis Pamphile? PA. hinc abire matrem? minime. LA. quid ita iſtuc vis?
. Quia de vxore incertus ſum etiam quid ſim facturus. LA. quid eſt?
uid vis facere, niſi reducere? PA. equidem cupio, & Troch. cat.
vix contineo: Mixtũ Trochaicum cũ Iamb. cat.
d non minuam meum conſilium: ex vſu quod eſt, id perſequar:

Credo ea gratia cōcordes magis, ſi nō reducā, fo

Troch. cat. 1. Neſcias: verum id tua refert nihil, vtrum illæ cerint,

Quando hæc abierit: odioſa hæc eſt ætas ado ſcentulis.

E medio æquum eſt excedere: poſtremo iam n fabulæ

Dim. Iamb. Sumus Pamphile, ſenex atque anus.

Iamb. cat. Sed video Phidippū per tempus egredi: accedam

QVem cum iſto ſermonem habueris.] *In hoc c loquio reconciliatio ſenum eſt poſt iurgium, mixta ſputatione Pamphili de non reducenda vxore.* Procu *Procul, nunc prope.* Hinc ſtans accepi vxor.] *Acc audiui. Et modo vxor, ante mulier: & de vxore, dij m prohibeant.* Iſtuc eſt ſapere.] *τὸ Iſtuc exceptiue ctum: quaſi cætera ſtulte fecerit: & ſimul ſtomachum r net: quo reprehendat cætera.* Qui vbicunque opus e *Qui pro Quæ interdum abundat.* Animum poſſit f ctere.] *Modo non alienum animum, ſed ſuum flectere. vnde flectere, à iurgio ad modeſtiam, ex conceſſione ex mo.* Animum flectere.] *Ad hoc flectere animum di vt oſtenderet ne nunc quidem purgatam apud ſe Soſt tam de præterita culpa.* Quod faciundum ſit forta poſt.] *Hæc etiam ſententia videri poteſt generalis. deeſt Ad id: vt ſit, Flectere ad id quod faciundum. teſt & abſolute accipi, Quod pro quæ res faciunda* Quod poſt faciundum ſit.] *Id eſt, concedendum. vim neceſſitatis hoc verbum exprimit.* Fors fuat pc *Fortuna faueat, quaſi τῷ εὐφημισμῷ aduerſus triſte ctum vſa eſt. nam fors fortuna bona eſt. & fuat, ſi ſign cat, dixerat enim ille, Quod faciundum ſit poſt for ſe.* Fors fuat pol.] *Id eſt, bona eueniat, quaſi τῷ φημισμῷ dicat, Bona dicito potius. An bona fortuna per Pollucem?* Abiteus.] *Hortantis eſt ad celeritat Vergil. Ergo age chare pater, ceruici imponere noſt* Ibi ego te, & tu me feres.] *Non dixit, Ibi nos uicem delectabimus: ſed quia ſenex atque anus eſt, te, & tu me feres, dixit. Et ſimul, quia nuper incu uerat mores ſenum, renocare vult cauſam abſceſſio*

ſi

ad filÿ culpam aut nurus. Ibi ego te, & tu me
| Aut quia noti inter nos ſunt mores noſtri: aut
trique vna ætas eſt. & ſic pronuncia, quaſi hoc i-
eceſſitate decernat ſenex: cum dicit, Abi rus Ergo
i ego te, & tu me feres, ipſa pronunciatio quere-
tinet de filÿs & ſenectute. Spero ecaſtor.] Mi-
confirmauit mulier: ſed ſperare ſe dixit, memor
riſſimi, & ſenilis amaritudinis: maxime quod & il-
ixit, ibi nobis iucunde erit, ſed, ibi ego te, & tu me
I ergo intro, & compone quæ ſimul tecum
ır?] κωμικῷ χαρακτῆρι, & vſu quotidiano, ſatis-
raliter: quia Mulieres dum moliuntur, & dum co-
, annus eſt. Dixit.] Denunciatio eſt confirmandæ
æ, nec mutandæ. & translata eſt de foro & cauſi-
cero, Præco dixiſſe pronunciat. Dixi.] Hoc ver-
fine additum, ſuperiora confirmat: & eſt proprium
perorauerint cauſam. Pater.] Ipſum nomen dehor-
n ſignificat, adiecta pronunciatione. Pater.] Sic
ia, vt hoc vultuoſe dictum ſit, Hinc abire ma-
uid vis Pamphile?] Facete præſto, Quid vis, re-
Quid ita iſtuc vis?] Rem ſupra audiuit, & per-
unc cauſam quærit: quaſi dicat, Eſto vt nolis, quid
ere non vis? Incertus ſum etiam quid ſim fa-
] Non, quid faciam, dixit, ſed, quid ſim facturus.
a molimina etiam verbis poſſet oſtendere. Quid
quid ita iſtuc vis: & Quid eſt, eo vultu pronun-
, vt conſilium eius & verba videatur contemnere
uid vis facere, niſi reducere?] Sic loquitur La-
aliud Pamphilus reſpondere non audeat: & ideo
quidem cupio, & vix contineo.] Vt reducam
Adeo magna cauſa eſt non reducendi, vt cum
non poſſim. Sed non minuam conſilium
] Caute ſatis, Reducendi, inquit, cupiditas eſt, non
di conſilium. Id perſequar.] Non ſequar, ſed per-
t conſtantiam demonſtraret. Credo ea gratia
des magis.] Sententioſe dixit, tunc poſſe inter ſe
re & concordare mulieres, cum & illa eſſe de-
rus, & illa nurus. hæc enim inter illas eſt deſidio-
nctio. Et ſatis ingenioſe ſe dictum. Tolle enim in-
eres proximitatem: & nulla cauſa diſcordiæ

eſt. Concordes magis.] *Non magis concordes, v pro minus diſcordibus dixit, an vt ſeruiret ſententiæ* ſcias.] *Vtrum concordes futuræ ſint, an diſcordes.* V id tua refert nihil.] *Hoc verbum ex aliqua parte c mantis eſt, & conſentientis.* Vtrum illæ fecerint.] *I conſentientes ſint an diſſentientes.* Vtrum.] *Vnum d bus ſignificat.* Odioſa eſt hæc ætas adoleſcētulis *pra in perſonam ſocrus culpam iratus contulerat dix: nunc & vxori placatus, & nurui parcens, odior ſam à perſonis tranſtulit ad ætates ſed ita tamen, vt iuniores accuſaret, & de adoleſcentibus queſtus, cu feratur ſenes.* Odioſa hæc eſt ætas.] *Hæc, cum g pronunciandum eſt.* E medio æquum eſt exce *Vtrum ex vrbe rus, an ex vita in mortem? Et ſatis n ter. nam in medio ſtare dicitur ſuperuacuus vel mo Et cum ſtomacho dixit ſenili.* Senex atq; anus.] *H cum nominauit, caput indicat & inceptionem hui fabularum.* Iam nos fabulæ ſumus.] *Senex atqu Pronūtia ſenex atq; anus, quaſi initiū fabulæ. τῷ ἰδ additum, Pamphile.* Per tempus.] *Opportune.*

ACTVS IIII. SCENA III

PHIDIPPVS. LACHES.

PAMPHILVS.

Senarij. TIbi quoque ædepol ſum iratus Philumena
Grauiter quidem; nam hercle abs te fact
turpiter:
Et ſi tibi cauſa eſt de hac re; mater te impulit;
Huic verò nulla eſt. LA. opportune te mihi
Phidippe in ipſo tempore oſtendis. PH. quid
PA. Quid reſpondebo his? aut quo pacto
periam?
LA. Dic filiæ rus conceſſuram hinc Soſtratar
Ne reuereatur minus jam quo redeat domū.
Nullam de his rebus culpam commeruit tua
A Myrrhina hæc ſunt mea vxore exorta omn
Mutatio fit, ea nos perturbat Laches.
PA. Dum ne reducam, turbent porrò quam v
PH. Ego Pamphile eſſe inter nos, ſi fieri pote
Affinitatem hanc ſanè perpetuam volo;

,vt aliter tua ſiet ſententia,
as puerum. PA. ſenſit peperiſſe, occidi.
ıerum? quem puerum? PH. natus eſt nobis
os.
bducta à vobis prægnans fuerat filia,
fuiſſe prægnantem vnquam ante hunc ſci-
iem.
ne (ita me di ament) nuncias, & gaudeo
ı illum, & tibi illam ſaluam: ſed quid mulieris
n habes? aut quibus moratam moribus?
hoc celatos tam diu? nequeo ſatis,
hoc mihi videtur factum praue, proloqui.
on tibi illud factum minus placet, quam mi-
aches.
i iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi:
non eſt, cùm eam iam conſequitur alienus
:.
ılla tibi Pamphile hic iam conſultatio eſt.
ij. LA. Hunc videre ſæpe optabamus diem,
x te eſſet aliquis, qui te appellaret patrem.
habeo gratiam dis. PA. nullus ſum.
duc vxorem, ac noli aduerſari mihi.
er ſi illa ex me liberos vellet ſibi,
eſſe mecum nuptam: ſatis certo ſcio,
ıe clam haberet quæ celaſſe intelligo.
cùm eius alienum eſſe à me animum ſẽtiam,
nuenturum inter nos poſthac eſſe arbitror:
obrem reducam? LA. mater quod ſuaſit ſua,
ſcens mulier fecit: mirandúmne id eſt?
ı' te poſſe reperire vllam mulierem,
areat culpa? an quia non delinquunt viri?
ſmet videte iam, Laches, & tu Pamphile
an' opus ſit vobis, an reducta domum.
uid faciat, in manu non eſt mea:
ı in re vobis difficultas à me erit.
iid faciemus puero? LA. ridicule rogas.
uid futurum eſt, huic reddas, ſuum ſcilicet:
nus noſtrum. PA. quem ipſa neglexit, pater,
am? LA. quid dixti? eho an non alemus Pam-
e?

Prodemus

Prodemus quæſo potius: quæ hæc amentia eſ
Enimuero prorſus iam tacere non queo:
Nam cogis ea, quæ nolo, vt præſente hoc loq
Ignarum cenſes tuarum lacrumarum eſſe me?
Aut quid ſit id, quod ſollicitere ad hunc mod
Primum vbi hanc dixti cauſſam, te propter tu
Matrem non poſſe habere hanc vxorem domi
Pollicita eſt ea ſe conceſſuram ex ædibus.
Nunc, poſtquam ademptam quoq; hanc tibi
ſam vides:
Puer quia clam te eſt natus, nactus alteram es
Erras, tui animi ſi me eſſe ignarum putas.
Aliquando tandem huc animum vt adiũgas
Quàm longum ſpacium amandi amicam tib
Sumptus, quos feciſti in eam, quàm animo
tuli?
Egi atque oraui, tecum vxorem vt duceres:
Tempus dixi eſſe, impulſu duxiſti meo:
Quæ tum, obſecutus mihi, feciſti vt decuerat.
Nũc animum rurſum ad meretricem induxti
Cui tu obſecutus, facis huic adeò iniuriam:
Nam in eandem vitam te reuolutum denuo
Video eſſe. PA. Méne? LA. teipſum: & facis ini
Cum fingis falſas cauſas ad diſcordiam:
Vt cum illa viuas, teſtem hanc cum abs te
ueris.
Senſitque adeò vxor: nam ei cauſſa alia quæ
Quamobrem abs te abiret? PH. planè hic d
nam id eſt.
PA. Dabo iuſiurandum, nihil eſſe iſtorum, tib
Reduc vxorem: aut quamobrem non opus ſit
PA. Non eſt nunc tempus. L. puerum accipia
is quidem
In culpa non eſt: poſt de matre videro.
PA. Omnib. modis miſer ſum, nec quid aga
Tot nunc me rebus miſerum concludit pater.
Abibo hinc, præſens quando promoueo pa
Nam puerum credo iniuſſu non tollent meo,
Præſertim in ea re cum ſit mihi adiutrix ſocru
LA. Fugis? hem, nec quicquam certi reſpõde

bi videtur eſſe apud ſeſe? ſine:
ı Phidippe mihi cedo, ego alam. PHID. ma-
: :
irum fecit vxor, ſi hoc ægre tulit.
mulieres ſunt: non facile hæc ferunt.
rea hæc ira eſt: nam ipſa narrauit mihi.
præſente hoc tibi nolebam dicere:
illi credebam primo: nunc verò palam eſt.
ɪmnino abhorrere animum huic video à
iis.
id ergo agam Phidippe? quid das conſilij?
ıid agas? meretricem hanc primùm adeun-
cenſeo.
s: accuſemus grauius: denique
nur, ſi cum illo habuerit rem poſtea.
ciam vt mones: eho puer, curre ad Bacchi-
hanc
n noſtram: huc euoca verbis meis.
o porro in hac re adiutor ſis mihi. PH. ah
dum dixi, idemque nunc dico Lache,
: affinitatem hanc inter nos volo,
nodo eſt, vt poſſit quod ſpero, fore.
ne adeſſe me vnà dum iſtam conuenis?
ɔ verò abi: aliquam puero nutricem para.

ɪuoque ædepol.] *In hac ſcena vltimus error eſt,* *ius* καταστροφή. Tibi quoque ædepol ſum ira- *uaſi dicat, Non ſolum matri tuæ, aut etiam ſocrui* ɪi quoque ædepol.] *Recte: nam & amicos incu- eniter incipientes, & grauiora inferentes. Hanc er- ɪs cauſa leniter incuſat: deinde cõfirmat inferendo, quidem, & ſtatim cauſam ſubiungit, cur quidem tur.* Factũ turpiter.] *Quod abſceſſerit domo ma-* ĩ tibi cauſa eſt de hac re.] *Cauſam more ſuo pro ne poſuit. Sic in Phor. Quid mihi dicent, aut quam reperient, demiror. Et quæ cauſa fuerit, ipſe dicit.* :e impulit.] *Mater te impulit: abſolute, deeſt enim t ſit, Nam mater te impulit.* Mater te impulit. *ɪs remotiua.* Huic vero.] *Ipſi matri ſcilicet.* Op- ete mihi Phidippe in ipſo tempore.] *Vtrum*

ταυτολογία

τῶν πλογία eſt: an opportune, quia volebam: & in
pore, quo modo volebam? an opportune mihi, In ipſ
pore, tibi, id eſt & mihi & tibi commode veniſt.? In
tempore oſtendis.] *Oſtenditur nobis id quod qua*
mus. Opportune, & in ipſo tempore, non eſt idem, c
opportune dicimus, cum (verbi gratia) inuitati ad
tempus incipientis prandij venimus. In ipſo tempore
iam prandio appoſito. Aut quo pacto hoc aperi
Hoc modo oſtendit neceſſe quod ſimulet nec id quod
eſt dicendum ſibi eſſe. Dic filiæ rus conceſſurati
Soſtratam.] *Blande non addidit tuæ: quaſi dicat co*
ni filiæ. Et bene non ſocrum, sed Soſtratam. Ne reu
tur.] *Bene reuereatur, ne odiſſe Soſtratam, ſed metu*
deatur, & quaſi ipſa ſocrus non odium meruerit ſec
rentiam. Minus iam quo redeat domum.] *τμήσ*
ἀναστροφῇ, vt ſit ordo, quo minus redeat. Nullam
rebus culpam.] *Relatio criminis poteſt videri.*
Deeſt vxor, quod nomen inferius poſuit. Tua.] *Cu*
cuſſione audiendum eſt, vt ſubaudiatur vxor, ab e
dicturus eſt, vxore. Mutatio fit] *Mutationem ſu*
nem dicit erroremque iurgantium. Mutatio.] *Dee*
rum rerum mutatio. ergo mutatio criminum, aut
rum. Ea nos perturbat Laches.] *Ea: non ea mut*
vxor, hoc eſt Myrrhina. Mutatio fit.] *Criminis ſcil*
peccati: id eſt, vel mea vxor crimen tuæ ſuſtinet: vel
meam tranſlata eſt culpa. Turbent porro qua
lint.] *Quantum velint: aut eam quam velint, m*
ſed melius eſt, quod ſupra diximus. Dum ne red
turbent porrò] *Quo modo eſt pius erga matrem*
philus, ſi parui facit vtrum ſocrus ſua perturbet
mater à ſenibus? Soluitur ſic, quia Quam non eſt
fœminini, ſed eſt quantum. Turbent, errent, & i
tuentur ſignificat vel turbentur Ego Pamphile
pronomen initium continet orationis grauiter ince
Ego poſtquam emi te à paruulo. Si fieri poteſt.] *I*
ſuit, vt ſupercilium ſoceri demonſtraret. Si fieri p
Recte additum, ſi fieri poteſt, quia non conuenit r
ſocero generum, vt ſupra dixit, Hanc ſane perpetua
Iam enim eſt confirmata, ſed perpetuam cupit. Sit
aliter tua fiet.] *τῷ εὐφημισμῷ vitauit illud quo*
mn

um, ne diſſidium diceret. vt Vergilius, grauior ne us aures Verberet. Accipias puerum.] *Iure, quia patrem ſequuntur. Et mire hoc maxime adiecit, quod ie recuſat Pamphilus, & propter quod vxor quo- n reducitur. Et accipias pro accipe, vt quieſcas pro* . Senſit pepeiiſſe, occidi.] *Hoc maxime inopina- Pamphilo, quia ſocrus promiſerat omnes ignora-* Senſit.] *Proprie ſic.* Puerum? quem puerum?] *iter primo dubitat quid audierit, deinde quaſi cer- d audierit, admiratur dicendo, Quem puerum?* m? quem puerum?] *Bene cum conſternatione ani- od nunquam fando acceperat.* Natus eſt nobis.] *uia ambo aui.* Nam abducta à vobis.] *Bene non , ſed, abducta fuerat, vt magis ſit culpa matris.* A] *Pro à Pamphilo.* Nam abducta à vobis præ- fuerat.] *Hoc totum cum indignatione in vxorem ciandum eſt.* Neque fuiſſe prægnantem.] *Præ- ſt ante gnatum, vel ante genetricem. eſt enim præ,* ene ita me dij ament.] *Agit gratias nuntianti, itur ob ſuſceptum nepotem, gaudet liberatam nu-* rum illum, & tibi illam ſaluam.] *Proprium m refert, ſibi nepotem, illi filiam eſſe ſeruatam.* Et am ſaluam.] *Recte tibi, quia pater puerperæ eſt it.* Sed quid mulieris vxorem habes?] *Quid is dixit, ne diceret, qualem mulierem, aut aliquid s. & totum percontatiue potius, quam pronuncia- diceret: Peſſimam mulierem, & male moratam v- habes. Et reprehenſio eſt cum contemptu. ſic &, ominis? vt Verg. Tu mihi quodcunque hoc regni. At cum honore ſic dicimus: quem hominem habes?* am.] *Id eſt, inſtitutam. & eſt participium ſine ver-* sne hoc celatos.] *Non partum celatos dicit, ſed niem filiam fuiſſe.* Nequeo ſatis proloqui.] *Ma- ggeratio.* Quam hoc mihi videtur factum pra- *oium modeſte, quamuis indignetur, quia apud ma- vxor non eſt vehementius accuſanda.* Quam hoc] *Quod prægnans fuerit filia, non quod natus eſt* Non tibi illud factum minus placet quàm mi- hes.] *Vtrum quia minus * & magis, quoniam ſe- ,an ἐιρωνεία eſt: vt ſit ordo, Non minus mihi placet,*

quam

quàm tibi. Et placet pro diſplicet intelligimus, vt Nunc me hoſpitem lites ſequi, quam hic mihi ſit fac que vtile, Aliorum exempla commonent. Non tibi factum.] *Sub ἀξωνεία eſt dictum hoc enim ait Ta dem tibi placet hoc factum quam mihi. Alibi, Nu hoſpitem lites ſequi, &c.* Cum eam iam ſequitur nus puer.] *Alienus, quod ſenes gratulantur, id m lædit Pamphilum.* Conſequitur alienus puer.] *Φορά à pecoribus, quæ vt mox nata fuerint, mat quuntur. Verg. Atq; ipſæ memores redeunt in tecta, que Deducunt.* Nulla tibi Pamphile hic iam co tatio eſt.] *De reducenda ſcilicet vxore.* Perij] *Hoc ſi Pamphilus dicit.* Cum ex te eſſet aliquis qui pellaret patrem.] *Bene hoc putauit, quod Pamphi videtur: hoc eſt, ex illo eſſe quod natum eſt.* Euenit. *prie euenit, ideo & bonorum euentus dicitur.* N ſum.] *Ipſe ſibi iterum. Hoc vlterius eſt, quam perij cum aliquis perit, reliquum vel cadauer eſt.* Ac no uerſari mihi.] *Cauſam interpoſuit ſenex, quo magi re filius non recuſet.* Si illa ex me liberos vellet ſi *apparet tantum commentus eſt cauſam.* Si illa beros vellet ſibi.] *Nactus eſt Pamphilus ex verb cauſam aliam diſſidij.* Aut ſe eſſe mecum nuptam *tuſſe mecum nuptam dixit. Et recte, quia partus con nuptias. Et melius, nuptam mecum, quaſi tectam & tam vno cubiculo mecum. Nubere enim, eſt operiri, vnde & nubes, quod tegere ſolent cœlum, dicuntur Arſuraſque comas obnubit amictu.* Non clam n beret.] *Id eſt, non tacuiſſet, partumque celaſſet.* Qu laſſe intelligo.] *Non dixit natum filium, ne inte affectu, molliretur iratus.* Nunc cum eius alienu ſe à me animum ſentiam.] *A præſenti tempore.* conuenturum.] *A futuro.* Quamobrem redu *Firmior concluſio facta eſt per interrogationem, q eſſet pronunciatiua.* Mater quod ſuaſit ſua.] *A d tione cauſæ defenſio: & præterea ſtatus eſt venialis, prudentia defendens.* Sua.] *Pro eius, vt, Namque patria antiqua cinis ater habebat.* Adoleſcens n fecit.] *Multa dixit, & mater ſua, & adoleſcens mul quaſi docet hoc exemplo parendũ patri eſſe.* Mirandi

id

l?] *Bene mirandum, non iraſcendum dixit. Miramur magis, ſi amici peccauerint, quam iraſcimur.* Repe-lam mulierem.] *Quaſi dicat, ſi hanc repudiaueris.* uia non delinquunt viri.] *εἰρωνεία dictum, non e-on delinquunt.* Voſmet videte iam Laches, & tu phile.] *Nec rogare ſocerum, nec intereſſe conuenit: v-tior fiat ad repudiandum gener.* Voſmet videte iã es.] *Vergil. Vos ô Calliope precor, aſpirate canenti.* ſſam opus ſit vobis, an reductam domum.] *In codicibus ſic eſt Remiſſan' an reducta, vt ſit, remiſſá-reducta.* Vxor, quid faciat, in manu non eſt] *Ordo, Vxor mea quid faciat, in manu non eſt deeſt t ſit, In manu eius non eſt, ſed in mea poteſtate poſi-t.* In manu non eſt.] *Vxoris ſcilicet, & eſt ordo, V-a quid faciat, in manu eius non eſt.* Neutra in re difficultas.] *Promittit facilitatem ſuam. vt tamen oganda ſit. An aliter, vt ſupra annotauimus?* Sed aciemus puero?] *Vt, quid me fiet, dicitur.* Sed aciemus puero?] *Quid vtique quicquid erit, reddendus eſt.* Huic reddas.] *Pamphilo ſcilicet.* Ri-: rogas.] *Ridicule, vel aduerbium eſſe poteſt, vel no-nomen eſt, ſubdiſtingue ridicule: & ſic interroga, pronuntiationis.* Huic reddas ſuum ſcilicet.] *Sic huic ſuum, & reddas: quaſi repoſcat Pamphilus: & biunxit, vt alat: ſed, vt alamus: vt ſua quoque inter-nſtraret.* Vt alamus noſtrum.] *Scilicet Pamphi-m: nepotem meum, vtrunque noſtrum.* Quem ipſe xit.] *Si ipſe legeris, clare dictum eſt: ſi ipſa, lenius: & tur ſenex ob murmurationem eius intellexiſſe, quod erum tolli: & ideo appoſitum, Quid dixti? eho an mus Pãphile?* Quẽ ipſe neglexit.] *Legitur & ipſa: eſt melius, vt ſit pater vocatiuus caſus.* Quem ipſa tit pater, ego alam?] *Hic ſibi obmurmurans, vul-verbis oſtẽdit nolle ſuſcipere filiũ.* An non alemus hile?] *Quod faciendum ſit, à contrario vult ſe-nunciatione demõſtrare, quod ſcelus ſit non feciſſe.* mus quæſo potius?] *Deferemus, proÿciemus, abimus? Verg. Vnius ob iram prodimur. Nã à quo ndi ſumus, ſi nos deſerit pater?* Enimuero pror-n tacere.] *Multa reticentia de filiorum vitÿs, &*

defenſione quoque apud ſoceros vti parentes , *ſæpe T* *tius demonſtrauit, & præcipue in Andria, cum dici* *illud ſedulo negare factum, ille inſtat factum.* Iam re nequeo.] *Quamuis tacendum ſit.* Ignarũ cenſe tum lachrymarum eſſe me?] *Cõiectura quod am* *retricem Pamphilus.* Tuarũ lachrymarũ eſſe me?] *paret illum à Soſtrata hoc audiuiſſe. nam ipſa filiu* *prehenderat flentem.* Sollicitare.] *Perturberis, co* *ueare.* Ad hunc modum?] *id eſt, immoderate.* Pri hanc vbi dixti cauſam.] *A ſummo ad imum.* N alteram es.] *Nanciſci proprie dicitur, qui paratus* *nendum ante , quam poſſit reperire quod teneat ,* *quod occurrerit, prehendit.* Aliquando tander animum vt adiungas tuum.] *Mirè eſt tempo* *nectio. Et aliquando tandem vt adiungas, dee* *ſed plenum pronunciatione eſt.* Quam longum ſp *Ab anteactis.* Sumptus quos feciſti in eam.] *Re* *dixit, quia imperabilior eſſe debet indulgentiſſimu* *vt alibi, Tum patris pudor, qui me tã leni paſſus eſt* *vſque adhuc quæ meo cunq; animo libitũ eſt facer* *ego vt aduerſer?* Egi atq; oraui.] *Agit qui inſtam* *Orat; qui animo demiſſo precatur, vt quaſi benefic* *fiatur ſibi.* Tempus dixi eſſe. *Tempus, quia d* *tumque ſuſtinuit.* Impulſu duxiſti meo.] *Multu* *ad ſuadendum laudatio eius apud quem agimus:* *parte laudatio, qua illum volumus inflecti.* Quæ ſecutus mihi feciſti vt decuerat.] *Ordo, Quæ fec* *obſecutus mihi, vt decuerat.* Nũc animũ ad mer *Hoc vultuoſè & demiſſo labro, vt appareat inuitun* *ci ad reprehendendum, qui laudauerit modo* Qu feciſti mihi obſecutus.] *Iuueniliter ſatis, quia* *xit, Multum amans.* Facis huic.] *Scilicet vxori.* C ſecutus.] *O meretricis ſuperbiam non ferendam* in eandem vitam.] *Parcius Vitam dixit, quam fl* *atque libidinẽ* Te reuolutũ denuo.] *Non rediſſ* *uolutũ eſſe: tanquã inuitũ, aut neſciũ. relinquit n* *veniã, vt velit eſſe correctior.* Méne?] *Hoc genus* *gationis negatiuã habet ſignificationẽ.* Et facis ir *Pro facis iniuſte.* Vt cũ illa viuas.] *Grauius eſt c* *trice viuere, quã meretricẽ amare.* Teſtẽ hãc cũ a

mo

cris.] *Laudata eſt hic vxor modeſta, cũ illã teſtem, nũ ditricẽ appellet ſocer.* Senſitque adeo vxor.] *Aliud mentũ, quo vult in Pãphilũ referre non ſolũ illius, ſed vxoris culpam. Et hic vide non accuſare ſocrũ.* Planè iuinat.] *Diuinat dixit, pro verũ dixit: & nota diui-e præterito dictũ. Vnde prouerbium, Aiunt diuinare ıtẽ, quia qui dicit verũ, diuinus eſt.* Dabo iuſiurã-.] *Vbi argumenta & teſtimonia deficiunt, ibi iureiu-i opus eſt. Et id eſt ἄτεχνος πίστις.* Nihil eſſe iſtorũ.] *concinne dixit iſtorum, ne in ſingulis commoraretur.* ıc vxorem, aut quamobrẽ non opus ſit, cedo.] *Pãphilus hoc ſolum defendit, non id eſſe, quod pater : nec cauſam quæ vera ſit, protulit: ideo ſenex relicta uæſtione, rediit ad id quod agitur, & ait: Reduc vxo-ut dic, quæ res vetat.* Non opus ſit.] *Reductã ſcili-*on eſt nunc tẽpus.] *Quia ſocer adeſt. Et oratorie git ad deditionem, defenſione titubante.* Accipias.] *ccipe. Cauſa cur accipiat.* Nam is quidem in culpa eſt.] *In hoc dicto eſt quædam faceta irriſio eius, qui iracundus ſit.* Poſt de matre videro.] *Bene de ma-ncedit, vt de puero extorqueat: quia ſcit parentum rdiam firmam eſſe per filios.* Omnibus modis mi-im.] *Quid eſt, omnibus modis? vtrum & circa pa-n, & circa vxorem: an & in reducenda, & in non re-da?* Miſer ſum.] *An miſer ſum, cui maxime ob-tur, quod maxime fugio, id eſt, puer?* Concludit pa-*Tranſlatio de fera indagata. Sic Cicero, Circundatos cancellos ait.* Nam puerum credo.] *Omnia facit, ne aut rem palam faciat, aut intercedat diuor-* Adiutrix ſocrus.] *Quæ dixit, continuo exponetur.* s? Hem.] *Ex verbis patris oſtendere voluit quid a-amphilus. & ille Abibo dixit, hic Fugis?* Num ti-letur eſſe apud ſeſe?] *Quaſi ob amorem meretri-anus.* Sine.] *Sine ſeparatim accipe: quia vim habet inantis.* Amaræ mulieres.] *Quaſi vir di-naras mulieres. non enim laudat, ſed cauſam dicit, vxor offenderit Pamphilum.* Non facile hæc fe-] *Non facile ferunt pellicatum, neque amorem um in viris.* Nam ipſa narrauit mihi.] *Vtrum fin-ec dixiſſe filiam ſibi? an vero κατὰ τὸ σιωπώμενον*

actum eſt? ego neutrum puto: & ſic intelligo, quod de xore ſua dicat. Ipſa narrauit mihi, ſecundum illud qu ſupra dixit: Nunc mihi in mentem venit de hac re quod cuta es olim, cum illum generum cepimus, nam nega nuptam filiam tuam poſſe te pati cum eo, qui meretri amaret, qui pernoctaret foris. Neque illi credebam mo.] *Quare non credebas? namque amaræ ad hanc mulieres ſunt, & ſæpe de nihilo ſuſpicioſæ. Et bene hoc didit, ne timuiſſe generum videretur.* A nuptijs.] *dixit à filia mea: ſed quod pater Pamphili magis dolea nuptijs inquit. nam Philumenam nolle, irati eſt: odiſſe ptias, amatoris.* Quid ego agam Phidippe?] *Mire turbatur pater, quaſi res ſua tantum agatur. Et vide q admodum poeta latenter feſtinet ad rerum cognition* Meretricem hanc. *Bene hanc quaſi eam quæ inter bat. Sic enim ſumitur hoc pronomen. vt, Hanccine ego parſi perdere? Et Tuaque, animam hanc effundere dex id eſt malam.* Hanc.] *Quaſi dicat, quæ nos perturbat.* mum.] *Bene primum, intelligamus, deinde Pamphil* Oremus.] *Vtrum rogemus? an quod eſt verius, omni nere eloquij commoneamus? vnde oratores, orare, & p rare dicuntur. & orator nomen accepit. Verg. Talibus bat dictis. Nam qui orat, accuſaturus, aut commonit orat.* Oremus.] *Id eſt, eloquamur. Poteſt intelligi & geraus, ſed non conuenit perſonæ potiori, & cauſæ, & verborum ordini.* Si cum illo habuerit rem poſtea *in Eunucho, Quo cum vno tum rem habebam hoſ* Bacchidem hanc vicinam noſtram.] *Sic maluit q meretricem dicere: ne graue ſit cum ea ſeni loqui, niſi vicina eſt.* Huc euoca verbis meis.] *Bene ſeruata perſonis congruentia. Nam ſocerum monere hanc rem tum decuit, non etiam facere: vt cum pellice filiæ ſuæ tius ſermocinaretur.* Huc euoca verbis meis.] *I eam.* Si nullo modo eſt vt poſſit.] *Manere ſcilicet fie vt maneat.* Sed viſne adeſſe me vnà, dum iſ conuenis?] *Melius pronunciaueris, ſi renitente & probante hoc vultu dicere acceperis Phidippum: quaſi oporteat intereſſe ſocerum. Ideo mutat ſententiam Lac & relegat eum in procurationem alterius rei.* Nutric para.] *Pro quære.*

ACT

ACTVS V. SCENA I.

:mbici quadrati catalectici & acatalectici. Trochaici catalectici mixti.

BACCHIS, *meretrix.* LACHES.

On hoc de nihilo eſt, quod Laches nunc me conuentam eſſe expetit:
:pol me multum fallit, quin quod ſuſpicor, ſit uod velit.
Videndum eſt, ne minus propter iram hanc im- etrem quàm poſſiem:
ne quid faciam plus, quod poſt me minus feciſ- : ſatius ſit.
:grediar: Bacchis ſalue. BAC. ſalue Laches. LA. :edo ædepol te
ınihil mirari Bacchis, quid ſit, quapropter te huc ›ras puerum euocare iuſſi.
:go pol quoque etiam timida ſum, cum venit .ihi in mentem, quæ ſim: Iamb. quad. acat. meo quæſtui.
ıomen* mihi quæſtus obſtet apud te: nam mo- s facile tutor.
;i vera dicis, nihil tibi pericli eſt à me mulier. nã ea ætate ſum, vt non ſit peccato mihi ignoſci quum.
magis omnes res cautius, ne temerè faciam, curo.
ı ſi id nunc facis, facturáve es, bonas quod par t facere: inſcitum
rre iniuriam tibi me, immerenti, iniquum eſt.
:ſt magna ecaſtor gratia, de iſtac re, quam tibi .beam: (mihi proſit.
ı qui poſt factam iniuriam ſe expurget, parum Troch. cat.
quid iſtuc eſt? LA. meum receptas filium ad te ımphilum. BA. ah.
;ine dicam: vxorem hanc prius quàm duxit, vo- um amorem pertuli:
e, nondum etiam dixi id quod volui: hic nunc orem habet.
re alium tibi amicum firmiorem, dum tempus nſulendi eſt.

Nam neque ille hoc animo erit ætatem: neque tu eadem iſtac ætate.

Iamb. cat. BA. Quis id ait? LA. ſocrus. BA. méne? LA. teipſam filiam abduxit ſuam

Troch. cat. Puerumque ob eam rem clam voluit, qui natus extinguere.

BA. Aliud ſi ſcirem, qui firmare meam apud vos ſem fidem,

Sanctius quàm iuſiurandum, id pollicerer Laches,

Me ſegregatum habuiſſe, vxorem vt duxit, Pamphilum.

Iamb. cat. LA. Lepida es: ſed ſcin' quod volo potius ſodes cias? BA. quid vis? cedo.

Troch. cat. LAC. Eas ad mulieres huc intro, atq; iſtuc iuſiu dum idem

Polliceare illis: exple animum his: teque hoc cr ne expedi.

BA. Faciam: quod pol, ſi eſſet alia ex hoc quæ haud faceret ſcio:

Vt de tali cauſa nuptæ mulieri ſe oſtenderet.

Sed eſſe falſa fama nolo gnatum ſuſpectum tu

Nec leuiorem vobis, quibus eſt minimè æquum derier

Immerito: nam meritus de me eſt, quod queam vt commodem.

LA. Facilem, beneuolumque lingua tua iam tib reddidit.

Nam non ſunt ſolæ arbitratæ hæ, ego quoque etiam credidi.

Nunc, cum ego te eſſe præter noſtram opinio comperi:

Fac eadem vt ſis porro: noſtra vtere amiciti voles.

Iamb. tetr. acat. Aliter ſi facias ſed reprimam me, ne ægre quip ex me audias.

Verum te hoc moneo vnum: qualis ſim amicu quid poſſiem,

Potius quam inimicus, periculum facias. BA. fa ſedulo.

)n hoc de nihilo eſt.] *Rarus vitæ color in hac locu-one miſcetur à poeta. Nam meretrix loquitur ſenex: od eſt mirabilius, bona meretrix, mitis ſenex, vt in-is laboraſſe Terentium, vt & à lege comicorum re-t: & in actu tantum conſuetudinem retineret.* Non le nihilo eſt.] *Debet mirari meretrix cum ad ſenem ur: debet timere, cum ad patrem: debet ſuſpicari ali-cuius amator iam maritus eſt.* Non hoc de nihi-*Coniecturalis cauſa eſt, Recipis Pamphilum? non re-* Nec pol me multum fallit, quin quod ſuſpi-] *Ordo & ſenſus hic eſt, Nec pol me multum fallit, quod velit, hoc ſit quod ſuſpicor: vel, quin quod ſu-, ſit hoc quod velit. Ordo, quin quod velit, ſit quod or.* Ne minus propter iram.] *Quia non erat veri-bonum eſſe patrem meretrici interturbanti: reddit iem ſenex, cur agat mitius: ne videatur perſonæ mo-onem eſſe ſeruatus:* Nec pol me multum fallit.] *Non llit, quo minus id ſit, quod me vocat, quod ſuſpicor.* ndum eſt.] *Pro videndum, cauendum.* Impe-] *Perficiam. dictum à patrando, cuius rei difficultas ditatem complendarum nuptiarum, etiam ad alia ia quæ ſunt ardua, verbum hoc commodauit, ac de-* Quod poſt me minus feciſſe ſatius ſit.] *Satis fa-lo minuiſſe.* Quod poſt me minus feciſſe ſatius Si *Sit pro Videatur acceperis, erit ſenſus, Ne quid fa-plus, quod poſt dum pœniteat me, videatur ſatius mi-eciſſe. Si Sit pro Erit acceperis, erit ſenſus, Videndum e quid plus faciam: quod cum fecero, poſtea ſatius ſit on feciſſe, & ſatisfacere. Aut certe duas res ſignifi-quibus inter vtrunque temperandum eſſe demon-: vt per illud ſupra, lenitatem tenendam: per hoc in-iutoritatem defendendam eſſe commoneat. An minus ſe, pro pœnitere? ſic enim veteres dicebant, muto fa-, & nolo factum: cum alicuius rei eos pœnitebat.*] *Modo ſit, pro videatur, poſuit.* Aggrediar: Bacchis e.] *Bene aggrediar, quaſi rem arduam, & incon-im ſeni: vel aggrediar, vt meretricem circumueniam. gil. Talibus aggreditur Venerem Saturnia dictis.* Bac-s ſalue.] *Non ita meretrici obſequitur ſenex, quan-im vult adimere timorem perſonæ ſuæ.* Credo ædepol

te nonnihil mirari.] *Ipſum proœmium mollius & len eſt, vt oſtendat ſe non iurgaturum ſenex.* Quid ſit.] *De Rei, vt ſit, quid ſit rei.* Ego pol quoque etiam tim ſum.] *παρέλκον tertium, vt, Multa quoque & bello p ſus. Et obſequenter poſuit non ſolum ſe mirari, ſed eti pauere.* Ego pol quoque etiam timida ſum.] *Bene iam, vt hoc dicat, non ſolum miror, ſed etiam timeo. Et ue timida ſum, pro timeo.* Ne nomen mihi quæſtus.] *eſt, nomen quod ineſt meo quæſtui.* Nomen quæſtui c ſtet.] *Quem exerceo ſcilicet. & deeſt, Quod eſt.* Ne nom mihi quæſtus.] *Id eſt, quod meretrix ſum. legitur Nomen meo quæſtui obſtet.* Si vera dicis.] *Interrog ſcilicet.* Non ſit.] *Non videatur.* Iam ea ætate ſum non ſit peccato mihi ignoſci æquum.] *Quia ipſe do veniam, an quia iam mihi peccanti non danda eſt? & ordo, Vt non ſit mihi æquum peccato ignoſci. Neceſſaria tur ambiguitas. aut enim ſit pro Videatur, aut peccato peccatorum: aut Peccato mihi, pro Peccanti mihi, aut P cato meo, aut deeſt In: vt ſit, In peccato.* Cautius ne tem re faciam.] *Similiter additum eſt, Cautius, ne temerè ciam.* Facturáve es.] *Etiam ſi non facies.* Inſcitum.] *ſcilicet, ſi iniuriam faciam.* Offerre iniuriam.] *Offerim iniuriam non merenti, reddimus ei, qui meretur.* Inſ tum.] *Inelegans, non bonum. & bene non dixit duru aut quid tale, ſed Inſcitum: quo verbo maxime muli & meretrices vtuntur. Scitum enim dicunt quod pla Inſcitū quod diſplicet. vt, Per ecaſtor ſcitus puer natu è Pamphilo. Hoc tale eſt quod dixit inſcitum ex abund ti, quale eſt apud Vergilium, Nec poſt arma vlla rebe Aeneadæ referent.* Eſt magna ecaſtor gratia de iſta quam tibi habeam.] *Imitatur hic & ſenile, & fæ neum tardiloquium, ſuffecerat enim, Ago gratias.* N qui poſt factam iniuriam ſe expurget] *Sic in Adel ait, Indignum te eſſe iniuria hac, indignis cum egomet acceptus modis.* Parum mihi proſit.] *Si ſic accipiatur ſcriptum eſt, λιτότης eſt, aut ταπείνωσις, & ita intellig dum, qui ſi dixerit, Multum mihi nocuerit, imò me eu terit.* Sed quid iſtuc eſt?] *Nunc demum ad rem re* Meum receptas filium.] *Intenſio criminis. & non re pis: ſed receptas. & ne diceret, quid tua? Meum filiu*

Meu

n receptas filium.] *Propoſitio accuſ toria eſt. & ter propoſuit crimen, quod poſtea dilatatur. & fre- atiuo vſus eſt verbo, quod non raro, ſed frequenter* et. Meum receptas filium.] *Status coniecturalis, oniectura diluitur per ἄτεχνον πίστιν, id eſt, iuſiuran- ac tormenta ſeruorum.* Ah.] *Quod falſum eſt, recla- meretrix ſtatim, & voluit contradicere, ſi permitte-* ex. Sine dicam.] *Verg. ſine me hæc haud mollia fa ublatis aperire dolis.* Vxorem hãc priuſquam du- *Hanc quaſi moleſtam, & quæ hæc nolit pati.* Priuſ- hanc duxit.] *Ante rem, à præteritis, & ante actis.* um amorem pertuli.] *ἀποσιώπησις, vt in Heau- Au, næ, illud haud inultum, ſi viuo, ferent: non iam hibes.* Veſtrum.] *Non ipſius Pamphili. ergo blan- honorifice: non enim illius amorem, & tuum quæ- ſed, amorem veſtrum. nihil potuit dici familiarius. li autem, quantam vim patientiæ habet, quantumq; is, ne lædi mereatur vlterius.* Vxorem hanc priuſ- duxit.] *A perſona ſua.* Priuſquam hanc duxit, m amorem pertuli.] *Et quia multum diuq; ama- pertuli dixit, quæ eſt longi temporis ſignificatio.* lum etiam dixi id quod volui.] *Apparet ſenem & longe loquentem interpellari vultu reſponſuræ icis: cum ille ſibi ſilentium præberi velit. Sic Vergil. m inducit dicentem: Sine me hæc haud mollia fatu, tis aperire dolis: ſimul hæc animo hauri. Et ad poſtre- le Turno, Vt primum fari potuit, ſic incipit ore.* Ma- ndum etiam.] *ἀποσιώπησις tertia.* Hic nunc vxo- abet.] *Cum denũciatione pronunciandum eſt, quaſi Alia res eſt.* Quære alium tibi amicum firmio- *Magna moralitas in denunciatione, magna proprie- enim dicimus, Quære tibi. Verg. Quærat ſibi fœdera is.* Quære alium tibi amicum firmiorem.] *Fir- n pro firmo non enim firmum concedit eſſe Pamphi- uem vult intelligi deceptorem eſſe Bacchidis, nõ iam rem ſtabilem* Quære alium tibi amicum firmio-] *Oratorie ſenex, quaſi conſulit meretrici, quam vo- it incuſandam.* Quære alium.] *A præſentibus & à s.* Firmiorem amicum.] *Callide ſenex: quaſi iã non hilo conſulat, ſed Bacchidi, quære alium dixit.* Dum

tempus conſulendi eſt.] *Senſus, Dum ætas in flore j ta eſt, facies vendibilis etiam nunc eſt. & eſt ordo, I tempus eſt conſulendi tibi, & bis ſubaudiendum eſt*] Nam neq; ille hoc animo erit ætatem.] *Aetatem tam diu quam longa eſt ætas.* Neque pol tu eadem i ætate.] σχῆμα λόγου πλοκή. *Prius Aetatem aduerbi & poſterius nomen.* Quis id ait?] *Non interrogatio firma negatio eſt.* Quis id ait?] *Cum dicat ſenex, M receptas filium: mirum eſt illam dicere, Quis id ait. Se accuſatione teſtimonium quæritur. & bene ait, quaſi num. ſic enim dicimus, ait, aio, de reb. nugatoriis.* Socr *Terribiliter, quaſi quæ maxime ſciat, & quæ maxim leat. Ergo & oculis & labris pronunciandum eſt.* Qui ait?] *Moraliter meretrix miſſa fecit omnia, quæ in mea ſenex contulit: & ſoli intentioni, Meum receptas filiu te Pamphilum: Quis id ait, reſpondit.* Et filiam abd ſuam.] *Addidit ad perſonam teſtis, & facta: quia m idoneum videbatur, ſocrum dixiſſe de pellice: & ſim ſtendit quantopere hoc animaduertendum ſit, ex quo t turbæ ſint concitatæ.* Abduxit ſuam.] *Abduxit pro Accerſi enim dicitur ad maritum: Abduci à marito a uortium. Sic Verg. Et gremiis abducere pactas.* Pueru ob eam rem.] *Hoc ſic pronunciat ſenex, quaſi qui a Ecce quarum rerum tu cauſa. Et hæc oratio de iis eſt, bus oſtēdimus nos poſſe grauiter accuſare, ſed nolle.* A vos poſſum fidem.] *Bene vos; quia & hic dicit, e crus.* Aliud ſi ſcirem, qui firmare.] *Mire, dum q quo firmaret fidem, fidem ſibi acquiſiuit atque adſcr* Sanctius, quam iuſiurandum.] *Bene dum aliud etiam perſonam commendat. nam non eſt leuis, quæ iu rando nihil ſanctius ſciat.* Sanctius.] *Firmius,* Me ſe gatum habuiſſe.] *Bono ſignificatu vſa eſt, quaſi ipſ fecerit. Et bene ſegregatum. non enim diſiunctum, at pudiatum proprie diceret.* Vxorem vt duxit.] *Vt ad bium eſt temporis: pro Ex quo.* Lepida es.] *Senex cum retrice loquens, eo potius nomine laudauit eam, quo n trices ſolent laudari, quam quo matresfamilias, ſic ſu cum inſcitum ſe diceret, rationem habuit, quæ eſſe quo loqueretur.* Sed ſcin' quid volo potius?] *Hi liberatiua incipit.* Sodes.] *Si audes, ſi vis.* Eas ad m

re

e intro.] *Non dixit ad ſocrum & ad vxorem, terri- ...omina, & inimica meretrici: ſed quod facile eſt, ad ...res. ſic alibi, Mulier mulieri congruit. & ne longe ...tur, addidit Huc intro.* Atq; iſtuc iuſiurandum.] *...quod tu mihi pollicebaris.* Exple animum his, teq; ...imine expedi.] *Explere pro exinanire, Terentia- ...ſt. Expedire dicitur, qui pedem retentum liberat.* Ex- ...imum.] *Quod illis proſis.* Quod pol ſi eſſet alia ...c quæſtu.] *Vigilanter poeta, ne non veriſimile vi- ...ir, id vllam feciſſe meretricem, ipſe lectorē præuenit. ...ferè in omnibus Terentius, quæ minus peruulgata ...uæq; abhorrent à cõſuetudine, agit.* Vt de tali cau- ...*eſt, amore mariti eius, & pellicatu.* Nuptę mulieri ...enderet.] *Plus dixit, quam nuptam alloqueretur.* ...olo falſa fama eſſe gnatum.] *Bene, quo ſit gratio- ...on propter ſe dicit, quod facit, facere.* Nec leuiorem ...s.] *Quid leuiorem? an minus charum, vt contra gra- ...telligitur Verg. Ferit enſe grauem Tymbræus Oſirim. ...is etiam moleſtus intelligitur. vt Sall. Grauiore bello ...rohibituri venerant ſocij, frigere. Grauis etiam lan- ...us, Verg. Vbi aut morbo grauis, aut iam ſegnior annis ...it: abdè domo.* Nec leuiorem.] *Vt contrà, grauis, ho- ...dignus, & charus.* Quibus eſt minime æquum.] *...nitib. ſcilicet.* Immerito.] *Bona exceptio, hoc enim & ...re nobis, & præſtare aliis poſſumus.* Immerito. nam ...tus eſt de me.] *παρόμοιον.* Nã meritus eſt de me, ...d queam, illi vt commodem.] *Et hoc artificioſe ...ntiùs, ne vel meretricem dure à Pamphilo ſegregaret.* ...od queam illi vt commodem.] *Sic in Adr. Magis ...leo, vt mihi incommodet, quàm vt obſequatur gnato.* ...ilẽ, beneuolũ q; lingua tua.] *Facilem, ad peccatum: ...euolum, ad iracundiam retulit.* Lingua tua.] *Conſue- ...ne magis quàm ratione dicit, Tua lingua, ergo pro ...ine ipſo.* Lingua tua Iam.] *Subdiſtingue iam, vt ap- ...at, ſi lingua tua iam, quanto magis facta?* Nam non ...t ſolæ arbitratæ hæ.] *Nunc fatetur ſe quoq; accuſa- ...m fuiſſe, nunc vero beneuolum factum.* Hæ.] *Cum ...ſτροφῇ.* Ego quoq; hoc etiam.] *Quoque, & Etiam, ...eruacuè poſitæ ſunt: ſed hic confirmationem oſtendunt.* ...æter noſtram opinionem.] *Pro contra.* Præter no- ſtram

ſtram opinionem.] *Hoc eſt innoxiam.* Fac eadem porro.] *Hoc eſt perſeuera purgata eſſe: vult enim futuro cautum eſſe: vt ſuprà, Nam ſi id facis, facturá* Noſtra vtere amicitia.] *Non tam amore, ſed amicit* liter ſi facias.] ἀποσιώπησις. Ne ægrè quicquam audias.] *Vtrum ægrè pro malè? an ægrè pro inuita* rum hoc te moneo vnum.] *Hæc figura oratoria* π*ησις dicitur.* Qualis ſim amicus, aut quid poſſi *In ſecunda oratione Salluſt. ad Iugurth. Nam vim* *quam beneuolentiam eius experiri mallem.* Quali amicus, aut quid poſſiem.] *Hoc genus commina minus habet amaritudinis, ſed plurimum grauitat Sall. Nam vim quàm miſericordiam eius experiri ma*

ACTVS V. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

PHIDIPPVS. LACHES. BACCHIS.

Dim.cat. Nihil apud me tibi deficri patiar, quin quod
 ſit benignè præbeatur.

Oct.cat. Sed cum tu ſatura, atque ebria eris, puer vt ſat
 facito.

LACH. Noſter ſocer video venit: puero nutri
 adduxit.

Phidippe, Bacchis deierat perſanctè. PH. hæccin
 eſt? LA. hæc eſt.

PH. Nec pol iſtæ metuunt deos, neque has reſ
 re deos opinor.

B. Ancillas dedo: quolibet cruciatu per me exq

Licet. hæc res hic agitur: Pamphilo me facere, v
 deat vxor,

Oportet: quod ſi perficio, non pœnitet me fama

Solam feciſſe id, quod aliæ meretrices facer
 gitant.

LA. Phidippe, noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe

Nobis, in re ipſa inuenimus: porrò hanc nunc e
 riamur.

Nam ſi compererit crimini tua ſe falſo vxor
 didiſſe,

Miſſam iram faciet: ſin autem eſt ob eam rem
 tus gnatus,

peperit vxor clàm, id leue eſt: cito ab eo hæc
ibſcedet:
to in hac re nihil mali eſt, quod ſit diſſidio
ium.
lim quidem hercle. LA. exquire: adeſt, quod
ſit, faciet. BA. faciam.
uid iſtæc mihi narras? an quia non tute ipſe
iſti dudum,
re animus meus vt ſit Laches? illis modo ex-
animum.
æſo ædepol Bacchis, quod mihi es pollicita,
vt ſerues.
eam rem vin' vt ego introeam? LA. i, atq; ex-
nimum his, vt credant.
: etſi ſcio pol his fore meum conſpectum in-
m hodie:
upta meretrici hoſtis eſt, à viro vbi ſegrega-
ſt.
hæ amicæ erunt, vbi quamobrem adueneris,
iſcent.
eadem amicas fore tibi promitto, rem vbi
nouerint:
llas errore, & te ſimul ſuſpicione exolues.
rii, pudet Philumenæ: ſequimini me huc in-
ambæ.
uid eſt quod mihi malim, quàm quod huic
llego euenire: (ſit?
tiã ineat ſine ſuo diſpendio, & mihi vnà pro-
i eſt, vt hæc nunc Pamphilum verè ab ſe ſe-
garit:
bi nobilitatem ex eo, & rem natam, & glo-
n eſſe.
etque gratiam ei: vnaq; nos ſibi opera amicos
get.

il apud me tibi defieri patiar.] *Verba nutricis iſſe poeta demonſtrat, petentis ordine longo quæ ſibi ida ſint, vnde quaſi tædio ſingulorum generaliter ſpõdit.* Nihil apud me tibi defieri patiar.] *Apud it, pro apud eum, vbi futura es.* Defieri patiar.] *t dicere deeſſe: ſed defieri dixit, vt id quod minus vſi-tatum*

tatum eſt, magis delectet auditum. Benigne pra-
tur.] *Benigne, large. hoc enim eſt gratius, non ſolum*
bere, ſed benignè præbere. Sed cum tu ſaturâ atq;
ctis.] *Hoc eſt in nutricibus non ſolum non turp*
etiam neceſſarium. Et hic ſatur, & hæc ſatura facit.
ſter ſocer video venit.] *Noſter blandientis dictu*
Vergil. Noſter eris. & magis hoc conſuetudine dictu
quàm integritate. Aut certè ordo eſt, Noſter ſocer
& deinde, video. Aut deeſt Vt, vt ſit, Vt video. Dei
deos iurat. vt, Maria omnia iuro. Aut valde iurat.
chis deierat.] *Si correptè, deierat, deos iurat: ſi pro*
valde iurat. Et bene ſenem iratum præoccupauit, di
deierat ſanctè: ne confligeret cum meretrice, & fieret
la longior. Hæccine ea eſt?] *Imitanda irati conte*
tio: quaſi dicat, hæc eſt quam vxori Pamphilus ante
Nec pol iſtæ metuunt deos.] *Hoc argumentum e*
illam verâ iurare. ſanctum, ait, iuſiurandum eſt, ai
tu religioſo, aut ſupplitiis ſacrilegorum: At vero ne
gioſæ ſunt meretrices, inquit, nec dant pœnas: quip
à diis contemnantur. Tale eſt apud Virg. de violato
qui vindicatus non eſt: Nouimus & qui te, tran
ſuentibus hircis, Et quo, ſed faciles Nymphæ riſere,
lo. Neque has reſpicere deos opinor.] *Et inſi*
ſunt inquit, quàm in quas dij vindicent. Neq; has
cere deos.] *Nec merentur vt diis pœnas referant*
nec curæ diis eſſe dignæ ſunt. Et eſt ἀμφιβολία, qua
manifeſta eſt. Ancillas dedo] *Repudiato iureiu*
ad aliud tranſit firmius argumentum. Quolibet cr
tu per me exquire.] *Per me, hoc eſt, me permitten*
quod per legem tibi non licet, per me liceat: Per me
me autore & permittente. Hæc res hic agitur.]
intelligendum eſt, quaſi dicat, Hoc agebamus cum
uenires: aut cum aſſeueratione pronunciandum eſt:
Res, veritas, quaſi dicat, Hic non verba ſunt, ſed res a
Hæc res ſic agitur.] *Propoſito eorum quæ dictu*
hoc modo, Hæc res hic agitur. quæ res? Pamphilo me
re, vt redeat vxor, oportet: quod ſi perficio, non pœni
famæ, ſolam feciſſe id, quod aliæ meretrices facere
iant. Multa Terentius feliciter auſus eſt, arte fretus
& ſocrus bonas, & meretrices honeſti cupidas, præt
pe

ılgatum eſt, facit: ſed tanta vigilantia cauſarum & num momenta ſubiungit, vt ei ſoli merito videantur licere. nam hoc contra illud eſt, quod alibi ait com- eſſe iam omnibus Comicis bonas matronas facere, trices verò malas. Non pœnitet me famæ.] Hæc λιτότης dicitur. minus enim dicit quàm ſignificat. non pœnitet me famæ, pro eo quod eſt, magnam fa- cupidè acquiſiuerim, ſignificat. Non pœnitet me ē.] Ne quæreremus, qui hoc meretrici prodeſſe poſſet. m feciſſe.] Bene ſolam: ne neſciſſe officium meretri- eta videretur. Solam feciſſe id, quod aliæ mere- facere fugitant.] Id eſt, reconciliaſſe vxorem ma- Noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe.] Id eſt, in ſu- ne poſitas. Nam eſſe ſuſpectas, ambiguum eſt, & eius partem manifeſtā videmus. Nobis in re ipſa.] s aut abundat, aut cum moleſtia noſtra ſignificat. o hanc nunc experiamur.] Porro nunc, futurum us oſtendit. nam ſi iam inueniſti quid, experiaris & uæ reſtant in reliquum tempus: quia iam de præteri- rgata eſt. Hanc experiamur.] Id eſt, vtamur ope- us. Crimini tua te falſo vxor credidiſſe.] Crimen ie dicitur id quod falſum eſt. Cicero, Veruntamen ametſi criminoſum id eſt, id eſt, falſa inſimulatio eſt. nini.] Crimen nunc, pro falſa ſuſpicione. Vergil. For- ne crimen acerbat. &, ſemperque, & odii ſed crimi- Drances Infeſtus iuueni Turno. Id eſt, & quod eum , & quod ſe illi odio eſſe ſuſpicaretur. Cito ab eo ira abſcedet.] Bene. in duabus enim perſonis cauſa tur eſſe turbarum, ſocrus & Pamphili. Profecto in re nihil mali eſt quod ſit diſſidio dignum.] Mo- er, quaſi quærendo, & diſcutiendo, hoc intulit. Diſſi-] Diuortio. Velim quidem hercle.] Vt nihil ſit di- n, hoc eſt non peccauerit Pamphilus. Quod ſatis ſit ſt.] Id eſt, quicquid ad plenam ducit purgationem, t. An quia non tute ipſe.] Correptio eſt. nam au- t, Manere hanc affinitatem inter nos volo. Illis mo- exple animum.] Quaſi dicat: quæ amaræ ſunt & ſtæ. An quia non tute ipſe audiſti dudum, De re animus meus vt ſit?] Vtrum quia dixit, Manere itatem hanc inter nos perpetuam volo? an quia apud vxorem

vxorem defendit adoleſcentem in amore meretricis? (mihi pollicita es, tute vt ſerues.] *Id eſt, iuſiurand pud mulieres.* Quid iſtuc mihi narras?] *Reprehen quaſi longorum verborum Lachetis.* Ob eam rem ego introeam?] *Vis dicit, vt oſtendat in hac re cu tionem ſuam.* Nam nupta meretrici hoſtis eſt.] *etiam hoc præſtruit poeta, ne non veriſimile videatu fuiſſe meretricem concorditer cum pellice agere. Na pta meretrici hoſtis, alia ſcilicet inimica.* At eaſdem cas tibi fore.] *Hic quidem ſenes: verum aliæ cauſ quæ mulieres faciunt moleſtas: & hæ autem ſpecta bus notæ ſunt ex argumento.* Et ſimul ſuſpicione ues.] *Hoc eſt quod ſupra dixit, crimen nos quoque cionem interpretati ſumus.* Exolues.] *Expedies.* P Philumenæ.] *Pudet duo ſignificat, ſiue ille peccarit pudet, ſiue ille cuius pudet. Et familiariter Philum tanquam notæ ex Pamphilo.* Sequimini me huc ambæ.] *Ancillis dicit, quæ ſunt κωφα πρόσωπα.* P Philumenæ.] *Conſcientia communis viri & pelli* Quid eſt quod mihi malim, quàm quod huic.] *ſus hic eſt, Quid eſt quod magis optem mihi euenire, quod ſimul proderit etiam meretrici?* Quid eſt quo hi, &c.] *Sic hoc ergo intulit pro nouo. Mirandum eſt euenire potuiſſe, vt idem & ſeni & patri proſit, quo retrici.* Quid eſt quod mihi malim.] *Vt amicitia & ſibi proſit. Et oſtendit commune ſibi bonum eſſe.* nire.] *Euenire, bis ſubaudiendum.* Vt gratiam ine ne ſuo diſpendio.] *Rectè: Difficile eſt enim gratia re ſine damno.* Et mihi proſit.] *Mirè: quia difficile micum ſine damno acquirere. Et quia cum lucro no tuit dicere: & hoc ipſum bonum fecit, quia ſine da Ergo velut tria ſunt: vt gratiam ineat, Vt ſine damn vt mihi proſit.* Pamphilum verè ab ſe ſegregarit.] *prie à meretrice ſegregari dicitur: ab vxore, diſiungi.* ſibi nobilitatem ex ea re natam.] *Quaſi dicatur, quam amauit Pamphilus. Sed hoc ſentire & dicere, eſt ſtulta pietate magnificantis filium, vt, Meum gn rumor eſt amare. Et propriè nobilitatem dixit. nam & retrix, & gladiator nobiles dici ſolent.* Scit ſibi.] *nimis amat, ait Nobilitatem.* Ex eo.] *Vtrum ex Pam lo*

ex eo, ex ea re: id eſt, quod ſegregauerit vere ab ſe hilum, & hoc eſt melius. Nam nobilis meretricis eſt, mere, ne alterum non inueniat. Aut nobilis eſt co- n fieri etiam ſenibus. Rem natam.] *Ex patrocinio icitia ſenis.* Gloriam.] *Ex facto raro in meretrici-* t rem natam.] *Quia multa in eam cõtulit.* Et glo- eſſe.] *Quia defendit eum apud ſoceros, & vxorem: od marito meretrix coniugem reddit.*

ACTVS V. SCENA III.

ochaici octonarij catalect. Iamb. quad. catalect.

PARMENO. BACCHIS.

epol nę meam herus eſſe operam deputat par-
ıı precii,
b rẽ nullã miſit, fruſtra vbi totũ deſedi diem,
niũ hoſpitẽ dũ expecto in arce Callidemidẽ:
neptus hodie dũ illic ſedeo, vt quiſq; venerat,
ebam: adoleſcens dic dum quæſo, es tu My-
ius?
um: at Callidemides? non. hoſpitem ecquem
nphilum
bes? omnes negabant: neq; enim quenquam
arbitror.
; hercle iam pudebat: abii. ſed quid Bacchidẽ
ſtro affine exeuntẽ video? qd huic hic eſt rei?
Parmeno opportune te offers: propere curre
Pamphilum.
Quid eo? BA. dic me orare vt veniat. PA. ad te?
imò ad Philumenam.
uid rei eſt? BA. tua quod nihil refert, percon-
deſinas.
hil aliud dicam? BA. etiam, cognoſſe annulũ
n Myrrhinam (ſcio.
ſuæ fuiſſe, quẽ ipſus mihi olim dederat. PA.
mnę eſt? BA. tantum: aderit continuo, hæc vbi
e audierit.
ſſas? PA. minime equidem; nam hodie mihi
eſtas haud data eſt,
ſando, atque ambulando totum hunc con-
diem.

Iamb.quadr. acatal. BA. Quantam obtuli aduentu meo lætitiam P philo hodie?
Quot cõmodas res attuli? quot autem ademi cu
Gnatum ei reſtituo, qui penè harum ipſiusque ra periit:
Vxorem quam nunquam eſt ratus poſthac ſe b turum, reddo:
Qua re ſuſpectus ſuo patri, & Phidippo fuit, ex
Hic adeo his rebus annulus fuit initiũ inueniu
Nam memini ab hinc menſes decem fere ad m cte prima (
Confugere anhelantẽ domum ſine comite, vin
Cum hoc annulo: extimui ilico: mi Pamphil quam amabo,
Quid exanimatus es obſecro? aut vnde ann iſtum nactus?
Dic mihi: ille alias res agere ſe ſimulare: poſt id video,
Neſcio quid ſuſpicarier: magis cœpi inſtare vt
* Virginem ſupereſt. Homo ſe fatetur vi in via * virginem neſcio compreſſiſſe.
Annulũ diſſyllabũ eſt. Dicitque ſeſe illi annulum, dum luctat, detrax
Eum hæc cognouit Myrrhina in digito mo habentem:
Rogat vnde ſit: narro omnia hæc: inde eſt tio facta,
Philumenam eſſe compreſſam ab eo, & filiu hunc natum.
Hæc tot propter me gaudia illi contigiſſe læt
Etſi hoc meretrices aliæ nolunt: neque enim rem noſtram,
Vt quiſquam amator nuptiis lætetur. verũ E
Nunquam animum quæſti gratia ad malas cam partes.
Ego dum illo licitum eſt, vſa ſum benigno, do, & comi:
Incõmode mihi nuptiis euenit factum, fateor
At pol me feciſſe arbitror, ne id merito mihi
Multa ex quo fuerint commoda, eius incom æquum eſt ferre.

depol næ meam herus eſſe operã deputat parui
etii.] *In tota hac fabula ſeruus piger, & curioſus in-*
ur: neq; quicquam illi euenit ex ſententia ſua. Ae-
l nę meam.] *Totum à ſtomachãte dicitur quaſi qui*
aximè iniuriam perſenſerit. Aedepol nę meam.]
ſcena καταστροφὴ *populo exponitur.* Deputat parui
.] *Quia ſic ſcilicet abutitur. Deputat parui eam, qui*
it eam in re nullius precij conſumendam. Fruſtra ibi
n deſedi diem.] *Deeſt Illuc, vt ſit, Illuc, vbi fruſtra*
deſedi diem. Totum deſedi diem.] *Nota accuſa-*
iſu vſum eſſe. Myconium hoſpitem dum expe-
Memoriter & vigilanter ſeruus Myconium hoſpi-
Callidemidem dixit, ne videretur negligentia, vel
one ſua non inueniſſe ad quem m ſſus eſt. Myconiũ
tem.] *Bene oſtendit ſe memorem & ſignorum & no-*
n, vt videatur verè illuſus cum operã dederit. Itaq;
is.] *Moraliter additum ineptus. Et ineptus, quaſi*
s. Adoleſcens dic dum quæſo.] *Vernaliter &*
ſeipſum ſeruus imitatur: & eſt μίμησις. Es tu My-
s?] *Nam vt tria mandata ſunt inquirenda: tria in-*
ſunt ordine. Omnes negabant.] *Bene tranſit à*
τῷ ad διηγηματικὸν, *&* συντόμως. Neque enim
quam eſſe arbitror.] *Id eſt, non puto eum eſſe in*
. Iam pudebat.] *Sedere, an interrogare?* Ab no-
ffine exeuntem video?] *Satis moraliter induci-*
uus dicere, ab noſtro affine, cum domini eius ſit, non
Sic & prius, Noſter ſocer video venit: pro Pamphili
Exeuntem video?] *Doctè poeta præmonſtrat locu-*
perſonam. Quid huic hic eſt rei?] *Rurſus curio-*
il ſciturus eſt & excurſurus piger. Parmeno op-
nè te offers.] *Attendendum quod ab initio comœ-*
; ad finem Parmeno mittitur vt currat: & celatur,
iat quod curioſe deſiderat. Propere curre ad Pã-
n.] *Facete poeta inde incipientẽ facit, quod ille mi-*
uit: dicendo curre. Quid eo?] *Id eſt, ad Pamphilũ.*
] *Video curioſum nõ recuſare laborem, quo cauſam*
ad te?] *Non ad te conueniendam, ſed domum. Ad te*
at. Imo ad Philumenam.] *Mire tota fabula in-*
quamobrem currat Parmeno. Quid rei eſt?] *Totã*
ſona. Tu quod nihil refert, percõtari deſinas.]

οἰκονομικῇ διανοίᾳ: & eximie dixit, quaſi minus ſit i riū prohibere interrogare, quàm interrogāti non reſ re. Et memento hūc eſſe cui in principio nihil celaueri philus. Nihil aliud dicā?] *Vult rem per mādata co re.* Etiam cognoſſe annulū illum Myrrhinam.] *aduerbium eſt vel cōſentientis vel reminiſcentis, ſed reminiſcentis modo. Sic Cicero, Etiā, quod pene præter pella quædam eſt mire facta.* Scio.] *Non audio, in ſed ſcio.* Sed ceſſas?] *Hoc eſt, tardas, & quieſcis. vrg tem eum curſu.* Minime equidem.] *Ceſſo ſubau* Poteſtas haud data eſt.] *Ceſſandi ſcilicet.* Ita cu do atq; ambulando.] *Eſt enim curſus & nauigā equitantis.* Quantam obtuli aduentu meo.] *R pars argument: per μονῳδίαν narratur.* Quot cōm res attuli?] *Quot, tam multas. Et more ſuo attuli* Quot autem ademi curas?] *Sic ante, Vt metum nunc eſt, adimam: atq; expleam animum gaudio.* cōmodas res attuli: quot autem ademi curas? *omnia admirātis ſunt, vt Vergilius, Quis nouus hic ſucceſſit ſedibus hoſpes?* Gnatum ei reſtituo, &c. *ἐλθυμησις.* Reddo.] *Redditur nobis quod noſtri cu eſt: Reſtituitur nobis, cuius cupidi ſumus. Bene ergo reſtituo: vxorem reddo.* Qua re ſuſpectus ſuo p Phidippo fuit] *Ergo nō vnum beneficium, ſed tr* Exolui.] *Variauit tempora, reſtituo, reddo, exolui.* memini ab hinc menſes decem.] *Menſes decem & recte: vt de hoc peperiſſe demonſtret.* Nocte pı *Primis partibus noctis, vel primore: vt, Vidimus o primam ſub vallibus vrbem.* Confugere anhelan *Ex his argumentis poteſt colligi, hunc eſſe qui vi vitiauerit.* Confugere anhelantem.] *Vide ſigna turalia: quod confugere vidit, timebat: quod an tem, colluctatus fuerat: quod domum, celari voleba ſine comite, pudendum fuerat facinus: quod vini p temerarium: quod annulum habebat, partum indic dies igitur, his indiciis vt virginem apparet vitiata* Pamphile inquam amabo.] *Hæc blandimēta ſu ſiebria.* Quid exanimatus es obſecro? aut vn nulū nactus?] *Principalia ſigna vitii illati, pertu & annulus.* Quid exanimatus es obſecro? au

ulum iſtum nactus?] *Breuitate conſulit Terent. nã ræca hæc aguntur, non narrantur.* Simulare.] *Finge- : pro vero falſum tradere.* Ille alias res agere ſe ſi- are.] *Id eſt, alias res agentem ſe fingere: pudebat enim, æ de alterius ſtupro f teri: & ei amicæ, quam tũ de- bat.* Neſcio quid ſuſpicarier.] *Pro aliquid.* Homo tetur vi in via virginem neſcio quam compreſ- .] *Bene additum homo. Et oratorie Neſcio quam, ex dicto omnis error eſt natus. nã appone nomen, & nul- bula eſt.* Neſcio quam.] *Vel quia vere neſciebat, vel ſic dicendum fuit, ne amare illã videretur.* Hæc tot per me gaudia.] *Incluſit orationem fabulæ more e hæc in futuro actu expectaremus.* Etſi hoc mere- s aliæ nolunt.] *Color neceſſarius à veriſimili. Se e- libi dixiſſe, Bonas matronas facere, meretrices malas, init.* Ego dũ illo licitum eſt.] *An meruerit Pam- s.* Neq; enim eſt in rem noſtram.] *In rem, in vtili- s, id eſt, pro commodo.* Incommode mihi nuptiis e- t.] *Sic dixit, quemadmodũ nos dicimus, Ei male eue- ut bene ei contigit.* Nuptiis.] *Deeſt Ex, vt ſit ex nu-* Incommode mihi nuptijs euenit.] *ἀνθυποφορά. ordo, Incommode mihi euenit ex nuptijs, & incom- pro incommodo.* Factum fateor.] *ἀνθυποφορά.* Ne erito mihi eueniret.] *Ergo hæc dolemus quæ merito ngunt.* Multa ex quo fuerint commoda, eius.] *cur noua omnia fiant, & contra officium meretricis.* ta ex quo fuerint & commoda, eius incommo- æquum eſt ferre.] *Hoc eo tractu vocis, & ea æqua- tate dicendum, quale in Adelphis, Quando eum quæ- occeperis, accipienda, & muſſitanda iniuria eſt ado- tium.*

ACTVS V. SCENA IIII.

mbici quadrati catalectici mixtis Senarijs & tro- chaicis quadratis catalecticis.

MPHILVS. PARMENO. BACCHIS.

de mi Parmeno etiam ſodes, vt mihi hæc certa & clara attuleris,
ne in breue hoc conijcias tempus gaudio hoc ſo frui.

PAR. Viſum eſt. PAM. certóne? PAR. certe. PA. c
ſum, ſi hoc ita eſt. PAR. verum reperies.
PAM. Mane dum ſodes, timeo ne aliud credam,
aliud nuncies.
PAR. Maneo. PA. ſic te dixiſſe opinor, inueniſſe M
rhinam
Bacchidem annulum ſuum habere. PAR. fact
PAM. eum, quem olim ei dedi,
Eaque hoc te mihi nunciare iuſſit: itáne eſt fact
PA. ita, inquam.
PAM. Quis me eſt fortunatior? venuſtatiſque
plenior? egóne te
Pro hoc nuncio quid donem? quid? quid? ne
PAR. at ego ſcio. PAM. quid?
PAR. Nihil enim. nam neq; in nuncio, neque i
ipſo boni quid ſit, ſcio.
Iamb. tetr. acat. PAM. Egóne, qui ab Orco mortuum me reduce
lucem feceris,
Sinam ſine munere abire à me? ah, nimium m
gratum putas.
Senarij. Sed Bacchidem eccam video ſtare ante oſtium
Me expectat credo: adibo. BAC. ſalue Pamphil
PAM. O Bacchis, ô mea Bacchis, ſeruatrix mea.
BA. Bene factum, & volupe eſt. PAM. factis v
dam facis.
Antiquamq; adeo tuam venuſtatem obtines:
Iamb. quad. acat. Vt * voluptati obitus, ſermo, aduentus tuus,
cunque aduenеris,
* voluntate. Semper ſiet. BA. at tu ecaſtor morem antiquum
ingenium obtines:
Vt vnus hominum homo te viuat nunquam
quam blandior.
PAM. Na ha hæ, túne mihi iſtuc? BA. Recte a
Pamphile vxorem tuam.
Nam nunquam ante hunc diem meis oculis
quod noſſem videram.
Perliberalis viſa eſt. PAM. dic verum. BAC. ita r
ament Pamphile.
PAM. Dic mihi, harum rerum nunquid dixti iar
tui? BA. nihil. PAM. neque opus eſt.

ò mutito:placet non fieri hoc itidem, vt in co-
œdijs, (reſciſcere,
nia omnes vbi reſciſcunt: hi, quos par fuerat
nt: quos non autem ſcire æquum eſt,neque re-
iſcunt,neque ſcient. das,dabo.
nò etiam hoc qui occultari poſſe facilius cre-
rhina ita Phidippo dixit iureiurando meo Troch. tet.
dem habuiſſe, & propterea te ſibi purgatum.
AM. optume eſt: (tia.
oq; hanc rem eſſe euenturam nobis ex ſenten-
. Here,licétne me ſcire ex te,hodie quid ſit quod
ci boni?
quid iſtuc eſt,quod vos agitis? PAR. non licet.
A. tamen ſuſpicor.
ne hunc ab Orco mortuum? quo pacto? PAM.
eſcis Parmeno
intum hodie profueris mihi, & ex quanta æ- Iamb.acat.
imna me extraxeris.
Imo verò ſcio, neq; hoc imprudens feci. PAM.
go iſtuc ſatis ſcio.
.. An temere quicquam Parmenonem præter-
it,quod factu vſus ſit?
1. Sequere me intro Parmeno. PAR. ſequor:equi-
m plus hodie boni
imprudens, quàm ſciens ante hunc diem vn-
uam. PLAVDITE.

CALLIOPIVS RECENSVI.

de mi Parmeno etiam ſodes,vt mihi hæc certa.] *Bene hæc repetit. verum eſt enim, vt quod miſere cupi-*
r, id etiam tardius credamus effectum. Sic & in Heaut.
vereor magis. Mane dum.] *Dum abundat.* Sic te di-
e opinor.] *Miro affectu inducitur vix adduci ad*
lendum quod gaudet Pamphilus. Ita inquam.] *Qua-*
iam ante faſſus, dico. Quis me fortunatior,venu-
tiſque adeo plenior?] *O beneficia Veneris, cui con-*
rium inuenuſtus, cui contra reciderit quod amat.
uid donem?quid? quid?neſcio.] *μεθλησμός. vt, Pe-*
ine venis erroribus actus? An monitu diuûm?

an quæ te fortuna fatigat, Vt triſtes ſine ſole domos, l
turbida adires? Nam neq; in nuncio.] *Magis ſcire vu*
quam munus accipere. Nam neq; in nuncio, neque
meipſo boni quid ſit ſcio.] *Facete agit Terentius, qu*
magis Parmeno curioſus eſt, tanto magis neſcit illa q
cupit. O Bacchis, ô mea Bacchis, ſeruatrix mea.] *B*
additũ, ſeruatrix mea. & mea quod ſupra dixit, amato
eſt. Factis vt credam facis.] *Difficile enim erat crede*
his rebus gaudere meretricem. Vt voluptati obitus.]
bitus, occurſus. Ob enim, ſignificat contra. Ergo obitus
ditus: legitur &, voluntate obitus. Obitus, ſermo,
uentus tuus.] *Inter obitum & aduentum hoc inter*
quod obitus eſt, quem caſus offert: aduentus, quem vol
tas & deſtinatus locus. Túne mihi iſtuc?] *Quia blan*
mentum magis meretricum eſt. Nunquam ante h
diem meis oculis eam, quod noſſem, videram.]
eſt, nunquam ſic videram, vt eam noſſem. Quod n
ſem.] *Id eſt, quod meminiſſem, quod ſcirem, ac per hoc*
quam videram. vt alibi, Non equidem iſtuc, quod ſci
Dic verum.] *Bene inſtanter ex meretrice quærit, qui*
forma vxoris ſentiat. ſcit enim hanc iudicem eſſe pulch
tudinis poſſe: vel quod fœmina, vel quod æmula. N
quid.] *Num aliquid, acuendum ergo Quid.* Neque o
eſt. adeo mutito.] *Vel tenui dicto.* Non fieri hoc
dem vt in comœdijs.] *Mirè, quaſi hæc comœdia non*
ſed veritas. Aut deeſt Alijs? Vt in comœdijs.] *Deeſt*
Omnia omnes vbi reſciſcũt.] *In fine enim comœdiæ*
hil cuiquam celari ſolet. Hic quos par fuerat.] *Hi*
hac comœdia, aut in hac re. Reſciſcere, eſt recognoſcere,
vix inuenire quod quis neſcierit. Neque reſciſcent, n
ſcient.] *Reſciſcunt ad quos pertinet: & reſciſcunt, qui*
ſciunt: Sciunt qui negligunt. Et reſciſcimus ex alio:
mus etiam per noſtram opinationem. Here licétne
ſcire ex te.] *Ridicule inſtat ſcire ignoraturus Parm*
Egóne hunc ab Orco mortuum?] *Verba ſunt ce*
tantis. ideo & ἐλλειπτικῶς loquitur. Neſcis Parmen
Addidit ſtimulos curioſitati eius. Imo vero ſcio, nec
hoc imprudens feci.] *Recte, parum enim beneficij m*
tum, ſi ab imprudẽte præſtitum videatur. Temere qu
quam Parmenonem prætereat.] *Quod interdum*
sem

præteréat, quod habet faciendi neceſſitatem. Te- quicquam Parmenonem prætereat.] *Sibiipſi it, & ſe nominat, vt, Degeneremque Neoptolemum e memento. &, Age nunc Phormionem, qui volet,* ».Temere quicquam.] *Vtrum hoc dicit, Non te- eque per imprudentiam geritur quicquid vtile eſt? dicit, Nihil poteſt tranſire temere, quod vtile fa- quin gratiā ſui habeat? An hoc dicit, An quicquā ilus prætereat temere: ita vt non remuneret bonum Parmenonis quod ſibi vtile fuerit? Et conuenit hoc meretrici abeūti.* Feci imprudens, quàm ſciens unc diem vnquam.] *Quia non conuenit ſeruo recte facere, bene addidit imprudens ſibi eue- bene faceret, quod prudens nunquam feceɪit. In- s, quàm ſciens* ἀντίθετον *ſecundum. nam impruden- ntem reddit, non prudentem.*

PHORMIO.

BVLAE INTERLOCVTORES.

ſexnus.	*Crito aduocatus.*
ho ſenex.	*Cratinus aduocatus.*
o adoleſcens.	*Nauſiſtrata matrona.*
ruus.	*Sophrona nutrix.*
s ſenex.	*Phormio paraſitus.*
a adoleſcens.	*Dorio leno.*
duocatus.	

;VLPITII APOLLINARIS

in Phormionem periocha.

metis frater aberat peregre Demipho,
cto Athenis Antiphone filio.
s clam habebat Lemni vxorem, & filiam.
s aliam coniugem, & amantem vnice
n fidicinam. mater è Lemno aduenit
s, moritur, virgo ſola (aberat Chremes)
procurat. ibi eam viſam Antipho
naret, opera paraſiti vxorem accipit.
& Chremes reuerſi fremere: dein minas
a dant paraſito, vt illam coniugem
t ipſe. argento hoc emitur fidicina.
retinet Antipho à patruo agnitam.

DONATI PROLEGOMEN

in Phormionem Terentij.

HAnc comœdiam, manifeſtum eſt prius ab Apollo ſub alio nomine, hoc eſt, ἐπιδικαζόμενον Græcè ſcr eſſe, quam Latinè à Terentio Phormionem. Quamol nulla dubitatio eſt, hanc ſolam eſſe cui nomen poeta tauerit: & errare eos, qui in hac Phormionem p tum putant à formula litis, quam intenderit, no tum, cum Græca lingua fiſcus ſparteus & ſtramen n eum ſic dicatur: à cuius rei vel capacitate, vel vilita iam ab Apollodoro paraſitus Phormionis nomine n patur. Hæc igitur proprie tota motoria eſt, & in affe conſtituta penè maioribus, quam Comicus ſtylus poſ niſi quod arte poetæ omnia moderata ſunt. Primas partes, vt ipſe poeta profeſſus eſt, tenet Phormio: ſecu Geta: tertias Demipho: ſubinde cæteri, prout cui actus oſtendit. Prologus Phormionis nimis concitat adeo vt ipſe ſemet veluti reprehēdat ob hanc ipſam p caciam, & ſimul argumentum ſuæ purgationis ind Atque in ea cum & Protaſis, & Epithaſis, & ſtrophe magni moliminis & negotij ſint: ita var poribus aſperguntur, vt etiam rerum triſtium gra tem poeta lepidus Comica ſerenitate tranquillet. Hæ eſt ludis Megal. L. Cornelio Merula AEdili Curuli, Poſtumio Albino: agentibus L. Caſſio Attilio & L. uio: modos faciente Flacco Claudij filio tibijs ſerrani taque de verbis facetiſſimis, & geſtum deſidera ſcenicum, & ſuauiſſime ornata canticis fuit. Ed eſt quarto loco, M. Valerio & C. Fannio Coſſ. P etiam in huius protaſi non vna eſt, ſed duæ: quarum extra argumentum poſita eſt, cui narratur fabula ra in argumento, quæ narrat fabulam. Argumētum que non ſimplicis negotij habet: nec vnius adoleſcenti in Hecyra: ſed duorum, vt in cæteris fabulis. Scire conuenit vno die tranſigi Phormionem: non vt Heau bus. Prologus correptè ἀπὸ τοῦ προλέγειν dicitur productè ἀπὸ τοῦ πρωτολόγειν. nam officium prolo te actionem quidem rei ſemper eſt: verun & poſt principium fabulæ inducitur, vt apud

in Mil te glorioſo & apud cæteros magnæ autoritatis es poetas.

ARGVMENTVM.

m Chremes Demiphonis frater adſcito ſibi ad falla- am nomine, quo Stilphonem ſe dici fecerat, duas eo- empore habuiſſet vxores, Athenis diuitem: pauperem i. Ex diuite ſuſtulit filium, qui dictus eſt Phædria: ex re furtim ſuſcepit atque educauit filiam, Phanium ne, eamque conſilio cum fratre habito, deſtinauit filio Antiphoni vxorem dare. Quibus complacitis, vno re profecti Athenis ſenes, Demipho in Ciliciam Chre- emnum ad accerſendam filiam, quæ iam illinc cum nauigauerat; occaſionem dederunt amandi adole- lus. Nam ſtatim Phædria Cithariſtriam ſub lenone ardere: Antipho illam filiam patrui Phanium de- tam ſibi, neſciens neſcientem, mox vt Athenas venit, trē reperit, falſa duplici eius nomine, matrem mor- dum lamentatur, adamauit: conſilioq; & opera pa- ſecundum leges Athenienſium, quaſi ſibi cognata eſ- nquam in iure victus, & velut coactus, eam accipit m per abſentiam patris. Qui cum adueniſſet, & vel- n expellere, primo confutatur per impudentiam pa- : poſt cum ſuo fratre ſic decipitur, vt dum eam credit tiphone poſſe disiungi, eam paraſitus ipſe ducat vxo- & det ducturo xxx minas præſentis dotis puellæ no- quas Phormio acceptas Phædriæ dedit? Ille lenoni, ad riſtriam redimēdam. Quibus geſtis, tandem Chremes cit filiam ſuam coniunctam eſſe fratris filio. Quare mutato conſilio, xxx minas à Phormione per rixam ur exigere, per eundem proditus vxori ſuæ Nauſi- eſt: & factus libidinis reus, non ante veniam meruit refamilias, quam & triginta minarum, & amoris riſtriæ veniam dediſſet filio. Primus actus eſt in col- o Daui & Getæ: per quos diſcit populus argumētum. di actus tenor continet aduentum ſenis turbulētum, sdem iurgium aduerſus Getam & Phædriam. Tertio attribuitur litigium ſenis & Phormionis: tum con- io cum aduocatis: tum Antiphonis in ſcenam redi- lloquiumq; cum Geta: tum lenonis & Phædriæ col- luctatio.

luctatio: tum adhortatio Getæ de inueniendo argen redimendam Phædriæ Citharistriam. Quartum actu concelebrant, aduentus Chremetis: eiusdemque cum deliberatio per errorem de eiicienda Phanio: Getæ de fallendis ſenibus. Antiphonis oratio apud ſemeti de amore tractantis: Getæ rurſus cum ſenibus callid mox cum Antiphone de eadem cauſa ſimplex diſputat num inter ſe colloquium de expulſione mulieris: & a tremum verba Chremetis agnoſcentis nutricem ac pe filiam ſuam cum Antiphone coniunctam. In quinto per Demiphonis errorem Phormio accipit argentum nomine: & conuenitur Nauſiſtrata, vt exire domo co lat Phanium: nuntiatur Antiphoni & Phormioni pe tam, Phanium à patre agnitam, permiſſamq; vt vx beatur: quæ cum ita nupta ſit, expoſcitur argent Phormione per rixam ſenum, à quibus ille oppreſſu omnem aperit Nauſiſtratæ: ad quod primum irata, tal re, vxor, mox lenitur in fine fabulæ, & tutiſſim patris iracundia præſtat Phædriam.

ACTA LVDIS ROMANIS, L. POST MIO ALBINO, L. CORNELIO ME LA AEDILIBVS CVRVLIBVS. EG L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTIL PRAENESTINVS. MODOS FECIT FL CVS CLAVDIVS TIBIIS IMPA TOTA GRAECA APOLLODORV I DICAZOMENOS FACTA QVARTO FANNIO, M. VALERIO COSS.

PRO

PROLOGVS.

POSTQVAM poeta vetus poetam non poteſt
Retrahere à ſtudio, & tranſdere hominem in ocium:
Maledictis deterrere ne ſcribat, parat:
ita dictitat, quas antehac fecit fabulas,
i eſſe oratione, & ſcriptura leui:
nuſquam * ſcripſit inſanum adoleſcentulum, al. fecit.
am videre, fugere, & ſectari canes;
m plorare, orare vt ſubueniat ſibi.
d ſi intelligeret, cum ſtetit olim noua,
ris opera magis ſtetiſſe, quàm ſua:
s multo audacter, quàm nunc lædit, læderet:
gis placerent, quas feciſſet fabulas.
: ſi quis eſt, qui hoc di at, aut ſic cogitet:
s ſi poeta non la eſſiſſet prior,
im inuenire prologum potuiſſet nouus,
n diceret, niſi haberet cui malediceret:
i reſponſum hoc habeat: in medio omnibus
am eſſe poſitam, qui artem tractant Muſicam.
d famem hunc ab ſtudio ſtuduit reiicere:
eſpondere voluit, non laceſſere.
dictis ſi certaſſet, audiſſet bene:
d ab ipſo allatum eſt, ſibi eſſe id rellatū putet.
lo iam finem faciam dicundi mihi,
andi cum ipſe de ſe finem non facit.
: quid velim, animū at ēdite: apporto nouam,
icazómenon quam vocant comœdiam
ci, Latini Phormionem nominant:
i primas parteis qui aget, is erit Phormio
ſitus, per quem res * agetur maxime. al. geretur.
intas veſtra ſi ad Poetam acceſſerit,
: operam: adeſte æquo animo per ſilentium:
mili vtamur fortuna atque vſi ſumus,
i per tumultum noſter grex motus loco eſt.
m actoris virtus nobis reſtituit locum,
itaſque veſtra adiutans, atque æquanimitas.

POſtquam Poeta vetus Poetam non poteſt.]
initium à deſtructione perſonæ aduerſarij ſumitur
iunctum cum inſinuatione perſonæ Terentianæ.
quam poeta vetus poetam non poteſt.] *Nota*
quam apud veteres non præterito modo ſed etiam præ
tempori adiungi: vt, Poſtquam nos Amaryllis habet
latea reliquit. Quanquam ſunt qui Poſtquam ſimpl
pro Quoniam accipi velint. Poſtquam poeta ve
Qui iam diu eſt, non qui iam diu fuit. Ergo vt viuum
tus: non vetus, vt Ennius. Poſtquam poeta vetus
tam.] *Iocunda repetitio: vt, Diua deam. & Notos*
puer indue vultus. Poſtquam poeta vetus po
non poteſt.] *ἀντίθετον primum per σύλληψιν primam*
vt extrinſecus nouum audi i poetam oporteat. Retra
à ſtudio.] *Sic loquitur, quaſi rem ſcenicam magis l.*
voluerit Luſcius, quàm Terentium. Tranſdere.] *Tra*
re veteres ſonantius, quod nos lenius dicimus Trader
tralatum, nos tranſlatum è contrario. Et tranſdere
minem.] *Comicè & venuſte inſeruit hominem: vt,*
bus huic hamis conſertam, auroq; trilicem Loricam:
Demoleo detraxerat ipſe Victor apud rapidum Sim
ſub Ilio alto: Donat habere viro, decus & tutamen
mis. Maledictis deterrere.] *Senſus hic eſt, Ipſe ſe, in*
aduerſarius fatetur victum, qui à rebus excluſus, ad
ba delapſus eſt. Maledictis deterrere.] *Deeſt eum*
Quarum, quæ forma pulcherrima Deiopeiam, Con
iungam ſtabili. Qui ita dictitat.] *Imprudentiam*
dit per frequentatiuum verbum. Quas antehac
fabulas.] *Et hic lentum accuſatorem facit, qui præ*
ingerat, & de quibus iam ſit iudicatum in melius. T
eſſe oratione, & ſcriptura leui.] *Imperitum in*
criminatorem, qui hoc obiiciat, quod proprium deb
Comici ſtyli. Re vera autem hoc deterior Menandro Te
iudicabatur, quod minus ſublimi oratione vteretur:
ipſum nunc purgat, dicens in tragœdia altiora tra
poſſe. Quia nuſquam inſanum ſcripſit adoleſce
lum.] *Ideo videmur leues, tenuesque inquit: quia n*
comœdia prodigia facta ſunt, & tragœdias concitaui
Et callide hic non ſolum errorem reprehendentis, ſed e
imperite ſcripſiſſe ipſum oſtendit Luſcium Lauin

Scrip

ſit.] *Legitur & fecit.* Adoleſcentulum.] *Vt comi. erſonam oſtenderet, artificioſe imminuit adoleſcen- n, quo magis perſona à ſublimitate diſcederet.* Cer- videre, fugere, & ſectari canes.] *Hic affectus à diis remouendus eſt.* Ceruam videre, fugere, & ſe- canes.] *Ambiguitas per accuſatiuum caſum, perſe- is vſque ad vltimum de induſtria, vt etiam ipſa per- as odioſa ſit.* Et eam plorare, orare, vt ſubueniat *Hæc omnis ἀξίωσις tragica eſt: & ideò in comœdia è inducitur.* Cum ſtetit olim noua.] *Bene hoc po- eſt, potuit enim reſponderi, Cur igitur ſtetit & non a eſt à populo?* Cum ſtetit olim noua.] *Rectè olim: dicat, Cum adhuc Terentius non ſcriberet, penuria rum eſt probata. Deinde quod ait noua, hoc ſignificat, á carmina nouitate ipſa commendari, etiam ſi nullius nti ſint.* Actoris opera ſtetiſſe.] *Vna opera, & ſuf- ım ſcenicorum comparat, & lædit aduerſarium.* Mi- nulto audacter.] *Noue dictum, minus multo au- r: vt cum dicamus nos, minus audacter.* Nunc ſi eſt qui hoc dicat aut ſic cogitet.] *Omne quod in ım venit, aut cogitamus, aut dicimus: vt Verg. Et mi- n multi crudele canebant Artificis ſcelus, & taciti ra videbant. Hic ſenſus eſt, Nunc ſi quis eſt qui hoc aut cenſeat, Improbus eſt Terentius, qui omnes pro- de maledictis facit: habeat is hoc reſponſum ſibi, ad- rium coegiſſe qui prouocauerit. Nam quid faceret tius, cum de palma artis muſicæ certandum videat bi?* Laceſſiſſet prior.] *Aut laceſſiſſet abundat, aut* Nullum inuenire prologum.] *Prologum modo, ominem, ſed verba ſignificat.* Nouus.] *Hic quod ſu- rætermiſit, veteri ſuppoſuit nouum.* Niſi haberet aledicèret.] *Mire haberet, quaſi dubium non ſit licendum eſſe Luſcio.* Is ſibi reſponſum hoc ha-] *Huic rei per qualitatem reſpondet: aduerſarium e, vt ſic agat.* In medio palmam omnib. eſſe po- i.] *Senſus hic eſt, Inueniret inquit: ſed maluit, cum ma certandum ſit, aduerſario reſpondere lædenti. Ve- oratorie manifeſta ſoluere non curauit: hoc eſt, nul- nuenire prologum potuiſſe Terentium: & hoc enim iendum fuit omnibus & nouis & veteribus poetis.*

Palmam

Palmam pro cauſa certaminis poſuit. Et ideo non eſ
randum, ſi pugnant quibus cauſa certaminis præſt
Qui artem tractant muſicam.] Verg. Nec quicqui
bique eſt Gentis Dardaniæ magnũ quæ ſparſa per or
& ϖϰϱφεϱσιϰῶς, pro qui comœdias ſcribunt. Ille a
mem hunc ab ſtudio.] Hic maxime incipit ſoluere
ſibi ſuperius ipſe propoſuit. Ille ad famam hunc ab
dio.] Nunc quid eſt, inquit, poetam vituperare, n
famem reiicere? nam poetæ probi ſuas vendebant fab
& harum preciis alebantur. Ille ad famem hun
ſtudio.] Cur laceſſitus reſpondes? certamen eſt, inquit
ſtudio ſtuduit.] Vetuſte, vt, Luſerat ludum, & pug
pugnauit. Benedictis ſi certaſſet.] Quia ſupra dix
medio omnibus palmam eſſe poſitam, quaſi dicat, quic
in certamen venerit, in eo vincendos æmulos eſſe. Si
taſſet.] Certaſſet ἀντὶ τοῦ prouocaſſet, ab eo quod præced
quod ſequitur. Verg. nec te certaſſe priorem Pœniteat.
diſſet bene.] Bene audire, eſt bene dici, laudari. Q
ab illo allatum eſt.] Id eſt maledictum. Quod ab
allatum eſt, ſibi eſſe id rellatum putet.] Prouer
eſt, Quod dedit recepit. & geminauit l: vt, Relliquias
naum. De illo iam finem faciam dicundi mihi.] ἀ
ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος. Dicundi mihi, peccandi cum
de ſe finem non facit.] Et mihi, & de ſe proprie
tum eſt: & præterea ἀμφιβολία. Peccandi.] Maled
di. Peccandi cum ipſe de ſe finem.] Prius inquit
de illo finem faciam, quàm ipſe de ſe. An, prius dicend
faciam, quàm ille peccandi finem? Non facit, pro no
ciat. vt, Mirum ni ego me turpiter hodie dabo. Nunc
velim animum attendite.] Deeſt, Quæritis, vt ſit, N
quid velim, quæritis? animum attendite. Apporto
uam.] Nouam, Latinam dicit. Epidicazomenon q
vocant Comœdiam.] Hic manifeſtè errat Teren
nam hæc fabula quam tranſtulit, Epidicazomene dict
à puella de qua iudicium eſt: cum ſit alia Epidicazom
eiuſdem Apollodori. Debuit ergo dicere Epidicazom
Græci, Latini Phormionem nominant. Φόρμιον tegicu
dicunt Græci, quo inſternitur pauimentum: vnde Ph
mic correpta prima ſyllaba apud Apollodorum eſt.
ergo à formula, vt quidam putant, dictum eſt. Ergo
paraſ

ſitus viliſſimæ conditionis homo, nomen accepit. Quia es primas qui agit.] *Primas nunc, maximas. ad a-m enim retulit. Cicero, Sæpe illum qui eſt ſecundarum ertiarum partium.* Phormio eſt.] *Si à formula eſſet n comœdiæ, primam produceremus ſyllabã: ſi à Phor-e, corripere debemus.* Per quem res agetur maxi-*Quia primæ partes etiam aliud ſignificant. non ergo primum actum dicit, ſed ſummas partes. Et bene ma- quia & per alios.* Voluntas veſtra ſi ad poetã ac-rit, date operam.] *Si voluntas acceſſerit: pro, ſi fa-s. Noue ſic voluntatem pro fauore poſuit.* Adeſte æ-animo.] *Fauor in comœdia ſilentium ſpectatoris eſt. ergo addidit per ſilentium.* Aequo animo.] *Nunc ſitio eſt.* Ne ſimili vtamur fortuna atque vſi ſu-] *Ne populum læderet, fortunam maluit accuſare.* per tumultum noſter.] *Apparet Hecyram ante nionem actam eſſe: cui contigit id quod queritur po-n ſubaccuſans.* Noſter grex motus loco eſt.] *Lo- diſtributio temporum, quæ cuique in ſpectaculum ro attribuuntur ab Ædilibus, vnde loco motus di- qui ſuas horas non obtinuerit inter præcedentes & uturos. Ergo proprie. Sic & Cicero, Loco ille motus m eſt ex vrbe pulſus.* Quem actoris virtus.] *Vbiq; t actorem: eſt enim poetæ vtile.* Quem actoris vir- *Qui excluſus toties, animum non abiecerit, ſed per-uerit agere, ideo virtus.* Reſtituit locum.] *Bene re-t locum, vt ἀμφιβολίαν vitaret: ne Quem tumul-icere videretur.* Bonitasq; veſtra adiutans, atque nimitas.] *Bonitas in omnibus generaliter rebus eſt: animitas, in ſpectando. An bonitas in probandis his ona ſunt: Aequanimitas, in ignoſcendis vitijs atque is? An παντολογία eſt? An bonitas circa omnes, ianimitas circa Terentium?* Bonitasque ve- *Ne totum actori tribuens, nihil populo præter cul-n reliquiſſe videretur, honoris cauſa hoc addidit.* Adiutans.] *Sic veteres dicere malue-runt quàm adiuuans.*

T

ACTVS PRIMI

SCENA PRIMA.

DAVVS, *ſeruus.*

AMICVS ſummus meus, & popu
ris Geta
Heri ad me venit: erat ei de rat
cula
Iampridem apud me reliqu
pauxillulum
Numorum: id vt conficerem, confeci: affero.
Nam herilem filium eius duxiſſe audio
Vxorem: ei credo munus hoc corraditur. (b
QVAM INIQVE comparatum eſt, hi qui minus
Vt ſemper aliquid addant diuitioribus?
Quod ille vnciatim vix de demenſo ſuo,
Suum defraudans genium, comparſit miſer,
Id illa vniuerſum abripiet, haud exiſtimans
Quanto labore partum: porro autem Geta
Ferietur alio munere, vbi hera pepererit.
Porro alio autem, vbi erit puero natalis dies:
Vbi initiabunt: omne hoc mater auferet:
Puer cauſſa erit mittundi: ſed videon' Getam?

AMicus ſummus meus & popularis Geta.] *Qu*
omnibus fere comœdijs in quibus perplexa argun
ſunt, fieri ſolet, id in hac quoque Terentius ſerua
προτατικὸν πρόσωπον, id eſt perſonam extra argum
inducat: cui dum ob hoc ipſum, quod veluti aliena tot
bulæ eſt, geſta res narratur, diſcat populus textum ex
tinentia rerum, ſitque inſtructus ad cætera. Amicus ſ
mus meus & popularis Geta.] *In hac ſcena qu*
cendi atque inſtruendi ſpectatoris cauſa inducitur,
extrinſecus lepores facetiæque cernuntur, & ſales co
Id enim eſt artis poeticæ, vt cum narratione argun
detur opera, iam tamen res agi, & comœdia ſpectari v
tur. Amicus ſummus meus, & popularis Geta.]
nuatio perſonæ eius quæ inducitur ad audiendum. Ei
ſeruum oſtendi Dauum, & non oſtendi cuius ſeruus ſi
micus ſummus meus.] *Cauſa cur in ſcenam pro*

Da

us.amicus à voluntate: Popularis à fortuna. Popula- iuſdem conditionis, gentiſque. Salluſtius, Popularis ſceleris. Et popularis, populo amatus, & popularis ci- & popularis humilis, & popularis vilis, è populoque us, vt ſi quis dicat ſordidum, popularem ciuē. Amicus mus meus.] Dauus extra duas familias inducitur, in hac ſunt fabula, alienus, ac per hoc ignarus; cui et Geta argumentum. Heri ad me venit.] Propter tionem E & I literarum, non dubitauerunt antiqui re & heri dicere, & mane & mani, & veſpere & ve- Erat ei de ratiuncula.] Deeſt, nā. ſed mire ſubtra- eſt. Erat ei de ratiuncula.] Opportuna diminutio in uili, ratiuncula, & pauxillulum. Erat ei de ratiun-] Moraliter intulit, Erat ei. Magis enim facetū & co- m eſt, cum ἀσυνδέτως infertur, quam ſi diceret, nam e- i. Iampridem apud me reliquum.] De argumento tur cauſa colloquij. Nam debui inquit Getæ: & ille igit vt numeretur domino ob nuptias factas. Pau- lum.] Quartus gradus diminutionis, paulum pau- n: pauxillū. pauxillulū. Id vt conficerem.] ἔλλειψις a. Et conficerem proprie. nam fieri pecunia diceba- Salluſt. Quæ pecunia ad Hiſpanienſe bellum Metello erat. Conficerem.] Quia in promptu non erat. Cō- afferο.] Bene: quaſi reddendi moræ non habere cauſā t. Nam herilem filium.] τρόφιμον Græci dicunt: at- haud ſcio, an Latini quoque alumnum dicere pote- niſi hoc mallent. Nam herilem filium eius duxiſ- dio vxorem.] Mirè ſe applicat argumento. Ei cre- munus hoc corraditur.] Mirè: heri quidem fuerunt iæ, ſed adhuc munus corraditur. quia in nuptijs etiam nus dies, inſtaurationem voti non habet, vt in funere s dies, quo parentalia concluduntur. Et credo.] V- ſcilicet, munus. Munus hoc corraditur.] Hoc pecu- ilicet, erit: & eſt figura ἐπεξήγησις. Credo.] Credo, erè ſcio. Et ei, an vxori, an abſolutè? vt ſit, ei rei? Cor- tur.] Apta in verbo difficultas. vt in Adelphis, as decem corradet alicunde: & Corraſi omnia. Quam uè comparatum eſt.] Miro ἰδιωτισμῷ morem ege conqueritur. Comparatum] Conſtitutum eſt le- Et hi qui minus habent, & ditioribus dixit: ne di-

ceret ſerui dominis, vult enim latius patere quod dicit: generalem eſſe ſententiam. Quàm iniquè comparat eſt, hi qui minus habent.] *Garrulos ſeruos & ſen tioſos amat comœdia: triſtes, & parcè loquentes, Trag*
Vt ſemper aliquid addant.] *Mirè non dent, ſed add & non aliquando, ſed ſemper.* Ditioribus.] *Pro m pauperibus.* Quod ille.] *Doctè ad ſingularem nume tranſit à plurali.* Quod ille.] *Redit ad Getã.* Vnciati *Sic veteres, Multa vnciatim. Cum expenſa pecunia ſ tur more veterum: non vt nunc, annumeraretur: Aſ bra erat, eiuſque partes vncię. Rurſus vnciæ vnius du cima pars, libella dicebatur. Merito ergo, non per ſin ſeſtertios, neq; per ſingulos denarios, neque per ſingul ſes: ſed id quod ὑπερβολικῶς minimum fuit: per ſing vncias, vnciatim dixit. Et Cic. Ecquis Volcatio, ſi ſua te veniſſet, libellam vnam dediſſet?* Vnciatim.] *Vi tuit, & vnciatim, & cito conflari peculium, vt multa xillatim, & cito fiunt maxima. merito ergo additu Vix. Sed quid ſi & vnciatim, & vix, & tamen de lucr dit?* De demenſo ſuo, *inquit. Quid ſi ex abund* Suum defrudans genium. *Deinde, non* acquiſiui comparſit. *Et ad poſtremum,* miſer: *vt iniquitas co tudinis comploratione finiretur.* De demenſo ſuo.] *quaternos modios accipiebant frumenti in menſem: demenſum dicebatur. & vtrum à menſe, an à metien certum eſt.* Suum defrudans genium.] *Vt contr nialia curare dicitur, qui viuit lautius.* Id illa.] *T ſcilicet.* Vniuerſum abripiet.] *Contra illud quod v tim dixerat.* Vniuerſum abripiet.] *Magna virtus p ſingulis ſyllabis: contra illud quod ait, Ille, Illa retull tra Vnciatim, vix, & de demenſo ſuo, Vniuerſum: con quod ait, Munus corraditur, Abripiet: contra, Suũ c dans genium, & comparſit miſer, Haud exiſtimans q labore ſit partum.* Haud exiſtimans.] *Haud exiſti vel intelligens, vel recogitans, ac reputans: Haud exi pro æſtimans. Sall. Si Quirites pacem exiſtimau* Quanto labore partum ſit?] *Hoc ſic pronunciãdu quaſi nunc & venerit in mentem ſæpius paſſurum quod ſemel tolerare grauiſſimum iudicauerit.* Qu labore.] *Vt, relliquias Troia ex ardẽte receptas.* Part

Pr

prie dicitur partum, de eo quod labore quæſitum eſt; i nullus partus ſine dolore ac labore. Porro autem a ferietur.] *Ad paupertatem retulit ferietur: nam & inum plaga: & res, ſanguis noſter dicitur.* Ferietur a-munere.] *Significanter, non fungetur munere, ſed fe-ur dixit.* Ferietur alio munere.] *Ex conſuetudine tur. Nam & plagam, damnum: & ſumptum, ſangui-noſtrum dicimus.* Vbi hera pepererit.] *Quæ ſupra dicta eſt.* Porrò alio autem.] *Et alio quod dicit, pro tis pronũciandum eſt.* Vbi erit puero natalis dies.] *adiectione temporis, cuiuslibet natalis dies melius ur: vt natalis locus, & natale aſtrum: ſed Vergilius iens perſonæ ruſticæ, Meus eſt natalis Iola, inquit, iddidit, dies.* Vbi initiabunt.] *Hoc vultuoſe pro-ciandum.* Vbi initiabunt.] *Vt quidam cibo & potu, uidam ſacris.* Vbi initiabunt.] *Legitur apud Varro-nitiari pueros Eduliæ, & Poticæ, & Cubædini, edendi otandi & cubandi, vbi primum à lacte & à cunis ſierunt, quod Verg. Nec deus hunc menſa, dea nec di-a cubili eſt. hoc annotauit Probus. Sed Terentius A-dorum ſequitur, apud quem legitur in inſula Sama-cum à certo tempore pueros initiari more Athenien-. quod, vt in Palliata, probandum eſt magis.* Vbi ini-iunt.] *Hoc ſic inferendum eſt, non quaſi hoc ſolum ſit, uaſi defatigatus ſit enumerando occaſiones dandorum ierum.* Omne hoc mater auferet.] *Hoc retulit ad entis irriſionem, qui pũtat ſe puero dare.* Mater au-t.] *An nutrix? an vera mater?* Puer cauſa erit mit-di.] *Proprie dixit mittundi, de muneribus.* Sed vi-n' Getam?] *Locuturum oſtendit Getã.* Sed videón' am?] *Apparet poetam nihil putaſſe amplius adden-ad inſinuandum populo perſonam Daui, & ideo induxit exeuntem Getam, vt ſit cauſa commutandæ ionis.*

ACTVS I. SCENA II.

GETA, *ſeruus.* DAVVS.

quis me quæret rufus. DA. præſto eſt, deſine. GE. oh, Senarij.

At ego obuiam conabar tibi Daue. DA. accipe, h
Lectum eſt, conueniet numerus quantum debu
GE. Amo te, & non neglexiſſe habeo gratiam.
DA. Præſertim vt nunc ſunt mores: adeo res redi
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.
Sed quid tu es triſtis? GE. egóne? neſcis qu
metu, &
al. ſimus. Quanto in periculo * ſim. DA. quid iſtuc eſt?
ſcies,
Modo vt tacere poſſis. DA. abi ſis inſciens:
Cuius tú fidem in pecunia perſpexeris,
Verere verba ei credere? vbi quid mihi lucri eſt
Te fallere? GE. ergo auſculta. DA hanc operam
dico.
GE. Senis noſtri Daue fratrem maiorem Chre
Noſtin'? DA. quid ni? G. quid eius gnatum Phæ
DA. Tanquã te. GE. euenit ſenibus ambobus ſi
Iter illi in Lemnum vt eſſet, noſtro in Ciliciam
Ad hoſpitem antiquum: is ſenem per epiſtolas
Pellexit, modo non montes auri pollicens.
DA. Cui tanta erat res, & ſupererat? GE. deſinas:
Sic eſt ingenium. D oh, regem me eſſe oportui
GE. Abeuntes ambo hinc tum ſenes, me filijs
Relinquunt quaſi magiſtrum. DA. ô Geta,
uinciam
Cepiſti duram. G. mihi vſu venit hoc, ſcio:
Memini relinqui me, deo irato meo.
Cœpi aduerſari primò. quid verbis opus eſt?
Seni fidelis dum ſum, ſcapulas perdidi.
DA. Venere in mentem iſthæc mihi. nam quæ
tia eſt,
ADVORSVM ſtimulum calces? G. cœpi his om
Facere, obſequi quæ vellent. D. ſciſti VTI foro.
G. Noſter mali nihil quicquam primò: hic Phæ
Continuò quandam nactus eſt puellulam
Citharistriam: hanc amare cœpit perditè:
Ea ſeruiebat Lenoni impuriſſimo:
Neq; quod daretur quicquam, id curarant pat
Reſtabat aliud nihil, niſi oculos paſcere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere:

otioſi operam dabamus Phædriæ.
uo hæc ducebat ludo, ex aduorſum ei loco
ſtrina erat quædam: hic ſolebamus ferè
unque eam opperiri, dum inde iret domum.
rea dum ſedimus illic, interuenit
leſcens quidam lacrumans: nos mirarier.
gamus quid ſit: Nūquam æquè, inquit, ac modò,
pertas mihi onus viſum eſt & miſerū, & graue.
do quandam vidi virginem hîc viciniæ
eram, ſuam matrem lamentari mortuam.
ita erat ex aduerſo, neque ei bene volens,
ue notus, neq; cognatus, extra vnam aniculam,
ſquam aderat, qui adiutaret funus: miſeritū eſt,
gò ipſa facie egregia: quid verbis opus eſt?
mmorat omnes nos: ibi continuo Antipho,
tiſne eamus viſere? alius, cenſeo.
ius: duc nos ſodes. Imus, venimus,
emus: virgo pulchra, & quo magis diceres,
il aderat adiumenti ad pulchritudinem:
pillus paſſus, nudus pes, ipſa horrida:
rumæ, veſtitus turpis: vt ni vis boni
pſa ineſſet forma, hæc formam extinguerent,
, qui illam amabat fidicinam, tantummodo
s, inquit, ſcita eſt: noſter verò. DA. iam ſcio:
are cœpit. GE. ſcin' quàm? quò euadat vide.
tridie ad anum recta pergit: obſecrat,
ſibi eius faciat copiam. illa enim ſe negat:
que eum æquum ait facere: illam ciuem eſſe Atticam,
nam, bonis prognatam. ſi vxorem velit,
ge id licere facere: ſin aliter, negat.
ſter quid ageret, neſcire: & illam ducere
piebat, & metuebat abſentem patrem.
. Non ſi rediſſet pater, ei veniam daret?
. Illéne indotatam virginem, atque ignobilem
ret illi? nunquam faceret. DA. quid fit denique?
. Quid fiat? eſt paraſitus quidam Phormio,
mo confidens: qui (illum dij omnes perduint.)
. quid is fecit? GE. hoc conſilium, quod dicam dedit,

Lex eſt, vt orbæ, qui ſint genere proximi,
Eis nubant: & illos ducere eadem hæc lex iubet:
Ego te cognatum dicam, & tibi ſcribam dicam:
Paternum amicum me aſſimulabo virginis;
Ad iudices veniemus, qui fuerit pater,
Quæ mater, quî cognata tibi ſit, omnia hæc
Confingam: quod erit mihi bonum atque cc
modum.
Cùm tu horum nihil refelles, vincam ſcilicet.
Pater aderit: mihi paratæ lites: quid mea?
Illa quidem noſtra erit. DA. iocularem audaciam
GE. Perſuaſit homini: factum eſt: ventum eſt: v
cimur: (G
Duxit. DA. quid narras? GE. hoc quod audis. I
Quid te futurum eſt? GE. neſcio hercle: vnum
ſcio:
Quod fors feret, feremus æquo animo. DA. plac
Hem, iſtuc viri eſt officium. GE. in me omnis
eſt mihi.
DA. Laudo. G. ad precatorem abeam credo, qui
al. amitte. Sic oret. Nunc* omitte quæſo hunc: cæterum
Poſthac ſi quicquam, nihil precor: tantummod
Non addas. vbi ego hinc abiero, vel occidito.
DA. Quid ille pædagogus, qui citharíſtriam?
Quid rei gerit? GE. ſic tenuiter. DA. non mul
habet
al. præter. Quod det fortaſſe. GE. imò nihil, *niſi ſpem mer
DA. Pater eius rediit, an non? GE. nondum. DA. q
ſenem
Quoad expectatis veſtrum? GE. non certum ſci
Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe audiui modo,
Ad portitores eſſe delatam: hanc petam.
DA. Nunquid Geta aliud me vis? G. vt bene ſit til
Puer heus, nemon' huc prodit? cape, da hoc Dor

SI quis me quæret rufus.] *Mire poeta deſidera* *Getæ oſtendit Dauum.* Si quis me quæret rufus.] *eo ipſo loquitur, à quo reddi ſibi debitum ſperat.* Si q me quæret rufus.] *ἀποσιώπησις ſecunda. nam app plura dicturum fuiſſe.* Præſto eſt, deſine.] *Tertia ſon*

e ſe loquens vſus eſt, quia ille nominatiuum prætu-
t ego obuiam conabar tibi Daue.] *Conabar, ab-*
, an ἔκλειψις eſt, vt deſit, ire? & eſt aduerbium loci
m. Accipe.] *Præuenit petitionem, dicendo Accipe:*
c cum geſtu offerentis dicitur, & hoc eſt quod ait,
ci, affero. Lectum eſt.] *Abſolute, nam nõ dicit quid:*
n debitum, an argentum lectum. Lucil. Lecti omnes.
n hoc eſt. Lectum eſt. conueniet numerus.] *Or-*
ſeruauit. prius enim qualitas, deinde numerus pe-
ſpectari ſolet. Lectum eſt: conueniet numerus
tum debui.] *Quippe trib. modis debitum pecunia-*
ſoluitur, penſione, Accipe: ſpectatione, Lectum eſt:
ro, Cõueniet numerus quãtum debui. Lectum eſt.]
m bonum, vel ſplendidum. vt, - arma Sereſtus Lecta
humeris. Quamuis quidam putant lecta, ab eo quod
o, dicta. Quantum debui.] *Pro debitum tibi à me*
no te, & non neglexiſſe habeo gratiam.] *Amat*
reddiderit pecuniam: agit gratias, quod diligẽter. Et
? vtrum quia condictum non fefellerit? an quia le-
attulerit, & numero congruenti? Et recte dixit: nam
io debiti hoc agit, vt etiam gratias agamus. Amo
non neglexiſſe habeo gratiam.] *Hoc pro gratia-*
ectione ponitur, & oſtenditur vere neceſſariam fuiſſe
iam. Non neglexiſſe.] *In Andr. Et id gratum fuiſſe*
ſum te, habeo gratiam. Præſertim vt nũc ſunt mo-
Sic & illud dictum eſt: Namq; hoc tẽpore obſequium
s, veritas odium parit. Quia cõſuetudinis imago eſt,
erare præſentia. Adeo res redit.] *Figurate, pro ita*
ris, adeo res redit, dixit. Et proprie rediſſe res dicitur,
aliquid peius expectatione cõtigit. Si quis quid red-
nagna habenda eſt gratia.] *Id eſt, etſi rem non ma-*
amẽ magna habenda eſt gratia, hoc n. ſignificat, Quid
t. Si quis quid reddit.] *Qui hoc interrogatiue pro-*
iauerit, parum belle explicat conceptam ſententiam.
enda eſt gratia.] *Deeſt ei.* Sed quid tu es triſtis?]
dmonemur, omnem ab initio ſermonem Getæ, quaſi
entis & anxij, pronuntiari, accommodatis præſertim
ltum verbis. nam &, Si quis me quærit: &, At ego
m tibi conabar Daue: & amo te: & non neglexiſſe ha-
ratiam: in ſe quoddam contractioris animi occupatiõ;

ſignum habent. Sed quid tu es triſtis?] *Sed parti tranſitum ſignificat ad mentionem alterius rei.* Sed tu es triſtis? Egóne? neſcis quo in metu.] *Deſcenſ argumentum ab eo ſermone qui extrinſecus à poeta in natus eſt, iam manifeſte apparet.* Egóne? neſcis qu metu.] *ὑπόκρισις comœdiæ.* Neſcis quo in metu, & to in periculo ſim.] *Pronunciantis & interroganti poteſt.* Neſcis quo in metu.] *Duæ perturbationum ſunt, à malo vna, ex cupitis altera. Ergo à mali bigis ſentis temporis periculum eſſe dicimus, & futuri me* Neſcis quo in metu.] *Pronunciatiue magis quan contatiue efferendum eſt, ſic enim ſolemus de magnis dicere.* Neſcis quo in metu, & quãto in periculo ſi *Vix alterum ſuſtineri poteſt eorũ, quæ vtraq; poſuit & metum & periculum.* Quid iſtuc eſt?] *Fac hunc & narrandi non erit locus. neceſſario igitur ignarus i citur Dauus.* Modo vt tacere poſſis.] *Vt, pro ne nõ ſi eſt, ſubaudiendum eſt, vide, aut quid tale.* Modo v cere poſſis.] *Verè argumentũ eſt celari id, quod An non coactus, ſed volens duxit vxorem.* Modo vt t poſſis.] *Modo, pro Tantummodo: vt, Modo Iupiter* Abi ſis inſciens.] *Nunc pro inſcito poſuit, vel inſci modo ſtultũ dicit, aliàs ignarum.* Cuius tu fidem i cunia perſpexeris.] *Sententioſe dixit, quaſi in omnib dendum ſit ſeruaturum fidem eſſe eum, qui in pecuni uauerit. Et hoc ideo interpoſuit, ne longius eſſet, dum ſ vt dicat, quemadmodum in aliis fabulis.* Cuius tu fi in pecunia perſpexeris.] *Proprie locutus eſt de pec & Fidem dicendo, & credere. Nam fides, eſt eorum qu datur: Creditores dicuntur ipſi qui dant.* In pecunia *maiore ad minus* Perſpexeris.] *Non inſpexeris, ſed ſpexeris, quod plus eſt, dixit.* Verere ei verba cred *Verba cum pronunciatione dicit, vt oſtendat multum ſtare inter pecuniam, & verba* Vbi quid mihi luci te fallere?] *Ab vtili coniectura, & bene, quia ſeruus de honeſto dicit.* Vbi quid.] *Significantius dixit, qu diceret, nihil.* Ergo auſculta.] *Ergo nunc, vel vt inc tio tarde facientis eſt. Quia hic igitur obloquendo imp uerat narraturum, Ergo dixit. Sic verg. Ergo age car ter, ceruici imponere noſtræ.* Hanc operam tibi di

An

ultandi ſcilicet & audiendi. Hanc operam tibi di- *Plus eſt dico quam do. Dicatur perpetuo: Datur ad* s. Senis noſtri Daue fratrem maiorem.] *Dicendo oſtendit & adoleſcentem ſe dominum habere: Dicendo oſtēdit eſſe & alienum: Dicendo fratrem, non vnum onſtrauit: Dicendo maiorem, etiam minoris fecit in- n. Sic argumenti partem maximam nondū narrans: n ipſa interrogatione trāſegit. Hæc autem omnia pre- opulum ſic aguntur. Ideo ille, Quid ni dixit: ne ſit o- urib. verbis.* Senis noſtri Daue fratrem.] *Mirum ndium narrationis, quaſi per interrogationem fecit, alio repeteret. Sic Vergil. Fando aliquid, ſi forte tuas nit ad aures, Bellidæ nomen Palamedis, & inclita &, Noſtin' hanc quā amat frater? in Eunucho.* Quid gnatum Phædriam?] *Non dixit quid Phædriam: ldidit eius gnatum: vt magis docere, quā interrogare etur.* Quid eius gnatum Phædriam?] *Deeſt noſti.* quam te.] *O veritas: quid ni? tanquam te.* Euenit obus ſ[...]us ſimul, iter.] *Non euenit iter: ſed eue- t iter eſſet.* Simul.] *Vno tempore* Illi in Lemnum vt .] *Recte tacetur cur Chremes ierit: & dicitur cur De- o. vtrumque pro argumento eſt.* Ad hoſpitem anti- m.] *Sic Verg. Veteremq; Anchiſen agnouit amicum. autem addidit, vt eſſet idonea cauſa nauigandi ſeni.* em per epiſtolas pellexit.] *Epiſtolas dicendo, oſtēdit non ſemel ſcripſiſſe.* Pellexit.] *Induxit. Sic Verg. Pella- lyſſi.* Modo non montes auri pollicens.] *Prouer- is ὑπερβολὴ facta per exceptionem, aut per ſuperlatio- , aut æquā collationem. Eiuſmodi eſt illud Demoſthe-* Modo non montes auri.] *Sall. Maria, monteſq; pol- ri cœpit.* Modo non montes auri pollicens.] *More rū: quia hoſpites hoſpitib. multa donabant.* Cui tanta t res?] *Cui, datiuꝰ caſus eſt: Dominóne tuo, inquit, pol- batur hæc, cui tāta erat res?* Cui tāta erat res?] *Deeſt m. vt ſit, Eum pellexit cui tāta res erat?* Et ſupererat.] *us eſt ſupereſſe, quam eſſe.* Deſinas, ſic eſt ingenium.] *ceſſaria eſt fabulæ ἐπίτασις auaritiæ Demiphonis: vt iore periculo illo abſente duxerit filius indotatam. nam x dicturus eſt, Illéne indotatā virginem, atq; ignobilem et illi?* Sic eſt ingenium.] *Præparatio bona, qua & di-*

ues, &

ues,& auarus deſcribitur Demipho,vt indotatas nu fieri ferre non poſſit. Sic eſt ingenium.] *Recte, non inquit,fortuna auarus eſt:ſed natura.* Sic eſt ingeni *Omnium,an domini?ſed magis domini.* Oh,regē me oportuit.] *Oſtendit pauperum affectiones, qui ſe ſol diuitiis ſcire aiunt,ſi eas habeant.* Oh,regem me e portuit.] *Acue me.* Abeūtes ambo hinc tum.] *Hi hic legitur.& eſt ordo, Hic relinquūt filiis.* Relinqui *i.non ſecū abducunt.* Quaſi magiſtrum.] *Bene qua non compleuit hoc ipſum, nec vult eſſe.* Magiſtrum *Latini, quem Græci παιδαγωγὸν appellant.* Filiis.] *P filios.* O Geta,prouinciam cepiſti duram.] *Acq bello longe ab Italia regiones prouinciæ dictæ ſunt,a vel procul,& vincendo, ad quas quia prætores cum mittebantur,officia quoq;prouinciæ nominãtur.* O prouinciam.] *Splendide prouinciã dixit.* Memini r qui me deo irato meo.] *Sic Verg. Nec dij te*[illegible]*re Ci tum Aenea veniente ſui:hoc Aſper.ſed m*[illegible]*idetur a addidiſſe meo,ne eſſet ἀμφίβολον cui di*[illegible] *irato de uius in Stalagmo,de meo propitio,meus h*[illegible]*o eſt.* Me relinqui me deo irato meo.] *Domino dixit,an ver Et bene meo,ne eſſet ἀμφίβολον. Et ſic dixit, Memini qui,vt in And. Memini me videre. Et Memini me fie rū, Enn.* Quid verbis opus eſt?] *Repente infertur, opus eſt verbis? & ſatis moraliter.* Seni fidelis dū ſ *Opportune ſeni dixit, vt oſtēdat quam ſtultum eſt, ſen uerſus iuuenes fidelem eſſe.* Seni fidelis dum ſum.] *eſt amicus: Fidelis eſt ſeruus.* Scapulas perdidi.] *Pl perdidi,quam ſi diceret,dolui. Et bene retulit perdidi τὸ fidelis. Fidelis n.officium eſt ſeruare aliquid.* Veni mentem iſtæc mihi.] *Venire in mentem,non ad rec tionem tantum dicitur,ſed ad reputationem,& intell tiam.* Nam quę inſcitia eſt aduerſus ſtimulū calc *Hoc dictum & ſuperiori perſonæ eſſe poteſt, & alteri.* uerſus ſtimulum calces.] *παροιμία, cū ἐλλείψει, de Jactare. Stimulum pro domino adoleſcēte poſuit.* Cal *Modo calces,non partes plãtæ, ſed percuſſiones pedum gasq; ſignificat. Aliter Vergil. Calcemque terit iam Diores.* Sciſti vti foro.] *Secundum illos negotiat qui ante locum commercij,non præſcribunt quãti ven*

qui

uehunt: ſed ſecundum annonam fori quam depre-nt, cōſilium de vendendis, aut non vendendis mer-imunt. Sciſti vti foro.] Forum pro tribus intelli-co, tempore, & perſona. Sciſti, inquit, his vti. & eſt e prouerbium. Senſus hic eſt, Sciſti, inquit, quid fa-porteat. Primo: hic Phædria.] Bene additum pri-ia non perpetuo. Noſter mali nihil quicquam.] um παιίλκον. Vt in Hecyra, Nā nemo illorum quiſ-ſcito ad te venit. Noſter mali nihil quicquam.] πρὸς ἀνλὀιαϛολὼ Phædriæ: qui non noſter eſt. nuo quandam.] Bene cōtinuo: quaſi vix expecta-rofectionem patris. Puellulam cithariſtriam.] minibus hoc agit, vt cauſa amoris, & ex ætate & ex ellæ videretur: nam ideo puellam dixit. Amare perditus.] Legitur & perditè. Et amare perditè, puellulam cithariſtriam. Ea ſeruiebat lenoni.] eſte, & cito dixit ſeruiebat. Lenoni impuriſſi-Et quare non fuiſſet libera, & cuius fuiſſet ancilla, ilis hominis fuerit, demonſtrauit. Ea ſeruiebat le-mpuriſſimo.] Magna præparatio ad rerum diffi-em imminentium: Puellula cithariſtria, Auarus Amator perditus: Inopia. Id curarant patres.] Ex dixit patres. ſi enim patrem eius tantum dixiſſet, id at, vt ei per patrui filium ſuccurreretur. ideo dixit non habuiſſe. Niſi oculos paſcere.] Hoc enim ſo-rat quod leno non venderet. Sectari, in ludum du-& reducere.] Bene cauillatus eſt & iocularitet in centem cui ætas ad ſectandos philoſophos apta erat. etiam philoſophorum ſectæ. ſed ſectari propriè eſt, vt s buculam: vt aries ouem. Verg. Trahit ſua quemq; tas. Reducere.] σύλληψις. à ludo enim ſubauditur. ocioſi operam dabamus Phædriæ.] Cum τόπῳ, Nos, velut magiſtrum excuſans obſequentem ei cui s ſit datus, & ideo addidit ocioſi. Nos otioſi operā mus Phædriæ.] Relatio ad illud quod mox, Otioſi runt. Nos otioſi operam dabamus Phædriæ.] ad pudorem ſumitur hoc pronomen in ſingulari nu-, aut ad dignitatem, ſed non poteſt Nos & propter phonem dixiſſe nos. Nos otioſi operam dabamus driæ.] Apollodorus * Operam dabamus Phæ-driæ.]

driæ.] *Ille amicæ: nos illi* In quo hæc diſcebat lud
Figurate, In quo hæc diſcebat ludo, eſt additum. Ex
uorſum ei loco.] *Ei loco legitur & ilico. Et adnota*
ex abundanti additum, vt apud veteres multa ſunt.
aduorſum ei loco.] *παρέλκον quartum.* Tonſtrin
rat.] *Apta ſedes otioſis.* Tonſtrina erat quædam.]
ρέλκον tertium, quædam. Hic ſolebamus ferè pler
que.] *παρέλκον tertium, ferè plerunque.* Dum ind
domum.] *Ad ſe ſcilicet. iret domum, pro rediret, ve*
te iret, παρέλκον figura. Dum ſedemus.] *Proprie*
mus, vt in tonſtrina. Illi, interuenit.] *Illi, pro ibi: v*
mea triſtia facta. & nota illi pro illic. Interuenit ad
ſcens quidã lachrumans.] *Apollodorus tonſorem ip*
nuntium facit, qui dicat ſe nuper puellæ comã ob luc
abſtuliſſe: quod ſcio mutaſſe Terentium, ne externis mo
ſpectatorem Romanum offenderet. Nos mirarier.] *R*
mirum enim in adoleſcentib. lachrumæ: vt cõtra, Triſ
ſenectus. Nos mirarier.] *Vt, – ſolum nam perditus i*
colere. Rogamus quid ſit.] *Quid lachrumet: non,*
ſit ipſe, vt ſtulti putant. Nunquã æquè inquit, ac
do.] *Mire oſtendit ſemper ſibi hoc viſum quod dicit,*
nunquam æque. Paupertas mihi onus viſum eſt.]
tim fit mentio paupertatis, vt ſit cauſa fallaciæ Phor
nis. Modo quandam vidi virginem.] *Bene quand*
ob familiaritatem laudare videretur. Modo quand
di virginem.] *Vide ſic agi, vt non tam morte mulieris,*
ſolitudine pulchræ virginis moueatur affectus. Sim
ea deſcribi quæ matronæ futuræ magis conueniant, q
quę temere amanda ſit. Nam hic obitus fœminæ ad co
exitum ſpectat: quandoquidem plus ex eius morte ſe
tatis quàm moleſtiæ ſentiat argumentum. Hic vicin
Aduerbium in loco eſt, hic viciniæ: cuius ad locum h
ciniæ Et ſtatim proximitas inſinuatur, vt ſit ſpes, & c
videndi. Miſeram.] *Ab affectu: & ſubdiſtinguend*
vt ad virginẽ referatur. Lamentari mortuam.] *A*
bitate, quæ piis attribuitur. Et lamentari mortuam a
guitas: ſed ſenſu manifeſta. Ea ſita erat.] *Sita, poſita*
Iuſtius cum adiectione poſita eum cum prædixero poſ
inſulæ. Et hoc ei reciprocũ eſt. Ea ſita erat ex aduor
Expoſitio paupertatis, & quam facile virgo videri p

notus, neq; vicinus.] *αὔξησις fit, quia res minui-*
ſcit ſententia. Sall. Non repugnantibus modo, ſed ne
s quidem a.b.c.m. Neq; vicinus.] *ἀναφορά.* Neq;
s, neq; vicinus, extra vnam aniculam.] *Hæc præ-*
ntur, vt ſit ſpes potiundæ virginis. Neq; notus, ne-
icinus.] *Hæc deſcriptio paupertatis adiuuat argu-*
m, vt & viſere audeant adoleſcentes virginem, &
Antipho. Qui adiutaret funus.] *Ipſum officium*
dixit. Miſertum eſt.] *Hoc eſt, miſertus ſum eius,*
videtur oſtendiſſe cur lachrymauerit. Virgo ipſa
egregia.] *A fortuna indignatio.* Virgo ipſa.] *Bene*
quia quæ ſupra dixi, non ad ipſam, ſed ad euentum
ertinebant. Quid verbis opus eſt?] *Sic dicit Te-*
s vbi ad effectum properat. Commorat omnes
Figura συγκοπὴ, pro commouerat. Et bene omnes;
res ad Antiphonem tantum ſpectat. Ibi continuo
ho.] *Hic redditur nomen adoleſcentis. & eſt παρεν-*
Vultiſne eamus viſere?] *Vt, populare penates Ve-*
. Vultiſne eamus viſere?] *Ipſe hortari inducitur,*
naturus eſt. Alius, cenſeo, eamus, duc nos fo-
Hæc omnia diuerſi. Et apparet tot eſſe homines, quot
μησιν ſunt ἀσυνδέτως. Alius cenſeo.] *Phædria, vel*
et. Imus, venimus, videmus.] *ἀσύνδετον primum*
ταχυλογίαν. Virgo pulchra.] *σιωπώμενα mirantis.*
ngentia: & virgo, & pulchra. Virgo pulchra.] *Be-*
e dixit: Videmus virginem pulchram: ſed ἀπὸ τῆς κα-
ξεως, virgo pulchra. Illud enim frigidius, hoc conci-
. & hoc magis demonſtratur δράματι, quàm relatio-
quo magis diceres.] *Diceres pro crederes. vt, Au-*
r dicito, Sæpe Plautus. Nihil aderat adiumenti.]
ie aderat. Adeſt enim id, quod adiuuat. Capillus
s.] *Singularem numerum pro plurali poſuit. Sic &*
Capillus pexus, prolixus, circum caput reiectus ne-
ter. Paſſus.] *Temere diſperſus. Vt magna pars à*
a oratione profluxit hæc dictio. Ipſa horrida.] *Quaſi*
ipſam ſit id quod dixit. Capillus paſſus, nudus
Tale eſt apud Vergil. Illum autem quamuis aries
ndidus ipſe, Nigra ſubeſt vdo cui tantum lingua pa-
Reiice. Et alibi de arbore, Tum fortes late ramos, &
ia tendens, Huc illuc, media ipſa ingentem ſuſtinet
vmbram.

vmbram. &, *Domus ſane, dapibusq́ue cruentis intus ca, ingens: ipſe arduus, altaque pulſat Sydera.* Cap paſſus, nudus pes.] *Facetius quàm ſi pluraliter di: Vergil. quibus acer in prælia ſuetus Ferre manum.* chrumæ, veſtitus turpis.] *ἀσυνδετον tertium.* Vt n boni.] *Plus eſt vis boni, quàm bonum.* Vt ni vis bo ipſa ineſſet forma.] *Veteres ignem & calorem q dam, quaſi feruorem dixerunt formam: & ideo forn forcipes, formam, & formoſos: ex quibus ignis amor oritur. Laudandus eſt ergo Terentius proprietate ſer qui cum formam prætuliſſet, ſubiecit Extinguerent. & Vergil ſic ait, At mihi ſeſe offert vltro meus ign myntas* In ipſa ineſſet forma, hæc formam extin rent.] *Figura πλοκή. aliud enim ſupra, aliud infra ſ repetita ſignificat.* In ipſa ineſſet forma.] *Gemi præpoſitionem: vt alibi, In amore hæc omnia inſunt* Extinguerent.] *Bene extinguerent: quia ab igne c lore forma dicta eſt.* Ille qui illam amabat.] *Bene i quia iam ſupra inſinuauit perſonam citharistriæ.* Ill illam amabat.] *Ratio cur amauerit virginem.* Fi nam.] *Supra, citharistriam. ergo indifferenter.* Tan modo ſatis inquit ſcita eſt.] *Senſus eſt, Laudaui tummodo: non etiam captus eſt in amorem.* Satis ir ſcita.] *Magna laus formæ: amanti aliam placuiſſe.* ſter verò.] *ἀποσιώπησις tertia, quæ ſuccurrit, qu verba rebus minora ſunt.* Satis inquit ſcita.] *Scit la. vt in Andria, Scitus puer eſt natus è Pamphilo.* A re cœpit.] *Ille inquit laudauit tantum: hic amare Et bene cœpit, non amauit: vt oſtendat vim amoris n rum eſſe: & rem quæ ſemel ſuſcipi poſſit.* Scin' qu: *ἀποσιώπησις, qua in narrationibus in compendium T tius vti ſolet.* Scin' quam?] *Amare cœpit, ſubau* Quò euadat vide.] *Euadat, perueniat. Nam eu eſt, per obſtantia peruenire.* Poſtridie ad anum pergit.] *Hoc præſtruens, aniculæ ſupra mentionem rat. Et bene memor & virginis, & honeſtæ, non ipſan ri facit, ſed anum: neque ab ipſa peti fructum volup. ex cuius perſona maior deſperatio naſcebatur: ſed à n ce potius, per quam ſuaderi puellæ poſſe creditur quic libet.* Poſtridie ad anum recta.] *ἐμφατικῶς, ad a ſti*

n:vt qui poſthabuerit omnia alia Recta.] *Quia non* *uncium.* Vt ſibi eius faciat copiam.] *Vide vt ni-* *e virgine ſperet, qui omnia ab anicula petat.* Illa e-ſe negat.] *Copiam facturam ſubauditur.* Neque æquum ait facere.] *Non quod amat, ſed quod hoc* . Neque eum.] *Quod peteret ſcilicet.* Illam ciuem :am.] *Illam. cum ἐμφάσει dixit, quaſi dicat, quam ſi* *mnat.* Ciuem bonam eſſe.] *Ciuem, quod ad iura* *et: Bonam quod ad ipſam.* Bonam.] *Non vilem:* *boni non viles ſunt vnde ſuperlatiuus gradus Opti-* *acit: quia bonus melior optimus dicitur.* Bonis pro-am.] *Quod ad maiores eius.* Si vxorem velit.] *Re-* *biunxit, ſi vxorem velit: poſteaquam ea in virgine* *lit, quæ ſolent ornare nuptias.* Lege id licere face-*ncerta diſtinctio eſt, vtrum vxorem velit lege, an le-* *icere facere.* Sin aliter, negat.] *Et pudice anus, &* *illecebroſe, licere facere dixit, quod ille impuden-* *etit, vt ſibi eius faciat copiam.* Sin aliter, negat.] *jus facta ex eo quod ſequitur, facere.* Noſter quid t, neſcire.] *Propoſita deliberatio: cuius tamen alte-* *s vincet nam ducturus eſt per abſentiã patris.* Quid t neſcire.] *Pro neſciebat. ſed recte ſic ait: quia ſub-* *urus eſt,* Cupiebat, & Metuebat.] *Metuebat pro-* *ixit. Metuimus enim eos, qui nos amant: Timemus* *inimicos.* Illam ducere cupiebat, & metuebat.] *mbiguitatem quam tamen ſequentia tollunt.* Non iſſet pater, ei veniam daret?] *Bene interrogat Da-* *oc eñ ſperari ſi poſſet, non opus erat fraudibus Phor-* :. Non ſi rediſſet.] *Si, pro cum rediſſet. Vergil. Præ-* *ſi noua diem mortalibus almum Aurora extulerit.* indotatam virginem.] *ἐμφατικῶς Ille, de quo di-* *Deſinas, ſi eſt ingenium: & quia propter ſpem lucri* *auerat ſenex. Inſinuandum igitur fuit: hic enim e-* *ne periculum fabulæ. Ex ordine Terentius prius in-* *it perſonam ſenis: vt grauiora fierent quæ dirime-* *ptias.* Illéne indotatã virginẽ atq; ignobilem.] *ixit, & indotatã, & ignobilem. Hæc enim duo prin-* *er petuntur, cum ſint quatuor quæ in ſponſis quæ-* *r, forma, probitas, dos, nobilitas. Et manifeſtum eſt,* *forma & probitate nihil dicat: quippe cũ ſupra ma-*

gnopere ea laudauerit in puella. Virginem.] *Simp ter accipimus virginem; aa ſubaudiamus Quamuis? quamuis virginem.* Daret illi?] *Bono affectu dixit, d illi? Filius enim familiæ non iam ducit vxorem quã à tre accipit: quippe cum patri committatur puella poti huiuſmodi conditionibus, quàm marito.* Daret illi? n quam faceret.] *ἀποσιώπησις ſecunda. hic enim nõ tr ad aliud, ſed inſtat incepto: vt per interrogationem dic daret illi? & per reſponſionem inferret, nunquam fac Et nota Nunquam pro Non, in maiorem negationis ſi ficationem poni ſemper.* Daret illi?] *Mire daret, vt o deret nihil eſſe poteſtatis in filio.* Quid fit deniq;?] *ſuo Terentius, Deniq; poſuit in fine ſenſus, & eſt adu ordinis. Sic in Heautontimorumeno in Fodere, aut a aut aliquid facere deniq;. vt ſit deniq;, vel deinde, poſtremum.* Quid fit?] *Deeſt rogitas? & eſt ἀποσιώ quarta.* Eſt paraſitus quidam Phormio.] *Phorm à formula, ſed à Phormione dicitur ſparteo, quem n ronem dicimus triuialiter, & pro conſuetudine.* Qu fecit?] *Seruatur affectus triſtis, vt ſupra ait, Sed qu es triſtis?* Homo confidens.] *Homo comice dictum quis ignoret paraſitum hominem eſſe?* Confidens *cõfidens pro improbo, audaci, ac temerario poſuit: vt gentem confidentiam.* Qui illum.] *Qui vtinam eſt cil. in ſecundo, Qui te Momentane malum iam cæter dat. Aut, Qui hoc conſilium, quod dicam, dedit.* Q dii omnes perduint.] *Qui, aut expletiuum eſt, au nomen: quo incipiens Phormionẽ deſcribere cohorru ſideratione eius: & in hanc vocem, quaſi confuſus e hoc autem certum genus eſt παρενθέσεως.* Quid is f *Correxit interrogatione errantem, vt rediret ad nom uum caſum Qui, vnde aberrauerat, & illum di* Lex eſt.] *Lex, vt in Palliata, recte ponitur. Nam G rum fuit: ideo & in Andria ſic ait, Inopia, & co rum negligentia coacta.* Lex eſt.] *Alia narratio in nitur, dicitur παραφήγησις.* Lex eſt.] *A cauſa lit tuit enim dici, non habet cauſam, hoc conſilium qu cam dedit. Secundum quoſdam ordo eſt, Qui hoc lium, quod dicam dedit.* Vt orbæ, qui ſunt gener ximi eis nubant.] *Orba proximo nubat, Orbam,*

ducat, Atticum ius eſt. & eſt ordo, Lex eſt vt orbæ ubant qui ſint proximi. Eadem hæc lex iubet.] *Non res iubet hæc vna lex: ſed puellis permittit nubere: atos cogit ducere.* Eadem hæc lex iubet.] *Bene iu- minorem enim vim habet ea lex quæ aliquid permit- quàm illa quæ aliquid iubet.* Et illos ducere.] *Be- ditum: nihil enim ad rem, ſi ducendi neceſſitas non it.* Ego te cognatum dicam, & tibi ſcribam di- .] *A perſona eius cum quo agitur. potuit enim dici, l mecum eſt tibi?* Ego te cognatum dicam, & ti- ribam dicam.] *ἀποστροφὴ & ἠθοποιία. Hæc narratio uam dicit Tullius conſtitutam, Et ipſe, Tibi vni par- inquit in Verrinis. repente enim tranſitur ad verba narum ab earum deſcriptione. ſed hoc ipſum ad com- ndos auditores valet plurimum.* Et tibi ſcribam m.] *A denunciatione in perſonam: ne diceret, non denunciaſti.* Et tibi ſcribam dicam.] *Cicero, Scri- Heraclio dica.* Dicam.] *Supra verbum, infra no- eſt, totidem literis, diuerſo accentu.* Paternum a- im me aſſimulabo virginis.] *A perſona litigantis: t enim opponi, Perſonam non habes.* Qui fuerit pa- *Qui hic pronomen eſt: infrà, Quomodo ſignificat.* mater.] *Virginis ſcilicet.* Qui cognata tibi ſit.] *quomodo, & qua ratione.* Omnia hæc confin-] *Omnia hæc, non ex abundanti poſuit, ſed orato- uaſi tam multa. & eſt ἀρχαϊσμός. nam poſt enume- iem veteres hoc dicebant. Salluſt. in Iugurtha, Hæc a præſidio adſunt.* Quod erit mihi bonum atque modum.] *εὐφημία, Quod mihi, inquit, fauſtum ix erit; hoc eſt, confingere atque mentiri.* Quod e- ihi bonum atque commodum.] *Totum iocula- paraſitus: quippe qui confingam dicens, non ſolum rubuerit de falſiloquio, ſed quaſi præclari facinoris tionem etiam auſpicatus ſit, omenque ſuſceperit di- : Quod erit mihi bonum atque commodum. Sic e- veteres, Quod fauſtum felixque ſit dicebant, aliquid ſſuri.* Cum tu horum nihil refelles?] *Hoc inter- iue pronunciandum eſt.* Refelles.] *Refutabis, re- ses. Nam prorſus refellere eſt redarguere falſitatem.* r aderit: mihi paratæ lites. quid mea?] *Mirè*

ὁ συκοφάντης, quod maxime alter metueret, hoc pro ri cula re contemnit. Pater aderit: mihi paratæ lite *Exquiſitè autem ſubiectum eſt, cum ſupra dixerit, N paratæ lites, Quid mea?* Pater aderit, mihi paratæ tes] *Vt Antiphoni formidanda iſta ſunt, ita ridicula raſtio.*Illa quidem noſtra erit] *ἠθικῶς Noſtra, cum tiphonis tantum eſſe debeat.* Iocularem audaciai *εἰρωνεία κατ' ἀντίφρασιν, hoc eſt, minime iocularem. quæ ex ludo & ioco in periculum veniat?* Perſuaſit mini.] *Hic iam de Antiphone queritur, cui perſua ſit.* Factum eſt] *Adeo audax Phormio.* Ventum e *ἐπεξήγησις. Quomodo factum eſt? Ventum eſt, vi mur, duxit.* Iocularem audaciam.] *Deeſt, audi te, aut dicis.* Factum eſt, ventum eſt, vincimur, xit.] *ἀσύνδετον, vt ſuprà, Imus, venimus, videmus.* ctum eſt, ventum eſt, vincimur, duxit.] *Amat ho rentius: vt, It, lauit, redit. &, Imus, venimus, vide &, Funus interim procedit, ſequimur: ad ſepulchrum nimus; in ignem poſita eſt, fletur. His non modo breu comis narratio eſt, ſed etiam auditoris animum, a quod reſtat, intendit.* Quid narras?] *Admirantis eſt, non interrogantis.* O Geta, quid te futurum *Sic pronuncia, quaſi periturum contempſeris Getam iam eum in certo interitu defleas.* O Geta quid te fi rum eſt?] *Scilicet qui magiſter relictus ſis Antipl* Neſcio hercle: vnum hoc ſcio, quod fors feret, f mus æquo animo.] *ἠθικῶς in deſperatione rerum f eſt ſeruus: & ſimul vigilauit poeta, ne ſi & hic eiul res tota migraret in tragœdiam.* Quod fors feret, f mus æquo animo.] *Hæ graues ſententiæ ex perſona uorum cum dicuntur, ridiculæ ſunt: & eo conſilio i ponuntur.* Feremus æquo animo.] *Hoc ſecundum nos, qui futura contemnunt. Et mire meritum culpa ad fortunam retulit.* Hem iſtuc eſt viri officium.] *pendium conſolationis eſt, quod hic libenter accipi ideo ſtatim approbat.* In me omnis ſpes mihi *Quo modo? an vt ſtrenue ſe defendat? an vt fugiat vt patiens ſit plagarum?* Ad precatorem abeam do.] *Bene poeta omnia tractat, quæ in tali re tac ſeruo eſſent, niſi aliud poſceret argumentum.* Ad pr

to

em abeam.] *Sic in Heaut. Nec tu aram tibi, nec pre-* *rem pararis.* Qui mihi ſic oret.] *Id eſt, pro me oret.* ne amitte quæſo hunc.] *μιμησις dicitur, vbi non* *ba modo, verumetiam geſtum vocemque fingimus alie-* *s.* Nunc amitte quæſo.] *Hoc quod nos dicimus dimit-* *ntiqui etiam dicebant amitte. Vergilius, Amiſſos hinc* *obliuiſcere Graios. Et Salluſt. Pactione amiſſo Pu-* *legato.* Poſthac ſi quicquam, nihil precor. *Facile* *etrat, qui non omnia extorquet. Ergo ars precatoria* *mitigare præſentia, futura permittere. Simul etiam* *a omnis cauſa in hoc eſt, ne videatur ſeruus ob impu-* *item in delictis amplius peccaturus.* Poſthac ſi quic-am.] *Vt ſolet elegãter per ἔκλειψιν. Et ſimul, non ſi tan-* *dem peccauerit, ſed ſi vel minimum, tale eſt illud, Si* *ero hodie quicquam in his te nuptijs fallaciæ conari:* *Si quicquam inuenies mentitum, occidito.* Nihil pre-.] *Nihil pro non, ſed plena negatio, Nihil.* Vbi ego c abiero.] *Hic oſtendit nullum precatorem ex animo* *ulare veniam ſeruo.* Vel occidito.] *Vel, pro etiam.* cidito.] *Tu tantum cædere volebas: ego dico, etiam occi-* .Quid pædagogus ille, qui citharistriam?] *Mora-* *r quærit, volens audire de Phædria, poſtquam de An-* *one cognouit, maximè quia hæc interrogatio reſpon-* *em elicit, qua ſpectator inſtruitur ad cognoſcenda cæ-* *t.* Quid ille pædagogus qui citharistriam?] *Quia* *it, Sectari, in ludum ducere, ac reducere, & quia puel-* *am dixit, ab ætate, pædagogus eſt illi, ait.* Quid ille pæ-gogus, qui Citharistriam?] *Phædria ſcilicet, qui ne-* *abſcedit à cuſtodia puellæ: neque illam ipſe contingit.* i citharistriã?] *ἔκλειψις. ſectatur, amat, vel quid tale* *audiendũ eſt.* Sic tenuiter.] *δεικτικῶς. Sic dicẽdũ eſt, cũ* *uo geſtu.* Non multum habet quod det fortaſſe.] *m commiſeratione amatoris adoleſcentis pronuncian-* *m eſt.* Imò nihil, niſi ſpem meram.] *Bene ſpem, quia* *at, nemo enim ſine ſpe amat.* Meram.] *Solam.* Pa-eius rediit, an non?] *Chremes ſcilicet* Nondum.] *baudi, venit. Iam non plena negatio eſt.* Quid ſenem oad expectatis veſtrum?] *Animaduertite Quid ſe-* *ndum morem quotidianum tum dici, cùm ſit tranſitus* *nentione alterius rei ad alteram. Sic & ſupra, Quid*

pædagogus ille? Quoad expectatis veſtrum?] *Quo quamdiu. Et rectè locutus eſt, quia aduentus, finis eſt ex pectationis.* Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe au ui.] *Mirè paratur inopinatus ſubito aduentus ſenis. n ipſe veniet, cuius epiſtolam ſperat.* Et ad portitores e delatam.] *More veterum, magiſtri tributorum, id eſt, p blicani, operam in portu dabant, inferendarum rerum efferendarum vectigal exigentes.* Ad portitores.] *Ad qui in portu ſunt. Et quo more hoc dixerit, vide: Att an Romano* Num quid Geta aliud me vis?] *Abſque lo argento quo tibi à me opus fuit.* Vt bene ſit tib *ἀρχαϊσμὸς pro nihil.* Puer heus, nemon' huc prod *Moralis expreſſio. nam eos vocat quibus initio egredi dicebat: Si quis me quæret rufus.* Cape, da hoc Dorci *Ad κωφὸν πρόσωπον loquitur Dorcio. Dorcium Fœmi num nomen eſt, vt Phaneſium, Glycerium.*

ACTVS I. SCENA III.

Mixta carmina, pars eſt trochaici, altera Iambos habet catalecticos.

ANTIPHO, PHAEDRIA, *adoleſcentes.*

ADeón' rem rediſſe, vt qui mihi conſultum o me velit eſſe
Phædria, patrem extimeſcam, vbi in mentem e aduenti * venit? — al. aduenitꝰ
Quod ni fuiſſem incogitans, ita eum expectare vt par fuit.
PH. Quid iſtuc eſt? AN. rogitas, qui tam audacis f noris mihi conſcius ſis?
Quod vtinam ne Phormioni id ſuadere in ment incidiſſet,
Troch. catal. Neu me cupidum eo impuliſſet, quod mihi prin pium eſt mali.
Non potitus eſſem: fuiſſet tum illos mihi ægrè quot dies.
At non quotidiana cura hæc angeret animum. audio.

AN. D

Dum expecto, quàm mox vt veniat, qui adimat anc mihi conſuetudinem. Iamb.cat.
Alijs quia deſit quod amant, ægrè eſt: tibi quia ſuperest, dolet.
ore abundas Antipho. Dim.Iamb.
n tua quidem hercle certo vita hæc expetenda ptandáque eſt:
ne di bene ament, vt mihi liceat tamdiu, quod ano frui,
depaciſci morte cupio: tu conijcito cætera,
id ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex ſtac copia:
ne addam, quod ſine ſumptu ingenuam, ac libealem, nactus es:
od habes ita vt voluiſti, vxorem ſine mala fama: palam
tus ni vnum hoc deſit, animus qui modeſtè iſtæc ferat:
uod ſi tibi res ſit cum eo lenone, quo cum mihi eſt, tum ſentias: al. Et
A PLERIQVE ingenio ſumus omnes, noſtri noſmet pœnitet. (dria,
. At tu mihi contrà nunc videre fortunatus Phæi de integro eſt poteſtas etiam conſulendi quid velis:
tinere, amare, amittere: ego in eum incidi infœlix locum,
neque mihi eius ſit amittendi, nec retinendi copia.
d quid hoc eſt? videóne ego Getam currentem aduenire huc?
eſt ipſus: heu timeo miſer, quam hic mihi nunc rem nunciet.

Adeon' rem rediſſe, vt qui mihi conſultum optime velit eſſe.] *In hac ſcena color vitæ eſt eorum, qui id uod immodice concupierint, ſpernunt, poſtquam euenerit, uod apertiore ſententia oſtendit poeta dicendo, Noſtri oſmet pœnitet.* Adeon' rem rediſſe.] *Comparatia qualitas in hac ſcena eſt inter Antiphonis vitam, &*

Phædriæ. Genus cauſæ demonſtratiuum. Contendunt au
vter magis miſer ſit. Vt qui mihi conſultum opti
velit eſſe Phædria.] *Mira ſententia, qua oſtendit ado*
ſcentulos in peccatis neminem magis metuere, quam eos
quibus maxime diliguntur. Simulque inducitur reri
imminentium præſtructio, in qua ſic audax induci
Phædria, vt defenſor futurus ſit, ſic timidus Antipho,
fugiturus ſit. Vt qui mihi conſultum optime velit
ſe, patrem extimeſcam.] *Ferienda pronunciatio i*
quod ait, Qui mihi conſultum optime velit eſſe, hoc en
magis mirum eſt, ideo patrem timeri, quia conſultum
ptime velit. Vt in mentem eius aduenti venit?] *Ne*
Venire in mentem veteres non recordationis cauſa tātu
ſed etiam recognitionis conſiderationisque poſuiſſe. Vbi
mentē eius aduēti venit.] *Sic veteres genitiuo caſu p*
ferebant In mentem venit.] *Cicero, Fac tibi paternæ le*
Aciliæ veniat in mentem. Aduenti venit?] *Multiplici*
declinatur, & aduenti & aduentus. Sic & in Andria,
hil ornati, nihil tumulti. Venit?] *Legitur & aduenit.* I
cogitans.] *Temerarius. Probus, Incogitans, inquit, in*
eſt, at non eodem modo cogitans. Ita cum expectarem
par fuit.] *Expectarem, nunc opperirer, alias ſperare*
Quid iſtuc eſt?] *Hæc interrogatio ſtomachoſa eſt, ex*
nuare volentis metum fratris. diuerſa enim ſentit, ob
uerſum amoris euentum. Qui tam audacis facino
mihi conſcius ſis?] *Proprie ad terrorem, qui de facin*
loquitur conſcium dixit. Rogitas, qui tam audacis
cinoris.] *Bene timens inducitur Antipho, vt ſit cauſa f*
giendi. Ad hoc enim fugiet, ne ad amittendam coniug
cogatur à patre ante errorem fabulæ patefactum. Qu
vtinam ne Phormioni.] *Grauiſſime non Phorm*
ni ſuccenſet, ſed Phormionis inuento. Et vide, vt &
ſe culpa ſubtrahat. Quod vtinam.] *Et familiare eſ*
nitia rerum accuſare eos, quos alicuius negotij pœnit
Quod vtinam ne Phormioni.] *Vetus elocutio, v*
nam ne, Ennius in Medea, Vtinam ne in nemore Pelio
curibus cæſa cecidiſſet abiegna ad terram trabes. Et N
non accipiendum. Ne me cupidum eo compuliſſet
Bene hoc addidit ad excuſationem. poterat enim dici, n
conſentires. Eo compuliſſet.] *Eo, ad vxorem duce*
dam,

an Eo in tantum? Quod mihi principium eſt *]Bene, quaſi caput mali non in amore ſit, ſed in nu-* Non potitus eſſem.] *More hominum loquitur. enim ex ſequenti ſatietate, quod potuerit abſtinere bus ſuis.* Non potitus eſſem.] *ἀνθυποφορὰ μ9νο- Non enim, Sed potiri voluiſti, poſui, vt ille, Vt cum pugnæ fuerat fortuna, fuiſſet. hic enim vtraque nitur.* Fuiſſet tum illos ægre aliquot dies?] *m totum interrogatiue pronunciant, nempe, Fuiſſet los mihi ægre aliquot dies?* At non quotidiana hæc angeret animum.] *Cum amatorie loquatur ho, errant qui putant eum pœnitere ſui deſiderij. hoc eſt: nec maritus firmus videbitur fore. ſed hoc facilius fuiſſe abſtinere virgine intacta, quam ea ua iam conſueuerit: & ideo ſubiungit, Dum expe- am mox veniat, qui hanc mihi adimat conſuetudi-* Audio.] *Audio per εἰρωνείαν dicitur modo à con- nte dictum Antiphonis.* Audio.] *Omnia deridet ia, cupiens fructum amoris vel periculis adipiſci. Eſt udio εἰρωνείᾳ pro non audio, hoc eſt, nihil dicis.* Dum to quam mox veniat.] *Non quando ſed quàm ci- uia timet.* Qui adimat hanc mihi conſuetudi-] *Mire non amorem: tanquam amore carere potuerit, tudine non poſſit. Et nota proprietatem. nam conſue- pecialiter de coitu dicitur.* Alijs quia deſit quod t.] *Magnificentius Alijs dixit, quam ſi diceret Mihi.* quia ſupereſt, dolet.] *Laborauit vt oſtenderet plus let quam AEgre eſt. & ideo inſanum ait Antipho- qui in ea fortuna poſitus, quæ aduerſa & contra- , idem patiatur quod miſer. & eſt figura ὑπόζευξις. d vtrunque AEgre eſt, ſufficere potuit. Scire autem us & pronunciatiue, & per interrogationem hoc i- pronunciari poſſe.* Amore abundat Antipho.] *Sic onunciandum, quemadmodũ ſolet cum ſtomacho di- peranti cibum, Tu pleno ventre es. vult enim oſten- tietatis hoc eſſe, non ratiocinationis, quod nunc que- Antipho.* Tibi quia ſupereſt.] *Id eſt, eo, quod deſide- bundas. Ordo eſt, Tibi dolet, quia ſupereſt.* Amore das Antipho.] *Abundare dicitur qui ſucceſſu pro- affluit. Lucil li. 3. - ille alter abundans Cum ſeptem*

in iocum Hiſpanis r. a. r. ❡. Amore abundas Antiph *Hoc cum pronunciatione infert.* Nam tua quidem cle certo hæc vita.] *Bene certo: quia ſupra omnia ἀγωνέα dixit.* Vita hæc expetenda.] *Vita dixit, vt o derer etiam ſi non felicitas, ſed vita dicatur, optandum Vita autem & mores ſignificat, & animum, & alime & ſpacium viuendi: & fortunam accidentem viuenti vt modo.* Expetenda optandáque.] *Proprie dixit tenda, optandaque: omnia enim quæ amamus, aut ſtria, aut voto prouenunt: hoc eſt, aut in nobis ſunt, a fortuna poſita.* Ita me dij bene ament, vt mihi lic *Neceſſario iurat: quia quod dicturus eſt, ſolis am bus videtur eſſe credendum.* Ita me dij bene am mihi liceat tã diu quod amo, frui.] *Opportunus in quo oſtendatur, quàm magno amore ſit poſſeſſus dria, cui par impēditur argumentum.* Tam diu qu mo, frui. *Quamdiu vxore fruitur Antipho. An ta δεικτικῶς?* Tam diu.] *Tantiſper, hoc eſt, vel tantillo t re.* Quod amo, frui.] *Deeſt Eo: vt ſit, eo quod am* Iam depaciſci morte cupio.] *Pactionem tran* Tu conijcito cætera.] *Aut cætera abundat: a per, vt ſit, per cætera.* Quid ego ex hac inopia nun piam.] *Infortunium ſcilicet.* Et quid tu ex iſta co *Fructum ac felicitatem.* Vt ne addam.] *παράλειψις ra, in qua velut ex abundanti enumerantur adiect* genuam, liberalem nactus es.] *Hoc natalium: illu rũ eſt.* Vt ne addam. *σχῆμα παράλειψις.* Vt ne.] *Græci ἵνα μή.* Quod habes ita vt voluiſti.] *Voluiſt diſtinguendũ eſt: & ſic legendũ, Vxorẽ. Erit enim ἐμ κώτερον.* Vt voluiſti vxorẽ.] *Bona præparatio vxo ſuræ.* Sine mala fama: palam beatus.] *Multi ſup bus iungunt palam.* Sine ſumptu, ingenuã, libera *Cõtra ea quæ patitur, iſta poſuit, omnia huius in am piã, ſuã inopiã: huius deſideriũ nullo cõſtitiſſe sũptu, lenone fuiſſe emendã puellã: Huius ingenuã, ſuã ſer ius liberalẽ, ſuã cithariſtriã: hũc nactũ eſſe, ſe ſectari huius vxorẽ, amicã ſuã: huius amorẽ maritalẽ eſſe, ſ ſut prodigi, velut ſcortatoris.* Ni vnũ hoc deſit, an qui modeſte iſtæc ferat.] *Modeſte, moderate. Sall. Modeſtus ad omnia alia, niſi ad dominationem.* Mod

todo. Et ſi tibi res ſit cum eo lenone.] *Et modo* *nnexiua, ſed inceptiua coniunctio eſt. Salluſt lib.2,* *ui ferunt aduerſus a.n.c.m.* Sentias.] *Sic alibi, Sit* *ſenſi.* Ita plerique ingenio ſumus omnes, no-ſmet pœnitet.] *παρέλκον tertium. In Andria,* *plerique omnes faciunt adoleſcentuli. & eſt ἀρχαι-* *ſ, Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.* Cui egro eſt poteſtas.] *Poſt, deinceps. An de integro,* *ntegris rebus?* Noſtri noſmet pœnitet.] *Pœnitet* *ui parum putat. ergo ipſi nos, inquit, noſtra conte-* *us. Sic & in Heauton. At enim hic dices, Me quan-* *ic operis fiat, pœnitet.* Quid velis: retinere, amare, ere.] *An coniunctim legendum eſt, Quid velis reti-* *t duo ſint, amare, amittere: quia & infra duo red-* *neque mihi ſit amittendi, neque retinendi copia. A-* *ndi propter amorem: retinendi propter patrem. Et* *terie ctio ingemiſcentis eſt: vt, hei mihi, quantum* *ium Auſonia, & quantum tu perdis Iule.* Hei timeo.] *Quam recte iam timet: quia in metu ſemper eſt* *ga mali mens.*

ACTVS I. SCENA IV.

bici quadrati acatalectici, & trochaicis octonariis catalecticis permixtis. Senarij item.

GETA. ANTIPHO. PHÆDRIA.

llus es Geta, niſi aliquod iam tibi conſilium celere reperies: Iamb. quad. acat.
unc imparatum ſubito tanta te impendent ala:
neque vti deuitem ſcio, neque quo modo me de extraham.
n non poteſt celari noſtra diutius iam audacia)
ſi non aſtu prouidentur, me aut herum peſ-ſdabunt.
Quidnam ille commotus venit? GE. tum temris punctum mihi
anc rem eſt: herus adeſt. ANT. quid iſtuc ma- Senarius.
eſt? Troch. cat.
Quod cum audierit, quod eius remedium ineniam iracundiæ?

Loquárne?

Loquárne? incendam. taceam? inſtigem. pur-
me? laterem lauem.

Troch.acata. Eheu me miſerum: cum mihi paueo, tum Ant-
me excruciat animi.

Eius me miſeret: ei nunc timeo: is nunc me ret-
nam abſque eo eſſet,

Catalect. Recte ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem vltus
Iambici acatalect. cundiam.

Aliquid conuaſaſſem, atque hinc me coniice-
Dim. troch. catalect. protinus in pedes.

Troch. tet. catalect. AN. Quam hic fugam, aut furtum parat?

GE. Sed vbi Antiphonem reperiam? aut qua qu-
re inſiſtam via?

PH. Te nominat. ANT. neſcio quod magnum
nuncio expecto malum.

Iamb. cat. PH. Ah, ſanúsne es? GE. domum ire pergam: ibi
rimum eſt. PH. reuocemus

Monometer. hypercat. Hominem. AN. ſta ilico. GE. hem.

Troch.cat. Satis pro imperio, quiſquis es. AN. Geta. GE. ip-
quem volui obuiam.

AN. Cedo quid portas obſecro? Atque id (ſi p-
verbo expedi.

GE. Faciam. AN. eloquere. GE. modo apud por-
AN. meúmne?

GE. Intellextin'? AN. occidi. GE. hem.

AN. Quid agam? PH. quid ais? GE. huius patre-
diſſe me, patruum tuum.

AN. Nam quod ego huic non ſubito exitio re-
dium inueniam miſer?

Quod ſi eo meæ fortunæ redeunt, Phanium a-
vt diſtrahar,

Nulla eſt mihi vita expetenda. GE. ergo iſtæc
ita ſint Antipho,

Tanto magis te aduigilare æquum eſt: FOR-
fortuna adiuuat.

ANT. Non ſum apud me. GE. atqui opus eſt n-
cum maxime, vt ſis Antipho:

Nam ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbitrab-
Commeruiſſe culpam. PH. hoc verum eſt. AN.
poſſum immutarier.

GE.

uid faceres, ſi aliud quid grauius tibi nunc
undum foret?
ùm hoc non poſſum, illud minus poſſem. GE.
: nihil eſt Phædria, ilicet,
conterimus operam fruſtra? quin abeam? PH.
uidem ego. AN. obſecro:
ſi aſſimulabo, ſatin' eſt? GE. garris. AN. voltum
templamini, hem,
ſic eſt? GE. non. AN. quid ſi ſic? GE. propemo-
n. AN. Quid ſi ſic? GE. ſat eſt.
iſtuc ſerua: & verbum verbo, par pari vt re-
ndeas,
iratus ſuis ſæuis* dictis protelet. AN. ſcio. al. ſæuidicis verbis protelet. & ſæuidicis poſtulat carmen.
i coactum te eſſe inuitum: lege, iudicio: tenes?
uis hic eſt ſenex, quem video in vltima platea?
ipſus eſt:
poſſum adeſſe. GE. ah, quid agis? quo abis An- Sena. Iamb. hypercata.
ho? mane.
inquam. AN. egomet me noui, & peccatum Sen. cat.
um.
s commendo Phanium, & vitam meam.
eta quid nunc fiet? GE. tu iam lites audies:
plectar pendens nisi quid me fefellerit.
uod modo hic nos Antiphonem monuimus,
ſmetipſos facere oportet Phædria.
aufer mihi, oportet: quin tu quod faciam, im-
ra.
Meminiſtin' olim vt fuerit veſtra oratio,
incipienda ad defendendam noxiam?
m illam cauſam, facilem, vincibilē, optumam.
mini. GE. hem, nunc ipſa eſt opus, aut ſi quid
oteſt, al. Potes.
ore, & callidiore. PH. fiet ſedulo.
Nunc prior adito tu: ego in inſidiis hic ero
centuriatus, ſi quid deficies. PH. age.

Illus es Geta.] *In hac ſcena ſerui concurrentis offi-
ium eſt, tendens ad perturbationem Antiphonis,
a oportet abeſſe à conſpectu patris vſque ad cognitio-
rerum, & καταστροφὴν fabulæ.* Conſilium celere.]
Hoc ge-

Hoc celere neutraliter dicitur. Subito tanta te imp dent mala.] *Accuſatiuo caſu impendent. aut* ἀναςρ *pro, in te, pendent mala. Cum ſupra Nullus es Geta, xerit: hic tranſitum fecit ad primam perſonam.* Quæ n vti deuitem ſcio.] *Ruina aut vitanda eſt: aut extrahe ſunt ex ea corpora, quæ oppreſſerit.* Nam non poteſt lari noſtra diutius iam audacia.] *Bene noſtra, quia partem maximam culpæ ſuæ tenet, vt magiſter.* De tem.] *Ante, quàm irruant.* Inde extraham.] *Cum ir rint.* Celari.] *Nigidius quærit, vtrum plenum ſit, an ſum?* Quídnam ille commotus venit?] *Modo com tus, perturbatus atque conterritus.* Quídnam ille co motus.] *Hic oſtendit poeta idcirco confuſum Getam duci, vt de eius metu Antipho terreatur.* Tum temp mihi punctum.] *Punctum pro momentum, vt Luci in decimoquarto, Puncto vna hora* & qui quoque in ſit?* Punctum.] *Anguſtiſſimum ſpacium.* Ad hanc re *Ad deliberandum quod ago.* Herus adeſt.] *Vultu ac ſuperciliis arduis hoc dicendum eſt.* Quid iſtuc m eſt?] *Mire* πρὸς τὸ, *Herus adeſt, Quid iſtuc mali eſt, po ex perſona Antiphonis: cui pro calamitate eſt patris uentus.* Quod cum audierit.] *Scilicet, quod vxorem xit Antipho.* Quod eius remedium inueniam iraci diæ?] *Plus eſt, quàm ſi diceret, nullum.* Quod cùm dierit.] *Bene non addidit, quid, ſecum enim loquit* Quod eius remedium inueniam iracundiæ?] *P prie remedium, quaſi iracundia morbus ſit.* Loquar incendam.] *Quia iracundia ignis eſt.* Taceam? in gem.] *Inſtigari proprie fera dicitur.* Purgem me? l rem lauem.] πλινθοπλυσία, πλίνθον πλύνεις. Loquárne cendam. taceam? inſtigem.] σχῆμα διαπόρησις. *ſunt quæ fieri in placando ſolent: aut loqui, aut tacere. quid vult ſibi, purgem me, cum idem ſit loquar? an q poteſt purgatio & per defenſorem patronúmve induci quidam putant. Sed melius eſt hoc, vt perturbatæ &) uilis imperitæque perſonæ verba ſine arte eſſe, & vim gnificati non habere.* Cum mihi pauco.] *Cum præ quam quod ſignificat modo.* Tum Antipho me exc ciat animi.] τῷ ἰδιωτισμῷ *pro eo quod eſt, propter An phonem me excrucio.* Me excruciat animi.] *Sic in*

ei

Fecit animi vt incertus foret. Veteres figurabãt hanc *ionem.* Eius me miſeret, ei nunc timeo.] *Miſeret* *ritorum: Timeo de futuris.* Eius me miſeret, ei : timeo : is nunc me retinet.] *Figura πολύπτωτον,* *ei, is.* Is nunc retinet me.] *Si retinet, quomodo ex-* *at?* Nam abſque eo eſſet.] *Si ad eum res non perti-* *, id eſt, ſi mea tantummodo peccatum eſſet hoc ipſum.* e ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem vltus iracun- ı.] *Facete ſeruus occaſionem melioris conditionis eſſe* *mat fugæ cauſam, tanquam ſibi per eam & liberta-* *nus præſtare poſſit, & prædam.* Recte ego mihi vi- m.] *Vt dicimus, Vide tibi, & videte vobis. Et recte* *ſem pro prouidiſſem.* Et ſenis eſſem vltus iracun- ı.] *Senis maluit, quam domini dicere: vt in ipſo nomi-* *hortamentum impune fugiendi appareat. Et ſimul* *non iram, ſed iracundiam dicturus erat. Nam ira de* *: iracundia de moribus.* Et ſenis vltus eſſem ira- liam.] *Non dixit euaſiſſem: ſed vltus eſſem. faciunt e-* *ſerui fugiendo, vt dominos pœniteat iratos fuiſſe. Sic* *. Vlta virum, pœnas inimico à fratre recepi.* Aliquid uaſaſſem. *Figuratum eſt à colligendis vaſis.* Hinc me icerem.] *πρός τι, Recte ego mihi vidiſſem.* Protinus edes.] *Protinam fuit: & ſic Nigidus legit.* Quam hic ım.] *Coniicerem in pedes.* Aut furtum parat.] *Ali-* *conuaſaſſem.* Quam hic fugam, aut furtum pa-] *Iucunda ἀπόδοσις. prius enim furtum, quàm fugã* *rrere debuit.* Sed vbi Antiphonem reperiam?] *pro ergo. vt ſit, Ergo vbi Antiphonem reperiam? an* *finis ſuperioris ſententiæ eſt? vt Salluſt. Sed Metellus* *teriore prouincia.* Reperiam.] *Si alicubi eſſet.* Aut quærere inſiſtam via?] *Si alicubi ambulet: omnis* *i qui quæritur, aut ceſſat, aut ambulat.* Te nomi-] *Ad hoc diu auditur Geta, & ipſe non videt adole-* *tes, vt plus illis terroris incutiat, dum ſecum loquitur.* ſcio quod magnũm hoc nũtio expecto malum.] *rte locutus eſt, neſcio quod magnum hoc nuntio expectã* *malum, pro eo quod eſt, neſcio quod magnum malum* *c mihi nũciaturum arbitror.* Domum ire pergam.] *nos ἐλλειπτικῶς dicimus, domum pergam.* Ibi pluri- m eſt.] *Oſtendit ab initio ſe domum pergere, & ſic vi-*

deum

detur liberaſſe. Ibi plurimum eſt.] *Scilicet propter*
rem vxoris ſuæ. Plurimum.] τὸ πλεῖστον. Reuoce
hominem.] *Comice & moraliter addidit hominem.*
ilico.] *Ille, reuocemus hominem dixit, hic, non pro*
iuſſit Satis pro imperio,quiſquis es.] *Hic oſtendit*
pæ conſcientia nullam authoritatem reliquam in mag
Geta. Satis pro imperio.] *Id eſt imperioſe.* Cedo
portas obſecro:atque id,ſi potes,verbo expedi.]
re expreſſit affectum de timore properantis. Cedo
portas obſecro.] *Vt, Si vera feram,ſi magna repen*
Nam ferre & portare de negotiis maioribus dicitur.
bo expedi.] *Deeſt, vno.* Eloquere.] *Aliter oſtendit*
eſt, verbo expedi: dicendo, eloquere. Modo apud
tum.] *Patrem vidi dicturus Geta, præuentus eſt*
quem timor intelligentem fecerat Hem.] *Propria, &*
cuique perſonæ exhibuit:celeritatem ex præſagio metu
Antiphoni, & tarditatem intellectus quieti pectoris
ro Phædriæ. Quid agam?] *Iam flet Antipho, & a*
non intelligit Phædria. Huius patrem vidiſſe me,
truum tuum.] *Mirè poeta Antiphoni minus quàm o*
tet, & Phædriæ pluſquam oportet, fecit loqui nunc.
Ille enim penè diuinat ex metu:hunc tardum ſecurita
cit. Huius patrem vidiſſe me,patruum tuum.] *R*
vtrique proprium: vt & ille qui timebat, paucis intel
ret: & ille qui ſecurus erat, pluribus edoceretur.
quod ego huic nunc ſubito.] *Nam aut ſubiunct*
coniunctio eſt ſuperiori dicto, quod ait, Quid agam
ἀναστροφὴ eſt. Nam quod, pro quódnam. Huic ſubito
tio remedium.] *Subito, & aduerbium & nomen eſt*
Cum ſubito aſſurgens fluctu nymboſus Orion. Inuen
miſer?] *Cum ego ſupra dixerat, ἐμφατικῶς addidit, m*
Quod ſi eo meæ fortunæ redeunt.] *Tragice amato*
negocium fortunas omnes dixit eſſe. Fortunæ redeu
Bene redeunt, quaſi in peius: & à proceſſu retro & in
terius. Phanium abs te vt diſtrahar.] *Amatoria*
φώνησις per ἀποστροφήν. Abs te vt diſtrahar.] *Non*
à me diſtraharis, & vide verbum vim cohærentis oſte
re. Nulla eſt mihi vita expetenda.] *Nulla pro non,*
nullius conditionis, quaſi dicat, ne deorum quidem
mihi dulcis eſt ſine te. Nulla eſt mihi vita expetend
S

Phanio. Tanto magis te aduigilare.] *Ad vim au-* *...m ... habet: vt adlaudabile, admirabile.* Forteis *...* adnaut.]*...* & *Forteis accuſatiuus plu-* *...* Non ſum apud me.] *Id agitur, vt ſupra dixi-* *quemadmodum Antipho præſens non ſit: quem neq; ...enit contra patrem aliquid dicere: neque rurſum præ-* *...ti opprimi à patre, ex argumento eſt.* Atqui opus ...unc cum maxime, vt ſis Antipho.] *Apud te, ſub-* *...ur.* Nam ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbi-...itur commeruiſſe culpā.] *Sic Salluſtius in hiſtoria, ...ducia, quā argumentis purgatiores dimittuntur.* Nā ſenſerit timidum.] *Timidū pro timentē. Vt, Addit ſe* *...m, timidisque ſuperuenit AEgle, Vergilius.* Cōme-...t culpam.] *Pro cōmiſiſſe.* Hoc verū eſt.] *Cōgrue fit,* *Geta & Phædria auditores ſint, qui & abſque amo-* *...ti: & hos oportet obijci pro Antiphone, irato ſeni.* Nō ...am immutarier.] *Vim negantis hoc habet, quod ait,* *...tarier: oſtendit enim naturæ ſuæ timiditatem nullis* *...rtationibus eijci poſſe.* Quid faceres, ſi aliud quid ...ius tibi nunc faciundum foret?] *Bene grauius,* *hoc graue, vt videas ipſam adhortationē vim habere* *...dentis, graue eſſe quod geritur.* Cum hoc non poſ-...illud minus poſsē.] *Hoc intulit παρὰ προσδοκίαν.* *videbatur hac interrogatione adduci poſſe ad ſen-* *...um percontantis. Et hæc ars eſt dialectica contra ἐπα-* *...ν, cum male reſpondendo, callide interrogantis irrum-* *...s argumentum.* Hoc nihil eſt Phædria, ilicet.] *V-* *Hoc relatiuum? an Hoc cum contemptu, pro hic An-* *...nihil eſt. Sic Cicero in Verrinis, Etſi hoc neſcio quid* *...torem ſciebam, pro hunc.* Ilicet.] *Semper ilicet finem* *...nificat, vt actum eſt.* Ilicet.] *Per συγκοπήν. Sic iu-* *de conſilio dimittebantur, ſuprema dicta cum præco* *...ntiaſſet Ilicet: quod ſignificat Ire licet.* Quin a-...n?] *Hic terrore commouet Antiphonem. & quin* *pro cur non.* Et quidem ego.] *Ordo, & ego qui-* *& deeſt abeo.* Quid ſi aſſimulabo?] *Audacem* *...t.* Obſecro, quid ſi aſſimulabo? Satin' eſt?] *...morale vitium eſt ex conſcientia pauor: vt ipſe* *...ue Antipho nitatur contra, neque quicquam pro-* *...at.* Satin' ſic?] *Hic locus actoris magis, quam le-*

ctoris eſt : oſtenditur enim conari ad ſimulandam a
ciam,quo magis ridicula eſt formidoloſa perſona. Pr
modum.] *Et hoc non plenæ conſenſionis eſt, quod ait*
pemodum. Sat eſt.] *Non dixit bene eſt,ſed ſat eſt.&*
vix ad hoc ipſum eſſe peruentum. Hem iſtuc ſerua.]
cendo ſerua,oſtendit iam incipere deperire, quod finx
que aſſimulauit audaciæ. Hem iſtuc ſerua: & ver
verbo,par pari vt reſpondeas.] *Animaduerte, &*
doceat & commachinetur artifex poeta,qui debitum
dat rebus atq; perſonis. Verbum verbo,par pari.]
dixit:non tantum verbum verbo,ſed par pari. Ne t
tus ſuis ſæuis dictis protelet.] *Cauſalē vim habet*
ait hic,Iratus:hoc eſt, qui ob præſentem iram veheme
tecum agat.Protelet,& protelum, à πρὸ & ἕλκειν di
eſt,quod eſt ante & trahere. Alij ab aſſiduo telorum
exiſtimant dici. vt Lucretius, Vndique protelo plag
continuato:hoc eſt tenore. Protelet.] *Protrahat, p*
niat,exagitet. Vi coactum te eſſe.] *Mira breuit*
quo tota defenſio continetur. & ſubauditur, Fac r
deas,aut quid tale. Inuitum.] *Bene idem repetit ad c*
mandam memoriam trepidantis. non enim diuerſa
ſed repetuntur,vt teneri poſſit id quod cauſæ opus eſ
vi coactum eſſe,idem ſignificat quod inuitum. An i
coactum inuitum iungendum eſt, quia interdum e
nos cogimus propria voluntate? vt ipſe in Andria, T
ctus tua voluntate es. Scio.] *Apparet hoc verbū co*
dici, vt manifeſtum ſit abſenti animo eſſe eum qui
tur. Tenes?] *Exquiſite addidit tenes, vt appareat.*
phonem vult oſtendere,quod horum nihil perturbat
uertat. Sed quis hic ſenex eſt?] *Sed,vt diximus*
ſitum ſignificat ad aliam rem ab ea quæ agebatur. (
video in vltima platea?] *Sic dixit vltima platea :*
admodum Verg.Imas obſedere fores. Ipſus eſt.] *E*
timidior eſt: & quia poſtea de proximo ipſe agnoſcit
Non poſſum adeſſe.] *Apparet ex conſpectu patr*
gis confundi, quam ex nuntio aduentus eius,filium
abis Antipho?] *Sic Vergil. Quo fugis Ænea? &*
fugitis ſocij? Sic enim loquitur, qui vult oſtendere con
nem locorum , in qua peruerſo modo alius petatur,
linquatur. Mane, mane inquam.] *Omnia hæc*
ſingu

ularem vim in ſe reuocantis. Ah quid agis?] *Et urbati interceſſoris eſt dicere, quid agis: vt alibi, Glycerium quid agis? cur te is perditum?* Egomet noui, & peccatum meum.] *Duo dixit, & hominem pauidum, & peccatum graue.* Vobis commendo Phanium, & vitam meam.] *Comice duobus retulit: me, & peccatum meum: Phanium, & vitam meam. & animaduerte quod amator prius ponit Phanium, quàm vitam ſuam.* Geta quid nunc fiet?] *Apt hæc ſic pronuncianda, quaſi à deſtituto dicantur.* iam lites audies, ego plectar pendens.] *Non in quod quærebatur: ſed verba ſunt hominis omnia dementis.* Tu iam lites audies, ego plectar pendens.] *audies: ego verberabor. vt alibi, Tibi erunt parata verba, huic homini verbera. Quod ipſum mire: non s lites, ſed audies.* Ego plectar pendens.] *Plectar, feriar: vnde & plectrum, & plagæ dictæ.* Sed d modo hic nos.] *Deeſt tamen. vt ſit, ſed tamen.* oſmetipſos facere oportet.] *Quia Nos ſupra di-a ſignificatione actus proprij, Ipſos addit.* Aufer mi-oportet.] *τῷ ἀττικισμῷ addidit mihi. ſine hoc e-plena ſententia eſt.* Quin tu quod faciam impe-*Mire ad omnia paratum ſe indicat, qui Impera di-èruo.* Meminiſtíne olim vt fuerit veſtra ora-] *Mirè & conſilio, & oratione compendioſus eſt, magis Phædriam proprijs conſilijs ac domeſticis per-eret.* Vt fuerit veſtra oratio.] *Vt magis excita-non noſtra dixit, ſed veſtra.* In re incipiunda.] *In-unda proprie, quaſi de re magna dixit. Sic alibi, Vi-uod incæptet facinus.* Ad defendendam noxiam?] *iam nunc culpam, aliàs pœnam. & eſt ἐπίνθεσις, o quod eſt noxam. & hoc factum eſt propter iam-.* Iuſtam illam cauſam, facilem, vincibilem, umam.] *Conſidera ſingula, & inuenies & natu-ordine, & per αὔξησιν dicta. Cauſam pro defen-e poſuit. Et vincibilem, quæ facile vincat.* Nunc eſt opus.] *Cauſa ſcilicet.* Meliore & callidio-] *Bene meliore & callidiore, quia tunc proluſio, nunc ipſum prælium.* Fiet ſedulò.] *παρέλκον ſe-ò: nam ſuffecerat, fiet.* Nunc prior adito tu.] *Adito,*

quaſi ad prælium. Vergilius, Nec quiſquam ex agm tanto Audet adire virum. Ego in inſidijs hic ero.] *μετάφορα de re militari eſt.* Succenturiatus.] *Succen riati dicuntur qui explendæ centuriæ gratia ſubijciun ad ſupplementum ordinum. Et eſt translatio à re milit* Age.] *Potuit dicere, vero, aut ita: ſed age dixit, quod bum vim hortantis maximam præbet.*

ACTVS II. SCENA I.

Iamb. quad. acat. & ſenarij.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

Si corripis Ita, Trochaicus eſt.

ITáne tandem vxorem duxit Antipho iniu
meo?

* Troch.

* Nec meum imperium: age, mitto imperium: n
ſimultatem meam

Iamb.

Reuereri? ſaltem non pudere? ô facinus aud
ô Geta

Iamb. cat.

Monitor. GE. vix tandem. DE. quid mihi dicent?
quam cauſam reperient?
Demiror. GE. atqui reperi iam: aliud cura. DE. án
hoc dicent mihi?
Inuitus feci: lex coëgit: audio, & fateor. GE. place
DE. Verum ſcientem, tacitum, cauſam tradere a
uerſarijs:
Etiámne id lex coëgit? PH illud durum. GE. ego
pediam: ſine.
DE. Incertum eſt quid agam, quia præter ſpem, at
incredibile hoc mihi obtigit:
Ita ſum irritatus, animum vt nequeam ad cogita
dum inſtituere.
Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt ma
mè, tum maximè
Meditari ſecum oportet, quo pacto aduorſam
rumnam ferant,
Pericla, damna, exilia: peregre rediens ſemp
cogitet, (bum fili
Aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut mo

Commu

mmunia eſſe hæc: fieri poſſe, vt ne quid animo
ſit nouum.
icquid præter ſpem eueniat, omne id deputare
ſſe in lucro.
.O Phædria incredibile eſt, quantum herum an-
eco ſapientia.
ditata mihi ſunt omnia mea incommoda, herus
i redierit,
lendum vſque in piſtrino: vapulandum: haben-
læ compedes:
us ruri faciundum: horum nihil quicquam acci-
let animo nouum.
icquid præter ſpem eueniet, omne id deputabo
n lucro.
quid ceſſas hominem adire, & blande in prin-
ipio alloqui?
. Phædriam mei fratris video filium mihi ire Senarij.
bbuiam.
Mi patrue ſalue. DE. ſalue: ſed vbi eſt Antipho?
.Saluum venire. DE. credo: hoc reſponde mihi.
.Valet. hic eſt: ſed ſatin' omnia ex ſententia?
. Vellem quidem. PH. quid iſtuc? DE. rogitas
Phædria?
has me abſente hic confeciſtis nuptias.
Eho an id ſuccenſes nunc illi? GE. ô artificem
robum!
Egóne illi non ſuccenſeam? ipſum geſtio dari
i in conſpectum, nunc ſua culpa vt ſciat
em patrem illum, factum me eſſe acerrimum.
Atqui nihil fecit patrue, quod ſuccenſeas.
Ecce autem: ſimilia omnia: omnes congruunt:
um cognoris, omnes noris. PH. haud ita eſt.
Hic in noxa eſt: ille ad defendendam cauſſam
deſt.
m ille eſt: hic præſto eſt: tradunt operas mutuas.
Probe eorum facta imprudens depinxit ſenex.
. Nam ni hæc ita eſſent, cum illo haud ſtares
Phædria.
Si eſt patrue, culpam vt Antipho in ſe admi-
erit,

Ex qua re minus rei foret, aut famæ temperans:
al. ſit. Non cauſſam dico, quin quod meritus * eſt, fera
Sed ſi quis forte malitia fretus ſua,
Inſidias noſtræ fecit adoleſcentiæ,
Ac vicit; noſtráne ea culpa eſt, an iudicum?
Qui ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti,
Aut propter miſericordiam addunt pauperi?
GE. Ni noſſem cauſam, crederem vera hunc loq
DE. An quiſquam iudex eſt, qui poſſit noſcere
Tua iuſta, vbi tute verbum non reſpondeas,
Ita vt ille fecit? PH. functus adoleſcentuli eſt
Officium liberalis: poſtquam ad iudices
Ventum eſt, non potuit cogitata proloqui:
Ita eum tum timidum obſtupefecit pudor.
GE. Laudo hũc: ſed ceſſo adire quamprimum ſ
Here ſalue: ſaluum te aduenisse gaudeo. DE. oh
Bone cuſtos ſalue: columen verò familiæ,
Cui commendaui filium hinc abiens meum.
GE. Iam dudum te omneis nos accuſare audio
Immerito, & me omnium horum immeritiſſim
Nam quid me in hac re facere voluiſti tibi?
Seruum hominem cauſſam orare leges non ſin
Neq; teſtimonij dictio eſt. DE. mitto omnia: add
Iſtuc, imprudens timuit adoleſcens, ſino:
Tu ſeruus: verum ſi cognata eſt maxume,
Non fuit neceſſe habere: ſed id quod lex iubet,
Dotem daretis: quæreret alium virum.
Qua ratione inopem potius ducebat domum?
GE. Non ratio, verum argentum deerat. DE. ſum
Alicunde. GE. alicuude? nihil eſt dictu facilius.
DE. Poſtremo, ſi nullo alio pacto, vel fœnore.
GE. Hui dixti pulchrè, ſi quidem quiſquam cred
Te viuo. DE. non, non ſic futurum eſt: non poteſ
Egóne illam cum illo vt patiar nuptam vnum di
Nihil ſuaue meritum eſt, hominem commõſtra
Mihi iſtum volo, aut vbi habitet, demonſtrarier.
GE. Nempe Phormionem. DE. iſtum patron
mulieris.
GE. Iam faxo hic aderit. DE. Antipho vbi nunc
PH. foris.

Abi Phædria, eum require, atque adduce huc.
H. eo
ta via equidem illuc. G E. nempe ad Pamphilam.
At ego deos penateis hinc ſalutatum domum
iortar:nd. ibo ad forum, atque aliquot mihi
icos aduocabo, ad hanc rem qui adſient,
ie imparatus ſim, cum aduenia Phormio.

ine tādem vxorem duxit Antipho iniuſſu meo?] *hac ſcena accuſatio eſt, & contradictio per remotiuam litatem. ergo controuerſia.* Itáne tandem vxorem xit Antipho.] *Hic exemplum vitæ eſt, in quo ſpecta-, nullam eſſe tam iuſtam, & grauem iracundiam pa-, quæ non & fiducia defenſoris, & interuallo tempo- uaneſcat.* Itáne tandem vxorem duxit Antipho iſſu meo?] *Non potuit vehementius incipere, quàm vt crimen, quod obiicit, miraretur.* Itáne tandem vxo- n duxit.] *Tandem hic expletiua cōiunctio: vt Cic. Quo-; tandem abutere Catilina patientia noſtra?* Itáne tan- n.] *Hic totus verſus in hoc eſt, an factum ſit, quid fa- m ſit, à quo factum ſit, in cuius iniuriā factum ſit.* Nec um imperium.] *Rara ἀποσιώπησις. Nam non ſequitur l. Intulit n. Age. Subauditur autē Reuereri. Sic Lucre- s, Nónne videre* * Age mitto imperium: non ſimul- em meam reuereri.] *Vt Vergilius, Cuius ob auſpi- m infauſtum, moreſque ſiniſtros.* Age, mitto.] *Le- ur & Taceo.* Simultatem.] *Iurgium, contentionem.* on pudere?] *Hoc abſolutum eſt, & nulli adnexum.* on pudere?] *Hic Nigidius adnotauit, neminem vide- pudere ante delictum.* Vix tandem.] *Conuenit hoc di- um ei qui iampridem ſe male audire putat: & ideo ſerò detur ad hunc ſenex perueniſſe: cum ille metuens, ſe pri- um ad accuſationem crederet: An, Vix tandem, ad hoc rtinet: quia ille Monitor dixit, quaſi dicat, Vix tandem ctum eſt, vt ſenex me laudare cœperit: quia monitor, uamuis in contrarium dixerit, tamen eſt nomen laudis.* ix tandem.] *εἰρωνεία. quaſi dicat, Penè mei oblitus eſt. An quia tarde ad ipſum peruenit ſenex: quem ille ob con- ientiam à ſe cœpturum eſſe credebat.* Quid mihi di- ent? aut quam cauſſam reperient?] *Quid dicent? ſi*

negare voluerint: quam cauſſam reperient? ſi purgare. mne enim crimen à defenſore aut negatur, aut purgat Demiror.] *Pro neſcio. nam admirationem ignorantia cit.* Atqui reperi iam, aliud cura.] *Eo animo hoc di quo ſupra dixit: Vix tandem, & cum ille pluraliter re rient dixerit, hic ſingulariter reperi reſpondit: quaſi i ſolo ſit crimen.* Inuitus feci: lex coegit.] *Bene poeta i ſcire facit ſenem, quid iſti dicturi ſint: vt videatur fra poſſe qui iam partem defenſionis admittit.* Illud durun *Illud durū dicit, qui ſupra dixit: Atqui reperi iam. Ca ſam tradere aduerſariis, illud durum.* Ego expediam, ne.] *Vide præparationem futuræ defenſionis, quam hoc modo Terentius intuliſſet, incredibile videretur ſu to ſedatum ſenem.* Incertum eſt quid agam.] *Nonni iam fracta indignatio eſt. Nam in his verbis, non iā ira, admodum mœror eſt.* Quia præter ſpem atque incre bile hoc.] *Vergilius, Hunc ego ſi potui tantum ſperare lorem: Et perferre ſoror potero.* Atque incredibile h mihi obtigit.] *Grauius eſt, incredibile, quam præ ſpem, & ideo poſterius & in actu eſt.* Obtigit.] *Pro ac dit, cuius reciprocum eſt, ſi quis bonum accidiſſe dicat, n obtigiſſet.* Ita ſum irritatus.] *Irritatus, prouocatus, in ram impulſus, hoc eſt, commotus & perturbatus.* A mum vt nequeam ad cogitandum inſtituere.] *Be inſtituere dixit: quo verbo quies oſtenditur cogitati mentis, quæ nunc non adeſt.* Cum ſecundæ res ſunt m xime.] *Vt, Nudus ara, ſere nudus: hyems ignaua colon Et bona ſententia: tum maxime ſapienti metuendum, q tempore maxime ſecurus eſt ſtultus.* Meditari ſecum portet.] *Bene additum ſecum. inſani enim videbitur, h palam agere.* Aduerſam ærumnam ferant.] *Abund aduerſam.* Pericla, damna, exilia, peregre rediēs ſen per cogitet, aut filij peccatum, aut vxoris mortem. *Superiora ἀσύνδετα; inferiora, intermixtis coniunctioni Salluſt. Nam quidem Pyrrho, Hannibali, æquor & terr* Peregre rediens ſemper cogitet.] *Mirè à genere ad ſp ciem non ſemel tranſit. Nam quum dicit, peregre redien iam de ſe loquitur, ſed latenter.* Semper cogitet.] *A ſin gulari ad pluralem tranſit. ſupra dixit omnes: at nunc cogi tet. Et eſt ordo, Semper peregre rediens, quicunque peregr redit*

Aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut um filiæ.] *Quamuis iratus filio, non potuit tamen , filij mortem. Conuenit autem ſeni vxoris mortem tare magnum incommodum* Aut filij peccatum, oris mortem, aut morbum filiæ.] *Varie poſt e-ationem concluſam hæc etiam intulit. Verg. Sed neq; um ſyluæ ditiſſima terra, Nec pulcher Ganges, atq; urbidus Hermus, Laudibus Italiæ certent: non Ba-c Indi, Totaq; thuriferis Panchaïa pinguis arenis.* nunia eſſe: hæc fieri poſſe.] *Ordo eſt: Semper co-ommunia eſſe, & fieri poſſe peccatum filij, vxoris n, filiæ morbum.* Communia eſſe.] *Commune eſt, ccidere omnibus poteſt.* Quicquid præter ſpem it, omne id deputare eſſe in lucro.] *Vide iam fractum non culpam filij magnam ducere: ſed ideo ari, quod non crediderit peccaturum, in quo ipſe ſe endit: & quod à precatoribus dici ſolebat, hoc dicit: nia eſſe, & fieri poſſe.* Herum anteeo ſapientia.] *r ante eo: ſed pro coniunctiuo pronunciandum, an-pro ante eo.* Meditata ſunt mihi omnia mea in-oda.] *Nimis comice nō clades, aut ærumnas poſuit ſed incommoda: molere in piſtrino, vapulare, habe-pedes, & cætera: cum hoc nomen leue quiddam ſi-, vt ipſe in Eunucho, Imo enim infeliciter: nam in-da alia ſunt dicenda Parmeno.* Herus ſi redierit.] *pro Cum: aut ſeruiliter, vt dubitet ex voto ſuo, v-omin͂us redeat, an non: quod cupit.* Molendum eſ-iſtrino.] *Facete enumerat ſeruus vniuerſa ſuppli-cōditionis, excepta cruce & furca: quarum pœnam extenuare non potuit.* Habendæ compedes.] *Vi-locutionem ſeruili perſonæ dedit Terentius. nam in-ſet; ſi diceret, habēdas compedes, vnde quidam non vſq; legunt.* Opus ruri faciundum.] *Varie, mo-, vapulandum, compedes habendæ, opus ruri fa-m, & ſupra verba gerundia ſunt, infra participia.* n nihil quicquam animo nouum.] *Recte addi-no, omne enim quicquid acciderit, nouum erit, ſed imo.* Horum nihil quicquam.] *παρέλκον quar-*orum nihil quicquā accidet animo nouum.] *illud ſapientis Aeneæ, non vlla laborum, O virgo*

noua mi facies inopinâve ſurgit, &, Arma parate an & ſpe præſumite bellum. &, Hunc ego ſi potui tantun rare dolorem, Et perferre ſoror potero. Quicquid pı ſpē eueniet, id deputabo eſſe in lucro.] *Totidē eſt vſus, quot ſenex ad irriſionem eius. Sic & in Adelp ſpicere tanquam in ſpeculum in patinas Demea iube* mne id deputabo eſſe in lucro.] *Hoc ide ſenex op fieri dixit, quod hic facit, ergo ſapientior Geta.* Sed ceſſas hominem adire?] *Bene adire, quaſi terribil pugnaturum. vt Vergil. Audet adire virum. &,* Hon *comice addidit.* Et blande in principio alloqui.] *monuit, non perpetuo blande. ſed in principio agendu cundum præceptum Socratis, qui ait,* * Phædrian fratris.] *Hæc verba oſtendunt, quam miti pectore ſu tur Phædria.* Mi patrue ſalue.] *Mi, vim blandimen bet. nam ſignificat Meus.* Salue, ſed vbi eſt Anti *Bene expreſſit promptum animum ad litigandum, addita ſalue, & potius ad iurgium præuertendo.* Sa venire.] *ἔκλειψις vel ἀποσιώπησις ſecunda. Gaude ſubauditur: quod niſi acceperis, non intelliges cur ſponderit, credo.* Saluum venire.] *Iracundiam fr conatur obſequio & mora.* Saluum venire] *Alter tatio & ad leniendum, & ad criminis diſſimulation & tertio addit, Satin' omnia ex ſententia?* Valet.] *H torie diſſimulat: atque ita reſpondet, quaſi ſenex non quærat: ſed de ſalute ſollicitus ſit Antiphonis.* Cred reſpōde mihi.] *Hoc incerta diſtinctione pronūciatu* ſatin' omnia ex ſententia?] *Quod vulgo, Omnia Et deeſt, quæris, aut quid tale.* Vellem quidem.] *hoc verbum dolentis eſt, ac negantis euenire quod* Quid iſtuc eſt?] *Magnam vim habet contra iram modi interrogatio.* Bonas me abſente.] *Mire con dinem expreſſit, dicēdo bonas.* Bonas me abſente. *ma criminis.* Bonas me abſēte hic cōfeciſtis nu *Crimen in duob. eſſe demonſtrat: quod non bonas, & abſente patre.* Eho, an id ſuccenſes nunc illi?] *H debat interrogatio, vt tam integris reb. admiraretu ſenem.* O artificem probum. *εἰρωνεία nam non fex, cuius deprehenditur iocus.* Geſtio.] *Plus geſtio volo.* Dari mihi in conſpectum.] *Non dixit venir*

ſed dari, vt reum. Lenem patrem illum.] O artifi- poetæ, in medi: patris ſæuitia mentionem lenitatis in- , vt oſtendat quam facile placari poſſit. Lenem pa- illum, factum me eſſe acerrimum.] Nota ἀντίθε- n enim ſeni aſperrimum, ſed acerrimum reddidit, & uit gradum poſitiuo ſuperlatiuum apponẽs. Lenem m illum factum.] Sic Verg. Quantum mutatus ab ctore. Atqui nihil fecit patrue.] Summa contra- nis. & non dixit, leniter peccauit: ſed nihil fecit: neq; punias ſed quod ſuccenſeas, id quod leuiſſimum eſt. autem ſimilia omnia.] Ecce autem, vox eſt apta his noua & improuiſa animo acciderunt. Sic Vergil Ecce gemini à Tenedo tranquilla per alta. Similia omnia; es congruũt.] More ſtomachantis omnia & omnes, dicit quæ ad duos pertinent. Vnum cognoris, o- noris.] Iterũ non duos, ſed omnes. & varie cognoris Vnum cognoris, omnes noris.] Sic Verg. Accipe Danaûm inſidias, & crimine ab vno Diſce omnes. Hic xia eſt, ille ad defendendam cauſam adeſt.] Hoc pho non ſine quadam delectatione dixit, quam tamen t, ob iram præſentem. Cum ille eſt, hic preſto eſt.] loco reddidit Cice. illum locum in Verrinis, Qui ciues erant, ſi Siculi eſſent, tum ſi eorũ legib. dari oporteret: iculi, ſi ciues Romani eſſent. Nam ſubauditur ad, Qui Romani erant, Iudices dabantur, ad, Si Siculi eſſent, uditur Rei. Cum ille eſt.] ζεῦγμα ſecundum, nam c ſubaudiendum eſt in noxia. Hic præſto eſt.] Ad dendam cauſam, ſubauditur. Probè eorum facta rudens.] Ideo imprudens: quia neſcit in amore citha- æ eſſe Phædriã. Imprudens.] Modo inſciens. Nam ni ita eſſent, cum illo haud ſtares Phædria.] Vide nadmodũ iam præſtruat poeta ad ea, quæ futura ſunt, liuuãdum amorem Phædriæ. Cum illo haud ſtares dria.] Cum Antiphone ſcilicet. Et cum illo ἀντὶ τοῦ pro n eius parte ſtamus, pro quo facimus. Sic Verg. Iuppi- ic ſtat. Si eſt patrue, culpam vt Antipho in ſe ad- rit.] Principium per inſinuationem ſubtilem. Et ho- locutio, Si eſt vt admiſerit: pro, ſi admiſit. Si eſt pa- , culpam vt Antipho.] Oratorium principium. In ſe iſerit.] Bono ornatu addidit, in ſe: cum & ſine hoc ple-

num vi-

num videri poſſit. Et hic eſt, quem Cic. ſuccum oratio[n] *pellat.* Ex qua re minus rei foret ac famæ.] *N[e]* *comparatiua qualitas eſt, pauperis*neq; ſtrenui. Et* *in negocio nuptiarum duab. rebus conſuli, rei & fam[æ]* *eſt facultatib. dotis, honeſtatiq; natalium.* Ex qua r[e mi]nus foret.] *Hæc tractatio eſt criminis oratoria, in q[ua de]fenſor accuſat crimen, reumque purgat.* Ex qua re.] *venuſte inſertum Re, cum præpoſuiſſet culpam.* Min[us] foret.] *Quia pauperem.* Famæ.] *Quia ignobilem.* [Tem]perans.] *Conſulens, prouidēs, moderatus: vt, Iam ſib[i] curuis male temperat vnda carinis.* Non cauſam quin quod meritus eſt, ferat.] *Rhetoricum* θεάγ[...] *huiuſmodi exceptionibus: quo vti ſolet qui propoſitæ fiduciam gerit. Si hoc, aut illud, non oro veniam, n[ec] precor pœnam.* Quin quod meritus.] *Hunc defen[ſorem] magis & non iudicem dicam: ſed hic colligitur patroc[inan]tis autoritas. non enim dixit, quod voluerit: ſed quod [meri]tus ſit, manente eo, ſi peccauerit tamen.* Sed ſi quis malitia fretus ſua.] *Forte, quaſi non defenſurus, [ſi]mul cauſam cogniturus aduenerit, nec contendit v[erum] eſſe quod dicit, ne ſollicitum faciat ad credendum. Sic Verg. Sinon, Dum vela darent, ſi forte dediſſent.* Inſ[idias] noſtræ fecit adoleſcentiæ.] *Bene ſe adiungit ad cr[imen] vt eleuet culpam.* Inſidias noſtræ fecit adoleſcen[tiæ.] *Mirè inſidias dixit, vt diu comparata cauſa, per ign[oran]tiam dolosq; capti videantur.* Adoleſcentiæ.] *Oppo[rtuna] ætatis commemoratio* πρὸς τὴν συγγνώμην. Noſtrá[ne] culpa eſt, an iudicum? &c.] *Potentior facta ſen[tentia] eſt τῇ ἐρωτήσει, & oratoriè, Noſtráne culpa, an iudi[cum?] duplex* μετάθεσις, *altera in accuſatorem, altera in iu[dices.] Et bene ſuam miſcuit perſonam, vt reum ſubleuet e[x] merito, & multitudine reorum.* Noſtráne culpa a[n iu]dicum?] *Mirè aſſurrexit in fiduciam defenſoris. nam [cum] ſupra de Antiphone dixerit, nunc intulit noſtra.* Qu[i ſæ]pe propter inuidiam adimunt diuiti.] *Notum al[iis] qui inuident.* Aut propter miſericordiam addūt [pau]peri?] *Poſteriorem cauſam honeſtiorem poſuit, ne non [An]tiphonem defendere, ſed accuſare iudices videretur.* [Aut] propter miſericordiam.] *Primum* ἀντίθετον. *Et ora[tor] naturā iudicū,* τοῦ δικαστικοῦ *expediuit.* Ni noſſē ca[uſam]

credo

em vera hunc loqui.] *Suauiſſimè laudauit ora- qui omnia ad perſuadendum idonea aduocans, ſo- nſcium non adduxit ad credendum.* Ni noſſem n, crederem vera hunc loqui.] *Oblique poeta ſe it.* An quiſquam iudex eſt, qui poſſit, &c.] *et iam perſuaſum ſeni eſſe, verũ aduerſarium fuiſ- mionem, non ſubiectum atq; appoſitum ſycophan- ide ad aliud tranſit, vt accuſet ſegnitiem in reſpon- quæ leuior culpa eſt. Ita, vt credentibus mos eſt, m ſeni ſingula extorquentur è manibus.* Tua iu- *iſertè magis, & abſolutè, tua iuſta, quàm ſi aliter* Vbi tute verbum.] *Non dixit, parum dicas: ſed* Ita vt ille fecit.] *Vnde ſcit? an illa poetæ virtus a omnia ante inducit cognouiſſe:ne in ſcena hac, vt udiens, tragicis motibus inſaniret?* Functus ado- uli eſt officium.] *Oratorie crimen quod obiectũ urgauit modo, ſed etiam ad laudem cõuertit, quod s* ἀντίστασιν *dicunt. & hoc de Apollodoro.* Functus centuli eſt officium liberalis.] *Deriuatio cauſæ. eniaiis ſtatus.* Functus adoleſcentuli eſt offi- beralis.] *Ingenioſe non negauit hoc crimen, occa- laudis de confeſſione ſumpturus.* Officium libe- *Potenter officium nominat, quod ille crimen appel- eta, functus officium, accuſatiuo, quod nos ablati-* quam ad iudices ventum eſt, non potuit co- roloqui.] *Hæc apud oratores* μετάθεσις αἰτίας *di- oc eſt translatio cauſæ facti: quem vulgo colorem nt.* Non potuit cogitata proloqui.] *Ergo quod t, induſtriæ eſt: quod nihil dixit, pudoris.* Ita cum idum.] *Timidum, perturbatum. Plautus, Nam ri timida es. Et ipſe in Adelphis, Me miſerã, quid- quod ſic video timidum, & properantem Getam?* hũc, ſed ceſſo adire?] *Satis defenſionis, vbi Ge- d. re non timeat dominum.* Here ſalue: ſaluum niſſe gaudeo.] *Principium à beneuolentia. Et nilitatem aptiſſimam ſeruo callido. Credáſne hunc ſupra dixerit, Herus ſi redierit, molendũ eſſe in pi- apulandũ, &c.* Oh bone cuſtos ſalue.] *Ab ini- motus ſeruatus eſt ſeni. nam idẽ hoc eſt quod ſu- t, O Geta monitor. quanquam per* αὔξησιν *plus ſi-*

gnifica t

gnificat quod dicit, Bone cuſtos: quã quod ſupra Moi
Columen verò familiæ.] *Columen, culmen. an coi columna? vnde columellæ apud veteres, dicti ſerui ri ris domus. Lucil. 22. Seruus neq; infidus domino, neq; tilis cuiquam. Lucilij columella, hic ſitus eſt Tubero. in milleſimum annum eorũ columine ciuitas cõtinet Horatius contra pro columine columna, Iniurioſo n proruas ſtantem columnam. Ennius 10. Regni * ver ſummam vero columnam.* Columen verò familiæ *ſtentatio, vel decus. vnde colũnæ dictæ, & moralis a cῳ εἰρωνείᾳ.* Cui cõmendaui filium hinc abiens n *Duplex accuſatio eſt de eo quod fecerit. Hæc conueni eas perſonas, quas ſpectare non oportuerit.* Iamdudu omnes nos accuſare audio immerito.] *Vide qu his verbis etiam vultus quidã ſerui contumacis app & verſute mali. & hoc eſt quod dixerat, Ego in inſid ero ſuccenturiatus.* Immerito, & me omnium h immeritiſſimo.] *Tantum impudentiæ ſupereſt, vt lum ſe, ſed alios etiã defendat.* Horum omnium ir ritiſſimo.] * *horum & ſic nos hanc & hunc dicim* quid me in hac re facere voluiſti.] *Bona exceptio tutus eſt, quaſi in aliis omnia fecerit.* Immeritiſſim *paruo, falſo, de aduerbiis eſt in o deſinentibus.* In l voluiſti tibi.] *Quàm contemnat iram domini, vt h purgatior videatur, ex hoc apparet, quod addit Tibi. nim dicere ſolemus, Quid tibi vis faciam? cum alie gotio fruſtra nos oſtendimus laborare.* Seruum h nem cauſam orare leges non ſinunt.] *Hoc non ignoranti dicit: ſed ſtomachoſe admonet, velut ſtultu rem manifeſtam nõ cogitet.* Seruum hominem ca orare leges non ſinunt.] *Vetuſte hominem. Sal Iugurtha, Cum interim Hiempſal reperiretur occul in tugurio mulieris ancillæ.* Seruum hominem ca orare leges non ſinunt.] *M rè extenuauit condi ſuam, dicendo, Non me, ſed ſeruum. & addendo Hom moraliter locutus eſt. Sic Vergil. Venerat antiquis de finibus Arron, Gratus homo.* Cauſam orare.] *I proprie. Sic Vergil. Orabunt cauſas melius.* Neque monii dictio eſt.] *Vis ſcire, inquit, quàm non lice no pro domino dicere? Nec teſtis loco produci poteſt.*

tcſt

nonii dictio eſt.] *Varie: non enim dixit, Neq; teſti-um dicere.* Mitto omnia.] *Et iam hoc perdidit ſe-uod videbatur validum ad accuſationem. Ita grada-li ſingula ſubducuntur, & accuſationis impetus e-cit.* Adde iſtuc, imprudens timuit adoleſcens.] *mnia verba cauſalem ad argumentandum vim ha-Mitto, ſino: vim habent contra voluntatem conce-.* Imprudēs timuit adoleſcens, ſino.] σχῆμα διὰ-συγχωρήσεως. *Et ſingula pronuncianda, vt plura vi-ur.* Tu ſeruus, verum ſi cognata eſt maximè.] *btentu huius propoſitionis, in qua pars legis oſtendi-um Poeta præparat locum fallaciæ Phormionis de do-piendа.* Verum ſi cognata eſt maximè] τοῦ ἰδιω-*addidit maxime. nam ſiue eſt cognata, ſiue non eſt: ecipit τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, hoc eſt, nō dicitur maximè ta, & cognata minimè: ſed aut eſt, aut non eſt. Alij linant, Non fuit neceſſe maximè habere. alij, ſed id lex iubet, maximè dotem daretis.* Sed, id quod lex ;, dotem daretis.] *Id quod lex iubet, ordo. ſic Verg. m, id quod multo tute ipſe fatebere maius.* Quære-ium vitum.] *Quæreret, quàm idoneum eſt ad ſigni-onem odiorum. Vergil. Quærat ſibi fœdera Turnus.* ratione inopem potius ducebat domum?] *Ma-onitu intulit quod minus momēti habet aduerſus eos, ccuſantur. quàm illa ſuperiora.* Inopē potius du-t domum.] *Non inopem potius: ſed potius ducebat ſtinguendum eſſe.* Non ratio, verū argentum de-] *Hoc ita ludibundus abſoluit Geta, vt etiam quaſi cū reſpondeat.* Alicunde, nihil eſt dictu facilius.] *uaſi ſubridens, & auerſo ab illo vultu pronunciauit quod genus actionis, ſecuritatē oſtendit hominis ma-a dicentis.* Alicunde.] *Demipho Alicunde ad facili-retulit: hic ſic intelligere ſe fingit, vt quaſi nō habens Demipho de proximo à quo dicere incipiat, dixerit A-de.* Nihil eſt dictu facilius.] *Mirè, vt ſolet, prouer-no diſſoluit totam ſenis intentionem vt in Heautont. d ſi hoc pater reſciuerit. Quid ſi redeo ad illos qui a-Quid ſi nunc cœlum ruat?* Poſtremo, ſi nullo alio o, vel fœnore.] *Oſtēdit ſe ſenex hæc perdere, cum ab d alia tranſcendit excluſus.* Dixti pulchre, ſi quidē quiſ-

quiſquam crederet.] *Vide quàm non laboret ad re-dendum Geta: ſiquidem illi per εἰρωνείαν reſpondit.* Cr-ret.] *Pecuniam committeret.* Non, non ſic futurum non poteſt.] *Hic iam palmæ locus eſt debitæ poetæ. ſi-dem & omnia & obiecerit Demipho, omnia ſoluerit (quibus actis ſola irrationabilis exclamatio relinquen-ni.* Non, non ſic futurum eſt: non poteſt] *M abnegatio frequenti repetitione firmata.* Egóne il cum illo vt patiar nuptam vnum diem.] *Hic a quo ſupra dictum eſt, Illéne indotatam virginem, at-gnobilem daret illi? nunquam faceret.* Egóne illam illo vt patiar nuptam?] *Hic iam præſtruitur quàm lè triginta minas perditurus ſit Demipho, dum illam excludere.* Nihil ſuaue meritum eſt.] *Ordo & ſenſ eſt, Nihil mihi mercedis ſuaue eſt: vt ego illā cum illo ptam feram. Suaue meritū enim, ſuauem mercedem ſ-ficat.* Hominem cōmonſtrarier.] *Bono ordine per ad Phormionem: à quo magis dominabitur.* Aut vbi bitet demonſtrarier.] *Mirè oſtendit quàm hic ſenex temnat Phormionem modo, à quo mox ſuperabitur.* Il patronum mulieris.] *Hic cōtemptum aduerſarij, & fiduciam monſtrat.* Antipho vbi nunc eſt?] *Mitius quærit vbi ſit Antipho: & vtrum amatæ adhæreat, ſi-liter quærit; quod ſeruus intelligens, reſpondit Foris.* hic aderit.] *Verg. Haud ſibi cum Danais rem faxo, & be Pelaſga.* Foris.] *Foris dixit, cum fugiſſe eum ſciat.* Phædria, eum require, atque adduce huc.] *Oppo-na & apta ſimplicitas attribuitur Demiphoni, nihil de Phædria ſuſpicanti.* Eo recta via equidem illuc. *amatorem oſtendit Phædriam: & ſimul id agit, ne in ſpectum patris veniat Antipho.* Nempe ad Pamphi *Niſi hoc Geta dixiſſet, non intelligerent ſpectatores dixiſſet Phædria.* At ego deos penates hinc ſalutat domum deuortar.] *Nulla mentio fit vxoris apud miphonem. non enim conuenit argumento vt habeat que quid in Cilicia geſſerit, demonſtratur, ideo, quia dictum eſt, Noſter in Ciliciam ad hoſpitem antiquum ſa enim quæſita eſt cur abeſſet, dum vxorem ducat A-pho: & cauſa ex argento, id eſt, auaritia, quo minus deatur pati nurum pauperem, qui ob ſpem lucri ab*

ı Ciliciam nauigarit. Hinc ſalutatum.] *Ab hoc lo-*
alutatum.] *Adoratum prima poſt reditum prece.*
ortar.] *Bene deuortar, quaſi de via.* Atque aliquot
amicos aduocabo.] *Iam præparat ridiculam ad-*
ionem: qua plures adhibendo iuriſconſultos incer-
eddetur. Amicos aduocabo.] *Amicos & pro te-*
, & pro aduocatis veteres poſuerunt. Adſient.] *Pro-*
dſient. adeſſe enim dicuntur aduocati. Vt ne impa-
.] *Pro non.*

ACTVS II. SCENA II.

ochaici octonarij catalectici præter duos extremos.

PHORMIO, *paraſitus.* GETA.

ie patris ais conſpectum veritum hinc abiſſe?
GE. admodum. (nem?
hanium relictam ſolam? GE. ſic. P. & iratum ſe-
Oppido. PH. ad te ſumma ſolum Phormio re-
m redit:
hoc intriſti, tibi omne eſt exedendũ: accingere.
obſecro te. P. ſi rogabit? G. in te ſpes eſt. P.* ec- al. ecce rem.
re.
ſi reddet? GE. tu impuliſti. PH. ſic opinor. GE.
oueni.
do ſenem: iam inſtructa ſunt mihi corde con-
a omnia.
uid ages? PH. quid vis, niſi vt maneat Phaniũ,
que ex crimine hoc
phonem eripiam, atq; in me omnem iram de-
em ſenis? (mio
o vir fortis, atq; amicus. verum hoc ſæpe Phor-
or, ne iſtæc fortitudo in neruum erumpat de-
que. PH. ah,
ta eſt: factũ eſt periculũ: iam pedũ viſa eſt via.
me cenſes homines iam deuerberaſſe vſq; ad
cem
ites, tum ciues: quo magis noui, tanto ſæpius?
dum, an vnquam iniuriarũ audiſti mihi ſcri-
m dicam?
Quid iſtuc? P. quia NON RETE accipitri tendi-
, neque miluio,

Qui malefaciũt nobis:illis,qui nihil faciunt,tẽditu
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditu
Aliis aliunde eſt periculum, vnde aliquid abra
poteſt: (mur
Mihi ſciunt nihil eſſe: dices, ducent damnatum d
Alere nolunt hominẽ edacem: & ſapiunt mea qu
dem ſententia,
Pro maleficio ſi beneficiũ ſummum nolũt redde
GE. Non poteſt ſatis pro merito ab illo tibi refe
gratia.
PH. Imò enim nemo ſatis pro merito gratiam re
refert. (ne
Téne aſymbulum venire vnctum, atq; lautũ è ba
Otioſum ab animo: cum ille & cura, & ſumptu a
ſumitur:
Dum tibi ſit quod placeat: ille ringitur: tu rideas.
Prior bibas: prior decũbas: cœna dubia apponit
GE. Quid iſtuc verbi eſt? PH. vbi tu dubites, quid ſ
mas potiſſimum:
Hæc cum ratione ineas, quàm ſint ſuauia, & qu
chara ſint,
Ea qui præbet, non tu hunc habeas planè præſe
tem deum?
GE. Senex adeſt: vide quid agas: prima coitio eſt
cerrima:
al.illa. Si eam ſuſtinueris, poſt * illam iam, vt lubet, lu
licet.

ITáne patris ais conſpectum veritum hinc abiiſſ
In hac ſcena de paraſitis vilioribus Terentius proponit i-maginem vitæ: vt in Eunucho de potioribus, & his q nuper proceſſerint, i. de aſſentatoribus. Animaduertu dum autem huiuſmodi genus hominum magis à Teren lacerari. Itáne patris ais conſpectum veritum hi abiiſſe?] *Adhuc narratur fabula de Terentio ebrio Ambiuio: qui acturus hanc fabulam, oſcitans temule ter, atque aurem minimo inſcalpens digitulo, hos Teren tio pronuntiauit verſus, quibus auditis exclamauerit p ta, ſe talem cum ſcriberet, cogitaſſe paraſitum: vt ex ind gnatione, quod eum ſaturum potum.q; deprehenderat, linitus ſtatim ſit.* Itáne patris ais?] *Hæc & labia linge*

brius: & ructans, vtpote ſatur, pronunciauit actor us. Admodum.] *Admodum annuendi vim habet taxat modo. & ſubauditur Veritum.* Phanium relim ſolam] *Subauditur Ais.* Oppido.] *Non aio, ſed um intelligo.* Iratum ſenem.] *Iterum Ais ſubaudi-* Ad te ſumma ſolum Phormio rerum redit.] *Ideo it expergefactus ad has cauſas accedit Phormio: quia diu ſolicitum conuenit eſſe paraſitum, nec quicquam d, niſi de conuiuio, vel propter conuiuium cogitare. , niſi à Geta cogatur, modo etiã negotiorum Antipho- negligens eſt, atq; ſecurus.* Tute hoc intriſti, tibi o- e eſt exedendum.] *παροιμία apta paraſito: quæ de ci- ſt. Hoc autem inter ruſticos de alliato mortario dici ſo- & bene intriſti. proprie enim intrita, dicitur huiuſ- i cibus.* Accingere.] *Appara te, atque expedi.* Ecce quid ſi reddet?] *Totum hoc quaſi alia agens loquitur ſitus: vt ex hoc appareat, quid interſit inter audaciam phãtæ improbi, & patrisfamilias perturbationem mi- è litigioſi: nam ille in bona cauſſa aduocatos quærit, & ſollicitus in toto actu eſt: hic in puncto temporis ſe ad mniam præparauit.* Quid ſi reddet?] *Bene iam ad d reſpicit fabula quod futurum eſt, propter Phædriã.* opinor.] *Non ad, Tu impuliſti, hoc pertinet, ſed ad id, d ſecum tacitus voluit Phormio.* Quid ſi reddet?] *Hoc quid ſi reſpondebit? An, quid ſi mulierem reddet?* Ce- enem.] *Hic alij excluſiſſe torporem ſomni inducunt aſitum: alij tranſglutiſſe quod in ore mandebat: quaſi moræ fuerit ad videndum ſenem.* Cedo ſenem.] *Non ui moliminis certamen impendet, cum ſenex dixerit, inem commonſtrarier mihi iſtum volo: paraſitus di- Cedo ſenem.* Quid agis?] *Non interrogantis, ſed me- ntis hoc dictum eſt.* Quid vis, niſi vt maneat Pha- m: atq; ex crimine hoc Antiphonem eripiam, at- in me omnem iram deriuem ſenis?] *Tria promit- n quibus omnis cauſſa Antiphonis eſt cõſtituta.* Atq; rimine hoc.] *Sic dixit ex crimine eripiam, quaſi ex ndio. Conſidera trium rerum, quas promittit, gradus αὔξησιν eſſe ſeruatos.* Phanium.] *Vxorem ſcilicet An- onis.* Antiphonem eripiam.] *Bene eripiam dixit. vim ſignificat doli, pro eo qui iam teneatur oppreſſus.*

Verg. Túne hinc ſpoliis indute meorum Eripiare mihi?] me omnem iram deriuem ſenis?] *Deriuatio dicitu inflexio criminis ab eo ad quem pertinebat, ad eum a quem non pertinet.* O vir fortis atque amicus.] *Ordi laudauit. plus eſt enim amicus, quàm vir fortis. Et appa ret auerſum Getam exclamaſſe: quod maiorem vim habe quàm ſi amice dixiſſet.* O vir fortis, atque amicus.] *N minatiuum pro vocatiuo poſuit.* Verum hoc ſępe Pho mio.] *Bene ſæpe addidit, vt ſententiam faceret de ſpecia dicto.* Vereor ne iſtæc fortitudo in neruum erump denique.] *Quid eſt iſtæc? nimium audax ſcilicet. & co uenit hoc dictum Getæ: qui & ſupra dixerat, Eſt paraſ tus quidam Phormio, homo confidens.* Verum hoc ſæ Phormio vereor, ne iſtæc fortitudo in neruũ erum pat.] *Ex cõſuetudine Romana dixit: quia ſæpe in neruu coniiciebantur ex aliquo maleficio in carcerem miſſi. A prouerbium à ſagittariis natum eſt: quod immodera plerunq; vires, adducendo arcũ nõ telum incitent, ſed ne uum rumpant? An ex eo quod ſæpe fortius ferientes, ne uum ſibi aliquem lædant? Ergo fortitudine nimia ſæ vinci, ſæpe decipi contingit.* In neruum erumpat den que.] *Deniq; modo* παρέλκον, *Terentiana cõſuetud ne, q hanc particulam in vltima ponit ſententia.* Iam pedu viſa eſt via.] *Pedum, pro pedibus. & viſa* αὐτὴ τῆ *prou ſa. Et totum* μεταφορικῶς. Quot me cenſes homin iam deuerberaſſe vſque ad necem?] *Paraſitice totu translationibus loquitur. huiuſmodi eſt enim vis vmbra ticorum hominũ, ſcurrilis oratio.* Hoſpites, tum ciues: ἀνακόλουθον *ſecundum, deeſt enim ſupra Cum. Et bene po ſterius poſuit id quod maius eſt.* Cedo dum, an vnqu iniuriarum audiſti mihi ſcriptam dicam?] *Plus e hoc per interrogationem intuliſſe, quàm ſi diceret, Nun quam mihi ſcripta eſt iniuriarum dica.* Iniuriarum ſcr ptam dicam.] ἀκυρολογία. *ſic enim & Tullius, Scribitu Heracleo dica.* Dica.] *Dice, cauſa eſt Græcè, quæ fit Lat nè Dica: vt Acte Acta, Calliope Calliopa.* Quid iſtuc? *Interrogare dicitur & fingitur Geta, vt paraſitica pro grediatur oratio.* Quia non rete accipitri tenditur, ne que miluio.] *Rurſus per* ἀλληγορίαν *loquitur paraſitus vt totum triuiale ſit, à conuiuiis eſciſque translatum*

Qui

Quia non rete accipitri tenditur, neque miluio.] *Legitur & tennitur: habet enim* n *litera, cum* d *communio-em.* Qui male faciunt nobis.] *Ore & vnguibus ſcili-et.* Illis qui nihil faciunt, tenditur.] *Non ſic accipe, nihil faciunt, quaſi dicat, nec bene nec male: ſed cum lege-s nihil faciunt, ſubaudito, nobis male.* Quia enim in illis fructus eſt.] *παρέλκον tertium, quo aut quia (& ſic nim ſubiungatur) aut ipſum Enim ſuperuacuum eſt.* In illis fructus eſt.] *Quia nihil faciunt nobis male.* Quia enim in illis fructus eſt.] *Fructus cibus: quia frumen di-tur tractus gulæ, qua cibus in aluum demittitur.* In illis opera luditur.] *Quia male faciunt nobis.* Luditur.] *Exerceiur. An illuditur, id eſt Fruſtratur?* Alijs aliunde eſt periculum, vnde aliquid abradi poteſt.] *Vtrum ic ſenſus eſt, quaſi dixerit, Aliud alijs periculum affer-tur, à quib. aliquid auferri poteſt? an, alij aliunde pericli-ntur, quam creduntur? eſt enim illis cauſa periculi, non uæ videtur, ſed quia ab his aliquid auferri poteſt.* Vnde aliquid abradi.] *Abradi, per vim auferri.* Mihi ſciunt nihil eſſe.] *Rei ſcilicet.* Ducent dānatum domū.] *Secū-um ius ſcilicet, quo obærati, cum ſoluendo non eſſent, ipſi anu capiebantur.* Ducent damnatum domum.] *Vſus eſt verbis ad extenuendam pœnam, & rem ad commodum transferendam. nam quod obæratis inimicum eſt, id para-tus maxime optat, duci ab aliquo domum. Addidit autem damnatum, quaſi qui irrideat genus damnationis, in qua victor paſcere compellitur. & paſcitur victus.* Alere nolunt hominem edacem.] *Senſus eſt, Sciunt edacem: & ideo nolunt alere. & hoc ſic pronunciandum, vt facere totū videatur illatum. Quando obæratus ſit ſub huiuſmodi pœna: ne accuſari ab aliquo ſe queritur, neque damnari.* Hominem edacem.] *Se ſignificat.* Sapiunt.] *Sibi con-ſulunt.* Pro maleficio ſi beneficium ſummum nolunt reddere.] *Paraſitice beneficium ſummum dixit a-re.* Pro maleficio.] *Pro iniuria.* Reddere.] *Retribuere, reponere.* Non poteſt ſatis pro merito ab illo tibi referri gratia.] *Multum promittit Geta paraſito, cum dicat nihil futurum, quod pro merito poſſit accipere.* Non poteſt ſatis pro merito ab illo.] *Huiuſmodi ſententias in-ſerunt poetæ parentheſi cum his quæ volunt inferre.*

Ab illo tibi referri gratia.] *Non ab eo qui te damn duxerit: ſed Antiphone, de quo ſermo eſt.* Imò enim m mo ſatis pro merito gratiam regi refert.] *Bene par tus, quicquid præſtat, debere ſe dicit, & eſt proprium p ſonæ inferioris. Vergil. Tu mihi quodcunque hoc regni ſceptra Iouemque concilias: tu das epulis accumbere uûm.* Gratiam. *Vicem.* Nemo ſatis pro merito g tiam regi refert.] *Rex aliàs regnator, aliàs dominus, al diues ſignificat. Sed nunc rationem habet nominis ad a quid dicti, ad ſignificandum paraſitum: vt enim paraſi regis eſt, & libertus patroni: ſic è contrario rex paraſiti e & patronus liberti. quod ſi non eſſet, non Nemo ta tummodo. ſed nemo paraſitus diceret.* Téne aſymbolu venire vnctum atque lautum à balneis?] *Hæc non Apollodoro, ſed è ſexto ſatyrarum Ennij translata ſi omnia, Quippe ſine cura, lætus, lautus cum aduenis, i fertis malis, & expedito brachio, alacer, celſus, lupino i petu, expectans mox dum alterius obligurias bona: qu cenſes dominis eſſe animi? Pro diuûm fidem, ille tri cibum dum ſeruat, tu ridens voras.* Téne aſymb lum venire.] *Et hoc nomen conſtat inter paraſitos cu fictum atque compoſitum eſſe. Contra illud in Andr Symbolum dedit, cœnauit.* Otioſum ab animo.] *πλ νασμός. Nam addidit Ab, cum ſufficeret Animo.* Cu ille cura & ſumptu abſumitur.] *Cura, in apparan Sumptu, in coemendo.* Dum tibi ſit quod placeat.] *cuenda vox in eo quod ait Tibi. Et hoc eminenter ad ctum eſt, non ſui curam, ſed conuiuarum gerere illum q vocat.* Ille ringitur, tu rideas.] *Poetico lepore ijſdem ſ labis diuerſa ſignificantia prope inuicem poſuit, Ring tur & Rideas.* Ille ringitur, tu rideas.] *Varie: m pronunciatiuo coniunctiuum miſcuit. Non enim dix Ringatur. Ringi & ſtomachari tacitum. eſt enim tran latio à canibus latraturis.* Prior bibas, prior decum bas.] *Hoc ad procacitatem paraſitorum retulit.* Pri decumbas.] *Sic alibi, Mature veniunt, diſcumbitu inquit.* Cœna dubia apponitur.] *Et hoc adeo par ſiticum verbum eſt, vt id non intelligat Geta. Qu iſtuc verbi eſt? Vt intelligat populus, idcirco non intell git, & vult doceri Geta. Oſtendit autem poeta pro vn*

quaqu

aque re verba propria eſſe,neque communia cum ijs qui verſi ſunt actus. Vbi tu dubites, quid ſumas potiſſimum?] *Non potius, ſed potiſſimum dixit: vt in re omni alijs alia monſtraret potiora. Plautus, Standum eſt lecto,ſi quid de ſumma petas.* Hæc cum ratione inſ. *Intelligas, æſtimes.* Quàm ſint ſuauia, & quàm cara ſint.] *Nonnihil philoſophatus eſt poeta, oſtendendo multis ſuauia eſſe,quæ cara ſint.* Cara.] *Magni pretij.* Ea qui præbet, non tu hunc habeas plane præſentem deum?] *Hoc eſt quod ait, Imo enim vero non ſatis pro merito gratiam regi refert.* Non tu hunc habeas plane præſentem deum?] *Præſentes dij ſunt, qui ſtatim præſtant: vel qui coluntur & videntur, vt Sol & Luna. Alij præſentem pro potentiſſimo accipiunt. Vergil. Quo non præſentius vllum.* Senex adeſt,vide quid agas.] *Interuenit ſenex vltimo, & quidem quod extra argumentum per inuentionem dici potuit,conſumptum eſt.* Vide quid agas.] *Non terrentis eſt,ſed excitantis.* Prima coitio acerrima eſt.] *Translatio eſt à prælio:nam & congredi milites,& coire dicuntur.* Si eam ſuſtinueris.] *Multum de illo exigit,quando non dicit,ſi eum repuleris,ſed potius,ſi eum ſuſtinueris.* Poſt illam iam,vt lubet,ludas licet.] *In officio militari omne negocium vel pugna,vel ludus.*

ACTVS II. SCENA III.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

EN,vnquam cuiquam contumelioſius Senarij.
Audiſtis factam iniuriam, quàm hæc eſt mihi?
Adeſte quæſo. GE.iratus eſt. PH.quin tu hoc age:
Iam ego hunc agitabo:prò deûm immortalium,
Negat Phanium eſſe hanc ſibi cognatam Demipho?
Hanc Demipho negat eſſe cognatam? GE.negat.
PH.Neq; eius patrem ſe ſcire qui fuerit? GE.negat.
DE.Ipſum eſſe opinor,de quo agebam:ſequimini.
PH. Nec Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit? GE. negat.
PH.Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens,

Negligitur ipſa. auaritia vide quid facit.

l. malitiæ. GE. Si herum inſimulabis * auaritiæ, male audies

DE. O audaciam, etiam me vltro accuſatū aduei

PH. Nam iam adoleſcenti nihil eſt quod ſucce
ſeam,

Si illum minus norat: quippe homo iam grandio

Pauper, cui in opera vita erat, ruri ferè

Se continebat: ibi agrum de noſtro patre

Colendum habebat: ſæpe interea mihi ſenex

Narrabat, ſe hunc neglegere cognatum ſuum.

At quem virum? quem ego viderim in vita optum

GE. Videas te, atque illum, vt narras. PH. abi in m
lam crucem:

Nam ni ita eū exiſtimaſſem, nunquam tam grau

Ob hanc inimicitias caperem in noſtram familiai

Quam is aſpernatur nunc tam illiberaliter.

GE. Pergin' hero abſenti male loqui impuriſſume

PH. Dignum autem hoc illo eſt. GE. ain' tande
carcer? DE. Geta.

GE. Bonorum extortor, legum contortor. DE. Get

PH. Reſponde. GE. quis homo eſt? ehem. DE. tac
GE. abſenti tibi

Te indignas, ſeque dignas contumelias

Nunquam ceſſauit dicere hodie. DE. ohe deſine.

Adoleſcens primum abs te hoc bona venia expet

Si tibi placere potis eſt, mihi vt reſpondeas,

Quem amicum tuum ais fuiſſe iſtum? explana mih

Et qui cognatum me ſibi eſſe diceret.

PH. Proinde expiſcare, quaſi non noſſes. DE. no
ſem? PH. ita.

DE. Ego me nego: tu, qui ais, redige in memoriam.

PH. Eho tu ſobrinum tuum non noras? DE. enecas

Dic nomen. PH. nomen? maxume. DE. quid nun
taces?

PH. Perij hercle, nomen perdidi. DE. hem quid ais
PH. Geta,

Si meminiſti quod olim dictum eſt, ſubijce: hem,

Non dico: quaſi non noris, tentatum aduenis.

DE. Egóne autem tento? GE. Stilpho. PH. atq; adec
quid mea?

Stilpho

io eſt. DE. quem dixti? PH. Stilphonem inquam
n noueras?
Neq; ego illum noram: nec mihi cognatus fuit
quam iſtoc nomine. PH. itáne? non te horum
det?
talentûm rem reliquiſſet decem.
Dij tibi malefaciant. PH. primus eſſes memo-
er ferens.
eniem veſtram vſque ab auo, atque atauo pro-
a vt dicis: ego tum ſi adueniſſem, quî mihi
nata eſſet dicerem: itidem tu face? cedo
eſt cognata? G. heus noſter, recte: heus tu caue.
ilucide expediui, quibus me oportuit
ibus: tum ſi id falſum fuerat, filius
non refellit? DE. filium narras mihi?
s de ſtultitia dici, vt dignum eſt, non poteſt.
t tu, qui ſapiens es, magiſtratus adi,
ium de eadem cauſſa iterum vt reddant tibi:
ndoquidem ſolus regnas, & ſoli licet
e eadem cauſſa bis iudicium adipiſcier.
tſi mihi facta iniuria eſt, veruntamen
is quàm lites ſecter, aut quàm te audiam:
m vt cognata ſi ſit, id quod lex iubet
m dare, abduce hanc, minas quinq; accipe.
la ha hæ, homo ſuauis. DE. quid eſt? num ini-
um poſtulo?
e hoc quidem adipiſcar ego, quod ius publi-
m eſt?
táne tandem quæſo, ciuem item vt meretricem,
i abuſus ſis,
edem dare lex iubet ei, atq; amittere?
t nequid ciuis turpe in ſe admitteret
ter egeſtatem, proximo iuſſa eſt dari,
io cum ætatem degeret: quod tu vetas?
a, proximo quidem: at nos vnde, aut quamob-
m? PH. ohe,
m (aiunt) ne agas. DE. non agam? imò haud
ſinam,
ec perfecero hoc. PH. ineptus. DE. ſine modo.
Poſtremo tecum nihil rei nobis Demipho eſt:

Tuus eſt damnatus gnatus,non tu:nam tua
Præterierat iam ad ducendum ætas. DE. omni
Illum putato,quæ ego nunc dico,dicere:
Aut quidem cũ vxore hac,ipſum prohibebo d
GE. Iratus eſt. PH. tute idem feceris melius.
DE. Itáne es paratus facere me aduorſum omn
Infelix? PH. metuit hic nos, tametſi ſedulo
Diſſimulat. GE. bene habent tibi principia. PH
quod eſt
Ferendum feras,tuis factis dignum feceris,
Vt amici inter nos ſimus. DE. egòne tuam exp
Amicitiam? aut te viſum,aut auditum velim?
PH. Si concordabis cum illa,habebis quæ tua
Senectutem oblectet:reſpice ætatem tuam.
DE. Te oblectet:tibi habe. PH. minue verò irar
hoc age:
Satis iam verborum:niſi tu properas mulieren
Abducere,ego illam eiiciam. dixi Phormio.
PH. Si tu illam attigeris, ſecus quàm dignum
beram,
Dicam impingam tibi grandem:dixi Demiph
Si quid opus fuerit,heus,domo me. GE. intelli

EN,vnquam cuiquam contumelioſius audi
ctam iniuriam?] *In hac ſcena, vt Rhetoribus*
veluti quædam controuerſia eſt, quæ vno tempore ex
que parte tractatur: vt, ſi quis dicat legem eſſe, ne
dem re bis agatur: & item, vt orbam proximus
quidam abſente patre ſub hoc nomine vxorem c
eſt ducere, vult illam pater adueniens eijcere ma
nio: contradicitur. Meminiſſe autem debemus i
contentione ea maxime dici, quæ ſimplici patriſa
& calumnioſo ſycophantæ improbiſſimoque paraſi
gruere poetę viſa ſunt. En, vnquam quic
contumelioſius audiſtis factam iniuriam?] *I*
ſtructi ſunt aduocati: & recte. longum enim fuerat
hæc poſt ſcenam geri. En, vnquam.] *En vim ha*
dignationis poſt enarratam iniuriam. Quàm h
mihi?] *Facta iniuria, ſubauditur.* Adeſte quæſo
terim aduocati Demiphonem ſequi inducuntur
r

lle tacent prius, poſtea locuturi. Et adeſte proprie. ad-
um cauſæ proprie dicuntur patroni & amici. Ade-
æſo] *Proprie aduocatis adeſte dixit. Et quia ipſe*
rantius pergit, rogat vt aſſequerentur. Iratus eſt.]
d excitandum Phormionem dicitur. Quin tu hoc
Annuit vt taceat: & ſignificat ſilentium. Iam ego
agitabo.] *Modo Iam celeritatis eſt ſignum. Hunc,*
ontemptu dixit. Agitabo.] *Perturbabo.* Pro deûm
ortalium.] *ἐκλειψις, deeſt fidem, aut quid tale. Cic.*
con Quid igitur prò deum immortalium primum
ocebas quæſo? Prò deûm immortalium.] *Artifi-*
rior exclamat: vt Demipho, qui iniuriam paſſus eſt,
impetum accuſationis incurrat. Phanium negat
anc ſibi cognatam.] *Additum pronomen eſt, qua-*
m omnibus diceret. Phanium eſſe hanc ſibi co-
am.] *Magno ingenio Terentius impudentiam calu-*
toris expreſſit: nam & prior incipit, & prior accuſat.
ia non poteſt dicere, expellit Phanium Demipho: ne-
gnatam, inquit. Negat.] *Vna opera Geta in duplici*
tur dolo. nam & audiente iam ſene, ſe eius defenſo-
tanquam abſentis, aſſimulat: & irritat ad vocifera-
m Phormionem, qui clamandi vlterius cauſam non
ret. ſi taceret Geta Neque eius patrem ſe ſcire qui
t.] *Ambiguitas, quæ tamen ſenſu diſcernitur.* Co-
am Demipho.] *Hæc eſt flagitatio, quæ etiam nomen*
ltuoſe perſequitur atque exagitat. Ideo callidus ſy-
nta patrisfamilias proprium nomen non ſolum inui-
infert, ſed etiam repetit. Nec Stilphonem ipſum
qui fuerit?] *Hæc aſſeueratio mentientis eſt, imitata*
atem. Negat.] *σύλληψις prima. nam extrinſecus au-*
dum eſt, Pater. Sequimini.] *Apparet Demiphonem,*
atremfamilias, perturbari non mediocriter: quippe
& aduocatos conquiſiuerit aduerſus hominem ſine
catis agentem: & progredi non audeat, niſi illi ſe-
ntur. Sequimini.] *Sequimini dicit, quia properan-*
& concitatiore gradu pergit iratus. Nec Stilpho-
ipſum ſcire.] *Quàm multa calumniatores claman-*
uſa dicunt & vociferandi, vt ipſo ſtrepitu terreant.
Stilphonem ipſum.] *Tantundem quod ſupra, Neq;*
patrem. Scire debemus hoc nomen non fictum à para-
ſito, ſed

ſito, ſed auditum à puella, quæ vxor ducta ſit, dici. egens relicta eſt miſera.] *Communis locus in au generalitate approbatior, facilius enim hoc de om quàm de Demiphone credatur: & ideo Ignoratur di negligitur, non, Ignorat, nec negligit Demipho.* Ig tur.] *Non agnoſcitur, ignorarique fingitur. hoc ei gnificat modo.* Parens.] *Pater. nam vt variaret, pa dixit, quem ſupra dixerat patrem. Patrem ergo dici læ à Demiphone ignorari.* Negligitur ipſa.] *Qui poteſt, vt qui ignoret parentes puellæ, id eſt, ignorari cat, tamen ipſam non negligat puellam: vtrumque co ſtus eſt.* Vide auaritia quid facit.] *Hæc conuerſus culum & coronam circumſtantium dicit & conque Nulla enim re magis populus concitatur, quam ſi q genum contemnat: inde & bonis inuident, & malos lunt, inquit Salluſt.* Vide auaritia.] *Proprie Vide chantibus conuenit, qui indignatione coguntur qua aliquo colloqui. Sic in Adelphis, Illud ſis vide, exen diſciplinæ. Sunt qui putent illum alicui de coron cumſtantium dicere moraliter.* Si herum inſimula uaritiæ.] *Inſimulare eſt crimen ingerere.* Si herun mulabis auaritiæ, male audies.] *Inſimulatio falſi, & veri criminis incuſatio. Sic Cic. Nihil eorum Galli inſimulabant, negarunt. Inſimulo genitiuo tur.* Male audies.] *Scilicet à me.* O audaciam.] *H clamatio oſtendit quid abſente patre defenderit fili* audaciam, etiam me vltro accuſatum aduenit *iam oſtendit perſuaſum eſſe Demiphoni, vim adhibit lio ſuo vxorem ducere: vno, cum hunc audacem ap altero, quod dicit etiam, quæ coniunctio & Antiph complectitur: & ſic accuſatum.* Nam iam adoleſ nihil eſt quod ſuccenſeam.] *Sic ſubtiliter, ac la purgatur à Phormione: nam cum dicit, Nihil eſt quo ſuccenſeam adoleſcenti, oſtendit adhuc ſuccenſuiſſe & mico fuiſſe animo. Cùm autem addit, Si illum mini rat, oſtendit eum contradixiſſe ſibi, & reſtitiſſe iudici ſic dicit, quod ſi adoleſcens non agnoſcens puellam, ve non meruerit, pater negata cognata fieri non poſſe.* eſt quod ſuccenſeam.] *Succéſere dicimus eum q amare debeat, læſus iraſcitur. Et vide vt veteratorie*

da

radixiſſe adoleſcentem. Si illum minus norat.] it non norat, ſed minus norat: quaſi & ipſe noſſe t. Quippe homo.] Repente tranſit ad nominati- m ſupra dixerit illum: & deeſt Erat, quod aſſumi- nferiore. Iam grandior.] Hic comparatiuus non nificationem, qua magis ſiue minus à poſitiuo ſi- vt, Iam ſenior, ſed cruda deo, viridisque ſenectus. homo iam grandior.] Argumentalis narratio quæ nunc ſubiecta eſt ad fidem faciendam, & con- am perſonam defenſoris. Et grandior, non grandis, cat, qui grandior fuit, quam vt illum adoleſcens noſſe poſſet. Iam grandior.] Proprie grandis ad refertur ætatis, grandis puer, & grandis natu di- Cui opera, vita erat.] Hic oſtendit quam pauper & Opera ſeptimi caſus eſt: & Vita nominatiui. Cui vita erat.] Opera pro actu poſuit, & opera hic ab- caſus eſt. Ruri ferè.] Id eſt, ruri opera faciendo at cibum. Et bene addidit Ferè. non enim ſemper, unque. Ruri ferè ſe continebat.] Expreſſe oſten- riam hominis, qui in vrbe natus, interdixerat ſibi eius ob pudorem inopiæ. nam hoc ſignificat Conti- nde contenti dicuntur, in malis durantes. Hoc au- eres faciebant nobiles, cum ad paupertatem reda- t. Ruri ferè ſe continebat.] Continere ſe dicitur tra voluntatem ſe cõtinet. Colendum habebat.] onductaq; pater tellure ſerebat. Sæpe interea mi- x narrabat.] Miſerabiliter, & inuidioſe poſitum & maiore fide, narrabat dixit, non querebatur. Et ngeſtionem argumentorum. Et ordo eſt, Sæpe nar- enex hunc ſuum cognatum ſe negligere. Sæpe in- nihi ſenex narrabat.] Habet miſericordiam odio- atio. Se hunc negligere cognatum.] ἀμφιβολία, enſu diſſoluitur. Cognatum ſuum.] Hoc crimen ſa eſt, quod Cognatum addidit. At quem virum?] as iniuriæ à dignitate perſonæ. multi n. tales ſunt, atione abdicandi ſint. Quem ego viderim in vi- imum.] Ab actu ac moribus. Et in vita, hoc eſt cum t, & in eo quod à viuo fit. Videas te atq; illum.] hoc clare dictum à ſeruo accipimus, vt defendiſſe um videretur. Quem ego viderim in vita opti- mum.]

mum.] *Modo in vita, in actu, in moribus.* Videas t que illum, vt narras.] *Hoc eſt parem te illi exiſt atque illum tibi. An potius ſeruus ſciens haec perſo fingi, vel certe etiam mortuum hominem induci, indicatur paraſito: vt etiam ipſe, aut nuſquam ſit, vt fictus, pereat, vt mortuus? An ſic accipiendum, vt ſeruus ſub ſa voce hoc per iocum dixerit, tantum in vita te vide ptimum, quam fuit ille quem narras? An ſic intelli dum, vt ſeruus hoc dicat, Si optimum eſt, victum q quærere, & in alieno agro eſſe: ita te videas, atque i vidiſti, quem ad hunc modum narras viuere. & alluſ illud quod ait, Quem ego videram in vita optimum.* deas te atque illum.] *Deeſt, vidiſti. ſcit enim illum vera dicere.* In malam crucem.] *Aduerbialiter, vt viciniæ.* Nam ni ita eũ exiſtimaſſem.] *Vt vita optin iudicarem.* Nunquam tam graueis.] *Hoc non qua midus, ſed quaſi religioſus & fidelis loquitur Phor* Ob hanc.] *Tanquam præſens ſit mulier de qua lis eſ demonſtratiua particula vſus eſt, dicẽdo hanc.* Ob ha *Id eſt, pro filia ipſius* Inimicitias caperem.] *Capere mus, cùm id, quod in nobis eſt, aſſumimus, vnde caperi eligendo ponitur.* Quam is aſpernatur.] * *Quam ſupra reuocauit, ad puellam referens: vt, Quem regnu ſperiæ fraudo. Et Sall. Num Syllæ dominationem aude Et interpoſitis quibuſdam, Neque eſt offenſus domin nem Syllæ.* Quam is aſpernatur nunc tam illiber ter.] *Aſpernari eſt auerti, non ſolum corpore, ſed etia nimo. Aſpernari, reculare, auertere, non agnoſcere. Eſt tem dictum à ſperno.* Illiberaliter.] *Apud veteres ill raliter dicebant factum ſi quis exceſſiſſet omne genus leficij. Sic in Adelph. Factum à vobis duriter, immiſeri diterque, atq; etiam ſi eſt, pater, dicendum magis aperti liberaliter. Vide more αὐξήσεως Illiberaliter pro magni vltimum poni.* Pergin' hero abſenti malè loqui?] *A loqui pro male dicere. Et quærit Probus quis ante Ter tium dixerit.* Impuriſſime.] *Improbiſſime.* Hero abſ te.] *Argute hero abſente, vt videatur fidelior qui defen abſentem: quod præſtans argumentum eſt, id in animo buiſſe Getam, etiam peregrinante domino.* Dignum tem hoc illo eſt.] *Non negat male loqui: ſed hoc eſſe*

gn

contendit malo homine. Ain'?] ἀπόστροφος nota eſt
parat e ab n, & intermittit s literæ ſonum. eſt enim
um, Aiſne. Ain' tādem carcer?] Non carcerarium,
cerem aſperius appellauit. ſic Lucil. Carcer vix car-
gnus. & vix pro non. Bonorum extortor, legum
rtor.] Ingenioſe de ipſo negotio ſunt inuenta conui
norum extortor, legum contortor.] Fingit illi
a de cauſa, & de negotio. Reſponde.] Timuit poeta,
uſmodi vociferatio Getæ, quaſi veram diſcordiam a-
pulū fingeret, & ideo facit iam à Phormione ipſum
eri. Quis homo eſt?] Mirè ſeruus finxit ſe non vi-
nem: vt ea quæ dixerit, in Phormionem ſyncere di-
edatur. & mira diſſimulatione addidit Homo: vt vi-
nihil de præſentia domini cogitaſſe. Abſenti tibi.]
idelis opera eſt, ſi abſens aliquis defendatur. hoc er
irmat, velut indicando. Sic in Andria, O Chreme, per
huc aduenis, auſculta. Seq; dignas contumelias.]
quas ipſe debet audire. Deſine.] Imponit ſilentium
quaſi validiora dicturus ſit. vt ſupra, Tace dixit ſe-
he deſine.] Hac voce oſtendit plus iuſto pro ſe locu-
geri Getam. nam Ohe interiectio eſt ſatietatem vſq;
idium deſignans. Adoleſcens primum abs te]
c autoritas in ſenibus, vt qui minoris ætatis fuerint,
ppellatione pueri vel adoleſcentis, vel iuuenis etiam
nt: vt hoc de nomine illis quidem detrahant, ſibi verò
tatem attribuant. Sic Verg. O præſtans animi iuue-
uantum in feroci Virtute exuperas. Bona venia.]
ra, ſine diſcordia. Si tibi placere potis eſt.] Pro po-
ihi vt reſpondeas.] Bene mihi: vtpote patri adole-
vel domino Getæ, vel etiam ſeni. & verbum eſt ſeru-
aliquid interrogantium. Sic Verg. Mihiq; hæc ediſ-
era rogāti. Et, Dic mihi Damœta cuium pecus? Quē
um tuum ais fuiſſe.] Ais dicimus de iis, qui vana
ntur: Dicere autem dicimus de iis qui validiora. Ex-
a.] Manifeſta, expone. Et qui cognatum] Qui, quo-
vnde. Proinde expiſcare quaſi nō noſſes.] Pro-
ita, ſimilitudinis aduerbium eſt modo, non cōiunctio:
oinde tona eloquio ſolitum tibi. Expiſcari eſt diligen-
e quærere vbi nam piſces lateant. ergo verbum eſt
um à piſcatorib. Ego me nego, tu qui ais.] Subau-
ditur ad

ditur ad omnia Noſſe. Eho tu ſobrinum tuum.] *Pe*
lari quadam, vulgariq́; fatigatione, vtpote ſcurra, reſp
dit. Nomen? maxime.] *Falſa non habent memoriam*
ergo deeſt, neſcio, vel, neceſſarium eſt. Quid nunc tac
Vrget ſenex: quia intelligit eum nomen neſcire. Subii
Suggere. Non dico: quaſi non noris.] *Mirè. nam v*
tur a te celare id, quod inuitus neſciebat. Stilpho.] *ἀν*
ψις. nam reddit ad nominatiuum Eſt: vtique Stilph
rurſus ad accuſatiuum, Noueras, Stilphonem ſcilicet.
phonem inquam non noueras?] *Figura ἐπιτροχασ*
eſt autem ἐπιτροχασμὸς verborum ſuper ſe inuicem
ſio, quæ fit aduerſarij cauſa turbandi. vt Verg. - nec l
ſcilicet hoſtes Quærendi nobis, circumſtant vndiq; mu
Imus in aduerſos: quid ceſſas? an tibi Mauors Vento
lingua, pedibusq́; fugacib. iſtis Semper erit? Stilpho
inquam non noueras?] *Quaſi dicat, Conuincam, ſi*
ges. At ſi talentûm rem reliquiſſet.] *ἀξιόπιστον illud*
cit. At ſi talentûm rem reliquiſſet.] *More Romanor*
apud quos hæreditas pecuniæ erat. Talentum autem q
dixit, more Græcorum admiſcuit. Ita vt dicis.] *Ita ſum*
quit vt dicis, auarus & ſuperbus. Et vide ſenem de ini
non agere: quia iuſtè confidit & nititur cauſæ. Plerun
enim hac conſtantia animi fulciuntur, qui iuri confidi
At contrà, qui nullo iure freti ſunt, litigant, & ad iniu
proſiliunt: vt his ſaltem perturbent aduerſarium, qui i
non valent. Condono igitur inquit, tibi omne contum
genus. Ego tum ſi aduenissem.] *Deeſt, ad iudicium*
ſit, Cum ad iudicium veniſſem. Quî mihi cognata.] *Q*
vnde, quomodo. Heus noſter rectè.] *Geta ſic laudat*
nem, vt optet vincere Phormionem. Heus noſter rect
Plaudit ſibi Terentius, ſuppoſita perſona: quaſi rectè di
ſet. Iudicibus, quibus oportuit.] *Probaui iudicibus i*
quit. Filius cur non refellit?] *Refellere eſt arguendo f*
ſum oſtendere. Cuius de ſtultitia dici, vt dignum eſt
Compendium conuiciorum eſt, Nihil dignum inuenire, ſ
magna iniuria quod reſpondeas. Quandoquidem ſol
regnas.] *Quoniam regnum ſolutum legib. eſt, & oppi*
mens libertatem. Sic alibi, Regnúmne hic Aeſchine po
des? Hic de eadem cauſa.] *Hic, videlicet apud Athen*
vbi leges, vbi libertas omnib. communis eſt. Potius quà
lit

ſectet; aut quam te audiam.] *Bis poſuit Quàm, l genus figuræ primo ζευγμαπ contrarium eſt, vt in ɩontimorumeno, Propter quam in ſumma infamia & meo patri minus obſequens. Item, cœp rationem que tu egeres, neque hoc poſſis perdere.* Id quod lex t, dotem dare.] *Id, pro ob id.* Abduce hanc, minas que accipe.] *Modo id agit, quod reprehendit à filio ſe factum, Dotem daretis, quæreret alium. Et dotem t cuſtodem eſſe pudoris.* Ha ha hæ] *Hic riſu deſtru- uod ſerio intendebat ſenex.* Homo ſuauis.] *Præſcri- um iam alterum factum ſit, fieri vtrunque non poſſe.* ɩe hoc quidem adipiſcar ego.] *Quia enim à lege ecitat tantum id quod ſcriptum eſt* Itáne tandem o.] *Maiora argumenta ſunt quæ per interrogationẽ runtur.* Vbi abuſus ſis.] *A ſcripti voluntate. Vti- cum honore, Abutimur cum iniuria.* Atq; amitte- ene amittere: quia finis cupiditatis amiſſio eſt* An, vt uid ciuis turpe in ſe admitteret?] *Idoneum teſti- um eſt bonorum eſſe natalium ciuem dixiſſe. nã apud es peregrinæ mulieres in meretricũ numero habebãn- ic ipſe alibi, Adeóne eſt demẽs ex peregrina? Et alibi, a mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et Parmeno obans reſpondit, Poteſt taceri hoc, id eſt, meretricem m habuiſſe.* An, vt ne quid ciuis turpe in ſe ad- ret.] *A voluntate.* Vt cum vno ætatem degeret.] *enim eſt pudicitia, niſi vnius ſcientia viri?* Actum, ne agas.] *Aiunt dicimus, cùm prouerbium ſigni- us. Acta res eſt de qua ſententia prolata ſit.* Donec cero hoc.] *Vergilius, donec me flumine viuo Ablue-* rfecero.] *Pro perficiam.* Ineptis.] *Vt à ſapientia ſà- imus: ita ab ineptia ineptis.* Sine modo.] *Hæc mi- ſunt verba & bene, imitatus eſt enim comminan-* Tuus eſt damnatus gnatus, non tu.] *Ludit Phor- ùm dicit non tu: & contemptibiliorem in hac cauſa nem, quam Antiphonem fuiſſe, dicit: ſimulq; ætatem eſſe deſpectam.* Tuus eſt dãnatus gnatus, nõ tu.] *oluntate contendentis eſt prolatio ſententiæ.* Illum o quæ ego nunc dico dicere.] *Diffinitiue reſpon-* ũ vxore hac.] *Id eſt, tali.* Tute idẽ melius feceris.] *eſt his, vt oſtendat Phormio de compacto egiſſe cum*

Antiphone. Tute idem melius feceris.] *Quidam ſic in-telligunt, Tute idem melius feceris, vt ſenex potius exeat quam eijciat filium. Artificioſe autem loquitur Phormio vt adimat ſuſpicionem ſeni conſenſionis & conuentioni inter paraſitum & filium.* Sedulo.] *Sine dolo, inſtanter* Diſſimulat.] *Fingit, mentitur.* Quin quod eſt feren-dum, feras.] *Cur non, inquit, accommodas neceſſitati vo-luntatem:* Quæ tuam ſenectutem oblectet] *Non ſed ſenectutem tuam.* Minue verò iram.] *Contemnen-eſt, diſſuadere iracundiam.* Hoc age.] *Annuentis eſt.* Di-xi Phormio.] *Dixi ſolent dicere perorata cauſſa.* Di Demipho.] *Mirè comminationem, & ferocitatem eius imitatus eſt ſimili verbo,* Si quid opus fuerit] *Hæc re-pentina diſceſſio habet aliquam maiorem litigaturi nunciationem. Et bene breuiter, ne multiloquio infrin-getur ſuperior comminatio.*

ACTVS II. SCENA IIII.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRA-TINVS. CRITO. *aduocati.*

QVanta me cura & ſolicitudine afficit
Gnatus, qui me & ſe hiſce impediuit nuptijs!
Neq; mihi in conſpectum prodit, vt ſaltem ſciam
Quid de hac re dicat, quidve ſit ſententiæ.
Abi tu, viſe redieritne iam, an nondum, domum.
GE. Eo. DE. audietis quo in loco res hæc ſiet.
Quid ago? dic Hegio. HE. ego Cratinum cenſeo,
Si tibi videtur. DE. dic Cratine. CR. méne vis?
DE. Te. CR. ego quæ in rem tuam ſint, ea velim
cias: mihi
Sic hoc videtur: quod te abſente hic filius
Egit, reſtitui in integrum æquum eſt, & bonum,
Et id impetrabis: dixi. DE. dic nunc Hegio.
HE. Ego ſedulo hunc dixiſſe credo. verum ita eſt,
QVOT HOMINES, tot ſententiæ: ſuus cuiq; mos.
Mihi non videtur, quod ſit factum legibus
Reſcindi poſſe: & turpe inceptu eſt. DE. dic Crito.
CR. Ego amplius deliberandum cenſeo:
Res magna eſt. HE. nũquid nos vis? D. feciſtis prob
Incertior ſum multò quàm dudum. GE. negant

diſſe. DE. frater eſt expectandus mihi: is
uod mihi dederit de hac re conſilium, id exequar:
conſultatum ibo ad portum, quoad ſe recipiat.
. At ego Antiphonem quæram, vt quæ acta hic
unt, ſciat.
d eccum ipſum video in tempore huc ſe recipere.
Vanta me cura & ſolicitudine afficit gnatus.] *Cura eſt in ſpe bonorum: Solicitudo in metu malorũ.* anta me cura & ſolicitudine] *Hæc deliberatiua eſt, qua tres aduocati ſunt, quorum vnus ſuadet: alter diſſuadet: tertius qui ſe alterutri addere debuiſſet, eiuſmodi ſententiam dicit, vt rurſum deliberatione opus eſſe videatur.* Ego Cratinum cenſeo] *Poteſt Ego diſtingui, vt audiatur Ego dicam.* Quæ in rem tuam ſint.] *Bene principio beneuolentiam ſuam commendauit: & ſic conſilium dedit.* AEquum eſt.] *Ab honeſto* Et bonum.] *Ab* ...i. Et id impetrabis.] *A poſſibili. Et breuiter deliberatiuæ tres locos tetigit, Iuſtum, vtile, poſſibile.* Et ſedulò ...c dixiſſe credo.] *Artificioſe perſonam defendit, ſententiam reprehenſurus, ne ſi inimicus ſit, adimat autoritatem ſententiæ ſuæ.* Verum ita eſt.] *Subiunxit locum ἀπορητικῶς oratorie: vt inuidiæ contradicturus occurreret.* ...i non videtur.] *A poſſibili.* Quod ſit factum legi...] *Hic alio ordine locos ſuaſorie tetigit: primum à poſſibili: ſecundum ab honeſto.* Et turpe inceptu eſt] *Ab honeſto. Vtilitatem autem prætermiſit per artem quæ vbi poteſt fieri, fruſtra ſpectatur.* Res magna eſt. *Cauſa ...liandi ſententiam.* Incertior ſum multò quàm du...m.] *Ex tribus enim vnus ſuaſit, alter diſſuaſit, tertius nil dixit.* In tempore ſe huc recipere. *εὐκαίρως. Salluſtius, Maximeque ferocia regis Mitridatis in tempore ...aturi.*

ACTVS. III. SCENA I.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO. GETA.

Nimuero Antipho multis modis cum iſtoc animo es vituperandus:
...ne hinc abiiſſe, & vitam tuam tutandam aliis dediſſe?

Alios tuam rem magis credidiſti, quam te, animaduerſuros?
Nam vt erant alia, illi certe, quæ nunc domi tuæ eſt, conſuleres,
l. potiretur. Ne quid propter tuã fidem decepta *pateretur mali:
Cuius nunc miſeræ, ſpes, opeſque ſunt in te vno omnes ſitæ.
GE. Equidem here nos iam dudum hic te abſentem incuſamus qui abieris.
AN. Teipſum quærebam. GE. ſed ea de cauſa nihilo magis deficimus.
AN. Loquere obſecro, quónam in loco ſunt res & fortunæ meæ?
Nunquid patri ſubolet? GE. nihil etiam. AN. & quid ſpei porrò eſt? GE. neſcio. AN. ah.
GE. Niſi Phædria haud ceſſauit pro te eniti. AN. nihil fecit noui.
GE. Tum Phormio itidem in hac re, vt in alijs, ſtrenuum hominem præbuit.
AN. Quid is fecit? GE. confutauit verbis admodum iratum patrem.
AN. Heu Phormio. GE. ego quod potui porro. AN. mi Geta omneis vos amo.
GE. Sic habent principia ſeſe, vt dico: adhuc tranquilla res eſt,
Manſuruſque patruum pater eſt, dum huc adueniat
AN. quid eum? GE. vt aiebat, (attinet
De eius conſilio velle ſeſe facere, quod ad hanc rem
AN. Quantus metus eſt mihi venire huc ſaluum nunc patruum Geta?
Nam per eius vnam (vt audio) aut viuam, aut moriar, ſententiam.
GE. Phædria tibi adeſt. AN. vbínam? GE. eccum à ſua palæſtra exit foras.

ENimuerò Antipho multis modis cum iſtoc animo.] *Cum iſtoc animo, pro, huius animi. Ennius, Optima cum pulchris animis, Romana iuuentus.* Itáne hinc abiſſe, & vitam tuam. *ἐν ὑποχρέσει. vt, Inuidiſſe deos patrijs vt redditus oris Coniugium optatum, & pulchram Calydona viderem? Et, Seruon' fortunas meas commiſiſſe futili?*

utili? Alios tuam rem.] *Ab infinitiuo ad indicatiuum tranſitum facit.* Credidiſti.] *Pro putaſti.* Pateretur mali.] *Legitur & potiretur, quia potiri τὸ πάλαιον fuit. Plautus, Hoſtium potitus eſt.* Spes opesq́; ſunt.] *Hæc quidem de his ſunt, quæ amanti* * Spes opeſque ſunt.] *Vt resq́; fidesque.* Qui abieris.] *Mollius, quam fugeris.* Sed ea cauſſa.] *Quia abieris.* Nunquid patri ſubolet.] *Conuenientia ſua & Phormionis dicit.* Confutauit verbis.] *Conuicit: vt ſi diceret refutauit, ſed refutatio in rem eſt: confutatio in perſonam.* Ego quod potui porrò.] *De ſe mediocriter per ἔκλειψιν, moraliter ſatis.* Ego quod potui porrò.] *Ordine, primo dominum, poſt Phormionem, vltimum ſe poſuit.* Huc ſaluum nunc patruum Geta?] *Non optat ſaluum patruum venire ſecundum Apollodorum, & oſtendit non congruere ſalutem eius cum commodo ſuo. An non dicit malum eſſe & incommodum ſibi; ſed tantum magni terroris plenum aduentum patrui?* A ſua palæſtra exit foras.] *Bene palæſtram eius dixit lenonis domum, in qua eſt exercitus amator aſſidue. Plautus, Abiine à palæſtra, vbi demens deſudaſcitur.*

ACTVS III. SCENA II.

Troch. tetram. cat. permixtis iambis quadrat. acat.

PHAEDRIA. DORIO, *leno.* ANTIPHO. GETA.

DOrio, audi obſecro. DO. non audio. PH. parumper. DO. quin omitte me.
PH. Audi quid dicam. DOR. at enim tædet iam audire eadem millies.
PH. At nunc dicam quod lubenter audias. DO. loquere, audio.
PH. Nequeo te exorare, vt maneas triduum hoc? quò nunc abis?
DO. Mirabar, ſi tu mihi quidquam afferres noui.
AN. Hei, metuo lenonem, ne quid ſuo ſuat capiti. GE. idem ego metuo.
PH. Non mihi credis? DO. hariolare. PH. ſin fidem do. DO. fabulæ.

PH. Fœneratum iſtuc beneficium tibi pulchrè dice
DO. logi.
PH. Crede mihi, gaudebis facto: verum hercle ho
eſt. DO. ſomnium.
PH. Experire, non eſt longum. DO. cantilenam ea
dem canis.
PH. Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus, tu. DO
garris modo.
PH. Adeóne ingenio te eſſe duro, atq; inexorabili
Vt neq; miſericordia, neq; precibus molliri quea
DO. Adeón te eſſe incogitantem, atq; impudente
Phædria,
Vt phaleratis dictis ducas me, & meã ductes grati
AN. Miſeritum eſt. PH. heu veris vincor. GE. quàm
terq; eſt ſimilis ſui. (din
P. Neq; Antipho alia cum occupatus eſſet ſolicitu
Tum hoc eſſe mihi obiectum malum? AN. ah qu
iſtuc autem eſt Phædria?
PH. O fortunatiſſime Antipho. AN. egóne? PH. c
quod amas domi eſt.
In huiuſmodi elidatur Nec cum huiuſmodi vnquam vſus venit vt conf
ctares malo. (neo lupu
AN. Mihíne domi eſt? imò quod aiunt, AVRIBVS T
Nam neq; quo amittam à me, inuenio: neq; vti re
neam, * ſcio. (tie
al. neſcio.
D. Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt. A. eia, ne parum len
Num quid hic eo fecit? PH. hiccine? quod hom
inhumaniſſimus.
Pamphilam meam vendidit. GE. quid? vendidit? A
ain? vendidit?
PH. Vendidit. DO. quàm indignum facinus, anci
lam ære emptam ſuo. (fidei
P. Nequeo exorare vt maneat, & cum illo vt mut
Triduum hoc: dum id, quod eſt promiſſum ab am
cis, argentum aufero. (tus fie
Si non tum dedero, vnã præterea horam ne oppe
DO. Obtundis. AN. haud longum eſt id quod ora
Dori: exoret ſine
Idem hoc tibi, quod bene promeritus fueris, con
duplicauerit.

DO. Verb

o. Verba iſtæc ſunt. AN. Pamphilámne hac vrbe priuari ſineſ?
am præter : horum amorē diſtrahi poterin' pati?
o. Neque ego neq; tu GE. di tibi omnes id quod eſt dignum, duint.
o. Ego te complureis aduorſum ingenium meum menſes tuli
ollicitantem, flentem, & nihil ferentem: nunc contra hæc omnia
eppeti, qui det, neque lachrumet: da locum melioribus.
N. Certe hercle ſi ſatis commemini, tibi quidem olim eſt dies,
Quam ad dares huic, præſtituta. PH. factum. DO. num ego iſtuc nego?
N. Iámne ea præteriit? DO. non, verum ei hæc anteceſſit. AN. non pudet
anitatis? DO. minime, dum ob rem. GE. ſterquilinium. PH. Dorio, vtere,
áne tandem facere oportet? DO. ſic ſum: ſi placeo,
N. Siccine hunc decipis? DO. imò enimuero Antipho hic me decipit.
Nam hic me huiuſmodi ſciebat eſſe; ego hunc eſſe aliter credidi.
s me fefellit: ego iſti nihilo ſum aliter, ac fui.
Sed vt vt hæc ſunt, tamen hoc faciam: cras manè argentum mihi
Miles ſe dare dixit: ſi mihi prior tu attuleris Phædria,
Mea lege vtar, vt potior ſit, qui prior ad dandum eſt. Vale.

DOrio audi obſecro.] *Hæc ſcena in petitione eſt, quæ ſæpe admittit deliberatiuæ locos.* Dorio. audi obſecro.] *Sunt qui ſic legant, vt Dorio Phædria dicat: audi leno: obſecro iterum Phædria.* Quin omitte me.] *Quin modo corripiendi vel imperandi vim habet. vt, Quin age.* Heu metuo lenonem, ne quid ſuo ſuat capiti.] *Deeſt Mali. Suat autem, appingat atque affigat.* Suo ſuat capiti.] ἀποσιώπησις διὰ τὸ εὐφημισμόν. *Suo capiti dixit, cū dicturus eſſet Phædriæ. vt, Dardaniiq; regum capitis.* Fœneratum.] *Ab vtili.* Fœneratum iſtuc beneficium ti-

bi.] *Id eſt, mihi à te fœneratum.* Verum herclè hoc eſt. *Bene ipſe dictum ſuũ confirmauit.* Cantilenam eandem canis.] *Ita dicit, vt, Vetus & vulgata cantio.* Tu mihi cognatus.] *Ab honeſto.* Tu parens, tu amicus, tu *Secunda ἀποσιώπησις.* Phaleratis dictis.] *Honeſtis atq; ornatis: quia dixit, Tu mihi cognatus, tu parens: & quaſi leno, irridet honeſtatem & deſpicit.* Miſeritum eſt.] *εἰρωνεία.* Heu veris vincor.] *Hoc ſibi dicit adoleſcens.* Neque Antipho alia cũ occupatus eſſet ſolicitudine.] *Hoc dolet Phædria, quod in eadẽ re laborauit Antipho: i. in amore: quòd amare contigerit.* Neque Antipho alia.] *Minore aliqua ſolicitudine quàm hæc eſt, quam nunc gerit. In alia, præter hanc quam de me gerit. Ordo & ſenſus hic eſt, Neq; tum eſſe mihi hoc obiectum malum, cum Antipho alia ſolicitudine eſſet occupatus leui quapiam, non hac de nuptiis, quæ eſt grauiſſima.* Vnquam vſus venit.] *Opus, aut neceſſe fuit.* Auribus teneo lupum.] *Græcum prouerbium τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ᾽ ἔχειν, οὔτ᾽ ἀφεῖναι δύναμαι.* Ne parum leno ſies.] *ἔκλειψις, deeſt enim Vereris.* Aere emptam ſuo.] *Bene ſuo, quaſi de tertia perſona.* Conduplicauerit.] *Coniunctiuum pro indicatiuo: id eſt, conduplicabit. Hoc eſt, aliter: Fœneratum iſtuc beneficium pulchrè tibi dices.* Nihil ferentem, flentem] *ὅμοιον τῷ [illegible], vſitatum veteribus.* Tibi quidem olim eſt dies.] *Hic olim futuri temporis. Nam leno de accipienda ab adoleſcente pecunia diem conſtituerat: & inuenta meliori conditione, anticipauerat tẽpus cum adoleſcente præſcriptum.* Iámne ea præteriit?] *Interrogatiuè pronunciandum.* Non, verum ei hæc anteceſſit.] *Vrbane leno hac anteceſſit: vt alij putãt, meretrix vendita: vt alij, dies qua lenoni conſtitutum fuit. An apertè leno perfidus mentitur? vnde ſequitur:* Non pudet vanitatis?] *Ergo plus eſt Anteceſſit, quàm Præterit.* Non pudet vanitatis?] *Apparet ſupra lenonem de perfidia anticipati tẽporis eſſe confeſſum.* Mea lege vtar.] *Lenonia ſcilicet, in qua ſẽper cõmodũ eſt prius, quàm fides.*

ACTVS III. SCENA III.

Troch. tetram. catal. permixtis paucis Iamb. quadrat. catalectic.

PHÆDRIA. ANTIPHO. GETA.

Quid

Vid faciam? vnde ego nunc tam ſubito huic argentum inueniam miſer,
minus nihilo eſt? quod ſi hic potuiſſet nunc
[illegible]orarier
[illegible]uum hoc,promiſſum fuerat. AN. itáne hunc pa[illegible]emur Geta
[illegible]i miſerum,qui me dudum,vt dixti,adiuuerit co[illegible]niter?
[illegible]in,cum opus eſt, beneficium rurſum ei experia[illegible]nur reddere?
Scio equidem hoc eſſe æquum. AN. age ergo, [illegible]olus ſeruare hunc potes.
Quid faciam? AN. inuenias argentum. GE. cu[illegible]io:ſed id vnde, edoce.
Pater adeſt hic. GE. ſcio,ſed quid tum? AN. ah,di[illegible]tum ſapienti ſat eſt.
Itáne? AN. ita. GE. ſane hercle pulchre ſuades:et[illegible]an tu hinc abis? (mali:
[illegible]n triumpho, ex nuptiis tuis ſi nihil nanciſcor
[illegible]tiam nunc me huius cauſſa quærere in malo iu[illegible]beas crucem?
. Verum hic dicit. PH. quid? ego vobis Geta alie[illegible]nus ſum? GE. haud puto.
[illegible]l parúmne eſt, quod omnibus nunc nobis ſuc[illegible]cenſet ſenex,
inſtigemus etiam, vt nullus locus relinquatur [illegible]preci?
. Alius ab oculis meis illam in ignotum hinc ab[illegible]ducet locum? hem.
[illegible]m igitur licet, dumque adſum, loquimini me[illegible]cum Antipho:
[illegible]ntemplamini me. AN. quamobrem? aut quídnam factutus, cedo?
Quoquo hinc aſportabitur terrarum, certum eſt perſequi, (tamen.
[illegible]t perire. G. di bene vortant quod agas,pedetētim
Vide ſi quid opis potes afferre huic. GE. ſi quid, quid? AN. quære obſecro,
quid [illegible] minúſve faxit, quod nos poſt pigeat Geta.

GE. Quæro: ſaluos eſt, vt opinor: verum enim i tuo malum.

AN. Noli metuere: vnà tecum bona, mala que t rabimus.

GE. Quantum opus eſt tibi argenti? loquere. PH. læ triginta minæ.

GE. Triginta? hui, percara eſt Phædria. PH. iſtæc rò vilis eſt.

GET. Age, age, inuentas reddam. PHAE. ô lepid caput.

GE. Aufer te hinc. PH. iam opus eſt. GE. iam feres

Sed opus eſt mihi Phormionem ad hanc rem ac torem dari.

AN. Præſto eſt: audaciſſime oneris quid vis impo & feret:

SOLVS eſt homo amico amicus. GE. eamus ergo eum ocyus.

PH. Abi: dic, præſto vt ſit domi.

AN. Nunquid eſt quod opera mea vobis opus GE. nihil: verum abi domum,

Et illam miſeram, quam ego nunc intus ſcio eſſe animatam metu,

Conſolare: ceſſas? AN. nihil eſt, æquè quod faci lubens.

PH. Qua via iſtuc facies? GE. dicam in itinere: mo te hinc amoue.

QVid faciam?] *οἰκονομία ad futurum exitum con diæ.* Minus nihilo.] ὑπερβολή. Adiuuerit.] *Secu dum* u *pronunciari debet.* Adiuuerit comiter.] *Comi veteres dixerunt* παρὰ τὸ κόσμος. Quid faciam?] *Cor ter, quamuis vterque intelligat quid alteruter dicat, di mulant tamen.* Ni etiam nunc me huius cauſa quæ re in malo iubes crucem.] *Quaſi dicat, in malo ali malum.* Relinquatur preci.] *Bene preci.* Pedetentim *Caute à pedibus, & tentando.* Pedetentim tamen.] *quidam ſic accipiunt, tanquam Getæ dicat Antipho, caute aggrediatur ſenem fallere.* Iſtæc verò vilis eſt.] *matorie.* Solus eſt homo amico amicus.] *Apollodori* μόνος γὰρ ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους.

ACTV

ACTVS IV. SCENA I.

DEMIPHO. CHREMES.

Vid? qua profectus cauſſa hinc es Lemnum Chremes? Senarij.
Adduxtíne tecum filiam? CH. non. DE. quid ita non?
Poſtquam videt me eius mater eſſe hic diutius,
ul autem non manebat ætas virginis
am negligentiam: ipſam cum omni familia
me profectam eſſe aiebant. D. quid illic tam diu
æſo igitur commorabare, vbi id audiueras?
Pol me detinuit morbus. DE. vnde? aut qui? CH.
ogas?
NECTVS ipſa eſt morbus: ſed veniſſe eas
nas audiui ex nauta, qui illas vexerat.
M. Quid gnato obtigerit me abſente, audiſtin' Chreme?
. Quod quidē me factum, conſilij incertum facit.
m hanc conditionem ſi cui tulero extrario,
o pacto, aut vnde mihi ſit, dicendum ordine eſt.
mihi fidelem eſſe æquè, atque egomet ſum mihi
bam: ille ſi me alienus affinem volet,
cebit, dum intercedet familiaritas:
ſpreuerit me, plus quàm opus eſt cito, ſciet.
eorque ne vxor aliqua hoc reſciſcat mea:
uod ſi fit: vti me*excutiam, atque egrediar domo, excutiat.
reſtat: nam ego meorum ſolus ſum meus.
E. Scio ita eſſe: & iſtæc mihi res ſolicitudini eſt;
eque defetiſcar vnquam ego experirier,
onec tibi id, quod pollicitus ſum, effecero.

QVid? qua profectus cauſa?] *Hæc eſt narratio ſimplex.* Senectus ipſa eſt morbus.] *Apollodorus τὸ γῆρας ἐστιν αὐτὸ νόσημα.* Hanc conditionem ſi cui tule-ro.] *νεολογία. quia ferre conditionem alicui dicimus.* Te mihi fidelem eſſe æquè.] *Mirè admixtum ante completam ſententiam de extraneo, Te mihi fidelem eſſe, &c* Tacebit dum intercedit familiaritas.] *Incertum quando odium iri ſe dicat: ante, an poſt nuptias.* Vt me excutiam.] *Legitur & excutiat.* Meorum ſolus ſum meus.] *Apollo-*

Apollodorus, ἐγὼ γάρ εἰμι μόνος τῶν ἐμῶν ἐμός. Donec id quod pollicitus ſum effecero.] *Vergil. donec me mine viuo Abluero.*

ACTVS IV. SCENA II.

GETA.

EGo hominem callidiorem vidi neminem,
Quàm Phormionem: venio ad hominem, vt dicerem
Argento opus eſſe, & id quo pacto fieret:
Vix dum dimidium dixeram, intellexerat:
Gaudebat: me laudabat: quærebat ſenem:
Dis gratias agebat, tempus ſibi dari,
Vbi Phædriæ ſe oſtenderet nihilo minus
Amicum eſſe, quàm Antiphoni: hominē ad forum
Iuſſi opperiri: eò me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum ipſum: quis eſt vlterior? at at Phædriæ
Pater venit: ſed quid pertimui autem bellua?
An quia, quos fallam, pro vno duo ſunt mihi da
Commodius eſſe opinor duplici ſpe vtier.
Petam hunc, vnde à primo inſtitui: is ſi dat, ſat eſt
Si ab hoc nihil fiet, tum hunc adoriar hoſpitem.

VEnio ad hominem.] *Venuſte repetitum, homine* Hunc adoriar hoſpitem.] *Aſtute hoſpitem de eo q ſuperuenit: nomen aptum imprudenti rerum, atque al no ab earum ſcientia. Salluſt. Vitam ſicuti peregrinan tranſigere, &c.*

ACTVS IV. SCENA III.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

Senarius. EXpecto quàm mox recipiat huc ſeſe Geta:
Sed patruum cum patre video aſtantem. hei mi
Quàm timeo, aduentus hujus quo impellat patrem
GE. Adibo hoſce: ô noſter Chremes. CH. ſalue Get
GE. Venire ſaluum volup' eſt. CH. credo. GE. qui agitur?
CH. Multa aduenienti, vt fit, noua hic compluria.
G. Ita de Antiphone audiſtine quæ facta? C. omni

'ũnę dixeras huic? facinus indignum Chreme:
rcumiri? DE. cum hoc id agebam commodum.
Nam hercle ego quoq; id quidem mecum agi-
ns ſedulo,
ni opinor, remedium huic rei. DE. quid Geta?
d remedium? GE. vt abii abs te, fit forte obuiã
Phormio? CH. qui Phormio? GE. is, qui iſtam.
H. ſcio.
Viſum eſt mihi, vt eius tentarem ſententiam:
endo hominem ſolũ, cur non inquã, Phormio
s, inter vos ſic hæc potius cum bona
omponantur gratia, quàm cum mala?
s liberalis eſt, & fugitans litium.
cæteri quidem hercle amici omnes modo
ore autores fuêre, vt præcipitem hanc daret.
Quid hic cœptat? aut quò euadet hodie? GE. an
gibus
num pœnas dices, ſi illam eiecerit?
id exploratum eſt: eia ſudabis ſatis,
m illo inceptas homine: ea eloquentia eſt.
um pone eſſe victum eum, at tandem tamen
capitis eius res agitur, ſed pecuniæ.
quam hominem his verbis ſentio mollirier,
ſun[illegible] nunc hic inquã, eho dic quid velis dari
in manum, vt herus his deſiſtat litibus.
hinc fa[illegible] ſſat, tu moleſtus ne ſies.
Satin' illi di ſunt propitii? GE. nam ſat ſcio,
aliquam partem æqui boniq́ue dixeris,
ſt ille bonus vir, tria non commutabitis
ba hodie inter vos. DE. quis te iſtæc iuſſit loqui?
Imò non potuit melius peruenirier
quò nos volumus. AN. occidi. CH. perge eloqui.
A primo homo inſanibat. CH. cedo, quid po-
ulat?
Quid? nimium: quantum libuit. CH. dic. GE. ſi
uis daret
entum magnum. C.* dic malum hercle: vt nihil al. imo.
udet?
Quod dixi adeo ei: quæſo quid ſi filiam
m vnicam locaret? parui retulit

Non

Non ſuſcepiſſe: inuenta eſt, quæ dotem petat.
Vt ad pauca redeam, ac mittam illius ineptias?
Hæc denique eius fuit poſtrema oratio:
Ego, inquit, iam à principio amici ſi iam,
Ita vt æquum fuerat, volui vxorem ducere:
Nam mihi veniebat in mentem eius incōmodum
In ſeruitutem pauperem ad ditem dari;
Sed mihi opus erat, vt aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantulum quæ afferret, quî diſſoluerem
Quæ debeo, & etiam nunc, ſi vult Demipho
Dare, quantum ab hac accipio quæ ſponſa eſt mi
Nullam mihi malim, quàm iſtanc vxorem dari.
AN. Vtrum ſtultitia facere ego hunc, an malitia,
Dicam: ſcientem, an imprudentem, incertus ſum.
DE. Quid ſi animam debet? GE. ager oppoſitus pignori
Ob decē minas, inquit. DE. age age iā ducat. dab
GE. Aediculę item ſunt ob decem alias. DE. hoi h
Nimium eſt. CH. ne clama: petito haſce à me dece
GE. Vxori emunda ancillula eſt: tum autē pluſcu
Supellectile opus eſt: opus eſt ſumptu ad nuptias
His rebus pone ſane, inquit, decem minas.
DE. Sexcētas proinde potius ſcribito iā mihi dic
Nihil do: impuratus me ille vt etiam irrideat?
CH. Quæſo ego dabo, quieſce. tu modo filius
Fac vt illam ducat, nos quam volumus. AN. hei mi
Geta, occidiſti me tuis fallaciis.
CH. Mea cauſſa eiicitur: me hoc æquū eſt amitter
GE. Quantum potes me certiorem, inquit, face:
Si illam dant, hanc vt omittam, ne incertus ſiem.
Nam illi mihi dotem iam conſtituerunt dare.
CH. Iam accipiet: illis repudium renunciet,
Hanc ducat. DE. quæ quidem illi res vortat male.
CH. Opportune adeo nunc argentum mecū attuli,
Fructum quem Lemni vxoris reddunt prædia:
Id ſumam: vxori, tibi opus eſſe, dixero.

Si legas ad pauca vt redeat, conſtat verſus, forte n ad elidi-tur d.

Expecto quàm mox recipiat ſe Geta.] *Ad terrorem cumulandum perſona Antiphonis interponitur: vt e adaucto metu amittendæ vxoris, maior vis fiat repentinæ lætit*

iæ. Volup' eſt.] *Hoc volup nomen eſt, vt hoc facul'. im veteres per ἀποκοπὴν loquebantur.* Complu- *Secundum regulam locutus eſt. nam hoc complure, & ompluria.* Noua hic compluria.] *Sic veteres, quod i dempta ſyllaba complura dicunt. Sic Cato originum ado, Fana hoc loco cõpluria. Cicero in Protagora, Con- andi genera compluria.* Credo.] *Quia veteres hoc e, non hoc plus dicebant.* Commodum.] *Commoda natio eſt tempori.* * Cõmodum, tantum quod.] *lius, Quod mihi commodum eſt, aut vda veſtimenta ſuerant.* Is qui iſtam.] *ἀποσιώπησις tertia, deeſt ob- t nobis, aut defendit, aut quid tale.* Fugitans li- .] *Genitiuo caſui vim nominis habet Fugitans iuri- : accuſatiuo, vim participij.* Fugitans litium.] *Qua- od vult in domino facere, id iam in eo eſſe dicit, præ- ns hominem ad contemptum pecuniæ, quæ poſcitur m.* Dari tibi in manum.] *Datur ei in manum, qui ratim accipit, ſine arbitro, aut interprete, vt præua- tor, aut iudex corruptus.* Hæc hinc faceſſat.] *Pro ſe faciat, id eſt, abeat: vt huc ſe faciat, huc accedat ificat.* Hæc hinc faceſſat.] *Procedat: alias faciat. o duas res ſignificat hoc vnum verbum. An hinc fa- at prouerbialiter, quaſi hinc faciat? Plaut. Argentum c facite. Huc te fac, dicitur pro huc accede.* Aliquam tem.] *Etſi non totum, vel aliquam partem.* Verba die inter vos.] *Sic dicebant iurgi uſ ſignificantes. Pro- e verba cõmutare, eſt quod altercari dicimus.* Quid? nium: quantum libuit.] *Apud quoſdam diuerſæ ſonæ cum verbis ſingulis.* Parui retulit.] *Nihil inter- t, vel parum interfuit: id eſt, nihil profuit.* Non ſu- piſſe, inuenta eſt, quæ dotem petat.] *In Græca fa- la ſenex hoc dicit, Quid intereſt, me non ſuſcepiſſe filiã, nodo dos dabitur alienæ?* Sed mihi.] *παρένθεσις prima.* d mihi opus erat.] *Inductio doli eſt. nam ante quàm at, petendi cauſam ingerit.* Quæ afferret qui diſſol- rem.] *Quia, ſi opum cauſa habendarum dotatam quæ- et, minor eſſet neceſſitas captandæ opulentioris: æs alie- m addidit, cui rei nihil opponi poteſt.* Ab hac accipio æ ſpõſa eſt mihi.] *Mirè accipio: non, accepturus ſum. definitum modum ponit, ne de ſumma dotis ſuperſit diſpu-*

diſputatio. Vtrum ſtultitia facere.] *παρέλκον terti*
hoc idem enim valet Vtrum quod An. Scientem an
prudentem.] *ἀντίθετον: ſecundum. nam ſcienti impruc*
tem reddidit. Quid ſi animam debet?] *Græcum*
uerbium, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὀφείλει. Ager oppoſi
eſt pignori ob decem minas.] *Aſtute non protinus*
ginta minas dixit ſed paulatim colligit, vt partibus c
geſtis in ſumma ſenex minus grauetur. nam ſi ſemel d
ret deterreret parciſſimum ſenem. Denique auditis de
minis, ſtatim reſpondet, dabo; conceduntur ab alio dec
de reliquis ſupereſt dubitatio: nam difficilis ad dandi
Sumptu ad nuptias.] *Opus eſt, ſubauditur.* Pone
ne inquit decem minas.] *Bene ſanè, quaſi plus quida*
exigat, ſed hoc contentus ſit. Sexcentas proinde pot
ſcribito iam mihi dicas.] *Perſpicere hinc licet conſi*
tudinem vtriuſque ſermonis nam Apollodorus μυρ
dixit pro multis. Et vt apud Græcos μύρια, ita apud
ſexcenta, dicere pro multis vſitatum eſt. Cicero. Sexce
poſſum decreta proferre. Mea cauſa eiicitur. me hoc
æquum amittere.] *Ratio cur ipſe viginti dare deb*
minas, dante Demiphone decem. Quantum potes
certiorem.] *Feſtinat Geta ſcit enim dixiſſe lenonem, M*
lege vtar, vt potior ſit, qui prior ad dandum eſt. Qu
quidem illi res vertat male.] *Non deſinit poeta oſtend*
re auaritiam Demiphonis, qui nec ideo libenter fert da
aliquid Phormioni, quia ſic commodum ei eſt. Vergil. H
illi, quod nec bene vertat, mittimus hœdos. Mecum a
gentum attuli.] *Comicum, argentum præſto eſt: & cau*
ſa additur cur præſto, & vnde ſit: ſimul iracundiæ vx
ris & iurgio præparatur locus. Fructum, quem Lemn
&c.] *Et Lemni, & Lemno legitur.* Reddunt prædia.
χρῆμα ἐπεξήγησις. & propriè de fructu, reddunt. Id ſu
mam.] *Non fructum, ſed argentum.* Id ſumam.] *Im*
pendam, vnde & ſumptus dictus. Vxori tibi opus eſſ
dixero.] *Bene eſſe, non fuiſſe: ne iam repetendum vide*
retur. Opus eſſe dixero.] *Adiunctiuum pro*
indicatiuo, vt in Eunucho, Per-
culeris tu iam me.

ACTVS

ACTVS IV. SCENA IV.

ANTIPHO. GETA.

Eta. GE.hem. AN.quid egiſti? G.emunxi argento ſenes. Senarij.
atin' id eſt? G. neſcio hercle: tantum iuſſus ſum.
.Eho verbero,aliud mihi reſpondes,ac rogo?
.Quid ergo narras? A. quid ego narrē? opera tua
reſtim mihi quidem res rediit planiſſume:
e quidem omnes dii, deæq;, ſuperi, inferi,
lis exemplis perdant: hem,ſi quid velis,
ic mandes,quod quidem recte curatum velis,
i te ad ſcopulum è tranquillo inferat.
id minus vtile fuit,quàm hoc vlcus tangere,
nominare vxorem? iniecta eſt ſpes patri
ſe illam extrudi: cedo,nunc porrò Phormio
tem ſi accipiet,vxor ducenda eſt domum:
id fiet? GE.non enim ducet. AN.noui: cæterum
m argentum repetent,noſtra cauſſa ſcilicet
eruum potius ibit. GE. NIHIL EST Antipho,
in male narrando poſſit deprauarier:
id quod boni eſt,excerpis: dicis quod mali eſt.
di nunc contra iam: ſi argentum acceperit,
cenda eſt vxor,vt ais: concedo tibi:
tium quidem tandem apparandis nuptiis,
candi,ſacrificandi dabitur paululum:
erea amici,quod polliciti ſunt,argentum dabūt.
ſtis reddet. AN.quamobrem? aut quid dicet? GE.
ogas?
ot res poſt iſta monſtra euenerunt mihi?
oiit in ædes ater alienus canis.
guis per impluuium decidit de tegulis,
lina cecinit: interdixit hariolus,
ſpex vetuit ante brumam aliquid noui
otii incipere,quæ cauſſa eſt iuſtiſſima.
fient. AN.vt modo fiant. GE.fient: me vide:
r exit: abi,dic eſſe argentum Phædriæ.

Iunxi argento ſenes.] *Mirè, cùm è contrario dicatur emunctus homo elegans & facetus, vt Horatius de ilio, Emunctæ naris inquit.* Satin' id eſt?] *Hoc eſt,*

idne tibi videtur ſatis eſſe ad miſerias meas? An quaſi φωνικῶς dicit, vt dicere ſolemus, Bene habet nunc: aut, ciſti certe, quod debuiſti. Ideo autem ſubambigue locu eſt, vt nequaquã poſſet aliter interpretari à Geta, qui ſpondebit, Neſcio hercle, tantum iuſſus ſum. Vlcus t gere.] *Prouerbiale: non εἰρωνικῶς dixit.* In neruum tius ibit.] *Decipiat: prouerbio tracto à ſagittariis: vis conatusq́ue tendentis arcum non in volatum teli, in ruptionem nerui expetatur.* Tu id quod boni eſt cerpis.] *Honeſte excerpis dixit. & attende quemadm dicat excerpi bona quibus non vtatur.* Ante bruma *Arte irriſit homines Terentius, quibus religio ſit agg negotium aliquod diebus decreſcentibus.* Gallina c nit.] *Obſtetricum eſt in qua domo gallina canat, ſupe ri marito eſſe vxorem.* Interdixit hariolus.] *Hari eſt, qui diuina mente vaticinatur: dictus hariolus, q fariolus, à fatis & à fando:* h *enim pro* f, *& item* f *p in multis locutionibus mutabantur. An ab halando: halitu ſolent excludere velut mortalem animam, vt c nam recipiant. vnde & vocem eiuſmodi dabant: qu. Oe, quod Oe ſonus exhalandi vim præſtat.* Ante mam.] *Quod ante brumam dies decreſcere incipiant.* ruſpex vetuit.] *Haruſpex ab haruga nominatur nan ruga dicitur hoſtia, ab hara in qua concluditur & ſe tur. Hara autem eſt, in qua pecora includuntur. P Ruſticus hircus, hara moſtellaria.* Fient: me vide.] *F ce vultus mei fiduciam: ſic Græci. nam aliter Latini ſi dem, quia nullum periculum eſt.* Me vide.] *Quia i re promittit & imponit ſuam fidem: quod nos dic. mu habes.* Vide.] *Reſpice.*

ACTVS IV. SCENA V.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

Iãbici quadrati catalectici.

QVietus eſto inquam: ego curabo: ne quid borum duint.
Hoc temerè nunquam amittam ego à me, quin hi teſteis adhibeam,
Cum dem: & quamobrem dem, cõmemorabo. vt cautus eſt, vbi nihil opus eſt?

.Atque ita opus facto eſt: at matura: dum libido
:adem hæc manet:
ſi altera illa magis inſtabit, forſitan nos reiiciat.
.Rem ipſam putaſti. DE. duc me ad eum ergo.
GE.non moror. CH.vbi hoc egeris,
nſito ad vxorem, vt conueniat hanc prius, quàm
ainc abeat: (cenſeat:
:at eam dare nos Phormioni nuptum, ne ſuc-
magis eſſe illũ idoneum, qui ipſi ſit familiarior.
s noſtro officio nihil egreſſos eſſe, quantum is
oluerit,
tum eſſe dotis. DE. quid tua (malum) id refert?
CH.magni Demipho.
.Non ſat tuum te officium feciſſe, ſi non id fama
pprobat?
.Volo ipſius quoq; voluntate hoc fieri, ne ſe eie-
ctam prædicet.
.Idem ego iſtuc facere poſſum. CH. mulier mu-
ieri magis congruet. (cogito.
.Rogabo. CH. vbi nunc illas ego reperire poſſim,

Victus eſto inquam, ego curabo.] *Quietus, i. ſe-curus, ab eo quod præcedit, id quod ſequitur.* Vt cau- eſt, vbi nihil opus eſt.] *Conſulit, inquit, quemad-dum detur, vbi omnino dare non debuerit ſiquidem ar-tum Phædriæ ſub nomine Phormionis.* Dum libido dem hæc manet.] *Bene libidinem poſuit pro volun-e hominis incerti ac leuis.* Forſitan nos reiiciat.] *Mu-em ſcilicet. An vere nos, id eſt, negotium & conditio-n?* Rem ipſam putaſti.] *Pro diſputaſti modo.* Quid ,malum, id refert?] *Malum interiectio. & eſt ordo, id tua id refert?* Magni Demipho.] *Non reſponſum tra Quid refert, non ad quid relatum. Et quære quo-do dicatur, Quid mea? quid tua? an deeſt Ad: vt ſit ad s, aut ad tua?* Reperire illas.] *Filiam & vxorem.*

ACTVS V. SCENA I.

SOPHRONA, *nutrix.* CHREMES.

Senarii.

QVid agam? quem *amicum inueniam miſera? *al. ... amicam.
aut cui conſilia

Poſtremum tinet ad verſum ſequentem. Hæc referam? aut vnde nunc mihi auxilium peta
Nam vereor, hera ne ob meum ſuaſum indigne i
iuria afficiatur:

Iãb. tet. cat. Ita patrem adoleſcentis facta hæc tolerare auc
violenter.

Troch. cat. CH. Nam quæ hæc eſt anus exanimata, à fratre q
egreſſa eſt meo?

Iamb. acat. SO. Quod vt facerem, egeſtas me impulit: cùm ſ
rem infirmas nuptias (for

Troch. Haſce eſſe, vt id conſulerem, interea vita vt in tu
CH. Certè ædepol (niſi me animus fallit, aut par
oculi proſpiciunt)
Meæ nutricem gnatæ video. SO. neq; ille inueſti
tur. CH. quid agam?

Mixtus trochaico & iambico. SO. Qui eſt eius pater. CH. adeóne, an maneo, di
ea quæ loquitur, magis cognoſco?
SO. Quod ſi eum nũc reperire poſſim, nihil eſt qu
verear. CH. ea eſt ipſa:
Colloquar. SO. quis hic loquitur? SO. Sophro
SO. & meum nomen nominat?

Iamb. quad. cat. CH. Reſpice ad me. SO. di obſecro vos, éſtne hic S
pho? CH. non. SO. negas?
CH. Concede hinc à foribus paululum iſtorſum
des Sophrona.
Ne me iſtoc poſthac nomine appellaſſis. SO. qu
non is obſecro es,
Quem ſemper te eſſe dictitaſti? CH. ſt. SO. quid h
metuis fores?
CH. Concluſam hic habeo vxorem ſæuam. ver
iſtoc de nomine (
Eò perperã olim dixi, ne vos forte imprudentes
Effutiretis: atque id porro aliqua vxor mea reſ
ſceret.
SO. Hem iſtoc pol nos te hinc inuenire miſeræ nu
quam potuimus. (de ex

Iamb. quad. catal. CH. Eho dic mihi, quid tibi rei eſt cũ familia hac, v
Aut vbi illæ ſunt? SO. miſeram me. CH. Hem qu
eſt? viuúntne? SO. viuit gnata:
Matrem ipſam ex ægritudine miſeram mors conſ
cuta eſt.

H. Male factum. SO. ego autem, quæ eſſem anus:
deſerta, egens, ignota,
potui, virginem nuptum locaui huic adoleſcēti,
rum qui eſt dominus ædium. CH. Antiphonine?
SO. hem, iſti ipſi.
I. Quid? duáſne ipſe vxores habet? SO. hau, obſecro, vnam ille quidem hanc ſolam.
I. Quid illa altera quæ dicitur cognata? SO. hęc ergo eſt. CH. quid ais?
. Compoſito factum eſt, quomodo hanc amans
habere poſſet (temere
e dote. CH. di voſtram fidem, quàm ſæpe forte
eniūt, quæ non audeas optare? offendi aduenięs,
ii cum volebam, atque vt volebam, collocatam
filiam,
od nos ambo opere maximo dabamus, vt fieret, operam,
e noſtra cura maxima ſua cura hæc ſola fecit.
. Nunc quid facto eſt opus, vide: pater adoleſcentis venit.
mq; animo iniquo hoc oppido ferre aiunt. CH. nihil pericli eſt.
d per deos atque homines meam eſſe hanc, caue
eſciſcat quiſquam.
. Nemo ex me ſcibit. CH. ſequere me: cætera intus
audies.

Vdio violenter.] *Quod Græci dicunt δεινῶς.* Nam quæ hæc eſt anus.] *ἀναστροφή, vt, Nam quis te iuuem confidentiſſime. Sed figura hæc apta commotis eſt ali-a re noua.* A fratre.] *Pro à domo fratris: vt, Iam proxi-s ardet Vcalegon.* Egeſtas me impulit.] *Venialis ſta-.* Interea vita vt in tuto foret.] *Compenſatiua qua-s.* Niſi me animus fallit, aut parum oculi proſpi-t.] *Docte. nam viſa, vel corporis, vel animi ſunt: hoc eſt ionis, vel ſenſus.* Meum nomen.] *Mire ſuum nomen agnoſcit: hic diſſimulat.* Paululum iſtorſum.] *Nunc rſum aduerbium eſt loci: alias nomen.* Quem ſemper eſſe dictitaſti.] *Eſſe pro nominari, antiquorum more it.* Concluſam hic habeo vxorem ſæuam.] *Illatu- ſæuam, bene concluſam prætulit: vt ſi diceret, feram.*

Effutiretis.] *Eloqueremini, euacuaretis, exinaniretis, eo quod eſt effundere. Translatio eſt à vaſe, futili nomi quod patulo ore, fundo acuto, inſtabile, nihil prorſus co tinet: vnde futilis dicitur eiuſmodi, vt nihil intra ſe con neat, & ſemper inanis ſit.* Ex ægritudine.] *Infirmitate morbo.* Ex ægritudine miſeram mors conſecuta eſ *Bene moderatus eſt, vt neque nimis ægre ferat, neque ri ſum ἀπαθὴς ſit. Et hęc eſt οἰκονομία ne in eadem vrbe d vxores plus mali ex ſolicitudine afferant Chremeti, qu ex alterius morte triſtitiæ. Neque in comœdia poſſunt nii miſerabiles mortes eſſe, ne res in tragœdiam tranſeat.* D ſerta, egens, ignota.] *Singula pronuncianda ſunt: arg menta enim hæc ad venialem ſtatum proferuntur.* Co poſito factum eſt.] *Sic veteres, nos Ex compoſito, vt, poſito rumpit vocem, & me deſtinat aræ.* Quæ non a deas optare.] *Pro, quæ non audeat quis. vt, Facile Eunucho probes.* Offendi aduenièns.] *Pro cùm ad niſſem. vt, Ipſe nemus linquens patrium ſuaque arua L nus. Quia Latina lingua deficit hac declinatione.* Hæc la fecit.] *Si Hic legerimus, Antiphonem intelligem Hæc, Sophronam.* Sed per deos.] *Adiurationis genus*

ACTVS V. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

DEMIPHO. GETA.

NOſtrapte culpa id facimus, vt malos expec eſſe,
Dum nimium dici nos bonos ſtudemus & be gnos,
Ita fugias, ne præter caſam, quod aiunt, nonn ſat erat,
Accipere ab illo iniuriam? etiam argentum eſt v obiectum ei,
Vt ſit qui viuat, dum aliquid aliud flagitij con fic
GE. Planiſſime. DE. his nunc præmium eſt qui re praua faciunt.
GE. Veriſſime. DE. vt ſtultiſſime quidem illi r geſſerimus.
GE. Modo vt hoc conſilio poſſit diſcedi, vt iſt ducat.

DE. Etiam

.Etiámne id dubium eſt? GE. haud ſcio hercle, vt homo eſt, an mutet animum.

E. Hem, mutet autem? GE. neſcio: verum, ſi fortè, dico.

E. Ita faciam, vt frater cenſuit, vt vxorem huc eius adducam,

um iſta vt loquatur. Geta abi: prænuntia hanc venturam. (letur.

E. Argentum inuentum eſt Phædriæ: de iurgio ſiouiſum eſt, ne in præſentia hæc hinc abeat: quid nunc porrò?

uid fiet? in eodem luto hæſitas: vorſuram ſoluis

eta: præſens quod fuerat malum, in diem abijt: plagæ creſcunt, (edocebo,

iſi proſpicis: nunc hinc domum ibo, ac Phanium e quid vereatur Phormionem, aut eius orationem.

Ta fugias ne prçter caſam.] *Prouerbium, Ita fugias ne præter caſam, hoc eſt, ne prætereas caſam tuam, quæ ſit bi tutiſſimum receptaculum. Aut ita fugias, ne præter aſam: vbi cuſtodiri magis, & prehendi fur, & mulctari erberibus poteſt. Aut verbum erat furem exagitantis, & nterea prohibentis, ne ante caſam tranſeat: ne in præterundo etiam inde aliquid rapiat. Queritur ſenex, ſe, dum uari infamiam fugeret, in ſtulti reprehenſionem incidiſſe.* Dum aliud aliquid.] *Vetuſte.* Modo vt hoc conſilio oſſit diſcedi, vt iſtam ducat.] *Ne pœniteat dominum ecuniam dediſſe, terrorem ſeruus inieeit.* Vorſuram ſoluis.] *Creditorem mutas.* Vorſuram ſoluis.] *Vorſuram facere dicitur, qui æs alienum ex ære alieno ſoluit. Dicitur etiam Vorſuram facere cũ minore fœnere acceptã quis pecuniam, maiore occupat.* Præſens quod fuerat malum in diem abijt, plagæ creſcunt.] ἀντιπτοφορά.

ACTVS V. SCENA III.

Iambici quadrati catalectici & acatalectici.

DEMIPHO. NAVSISTRATA, *mulier.*

CHREMES.

AGedum vt ſoles Nauſiſtrata, fac vt illa placetur nobis: Vt ſua voluntate, id quod eſt faciun-

dum faciat. N. faciam.

DE. Pariter nunc opera me adiuues, ac dudum re-
pitulata es.

NA. Factum volo: ac pol queo minus viri culp
quàm me dignum eſt.

DE. Quid autem? NA. quia pol mei patris bene pa
ta indiligenter
Tutatur. nam ex his prædijs talenta argenti bina
Statim capiebat: hem, vir viro quid præſtat? DE. b
na quæſo?

NAV. Ac rebus vilioribus multò, tamen duo talent
DEM. hui.

NAV. Quid hæc videntur? DE. ſcilicet. NAV. Viru
me natam vellem:
Ego oſtenderem. DE. certo ſcio. NAV. quo pacto
DE. parce ſodes,

defatiget. Vt poſſis cum illa: ne te adoleſcens mulier * fatige

mb. quad. ataleƈt. NAV. Faciam vt iubes: ſed meum virum abs te exi
video. CH. hem Demipho,
Iam illi datum eſt argentum? DE. curaui ilico. CH
nollem datum.
Hei, video vxorem: penè plus quàm ſat erat. DE. cu
nolles Chreme?

CH. Iam recte. DE. * quin tu? ecquid locutus cum iſ
es, quamobrem hanc ducimus?

CH. Tranſegi. DE. quid ait tandem? CH. adduci no
poteſt. DE. * quid? non poteſt?

CH. Quia vterq; vtriq; eſt cordi. DE. quid iſtuc no
ſtra? CH. magni: præter hæc, (ſic eri
Cognatam comperi eſſe nobis. DE. quid deliras? C
Non temere dico: redi mecum in memoriam. D. ſa
tin' ſanus es?

caue, NA. Hau, obſecro * vide, ne in cognatam pecces. DE
non eſt. CH. ne nega:
Patris nomen aliud dictum eſt: hoc tu erraſti. DE
non norat patrem?

CH. Norat. DE. cur aliud dixit? CH. nunquámne ho-
die concedes mihi,
Neq; intelliges? DE. ſi tu nihil narres. CH. pergis? N.
miror quid hoc ſiet.

DE. Equi-

. Equidem hercle neſcio. C. vin' ſcire? at ita me ſeruet Iupiter, * al. homo nemo.
ꝑropior illi, quàm ego ſum, ac tu, * nemo eſt. DE.
i voſtram fidem.
nus ad ipſam vnà omnes nos, aut ſcire, aut neſci-
e hoc volo. CH. ah.
Quid id eſt? CH. itáne * paruam mihi fidem eſſe al. parum.
pud te? DE. vin' me credere?
ſatis quæſitum mihi iſtuc eſſe? age fiat: quid, il-
a filia
ici noſtri, quid futurum eſt? CH. recte. DE. hanc
gitur mittimus?
Quid ni? DE. illa maneat? CH. ſic. DE. ire igitur
bi licet Nauſiſtrata.
V. Sic pol commodius eſſe in omneis arbitror,
uàm vt cœperas,
iere hanc: nã perliberalis viſa eſt, cùm vidi, mihi.
Quid iſtuc negoti eſt? CH. iámne operuit oſtiũ?
E. iam. CH. ô Iupiter,
ios reſpiciunt: gnatam inueni nuptam cum tuo
lio. DE. hem, (narrandum hic locus.
o pacto id potuit? CH. non ſatis tutus eſt ad
At tu intro abi. CH. heus, ne filij noſtri quidem
oc reſciſcant volo.

Sedum vt ſoles Nauſiſtrata.] *Diuitis vxoris de ma-ito licentius conquerentis hæc allocutio eſt, cum di-tione futurarum turbarum.* Ac dudum re opitula-s.] *Supra enim dixerat Chremes, Id ſumam, vxori tibi eſſe dixero.* Statim capiebat.] *Statim, perpetuo, aliter, & quaſi vno ſtatu. Plautus, Ita ſtatim ſtant ſi-* Vin' ſatis quæſitum.] *Hoc totum pro vna perſo-uidam legunt.* Filia amici noſtri?] *Hoc eſt tua.* Com-dius eſſe in omnes.] *Et circa illum qui duxit, & a illam quæ ducta eſt, & circa te ſocerum.* Perlibera-iſa eſt, cum vidi, mihi.] *Ordo eſt, perliberalis viſa nihi.*

ACTVS V. SCENA IIII.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO.

LAetus ſum,vt vt meæ res ſeſe habent, fratri obti-
gisse quod vult. (tates;
al. in animo. Quàm ſcitum eſt eiuſmodi parare *animo cupidi-
Quas cùm res aduerſæ fient,paulo mederi poſſis?
Hic ſimul argentum repperit,cura ſeſe expediuit:
Ego nullo poſsũ remedio me exoluere ex his turbis.
Quin ſi hoc celetur, in metu: ſin patefit, in probro
ſiem. (oſtenſ
Neq; me domum nunc reciperem, ni mihi eſſet ſpe
Huiuſce habendæ: ſed vbinam Getam inuenire
poſſum,
Vt rogem,quod tempus conueniendi patris me ca
pere iubeat?

LAetus ſum.] *Antiphonis perſona eſt.* Parare animo. *Venuſte additum eſt animo. Ennius in ſexto, Sed qui ego hic animo lamentor.* Cùm res aduerſæ ſint.] *Cùm deſideratæ fuerint, id eſt, cùm harum penuria fuerit.*] probro ſiem.] *Apud patrem ſcilicet.* Si hoc celetur, metu.] *ἀνακόλουθον quartum. Nam cùm præpoſuiſſet, hoc celetur, intulit, Sin patefit.*

ACTVS V. SCENA V.

Iambici quadrati acatalectici.

PHORMIO. ANTIPHO.

ARgentũ accepi:tradidi lenoni: adduxi mulierem
Curaui propria ea Phædria vt potiretur: nam
miſſa eſt manu. (tiu
Nunc vna res reſtat mihi, quæ etiam conficiunda,
A ſenibus ad potandum vt habeam: nam aliqu
hos ſumam dies. (nam nunc facturus Phædr
AN. Sed Phormio eſt. quid ais? PH. quid? AN. qui
Quo pacto ſatietatem amoris ait ſe velle ſumere?
PH. Viciſſim parteis tuas acturus eſt. AN. quas? P
vt fugitet patrem:
Te ſuam rogauit rurſum vt ageres cauſſam, vt p
ſe diceres: (niu
Nam potaturus eſt apud me: ego me ire ſenibus S
Dicam ad mercatum, ancillulam emptum, qua
dudum dixit Geta. (gentum ſuu
Ne cùm hic non videant me, conficere credant
Sed

d oſtium concrepuit abs te. AN. vide quis egrediatur. PH. Geta eſt.

Rgentum accepi.] *Iactantia hic inducitur Phormionis: & quaſi omnis *proueniſſe lætetur.* Propria ea ædria.] *Virgil. Connubio iungam ſtabili, propriamque abo.* Viciſſim partes tuas acturus eſt.] *Secundum ud quod dictum eſt, Tradunt operas mutuas.* Te ſuam gauit rurſum vt ageres.] *Partem iterum ſubaudias. & eſt ζεῦγμα à ſuperiore.*

ACTVS V. SCENA VI.

Troch. octon. catalect.

GETA. ANTIPHO. PHORMIO.

O Fortuna, ô fors fortuna, quantis commoditatibus,
uàm ſubito hero meo Antiphoni ope veſtra hunc oneraſtis diem?
N. Quídnam hic ſibi vult? GE. noſque amicos eius exoneraſtis metu?
ed ego mihi nunc ceſſo, qui non humerum hunc onero pallio:
tq; hominem propero inuenire, vt hæc quæ contigerint, ſciat?
N. Num tu intelligis, quid hic narret? P. num tu? AN. nihil. P. tantundem ego.
E. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc ſunt. AN. heus Geta. G. hem tibi.
um mirum, aut nouum eſt reuocari, curſum cùm inſtitueris? AN. Geta.
E. Pergit hercle: nunquam tu tuo odio vinces me. AN. non manes?
E. Vapulabis. AN. id tibi quidem iam fiet, niſi reſiſtis, verbero.
E. Familiariorem oportet eſſe hunc, qui minitatur malum:
ed íſne eſt, quem quæro, an non? ipſus eſt. P. congredere actutum. AN. quid eſt?
E. Omnium, quantum eſt, qui viuant, hominum homo honoratiſſime:

Nam

Nam ſine controuerſia à dis ſolus diligere Antiph
AN. Ita velim: ſed qui iſtuc credam ita eſſe, mihi c
ci velim.
GE. Satin' eſt, ſi te delibutum gaudio reddo? A
enecas.
PH. Quin tu hinc pollicitationes aufer: & quod fe
cedo. GE. oh,
Tu quoque hic aderas Phormio? PH. aderam, ſi
ceſſas? GE. accipe: hem,
Vt modo argentum tibi dedimus apud forum, r
cta domum
Sumus profecti: interea mittit herus me ad vxore
tuam.
AN. Quamobrem? GE. omitto proloqui: nam nih
ad hanc rem eſt Antipho.
Vbi in gynæceum ire occipio, puer ad me accurr
Mida,
Pone apprehendit pallio: reſupinat: reſpicio: rogo
Quamobrem retineat me: ait eſſe vetitum, intro a
heram accedere.
Sophrona modo fratrem huc, inquit, ſenis introdu
xit Chremetem,
Eumque nunc eſſe intus cum illis: hoc vbi ego au
diui, ad fores
Suſpenſo gradu placide ire perrexi: acceſſi: aſtiti:
Animam compreſſi: aurem admoui: ita animum
cœpi attendere,
Hoc modo ſermonem captans. AN. euge Geta. GE
hic pulcherrimum
Facinus audiui: itaque penè hercle exclamaui gau
dio.
PH. Quod? GE. quódnam arbitrare? AN. neſcio. GE
atque mirificiſſimum.
Patruus tuus eſt pater inuentus Phanio vxori tua
AN. hem,
Quid ais? GE. cum eius conſueuit olim matre in Le
mno clanculum.
PH. Somnium: vti ne hæc ignoraret ſuum patrem
GE. aliquid credito
Phormio eſſe cauſæ: ſed me cenſen' potuiſſe omni
Intelli

elligere extra oſtium, intus quæ inter ſeſe ipſi e-
erint?
Atque hercle ego quoq; illam audiui fabulam.
ſ. imò etiam dabo,
o magis credas: patruus interea inde huc egre-
litur foras:
ud multo poſt cum patre idem recipit ſe intro
lenuo:
vterque tibi poteſtatem eius habendæ ſe dare.
nique ego ſum miſſus, te vt requirerem, atque
dducerem. AN. hem,
in ergo? rape me: quid ceſſas? GE. fecero. AN. ô
mi Phormio
le. PH. vale Antipho: bene ita me di ament, fa-
ctum: gaudeo.

Fors fortuna.] *Fortuna dicta eſt incerta res, fors for-
tuna, euentus fortunæ bonus.* Fors fortuna.] *Aliud
tuna eſt, aliud fors fortuna. nam fors fortuna, eſt cu-
diem feſtum colunt qui ſine arte aliqua viuunt. huius
s trans Tyberim eſt.* Hunc onero pallio.] *Recte: quia
liata fabula eſt, non togata.* Pergit hercle.] *Poteſt di-
gui hic, pergit: & coniuncte legi, hercle tu nunquam
o tuo me vinces.* Id tibi quidem iam fiet.] *Id quod ſi-
dici audiuit, minitatur. Et eſt conueniens error feſti-
nti.* Sine controuerſia.] *Sine ambiguitate.* Si te deli-
tum gaudio reddo.] *Ad animum tranſtulit, quod
corporis. nam delibutus, vnctus dicitur.* Vt modo ar-
ntum.] *Vide narrationem cœptam vnde opus eſt.* Mittit
rus me ad vxorem tuam.] *Conuerſus ad Antipho-
m hoc dicit.* Pulcherrimum facinus audiui.] *Huiuſ-
di locos poetæ actoribus indulgent, quod in his actoris
commendatio.* Patruus tuus pater eſt inuentus Pha-
o vxori tuæ.] *Vt Sall. in primo, Liberis eius auunculus
t.* Atque hercle ego quoq; illam audiui fabulam.]
*aut. in milite glorioſo. Nam hoc cognomentum poetæ eſſe
dini barbaro.*

ACTVS V. SCENA VII.

PHORMIO.

Tantam

ſenarij. TAntam fortunam de improuiſo eſſe his datam
Summa eludendi occaſio eſt mihi nunc ſenes,
Et Phædriæ curam adimere argentariam,
Ne cuiquam ſuorum æqualium ſupplex ſiet.
Nam idem hoc argentum ita vt ingratis eſt datu
His datum erit: hoc quî cogam, re ipſa repperi.
Nunc geſtus mihi, voltusque eſt capiundus noui
Sed hinc concedam in angiportum hoc proximu
Inde hiſce oſtendam me, vbi erunt egreſſi foras:
Quò me aſſimularam ire, ad mercatum, non eo.

CVram adimere argentatiam.] *Varie, pro adime occaſio eſt.*

ACTVS V. SCENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

DIs magnas merito gratias habeo, atque ago:
Quando euenere hæc nobis frater proſperè.
Quantum poteſt, nunc conueniundus Phormio e
Prius quàm dilapidet, noſtras triginta minas
Vt auferamus. P. Demiphonem ſi domi eſt,
Viſam, vt quod. D. at nos ad te ibamus Phormio.
PH. De eadem hac fortaſſe cauſa? DE. ita hercle. P
credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum: an verebamini,
Ne non id facerem, quod recepiſſem ſemel?
Heus heus, quanta hæc mea paupertas eſt: tamen
Adhuc curaui vnum hoc quidem, vt mihi eſſ
fides.
CH. Eſtne ea ita, vt dixi, liberalis? DE. oppido.
PH. Itaque ad vos venio nunciatum Demipho,
Paratum me eſſe: vbi voltis, vxorem date.
Nam omneis poſthabui mihi res, ita vt par fuit,
Poſtquam tantopere id vos velle animum aduo
teram.
DE. At hic dehortatus eſt me, ne illam tibi darem.
Nam qui erit rumor populi, inquit, ſi id feceris?

Oli

im cùm honeſtè potuit, tum non eſt data:
inc viduam extrudi turpe eſt: ferme eadem omnia,
ıæ tute dudum coram me incuſaueras.
ı. Satin' ſuperbe illuditis me? DE. quî? P. rogas?
uia ne alteram quidem illam potero ducere:
ım quo redibo ore ad eam, quam contempſerim?
Tum autem Antiphonem video ab ſeſe amittere
uitum eam, inque. D. tum autem video filium
uitum ſanè mulierem ab ſeſe amittere.
d tranſi ſodes ad forum, atque illud mihi
rgentum iube rurſum reſcribi Phormio.
H. Quod? næ ego perſcripſi porrò illis, quibus debui.
Quid igitur fiet? P. ſi vis mihi vxorem dare,
uam deſpondiſti, ducam: ſin eſt, vt velis
anere illam apud te: dos hîc maneat Demipho:
am non eſt æquum me propter vos decipi:
ùm ego veſtri honoris cauſſa repudium alteri
emiſerim, quæ tantundem dotis dabat
. I hinc in malam rem cum iſtac magnificentia
ugitiue: etiam nunc credis te ignorarier,
ut tua facta adeo? PH. irritor. DEM. túne hanc duceres,
i tibi data eſſet? P. fac periculum. D. vt filius
um illa habitet apud te: hoc veſtrum conſilium fuit.
H. Quæſo quid narras? DEM. quin tu mihi argentum cedo.
. Imò verò, tu vxorem cedo. DE. in ius ambula.
. In ius? enimuerò ſi porrò eſſe odioſi pergitis.
. Quid facies? P. Egóne? vos me indotatis modo
Patrocinari fortaſſe arbitramini:
Etiam dotatis ſoleo. C. quid id noſtra? P. nihil:
Hic quandam noram, cuius vir vxorem. C. hem. D. quid eſt?
P. Lemni habuit aliam. CH. nullus ſum. P. ex qua filiam
Suſcepit, & eam clam educat. C ſepultus ſum.
PH. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. C. obſecro,

Ne fa-

Ne ſacias. PH. oh, túne is eras? D. vt ludos facit.
C. Miſſum te facimus. PH. fabulæ. C. quid vis tibi?
Argentum quod habes, condonamus te. P. audic
Quid vos (malum) ergo me ſic ludificamini,
Incepti veſtra puerili ſententia?
Nolo, volo: volo, nolo, rurſum: cedò, cape.
Quod dictum, indictum eſt: quod modo erat ratum, irritum eſt.
CHR. Quo pacto, aut vnde hæc hic reſciuit? DE nescio,
Niſi me dixiſſe nemini id certo ſcio.
CH. Monſtri, ita me di ament, ſimile. PH. inieci ſcrupulum. DE. hem,
Hiccine vt à nobis hoc tantum argenti auferat,
Tam aperte irridens? emori hercle ſatius eſt:
Animo virili præſentique vt ſis, para:
Vides tuum peccatum eſſe elatum foras,
Neque iam id celare poſſe te vxorem tuam.
Nunc quod ipſa ex aliis auditura ſit Chreme,
Id noſmet indicare placabilius eſt:
Tum hunc imparatum poterimus noſtro modo
Vlciſci. PH. at at, niſi mihi proſpicio, hæreo.
Hi gladiatorio animo ad me affectant viam.
C. At vereor, vt placari poſſit. D. bono animo es:
Ego redigam vos in gratiam, hoc fretus Chreme,
Cùm de medio exceſſit, vnde hæc ſuſcepta eſt tibi.
P. Itáne agitis mecum? ſatis aſtute aggredimini.
Non hercle ex re iſtius me inſtigaſti Demipho.
Ain' tu, vbi peregre tibi quod libitum fuerit feceri
Neque huius ſis veritus fœminæ primariæ,
Quin tu nouo modo ei faceres contumelias,
Venias nunc precibus lautum peccatum tuum.
Hiſce ego dictis illam ita tibi incenſam dabo,
Vt ne reſtinguas lacrumis, ſi extillaueris.
DE. Malum, quod iſti dij, deæque omnes duint:
Tantáne affectum hominem quenquam eſſe audacia?
Nónne hoc publicitus ſcelus hinc deportarier
In ſolas terras? C. in id redactus ſum loci,
Vt quid agam cum illo, neſciã prorſus. D. ego ſcio:
In iu

us eamus. P. in ius? huc ſi quid lubet.
Aſſequere, ac retine, dum huc ego ſeruos euoco.
. Etenim nequeo ſolus: accurre huc. PH. vna iniuria eſt
tum. DE. lege agito ergo. PH. altera eſt tecum Chreme.
Rape hũc. P. itáne agitis? enimuerò voce eſt opus.
Nauſiſtrata exi. CH. os opprime. DE. impurum vide, quantũ valet. P. Nauſiſtrata inquam. C. non taces?
. Taceam? DE. niſi ſequitur, pugnos in ventrem ingere.
Vel oculum * exculpe: eſt, vbi vos vlciſcar, locus. al. exclude.

lius quàm dilapidet.] *Diſperdat.* Viſam, vt quod.] *ἀποσιώπησις ſecunda.* Ne non id facerem, quod reiiſſem ſemel.] *Et deeſt, Ad me: vt in Heaut. Ad me re-o, faciet.* Adhuc curaui.] *τῷ ἀρχαϊσμῷ addidit Ad-, cum potuiſſet ſine hoc integer ſenſus eſſe.* Quæ tute dum coram me incuſaueras.] *Noua locutio, coram incuſaueras: non quæ hic incuſaueras.* Coram me incuſaueras.] *Belle: vt ſi quid neget, contra ſeipſum ſentire eatur.* Satin' ſuperbe illuditis me?] *Et datiuum & cuſatiuum caſum regit illudo.* Rurſum iube reſcribi ormio.] *Reſcribi, reddi, ſeu per menſæ ſcripturam dari.* e reſcribi.] *Quoniam ad numerationem pecuniæ, an-dit ſcriptura: reſcribere dicebant pro renumerare, & nfert: Næ ego perſcripſi porro illis quibus debui. Hæc ergo figura, in qua ſecunda de primis ſignificantiam ſu-it.* Iube reſcribi.] *Per ſcripturam, id eſt de menſæ ſcri-ra dari. vnde hodie additur chirographis, Domo ex ar-a: vel ex menſæ ſcriptura.* Nę ego perſcripſi.] *Mul-er ſcripturam reddidi, multis dedi. vt apud Vergilium, litur hic ſubito Troiana per agmina rumor.* Quin tu i argentum cedo.] *Hoc ab vtroque cum clamore di-ccipiendum eſt.* In ius ambula.] *Ad iudicem ea-ſcilicet. nam ius pro loco eſt, Cicero, Quin te in iure picio.* Enimuero ſi porro odioſi eſſe pergitis.] *tu iuuandum eſt, & pronunciatione hoc quod tam mi-iter ſuſpenditur.* Enimuero.] *Enimuero principium aliquid per iracundiam dicturi. vt, Hic tum alius ex*

alia parte. Enimuero hoc feret, &c. Condonamus t
Condono ablatiuo iunxit, vt in Eunucho, Habeo alia m
ta, quæ nunc condonabitur. Indotatis.] *Hoc eſt, vt Pha*
Etiam dotatis ſoleo.] *Vt Nauſiſtratæ.* Nullus ſur
Perij, mortuus ſum. Sepultus ſum.] *αὔξησις. nam plus*
quàm nullus ſum. Quid vis tibi? argentum quod, l
bes, condonamus te.] *Vis iterum ſubaudiendum eſt*
ſit, Vis argẽtum quod habes? & eſt ἀσυνδέτως inferendu
Condonamus te.] *Sic eſt illud apud Vergilium, Vu*
& his mecum pariter conſidere regnis? Vrbem quam
tuo, veſtra eſt. Malum, ergo ſic me, &c.] *Malum adu*
bium eſt interpoſitæ indignationis. Nolo, volo: volo r
lo rurſum.] *Primo, ſingula ſeparatim: deinde ſimul vt*
que pronuntianda ſunt. Animo virili.] *A neceſſario*
hortatur. Noſtro modo vlciſci.] *Ingenio ſcilicet* Hi g
diatorio animo.] *Parato ad periculum: hoc eſt, ita per*
to ac temerario, vt non ſibi caueant, dummodo vulnere
vt Salluſt. Auidius alter alterum ſauciare, quam
met regere. Ad me affectant viam.] *Affectant viam, p*
num: quod nos ἐλλειπτικῶς. Vt placari poſſit.] *Vt, pro*
non. Cum de medio exceſſit.] *Pro quia. De medio*
ceſſit, & ad dictum, & ad rationem dicti, comicum eſt.
ſtute aggredimini.] *εἰρωνεία. & proprie aggredi accec*
ad dimicandum eſt. Bene ergo ſeruauit translatione
gladiatoribus cœptam. Ain' tu? vbi peregre.] *Modo*
Chremetem cum inuectione conuerſus eſt. Lautum p
catum tuum.] *Vt laues illam maculam.* Lachrymis
extillaueris.] *Stillare eſt guttas emittere ex corpore. E*
tillare, ipſum corpus guttatim finiri. Ergo quaſi totum
lachrymas conuerti, & ex toto ſtillare corpore. Publi
tus.] *Id eſt, publica cura atque conſilio.* In ſolas terras
Vergilius, Paſtorum & ſolis exegit montibus æuum.
Salluſtius in primo, Solis vijs. In ius eamus.] *Ad præto*
ſellam. modo enim locum ſignificat. In ius? huc ſi qu
iubet.] *Apparet paraſitum niti ad domum Chremetis;*
nes vero ad forum conari attrahere. Etenim ſolus.] *Et*
nim pro ad poſuit: vt turbatum oſtenderet. Sic alibi, Et
nim non ſinam. Vna iniuria eſt.] *Id eſt, actio iniuriaru*
ex lege. Altera.] *Quam feciſti dotatæ vxori.* Lege agit
ergo.] *Lege agito dicebatur ei, cuius intentio contempt*
bil

lis aduerſario videbatur. Plaut. in Aulularia, Lege a-o mecum, moleſtus ne ſis, & cœnam coque. Pugnos in ntrem ingere.] *Vrbane in ventrem, quaſi paraſito. An ntrem, totum Paraſitum dicit? vt Lucilius in ſecundo, uite lurcones, comedones viuite ventres. An ſimpliciter, ia qui reſiſtit, ne ſequatur trahentem collo obtorto, re-ndum ſe facit: & ventrem proijcit, cùm autem in ventre itur, curuat, & ſequitur.*

ACTVS V. SCENA IX.

Senarij troch. octon. catal.

NAVSISTRATA. CHREMES. PHORMIO. DEMIPHO.

QVis nominat me? CH. hem. NAV. quid iſtuc turbæ eſt, obſecro
i vir? PH. hem, quid nunc obticuiſti? NA. quis hic homo eſt?
on mihi reſpondes? PH. hiccine tibi reſpondeat,
ui hercle vbi ſit, neſcit? CH. caue iſti quidquam credas.
H. Abi, tange: ſi non totus friget, me eneca.
H. Nihil eſt. NA. quid ergo eſt? quid iſtic narrat? PH. iam ſcies:
uſculta. CH. pergin' credere? NA. quid ego obſecro
uic credam, qui nihil dixit? PH. delirat miſer
imore. NA. non pol temere eſt, quod tu tam times.
H. Egóne timeo? P. recte ſane: quando nihil times,
t hoc nihil eſt, quod ego dico: tu narra. DE. ſcelus,
ibi narret? PH. eho tu, factum eſt abs te ſedulo
o fratre. NA. mi vir, non mihi narras? CH. at. NA. quid at?
H. Non opus eſt dicto. P. tibi quidem; at ſcito huic opus eſt.
Lemno. CH. hem, quid ais? DE. non taces? PH. clam te. CH. hei mihi.
H. Vxorem duxit. NA. mi homo, di melius duint.
H. Sic factum eſt. N. perij miſera. P. & inde filiam
uſcepit iam vnam, dum tu dormis. CH. quid agimus?

NAV. Pro di immortales, facinus indignum & ma- lum.

PH. Hoc actum eſt. NAV. an quicquam hodie eſt fa- ctum indignius?

Qui mihi, vbi ad vxores ventum eſt, tum fiunt ſene

och. octo. ataleƈt. Demipho te appello: nam me cum hoc ipſo diſta det loqui.

Hæccine erant itiones crebræ, & manſiones diu tinæ

Lemni? hæccine erat, quæ noſtros fructus minu bat, vilitas?

DE. Ego Nauſiſtrata eſſe in hac re culpam merita non nego,

Sed eam, quæ ſit ignoſcenda. PH. verba fiunt mo tuo.

DE. Nam neque negligentia tua, neque id odio fec tuo.

Vinolentus, ferè ab hinc annos quindecim, mulie culam

Eam compreſſit, vnde hæc nata eſt: neque pòſt, illa vnquam attigit:

Ea mortem obiit: è medio abiit: qui fit in re hac ſcr pulus?

Quamobrem te oro, vt alia tua facta ſunt, æquo a nimo hæc feras.

NAV. Quid ego æquo animo? cupio miſera in hac iam defungier.

Sed quid ſperem? ætate porrò minus peccaturu putem?

Iam tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit:

An mea forma, atque ætas nunc magis expetend eſt, Demipho?

Quid mihi nunc affers? quamobrem expectem, au

*al. non. ſperem porrò *nunc fore?

PH. Exequias Chremeti: quibus eſt commodum ire iam tempus eſt.

Sic dabo: age nunc, age, Phormionem qui volet, la ceſſito:

Faxo tali eum mactatum, atque hic eſt, infortunio.

Redeat ſanè in gratiam: iam ſupplicij ſatis eſt mihi

Habe

et hæc,ei quod,dum viuat,vſque ad aurem obanniat.

. An meo marito credo? quid ego nunc commemorem Demipho
gillatim, qualis in iſtum fuerim? DE. noui æquè mnia
uin. NAV. meritóne hoc meo videtur factum? E. minime gentium:
um quando iam accuſando fieri infectum non oteſt,
oſce: orat: confitetur: purgat: quid vis amplius?
Enimuero prius quàm hæc dat veniam, mihi roſpiciam & Phædriæ.
s Nauſiſtrata prius quàm huic reſpondes temerè, audi. NAV. quid eſt?
Ego minas triginta per fallaciam ab illo abſtuli:
dedi tuo gnato: is pro ſua amica lenoni dedit.
. Hem, quid ais? NAV. adeóne hoc indignum tibi idetur, filius
mo adoleſcens, ſi habet vnam amicam, tu vxores duas?
il pudere? quo ore illum obiurgabis? reſponde nihi.
M. Faciet, vt voles. NAV. imo vt iam ſcias meam ententiam,
que ego ignoſco, neque promitto quicquam: neque reſpondeo
us, quàm gnatum video: eius iudicio permitto omnia:
od is iubebit, faciam. PH. mulier ſapiens es Nauiſtrata. (be,
Satis tibi eſt? P. imo verò pulchrè diſcedo, & proræter ſpem. N. tu tuum nomen dic quod eſt. PH. mihíne?
ormio, veſtræ familiæ hercle amicus, & tuo ſummus Phædriæ.
. Phormio, at ego ecaſtor poſthac tibi quod potero, & quæ voles
ciamque, & dicam. PH. benigne dicis. NAV. pol meritum eſt tuum.

PH. Vin' primum hodie facere, quod ego gaude
Nauſiſtrata?
Et quod tuo viro oculi doleant? NAV. cupio. PH.
ad cœnam voca.
NAV. Pol verò voco. D. eamus intro hinc. NAV.
ſed vbi eſt Phædria
Iudex noſter? PH. iam hic faxo aderit. Vos valet
plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI

QVis nominat me?] *Hic velut controuerſia eſt, in ſit maritus reus malæ tractationis: & eſt ſtatus qu tatis venialis.* Delirat miſer timore.] *Grauiter vtru & delirat, & timore. nã deliratio ſenectuti conuenit, ti conſcientiæ.* Mi homo, dij melius duint.] *Quærit* 1 *bus, an matrona tam familiariter Mi homo rectè dica lieno? ſed fruſtra: nam fœminarum oratio, etſi non blan tur, blanda eſt.* Quid agimus?] *Facete dictum.* Quid hi.] *Eleganter inſertum mihi: vt in Heautontim. Is v vbi adbibit plus paulo, ſua quæ narrat facinora?* Ad v res ventum eſt, tum fiunt ſenes.] *Eleganter fieri d. Et generaliter inuidioſius, quam ſi vnum accuſaret ſen* Ego Nauſiſtrata.] *Qualitas venialis à conceſſione.* V ba fiunt mortuo.] *Non eſt paſſus paraſitus, vt totam tentiam ſenex explicaret.* Nam neque negligentia t neque odio id fecit tuo.] *Locus in hac cauſa princ. lis, eſt ἀπὸ τῆς διανοίας. & ideo in duo diuiſit: nec neglige. circa te, nec odio inquit factum eſt: Præterea & περι στάσεως addidit defenſionem, Vinolentus, fere ab hinc an quindecim, mulierculam eam compreſſit, &c. ab ætat ius, à tempore criminis, à diminutione contemptuque licis, ab euentu, ab animo facientis: quod mortua eſt, ſtremo & à precibus ἐπίλογον fecit, admonens illam orc rie manſuetudinis ſuæ.* Vinolentus.] *Ab imprudet defenſio.* Ab hinc annos quindecim.] *A tempore fenſio.* Eam compreſſit.] *Bene dixit compreſſit, quòd terdum eſt non amoris, ſed iniuriæ.* Neq; poſt illam v quam attigit.] *Ita facti pœnituit. Hic locus ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως eſt, i. ab eo quod futurum ſit. facilius enim ignoſci non vltra peccaturis.* Defungier.] *Defungi, defini*

Act

ite porro minus peccaturum putem.] *Quia di-* *Ab hinc annos quindecim.* Senectus ſi verecundos :.] *Modeſte & grauiter.* Quid mihi nunc affers?] *dius vſa eſt ad vltimum πυσμαλ. conuerſa ad ipſum* *ſorem mariti, de qua vi contradictionis exultat pa-* *us, tanquam confecto mortuoq; aduerſario ſuo.* Exe- s Chremeti.] *Bono ordine, primo, delirat miſer ti-* *: poſt, verba fiunt mortuo: ad vltimum exequias* *meti, delirat, moritur, effertur.* Age nũc, age, Phor- nem qui volet, laceſſito.] *Vergilius, Degeneremq;* *ptolemum narrare memento.* Faxo tali eum macta- .] *Pro eo quod eſt, eum * ſic frequenter veteres. En-* *, Omnes corde patrem præbent, animoq; benigno Cir-* *fuſum.* Ignoſce: orat: confitetur: purgat.] *Verba* *alis ſtatus ſunt, ignoſce, confitetur.* Tu tuum nomen] *Bene Tu pronomine vtitur: quia non habet nomen.* *n potentiorum blandimentũ circa inferiores hoc fuit,* *omina eorum quærerent: & cùm audiſſent, ipſis no-* *ibus eos compellarent ſtatim. Tale eſt in Adelphis, Qui* *re? Geta. De. Hominem maximi precii, &c.* Veſtræ iliæ amicus.] *Hoc propter Antiphonis amicitiam di-* Et tuo ſummus Phædriæ.] *Amicus iterum ſubau-* *dum.* Me ad cœnam voca.] *Facete ex perſona pa-* *ica, beneficij optio facta eſt, quod promiſerat mulier.* vbi eſt Phædria iudex noſter?] *Bene iudex: ad il-* *enim mulieris delata ſententia eſt, vt cum ita agitur,* *ſint marito omnia. Et per εἰρωνείαν ridicule dicitur* *a quæ irata erat* Iudex noſter.] *Nihil facetius, quã* *icem capi aduerſus crimen voluptatis paternæ, & a-* *orem filium, & fratrem Antiphonem, cui nubet fur-* *filia.* Iudex noſter.] *Terribilis ſcilicet cenſor pater-* *narum deliciarum. Vides igitur hic omni-* *no ſublatam vxoris ira-* *cundiam.*

COMMENTARIORVM AELII DO-
nati, Cornuti, & Aſperi, in P. Teren-
tii Comœdias

~~[illegible] kent~~
~~Coll [illegible] Petri. /.~~

Johannes Smith.

now were vtterly to ceaſe and haue an end ; a
now by the obſeruing of them they ſought t
libertie into bondage. So that the differen
them and vs conſiſteth, not *quoad Legis male*
vincula obſeruationum ; not *quoad Iuſtificatio*
but *lucis claritatem* ; not *in reſpect of the mal*
Law, for they were as well freed from that a
are now, but *in reſpect of the band of obſerua*
of the Rites and Ceremonies of the Law ; n
the efficacie of Iuſtification, but *the cleareneſſe*
which was then more obſcure, being now m
nifeſt ; that which was then more particul
made more vniuerſall. I ſay, *not in reſpect o*
Iuſtification : for in this kinde, *Dauid* and t
as firme an eſtate as any of the faithfull are
Auſtine ſpeakes) *pertinebant ab initio mundi*
ſtamentum filij promiſſionis regenerati a Deo,
ctionem operante, obedierunt mandatis, in ſpe
terrenorum, temporalium ; ſed ſpiritualium,
norum bonorum : præcipuè credentes in Media
non dubitarunt, & Spiritum ſibi adminiſtra
rent, & ignoſci quoties peccarunt. That is :
the promiſe being regenerated of God, did app
beginning of the world vnto the New Teſt
faith working through loue obeied the Con
hope not of carnall, terrene, temporall things
celeſtiall, eternall good things : chiefly beleeu
diator, by whom they doubted not, both the
vnto them, that they might doe that which
the ſinnes which they committed, to be pard

The difference betweene the Fathers vnder the Law, and the Saints of God now, wherein it chiefly conſiſteth.

This bleſſing being then for the moſt part exhibited vnto that one peculiar Nation of the Iewes.

Aug.3.li.ad Bonifa.

To this purpoſe ſpeakes *Bucer* alſo very clearely vpon the third to the Romans: *Scriptura eandem facit Iuſtitiam Abrahæ ac omnium qui veſtigia fidei huius ſequuntur, tam ex Iudæis, quàm ex Gentibus.*

And in like manner vpon the fifth Chapter to the *Romans*. A
plaine, *Malac.*2. Whereupon *Bucer* concludes, *Non amplius, &*
Miniſterie hath no more (that is, larger promiſe) then the Leui
it after a more excellent manner.

-Apoſtle tels vs, that * *the Fathers did all eat* | Ceremonies of the Law, but by faith in Chriſt.
tuall meat, and did all drinke the ſame ſpirituall
they dranke of the ſpirituall Rocke that followed
e Rocke was Chriſt. But by that, *Galat.*4. the | * 1.*Cor.*10.
ld ſhew a certaine prerogatiue of the time of | What the Apoſtle intended by that phraſe of ſpeech.
boue the Law, eſpecially in this, that in the
aw, though they were heires, and (as *Auſtine*
ati fuerunt à maledictione Legis, propter Chri-
s, and (as *Caluin* ſpeakes) *eiuſdem libertatis* | *Auguſtine.*
participes; yet (ſaith the ſame Author) *nega-* | *Caluin in Inſt.*
tatis & ſecuritatis ſpiritu fuiſſe donatos, vt non | *Calu. ibid.*
qua ex parte & timorem à lege & ſeruitutem.
i illa quam per Euangelij gratiam aſſequuti e-
ua fruerentur, erant tamen iiſdem obſeruatio-
oneribus cum vulgo obnoxij. That is: *Al-*
at is, the faithfull vnder the Law) *were par-*
e libertie and ioy which the Saints of God now
e) we denie that they were ſo endowed with the
nd ſecuritie, that they felt not in ſome mea-
nd ſeruitude from the Law. For howſoeuer
t prerogatiue, which they obtained by the
ell, (that is, lying hid in the Law, for *No-*
m in Veteri latet, & Vetus Teſtamentum in
notwithſtanding they were ſtill obnoxious to
nd burthens of obſeruations, together with
is that the Apoſtle intendeth, *Galat.*4. to | *Galat.*4.
dge of the Saints of God now in the time | The priuilege of the Saints of God now in the time of the Goſpell.
ition of Chriſt, at whoſe comming thoſe
e to haue an end, in compariſon of the
rs vnder the Law, who, notwithſtanding
iſt, were yet ſtill to take reſpect of the ob-
Ceremonies of the Law. In which reſpect
, *the heire differed not from the ſeruant,*
d of all, but was ſtill in this behalfe vnder

D   *Tutors*

voice from that other Pſalme, Enter not into iu
thy ſeruant; for if thou ſhalt giue iudgement wi
whither ſhall I goe? whoſoeuer liueth heere, alth
neuer ſo vprightly yet woe to him, if God ſhall ent
ment with him. Therefore he concludes, *qu*
Auſt. ibid. *fueris, &c. how great or ſincere ſoeuer thou ſha*
thy ſelfe to be a ſinner, and hope for mercie. Nov
be more weakely ſpoken then this, if God d
ſinnes of his children, notwithſtanding Iuſt
gaine, vpon the 31. Pſalme he makes this q
Aug. ſup. Pſal. *ſunt beati? Who are bleſſed? not they* (ſaith he)
findes not any ſinne, for he findes ſinne in all. If t
ſinne be found in all, it remaines that there are n
they whoſe ſinnes are forgiuen. What can be
To this purpoſe alſo ſpeakes *Hierome. Tun*
Hierome in his Dialogue *contra Pelagium.* *quando nos peccatores eſſe fatemur, Then are*
when we confeſſe our ſelues to be ſinners. There
cludes, *Perfectio noſtra eſt imperfectiones noſt*
Our perfection is, to acknowledge our imperf
what need this confeſſion, what need this a
ment, if by any meanes or obſtacle theſe
were kept from the knowledge of God, th
know them? To this purpoſe alſo ſpeakes
Ambroſ. ſup. Pſal. 18. the 18. Pſalme, where he calls *confeſſionem*
gitimam Iuſtificationem, the humble confeſſi
lawfull Iuſtification; which confeſſion were v
leſſe, if any thing could hinder the knowl
that theſe ſinnes were not ſeene or known
Ambroſe in his third booke of the Trinitie
Ambroſ. lib. 3. de Trinit. farre this is from the nature of God. *For* (ſa
ſcit Deus ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt, Go
things which are not, as thoſe things which are.
I may well deduce, That all the ſinnes of th

withſtanding Iuſtification, which though it
elter to keep vs from the ſtroke of his iuſtice,
he eye of his knowledge. Wherefore firſt of
e tells vs, that *Omnia futura ſunt et præſentia,* *Aug.ſup.Pſal.*
*buntur præterita. All things future, and not yet
preſent vnto God, as if they were alreadie, and
long paſt, they are not withdrawne from his
ay* (ſaith he) *Si Deus non queat videre pecca-
non eſt miſericordia Dei quod non imputantur:
ee the ſinnes of his children, then is it not the
hat they are not imputed.*

,*Quòd reliquiæ peccatorum ſanctis non impu-* *Auguſt.*
*ropter miſericordiam, quia has reliquias pecca-
tis non vult imputare: That the reliques of ſins
l to the Saints, this is in reſpect of mercie, be-
impute theſe reliques of ſinne vnto the Saints.*
obſerue, that the reaſon why the ſinnes of
not imputed, is not becauſe by Iuſtification
couered with Chriſts righteouſneſſe, that
e theſe ſinnes; but becauſe in his mercie he
e them. And againe, vpon the 32. *Pſalme*
rtely to this purpoſe, *Deus eſt cordium cog-* *Aug.ſup.Pſal.*
*tionum omnium conſcius, ergo coram ipſo cor-
lamus: God is the knower of our hearts, and the
all our thoughts, therefore before him let vs
hearts.* If of all our thoughts, then of our
s: notwithſtanding Iuſtification: which al-
eweth, whileſt he concludeth that *ſancto-* *Auguſt.*
*oc mundo magis peccatorum remiſſione con-
ctione virtutum: That the righteou nes of the
rld, rather conſiſteth of the remiſſion of ſins,
on of vertue.* Therefore hee cries out, *Opus
, non opus meum: Take knowledge of thy work
in*